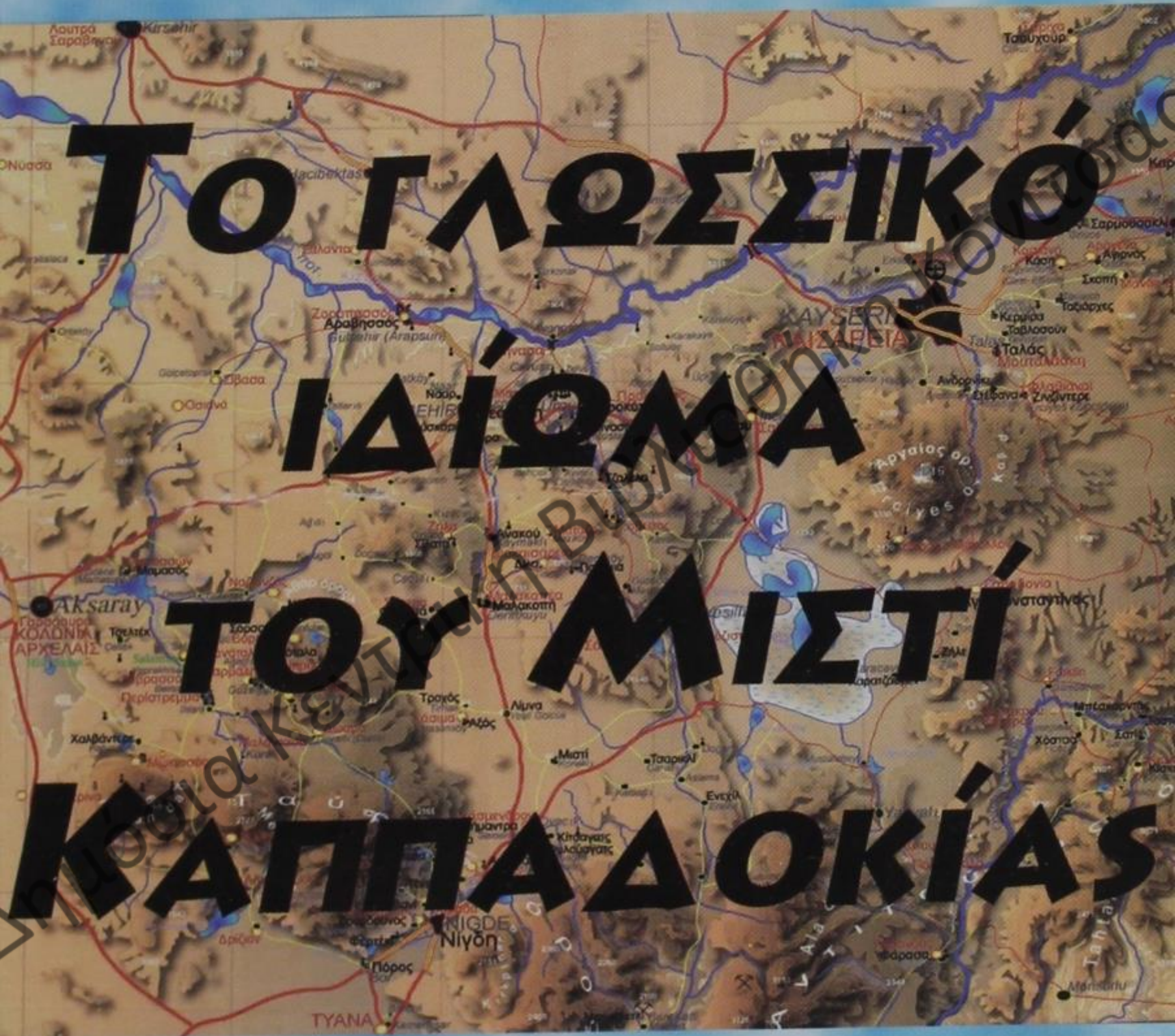

Λάζαρος Κοτσανίδης

ΤΟ ΓΛΩΣΣΙΚΟ

ΙΔΙΩΜΑ

ΤΟΥ ΜΙΣΤΙ

ΚΑΠΠΑΔΟΚΙΑΣ

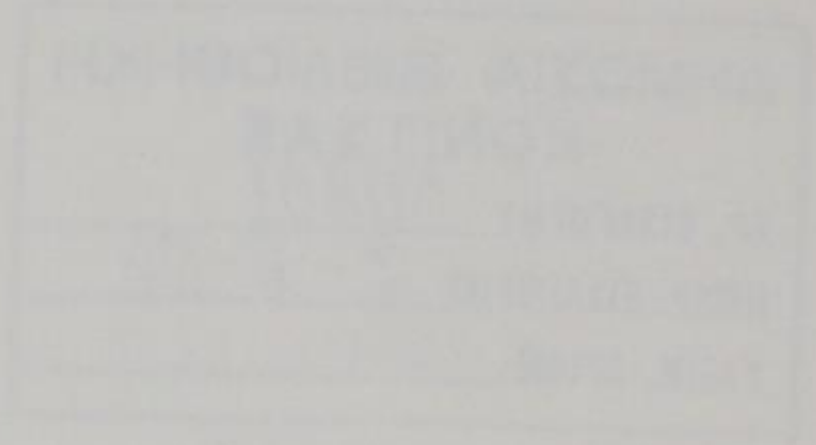
ΕΚΔΟΣΕΙΣ "ΓΝΩΜΗ ΚΙΛΚΙΣ-ΠΑΙΟΝΙΑΣ"

Επιμέλεια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κόνιτσα

ΔΗΜΟΣΙΑ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ	
ΚΟΝΙΤΣΑΣ	
ΑΡ. ΕΙΣΑΓΩΓΗΣ	50851
ΗΜΕΡ. ΕΙΣΑΓΩΓΗΣ	2-6-06
ΤΑΞΙΝ. ΑΡΙΘΜ.	489.3 ΚΟΤ

Κωδ. εγγ. 4437

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κόνιτσας

Ελληνική Δημοκρατία
Κεντρική Βιβλιοθήκη Κόνιτσας

Λάζαρος Κοτσανίδης

Το γλωσσικό
ιδίωμα
Μιστί

Επιμέλεια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κόνιτσα

Ελληνική Δημοκρατία
Υπουργείο Παιδείας και Θρησκευμάτων
Εθνικό Κέντρο Τεκμηρίωσης
Εθνική και Κεντρική Βιβλιοθήκη Κόνιτσα

Όταν πήρα την απόφαση ν' ασχοληθώ με το βιβλίο αυτό , είχα κατά νου να φέρω σε πέρας μόνο μια απλή μετάφραση ορισμένων λέξεων από την νεοελληνική στην ΜΙΣΤΙΩΤΙΚΗ ΚΑΠΠΑΔΟΚΙΚΗ διάλεκτο.

Γνώριζα τις δυσκολίες που υπήρχαν και που οφείλονταν στην επίδραση που είχε υποστεί το προσφυγικό μας ιδίωμα του ΜΙΣΤΙ και στην διατύπωση των λέξεων, γνώριζα , ότι σήμερα δεν υπάρχει σχεδόν κανείς της γενιάς εκείνης που θα μπορούσε να με καθοδηγήσει.

Είχα όμως την θέληση και το κουράγιο να ξεκινήσω, διότι προσωπικά πιστεύω, ότι, κατέχω ένα μεγάλο κομμάτι της γλώσσας μας, λόγω του ότι μεγάλωσα και γαλουχήθηκα κοντά στην γενιά του ξεριζωμού.

Έχω την πεποίθηση ότι, αξίζει κανείς να ασχοληθεί με την παραπάνω εργασία, διότι μέχρι σήμερα δεν έγινε κάτι ανάλογο.

Την προσπάθεια μου αυτή, ήλθε να ενισχύσει ένας φίλος, γνήσιο τέκνο της ΚΑΠΠΑΔΟΚΙΑΣ ο ΠΑΠΑΝΙΚΟΛΑΟΥ ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ πρόεδρος του συλλόγου ΜΑΥΡΟΛΟΦΟΥ ΑΛΜΥΡΟΥ ΒΟΛΟΥ, ο οποίος μου χάρισε επί τη ευκαιρία της ονομαστικής μου εορτής, ένα βιβλίο παρόμοιο "ΤΟ ΓΛΩΣΣΙΚΟ ΙΔΙΩΜΑ ΤΟΥ ΟΥΛΑΓΑΤΣ" γραμμένο από τον Ι. ΚΕΣΙΣΟΓΛΟΥ το 1951. με συνεπήρε η εργασία του, το διάβασα πολλές φορές και πήρα την απόφαση μου, να τελειώσω αυτό που ήδη είχα αρχίσει, δηλαδή την μετάφραση του ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΛΕΞΙΛΟΓΙΟΥ στην διάλεκτο του ΜΙΣΤΙ της ΚΑΠΠΑΔΟΚΙΑΣ.

Το γλωσσικό ιδίωμα του ΜΙΣΤΙ, πιστεύω πώς άρχισε ως διγλωσσία, οι άνθρωποι στην επαφή τους με τους ξένους και κάτω από τον Τούρκικο ζυγό, αναγκάστηκαν πρώτα στις συναλλαγές τους και ύστερα για την προστασία τους, να ομιλούν δύο γλώσσες. Αυτό είχε σαν αποτέλεσμα την εισροή με τον καιρό

ξένων λέξεων στο λεξιλόγιο του ιδιώματος και ιδίως της Τούρκικης διαλέκτου. Βέβαια, επέδρασε φωνητικά, ενώ καθιέρωσε πλείστες λέξεις από την Ελληνική, παραφρασμένες όμως, για τους λόγους που αναφέρω παραπάνω.

Για το γλωσσικό ιδίωμα του ΜΙΣΤΙ , αλλά και γενικότερα των ΚΑΠΠΑΔΟΚΙΚΩΝ ΙΔΙΩΜΑΤΩΝ “ΦΑΡΑΣΙΩΤΙΚΗ, ΦΕΡΤΕΚΙΩΤΙΚΗ, ΣΙΝΑΣΙΤΙΚΗ, ΣΙΛΙΩΤΙΚΗ κ.λ.π.” μπορεί κάποιος να υποστηρίξει, ότι, η μεγάλη αλλοίωση των λέξεων, η φωνητική επίδραση, η αφομοίωση των συμφώνων, αλλά και των φωνηέντων, έγινε πρώτα από τους ΕΛΛΗΝΕΣ, μια και χιλιάδες χρόνια, ευρίσκοντο στα βάθη της Ανατολής, πολλές από αυτές τις πήραν οι Τούρκοι, τις διαφοροποίησαν και στην συνέχεια τις ξαναδανείστηκαν οι ΕΛΛΗΝΕΣ. [αντιδάνεια λέξεων].

Στο σημείο αυτό, ας μου επιτραπεί να ζητήσω μια συγνώμη από τους αναγνώστες, για την γραφή των λέξεων, η προφορά της κάθε λέξης, καθιστά τόσο δύσκολη της γραφή της, που σε πολλές περιπτώσεις ένας μη Καππαδόκης, δεν θα μπορέσει εύκολα να αποτυπώσει την λέξη, με την πραγματική της προφορά. [και οπωσδήποτε υπάρχουν λάθη συντακτικά αλλά και γραφής της κάθε λέξης]

Την παρακάτω εργασία μου αφιερώνω, στην ιερή μνήμη ΕΚΕΙΝΩΝ , που ενώ διάσωσαν και διέδωσαν χιλιάδες χρόνια την ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΦΩΝΗ στα βάθη της ΑΝΑΤΟΛΗΣ, έμειναν ΕΚΕΙ, ΜΟΝΟΙ για πάντα, χωρίς την παρηγοριά να την ακούνε πάνω από τους τάφους των.

Στην αγαπητή μου γιαγιά, ΜΑΡΙΝΑ ΚΟΤΣΑΝΙΔΟΥ που όταν πριν χρόνια ξεκίνησα κάτι παρόμοιο, στάθηκε δίπλα μου, βοηθώντας με σε όποια απορία είχα

Τὸ Ἐλλογιμωτάτῳ κυρίῳ Λαζάρῳ Κοτσανίδῃ, τέκνῳ
τῆς ἡμῶν Μετριότητος ἐν Κυρίῳ ἀγαπητῷ, χάριν καὶ
εἰρήνην παρά Θεοῦ.

Μετά πολλῆς χαρᾶς ἐλάβομεν τό ὑμέτερον γράμμα
ὡς καὶ τό πρωτότυπον τοῦ ἔργου ὑμῶν "Τό Γλωσσικό
Ἰδίωμα Μιστί", καὶ εὐχαριστοῦμεν ἐπ' ἀμφοτέροις.

Ἡ διατήρησις τῆς Παραδόσεως καὶ τῆς μνήμης
πάντων τῶν πολιτιστικῶν στοιχείων τοῦ Γένους ἡμῶν, ἐν
οἷς καὶ τῶν τοπικῶν διαλέκτων τῶν πατέρων ἡμῶν,
ἀποτελεῖ ἱεράν ὑποχρέωσιν. Ἄγνοια τούτων συνιστᾷ
ἐκρίζωσιν. Ἀρκετή ἡ ἐκρίζωσις ἐκ τῶν παναρχαίων
πατρώων ἐστιῶν! Ἄς κρατηθῶν τοῦλάχιστον ἐκεῖνα, τά
ὅποια μόνον τῇ συγκαταθέσει ἡμῶν καὶ οἰκεία βουλή
εἶναι δυνατόν νά στερηθῶμεν. Οὕτω κρατοῦμεν καὶ τόν
τόπον-τὴν πατρίδα εἰς τά ἐσώτατα τῆς ψυχῆς ἡμῶν,
παρά τὴν ἐξωτερικὴν στέρησιν αὐτῆς!

ὑπό τῷ φῶς τῶν ἀνωτέρω ἀξιολογοῦντες δεόντως τό
ἔργον ὑμῶν "Τό Γλωσσικό Ἰδίωμα Μιστί", ἐπαινοῦμεν
ἀπολυμῶς τὴν προσπάθειαν ὑμῶν καὶ συγχαίρομεν
θερμότατα καὶ καταστέφομεν ὑμᾶς τε καὶ αὐτό τῇ
Πατριαρχικῇ ἡμῶν εὐλογίᾳ, εὐχόμενοι καὶ ἄλλοι νά
ἀναλάβουν ἀναλόγους φιλογενεῖς πρωτοβουλίας.

Οἱ δέ Καππαδοκαὶ Ἅγιοι εἴθε νά πρεσβεύωσιν ὑπὲρ
ὑμῶν τῷ Σωτῆρι Θεῷ τὰ πρὸς σωτηρίαν.

Λβδ' Ἰουλίου κθ'

Ὁ Δαδὸς διὰ σου εὐχὰς θεὸν εὐχάμεθ

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κόνιτσας

Α

- Αβαθής** **Ατό που ντε τσίδει ντιαρίν** = αυτό που δεν είναι βαθύ [βαθύ = ντιαρίν] αναφέρεται με ολόκληρη πρόταση, διότι στην Μιστιώτικη διάλεκτο δεν βρίσκεται το στερητικό α, λέγεται όμως και **γιαϊβάν** στην περίπτωση των ρηχών πιάτων, κυρίως [ρηχό = γιαϊβάν]
- Άβαφος [τοίχος]** **Ατό ντε ντου μπογιατάσαν** = αυτό που δεν βάφηκε [βάφω = μπογιαντίζου από το ρήμα μπογιατίζω = βάφω] ομοίως δεν υπάρχει το στερητικό α
- Άβγαλτος** **Ατό ντε ξέβει σου ντουινιά** = αυτός που δεν βγήκε στην κοινωνία [ντουινιάς = κόσμος, κοινωνία] ομοίως δεν υπάρχει το στερητικό α
- Αβγό** **Οβγό** προέρχεται από παράφραση της αρχαίας ελληνικής γλώσσας **ωό τα ωά** [κάνε μου δύο αυγά να φάω = μπούκοιμοι ντυσ ξωφωτά [νερόβραστα] οβγά να φάου]. όταν όμως θέλουμε να εκφράσουμε ένα αυγοειδές σχήμα, επειδή δεν υπάρχει η κατάλληλη λέξη χρησιμοποιούμε την φράση [τσιίδει αν ντου οβγό = είναι σαν το αβγό] ενώ τα τσόφλια των αβγών λέγονται οβγοϊού σέφλα
- Αβγοθήκη** **Οβγοϊού τόπους** = το σημείο όπου τοποθετούσαν τα αβγά [τόπους = σημείο] [η αβγοθήκη που είναι ; = οβγοϊού ντου τόπους πούρτα τσιίδει ;]
- Αβλαβής** **Ντέ τσίδει ζιάντσαρ** = δεν είναι βλαβερός [Ζιάν = βλάβη] εκφράζεται με πρόταση λόγω ελλείψεως του στερητικού α μπορεί να χρησιμοποιηθεί και η έκφραση **ντε τσίδει ζαραλού, ζαράλ** = ζημία, βλάβη
- Αβοήθητος** **Πόμειν μαναχότ** = Αυτός που έμεινε μόνος του, χωρίς βοήθεια, το ρήμα **πόμειν** προέρχεται από το ρήμα **απομένω**, εκφράζεται με πρόταση λόγω ελλείψεως του στερητικού α
- Αβύζαχτο** **Έκουσαν ντου απ του βυζί** = τον έκοψαν από τον θηλασμό, εκφράζεται με πρόταση λόγω ελλείψεως του στερητικού α
- Αγαθιάρης** **Τσήδει αν ντου ντοβιαγκιάλ** = είναι ή ομοιάζει όπως τον αγαθό, αφελής, ευκολόπιστος
- Αγαθός** **Ντοβιαγκιάλ** [αυτόν μη τον πειράζεις αγαθός είναι = από μεν ντου γουρτάς ντοβιαγκιάλ νοι]
- Αγάλια-αγάλια [σιγά-σιγά]** **Γάλια, Χερά-ερά και χερούτσικα** –πολύ σιγά προέρχεται από το επίρρημα **γαληνός – γαληνά** [μεσαιωνικό] = **σιγανά, ήρεμα, αργά** αλλά με υπομονή [μην το κάνης γρήγορα = γάλλια σιάνεις του μπιάρτσια]
- Άγαμος** **Μπεκιάρης, ο** άνθρωπος που δεν στεφανώθηκε, αυτός που δεν δημιούργησε οικογένεια, προέρχεται από την τούρκικη λέξη **bekar** = ο άγαμος, ο ανύμφευτος
- Αγανάκτησα** **Χολιάστα** = νευρίασα, οι λέξεις αγανάκτησα –νευρίασα, μπορούν

- και εκφράζονται με μια λέξη χολιάστα, προέρχεται από το αρχαίο ρήμα **χολόω - ω**, εξοργίζω, αγανακτώ, **χόλος = άγρια οργή, χολιασμένου = αγανακτισμένο, κακιωμένος, πολύ δυσαρεστημένος**
Χολιασμένου = είμαι αγανακτισμένος -νευριασμένος = χολιακό
 οι λέξεις **αγανάκτησα –αγανακτώ-αγανακτισμένος – νευρίασα - νευριάζω – εξοργίσθηκα εξοργισμένος**, προέρχονται από το ρήμα **χολόω-ω = εξοργίζω –πικραίνω κάποιον –πικραίνομαι** σε συνδυασμό με την λέξη χολή
- Αγανακτισμένος** **Χολιαζιέμοι = νευριάζω [γιατί αγανακτάς= γιαί χολιαζιέσει] η κατάληξη μοι των ρημάτων δηλώνει το πρόσωπο [εγώ αγανακτώ= χολιαζιέμοι ,και προέρχεται από την αρχαία λέξη εμού]**
- Αγανάκτώ** **Ντε τσιίδει γαλαλαιμένου = δεν του βάλανε καλάί, κασσίτερος** εκφράζεται με πρόταση λόγω του στερητικού α
- Αγάνωτο** **Γαπώ**, προέρχεται από παράφραση του ρήματος **αγαπάω**, στο παραπάνω ρήμα καταργείται το πρώτο γράμμα α [πολύ τον αγαπάς= πολύ ντου γαπάς]
- Αγαπάω, -ώ** **Σεβντάς**, προέρχεται από την τούρκικη λέξη **sevdas=αγάπη** λέγεται και **γάπημα** από την λέξη αγάπημα
- Αγάπη** **Σεβνταλού**, προέρχεται από την τούρκικη λέξη **sevdaIanmak=αγαπημένος** [πήρε την αγαπημένη του και έφυγε = πήρειν ντου σεβνταλούτ'ετς'έφχειν] και **γαπημένου** από την λέξη ο **αγαπημένος**, παρατηρούμε ότι στις δύο παραπάνω λέξεις ενίοτε χρησιμοποιείται η διπλή έκφραση της, με λέξη προερχόμενη από την Ελληνική και Τούρκικη γλώσσα
- Αγαπημένη ος** **Σαβγουλού** προέρχεται από την τούρκικη λέξη **sevgili=αγαπητό** [αγαπητό μου παιδί γιατί αρρώστησες= σαβγουλού παϊί μ' γιαί στένιεις] συνήθως η παραπάνω λέξη χρησιμοποιείται στην εκδήλωση αγάπης των ανθρώπων προς την μικρότερη ηλικία και ιδίως στα μικρά παιδιά.
- Αγαπητό** **Ντουρβάν** προέρχεται από το ρήμα **δουβρανίζω** [χτυπώ πέρα δώθε μεσαιωνικό] [με το αγγείο[συγκεκριμένο] παρασκεύαζαν βούτυρο= μη ντου ντουρβάν σιάνοιξαν καράτς [καράτς = το βούτυρο από το γάλα της αγελάδας] πήλινα αγγεία ήταν και τα πιάτα τα οποία ονομάζονταν ως εξής **βαθύ πιάτο = ντιαρίν κιαρχούν , αβαθύ πιάτο , γιαϊβάν κιαρχούν** διάφορα άλλα αγγεία η **κιατσιούκια** [όπου μέσα σ' αυτήν έψηναν τα φασόλια στο ταντούρ. **Τσουτσι** όπου μέσα βάζανε τα τουρσί που παρασκεύαζαν η τα διάφορα φαγητά τους που τα διατηρούσαν όπως τα τσιρίντσια =μισοτηγανισμένα κρέατα με μπόλικο λίπος, **τσιμπόκου**, όπου μέσα βάζανε το πετιμέζι
- Αγγείο πήλινο**
 [χτυπούσαν το γάλα για να κάνουν βούτυρο]

Αγγειοπλάστης	Ατό που σιάν λαϊνία = αυτός που κάνει λαγήνια [λαγήνι πήλινο αγγείο όπου φυλάσσεται το νερό]
Αγγελία-είδηση	Χαμπάρ προέρχεται από την τούρκικη λέξη hamper = είδηση [τι ειδήσεις μας φέρνεις; = τι χαμπάρια μας φέρεις;]
Αγγελιοφόρος	Χαμπαρτσής ο άνθρωπος που φέρνει την είδηση-αγγελία [ήλθε αγγελιοφόρος, ας πάμε να τον ακούσουμε = ήρτην χαμπαρτσής, ας'πάμ να ντ ακούσουμ']
Άγγελος	Άντζελος ο άνθρωπος του ΘΕΟΥ [ο Θεός έστειλε τους Αγγέλους του = Χεός σάλτσειν ντ'Ατζέλια τ']
Αγγίζω	Λαχαίνου [αγγίζω στο πλάι κάτι = λαχαίνου σου γιάν ένα σιεί] προέρχεται από το αρχαίο ρήμα λαγχάνω = συναντώ, συμβαίνει κάτι κατά τύχη
Αγγούρι Αγελάδα	Χιάρ [φέρε μου να φάω ένα αγγούρι = φέρ' μη να φάου να χιάρ] Χτήνου προέρχεται από παράφραση της αρχαίας ελληνικής λέξης κτήνος [πηγαίνω την αγελάδα στον στάβλο = ποιάζου ντου χτήνου σου στάβλου] αρκετές φορές η παραπάνω λέξη χρησιμοποιείται για να εκφράσει τον άνθρωπο, τον άξεστο τον ασυνείδητο και γενικά τον άνθρωπο που έχει τη μορφή κτήνου.
Αγελαδάρης Αγέλη	Χτηνιού Πιστικός = βοσκός αγελάδων [πιστικός = βοσκός] Ναέλ , προέρχεται από παράφραση της αρχαίας λέξεως αγέλη - αγέλ - ναέλ , κοπάδι από ομοειδή ζώα [στέλναμε τα ζώα στην αγέλη = σάλνταναμ' ντά πράμαδα σ'ναέλ]
Αγέννητος	Ητό ντε του γιέντσαν = Αυτόν δεν τον γέννησαν, εκφράζεται με πρόταση λόγω ελλείψεως του στερητικού α
Αγέραςτος	Ατό ντε γιορονιασή = Αυτός που δεν γέρασε [γιορόν = γέρος] εκφράζεται με πρόταση λόγω ελλείψεως του στερητικού α
Αγέρωχος	Τσιίδει αν του μαναϊλ = είναι σαν την λαμπάδα εκφράζεται με πρόταση λόγω ελλείψεως του στερητικού α
Αγιάζι	Αγιάζ η Μπούζ , η λέξη αγιάζ από παράφραση της τούρκικης λέξης ayaz = αγιάζι [το διαπεραστικό κρύο] η δε λέξη μπούζ από την τούρκικη pruz , ανάλογα με το περιβάλλον και την ομιλία, χρησιμοποιείτο και η κατάλληλη λέξη.
Αγιάζω	Αϊιάζου ομοίως προέρχεται από παράφραση της λέξεως αγιάζω [ν'αγιάσουν τα κόκαλά σου = ν'αϊιάσνει ντά γκιαμούτσια σ'] γκιαμούτς = κόκαλο
Αγιασμός	Αϊασμός από την λέξη αγιασμός , [θα πάω στην εκκλησία να πάρω αγιασμό = να πάου σν' Εκκλησιά να πάρου Αϊασμό] όπως θα διαβάσουμε παρακάτω στις περισσότερες λέξεις που έχουν σχέση με την θρησκεία η αλλοίωση της λέξης είναι ελάχιστη λόγω της μεγάλης πίστης των Καππαδοκών.
Αγιάτρευτος	Τσιαρά ντέν έχ = γιατρεία δεν έχει, εκφράζεται με πρόταση λόγω ελλείψεως του στερητικού α.

- Αγίνωτο, -ος ,
άγουρο** **Χάμ** [τα καρπούζια είναι άγουρα ακόμη = ντά γαρπούσια τσίντει χάμια ακούμ'] συχνά χρησιμοποιείται και η λέξη **άγουρο** ως επίσης και η έκφραση ακούμ ντέ γένει = ακόμη δεν έγινε.
- Αγιοβασιλιάτικο** **Ταίβασιλιού** [Αγιοβασιλιάτικος χορός = Ται Βασιλιού ντου χόρους].
- Αγιοδημητριάτικος** **Ταίντηρμητιού** [στού Αγίου Δημητρίου τον τάφο φύτρωσε ο βασιλικός = σ' Αη Ντιρμιτιού ντου μορμόρ ξέβειν ντου βλαστικό].
- Άγιος** **Αης** προέρχεται από την λέξη **άγιος** [ο Άγιος Βασίλειος ήταν από την Καππαδοκία = ο Αη Βασίλης τσιόδουν απ' Καππαδοκία].
- Αγκάθι** **Αγκάχι** προέρχεται από παράφραση της λέξεως **αγκάθι από το αρχαίο ακάνθιον** σκληρή και αιχμηρή απόφυση των κλωνναριών ή των κορμών δένδρου [πάτησα ένα αγκάθι = πάτσα ν' αγκάχι], όταν όμως πρόκειται για τα αγκάθια των ψαριών, τα μικρά κοκαλάκια, τότε χρησιμοποιείται η λέξη **γουλτσούχ** [μπήκε ένα αγκάθι στο λαιμό μου = σέμειν να γουλτσούχ σου γουργούρημ']. Στην περίπτωση όμως των εντόμων [κέντρι] χρησιμοποιείται η λέξη **βολόν** η οποία προέρχεται από παράφραση της λέξης **βελόνι**.
- Αγκαθωτός** **Αγκαχιάρ** προέρχεται από την λέξη **αγκάθινο, αγκαθωτό** [αγκάθινο στέφανο φόρεσαν τον Χριστό = αγκαχιώνας η αγκαχιάρ στέφανου φόρεσαν ντου Χριστό].
- Αγκαλιά** **Γοντζιάχ** [έλα στην αγκαλιά μου = έλα σου γοντζιάχ'μ'] πιθανόν προέρχεται από τούρκικη λέξη.
- Αγκαλιάζω** **Γοντζιακλαίζου** [αγκάλιασε την αγαπημένη σου = γοτσακλάδα ντου σεβταλούς σ'] όταν όμως το μικρό παιδί αγκαλιάζει την μάνα του και ουσιαστικά κρέμεται στην αγκαλιά της σφίγγοντας το λαιμό της μάνας, χρησιμοποιείται η λέξη **σαρουλντίζου** [σαρούλντσειν σου γουργούρημ = κρεμάστηκε στην αγκαλιά του λαιμού μου]. Χρησιμοποιείται και η λέξη **αναγκαλιζιέμοι**, η οποία προέρχεται από παράφραση του ρήματος εναγκαλίζομαι = αγκαλιάζω.
- Αγκίδα** **Γιογκά** μικρό μυτερό ξύλινο αντικείμενο, [μπήκε μια αγκίδα στο χέρι μου = σέμοι να γιογκά σου χέριμ'].
- Αγκομαχώ** **Γιορουλντίζου τσι παίνου** = κουράζομαι υπερβολικά αλλά συνεχίζω. Χρησιμοποιείται όμως και η λέξη **οφλαντίζου** από το αγκομαχητό του πάσχοντος αλλά και η λέξη **σουλουϊζου** η οποία προέρχεται από την λέξη **σολούχ = ανάσα**.
- Αγκράφα** **Τοκάς**, διακοσμητική καρφίτσα, που συνδέει τα άκρα ζώνης φορεσιάς και προέρχεται από την τούρκικη λέξη **tokas** = είδος μεταλλικής πόρπης.
- Αγκώνας** **Βριαχών** [χτύπησα άσχημα στον αγκώνα = ντόκα πίσια σου βριαχώνι μ'] προέρχεται από την αρχαία λέξη **βραχιόνιο** –βραχίονας = μπράτσο, χέρι. Χρησιμοποιείται όμως και η λέξη **αγκών** από την αρχαία λέξη **αγκών** = η εξωτερική γωνία που σχηματίζει η καμπή του βραχίονα

Αγναντεύω

Ρανώ ντιαρίνια = Βλέπω βαθιά [ρανώ από το **οράω-ορώ** = βλέπω, αρχαίο ρήμα, **ντιαρίνια** προέρχεται από το **ντιαρίν** τούρκικη λέξη = βαθύ]. Κυρίως η έκφραση του παραπάνω ρήματος λέγεται με το ρήμα **ντισαντεύου** = βλέπω επίμονα κάτι στο βάθος και πιθανόν να προέρχεται από παράφραση και αλλοίωση του παραπάνω ρήματος **αγναντεύω**.

Αγνώ [αδιαφορώ
για κάποιον ή
για κάτι]

Η παραπάνω λέξη επειδή δεν υπάρχει στο λεξιλόγιο εκφράζεται με πρόταση [ας χάσει ντου ή άφης'χάσει ντου π.χ αγνόησε τον αυτόν = άς χάσει ντου από ή άφεις'χάσει ντου από].

Άγνωστος

Τις νί = ποίος είναι, λέγεται όμως και **γιατουργού** [ποιος είναι αυτός, άγνωστος είναι = τις νοί ητό, γιατουργού νοί].

Αγορά

Τσιαρτσι προέρχεται από την τούρκικη λέξη **carsi** = αγορά [πηγαίναμε στις Νίγδης την αγορά = παίνηεαμ σ'Νίγδης ντου τσιαρτσι].

Αγοράζω

Γοράζου, προέρχεται από παράφραση του ρήματος **αγοράζω**. Παρατηρούμε την αλλοίωση του πρώτου γράμματος **a** όπως επίσης και την διαφοροποίηση της καταληξης του ρήματος από **ω** σε **ου** [αγόρασα μια γελάσα = γορασα να χτήνου]. Χρησιμοποιείται όμως και το ρήμα **ψωνίζου** προερχόμενο από το ρήμα **ψωνίζω**.

Μεταφορικά δεν έχει την έννοια του **μεταφέρω** και μάλιστα κυρίως λόγια των ανθρώπων εκείνων που δεν μιλάνε αλλά μόνον ακούνε, χαρακτηριστική είναι η φράση

[γοράζ' λόγια[η σε ψώνισε].

Αγοραστής

Μπαζαρτσής αυτός που αγοράζει είδη μετά από διαπραγματεύσεις. Προέρχεται από την τούρκικη λέξη **Pazar**.

Αγόρευση

Γκιαλάντζεμα προέρχεται από το ρήμα **κολακεύω** [η αγόρευση σου ήταν άσχημη = ντου γκιαλάτζεμα σ'τσιόδουν πίς].

Αγορεύω

Γκιαλαντζεύου προέρχεται από το ρήμα **κολακεύω** που σημαίνει **ομιλώ** [αλλά ειρωνικά παινεύοντας κάποιον για να αποκτήσω την εύνοιά του] όπως και στο ιδίωμα του πόντου **γκελεντσέβω** εξ ου και το ποντιακό γκεβεζές = αυτός που λέει πολλά. Η λέξη γκεβεζές, χρησιμοποιείται και στο ιδίωμα του **ΜΙΣΤΙ** και νοεί επίσης αυτόν που λέει πολλά, τον **πολυλογά**.

Αγόρι μετά τη
ενηλικίωση
Αγόρι πριν
την ενηλικίωση
Άγουρο

Σερνικό Κλάτς = αρσενικό παιδί [κλάτς = παιδί]

Σερνικό φσιάχ = αρσενικό μικρό παιδί [φσιάχ = μικρό παιδί]

Χάμ προέρχεται από την τούρκικη λέξη **ham** = άγουρο

[το καρπούζι είναι άγουρο = ντου γαρπούς'τσίδει χάμ]

χρησιμοποιείται όμως και η λέξη **άγουρο** ή **άουρο** από την αρχαία λέξη **άωρον** = καρπός που δεν έχει ωριμάσει.

Αγράμματος	Αγράμματος. Πολλές φορές στην έκφραση του λόγου μεταγενέστερα χρησιμοποιούνται λέξεις όπως ντουβάρ = τοίχος χαιβάν = χαζός, ή άλλες που υποδηλώνουν τη χαμηλή πνευματική επιφάνεια του ανθρώπου.
Αγριάδα [χόρτο]	Τσιαϊρ από την τούρκικη λέξη Gayir = λιβάδι , λέγεται όμως και αϊρούχ .
Αγριελιά [άγρια ελιά] Αγρίεμα	Άγριο ζειτίν = άγρια ελιά [ζειτίν = ελιά] Γουντούρντημα ή χόλιαμα παράγωγο του ρήματος χολώω-ώ [γιατί αγρίεψες = γιαϊ γουντούρσεις] παράγωγο του ρήματος αγριεύω .
Αγριεύω	Γουντουρντίζου [γιατί αγριεύεις; = γιαϊ γουντουρντίεις;] πιθανή προέλευση από την τούρκικη διάλεκτο. Όταν όμως έχει την έννοια του νευριάζω , θυμώνω , εξοργίζομαι χρησιμοποιείται η λέξη χολιαζιέμοι , η οποία προέρχεται από παράφραση του ρήματος χολώω-ω = θυμώνω , νευριάζω , εξοργίζομαι .
Αγρικώ [γρικώ]	Αγκλαϊζου = καταλαβαίνω προέρχεται από το τούρκικο ρήμα aglamak = καταλαβαίνω.
Άγριος	Αζγούν , προέρχεται από την τούρκικη λέξη, azgin = άγριος [άγριος άνδρας = αζγούν σερνικός].
Αγροκαλλιέργεια	Γερασπαρλούχ ή τσιφτσιλούχ , αυτός που σπέρνει την γη, αυτός που ασχολείται με την καλλιέργεια της γης.
Αγρονόμος Αγρός [χωράφι]	Μπαρπαλτζής Κόμα [θα πάω στο χωράφι να θερίσω = να πάου σου κόμα να χερίσου].
Αγρότης	Γερασπάρους ή τσιφτσιής προέρχεται από την τούρκικη λέξη ciftsi = γεωργός ή από τις λέξεις γη και σπορά = γερασπιάρους [=αυτός που σπέρνει τη γη].
Αγροφύλακας	Μοιράφους , ή και μπιακτσής , προέρχεται από την τούρκικη λέξη bekci = αγροφύλακας [στο χωριό μας είχαμε δύο αγροφύλακες = σου χωργιό μας έειξαμ ντυό μπιακτσία η μοιράφουϊα].
Αγρυπνώ	Ντε τσιμούμει = Δεν κοιμάμαι [ντε μοι λαχέν γύπνους = δε με πιάνει ο ύπνος].
Άγχος-Αγχώθηκα	Μπουγκαλούχ – μπουγκάλτσια , πιθανόν να έχει τούρκικη προέλευση.
Αγωγή – αγωγήτης	Αγώι – αγωγήτης , προέρχεται από παράφραση της αρχαίας λέξης αγώγιον = φορτίο που μεταφέρεται με αμοιβή ή και η αμοιβή για την μεταφορά του φορτίου, ενώ αγωγήτης είναι αυτός που πραγματοποιεί την μεταφορά του φορτίου με αμοιβή.
Αγωγός [υδροσωλήνας]	Κιούνια , προέρχεται από παράφραση της τούρκικης λέξης kunk = σωλήνας πήλινος συνήθως που μεταφέρει νερό, υδροσωλήνας.
Αγωνίζομαι	Παλεύου , [αγωνίζομαι να τα βγάλω πέρα = παλεύου να δα φέρου

βόλτα] από το ρήμα **παλεύω** με αλληγορική έκφραση. Λέγεται όμως, ανάλογα και με την πρόταση, και **ογραστίζου** ή **τσιαπαλαστίζου**.

Αδειάζω

Φτσιορώνου από το **όφτσιρου** = άδειο [αδειάζω τα σακιά = φτσιορώνου ντά τσουβάλια]. Προέρχεται από την παράφραση του ρήματος **ευκαιρώνω** = αδειάζω, λέγεται και **κονώνου** προερχόμενο από το **κενώνω** – **ευκαιρώνω** = αδειάζω [έχω ελεύθερο χρόνο]. Στην περίπτωση που η φράση έχει το νόημα του ελεύθερου χρόνου τότε χρησιμοποιείται το ρήμα **ευκαιρώ** [σήμερα δεν αδειάζω = σήμερα δεν ευκαιρώ].

Άδειο

Όφτσιρου, [το λαγήνι είναι άδειο = ντου λαϊν τσίδει όφτσιρου], προέρχεται από παράφραση της αρχαίας λέξης **εύκαιρον** = **διαθέσιμο, ελεύθερος χρόνος**. Εδώ έχει την έννοια του **άδειου, κενού περιεχομένου**.

Αδελφή

Αϊλφή, προέρχεται από παράφραση της λέξης **αδελφή**, ενώ στον **αδελφό** χρησιμοποιείται η λέξη **γαρντάς**, προερχόμενη από την τούρκικη γλώσσα. Στο θηλυκό **αδελφή** χρησιμοποιείται η λέξη προερχόμενη από την ελληνική γλώσσα.

Αδελφικότητα

Γαρντασλιούχ, προέρχεται από την τούρκικη λέξη **kardas**.

Αδελφός

Γαρντάς, προέρχεται από την τούρκικη λέξη **kardas** = αδελφικός φίλος.

Αδέλφωμα

[φυτών,
σταριού κ.λ.π.]

Νταλάτσιν, [όταν αδελφώσουν τα σιτάρια τότες δεν έχουν ανάγκη τούν νταλαστίση ντά γεννήμαδα αγρί ντέν έχνει].

Αδελφώνω

[έγινα αδελφός
με κάποιον]

Γένα, **γαρτάς**, = έγινα, αδελφός με κάποιον, όταν όμως έχει την έννοια του **συμφιλιώνω** χρησιμοποιείται η λέξη **μπαριστίζου** από το τούρκικο **parismak** = **συμφιλίωση**.

Άδεντρος [τόπος]

Τόπους χωρίς τσιαλούϊα = χώρος χωρίς δένδρα. Εκφράζεται με πρόταση λόγω έλλειψης του στερητικού α-.

Αδέσποτο

Μποστά [το αδέσποτο σκυλί = μποστά σκυλί]

Αδιάβροχο -ος

Ατό ντέ συλούδει = αυτό που δεν βρέχεται εκφράζεται με πρόταση λόγω ελλείψεως του στερητικού α-. Το ρήμα **συλούδει** προέρχεται από το αρχαίο ρήμα **χυλώνω** που σημαίνει βρέχω ή βρέχω κάτι με νερό και γίνεται σαν χυλός.

Αδιαθεσία,

αδιάθετος

[από πλευράς
υγείας]

Χίτς χαϊρ ντέν έχου = καθόλου, δύναμη δεν έχω, εκφράζεται με πρόταση λόγω ελλείψεως του στερητικού α-.

Αδιάλυτο

Ατό που ντέ λυέδει = αυτό που δε διαλύεται [εκφράζεται με πρόταση λόγω ελλείψεως του στερητικού α-].

Αδιάντροπος	Ατά ντροπή ντέν έχ = αυτή-ος ντροπή δεν έχει , εκφράζεται με πρόταση λόγω ελλείψεως του στερητικού α-, λέγεται και ναμουσούζ από τη λέξη ναμούς = ντροπή.
Αδιάφθορος	Ατό που ντέ τρώει αλλουνού χάκ = αυτός-ή που δεν τρώει το δίκαιο άλλου [χάκ= δίκαιο]. Με την ίδια όμως πρόταση μπορεί να νοούμε και τον δίκαιο, τον αδέκαστο, τον τίμιο, τον σωστό άνθρωπο.
Αδιαφορώ για κάτι	Ντέ κλώου ντέ ρανώ = δεν γυρίζω ούτε να το δω. Εκφράζεται με πρόταση λόγω ελλείψεως του στερητικού α- μολονότι είναι ρήμα.
Άδικα	Μποσιουνά , προέρχεται από του τούρκικο επίρρημα bosuna =άδικα [αφού δεν το ξέρεις, άδικα μη μιλάς = τουν ντε ντου ξέρεις μποσιουνά με γκιαλατσέβης]. Λέγεται όμως και γαράλτσια , ενώ το πολύ άδικα = γάσγαράλτσια [άδικα έφυγε από τον κόσμο αυτόν = γαράλτσια έφχειν απ ητό ντου γκόσμου].
Αδικία	Κρίμα όπως και η λέξη αμαρτία . Οι παραπάνω λέξεις προέρχονται από την αρχαία λέξη κρίμα = αδικία –αμαρτία [η αδικία στο λαιμό σου = ντου κρίμα σου γουργούρης'] [γουργούρ = λαιμός]. Η ίδια λέξη συναντάται και στο ιδίωμα των Φαρασων, το γούργουρον , αλλά και στα βυζαντινά χρόνια, γούργουρον = λαιμός .
Αδικοσκοτωμένος	Γαράλτσια χαστίχειν = άδικα πέθανε [γας γαράλτσια σκότουςαν ντου = πολύ άδικα τον σκότωσαν] , γαράλτσια = τσάμπα, πολύ φτηνά.
Αδικώ	Τρώου ντου χάκιτ' = έφαγα το δίκαιο του [hak = δίκαιο, τούρκικη λέξη].
Αδίπλωτο	Ατό που ντε μπιουκιουλντίζ = αυτό που δεν διπλώνεται. Εκφράζεται με πρόταση λόγω ελλείψεως του στερητικού α- [μπιουκιουλντίζου = διπλώνομαι]
Αδράχτι	Τσικρούχ , [με το αδράχτι τυλίγαμε το νήμα = μη ντου τσικρούχ τύλιγαμ ντου νήμα] προέρχεται από την τούρκικη λέξη Gikrik = αδράχτι .
Αδυναμία [υγείας], αδυνάτισμα	κιοτουλάντημα
Αδύναμος	Ζαϊφ , [αδύναμη γυναίκα πήρες =ζαϊφ ναίκα πείρεις]
Αδυνατώ [για την πραγματοποίηση κάποιου σκοπού]	Ντε μπορώ = δεν μπορώ
Αδυνατώ [με την έννοια χάνω βάρος]	Κιοτουλαντίζου , αδυνάτισες = γκιοτουλάντσης. Οι παραπάνω δύο λέξεις πιθανόν να προέρχονται από την τούρκικη. Το ρήμα αδυνατίζω λέγεται και με το ρήμα αριντίζου =χάνω βάρος.
αείμνηστος	Μασκαρισμένου , προέρχεται από την αρχαία λέξη αεί και το ρήμα μιμνήσκομαι ,ο άξιος να τον θυμάται κάποιος για πάντα,

ο αλησμόνητος, **μασακαρισμένου**, από την αρχαία λέξη **μάκαρ**, **μακαριστός**, **μακαρίτης**, **ο πεθαμένος**.

- Αέρας** **Κυργιός**, προφανώς προέρχεται από παράφραση της λέξης **κρύο** [βγήκε – φύσηξε αέρας = ξέβει κυργιός].
- Αερίζω** **Σαλτώ**, **κυργιός** = στέλνω, αέρα [σαλτώ = στέλνω].
- Αετός** **Χέλ γατζά η τσιαλιάχους** λέγεται όμως και καρτάλους από την τούρκικη λέξη **kartal** = είδος αετού.
- Αζύγιστος** **Ντέ νει τζιασμένου** = δεν είναι ζυγισμένος, εκφράζεται με πρόταση λόγω ελλείψεως του στερητικού α-.
- Αζύμωτος** **Ντεν ντου ζύμουσαν** = δεν το ζυμώσανε, εκφράζεται με πρόταση λόγω ελλείψεως του στερητικού α-. Παρατηρούμε στην διάλεκτο του ΜΙΣΤΙ λέξεις οι οποίες δεν υπήρχαν καθόλου στο λεξιλόγιό τους, γι' αυτό εκφράζονται με ολόκληρη πρόταση.
- Αηδία** **Σεριάς**, [είναι αηδία το να βλέπεις... = σεριάς νει του να ρανάς].
- Αηδιάζω** **Σεργιώ**, [αηδιάζω στην θέα του = σεργιώ σου σείρ].
- Αηδίασα** **Σέργιασα**, [αηδίασα όταν είδα αυτά τα πράγματα = σέργιασα τουν ράντσα ατούρα ντά πράμαδα].
- Αήρ-αέρας** **Κυργιός**, προέρχεται από παράφραση της λέξεως **κρύο**.
- Αθέατος, αόρατος** **Ατό ντε ρανιέδει** = αυτό δεν βλέπεται. Εκφράζεται με πρόταση λόγω ελλείψεως του στερητικού α
- Αθεμελίωτος** **Ατό ντε εχ ντεμέλ** = αυτό που δεν έχει θεμέλιο, εκφράζεται με πρόταση λόγω ελλείψεως του στερητικού α-.
- Αθέριστο** **Ατό που ντε του χέρσαν** = αυτό που δεν το θέρισαν. Εκφράζεται με πρόταση λόγω ελλείψεως του στερητικού α- [το χωράφι έμεινε αθέριστο = ντου κόμα ντε ντου χέρσαν].
- Αθίγγανος** **Τσιγκάνους**, προέρχεται από παράφραση της λέξης τσιγγάνος.
- Αθώος** **Ντοβιαγκιάλ**, [πολύ αθώος είσαι = πολύ ντοβιαγκιάλ σοί] ο αγνός ο απονήρευτος.
- Αίγα κατσίκια** **Τσικίτς**, [βοσκούσαμε κατσίκια στον κάμπο = βόσκηναμ' ντά τσικίτσια σου γιαζού] προέρχεται από τη λέξη γίδι = κατσίκια.
- Αιγόκερος** **Σερνικό τσικίτς** = αρσενικό κατσίκι, η **τεκιά** [κρεμούσαμε το μεγάλο κουδούνι στο αρσενικό κατσίκι = κρέμαναμ' ντου μέγαν ντου λομπούρ σου σερνικό τσικίτς η τεκιά]. Λέγεται όμως και με την λέξη **γότς** από την τούρκικη λέξη **Kos**.
- Αίμα** **Όϊμα**, προέρχεται από παράφραση της λέξης **αίμα** [έτρεχε το αίμα σαν το ποτάμι = τρέχ'ειξειν ντ'όϊμα τ' αν ντου ποτάμ].
- Αιματοβαμμένος** **Βάφσαντου μι οϊμα** = τον γέμισαν [λέρωσαν] με αίμα. Λέξη σύνθετη που εκφράζεται με δύο χωριστές λέξεις.
- Αιμόπτυση** **Έφτσун οϊμα** = έπτυσσε αίμα. Λέξη σύνθετη που εκφράζεται με δύο λέξεις χωριστά.
- Αιμορραγώ** **Τρέχ τ' οϊμα μ** = τρέχει το αίμα μου. Παρατηρούμε ότι οι λέξεις οι οποίες είναι σύνθετες [αίμα – πτύω, αίμα- ραγώ, αίμα- βαμμένος, εκφράζονται άλλοτε με δύο λέξεις και άλλοτε με πρόταση].

Αιμορροΐδες	Μασσούρια , [οι αιμορροΐδες με έχουν τρελάνει από τον πόνο = ντά μασσούριαμ' τσιανιτούρσανμη απ'ντου σουζού].
Αίνιγμα	Μιαραφάτ , προέρχεται από το τούρκικο merefet = παραμύθι, διήγημα.
Αισθάνομαι	Αγκλαϊζου , προέρχεται από το τούρκικο ρήμα agnamak καταλαβαίνω [Εσύ τίποτε δεν αισθάνεσαι= ισύ ένα σιεί ντέν αγκλαϊζεις]. Με την ίδια λέξη εκφράζονται και τα ρήματα γρικώ, αγρικώ, καταλαβαίνω .
Αίσθημα	Ζάμιρ = ο εσωτερικός κόσμος του ανθρώπου [αίσθημα δεν έχεις = ζάμιρ ντέν έεις].
Αισχρός	Πίς_ , με την ίδια λέξη εκφράζεται και ο άσχημος.
Αισχύνη - αίσχος	Άιπ , προέρχεται από την τούρκικη λέξη ayip =ντροπή αισχύνη
Αισχύνομαι	Τροπιάστα, τροπιαζιέμει , προέρχεται από παράφραση του ρήματος ντρέπομαι , λέγεται και αϊπλαντίζου από την παραπάνω τούρκικη λέξη ayip = ντροπή αισχύνη .
Αιτία	Νιαμάς , προέρχεται από την τούρκικη λέξη nam =φήμη, [η αιτία ποια ήταν = ντου νιαμάς τι δουν].
Αίτιος	Σιαμπαάπης , με την παραπάνω λέξη και ανάλογα με την πρόταση εννοείται και ο προστάτης [βγες λίγο προστάτης στον = ξέβα λίου σιαμπαάπης σου...].
Αιτώ ζητώ	Κρεύου , με την ίδια λέξη εκφράζονται και τα ρήματα γυρεύω - θέλω [τι γυρεύεις, τι θέλεις, τι ζητάς; = τι κρεύεις;] το ρήμα κρεύου προέρχεται από παράφραση και αλλοίωση του ρήματος γυρεύω
Αιφνιδιασμός	Χάμπάρσουλαϊ , προέρχεται από την τούρκικη λέξη habersiz = αιφνίδια, χωρίς είδηση, ξαφνικά
Αιχμαλωτίζω	Γιεσιρλαντίζου , [αιχμαλωτίσαμε δέκα εννέα ανθρώπους= γιεσιρλάντσιαμ ντιτσιεννιά ονουμάτ]
Αιχμάλωτος	Γιεσίρ , [οι αιχμάλωτοι πέθαιναν από το κρύο = ντα γεσίρια χανιώδαν απ του πάγους] χαρακτηριστικά είναι τα τάγματα θανάτου που στρατολογούσαν οι τούρκοι με Έλληνες και Αρμένιους υπηκόους των, δούλευαν σε καταναγκαστικά έργα, μέρα και νύχτα, στο κρύο στην βροχή, στα χιόνια, έως την τελική τους εξόντωση.
Αιχμηρό αιχμή	Τσιμυτό - μύτα , προέρχεται από παράφραση της λέξης μυτερό - μύτη , η μυτερή απόληξη ενός οργάνου η όπλου η ξύλου
Αιώρα	Σαλίγκιτσια , προέρχεται από το τούρκικο ρήμα sallamak = κουνώ πέρα δώθε
Αιώρημα	Σαλάημα = κούνημα, προέρχεται από το τούρκικο sallamak = κουνώ [το κούνημα της κούνιας του μωρού= νανουϊού ντου σαλάημα] νανουϊ = η κούνια του μωρού
Αιωρούμαι	Σαλαϊζιέμει = κουνιέμαι, προέρχεται από το τούρκικο ρήμα sallamak =κουνώ

Ακαλλιέργητο	Μαλάτς , [το χωράφι έμεινε ακαλλιέργητο = ντου κόμμα πόμειν μαλάτς] λέγεται και καματός , στην περίπτωση πού οργωθεί ένα χωράφι , αλλά δεν σπέρνεται για οποιαδήποτε αιτία.
Άκαμπο	Ατό που ντε μπιουκιουλτίζ = αυτό που δεν λυγίζει , μπιουκιουλντίζου = λυγίζω , εκφράζεται με πρόταση λόγω ελλείψεως του στερητικού α
Ακανθόχοιρος – σκαντζόχοιρος Ακανθώδες	Τσιλάγκαρα , άγνωστη η προέλευση της παραπάνω λέξης. Αγκαχιάρ , προέρχεται από παράφραση της λέξεως , αγκάθι και υπονοεί το έδαφος που φυτρώνουν αγκάθια
Ακατάδεκτος Ακατανόητο	γιατουργού , [πολύ ακατάδεκτος είσαι = πολύ γιατουργού συ] Ντε του αγκλαιίζου = δεν το καταλαβαίνω [αγκλαιίζου= καταλαβαίνω και προέρχεται από το τούρκικο ρήμα aglamak]
Ακαταστασία	Μποκλούχ , προέρχεται από την τούρκικη λέξη prok = βρωμιά –τσαπατσουλιά , πεταμένα πράγματα πέρα δώθε
Ακατοίκητο	Βεεράν , προέρχεται από την τούρκικη λέξη viran = ερείπιο [αυτό το σπίτι είναι ακατοίκητο= ητό ντου σπίτι τσίδει βεεράν]
Ακατόρθωτο	Ατό που ντε μπορούμ να ποίκουμ = αυτό που δεν μπορούμε να κάνουμε [εκφράζεται με πρόταση λόγω ελλείψεως του στερητικού α
Άκαυτο	Ατό ακούμ ντε κάει =αυτό ακόμη δεν κάηκε , εκφράζεται με πρόταση λόγω ελλείψεως του στερητικού α
Ακέραιος	Μπιουτιούν , προέρχεται από την τούρκικη λέξη butun = ακέραιο-ολόκληρο [ολόκληρο καρβέλι το 'βαλε μπροστά του και το έφαγε= μπιουτιούν τάπ χέκειν ντου ομπρό τ' τσ'έφαιν του]
Άκεφος Ακίδα Ακίνητο	Χαϊρ ντέν έχου = δεν έχω την υγεία μου , δεν έχω τα κέφια μου Μύτα , προέρχεται από την λέξη μυτερό – μύτη
Ακλαδέυτο	Ατό που ντέ σαλεύ = αυτό που δεν κουνιέται , εκφράζεται με πρόταση λόγω ελλείψεως του στερητικού α
Ακλειδωτος	Ντέ νει κλαδημένου = δεν είναι κλαδεμένο , εκφράζεται με πρόταση λόγω ελλείψεως του στερητικού α Ντέ νει ζαντουμένου η τσατιμένου =δεν είναι κλειδωμένο, εκφράζεται με πρόταση λόγω ελλείψεως του στερητικού α
Ακμαίος [σεξουαλικά]	Νταβραντισμένου , ο άνθρωπος που βρίσκεται σε κατάσταση σεξουαλικού οργασμού ,αυτός πού είναι γεμάτος υγεία, δύναμη και ζωτικότητα , προέρχεται από το τούρκικο davranmak = είμαι όρθιος και γεμάτος ζωή , εξ αυτού και οι λέξεις νταβραντισμένος και νταβραντίζω
Ακοή	Ακουή , προέρχεται από παράφραση της λέξης ακοή [η] από παράφραση του ρήματος ακούω
Ακολουθώ	Παίνου κατόψατ ,=πηγαίνω από πίσω του [ακολούθησέ με= έλα κατόψαμ']

Ακόμα - η	Ακούμ , προέρχεται από παράφραση του επιρρήματος , ακόμα [ακόμη δεν έφαγες = ακούμ ντέν έφαης]
Ακομμάτιστος	Ντε γένει ντάρμα νταγούν η ντε γένει μπελίτσια = δεν έγινε κομμάτια , εκφράζεται με πρόταση λόγω ελλείψεως του στερητικού α
Ακόνη	Κιοστρά , ειδική πέτρα με την οποία ακόνιζαν τα μαχαίρια κ.λ.π. και γυά η λίμα εξ ου και γυαλαίζου = λιμάνω
Ακονίζω	Κιοστραντίζου η κρούου κιοστρά , κτυπώ κάποιο αντικείμενο στο ακόνι [ακονίζω το δρεπάνι = κρούου κιοστρά ντου ντερπάν]
Ακουμπώ	Λαχαίνου , προέρχεται από παράφραση του ρήματος λαγχάνω = ακουμπώ ,αγγίζω κάτι κατά τύχη [ακουμπώ στα δάκτυλά μου = λαχαίνου σά νταχτύλια μ'] βλέπουμε ότι κάποιες στιγμές ανάλογα με την πρόταση , λέξεις η ρήματα ενώ κατά την αρχαία η νεοελληνική περίοδο είχαν άλλη σημασία , από τους ΜΙΣΤΙΩΤΕΣ προσδίδεται άλλη έννοια , λόγω της καταπίεσης που υφίσταντο και του φόβου που υπήρξε.
Ακούω	Ακούου η ανακρουζιέμοι , από παράφραση του ρήματος ακούω [ακούγαμε τον παπά να ψέλνει το Ευαγγέλιο = άκουναμ'ντου παπά να ψάλ ντου Βαντζέλ] το ρήμα ανακρουζιέμοι συνήθως χρησιμοποιείται , όταν θέλει κάποιος να ακούσει ένα μυστικό κρυφά , [άκουσε κρυφά τι θα πουν για μένα = ανακρούστ κουρφάς τι να ειπούν για εμε]
Ακούω	Ακούου , προέρχεται από παράφραση του ρήματος ακούω [ακούω τα πουλιά να κελαηδούν = ακούου ντά πουλιά να τσιβλαίζου] η έξη τσιβλαίζνει = κελαηδούν , προέρχεται από την λέξη τιτιβίζω [αρχαία λέξη = κελαηδώ]
Ακούω κρυφά [κρυφακούω]	Κρούου αυτί , [κρυφακούγαμε πολλές φορές = κρούειξαμ αυτί πολλά σαβάρια]
Άκρη	Λόμα , [θα με βρεις στην άκρη του χωραφιού = σ χωραφιού ντο λόμα θα μοι βρίξεις]
Ακριανό	Λοματνού , [το ακριανό οικόπεδο είναι του γείτονα = λοματνού ντου οικόπεδο τσίδει γογξιούμ]
Ακριβό ακρίβεια	Μπαχαλού , προέρχεται από την τούρκικη λέξη, mpahalı = ακριβό [ακριβά τ' αγόρασες = μπαχαλούϊα ντου γόραης]
Ακριβώς	Ταμάμ , προέρχεται από το τούρκικο επίρρημα , tamam = ακριβώς [ακριβώς το έκανες = ταμάμ ντου μπείκεις]
Ακρίδα	Τσακιρκιάν , [γέμισε ο τόπος ακρίδες = γιομώχειν ντ'ορταλούχ τσακιρκιάνια]
Ακρογιαλιά	Ντιαγκιζιού ντου λόμα , [ντιαγκίζ = θάλασσα , άκρη της θάλασσας] εκφράζεται με πρόταση λόγω ελλείψεως της κατάλληλης λέξης
Ακρωτηριάζω	Κόφτου [ανάλογα το άκρο που θέλουμε] , έπαθε ακρωτηριασμό των κάτω άκρων = έκουψαν κατνάτ'ντά πτάρια] προέρχεται από το

αρχαίο ρήμα **κόπτω** = τεμαχίζω ,κόβω ,αποβάλλω κάτι ως περιττό, σφάζω κουράζω – ομαι , παραλύω κ.λ.π. ανάλογα την έκφραση, πρόταση του ομιλητού.

Ακυρώνω
[με την έννοια
μετανιώνω]

Μπισμανιώνου από το **μπισμανεύω** = **μετανιώνω** [ακύρωσε γι' αυτά πού τόσο καιρό έλεγε= μπισμάνιψειν για τούρα πού τσιάους'νταρά λέειξειν]

Αλάτι
Αλατιέρα

Άλας από το αρχαίο **άλας** = αλάτι
Αλατερί , [η αλατιέρα πού είναι = ντ'άλατερί πούρτα νει] το δοχείο όπου τοποθετούσαν το αλάτι

Αλατίζω
Αλέθω άλεση

Σιέρου άλας = ρίχνω αλάτι ,νοστιμίζω κάτι
Αλέζου , **άλεζμα** , προέρχεται από παράφραση του ρήματος **αλέθω** και την λέξη **άλεση** [αλέθω σιτάρι= αλέζου , ντου γέλμα] η άλεση δεν ήταν καλή [ντ'άλεσμα ντέ τσόδουν καλό]

Αλείφω

Γιαγλαίζου , προέρχεται από το τούρκικο ρήμα **yagliamak** = αλείφω [αλείφω το σώμα μου= γιαγλαίζου ντου ντιάνι μ']

Αλέκτωρ

Κοκονό , πιθανόν από το κράξιμο του πετεινού η και από παράφραση της λέξης **κόκορας**

Αλεπού

Αλιμπιούκια , προέρχεται από παράφραση της λέξεως **αλεπού** [μπήκε η αλεπού στο κοτέτσι= σέμειν αλιμπιούκια σου γκιουμιάσα]

Αλέτρι

Αλέτιρ , προέρχεται από παράφραση της λέξης **αλέτρι** και το οποίο προέρχεται από το αρχαίο **αρότριον** – **άροτρον** εργαλείο για όργωμα **αρω**= **οργώνω** , παρατηρούμαι δε την μεταφορά του γραμματος ρ στο τέλος της λέξης [πάρε το αλέτρι μαζί σου= επαρ ντ'αλέτιρ ντάμα σ']

Αλεύρι

Αλέυιρ , προέρχεται από παράφραση της λέξεως **αλεύρι** από το αρχαίο **άλευρον** , [θα πάω στον μύλο να κάνω αλεύρι= να πάου σου μύλους να μποίκου αλέβιρ] επίσης μεταφορά του ρ στο τέλος **Μύλους** λέγεται σκέτο μύλος διότι οι μύλοι τους χρησιμοποιούντο και για άλλες δουλειές και όχι αποκλειστικά με το αλεύρι

Αλεύρόμυλος

Αλήθεια

Αλήχεια η και **ορτά** , προέρχεται από παράφραση των λέξεων **αλήθεια** και **ορθά** [αλήθεια ομίλησες= αλήχεια η [ορτά] γκιαλαΐψεις]

Αληθινός η ο
Αλησμόνητος

Αληχιώνας , από παράφραση της λέξης **αληθινός** ή **αληθινά**
Ατό ντε ζορμονίχει = αυτός που δεν ξεχάσθηκε εκφράζεται με πρόταση λόγω ελλείψεως του στερητικού α , η λέξη ζορμονίχειν προέρχεται από παράφραση του ρήματος **λησμονώ- λησμονήθηκε** χρησιμοποιείται όμως και η λέξη **μασαρισμένου** = αυτός που απεβίωσε αλλά η μνήμη του μνημονεύεται ακόμη

Αλήτης

Μποσπογάν , [άφησε τον αυτόν είναι αλήτης= άστου από μποσπογάν τσίδει] λέγεται και με τις λέξεις **μποσνάχ** – **μπεσλεμές** – **γοπούχ**

Αλιεύω	Ψαρεύου από το ρήμα ψαρεύω
Αλίμονο	Βαΐ , προέρχεται από το τούρκικο επιφώνημα bay =εκφραστικό λύπης , πόνου , αλίμονο, επαναλαμβανόμενο συχνά βαΐ- βαΐ -βαΐ
Αλλά	Άμ-μα , προέρχεται από το τούρκικο σύνδεσμο amma = αλλά [ναι αλλά δεν πήγες =ναι άμ-μά ντέ πήεις]
Αλλαγή	Αλαϊ , προέρχεται από παράφραση της λέξης αλλαγή [θα πάω στην αγορά να κάνω αλλαγή τα ρούχα μου =να πάου σου τσαρτσι να ποίκου αλαϊ ντα φορτσέ μ]
Αλλάζω	Αλλάζου , από το ρήμα αλλάζω = μετατρέπω αλλοιώνω , μετβάλλω , ανταλλάσσω η και [γίνου ντου οπίς =το δίνω πίσω]και παίρνω άλλο , αντικαθιστώ λερωμένα ρούχα , καθαρίζω όταν πρόκειται για αλλαγή επιδέσμου τραύματος αλλαξιά η αντικατάσταση του συνόλου των εσωρούχων
Αλλιώς	Γιογσά , προέρχεται από την τούρκικη λέξη yoksa =αλλιώς [κάθισε φρόνιμα αλλιώς θα σε χτυπήσω =κάτσει καλά γιοχσά να συ φαήσου], με άλλον τρόπο η και σε διαφορετική περίπτωση
Άλλο πια [τροπικό επίρρημα]	Άλλου , [φτάνει πια = σων άλλου]
Άλλος τις	Τις άλλου , [αόριστη αντωνυμία] [ποιος άλλος την έκανε την δουλειά= τις 'άλλου χιώρσιν ντ'όργου]
Άλλος [ένας η ακόμη ένας]	Άλλ' να η ακούμ άλλ'να , [είδε ότι ήταν ακόμη ένας= ράντσειν ό,τι τσιόδουν ακούμ άλλ'να]
Άλλοτε	Αβαλνταν , χρονικό επίρρημα , υποδηλώνει σε άλλη εποχή , παλαιότερα και προέρχεται από το τούρκικο evelten = άλλοτε
Άλμα το	Χοπλάημα , προέρχεται από το τούρκικο ρήμα atlamak = πηδώ [δεν έχεις μεγάλο άλμα= ντέν έεις μέγα χοπλάημα] λέγεται όμως και τσιράημα από την λέξη ciramak =πηδώ
Αλμυρό	Αλυκό ,προέρχεται από το αλυκή όπου γίνεται το αλάτι το φαγητό έγινε πολύ αλμυρό = ντου φαί γένει πολύ αλυκό]
Αλαγάκι μικρό πουλάρι	Τάϊ , προέρχεται από την τούρκικη λέξη tay =πουλάρι αλόγου [γέννησε το άλογο μας και έκανε ένα όμορφο πουλάρι= γέντσειν ντ' άλουγου μας τσι μπείκειν να όμουρφου τάϊ] λέγεται όμως και πλάρ προερχόμενο από παράφραση της αρχαίας λέξης πωλάριον = πουλάρι [γαϊδάρου πουλάρι = γαϊντουριού πλάρ]
Άλογο	άλουγου , προέρχεται από παράφραση την Ελληνικής λέξης άλογο [έχω δύο γερά άλογα= έχουν ντυό γείνια αλούγαδα] η κοπριά του αλόγου λέγεται καβαλίνα η δε λέξη προέρχεται από το λατινικό Gaballinus = κοπριά αλόγου ή άλλου υποζυγίου , παρατηρούμαι το γεγονός ότι στο ιδίωμα του ΜΙΣΤΙ επέδρασαν ακόμη και οι σταυροφορίες με λέξεις που έχουν μείνει ,όπως η παραπάνω και που στην πορεία του λεξικού θα συναντήσουμε και άλλες.

Αλογόμυγα	Αλουγουϊού μουϊα = του αλόγου η μύγα λέξη σύνθετη αλογο και μύγα
Αλογοουρά	Αλουγουϊου τράζα = του αλόγου η ουρά [τράζα = ουρά ζώου η και κοτσίδα ανθρώπου]
Αλοιφή [γενικά φάρμακα]	Ντιαρμάν , προέρχεται από την τούρκικη λέξη dermen = φάρμακο [εδώ όλα τα είδη φαρμάκων ακόμη και τα δηλητήρια εκφράζονται με την παραπάνω λέξη] π.χ. βάλε αλοιφή στην πληγή σου = χέκει ντιαρμάν σου γιαράς , όταν πρόκειται για δηλητήριο λέμε βάλτου λίγο δηλητήριο στο φαγητό να πεθάνει = χέκει ντου λίτσικου ντιαρμάν σου φαή τ' να γκιαμπαρντής]
Άσος	Ντάσος , προέρχεται από την ελληνική λέξη δάσος [θα πάω στο δάσος να φέρω ξύλα = να πάου σου ντάσος να φέρου ξύλα]
Αλύγιστο	Ατό που ντέ μπιουκιουλτίζ = αυτό που δεν λυγίζει εκφράζεται με πρόταση λόγω ελλείψεως του στερητικού α μπιουκιουλτίζου = λυγίζω – γέρνω-σκύβω]
Αλύπητος	Ατό που ντε λυπάδει , εκφράζεται με πρόταση λόγω ελλείψεως του στερητικού α άπονος , χωρίς λύπη για τον άλλον, χωρίς οίκτο
Αλυσίδα	Ζιαντζίρ , προέρχεται από την τούρκικη λέξη zentzir = αλυσίδα [έχεις αλυσίδα μαζί σου = έεις ζιαντσίρ ντάμα σ']
Αλυσοδέσμιος	Ντιζμένου μη ντου ζιαντζίρ = δεμένος με αλυσίδα, εκφράζεται με πρόταση και κυρίως με δύο λέξης λόγω του ότι είναι σύνθετη λέξη
Άλυτος	Ατό ντέ λυζιέδη , εκφράζεται με αλληγορική πρόταση λόγω του στερητικού α λυζιέδη = λύνεται
Άλφα	Άλφα από το αλφαβητάριο
Αλφάδι	Σαούλ , όργανο για να παίρνουν το κάθετο αλφάδι στο χτίσιμο, [έχει μεταλλικό βαρίδι πού κρέμεται με κλωστή]
Αλφαδιάζω	Σαουλιάζου , από το παραπάνω όργανο και την εργασία πού εκτελείς
Αλώνι	Αλών , προέρχεται από παράφραση της ελληνικής αλώνι λέγεται και κιάς από το τούρκικο kias = αλώνι ,χώρος όπου απλώνονταν και ξηραίνονταν οι καρ'ποί των γεωργών σιτηρά επί το πλείστον.
Αλωνίζω	Αλωνίζου , κιασλαντίζου , η λέξη αλωνίζου προέρχεται από παράφραση του ρήματος αλωνίζω η δε κιασλαντίζου από το τούρκικο kiaslamak
Αλωνίζω [με ξύλινο κατασκεύασμα που είχε πέτρες από κάτω ντοκάνα]	Αλωνίζου η Κιασλαντίζου μοι ντου ντοκάν ντοκάν , παραδοσιακό εργαλείο αλωνίσματος ξύλινο κατασκεύασμα με καρφωμένες πέτρες από την κάτω πλευρά , το έσερνε το ζώο μέσα στο αλώνι

	προκειμένου να τριφτεί το στάχυ του σιταριού και να πέσει κάτω ο σπόρος
Αμάν	Αμάν , επιφώνημα προέρχεται από την τούρκικη λέξη aman = έλεος ,για όνομα του θεού
Αμανάτι	Αμανάτ , προέρχεται από την τούρκικη λέξη emanet = ενέχυρο , υποθήκη
Αμανές [τραγούδι]	Αμανές , από την τούρκικη aman και mani είδος λαϊκού τραγουδιού όπου επαναλαμβάνεται η λέξη αμάν
Άμαξα	Αραμπάς η άμάξ , προερχόμενο από παράφραση της ελληνικής άμαξα , συνήθως αραμπάς με τέσσερις τροχούς και αμάξ με δύο τροχούς η δε άμαξα των δύο τροχών λέγεται και σούστα , η γισιλί , η δε άμαξα που χρησιμοποιείτο για βόλτα η για μετακίνηση των ανθρώπων στην πόλη λέγεται παϊτόν
Αμαξηλάτης	Αραμπατζής ή αμαξάς ανάλογα στην περίπτωση
Αμάρτημα αμαρτία	Κρίμα , προέρχεται από το αρχαίο κρίμα = αμάρτημα αδίκημα [οι δικές μου οι αμαρτίες είναι λίγες = το μόν [τέμόν –το εμόν = τα δικά μου] ντά κρίμαδα λία ντει] με την ίδια όμως λέξη υπονοείται και η έκφραση λύπης για κάποιον παθόντα , χαρακτηριστική είναι η φράση [κρίμα νει]
Αμάσητο	Ντέ τσίδει κιαμουρτιζμένου , = δεν είναι μασημένο [κιαμουρτίζου = μασώ]εκφράζεται με πρόταση λόγω ελλείψεως στερητικού α
Αμασχάλη η μασχάλη	Γολτούχ , η κοιλότητα του σώματος κάτω από την άρθρωση του ώμου
Άμβλωση	Ρίψιμου , η λέξη άμβλωση επειδή δεν υπήρχε χρησιμοποιείτο η λέξη η η φράση [έριψειν ντου φσιάχ = έριξε το παιδί] η ότι άλλο παραπλήσιο
Άμβωνας	Άγκωνας , προέρχεται από παράφραση του άμβωνα [όποτε ανέβαινε ο ιερέας στον άμβωνα= όπουτοια αναβένηξιν παπας σ'άγκωνα] ψηλό βήμα των Χριστιανικών ναών από όπου διαβάζεται το ευαγγέλιο η εκφωνείται το κήρυγμα .
Αμείβω	Πλερώνου , δίνω αμοιβή, πληρώνω τον κόπο κάποιου, προέρχεται από παράφραση του ρήματος πληρώνω [παίρνω αμοιβή=-πλερούμοι]
Αμείλικτος	Σιάρτς , ο σκληρός αυτός που δεν καταπραΰνεται που δεν μαλακώνει η καρδιά του
Αμέλεια	Ζορμόνημα , από παράφραση της λέξης λησμόνημα ,παράγωγο του ρήματος λησμονώ
Αμελής	Ζορμονιάρ , επίσης από την λέξη λησμονιάρης
Αμέλησα	Ζορμόντσια , προέρχεται από παράφραση της λέξης λησμόνησα [αμέλησα τι μου είπες= ζορμόντσια τι μοι είπεις]
Αμελώ	Ζορμονώ , προέρχεται από παράφραση του ρήματος λησμονώ [αμελώ το βράδυ= ζορμωνώ ντου βραϊ] με το ίδιο ρήμα εκφράζεται και το ρήμα ξεχνώ

Αμερόληπτος	Ατό ντε τρώει αλλουνού χάκ = αυτός που δεν τρώει το δίκαιο άλλου ο δίκαιος παρατηρούμε ότι πάρα πολλές λέξεις επειδή δεν υπήρχαν στο λεξιλόγιο του ιδιώματος του ΜΙΣΤΙ εκφράζονται με παραπλήσιες λέξεις είτε ως αυτούσιες είτε με ολόκληρη πρόταση
Αμέσως	Χάρμπανταν , προέρχεται από το τούρκικο επίρρημα harpadan = αμέσως ξαφνικά [αμέσως έφυγε από την θέση του = χάρμπανταν έφχειν απ' του τόπου τ'] λέγεται δε και μπασιούστουνα προερχόμενο και αυτό από τούρκικη λέξη
Αμετακίνητο	Ατό ντε σαλεύ = αυτό που δεν κουνιέται [εκφράζεται με πρόταση λόγω ελλείψεως του στερητικού α
Αμετανόητος	Ατό που ντε μπισμανεύ = αυτός που δεν μετανιώνει εκφράζεται με πρόταση λόγω ελλείψεως του στερητικού α
Αμεταχείριστο	Τσένουριου , προέρχεται από παράφραση της λέξης καινούργιο [είναι καινούργιο το κοστούμι μου = τσίδει τσαινουργίου ντου ούρμπα μ'] παρατηρούμαι ότι το γράμμα κ στο ιδίωμα του Μιστί μετατρέπεται σε τς σε πάρα πολλές λέξεις
Αμίλητος	Ατό που ντε γκιαλάϊφειν = αυτός που δεν μίλησε , η αυτός που δεν τον αρέσει να ομιλεί , ο σιωπηλός εκφράζεται με πρόταση λόγω ελλείψεως του στερητικού α
Άμισθος	Ατό που ντε πλερώχει = αυτός που δεν πληρώθηκε, εκφράζεται με πρόταση λόγω ελλείψεως του στερητικού α
Άμμος	Αμμουζιά , προέρχεται από παράφραση της λέξης αμμουδιά [θα πάω στο ποτάμι να φέρω άμμο = να πάου σου ποτάμ' να φέρου αμμουζιά]
Αμώδης	Αμμουζιάρ , προέρχεται από παράφραση της λέξης αμμουδερό [το χώμα είναι πολύ αμμουδερό = ντου χώμα τσίδει πολύ αμμουζιάρ]
Αμνησία	Ζορμόνημα , προέρχεται από την λέξη λησμόνημα μετά από παράφραση της, παράγωγο του ρήματος λησμονώ , λήσμων [αρχαία λέξη] = ο άνθρωπος που λησμονεί , δεν θυμάμαι , ο ξεχασιάρης .
Αρνός	Αρνί από την λέξη αρνί [το Πάσχα σφάζουμε τα αρνιά = ντου Πάσκα σάγουμ' ντ' αρνιά]
Αμολάω	Σαλτώ από του τούρκικο ρήμα salmak = στέλνω [αμόλα λίγο το σχοινί = σάλτα λίου ντου ράμα]
Αμόνι	Αμόν , προέρχεται από παράφραση της αρχαίας λέξης άκμων μετά από παράφραση , σιδερένιο εργαλείο που χρησιμοποιείται για την σφυρηλάτηση μετάλλων .
Αμπάρα πόρτας	Γκιουσκιού , κλείναμε την πόρτα από μέσα με την αμπάρα = ζάντουναμ ντύρα απ άπές μη ντου γκιουσκιού] ανθεκτικό ξύλο ή άλλο αντικείμενο για την ασφάλιση της πόρτας από την εσωτερική της πλευρά.
Αμπάρι	Αμπάρ , προέρχεται από παράφραση της παραπάνω λέξεως αμπάρι [βάζαμε το σιτάρι μέσα στο αμπάρι = γιόμουναμ 'ντου

- γιέλμα σ'άμπάρ απές'] προέρχεται από την τούρκικη λέξη **ampar** = αποθήκη για σιτηρά ή άλλα τρόφιμα
- Αμπέλι** **Αμπέλ**, παράφραση της ελληνικής λέξης **αμπέλι** [πήγαινε στο αμπέλι και φέρε σταφύλια = άμει σ'αμπέλ τσι φέρ σταφύλια]
- Αμπελόφυλλο** **Αμπελιού φύλλου**, [βράζαμε τα αμπελόφυλλα να κάνουμε σαρμάδες = βράηξαμ ντ'αμπελιούν ντά φύλλα να μπούκουμ' σαρματσούχια]
- Άμυαλος** **Λιαφρό**, [άμυαλος άνδρας = λυαφρό σερνικός από την λέξη **ελαφρύς** με μεταφορική έννοια]
- Αμυγδαλεώνας** **Μπαντιαμιώνα**, επίσης προέρχεται από την παραπάνω τούρκικη λέξη **badem** [ο αμυγδαλεώνας είναι στο χωριό κοντά = μπαντιαμιώνα τσίδει σου χωριό κουντά]
- Αμυγδαλιά** **Μπαντιαμιού τσαλουϊ**, [τσαλουϊ = δένδρο] επίσης προέρχεται όπως παραπάνω [η αμυγδαλιά μας έχει πολλά άνθη = ντου μπαντάμ μας έχ'να γαζά τσιτσιάτσια]
- Αμύγδαλο** **Μπαντάμ**, προέρχεται από την τούρκικη λέξη **badem** = αμύγδαλο [η αμυγδαλιά μας είχε πολλά αμύγδαλα = ντου μπαντάμ μας είχ'ν ένα γαζά μπαντάμια]
- Αμφότεροι** **Ντάμα**, προέρχεται από παράφραση της λέξεως **αντάμα** = μαζί [αμφότεροι πήγατε εκει = ντάμα πήειτ' ντετσιού]
- Αναβαίνω** **Αναβαίνου**, προέρχεται από παράφραση του ρήματος **ανεβαίνω** το ρήμα κατά την αρχαία είναι **αναβαίνω**, [ανεβαίνω πάνω στο άλογο = αναβαίνου σ'άλουγου απάν]
- Αναβάλλω** **Αφήνου ντου γι άλλου σιαβάρ**, = το αφήνω για άλλη φορά, το παραπάνω ρήμα εκφράζεται ανάλογα με πρόταση, όπως στην αρχή αναφέρω. Πολλά ρήματα και λέξεις επειδή δεν υπήρχαν αυτούσιες στο λεξιλόγιο του ΜΙΣΤΙ, αναφέρονται με πρόταση
- Ανάβρα** **Πουγκάρ**, πηγή νερού [πήγαινε στην ανάβρα να φέρεις νερό = άμει σου πουγκάρ να φέρεις λερό]
- Ανάβω** **Γίφου η γίφτου**, [ανάβω φωτιά = γίφτου νυσιά] λέγεται όμως και **ντουντουρτίζου** [άναψε την σόμπα = ντουντούρτα ζόπα]
- Αναγούλα** **Γαρίσιαν ντα σαφράϊμ** = ανακατεύτηκε το στομάχι μου εκφράζεται με πρόταση όπως και πολλές άλλες λέξεις [το φαγητό πού έφαγα μου προξένησε αναγούλα = ντου φαί ντου έφαα γαριστούρσην ντα σαφράϊμ]
- Αναγουλιάζω** Το ρήμα αναγουλιάζω δεν υπάρχει στο ιδίωμα του ΜΙΣΤΙ, όπως και πάρα πολλά άλλα ρήματα. Εκφράζεται όμως με 'πρόταση και μάλιστα με την φράση **σιέρ καργιά μ'η γαρίσιαν ντά σαφράϊαμ**
- Ανάδοχος, -η** **Νουνός νουνά**, προερχόμενα από την λέξη **νουνός νουνά** χρησιμοποιείται όμως και η έκφραση **ταταμ**, όταν πρόκειται για τον νουνό
- Αναζήτηση** **Αράϊμα**, προέρχεται από το τούρκικο **aramak** = αναζητώ [η αναζήτησή σου ποια ήταν = ντου αράημα σ'τι δουν]

Αναζητώ	Αραιζου , προέρχεται από το τούρκικο ρήμα aramak =αναζητώ [αναζητώ τα ρούχα μου= αραιζου ντά φορτσιέ μ'] οι λέξεις αναζητώ και ψάχνω εκφράζονται με την παραπάνω λέξη όπως επίσης και τα παράγωγα των λέξεων αυτών .
Ανάθεμα	Κρίμα με την ίδια λέξη εκφράζεται και η λέξη αμαρτία προέρχεται από την αρχαία λέξη κρίμα που υπονοεί το αμάρτημα την δυστυχία το παράπτωμα το ανόμημα [το ανάθεμα στο λαιμό σου = ντου κρίμα σου γουργούρης']
Αναιρώ	Πέρου ντου οπίς = το παίρνω πίσω εκφράζεται με πρόταση όπως και άλλες λέξεις [αναίρεσε αυτά που είπε = πήρειν ντα οπίς ατούρα ντα είπειν]
Αναισθησία	Μπαϊντισμα , ομοίως προέρχεται από την τούρκικη λέξη bayılmık = λιποθυμία
Αναίσθητος, -ο	Μπαϊντισην , [τον χτύπησα στο κεφάλι και έμεινε αναίσθητος= ντόκαδου σου τσουφάλ τσι μπαϊντισην] προέρχεται από το τούρκικο bayılmak = λιποθυμώ ,μένω αναίσθητος χάνω τις αισθήσεις μου μπαϊνμούς ,ο αναίσθητος άνθρωπος ,ο χωρίς αισθήσεις , ο αδιάφορος
Ανακάτεμα	Γαριστούρτημα η κλουφατούρτημα , από το γύρισμα της κλουφάρας [αδράχτι] [ανακάτεψε λίγο το φαγητό= γαριστούρντα λίου ντου φαί]
Ανακατεμένα [τροπικό επίρρημα άνω –κάτω] Ανακατεύω	Ανοσκάτους από το άνω κάτω Γαριστουρντώ η κλουφατουρντίζου , προέρχεται από το κλουχάρα [αυτά τώρα μην τ' ανακατεύεις= ιτιά νταρά με ντά γαριστουρντίεις η κλουφατουρντίεις]
Ανάκτορο	Σεράϊ , προέρχεται από την τούρκικη λέξη seray =ανάκτορο [ο βασιλιάς και τα ανάκτορά του = πατισιάχους τσι ντά σεράϊα τ']
Ανάληγτος	Γινάτ , 'τούρκικη λέξη ynat και εκφράζει τον πείσμονα ανάληγτο, τον αναίσθητο στον πόνο
Αναλογίζομαι	Ντουσιουντίζου , = σκέπτομαι ,υπολογίζω , λογαριάζω προέρχεται από το τούρκικο ρήμα dusunmek = σκέπτομαι λογαριάζω κ.λ.π.
Αναμένω	Γκιοζλαϊζου , από του τούρκικο ρήμα gioslamak = περιμένω [αναμένω την απάντησή σου = γκιοσλαϊζου ντου χαμπάρι σ']
Αναμιγνύω	Γαριστουρντίζου , [αναμιγνύω το λάδι με= γαριστουρντίζου ντου λάϊ μη ντου....]
Ανάμικτο	Γαρισμιούς , [αυτό είναι ανάμικτο= ητό τσίδει γαρισμιούς'] γενικά ότι έχει σχέση με ανακάτεμα ανάμιξη και ανάμικτο χρησιμοποιείται η λέξη γαριστουρντίζου , γαρισμιούς η και τα παράγωγα αυτών .
Άναμμα	Γύψιμου , [το άναμμα της φωτιάς = νυσιάς ντου γύψιμου] λέγεται και ντουντουρτημα , νυσιάς ντου ντουτούρτημα] έχει δε και τις έννοιες της διέγερσης , της έξαψης της κοκκινίλας του πυρετού π.χ. άναψα από τον πυρετό = γύψα απ'ντου πυρετό

Αναμονή	Γκιοζλαΐμα , από το παραπάνω ρήμα = [κουράστηκα από την αναμονή= γιορούλτσα απ' του γκιοζλαΐμα]
Αναμονή	Γκιοζλαΐμα , [είχαμε μεγάλη αναμονή στη Σμύρνη μέχρι να μπούμε στο πλοίο= γκιοσλάτσαμ ένα γαζά σου Σμύρνια ούς να μούμ' σου παμπόρ] είναι παράγωγο του τούρκικου ρήματος gioslamak = αναμένω , περιμένω
Ανανδρία	Ντένει σερνικός = δεν είναι άνδρας εκφράζεται με πρόταση λόγω ελλείψεως του στερητικού α
Άνανδρος	Φοβιτσιάρ , εκφράζεται με την παραπάνω λέξη η οποία προέρχεται από το φοβητσιάρης
Αναπάντεχος, -η, -ο	Χαμπάρσουλαϊ , προέρχεται από την τούρκικη λέξη hadersis = αναπάντεχα –ξαφνικά [αναπάντεχα μας ήλθε το κακό= χαμπάρσουλαϊ ηρτη μας ντου κακό]
Αναπαύομαι	Γιραχατλαντίζου η και αναπαβιέμοι
Αναπηρία	Σακατλούχ , προέρχεται από την λέξη σακάτης μετά από παράφραση και στα τούρκικα η αναπηρία λέγεται sakat = ανάπηρος
Ανάπηρος [με κομμένο μέλος σώματος]	Τσολάχ , προέρχεται από το τούρκικο tsolak = άνθρωπος με κομμένο χέρι , ενώ ο άνθρωπο με το κομμένο η τραυματισμένο πόδι λέγεται τοπάλ από το τούρκικο topal = κουτσός η ανάπηρος με ένα πόδι . τοπάλ Οσμάν ο σφαγέας των Αρμενίων, Ποντίων και του ΜΙΚΡΑΣΙΑΤΙΚΟΥ ΠΛΗΘΥΣΜΟΥ πήρε το παρατσούκλι τοπάλ διότι τον βρήκε σφαίρα στο πόδι και κούτσαινε.
Αναπνέω	Παίρου σολούχ η ανασάνου οι λέξεις προέρχονται όπως και παραπάνω [αναπνέω γρήγορα = παίρου σολούχ μπιάρτσια μπιάρτσια , η παίρου ανασουνά αψά]
Αναπνοή	Ανάσα – σολούχ , η λέξη ανάσα = εισπνοή και εκπνοή του αέρα, προέρχεται από την καθομιλουμένη ενώ η λέξη σολούχ προέρχεται από την τούρκικη λέξη soluk = ανάσα [πάρε βαθιά ανάσα= έπαρ ντιαρίν ανάσα, η έπαρ ντιαρίν σολούχ]
Ανάποδα	Κούπαλαϊ , [βάλτο ανάποδα και έλα εδώ= χέκει ντου κούπαλαϊ τσι έλα τσιαού] η αλλαγή της κούπας, η τοποθέτηση σε ανάποδη θέση της κούπας.
Αναποδογυρίζω	Χέκου ντου κούπαλαϊ = το βάζω ανάποδα η και κουπαλαϊζου
Ανάποδος	Ζεβρός , προέρχεται από παράφραση της λέξης ζεβρός υπονοείται ο ανάποδος διότι το αριστερό χέρι θεωρείτο το ανάποδο του καλού δεξιού χεριού.
Αναπτήρας	Τσιακμάχ , προέρχεται από την τούρκικη λέξη tsiakmak = αναπτήρας [βγάλε τον αναπτήρα σου να βάλουμε φωτιά = ξέβαλ ντου τσιακμάχ'σ να γίψουμ η ντουτουρτίσουμ νησιά]
Αναπτυγμένος	Μποϊουτλού , από την λέξη μποϊ
Ανάπτυξη	Μποϊούτσημα , οι παραπάνω λέξεις μποϊουτλού –Μποϊουτίζου και

μποιούτητα προέρχονται από παράφραση της λέξεως **μποϊ** που δηλώνει την ανάπτυξη του ανθρώπου καθ' ύψος, η παραπάνω λέξη δεν υποδηλώνει τις υπόλοιπες έννοιες της ανάπτυξης όπως π.χ. της βιομηχανικής της πνευματικής της προαγωγής και ανόδου του επιπέδου .έχει στενά όρια εννοίας .πιθανή προέλευση της λέξης από την τούρκικη λέξη **boy** = το ύψος, το ανάστημα του ανθρώπου

Αναπτύσσω

[με την έννοια
του μεγαλώνω]
Αναρρώνω

Μποϊουτίζου

Λιαρώνου προέρχεται από παράφραση του αρχαίου ρήματος **ιλαρώνω** = γίνομαι καλά από ασθένεια , **ιλαρός** = **χαρωπός εύθυμος** και γενικά κατάσταση που προκαλεί ευφροσύνη με λίγα λόγια είμαι απόλυτα υγιείς. [από την ασθένεια μου έγινα καλά = απ'ντου ντιάρτη μ'λιάρουσα]

Ανασαίνω
Ανάσα

Παίρου σωλούχ = παίρνω ανάσα

Σολούχ , προέρχεται από το τούρκικο **soluk** = **αναπνοή –ανάσα** [μου κόπηκε η ανάσα] κόπειν ντου σολούχ'μ'] λέγεται όμως και **ανάσα** όπως στην ομιλούμενη

Ανασταίνω
Αναστεναγμός
Αναστενάζω
Ανάστημα

Ανασάνω

Οφλάντιμα προφανώς από την έκφραση του αναστεναγμού **οφ Οφλαντίζου** , [γιατί αναστενάζεις = γιαί οφλαντίεις]

Μπόϊ , [οι Καππαδόκες είχαν μεγάλο ανάστημα = ντά Καππαδόκες έειξαν μέγα μποϊ] προέρχεται από την τούρκικη λέξη **boy** = **ανάστημα** , **το ύψος του ανθρώπου**

Ανατολή [ηλίου]

Φώτηρα , από την λέξη **φωτίζω** [την ανατολή ξεκινούσαμε την δουλειά στα χωράφια = ντού φώτιμα μπασλάίζαμ'χωραφιού ντ'όργου]

Ανατριχιάζω

Σηκούδει ντου ντουϊμ = σηκώνεται η τρίχα μου εκφράζεται με πρόταση όπως πολλά άλλα ρήματα η και λέξεις. Ντουϊ- = τρίχα

Ανατροφή

Ντιαρμπιά , [το παιδί του γείτονα δεν έχει σωστή ανατροφή = γογξιού μ'ντου παιϊ ντέν έχ'καλο νταρμπιά] λέγεται όμως και με την λέξη **μαϊσιό**

Αναφώνηση

Μπαγούρντημα , ομοίως προέρχεται από την παραπάνω τούρκικη λέξη

Αναφωνώ

Μπαγουρντώ , προέρχεται από την τούρκικη λέξη **bagirmek** = φωνάζω δυνατά [αναφώνησε ο Κύριος επί του Σταυρού = Χριστός μπαγούρντησεν σου Σταυρός απάν]

Ανάχωμα
Άνδρας

Μπαϊρ , λέγεται όμως και **τσιοκιάτς**

Σερνικός , προέρχεται από παράφραση της ελληνικής λέξης **αρσενικός** , η λέξη **άνδρας μου** , όμως , εκφράζεται και με την λέξη **αφέντης** [έχασε τον άνδρα της = χάσπεν ντ'αφέντη τ']

Ανδρείκελο

Φοβόρ , προέρχεται από την λέξη **φοβερίζω φοβόρ** ήταν συνήθως σχήματα από ύφασμα η λινάτσα γεμάτα με άχυρο τα σημερινά

	σκιάχτρα πού από μακριά φαίνονταν ως άνθρωποι τοποθετούνταν μέσα σε καλλιέργειες προς φόβο των κλεπτών
Ανδρόγυνο	Αντρασυναίκα , σύνθετη λέξη άνδρας συν γυναίκα =αντρασυναίκα [αυτό το ανδρόγυνο συνέχεια μαλώνουν = ατά αντρασυναίκα βέρα ντοίστίζει]
Ανεβάζω	Αναβάζου , προέρχεται από παράφραση του ρήματος ανεβάζω [ανέβασα το παιδί στο δένδρο να μαζέψει βερίκοκα = ανάβασα ντου παιϊ μ σου τσαλουϊ απάν'να σωρώψ'βορκότσια]
Ανεβαίνω	Αναβαίνου , προέρχεται από παράφραση της αρχαίας ελληνικής αναβαίνω = ανεβαίνω [ανεβαίνω στο βουνό να φέρω ξύλα= αναβαίνου σου βουνί να φέρου ξύλα]
Ανεγκύω	Ταβρώ δου απάν = το τραβάω επάνω
Ανέμη	Τσικρούχ , προέρχεται από την τούρκικη λέξη Gikrik = ανέμη
Ανέμη πηγαδιού	Τσικρούχ η τροχουλιά ,η λέξη τσικρούχ προέρχεται από παράφραση της λέξης τσικρίκι η δε λέξη τροχουλιά από την λέξη τροχαλία [ανέβασε τον κουβά με την τροχαλία = ανέβας'ντου χιαλκιά [άσκουμα] [χάλκινο δοχείο για την ανάσυρση ύδατος] μη ντου τσικρούχ η τροχουλιά]
Ανεμοβλογιά	Τσιτσιάτς , προφανώς ονομάστηκε με την λέξη αυτή καθ' ότι η παραπάνω παιδική ασθένεια παρουσιάζει κόκκινα σπυράκια με ποίον που τα παρομοιάζαν με άνθη λουλουδιών.
Άνεμος	Κιργιός , προέρχεται από παράφραση της λέξης κρύο η ο αέρας που προκαλεί το κρύο
Άνεργος	Ατό που ντεν έχ όργου = αυτός που δεν έχει δουλειά εκφράζεται με πρόταση λόγω ελλείψεως του στερητικού α
Ανεψιός	Ανηψιός
Ανήθικος [άπιστος προς τα συζυγικά του καθήκοντα]	Μουρτάρης , προέρχεται από την τούρκικη λέξη myrdar = αυτός που ηθικά παρεκτρέπεται, αυτός που απατά την σύζυγό του , αυτός που διαπράττει ατασθαλίες ,απάτες.
Ανήλικος [κάτω των 15 ετών]	Φσιάχ , από την τούρκικη λέξη usak =παιδί [το παιδί είναι άρρωστο δεν θα πάει στο σχολείο= ντου φσιάχ τσίδει αστενάβ ντέ να πάει σκόλεια]
Άνθηση άνθισμα	Ξέβει ντου τσιτσιάτς , προέρχεται από την τούρκικη λέξη cicek όπως παρακάτω
Άνθος	Τσιτσιάτς' , προέρχεται από την τούρκικη λέξη cicek =άνθος [το δένδρο μας γέμισε από άνθη= ντου τσιαλουϊ μας γιομώχειν τσιτσιάτσια]
Ανθρωπισμός	Ιντζιανουσύν , [ανθρωπισμό δεν έχεις πάνω σου = ιντζιανουσύν ντέν έεις απάνους']η παραπάνω λέξη εκφράζεται και με την λέξη

	αρωψύν [αρωψύν απάνους'ντέν έεις = ανθρωπισμό πάνω σου δεν έχεις]
Άνθρωπος	Ιντζιάνους , μαζευτήκαμε πολλοί άνθρωποι = σωρόφταμ'πολλά ιντζιάν'] σωρόφταμ = μαζευτήκαμε από το σωρεύω , συσωρεύω η λέξη άνθρωπος εκφράζεται και με την λέξη αρουπους , [τι αρουπους συ = τι άνθρωπος είσαι]
Ανισόρροπος	Σαπτουργάν η σοϊταρή η και σερσερής
Ανιχνεύω	Αραιζου , προέρχεται από την τούρκικη λέξη aramak = ψάχνω [ανιχνεύω για πατημασιές = αραιζου για χουνάρια]
Ανόητος	Λιψό , [τι τον μιλάς αυτόν ,είναι ανόητος= τι ντου γκιαλατσέβεις ητό, τσίδει λιψό] εκφράζεται με μεταφορική έννοια υπονοώντας ότι έχει λίγο μυαλό , λιψό μυαλό
Ανοίγω [με την έννοια ανοίγω τα πόδια μου]	Γκιαρντώ [άνοιξε τα πόδια της μπροστά στον πατέρα μου= κιάρσειν ντά πτάρια τ' σου βαβάμ ομπρο] εθεωρείτο προσβολή και ύβρη η νύφη να καθίσει με πόδια ανοιχτά η ελεύθερα μπροστά στον πεθερό της ιδίως.
Ανοίγω	Γιαρντώ , σκάβω λάκκο προέρχεται μετά από παράφραση της τούρκικης λέξης kasmak = σκάβω η παραπάνω λέξη χρησιμοποιείται μόνο στην περίπτωση του σκαψίματος σε όλες τις άλλες περιπτώσεις λέγεται ανοίζου από παράφραση του ρήματος ανοίγω . Και έχει όλες τις έννοιες που μπορεί κανείς να χρησιμοποιήσει π.χ ανοίγω το παράθυρο άνοιξαν τα σχολεία άνοιξαν τα λουλούδια κ.λ.π. =ανοίγου πιάντζαρα , άνοιξαν ντα σκόλειες, άνοιξαν ντα γκιούλια .
Άνοιξη	Νιάνοιξ , προέρχεται από παράφραση της λέξεως η άνοιξη [την άνοιξη βγαίναμε στον κάμπο= νιάνοιξ βγαίνηξαμ'σου γιαζού]
Ανοιξιάτικος	Νιανοιξιάτικου , [φυσάει ανοιξιάτικος αέρας= φυσά ή ξέβειν νιανοιξιάτικου κυργιός]
Ανοιχτός- χώρος	Μεϊντάν , προέρχεται από την τούρκικη λέξη meydan =ανοιχτός χώρος ,πλατεία, ύπαιθρος δίχως δένδρα, χρησιμοποιείται και με μεταφορική έννοια ,εκ του πουθενά ,βγαίνω στην φορά= ξέβειν σου μεϊντάνκ.λ.π.
Ανόμοιος α ο	Ντε μοιάζ τόνα μητ'άλλου = δεν μοιάζει το ένα με το άλλο εκφράζεται με πρόταση λόγω ελλείψεως του στερητικού α
Ανόργωτο	Πόμειν χωρίς λάσημου =απόμεινε δίχως όργωμα ,εκφράζεται με πρόταση λόγω ελλείψεως του στερητικού α
Ανορεξία	Ντέν έχου χίτς όρεξη = δεν έχω καθόλου όρεξη εκφράζεται με πρόταση λόγω ελλείψεως του στερητικού α
Ανορθώνω	Σηκώνου , προέρχεται από παράφραση του ελληνικού ρήματος σηκώνω , οι λέξεις ανορθώνω και σηκώνω εκφράζονται με την έξη σηκώνου

Ανόρθωση Άνοστο	Σήκουμα , ισχύει το αυτό ότι και στην παραπάνω λέξη Ντέν έχ ντάτ = δεν έχει νοστιμιά εκφράζεται με πρόταση λόγω ελλείψεως του στερητικού a [το φαγητό είναι άνοστο = ντου φαϊ ντέν έχ ντάτ]
Ανταλλάσσω	Αλλάζου , προέρχεται από παράφραση του ρήματος αλλάζω , η ανταλλαγή και αλλαγή εκφράζονται με την λέξη αλλάζου
Αντάμα [μαζί] τροπικό επίρρημα	Ντάμα , [μαζί με σένα δεν μπορώ να μιλήσω = με σε ντάμα ντε μπορώ να γκιαλαέψου] προέρχεται από παράφραση της λέξης αντάμα
Ανταμείβω	Πλερώνου , προέρχεται από παράφραση του ρήματος πληρώνω επίσης και εδώ οι λέξεις ανταμείβω πληρώνω εκφράζονται με την λέξη πλερώνου
Ανταμοιβή	Πλέρουμα , ομοίως όπως και παραπάνω στην λέξη ανταμείβω
Αντάμωμα	Γαβούστημα , το 6 ^ο αντάμωμα έγινε στο Ξηροχώρι = ντου 6 ^ο γαβούστημα γένει σου Ξηροχώρι
Ανταμώνω	Γαβουσιίζου , [θα ανταμώσω με την αρραβωνιαστικιά μου = να γαβουσίσω μητ' σεμαϊμένου μ'] προέρχεται από το τούρκικο ρήμα kavusmak = ανταμώνω - συναντώμαι με κάποιον
Αντέχω	Νταγιαντίζου , προέρχεται από το τούρκικο ρήμα dayanmak = αντέχω - κρατώ - υπομένω - ανέχομαι [άντεξε λίγο ακόμη = νταγιάντα λίου ακουμ] δεχομαι αναγκαστικά μια δυσάρεστη κατάσταση , μαθαίνω να επιβιώνω μαζί της.
Αντίδι	Αντίδ , προέρχεται από παράφραση της Ελληνικής αντίδι [σπέρν με αντίδια στο κοντινότερο χωράφι = σπέρηξαμ' αντίδγια σου γραστί] το κοντινότερο χωράφι ονομαζόταν γραστί
Αντιδικία	Ντοϊστήμα , προέρχεται από την τούρκικη λέξη dovusmek = μαλώνω
Αντιδικώ	Ντοϊσιίζου , ομοίως προέρχεται από το τούρκικο ρήμα dovusmek = μαλώνω
Αντιδώρο Αντικρίζω	Πιρότα , [μικρό κομμάτι από την λειτουργία-πρόσφορο] Ρανώ , οι λέξεις βλέπω , κοιτάζω και αντικρίζω εκφράζονται με την λέξη ρανώ ή οποία προέρχεται από το αρχαίο οράω ορώ = βλέπω
Αντίκρυ	Γαρτσούλαϊ , προέρχεται από παράφραση της τούρκικης λέξης karsi = αντίκρυ
Αντιλαμβάνομαι	Αγκλαιίζου , προέρχεται από το τούρκικο ρήμα agnamak = αντιλαμβάνομαι [αντελήφθην αυτό που θέλεις να μου πεις = αγκλάτσα από που κρέεις να μη ειπείς]
Αντιμέτωπος αντικριστά	Γαρτσιούλαϊ , προέρχεται από παράφραση της τούρκικης λέξης karsilik [ήρθα αντιμέτωπος με τον έχθρό μου = μη ντου ντουσμάνου μήρταμ' γαρτσούλαϊ]
Αντίο	Η παραπάνω λέξη δεν υπάρχει στο λεξιλόγιο του ιδιώματος του

ΜΙΣΤΙ και εκφράζεται με την πρόταση ας σας αφήκουμ'σου καλό = να σας αφήσουμε στο καλό

Αντιπαθώ

Ντε ντου χασλαντίζου = δεν τον συμπαθώ μεταφορική έννοια και εκφράζεται με πρόταση

Αντίσκηνο

Τσιαντούρ

Αντρόγυνο

Αντρασυναίκα, λέξη σύνθετη άντρας και γυναίκα = αντρασυναίκα

Ανύμφευτος

Μπεκιάρης, από παράφραση της τούρκικης λέξης **bekar** = ανύπαντρος ο άνθρωπος χωρίς παντρεία, αυτός που δεν νυμφεύτηκε

Ανύμφευτος
αλλά με μεγάλη
ηλικία

Κιουτούτς = κούτσουρο από την τούρκικη λέξη **kiutuk** [έμεινε ανύμφευτος = πόμειν κιουτιούτς] λέγεται όμως και **γαλμούς**, με την λέξη **κιουτιούτς** εννοείται και ο χήρος η και ένας που ζει ολομόναχος γενικά κάποιος που δεν έχει ταίρι = τζίφ

Ανυπόδητος

Ανυπόλντα, προέρχεται από παράφραση της λέξεως **ανυπόδητος** - **ξυπόλυτος** [χωρίς υποδήματα] ανυπόδητοι γυρίζαμε = ανυπόλντα κλώχηξαμ]

Ανυπομονώ

Γκιοζλαϊζου, οι λέξεις ανυπομονώ, αναμένω και περιμένω εκφράζονται με την λέξη **γκιοζλαϊζου** ανυπομονώ πότε θα έρθω κοντά σου = γκιοζλαϊζου πότε να έρτου κούντά σ']

Ανήσυχο

Τσιφταλού, συνήθως τσιφταλού λέμε τον άνθρωπο που είναι ζόρικός - εκείνον που με το παραμικρό εξάπτεται και μαλώνει χαρακτηριστική είναι η φράση που χρησιμοποιείται για τα ανήσυχα παιδιά [σου γκόλουτ απάν ντέ κάχειδει = πάνω στον κώλο του δεν κάθεται]

Άξαφνα

Μπουρντάμ μπουρντάμ, χρησιμοποιείται όμως και η έκφραση του **χαμπάρσουλαϊ** που σημαίνει ξαφνικά από την τούρκικη ομώνυμη λέξη.

Αξέχαστος

Ατό ντε ζορμονίχει = αυτός που δεν ξεχάσθηκε εκφράζεται με πρόταση λόγω ελλείψεως του στερητικού α η λέξη **ζορμονίχειν** προέρχεται από την λέξη **λησμονήθηκε** - ξεχάστηκε

Αξίζω [από
πλευράς
ομορφιάς]

Μπαγξιαϊζου, [η γυναίκα του Πρόδρομου δεν αξίζει [από πλευράς ομορφιάς] = Μποντό ναίκα ντέ μπαγξιαϊζ] Μποντός = Πρόδρομος.

Αξίνα

Αξινάρ, από παράφραση της λέξεως **αξίνα** [με την αξίνα κόβαμε τα πουρνάρια = μη ντ'αξινάρ κόβιξαμ ντα πουρνάρια]

Άξιος

Ζορλού, προέρχεται από την τούρκικη λέξη **zorlu** = εξαιρετικός με την παραπάνω λέξη εκφράζεται στο ιδίωμα του Μιστί και οι έννοιες του άξιου, ικανού, εξαιρετικού ανθρώπου [άξιος άνδρας = ζορλού σερνικός] εκφράζεται δε και με την λέξη **χασιατλού**

Αξύριστος	Γενιάρ , προέρχεται από την λέξη γένι τα γένια , συνήθως όμως εκφράζεται με την πρόταση ντε ξουρίστη λόγω ελλείψεως του στερητικού α
Άξωνας τροχού	Μαζού , ονομαζόταν ο άξωνας του κάρου , της άμαξας [όταν πηγαίναμε στο χωράφι έσπασε ο άξωνας του κάρου= τουν παίνηξαμ σου κόμα τσακώχριν ντου μαζού απ'ντ'αραμπά]
Αόμματος	Γκιόρ , προέρχεται από την τούρκικη λέξη gior = τυφλός [αυτός είναι αόμματος= ητό τσίδει γκιόρ] [ο αόμματος Γεώργιος= γκιόρ Γιωρηκάς]
Απαγχονίζω	Κρεμάζου , οι λέξεις απαγχονίζω και κρεμάω στο ιδίωμα του Μιστί εκφράζονται με την λέξη κρεμάζου παράφραση του ρήματος κρεμάω
Απαγχονισμός	Κρέμασμα ομοίως όπως και παραπάνω
Απαίσιος άσχημος	Πίς , προέρχεται από την τούρκικη λέξη pis = άσχημος απαίσιος λέγεται παράλληλα και με την λέξη τσιρκίν
Απαιτώ	Κρεύου , τα ρήματα θέλω , ζητώ , απαιτώ , γυρεύω εκφράζονται με το ρήμα κρεύου που προέρχεται από το γυρεύω μετά από παράφραση του ανωτέρω ρήματος [απαπώ σεβασμό= κρέου σιέβας']
Απανεμιά	Γοϊτούς , [καθόμασταν σε απανεμο μέρος =καχόδουμιστοι σου γοϊτούς]
Απαραίτητο	Γιελαζζ'μ , προέρχεται από την τούρκικη λέξη ilazim = απαραίτητο – αναγκαίο [να σου το δώσω αλλά μην το χάσης γιατί είναι απαραίτητο = να συ δου ντώκου [ντου χατσιάτ] γάλια μη ντου αντουρτζίζεις γιαϊ τσίδει γιελαζζ'μ']
Απασχόληση	Χιόρημα , προέρχεται από το ρήμα χιωρώ –θεωρώ που σημαίνει ότι απασχολούμαι με κάτι εργάζομαι συντηρώ [η απασχόληση με την συντήρηση και διατροφή των γερόντων = γιορονιού ντου χιόρημα] [με τι δουλειά ασχολείσαι = τι όργου χιωρείς]
Απειλή	Φοβόρημα , όπως ακριβώς και η προηγούμενη λέξη [η απειλή σου ήταν άσχημη= ντου φοβόρημας' τσιόδουν πίς] παρατηρούμε ότι λόγω του περιορισμένου λεξιλογίου του ιδιώματος του ΜΙΣΤΙ πάρα πολλές λέξεις της καθομιλουμένης εκφράζονται με κάποια συνώνυμη λέξη μετά από παράφραση αυτής είτε από την ελληνική η τούρκικη διάλεκτο .
Απειλώ	Φοβορίζου , προέρχεται από παράφραση του ρήματος φοβερίζω που εδώ έχει την έννοια της απειλής [με απειλής= φοβορίζεις μοι]
Απελαύνω	Κατακολώ , τα ρήματα απελαύνω , διώχνω , κυνηγώ [κάποιον τρέχοντας] εκφράζονται με το ρήμα κατακολώ [με απέλασαν διότι δεν έκανα αυτό πού ήθελαν = κατακόλτσαν μοι γιαϊ ντέ μπήκα από πού κρέυειξαν] η παραπάνω λέξη , προέρχεται από τις λέξεις , κατά και το αρχαίο ρήμα κολλώ , που σημαίνει ενώνω , συνενώνω , πλησιάζω , προσάπτω , δηλαδή , ρήματα αντίθετα με

αυτά που αρχικά αναφέρονται και τούτο διότι υπάρχει το **κατά** μπροστά από το ρήμα, στην ανάγνωση του λεξιλογίου θα συναντήσουμε και άλλες λέξεις ή ρήματα, τα οποία εκφράζονται σε αντίθεση με το νόημα τους και τούτο προέρχεται από τον φόβο της τουρκοκρατίας ..

Απέναντι

Γαρτσιούλαϊ, προέρχεται από την τούρκικη λέξη **karsilamak** = συναντώ κάποιον πρόσωπο με πρόσωπο [ήρθα απέναντι με τον εχθρό μου = ηρταμ' γαρτσιούλαϊ μη ντου ντουσμάνου μ'] εξ αυτού ο αντικριστός χορός των Καππαδοκών ονομάζεται ΚΑΡΣΙΛΑΜΑΣ

Απέναντι

Γαρτσούλαϊ, προέρχεται από το τούρκικο **karsilamak** = ο απέναντι ο αντικριστός εξ ου και ο αντικριστός χορός ονομάζεται καρσιλαμάς δηλαδή ο ένας απέναντι στον άλλον.

Απέξω

Απόξου, προέρχεται από παράφραση των λέξεων **από** και **έξω**, όπου ε γίνεται ο [στην εκκλησία από έξω = σνεκκλησιά απ'όξου]

Απιδιά

Απί, προέρχεται από παράφραση της Ελληνικής λέξης **απίδι** η απιδιά μας γέμισε άνθη = ντ'απίι μας γιομώχειν τσιτσιάτς']

Απληροφόρητος

Χαμπάρ ντεν εχ, εκφράζεται με πρόταση λόγω ελλείψεως του στερητικού α

Άπλυτο

Ντέ νει πλυμένου = δεν είναι πλυμένο, εκφράζεται με πρόταση λόγω ελλείψεως του στερητικού α

Απλώνω

Απλώνου, προερχόμενο από το ρήμα **απλώνω** [απλώνω τα πόδια μου = απλώνου ντά πτιάρια μ'] όταν όμως έχει την έννοια του απλώνω να πιάσω κάτι λέγεται **ουζαντίζου** και προέρχεται από το τούρκικο ρήμα **uzanmak** = απλώνω χέρι για να πιάσω κάτι [απλώσε το χέρι σου και πιάσε το σχοινί = ουζάντα ντου χέρις'τσι πιάς ντου ράμα]

Από [πρόθεση]

Απ', **από εδώ** = **απ'τσιαού**, **από εκεί** = **απ'ιτσιά** η **απ'ντετσιά**
από πού = **απ'παπού** η **απ'ιτσιά**

Από μέσα,

από έξω, από εκεί

[τοπικά επιρρήματα]

Απές, '. Από τις λέξεις από και έσω . **Απόξου**, από τις λέξεις από και **έξω** . **απιτσιά**, από τις λέξεις από και **εκεί** [της εκκλησίας το από μέσα μέρος = ν'εκκλησιάς τάπεσνού ντου γιάν]

Από πότε

χρονικό επίρρημα

Πότ'μπερί, [από πότε είσαι εδώ = πότ'μπερί τσίσει τσιαού] η λέξη **μπερί** ίσως να είναι τούρκικο πιθανός όμως να προέρχεται και από την λέξη **περίπου** κατόπιν παράφραση της.

Αποβραδής

Απ του βριαϊ [από το βράδυ ετοιμάζαμε τα πράγματα της = απ του βριαϊ χαζουρλάντιζαμ ντα πράμαδα τ] όταν όμως θέλουμε να πούμε εντός της νύχτας τότε λέμε **βραιιάτικου**

Απόγευμα

Αγρατσι, [το απόγευμα θα αρχίσουμε να μαζευόμαστε = ντ'αγρατσι να μπασλαϊσουμ'να σωρωφτούμ] απογευματινός = αγρατσινού

Απογυμνώνω	Τσιμπλακλαίζου , από παράφραση της τούρκικης λέξης tsiplak = ολόγυμνος [τον ξεγυμνώνω , αφαιρώ την περιουσία κάποιου , καταληστεύω]
Απώθηση	Κούντημα , ομοίως προέρχεται από την λέξη σκούντημα = ώθηση που εκφράζονται με την λέξη κούντημα και η οποία προέρχεται επίσης από το ρήμα σκουντώ -ας-α όπως παραπάνω αναφέρουμε
Αποκαλύπτω	Φανερώνου τα ρήματα αποκαλύπτω και φανερώνω εκφράζονται με την παραπάνω λέξη η οποία προέρχεται από παράφραση του ρήματος φανερώνω
Αποκεφαλίζω	Παίρου ντου τσουφάλι τ' , = του παίρνω το κεφάλι του , λέγεται δε και κόφτου [από το ρήμα κόπτω] ή και στην περίπτωση των ζώων σάγου [από το ρήμα σφάζω]
Αποκοτιά	Χαϊβανουψίμ , προέρχεται απ' την τούρκικη λέξη haivan = χαζός
Απόκρια	Απικυργιάς , προέρχεται από την φράση αποχή από κρέας λόγω νηστείας
Απόλυση	Κατακόλυμα , όπως και στην λέξη απέλαση
Απολύω	Κατακολώ , όπως και το ρήμα απελαύνω η ίδια εξήγηση δίδεται και στο ρήμα απολύω διώχνω κ.λπ εκφράζεται με το κατακολώ [με απολύσανε από την δουλειά μου = κατακόλτσιαν μοι απ' τ' όργου μ']
Απομένω	Πομνήσκου , προέρχεται από παράφραση του ρήματος απομνήσκω [από την κούραση απομένω πίσω = απ'ντου γιορούλντημα πομνήσκου οπίς'] μένω ως υπόλοιπο, εγκαταλείπομαι , , μένω ωρίς προστασία , μένω άφωνος, στις παραπάνω περιπτώσεις λέγεται ως εξής πόμα χωρίς ντ' αφέντη μ' , πόμα χωρίς σιάς'
Απομνημονεύω	Μπαλαίζου , με την ίδια λέξη εκφράζεται και το ρήμα αποστηθίζω
Απομονώνω	Ταβρώ ντου σου λόμα = τον τραβάω στην άκρη με την έννοια τον απομονώνω εκφράζεται με πρόταση
Απορρίπτω	Σιαίρου , τα ρήματα απορρίπτω , ρίπτω , πετώ εκφράζονται με το ρήμα σιαίρου [απορρίπτω τον λόγο σου = σιαίρου ντου λόγου σ'-πετάω τον χαρταετό = σιαίρου ντου αετό] προέρχονται πιθανότατα από παράφραση του ρήματος αίρω και την πρόθεση σε
Απόρριψη	Σιαίρσιμου , προέρχεται όπως παραπάνω από το ρήμα σε αίρου = αίρω ρίχνω κάτι μακριά, δεν αποδέχομαι κάτι , αρνιέμαι γεννώ πριν της ώρας μου , αποβάλλω
Αποσκευή	Μποχτσιά πρέπει να προέρχεται από παράφραση της λέξεως μπαγάζια = αποσκευές [πήρε τις αποσκευές του και έφυγε = πήρειν ντά μποχτσιάια τ' τς'έυχειν] η συσσώρευση της αποσκευής σε πολλά και διάφορα είδη λέγεται ντιάτσζια το δε είδος ντιάτσζ
Απότιστος	Λιψασμένου , προέρχεται από την λέξη διψασμένος κατόπιν της παράφρασης που επήλθε
Απότομα	Μπιουρτιάμ - μπιουρτιάμ = ξαφνικά , απότομα χωρίς προειδποίηση [απότομα είδα μπροστά μου κάτι = μπιουρτιάμ - μπιουρτιάμ ράντσια ομπρόμ'να σιεϊ]

Αποτρελαίνω	Τσανίζου , από την λέξη τρελός = τσιανό [με έχεις αποτρελλάνει = τσιανιτούρσις'μοι]
Αποτρίχωση Αποτύπωμα	Βγάλου ντά ντούϊα = βγάζω τις τρίχες εκφράζεται με πρόταση Χ'νάρ , προέρχεται από παράφραση της λέξεως ίχνος –χνάρι [του χεριού το χνάρι= χεριούν ντου χ'νάρ]ποδιού χνάρι= πταριού ντου χ'νάρ]
Αποφεύγω	Σακουντίζου , προέρχεται από το τούρκικο ρήμα sakinmak = απφεύγω – προσέχω - προφυλάσσομαι , δεν πλησιάζω [αποφεύγεις τον ίσκιο σου=σακουντίζεις απ' του σκιάφους σ'] στην περίπτωση που το ρήμα έχει στην φράση της έννοιας, το γλιτώνω τότε χρησιμοποιείται η λέξη γουλτώνου από παράφραση του παραπάνω ρήματος π.χ. απέφυγε το νοσοκομείο = γούλτουσιν ντου χασταχανά
Αποχωρητήριο	Χεσιώνα , το σημείο η το οίκημα της αφόδευσης προέρχεται από παράφραση του ρήματος χέζω αποβάλλω τα περιττώματα μου μεταφορικά βρίζω κάποιον , περιφρονώ κάποιον , κυριεύομαι από φόβο κ.λ.π.
Απραξία	Κεσάτ , προέρχεται από παράφραση της τούρκικης λέξης kesat = απραξία εμπορική , αναδουλειά για εμπορικά καταστήματα ή μαγαζιά.
Απροσδόκητα	Χαμπάρσουλαϊ , ανέλπιστα αναπάντεχα ξαφνικά χωρίς είδηση πιθανόν να προέρχεται από παράφραση του τούρκικου hamper = ξαφνική είδηση , νέο
Απωθώ	Κουντώ , τα ρήματα ωθώ , απωθώ , σπρώχνω , εκφράζονται με το ρήμα κουντώ [απώθησε τον αυτόν = κούντα δου από] προέρχεται από παράφραση του αρχαίου ρήματος σκουντώ το οποίο κατά τον μεσαίωνα διαμορφώθηκε σε κουντώ = ωθώ βίαια σπρώχνω
Απώλεια	Χάσιμου , προέρχεται από παράφραση της λέξεως χάσιμο = απώλεια – ζημία [από αυτήν την δουλειά είχα απώλεια = απ ητό ντου όργου έειξα χάσιμου] λέγεται και αλντούρντιμα [απώλεσα τα χρήματα μου = αλντούρτσα ντα παράϊα μ'] οι δύο παραπάνω λέξεις εκφράζουν την στέρηση κάποιου πράγματος που είχε στην κατοχή του κάποιος , την φθορά , την ζημία ,
Απών	Ντέ τσίδει τσιαού , εκφράζεται με πρόταση και υποδηλώνει ότι δεν είναι εδώ απουσιάζει
Άρα [συμπερασματικός σύνδεσμος Αραβόσιτος	Ζάαρ η μάαρ , [άρα πήγες εκεί = ζάαρ η μάαρ πήεις ντετσιού] Μουσούρ , [σπέρναμε αραβόσιτο [καλαμπόκι] εκεί όπου είχε νερό = σπέρειξαμ μουσούρ ντετσιού που είχειν λερό]

Άραγε [ερωτηματικό μόριο] Αραδιάζω	Μιάραμ , [άραγε πήγες εκεί = μιάράμ πήεις ντετσιού] Σουρακλαίζου , = βάζω τα πράγματα τους σε μια σειρά προέρχεται από παράφραση της παραπάνω φράσης
Αραιώνω	Σαιρακλαίζου , [αραιώνω το καλαμπόκι = σερακλαίζου ντου μουσούρ] από το αρχαίο αίρω = πετώ εδώ έχει την έννοια του αραιώνω ,αφαιρώ κάτι πετώντας το
Αραίωση	Σαιρακλαίμα , [δουλειά μας σήμερα είναι η αραίωση = σημερινού ντ'όργου μας τσίδει ντου σαιρακλαίμα] η εργασία που γίνεται για να επιτευχθεί ο σκοπός του ρήματος αραιώνω
Αράχνη	Σκορπιός ονομάζεται σκορπιός λόγω συνταύτισης των δύο εντόμων ο δε ιστός της αράχνης ονομάζεται μούντσια πιθανός από την ανοιχτή παλάμη
Αργά	Χερά , οι λέξεις σιγά και αργά εκφράζονται με την λέξη χερά [περπάτα αργά για να σε προφτάσω = πουρπατ' χερά για να συ συφτάσου] συχνά χρησιμοποιείται και η λέξη γιαβάς προερχόμενη από την τούρκικη λέξη giavas = αργά
Αργαλειός	Χρόστα , [με τον αργαλειό περνούσαμε όλη την ημέρα του χειμώνα = μητ'χρόστα πέρναναμ'ούλου μέρα ντου χειμό] ο αργαλειός που κατασκεύαζαν τα κιλίμια [όρθιος αργαλειός] εγόταν ιστάρ οι Μιστιώτες δεν ασχολήθηκαν με τέτοιο αργαλειό και ουδέποτε κατασκεύασαν κιλίμια ,ασχολήθηκαν με τους κετσέδες και τα παπλώματα περισσότερο ενώ οι γυναίκες ύφαιναν με τον αργαλειό μάλλινα και κουρελούδες.
Αργοπορώ	Πουρπαίζου , χερά χερά = περπατώ σιγά σιγά , πουρπαίζου , από το ρήμα περπατάω κατόπιν παράφραση του
Αρέσω	Αρέζου , από παράφραση του ρήματος αρέσω [αρέσω στα κορίτσια =αρέζου σά κορίτσια]
Αριθμητικά [μία φορά- δύο φορές κ.λ.π]	Τα αριθμητικά μια φορά – δύο φορές εκφράζονται με το αριθμητικό ένα και την λέξη σιαβάρ = φορά , ένα σιαβάρ ντυό σιαβάρια κ.λ.π. [μια φορά και έναν καιρό = ένα σιαβάρ τς ένα ζαμάν]
Αριστερός	Σολαχτσής , προέρχεται από το τούρκικο solah = αριστερό [χτύπησα στ' αριστερό μου χέρι = ντόκα σου σολάχ'μ 'ντου χέρ'] σήμερα με την παραπάνω έννοια εκφράζεται και ο ψηφοφόρος του ΚΚΕ
Αρκούδα Αρμαθιά	Αρκούδα Γοτσάχ , με την ίδια λέξη εκφράζεται και η αγκαλιά [ακόμη πόσες αρμαθιές θέλεις = ακούμ πόσα γοτσιάχια κρεύεις] πλήθος ομοειδών πραγμάτων , σωρός
Αρμέγω	Αλμέζου , προέρχεται από παράφραση του ρήματος αρμέγω [αρμέγω την αγελάδα = αλμέζου ντου χτήνου]

Αρμυρό	Αλυκό , από παράφραση της λέξης αλυκή [το φαγητό είναι πολύ αρμυρό = ντου φαϊ τσίδει πολύ αλυκό]]
Αρνί	Αρνί
Άρον - άρον	Μάνι-μάνι ηκαι αφά- αφά [γρήγορα –γρήγορα]
Άροση	Λάσιμου
Άροτρο	Αλέτιρ , παράφραση της λέξεως αλέτρι [τα βόδια σέρνουν το αλέτρι και οργώνουν = τα βόια ταβρούν ντ'αλέτιρ τσι λάμνει]
Αρπάζω	Γαπώ , προέρχεται από το τούρκικο ρήμα karmak = αρπάζω [άρπαξέ το και φύγε= γάπτα ντου τσι πάτα δου]
Άρπαξε	Γαπσιντου , προέρχεται από το παραπάνω τούρκικο ρήμα [άρπαξε την αρραβωνιαστικιά του και έφυγε = γάπσιν ντου σεμαημένου τσι πάτσιν ντου] πολλές φορές έχει την έννοια του κλέβω , πιάνω κάτι δυνατά
Αρραβώνας	Η παραπάνω λέξη δεν υπάρχει στο λεξιλόγιο του ΜΙΣΤΙ εκφράζεται όμως η λέξη με την φράση να ντόκουμ λόγους = να δώσουμε τον λόγο μας [ό λόγος στην προκειμένη περίπτωση είχε θέση συμβολαίου και σπάνια χαλούσε ο αρραβώνας
Αρραβωνιαστικός	Σεμαϊμένου δεν ξεχωρίζεται ο άνδρας η η γυναίκα
Αρρωσταίνω	Στενώ , προέρχεται από παράφραση του ρήματος ασθενώ-σθενώ [αρρωσταίνω που σε βλέπω = στενώ πουτ'σου ρανώ] λέγεται επίσης και με την λέξη χασταλαντίζου προερχόμενο από το τούρκικο ρήμα hastalanmak = αρρωσταίνω
Αρρώστια	Στένημα , προέρχεται από παράφραση της Ελληνικής λέξης ασθένεια [η αρρώστια σου αυτόν τον καιρό μας έκοψε τα πόδια = ντου στένημα σ'ητόν ντου βαχούτ έκουψειν ντα πτιάρια μας]
Άρρωστος	Αστενάρ , προέρχεται από παράφραση της ελληνικής λέξης ασθενής [είμαι άρρωστος = τσίμει αστενάρ]
Αρσενικός	Σερνικό , από το αρχαίο αρσενικός – άρρην αυτοί που παράγουν το σπέρμα της γονιμοποίησης ο δυνατός ο ρωμαλέος αυτό που ταιριάζει η ανήκει σε άνδρα
Αρτεσιανό φρέαρ,	Πλεφροϊου , πιθανή προέλευση της λέξης από το πλέω και φρέαρ = φρεάτιο [πίναμε αρτεσιανό νερό = πγίνιξαμ πλευροϊου λερό]
Αρτοκλασία	Κουρλώπα , [μικρό ψωμάκι] αύριο θα πάω επίσης αρτοκλασίες στην εκκλησία για ευλογία= σάμπαχτα να ποιιάσου ντά κουρλώπα σ'νεκκλησιά για βλοϊμα]
Άρτος	Ψωμί , λέγεται επίσης και ακριάκ από το τούρκικο ekmek = ψωμί [το ψωμί που ήταν σε σχήμα πίττας ονομάζεται μπαζλαμό , το δε καρβέλι ταπ η και μπιντά]
Αρχή	Τσιουφάλ , από παράφραση της λέξης κεφάλι ,το τοπικό η χρονικό σημείο από όπου ξεκινά κάποιος .η έναρξη , εξ ου και οι αρχές του τόπου [αιρετοί και μη] ονομάζονται τσιουφαλαί = κεφαλές

Αρχίδι	Ντασιάχ , προφανώς προέρχεται από τούρκικη λέξη
Αρχίζω	Μπασλαϊζου , προέρχεται από το τούρκικο ρήμα baslamak = αρχίζω [αρχίζω την δουλειά= μπασλαιζου ντ'όργου] κάνω αρχή ,ξεκίνημα κάποιας πράξης ή έργου
Αρχικά [επίρρημα]	Σιφταχ , προέρχεται από το τούρκικο επίρρημα siftax = αρχικά [αρχικά φάνηκε το καμπαναριό= σίφταχ φαινέχειν ντου καμπαναργιό]
Αρχίνημα	Μπασλαϊμα , ξεκίνημα επίσης από το παραπάνω τούρκικο ρήμα [το αρχίνημα της δουλειάς = οργουϊου ντου μπασλαϊμα]
Αρχίνημα	Μπασλαϊμα , ομοίως προέρχεται από το παραπάνω τούρκικο ρήμα [το αρχίνημα επίσης δουλειάς= οργουϊου ντου μπασλαϊμα]
Αρρώστια	Ντιάρτ , προέρχεται από την τούρκικη λέξη dert = αρρώστια [έχει κακιά αρρώστια= έχ' πίζ ντιάρτ]
Άρρωστος	Αστενάρ , προέρχεται από παράφραση της λέξης ασθενιάρης [είμαι άρρωστος και δεν μπορώ= τσίμει αστενάρ τσι ντέ μπορώ]
Άς [μόριο]	ας , από το αρχαίο ρήμα άφες εκφράζει ευχή ,προτροπή ή συναίνεση [έτσι άς γίνει = ούτσια άς γενεί]
Ασάλευτος	Ατό ντε σαλεβ , = αυτό που δεν κουνιεται , εκφράζεται με πρόταση λόγω ελλείψεως του στερητικού α
Ασβέστης	Κιερές , προέρχεται από την τούρκικη λέξη kirets = ασβέστης [να λιώσουμε τον ασβέστη = να σβήσουμε ντου κιερές]
Ασβεστώνω	Κιερεσλαιζου , ομοίως προέρχεται από την παραπάνω λέξη ,με την παραπάνω λέξη εννοούμε πάντα την εργασία που γίνεται με τον ασβέστη και όχι με άλλα υλικά όπως χρώματα η πλαστικά σήμερα ,στην περίπτωση της βαφής τότε χρησιμοποιείται η λέξη μπουγιαϊζου = βάφω , από το μπογιατιζώ
Ασβός	Μπορσούχ
Ασήκωτος	Λιάς , συνήθως λιάς αποκαλούν το ψόφιο ζώο που τελεί σε απ σύνθεση και επειδή δεν ήταν εύκολη η μεταφορά του
Ασήμαντος	Σιαμπιάκια , προέρχεται από την τούρκικη λέξη sebek = μικρός ασήμαντος και χρησιμοποιείται κυρίως όταν κοροϊδεύεις κάποιον [είσαι μικρός ακόμη= τσίσει σιαμπιάκια ακούμ] με την παραπάνω λέξη εννοούμε και την μαϊμού = σιαμπιάκια
Ασημένιος	Ασημιώνας , από παράφραση της λέξης ασημένιος [όταν πηγαίναμε στον χορό φορούσαμε τα ασημένια περιδέραια = τουν παίνηξαμ σου χόρους φόρουναμ ντ' ασημιώνας ντ'ασυρμαϊα]
Ασήμι	Ασήμ , από την λέξη ασήμι
ασθένεια	Ντιάρτ , από το τούρκικο ntert =ασθένεια στενοχώρια
Ασθενής	Αστενάρ , προέρχεται από παράφραση της ελληνικής λέξης ασθενής [θα πάω στο νοσοκομείο να δω τον ασθενή = να πάου σου χασταχανά να ρανήσου ντ'αστενάρ]
Ασθενώ	Στένω , προέρχεται από παράφραση του ρήματος ασθενώ οι λέξεις αρρωστος , αρρωσταίνω , ασθενής , ασθενώ εκφράζονται με

τις λέξεις αστενάρ και στενώ οι οποίες προέρχονται όπως αναφέρουμε από παράφραση των λέξεων **ασθενής** και **ασθενώ**.
γξιάρια ντέν εχ = αυτός που δεν έχει σπλάχνα , **γξιάρ** = **σπλάχνο**
Κερεσλαϊζου , όπως και η λέξη **ασβεστώνω**

Ασπρου , προέρχεται από παράφραση του επιθέτου **άσπρος**
 [έγινες άσπρος σαν το γάλα = γένεις άσπρου αν ντου γάλα]

Σιάνου κιαλαμπούρια = κάνω αστεία

Κιαλαμπουρτζής , από το **καλαμπούρι** [ο γείτονας μου είναι πολύ αστείος = γογξιούμ τσίδει πολύ κιαλαμπουρτζής]

Μάκαρα , με το κόκαλο του αστραγάλου των μικρών ζώων συνήθως τα μικρά παιδιά παίζανε το παιχνίδι **ΜΑΚΑΡΑ** , με την παραπάνω λέξη νοείται και το **καρούλι**

Ντέν ντου σουζούλτσαν = δεν τον στράγγιξαν
 [σουσουλτίζου = στραγγίζω]

Γιλτιρούμ , [έπεσε μια αστραπή κοντά , μας = επειση να γιλτιρούμ κουντά μας]

Ντε του κάλταν σου ασκιαριά = δεν τον κάλεσαν στον στρατό
Τζιανταρμάς , τούρκικη ονομασία του αστυνόμου [στο ΜΙΣΤΙ δεν ερχόντουσαν οι Τούρκοι αστυνόμοι = σου ΜΙΣΤΙ ντέν ερώδαν Τούρτς' τζιανταρμάδες]

Μπαχαλού , από το τούρκικο **mpahalou** = ακριβό , οι λέξεις **ασύμφορο** και **ακριβό** εκφράζονται με την λέξη **μπαχαλού**

Αίστημα ντέν εχ = αυτός που δεν έχει αισθήματα

Ντε σουγγίστη = δεν σκουπίστηκε εκφράζεται με πρόταση λόγω ελλείψεως του στερητικού α **σουγγίστη** από παράφραση του αρχαίου ρήματος **σπογγίζω** = **σκουπίζω** με πετσέτα ή άλλο είδος κάτι

Πίς η περισιάν , προέρχεται από το τούρκικο **perisan** = άσχημο
 [αυτή η γυναίκα είναι άσχημη = ητά ναίκα τσίδει πίς η περισιάν]

Όργου , [με τι ασχολείσαι = τι όργου χιωρείς] και προέρχεται από την αρχαία λέξη , **έργον**- **όργον** – **όργου** = δουλειά

Σιάνου όργου = κάνω δουλειά λέγεται και **χιωρώ** από το ρήμα **θεωρώ** = ασχολούμαι με κάτι , ελέγχω , βλέπω λέγεται όμως και με την λέξη **τσιαπαλαστίζου** προφανώς τούρκικο [με τι ασχολείσαι = τι όργου σιάνεις , η τι όργου χιωρής , η μητ'τοτί τσιαπαλαστίεις]

Ντε ντου μούχουσαν = δεν τον θάψανε εκφράζεται με πρόταση όγω ελλείψεως του στερητικού α , **μουχώνου** = **παραχώνω**
χώνω μέσα στο χώμα

Φσιάχα ντεν εχ = παιδιά δεν έχει εκφράζεται με πρόταση λόγω ελλείψεως του στερητικού α πολλές φορές στην ομιλία η λέξη άτεκνος εκφράζεται και με τις λέξεις **στείρος** και **στέρφος** εννοώντας πάντα αυτόν που δεν μπορούσε να κάνει παιδιά .

Ατ , προέρχεται από παράφραση της λέξης **άτι** = άλογο

Άσπλαχνος

Ασπρίζω

Άσπρο

Αστειεύομαι

Αστείος

Αστράγαλος

Αστράγγιστος

Ασραπή

Αστράτευτος

Αστυνομικός

Ασύμφορο

Ασυνείδητος

Ασφούγγιστος

Άσχημος - άσχημος

Ασχολία

Ασχολούμαι

Άταφος

Άτεκνος

Άτι

Ατμός	Αίφνα , ο αέρας που προέρχεται από την εξάτμιση του νερού των υγρών [το νερό έβρασε = ντου λερό αιφνύζ']
Άτολμος	Φοβητσιάρ , από την λέξη φοβητσιάρης λόγω του περιορισμένου λεξιλογίου πάρα πολλές λέξεις εκφράζονται με λέξεις άλλες που έχουν την αυτήν η περίπου την αυτή έννοια
Ατροφικός	Ζαίφ , [πολύ ατροφικό είναι το παιδί σου = πολύ ζαίφ τσίδει ντου φσιάχ 'σ']
Ατρόχιστος	Ντένει γυαλαϊσμένου = δεν είναι τροχισμένο γυαλαϊζου = τροχίζω η και ακονίζω , γυά = λίμα, εκφράζεται με πρόταση λόγω ελλείψεως του στερητικού α
Ατρύγιστος	Ντένει τρυγισμένου = δεν είναι τρυγισμένο εκφράζεται με πρόταση λόγω ελλείψεως του στερητικού α
Ατρύπητος	Ντένει τυρπιμένου = δεν είναι τρυπημένο ομοίως υπάρχει η έλλειψη του στερητικού α τυρπί = τρύπα
Ατύχημα [τροχαίο]	Τοκούστημα , από το ρήμα τοκουστίζου της Μιστιώτικης διαλέκτου που σημαίνει συγκρούομαι [συγκρούστηκαν μεταξύ τους = τοκούϊσιαν απεναντάλου]
Ατυχής	Ντέν έχ ντατσάλ = δεν έχει τύχη, εκφράζεται με πρόταση λόγω ελλείψεως του στερητικού α. τύχη = ντατσάλ
Αυλάκι	Σιαραμπολί , λέγεται και γούπα , [βάλει το νερό στ' αυλάκι= χέκει ντου λερό σου σιαραμπολί]
Αυλή	Ναυλή , προέρχεται από παράφραση της λέξης η αυλή [σκουπίζω την αυλή μου = φκαλώ ναυλή μ]
Αυλόθυρα	Ναυλιού ντύρα = της αυλής η πόρτα , σύνθετη λέξη αυλή και πόρτα , πόρτα = ντύρα από την αρχαία λέξη θύρα
Αϋπνία	Γύπνους ντε του πιάσειν = ύπνος δεν τον έπιασε εκφράζεται με πρόταση λόγω ελλείψεως του στερητικού α
Αυριανό	Σαμπαχτανού η και ερκεντανού [η αυριανή δουλειά δεν γίνεται σήμερα = σαμπαχτανού ντου όργου σήμερα ντέν νεΐσκειδει]
Αύριο	Σάμπαχτα η και έρκεντα η λέξη έρκεντα προέρχεται από το τούρκικο erkenden = αύριο [αύριο θα αρχίσω το όργωμα= σάμπαχτα να μπασλαΐσου ντου λάσιμου] προσοχή στις λέξεις σάμπαχτα που υποδηλώνει το αύριο και σαμπαχτάν που υποδηλώνει το πολύ νωρίς [από πολύ νωρίς και έως αύριο θα οργώνω = απ'σαμπαχτάν τς' ους σάμπαχτα να λάμου]
Αυτή την φορά	Ητο ντου σιαβαρ , προέρχεται από το τούρκικο επίρρημα du sefer = την φορά αυτή [αυτή την φορά δεν θα ξεχάσω= ητο ντου σιαβάρ ντέ να ζορμονήσου]
Αυτί αφτί	Αφτί [πονάει τ' αυτί μου = σουλαϊζ ντ' αυτί μ']
Αυτοδίδακτος	Μαναχότ έμαχει = μόνος του έμαθε ,λέξεις που δεν υπήρχαν στο λεξιλόγιο του Μιστι εκφράζονται πάντα με πρόταση
αυτός , αυτή , αυτό	Ατό, ητά, ητό και ατό [αυτός και αυτή μαζί κάνανε αυτό το

πράγμα = από τσι'ητά ντάμα μπήκαν ητο ντου σιέϊ] όταν όμως λέμε την αντωνυμία **αυτά** χρησιμοποιείται η λέξη **ατούρα** στον πληθυντικό **αυτοί ή αυτές** εκφράζεται με την αντωνυμία **ατιά** [αυτοί το κάνανε = ατιά ντου μπήκαν] στην γενική του πληθυντικού λέγεται **τατιαρώ** [αυτονών δουλειά είναι = τατιαρώ ντ'όργου νει]

Αυχένας

Νιαξά, [με τράβηξε μια σφαλιάρα στον αυχένα πάνω = τάυσειν μοι να σιαπλαχιά σ' νιαξά απάν]

Αφ' ότου

Γιάντζι, [αφ' ότου ήλθαμε στην Ελλάδα = γιάντζι ηρταμ 'σ' Ελλάδα]

Αφαλός

Νηφαλός, προέρχεται από παράφραση της λέξης **αφαλός** [έπεσε ο αφαλός μου = έπειση νηφαλό μ']

Αφελής

Αχμάκης προέρχεται από την τούρκικη λέξη **ahmak** = αφελής βραδύνους, νωθρός, τεμπέλης

Αφέντης

Αφέντης, από την αρχαία λέξη **αυθέντης** η από το τούρκικο **efendi** [όπως και να είναι εμείς αφέντη στο κεφάλι μας δεν είχαμε = 'ο'τιαλ τσι να νει ημείς αφέντη σου τσουφάλ' μας δεν έειξαμ]

Αφήγημα

Μασιάλ, από την τούρκικη λέξη **mesel** = παραμύθι το αφήγημα η και η αφήγηση του γεγονότος εθεωρείτο ως παραμύθι

Αφηγητής

Μασιαλτζής, όπως και παραπάνω

Αφήνω

Αφήνου παράφραση του ρήματος **αφήνω** [αφήσαμε τα πράγματά μας και φύγαμε = αφήκαμ ντά ντουζιάνια μας τς' έφχαμ]

Αφθονία

Μπολούχ, προέρχεται από παράφραση της λέξης **μπόλικο** λέγεται δε και **μπερεκετ** από την τούρκικη λέξη **bereket** = αφθονία αγαθών, υλικών, πλούτος

Άφοβος

Ντε φοβάδει = δεν φοβάται εκφράζεται με πρόταση λόγω ελλείψεως του στερητικού α

Αφόδευση

Τσιακόντημα, [θα πάω στο αποχωρητήριο για αφόδευση = να πάου σ'χεσιώνα για τσιακόντημα] προέρχεται από το ρήμα **εξακοντίζω** ρίχνω με ορμή και μακριά

Αφορμή

Μαχανά, προέρχεται από την τούρκικη λέξη **mahana** = αφορμή [αφορμή μη ψάχνεις = μαχανά μέν αραιζεις]

Αφού

Μιαράμ, προέρχεται από τον τούρκικο σύνδεσμο **meram** = αφού [αφού πήραμε τα πράγματά μας φύγαμε = μαριάμ τουν πήραμ'ντά ντουζιάνια μας έφχαμ]

Αφρίζω

Κιοπιουτσιαζου = βγάζω αφρούς

Αφρός

Κιοπιούτς, [όταν τον έπιανε η υστερία έβγαζε αφρούς από το στόμα = τουν ντου πιάνοιξειν σάρα βγάληξειν κιοπιούτσια απ'του στόμα]

Αχαϊρευτος

Χαϊρσούζ, με την παραπάνω λέξη εκφράζεται και ο αδύναμος να εκτελέσει κάτι, ο δειλός, ο μη πείσμων, ο ανήμπορος

Αχλάδι

Απίι, από παράφραση της λέξεως **απίδι** [μαζεύω απίδια = σωρώου απίια]

Αχούρι αχυρώνα	Νιαχυριώνα , βάζαμε το άχυρο μέσα στην αχερώνα= μάιξαμ ντ' άχυρου σ' ναχυριώνα απές'] προέρχεται από παράφραση της λέξης η αχυρώνα [αποθήκη όπου έβαζαν το άχυρο]
Άχυρο	Άχυρου , προέρχεται από παράφραση επίσης ελληνικής λέξης άχυρο [πατούσαμε τ' άχυρο να πάρει πολύ η αχερώνα= τσινάϊζαμ'ντ' άχυρου να πάρ'ένα γαζά ναχυριώνα]
Άψητο	Ωμό , [άψητο κρέας δεν τρώγεται= ωμό κυργιάς ντέ τρωϊζιέδει]

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κόνιτσας

B

- Βάγια** **Βάια** , [λουλούδια των βαιίων] [θα πάμε στην εκκλησία να πάρουμε λουλούδια των βαιίων = να πάμ' σ' νεκκλησιά να πάρουμ' βαιίου γκιούλια]
- Βαγόνι** **Βαγόν** , προέρχεται από παράφραση της σημερινής λέξης **βαγόνι** βέβαια εκείνη την εποχή δεν υπήρχε η συγκεκριμένη λέξη καθ ότι δεν γνώριζαν την ύπαρξη του τρένου και των βαγονιών .
- Βαδίζω** **Πουρπαίζου** , [περπατάω] προέρχεται από παράφραση του ρήματος **περπατάω** –έγινε **πορπατώ** –**πουρπαίζου** [βαδίζαμε ώρες μέχρι να φτάσουμε =πουρπαίζαμ πολλά σάατια ούς να συφτάσουμ']
- Βάδισμα** **Πουρπάϊμα** , [περπάτημα] ομοίως προέρχεται από παράφραση επίσης λέξης **περπάτημα** [είχε το βάδισμα του ελαφιού = είχειν γκιαϊτιού ντου πουρπάημα]
- Βάζω** **Χέκου** , [τοποθετώ βάζω αφήνω] τα παραπάνω ρήματα εκφράζονται με το ρήμα **χέκου** το οποίο προέρχεται από παράφραση του ρήματος **θέτω** [βάζω το ένα μου πόδι πάνω στο άλλο = χέκου τ' ονα μ' ντου πτιάρ στ' αλ' απάν] χρησιμοποιείτο επίσης και η λέξη **γουρτώ** από το τούρκικο ρήμα **kurmak** = τοποθετώ –βάζω [βάζω την παγίδα =γουρτώ ντου ντουζάχ'] ο διαχωρισμός των παραπάνω ρημάτων ήταν ανάλογα με την πρόταση και το νόημα της .
- Βάζω μέσα** **Μάζου** , προέρχεται από παράφραση του ρήματος **εμβάλλω** = βάζω μέσα [βάζω μέσα στον στάβλο το άλογο = μάζου σου σταβλου ντ' άλουγου] λέγεται επίσης και με την λέξη **χέκου απές'** όπως παραπάνω αναφέρεται
- Βαθούλωμα [εδάφους]** **Τσοκιάτς** ,[κάθισε σε βαθουλωτό μέρος να μη σε βρίσκει ο αέρας = κάτσει σου τιοκιάτς μη συ κρούει κυργιός]
- Βαθύνω** **γιαρντώ ντιαρίνια** = [βαθύνω σκάβω =γιαρντώ] [βάθυνε τα πέλματα ακόμη λίγο= γιάρντα ντιαρίνια ντά ντεμέλια άλλα λίου] ντιαρίν = βαθύ
- Βαθύ** **Ντιαρίν** , [έπεσε στην βαθιά χαράδρα = έπεισειν σου ντιαρίν ντιαρά]
- Βαθύσκιος** **Ντιαρίν σκιάφους** = [σκιάφους=ισκιος] βαθύς ίσκιος λέξη σύνθετη βαθύς-ίσκιος
- Βάλλω έβαλα [ρίχνω, πετώ]** **Σιαίρου** , **έσειρα** [βάλλω ρίχνω πετώ] τα παραπάνω ρήματα εκφράζονται με το ρήμα **σιαίρου** προέρχεται δε από παράφραση του ρήματος **αίρω** – σε **αίρω**= **σιαίρου**
- Βαμβάκι** **Μπαμπάτς** , από παράφραση της λέξεως **βαμβάκι** [όποιος πήγαινε να δουλέψει στις κούρες [ξέσιμο μαλλιού η βαμβακιού] έκλεβε βαμβάκι= ότις παίνειξειν σα κούρης κλέφτηξειν μπαμπάτς']

- Βαμβακέλαιο** **Μπαμπατσού λαϊ** = λάδι βαμβακιού λέξη σύνθετη από το βαμβάκι και λάδι [μαζεύαμε τα κουκούτσια του βαμβακιού και τα πηγαίναμε στο μύλο να βγάλουμε βαμβακέλαιο = σώρουαμ μπαμπατσιού ντά γούτσια, πειάειξαμ ντα σου μύλους να βγάλουμ' μπαμπατσιού λαί]
- Βαμβακοπαραγωγός** **Μπαμπατσιού γερασπάρους , η τσιφτσής** = αγρότης που καλλιεργεί βαμβάκι , γερασπάρους ή τσιφτσής = αγρότης
- Βαμμένος** **Μπουγιαϊσμένου** , [μπογιά χρώμα] **μπογιαντίζου = βάφω** [ο τοίχος είναι βαμμένος = ντου ντουβάρ τσίδει μπουγιαϊσμένου]
- Βαπόρι** **Μπαμπούρ** , από παράφραση της λέξης **βαπόρι** [όταν μας ανέβασαν στο βαπόρι , μια γυναίκα έπεσε στην θάλασσα και πνίγηκε = τουν μας ανέβασαν σου μπαμπόρ απάν ένα ναίκα επεισειν σου ντιαγκίζ τσι μπογούλτσην] .
- Βαπτίζω** **Μαφτίζου** , προέρχεται από παράφραση του ρήματος **βαπτίζω** [την άλλη Κυριακή βαπτίζω το παιδί μου = ταπάν Τσερετσή μαφτίζου ντου παιϊμ]
- Βάπτισμα** **Μάφτις** , προέρχεται από παράφραση της λέξεως **βάπτιση** [στην βάπτιση το μωρό φωνή δεν έβγαλε = σ'μάφτης ντου φσιάχ σιάς ντε ξέβαλει].
- Βαρέλι** **Βαρέλ** , προέρχεται από παράφραση της λέξεως **βαρέλι** [είχαμε μόνο ξύλινα βαρέλια = έειξαμ μοναχά ξυλιώνας βαρέλια]
- Βαρελίσιος** **Βαρελιώνας** , ομοίως από την λέξη **βαρελίσιος**
- Βαρεμένος** **Κρουσμένου** [Κρούω = κτυπώ] προέρχεται από παράφραση του παραγώγου του ρήματος **κρούω –κρουσμένος** [είναι βαρεμένος από τον Θεό = τσίδει κρουσμένου απ'του ΧΕΟ]
- Βαριοπούλα – βαριά** **Ζοόμ** , [χτύπησε το με την βαριοπούλα = φάεισηδου μη ντου ζοόμ]
- Βάρος βαρύ** **Βάρος βαρύ** λέγεται και **λιάς** όταν πρόκειται για πολύ βαρύ αντ κείμενο [είσαι πολύ βαρύς = τσίσει αν ντου λιάς] λιάς = πολύ βαρύ ασήκωτο
- Βαρυχειμωνιά** **Βαρώ [κτυπώ]** **Βαρώ χειμώς** , = βαρύς χειμώνας
- Βάσανο** **Κρούου** , προέρχεται από το αρχαίο ρήμα **κρούω** = χτυπώ , πλήττω, κρούω τις χορδές οργάνου , τaráζω τα συλλογικά μου , ο κρουσμένος, λέγεται επίσης και **φαΐνου** , το ρήμα φαΐνου χρησιμοποιείται μόνο στην περίπτωση της φιλονικίας η όταν η φράση συμπεριλαμβάνει τον άνθρωπο [θα σε βαρέσω = θα συ φαΐσου] [χτυπώ τον πάσαλο = κρούου ντου πασάλ]
- Βασιλιάς** **Ντέρτ** , αυτό που κάνει κάποιον να υποφέρει ψυχικά , ο πόνος , η στενοχώρια, το μεράκι, το μαράζι το σaráκι , όλες αυτές οι παραπάνω λέξεις εκφράζονται με την λέξη ντέρτ η οποία προέρχεται από το τούρκικο **dert**
- Βασιλιάς** **Πατισιάχους** , προέρχεται από την τούρκικη λέξη **padisax** = βασιλιάς [εμείς στο παρελθόν ποτέ δεν είδαμε τον βασιλιά = εμείς αβιαλντάν χίτς ντέ ράντσα μ'ντου πατισιάχου]

Βασίλειο	Πατισιακλούχ , προέρχεται από την τούρκικη λέξη padisahklik = βασίλειο [ακούγαμε για το βασίλειο επίσης Ελλάδας μα δεν το γνωρίζαμε = άκουναμ'Ελλάδας ντου πατισιακλούχ άμμα ντέ ντου ξεύρισκαμ']
Βασίζομαι	Γουβαντίζου , προέρχεται από το τούρκικο ρήμα guvenmek = βασίζομαι [στον εαυτό του βασίζεται = σου γιατουút' γουβαντίζ] ,έχω πεποίθηση ,στηρίζομαι .
Βασιλόπιτα	Τ' Αη Βασιλείου πίττα , η πίττα που γίνεται την πρωτοχρονιά προς τιμή του Αγίου Βασιλείου.
Βατράχι	Παρτλάκα , προφανώς πήρε την ονομασία της εξ αιτίας του θορύβου η φωνής του βατράχου
Βάφω	Μπουγιαϊζου , [μπουγιά = χρώμα] από το τούρκικο ρήμα boyamak = μπογιαντίζω = βάφω [βάφω το σπίτι μου = μουγιαϊζου ντου σπίτι μ']
Βάψιμο	Μπουγιαϊίμα , προέρχεται από την τούρκικη λέξη boyadim = μπογιάντησα [το βάψιμο δεν είναι και τόσο δύσκολο = ντου μπουγιαϊίμα ντέ νει τσί σουν ατό ζόρ]
Βγάζω	Βγάλου , προέρχεται από παράφραση του ρήματος βγάζω [βγάζω τα παπούτσια μου = βγάλου ντα γουντουρήμ']φέρνω κάτι από μέσα προς τα έξω ανάλογα βεβαία με την έκφραση του λόγου έχει και πολλές άλλες έννοιες όπως εκλέγω ,παράγω, εμφανίζω , κ.λ.π. συνοδευόμενο πάντα με την κατάλληλη φράση βγάλου ντ'άχι μ' = εκδικούμαι κ.λ.π.]
Βγαλμένο	Βγαλμένου ομοίως προέρχεται από παράφραση της λέξης βγαλμένο, το αντικείμενο η το είδος που βγήκε από μέσα προς τα έξω [το άχυρο είναι βγαλμένο από την αχερώνα = ντ'άουρου τοϊδει βγαλμένου απ' ν'αχυριώνα.]
Βγαίνω	Βγαίνου , προέρχεται από παράφραση του ρήματος βγαίνω [βγαίνω έξω = βγαίνου όξου] όπως παρατηρήσαμε παραπάνω αλλά και θα συναντήσουμε στην πορεία τα ρήματα έχουν κατάληξη σε ου αντί του ω χαρακτηριστικό σημείο του ιδιώματος του ΜΙΣΤΙ και γενικότερα των Καππαδοκών . έχει δε και τις παρακάτω έννοιες ανάλογα με την φράση όπως , εξέρχομαι , ανατέλλω , προβάλλω, εκλέγομαι, αναδεικνύομαι κ,λ.π.
Βδέλλα	Σουλούτς , [κόλλησες επάνω μου σαν την βδέλλα = σουρπούντσης απάνου μ' αν ντου σουλούτς']
Βδομάδα [εβδομάδα]	Ογντουμάδα , προέρχεται από παράφραση της λέξης εβδομάδα [την ερχόμενη εβδομάδα = τ'απán ογντουμάδα]
Βεβαιώ-ωνω	Γίνου ντου λόγουμ = Σου δίνω τον λόγου μου [Ο λόγος είναι συμβόλαιο] έχει δε και τις παρακάτω έννοιες, επικυρώνω πιστοποιώ κάτι πείθω κάποιον για κάτι
Βεβιασμένα	Μπιάρτσια –μπιάρτσια η και μάνι μάνι [γρήγορα – γρήγορα ,βεβιασμένα]

Βεβήλωση	μπατούρντιμα = το μαγάρισμα , μπαντούρσιντου = το μαγάρισε, προέρχεται από το τούρκικο ρήμα badirmek = χαραμίζω ,εδώ έχει την έννοια του βεβηλώνω. [βεβήλωσε την εκκλησιά= μπατούρσειν νεκκλησιά] η μόλυνση , το μαγάρισμα ,η μίανση ενός ιερού τόπου .
Βεβηλώνω	Μπατουρντίζου , προέρχεται από το τούρκικο ρήμα batirmek =βεβηλώνω ,μολύνω κάτι το ιερό ,ασεβώ
Βελόνα	Βολόν , προέρχεται από παράφραση της ελληνικής λέξης βελόνι
Βελόνα πλεξίματος	Τσίπρα , μεγάλη βελόνα για πλέξιμο ρούχων [με βελόνες πλέκαμε τις κάλτσες= με ντά τσίπρης πλέχειξαμ ντά μπιόρτσια]
Βελούδο	Γαντιφά , προέρχεται από την τούρκικη λέξη katife = βελούδο με την παραπάνω λέξη όμως ονόμαζαν και κάποιο λουλούδι που είχε βελούδινο άνθος
Βενζίνη	Μπιαντζίνα , σήμερα την λέμε έτσι , τότε δεν την γνώριζαν όπως και τόσες άλλες λέξεις που αναφέρονται]
Βέρα	Νταχτιλία , από την λέξη δαχτυλίδι [βάλε την βέρα στο χέρι της και κάνε ότι θέλεις = χάχτα νταχτυλία σου χέρι τ' τσι μποίκει ότι κρέυεις]
Βερεσές	Βερεσέ , αγορά πραγμάτων με πίστωση προέρχεται από την τούρκικη λέξη veresiye =αγορά με πίστωση
Βερίκοκο	Βορκότς , από παράφραση της λέξης βερίκοκο [θα μαζέψω τα βερίκοκα= να σωράψου ντά βορκότσια]
Βερικοκιά	Βορκοτσιούι, τσιαλουϊ = βερικοκιάς δένδρο , τσιαλουϊ= δένδρο
Βέργα [ξύλινη για άνοιγμα φύλλων πίττας] πλάστης	Οκλαβού , [φύγε μη σε χτυπήσω με τον πλάστη = φύει μη συ φαήσου μη ντου οκλαβού]
Βήμα	Ασκέλιμα , [δρασκελώ] προέρχεται από παράφραση της λέξης δρασκελισμα , δρασκελώ =υπερπηδώ με ανοιχτά τα σκέλη , εδώ έχει την σημασία του βήματος [κάνε πέντε βήματα πίσω= μποίκει πέντη ασκελίμαδα οπίς']
Βήματα	Ασκελίμαδα , όπως και παραπάνω αναφέρεται
Βιβλιάριο βιβλίο	Τιαφτάρ , προέρχεται από την λέξη τεφτέρι προφανώς από την τούρκικη λέξη tefter = βιβλίο δερμάτινο , τετράδιο λογαριασμών [διάβασε το βιβλίο από την αρχή= απ'του τσιουφάλ ψάλει ντου τιαφτάρ]
Βίκος	Βίκος
Βίτσιο	Χουϊ , προέρχεται από την τούρκικη λέξη huy = η κακή συνήθεια το βίτσιο του ανθρώπου [τι βίτσια είναι αυτά πού έχεις = τι χουία ντει ατιά ντά έεις]
Βλάβη	Ζιάν , προέρχεται από την τούρκικη λέξη ziyan =βλάβη – ζημία [έκανε ζημία = μπήκειν ζιάν]
Βλαβερός	Ζιαντσάρ , προέρχεται από την παραπάνω τούρκικη λέξη, με την παραπάνω λέξη επίσης, εννοούμε και τον άτακτο

- Βλάκας χαζός** **Ογκζιούζ** , προέρχεται από την τούρκικη λέξη **oksuz** = βλάκας-χαζός [τι τον ρωτάς αυτόν χαζός είναι = τι ντου ρωτάς από ογκζιούζ νει]
- Βλάβτω** **Σιάνου ζιάν** = προκαλώ βλάβη [έβλαψες την οικογένεια μου = μποίικεις ζιάν σ'χόρουνταμ]
- Βλασταίνω** **Τιουραϊζου** = φυτρώνω , βγάζω βλαστούς [πιθανόν τούρκικη λέξη] και τιουραϊμα ονομάζεται η βλάστηση των καρπών [οι σπόροι δεν βλάστησαν ακόμη = ντά σπορουϊα ντέ τιουριάτσαν ακούμ']
- Βλαστήμια βρισιά**
Βλάστηση , **Βρησιμου** , από την λέξη βρίσιμο , της αρχαίας λέξης ύβρις –εως
- βλαστίζω** **Φύτρουμα** , **φυτρώνου** = βλάστηση – φύτρωμα εκφράζονται με την παραπάνω λέξη η οποία προέρχεται από παράφραση της λέξης φυτρώνω λέγεται δε και με την τούρκικης προέλευση λέξη , **τιουριαϊζου** που σημαίνει βλαστίζω η και φυτρώνω πάντα ανάλογα με την πρόταση π.χ. [εσύ εδώ πώς φύτρωσες = ισύ τσιαού τιάλ τιουριάτσης]
- Βλέμμα** **Ράνιμα** , [κοίταγμα] προέρχεται από το αρχαίο **ορώ** που σημαίνει **λέπω κοιτάζω** [αυτό τι βλέμμα ήταν που είχες = ητο τι ράννιμα δουν που είχεις]
- Βλέπω βλέπουμε** **Ρανώ** , **ρανούμ** , [στον πληθυντικό] προέρχεται από παράφραση της αρχαίας **οράω ορώ** = **βλέπω** [από μακριά βλέπω το σπίτι μου = απ μακράς ρανώ ντου σπίτι μ] πολλές φορές εννοούμε και την **περιποίηση** γερόντων π.χ [στα γεράματά σου εγώ θα σε περιποιηθώ = σα'γηράμαδα σ, 'ογώ να συ ρανήσου] το παραπάνω ρήμα σε συνδυασμό με λέξεις προϋποθέτει και άλλες έννοιες όπως ονειρεύτηκα κ.λ.π..
- Βλεφαρίδα** **Κιοπρούτς** , προέρχεται από την τούρκικη λέξη **kibrik**= βλεφαρίδα [η Δέσποινα είχε όμορφες βλεφαρίδες = Ντέποικα εείξιν γκιουζελίμ κιοπρούτσια]
- Βόδι βοδινός** **Βοϊ** , **βοϊόνας** , προέρχεται από παράφραση της ελληνικής λέξης **βόδι** [ζεύαμε τα βόδια στο κάρο = ζέγιξαμ ντα βόια σου αραμπά]
- Βοήθεια** **Βοήθεια** , η λέξη βοήθεια δεν ήταν συνηθισμένη περισσότερες φορές εκφράζεται με μια παρατεταμένη φωνή ενώ όταν καλούμε να βοηθήσει κάποιος σε μια δουλειά λέμε **ντός να χέρ τσιαγά** = δώσε ένα χέρι βοήθειας εδώ]
- Βολικά** **Γιράσλαι** , [όλα ήλθαν φέτος βολικά = ούλα φέτος ήρταν γιράσλαι] πιθανή προέλευση της λέξης από κάποιο τούρκικο
- Βολεύω τοποθετώ** **Χέκου σου τόπου τ'** = το βάζω στην θέση του, χέκου από παράφραση του ρήματος **θέτω**, = τοποθετώ , βάζω , εκφράζεται με πρόταση
- Βόλτα** **Σεριάν** , ο περίπατος η εκδρομή που γίνεται με τα πόδια, η πεζοπορία αλλά υπό τύπον αναψυχής , εξ αυτού και το **βολτάρω**= **σεριανίζου** προέρχεται από την τούρκικη λέξη **seyran** = περίπατος , εκδρομή

Βομβαρδίζω	Μπουμπαρντίζου , [μπούμπα = βόμβα] λέξη διαμορφωθείσα κατά την νεότερη περίοδο στον Ελλαδικό χώρο πια
Βοσκή	Βοσκή [ελληνική λέξη] θα πάω τα ζώα στην βοσκή = να πιάσου ντά πράμαδα σ'βοσκή]
Βοσκός	Τσομπάνους ή πιστικός , η λέξη τσομπάνους προέρχεται από παράφραση της ελληνικής λέξης τσοπάνος η δε λέξη πιστικός προέρχεται από την επίσης ελληνική λέξη πιστικός που σημαίνει τον βοσκό που αμείβεται , ο μισθωτός βοσκός .
Βόσκω βοσκώ	Βοσκίνου , προέρχεται από παράφραση του ρήματος βόσκω [βόσκω τα ζώα = βοσκίνου ντά πράμαδα] με την κακή έννοια της λέξης σημαίνει και αφηρημάδα η και γυρίζω π.χ[από το πρωϊ που γύριζες = απ'σαμπαχτάν πού βόσκινεις]
Βουβάλι βουβαλίσιο	Βάλ , βαλιώνας , προέρχεται από παράφραση των λέξεων βουβάλι και βουβαλίσιο μεταφορικά χρησιμοποιείται η παραπάνω λέξη στις περιπτώσεις εκείνες που θέλουμε να υπονοήσουμε τον πολύ χονδρό η χοντρή γυναίκα
Βουβάλι [μικρό]	Ντομπούκ = το νεογέννητο βουβάκι ηλικίας έως 1 έτους περίπου
Βουκέντρι	Φτσέντιρ , προέρχεται από παράφραση της λέξης βούκεντρον- βουκέντρι χτυπούσαμε τα βόδια με το βουκέντρι για να προχωρήσουν = κρούξαμ' ντά βόια μη ντου φτσέντιρ να πουρπαϊσενε] μακρύ ξύλινο ραβδί για να χτυπάς τα ζώα από απόσταση.
Βουλώνω [κάτι]	Ταπώνω , προέρχεται από παράφραση του ρήματος ταπώνω , η παραπάνω λέξη χρησιμοποιείται όταν πρόκειται να χρησιμοποιηθεί κώμα,[τάπα] [βούλωσε το μπουκάλι με το ούζο = ντάπου ντου σιουσιά μη ντου γυρακού]όταν όμως πρόκειται να χρησιμοποιηθεί άλλο αντικείμενο χρησιμοποιείται η λέξη γαπαίζου η οποία προέρχεται από το κλείσιμο κάποιας τρύπας με ένα καπάκι [βουλώνω την τρύπα =γαπαίζου ντου τυρπί] στην περίπτωση πού απευθύνεται σε συνομιλητή και εννοεί μη μιλάς άλλο χρησιμοποιείται η λέξη σκάσε [βούλωστο πια μη μιλάς άλλο = σκάσει άλλου με γκιαλατσέυεις]
Βουνό	Βουνί , παραφρασμένη η ελληνική λέξη βουνό [θα πάω στο βουνό να φέρω ξύλα =να πάου σου βουνί να φέρου ξύλα]
Βουνοκορφή	Βουνιού μύτα = η μύτη του βουνού
Βουτώ	Βουτώ , από το αρχαίο ρήμα βουτίζω – βυθίζω , βυθίζω κάτι μέσα σε υγρό ,κλέβω ,αρπάζω ,κάνω βουτιά [εκείνο το αντικείμενο άρπαξε το = ατά ντου χατσιάτ'βούτα δου .]
Βούρκος	Μπατάχ ,προέρχεται από την τούρκικη λέξη batak = βούρκος, εξ αυτού και η λέξη μπατακλής , ο άνθρωπος που συναναστρέφεται με τον υπόκοσμο ο μη φερέγγυος
Βούτυρο από γάλα	Καράτς η γαλάτ βούτρους , [φέρε να φάμε λίγο βούτυρο = φέρ'άς

φάμ' λίου καράτς] αφού βάζανε το γάλα μέσα στο δουρβάνι το κουνούσαν πέρα δώθε έως ότου γίνει το βούτυρο [**ντουρβανίζου**] το δουρβάνι ήταν συνήθως πήλινο αγγείο το οποίο έκλειναν από πάνω αφού προηγουμένως το γέμιζαν , υπήρχε επάνω στον λαιμό του αγγείου μια τρύπα για να βλέπουν την πήξη του γάλακτος σε βούτυρο

Βραβείο

Μπραβείο , εκφράζεται από την νεότερη γενιά Καππαδοκών

Βράδυ βράδιασε

Βραϊ , **βρασιάση** , προέρχονται από παράφραση των λέξεων **βράδυ και βράδιασε** [το βράδυ θα πάμε = ντου βραϊ να πάμ' [σηκωθείτε να φύγουμε βράδιασε= σηκώτ'άλλου άς παραούμ βρασιάση]

Βράζω βράσιμο

Βράζου , **βράσημου** , προέρχεται από παράφραση του ρήματος **βράζω** και της λέξης **βράσιμο** , [βράζω το κρέας= βράζου ντου κυργιάς] [το βράσιμο της κότας= ορνιχιού ντου βράσιμου] υπερβολικό βράσιμο = **χασιεύου** με το ίδιο ρήμα χασιεύου εκφράζεται και το ρήμα κοχλάζω

Βραχιόλι

Βλαχάρ , προέρχεται από παράφραση της λέξης **βραχιόλι** [φορούσαμε τα βραχιόλια της μεγάλης γιορτές= φόρουναμ' ντά βλαχάρια σα μεγάλα ντά γιορτάεις]

Βραχίονας

Βριαχών , προέρχεται από παράφραση της αρχαίας λέξης **βραχίων** [πονάει ο βραχίονας μου= σουλαϊζ'ντου βριαχώνι μ'] το μέρος του χεριού από την ωμοπλάτη έως τον πήχη του χεριού

Βραχνάς

Βαραχτάρους [το βράδυ που κοιμόμουν με πίεσε ο βραχνάς= ντου βριαϊ πουτ' τσιμώδουμοι πάτσει μοι βαραχτάρους] προέρχεται από παράφραση των λέξεων **βαρύ και πέτρα** = **χτιάρ** διότι έτσι παρομοίαζαν τον βραχνά, ίσως όμως να προέρχεται και από την λέξη **βαρχνάς – βαρυχνάς , βαρυυπνάς** εφιάλτης και κατόπιν παράφρασης της να έγινε βαραχτάρους.

Βραχνιάζω

Κιαγκραντίζου , [βράχνιασα και δεν μπορώ να μιλήσω = κιαγκράντζα τσί ντέ μπορώ να γκιαλαέψου] κιαγκράντιμα = το βράχνιασμα , η αλλοίωση της φωνής λόγω ασθένειας , η συχνής ομιλίας , η δυνατής φωνής.

Βράχος

Γαϊιάζ , προέρχεται από την τούρκικη λέξη **kaya**= βράχος [σε βράχο επάνω χτίσαμε την εκκλησιά μας = σου γαϊιάζ απάν' έχτυσαμ νεκκλησιά μας]

Βρέξιμο

Σύλουμα , προέρχεται από παράφραση του αρχαίου ρήματος **χυλώω= συλώνου = βρέχω** και από την λέξη **χύλωση** παράγωγο του ρήματος [αυτό τι βρέξιμο είναι = ητό τι σύλουμα νοι] μετ βάλλω η και μεταβάλλομαι σε χυλό ,βρέχομαι καταβρέχομαι όταν όμως θέλουμε να εκφράσουμε την πρόθεση μας η την ενέργεια μας να κάνουμε κάποιον μούσκεμα με νερό ή της βροχής ή απλώς με νερό τότε λέμε την λέξη **τσιορτσιολούχ** π.χ. [τον έκανα μούσκεμα = μπήκαντου τσιόρτσιολούχ]

Βρέχω	Συλώνου , προέρχεται από την παράφραση του ρήματος χυλώνω=βρέχω [βράχηκαν τα ρούχα μου = συλώχαν ντα φορτσιέμ'] όπως και παραπάνω ερμηνεύεται η λέξη βρέξιμο και το ρήμα βρέχω νοείται πάντα με νερό
Βρέχει	Βρέχ' , προέρχεται από παράφραση του ρήματος βρέχω [έξω βρέχει= όξου βρέχ] επίσης και η λέξη βροχή = βρεχός , προέρχονται από την λέξη βροχή
Βρέφος	Φσιάχ , προέρχεται από την τούρκικη λέξη usak = μικρό παιδί [το μωρό κλαίει δυνατά = ντου φσιάχ ζουρλαϊζ]
Βρίζω βρισιά	Βρίζου , προέρχεται από παράφραση της ελληνικής λέξης βρίζω βρισιά [βρίζω τον πατέρα σου= βρίζου ντου βαβάς] [τι βρισιά είναι αυτή= τι βρισιά νει ητό]
Βρήκα κες κε	Ηύρα -ηύρης- ηύρην , προέρχονται από παράφραση του αρχαίου ρήματος ευρίσκω στον αόριστο ηύρα [βρήκα το πορτοφόλι μου= ηύρα ντου κιασά μ'] [βρήκες τον δρόμο= ηύρης σιράδα σ'] [βρήκε την υγεία του= ηύρην ντιαρπιά τ']
Βρομιά	Βρόμους , προέρχεται από παράφραση της λέξεως βρόμος = ακαθαρσία , βρομιά , κακοσμία [τι βρομιά είναι αυτή= ητό τι βρόμους νει]
Βρομίζω βρόμικος	Βρομίζου , βρομιάρ , προέρχεται από παράφραση της ελληνικής λέξης βρομίζω και βρόμικος [βρομιάρα γυναίκα είναι αυτή= βρομιάρ ναίκα τσιόει ατό]
Βροχή	Βρεχός , προέρχεται από παράφραση της ελληνικής λέξης βροχή ή από το βρέχω [έξω ρίχνει καλή βροχή= όξου σιέρ καλό βρεχός]
Βρόχινο νερό	Βρεχοϊού λερό , [μαζεύαμε το βρόχινο νερό = σώρουαμ' βρεχοϊού ντου λερό]
Βρύση	Τσιοσζμά , πήγαινε στην βρύση να φέρεις νερό = άμει σου τσιοσζμά να φέρεις λερό]
Βρώμη	Πιλιάρ = κτηνοτροφικό φυτό πού μοιάζει με το κριθάρι
Βύζαγμα	Βύζαμα , προέρχεται από παράφραση της λέξης βύζαγμα [έκοψε το βύζαγμα= έκουψειν ντου βύζαμα]
Βυζαίνω	Βυζάνου , προέρχεται από παράφραση του ρήματος βυζαίνω [βυζαίνω το μωρό= βυζάνου ντου φσιάχ] πολλές φορές για λόγους σεβασμού προς την πεθερά η τον πεθερό η νύφη δεν χρησιμοποιεί την παραπάνω λέξη βυζάνου αλλά το ρήμα ταιζου π.χ στην ερώτηση τι δουλειά κάνεις δίδεται η απάντηση ταιζου ντου φσιάχ]
Βυζί αγελάδας	Μαστάρ , μαστάρια , προέρχεται από παράφραση της αρχαίας λέξης μαστός , μαστοί , αδένες των θηλυκών οργάνων όπου παράγεται το γάλα με την παραπάνω λέξη όμως λέγονται και τα βυζιά της γυναίκας [πρήστηκαν τα βυζιά μου = προύσαν ντά μαστάρια μ']
Βυθός	Ντιαγκίζ = βυθός, με την ίδια λέξη εννοούμε και την θάλασσα , ο πάτος του ποταμού η της λίμνης της χαράδρας και γενικότερα το πιο βαθύ μέρος

Γ

Γαβάθα	Κιατσιούκια = βαθύ πήλινο χωριάτικο πιάτο
Γαβγίζω	Γαβλαΐζου , προέρχεται από το τούρκικο ρήμα havlamak = γαβγίζω [εσύ σαν τα σκυλιά μη γαβγίζεις = ισύ αν ντά σκυλιά με γαβλαΐεις]
Γάζωμα	Γάζουμα , στην σημερινή έκφραση της διαλέκτου ράψιμου στην διάλεκτο του Μιστί λέγεται ράψιμου διότι δεν γνώριζαν τις γαζωτικές μηχανές
Γαΐδαρος	Γαϊντούρ , προέρχεται από παράφραση της ελληνικής λέξης γαϊδούρι [φόρτωσε το δισάκι στον γαΐδαρο και πήγαινε στ αμπέλι = φόρτου ντου σιάτς σου γαϊντούρ απάν, τς άμει σ αμπέλ] μεταφορικά χρησιμοποιείται η λέξη και για τον άνθρωπο υπονοώντας αυτός ως άξεστο αδιάντροπο αφιλότιμο πείσμονα κ.λ.π.
Γαΐδουράγκαθα	Γαλγάνια , [μαζέψαμε γαΐδουράγκαθα να φάνε τα γαΐδούρια = σώρουψαμ γαλγάνια να φάν' ντά γαϊντούρια]
Γαΐδουράκι [μικρό ζώο γαϊδάρου]	Κιρίκα , [η γαΐδούρα γέννησε ένα μικρό γαΐδουράκι = ντου γαϊντούρ γιέντσειν να μικρό κιρίκα]
Γαΐδουρινός	Γαϊντουριόνας , [γαΐδουρινό πείσμα έχεις = γαϊντουριόνας γινάτ έεις]
Γάλα	Γάλα , [φαγητό με γάλα = γαλάτ φαϊ] όξινου γάλα = ξινόγαλο άλλα φαγητά που είχαν σαν βάση το γάλα ήταν το μαντού, - τσικιαλικούς = μυζήθρα, - κορκότ = κορκότι, - πιντούς = ριζόγαλο, - αριάς = αριάνι, - γιογιούρτ = γιαούρτι, - τσίπα = αφρός γαλακτος αποξηραμένος, - ντυρί - τυρί, - και άλλα
Γαλάζιο	Τσινί , [έχει κάτι γαλάζια μάτια σαν τα κουμπιά = έχ λία τσινιά μάτια αν ντά γαλάτσια]
Γαλαζώπος Γαλανομάτης	Τσινιώνας η τσίδει αν ντου τσινί = ομοιάζει με το γαλάζιο Τσιακούρης , αυτός που έχει τσακίρικα μάτια αυτός που έχει γαλανά μάτια προέρχεται από την τούρκικη λέξη cakir = γαλανομάτης
Γαλέος	Μπακαλιάρους όπως σήμερα λέγεται από την νεότερη γενιά
Γαλιάντρα	Γαραμπάκαρα , [θα βάλουμε παγίδες να 'πιάσουμε γαλιάνδρες = να γουρτίσουμ' ντουζάγια να πιάσουμ γαραμπάκαρης]
Γαλόφι	Γαλόν , όπως σήμερα εκφράζεται [δεν υπήρχε παρόμοια λέξη τότε]
Γαλοπούλα	Κούρκα , προέρχεται από το αρσενικό της γαλοπούλας τον κούρκο λέγεται επίσης και μουσούρ [διώξε της γαλοπούλες από τον κήπο = κατακόλα ντα κούρκεις η[ντα μουσούρια] απ' του μπαχτσιά]
Γαλούχηση	Ντιαρμπιά , [αυτό το παιδί δεν είχε σωστή γαλούχηση = από ντου φσιάχ ντέν έειξη ορτό ντιαρμπιά]

- Γαμήσι** **Γκιάρντημα** , η συνουσία, προέρχεται από το **γκιαρντώ** = ανοίγω τα πόδια μου ,λέγεται επίσης και **γάμημα** από το ρήμα **γαμάω** πολλές φορές εκφράζεται και με της λέξεις **χάχτημα** , **τσάχτημα** και οι οποίες υποδουλώνουν την παραπάνω έννοια της λέξης [συνηθισμένη βρυσιά // να σε γαμήσι το μαύρο το γαϊδούρι = να συ τσαχτίς' ντου μαύρου ντου γαϊντούρ]
- Γάμος** **Γάμους** παραφρασμένη η ελληνική λέξη **γάμος** [την Κυριακή που έρχεται έχουμε γάμο= ταπάν Τσερετσή έχουμε γάμους] παρατηρούμε ότι πάρα πολλά ουσιαστικά και γενικά λέξεις οι οποίες προέρχονται από την Ελληνική αλλοιώνονται ως προς την κατάληξη αυτών
- Γαμπρός** **Γαμπρός** , όπως στην σημερινή της μορφή η λέξη , [μαζευτείτε να ντύσουμε τον γαμπρό να τον πάμε στην εκκλησία = σωρωτάι να φορώσουμ ντου γαμπρό νου ποιιάσουμ σ'νεκκλησιά]
- Γαμψός** **Γαμπούρ** , προέρχεται από παράφραση της λέξης **καμπούρης** [η μύτη σου είναι γαμψή = μύτα σ' τσίδει γαμπούρ] η αρχαία ελληνική λέξη **καμπύλος** στα τούρκικα **kapuru** στο ιδίωμα του ΜΙΣΤΙ **γαμπούρ** , ένας παραφρασμένος συνδυασμός της αρχαίας Ελληνικής και τούρκικης η μήπως είναι αντιδάνειο λέξεων
- Γανώνω** **Γαλαλαϊζου** , προέρχεται από την τούρκικη λέξη **kalay** = κασσίτερος επικασσιτερώνω επιστρώνω αντικείμενο με κασσίτερο
- Γαργαλητό** **Γουντουκλαϊζμα** , προφανώς προέρχεται από το **αγλαίσμα** που σημαίνει γέλω ,τραγουδώ η κλαίω γοερά εδώ εκφράζει μάλλον το δυνατό γέλιο ,η ενέργεια των περιφερειακών νεύρων της μασχάλης των ποδιών για διέγερση
- Γαργαλώ** **Γουντουκλαϊζου** , προέρχεται επίσης όπως και στην προηγούμενη λέξη αναφέρουμε [σταμάτα να με γαργαλάς αλλιώς θα σκάσω= στάση άλλου να μη γουντουκλαϊζεις γιοχσά μη πατλαϊσου]
- Γαριφαλιά** **Γαρουφαλιά** , [σπέρνω γαρίφαλα= σπέρου γαρούφαλα]
- Γάστρα** **Γάστρα** , όπως ακριβώς αναφέρεται και στην αρχαία , **γάστρα** , **Γαστίρ**= κοιλιά ,μεταλλικό καπάκι με το οποίο σκεπάζεται το ταψί με το ζυμωμένο ψωμί η το φαγητό αφού προηγούμενα πυρακτωθεί στην φωτιά ώστε να ψηθεί το περιεχόμενο του ταψιού
- Γάτα** **Πισίκα** , προέρχεται από την τούρκικη λέξη **pisik**= **γάτα** [η γάτα μας δεν αρπάζει ποντίκια = πισίκα μας ντέ γαπτά πιντιτσιάς] δεν γίνεται διαχωρισμός αρσενικού η θηλυκού αλλά εκφράζεται ταυτόχρονα ως γάτα και στα δύο γένη
- Γδέρνω** **Γντάρου** , προέρχεται από το αρχαίο ρήμα **εκδέρω** = γδέρνω αφαιρώ το δέρμα [γδαρμένος = γνταρμένου , γντάρτης = ο εκδορέας αυτός που αφαιρεί το δέρμα ο σφάχτης] πολλές φορές έχει και την έννοια του τοκογλύφου
- Γδύνομαι** **Γ'ντι'ζιέμοι** , παρατηρούμαι την μεγάλη αλλοίωση της λέξης τόσο

ως προς την προέλευσης της από το ρήμα γδύνομαι αλλά κι ως προς την προφορά της η οποία δεν μπορεί να αποτυπωθεί εγγράφως.

**Γδυτός –
[ολόγυμνος]**

Τσιμπλάχ – τσίρτσιμπλάχ, προέρχεται από την τούρκικη λέξη **çiplak = γυμνός**, **τσιρτσιμπλάχ = ολόγυμνος** με την παραπάνω λέξη νοείται πολλές φορές και ο φτωχός ο κακομοίρης ο άνθρωπος που δεν έχει στον ήλιο μοίρα

Γείτονας

Γογξιού, προέρχεται από την τούρκικη λέξη **komsu = γείτονας** [με τον γείτονας μας συνέχεια μαλώναμε = μη ντου γογξιού μας βέρα ντοϊστιζαμ] ο γείτονας, η γειτόνισσα εκφράζονται ως γογξιού μ' στον πληθυντικό γογξιούα μας, **γειτονεύω = γιογξιουλαντίζου**

Γειτονεύω

Τσίμι γογξιού μ άλλον = είμαι γείτονας με άλλον, λέγεται επίσης και με την λέξη **γογξιουλαντίζου = γειτονεύω**. [γογξιού = γείτονας] και προέρχεται από το τούρκικο **komsu = γείτονας**

Γειτονιά

Μαχαλάς, προέρχεται από την τούρκικη λέξη **mahala = συνοικία** [το χωριό μας είχε πέντε συνοικίες = ντου χωριό μας έειξην πέντη μαχαλάια]

Γελοιοποιώ

Σιάνου ντου γιραζίλ = τον κάνω ρεζίλι [γιραζίλ = ρεζίλι] εκφράζεται με πρόταση όπως πολλές λέξεις και ρήματα, προέρχεται από την τούρκικη λέξη **rezil = γελοιοποίηση**, ντρόπιασμα

Γελοιότητα

Γιραζιλουψίμ, ομοίως προέρχεται από την παραπάνω τούρκικη λέξη όπως αναφέρουμε

Γέλιο

Γέλαμα, το γέλιο σου, από την λέξη γέλιο, **γέλως- γέλωτας** κατά την αρχαία = **το γέλιο** [γιατί γελάς = ντου γέλαμας τι νοι]το δε ρήμα γελώ εκφράζεται αυτούσιο και στο ιδίωμα του ΜΙΣΤΙ ως **γελώ**

Γελώ

Γελώ, οι λέξεις **γέλιο-γελοιότητα γελοιοποιώ –γελώ** προέρχονται καθαρά από την ελληνική με μερική παράφραση κυρίως φωνητική

Γεμάτο γεμισμένο

Γιομουμένου, προέρχεται από παράφραση της λέξης **γεμισμένο - γιομισμένο από το γιομάτος** [ο κουβάς είναι γεμάτος με νερό = ντ'άσκουμα τσίδει γιομουμένου μη λερό]

Γεμίζω

Γιομώνου, προέρχεται από παράφραση του αρχαίου ρήματος **γεμώ γεμίζω-γιομίζω – γιομώνου** [γεμίζω την στάμνα νερό γιομώνου ντου λαϊν λερό]

Γεμιστό

Ντολμαλούχ, προέρχεται από το τούρκικο **dolma = γεμιστό** [γεμιστές πιπεριές = ντολμαλούχια πεπέρια] ντολμά μπαχτσέ το παλάτι του τούρκου σουλτάνου, στον Βόσπορο ονομάστηκε ντολμά μπαχτσέ διότι χτίστηκε πάνω σε επιχώσεις [μπαζώματα] εδάφους.

Γενναιόδωρος

Χουβαρντάς, προέρχεται από την τούρκικη λέξη **havarnta = γενναιόδωρος και χουβαρνταλίκι η γενναιοδωρία**

Γενειοφόρος

Γενιάρ, από την αρχαία λέξη **γενιάς = αυτός πού έχει γένια** η και **σακαλού** από την τούρκικη λέξη **sakal = γένια**

Γένια	Σακάλια , προέρχεται από την τούρκικη λέξη sakal = γένια [τα γένια σου μεγάλωσαν = 'ντά σακάλια σ' μάκρυναν][να χέσω του μπαμπά σου τα γένια [βρισιά]= μπαμπασουνα σακάλνά σιστιγούμ]
Γέννα	Γέννα , όπως παρακάτω αναφέρεται, λέγεται επίσης και γούλτουμα από την έννοια του ελευθερώθηκε [ελευθερώνομαι = γουλτόνου από το ρήμα γλιτώνω]
Γέννηση	Γέννημα , από την λέξη γέννηση [η γέννηση του μοσχარიού την ταλαιπώρησε = ταναϊού ντου γέννημα νταμπαλάντσην του]'όταν πρόκειται για γυναίκα χρησιμοποιείται η λέξη γούλντουμα [η γέννηση του παιδιού ήταν δύσκολη= φσιαχού ντου γούλτουμα η ντου γέννημα τσιόδουν ζόρ]
Γεννοφάσκια	Φαρτσιά , προφανώς προέρχεται από την λέξη φασκιά εδώ υποδηλώνει τα γεννοφάσκια, φσιαχού ντα φαρτσιά = γεννοφασκία
Γεννώ	Γεννώ , προέρχεται από το ρήμα γεννώ [η αγελάδα τους γέννησε = ντου χτήνου τνοι γέντσει] όταν πρόκειται για την γυναίκα λέγεται και γούλτουση όπως στην παραπάνω λέξη αναφέρουμε [η γυναίκα μου γέννησε = ναίκα μ'γούλτουση η γέντσειν]
Γέρικο γέρος	Γιορόν , προέρχεται από παράφραση της λέξης γέρος [γέρικο άλογο= γιορόν άλουγου] [ο παππούς μου είναι γέρος = πάππουμ' τσίδει γιορόν]
Γερνώ γέρασα	Γιοριονιάζου , γιοριονιάσα , προέρχεται από παράφραση της λέξης γέρος και γέρασα [περάσανε τα χρόνια μου και γέρασα= πέρνασαν ντά χρόνιαμ'τσι γιοριονιάσα.
Γέρνω	Κλινίξου , προέρχεται από το αρχαίο ρήμα κλίνω = γέρνω λυγίζω, αλλάζω θέση η κατεύθυνση ,στρέφομαι δίνω σε κάτι τίλαγια θέση ,γέρνω προς τα κάτω .
Γεροντοπαλίκαρα	Γαλμιούς , [έμεινε γεροντοπαλίκαρα =πόμειν γαλμιούς] λέγεται και κιουτούτς υπονοώντας το κούτσουρο την μοναξιά του.
Γερός η ο	Σαγλάμ , προέρχεται από την τούρκικη λέξη saglam = γερός υγιής [τι γερός άνδρας είναι αυτός = τι σαγλάμ σερνικό νει από] λέγεται επίσης και γαϊμ στην περίπτωση του δυνατού , ανάλογα βέβαια χρησιμοποιείται και η κατάλληλη λέξη στην φράση
Γερός υπονοώντας την υγεία	Λιαρό , προέρχεται από παράφραση της λέξη ιλαρός = γερός , υγιής γενικά ο άνθρωπος που κατέχεται από ευφροσύνη , χαρωπός , εύθυμος εδώ έχει το νόημα του υγιή [έγινε καλά =λιάρουση] [είναι καλά ακόμη= λιαρό νει ακούμ']
Γευματίζω	Τρώου η και τρώγου , προέρχεται από το ρήμα τρώω [γευματίζω με την οικογένεια μου = τρώου μητ' χόρουνταμ'] τα ρήματα γευματίζω – τρώω εκφράζονται μόνο με το ρήμα τρώου
Γεύση	Ντάτ , [δεν έχει γεύση αυτό το φαγητό = ντέν έχ ντάτ ητό ντου φαϊ]

Γέφυρα	Κιοπρού , προέρχεται από την τούρκικη λέξη kiyru = γέφυρα [ακόμη δεν περάσαμε την γέφυρα όταν ακούσαμε μια μεγάλη φωνή = ακούμ ντέ πέρνασαμ'ντου κιοπρού τσ 'άκουσαμ 'να μέγα σιάς]
Γεώμηλο	Πάτακα , προέρχεται από την λέξη πατάτα [φαγητό με πατάτες =πάτακας γατούχ]
Γεωργία	Γερασπαρλούχ η τσιφτσιλούχ η λέξη τσιφτσιλούχ προέρχεται από την τούρκικη λέξη ciftci = γεωργός [η γεωργία για μας ήταν δύσκολη= ντου γυρασπαρλούχ η τσιφτσιλούχ για τεμάς τσιόδουν ζόρ] η δε λέξη γερασπάρους προέρχεται από την σύνθεση των λέξεων γαία = γή και σπορά
Γεωργός	Γερασπάρους η τσιφτσιής , προέρχεται επίσης όπως παραπάνω αναφέρουμε
Γηράσκω	Γιορονιάζου , όπως και στην λέξη γερνώ αναφέρουμε
Γηρατειά	Γηράμαδα , από την λέξη γεράματα [τα γηρατειά είναι δύσκολα = ντά γηράμαδα ζόρια ντοι]
Γιαγιά	Κάκα , [η γιαγιά μας , μας έλεγε παραμύθια= κάκα μας λέειξιν μας μισιάλια]
Γιαούρτι	Γιογιούρτ , προέρχεται από την λέξη γιαούρτι , το γιαούρτι πού ήταν πηχτό σαν κρέμα και αλατισμένο ονομαζόταν όξινου γάλα και χρησιμοποιείτο στο φαγητό μαντούζ
Γιατάκι	Γιατάχ , προέρχεται από την τούρκικη λέξη yatak = τόπος για ανάπαυση η ξεκούραση [ιδίως του λαγού] [χτύπησε τον λαγό στο γιατάκι = ντόκειν ντου λαγό σου γιατάχ]
Γιατρεία – γιατρέμα	Λιάρουμα , προέρχεται από την αρχαία λέξη ιλαρός = χαρώπός ,εύθυμος εδώ έχει την έννοια του υγιή
Γιατρεύω	Λιάρώνου , προέρχεται από παράφραση του αρχαίου ρήματος ιλαρύνω χαροποιώ ,είμαι σε κατάσταση ευθυμίας , δηλαδή γερός υγιής.
Γιατρικό	Ντιαρμιάν , προέρχεται από την τούρκικη λέξη dermen = φάρμακο γιατρικό με την ίδια λέξη υπονοείται και το δηλητήριο
Γιατί [ερωτηματική αντωνυμία	Γιαϊ , προέρχεται από το γιατί κατόπιν της παράφρασης που επήλθε [γιατί το έκανες έτσι= γιαϊ ντου πείκεις ούτσια]
Γιγνώσκω	Αγκλαιίζου = καταλαβαίνω , προέρχεται από το τούρκικο ρήμα agnamak που σημαίνει καταλαβαίνω τα ρήματα αισθάνομαι – γιγνώσκω- καταλαβαίνω εκφράζονται με το παραπάνω ρήμα [γιγνώσκεις αυτό που διαβάζεις = αγκλαιίζεις από ντου ψάλλεις]
Γίδα	Τσικίτς , [ανακατεύαμε το γάλα της κασίκας με του προβάτου και φτιάχναμε τυρί = γαριστούρντηζαμ τσικιτσιού ντου γάλα μητ'προγάτ'τσι σιάνοιξαμ'τυρί]

Γιλέκο	Γιλιάτς , προέρχεται από την λέξη γιλέκο [φόρεσε το γιλέκο σου να μη κρυώσεις = φόρου ντου γιλιάτς'μη παγώης] η παραπάνω λέξη επίσης στα τούρκικα ονομάζεται yelek = το ρούχο που φοριέται κάτω από το σακάκι
Γινάτι	Γινάτ , προέρχεται από παράφραση της τούρκικης λέξης inat = γινάτι πείσμα [το γινάτι του είναι γαϊδουρίσιο = γαϊντουριού γινάτ'έεις]
Γίνομαι	Νοίουμει , προέρχεται από παράφραση του ρήματος γίνομαι = γίνομαι , έγινα = γέννα [όλοι μας γινόμασταν ένα = ούλα μας νοιόδουμιστει ένα] εκφράζει δε τις έννοιες του γεννιέμαι , παράγομαι , πραγματοποίησης κάποιου σκοπού της εκτέλεσης της διαμόρφωσης κ.λ.π. ανάλογα πάντα με την πρόταση που θα χρησιμοποιηθεί .
Γιορτάζω	Γιορτάζου , προέρχεται από το ρήμα εορτάζω – γιορτάζω [αύριο γιορτάζω = σάμπαχτα γιορτάζου]
Γιός	Παιή , προέρχεται από την λέξη παιδί και υποδηλώνει το αρσενικό δηλαδή τον γιό [ο γιός μου είναι φαντάρος = ντου παιϊ μ'τσιδει ασκιάρους]
Γκέμια	Γκιάμια , προέρχεται από παράφραση της λέξης γκέμια [πιάσε τα γκέμια του αλόγου = πιάσε αλουγουιού ντά γκιάμια] πιθανόν να προέρχεται και από το τουρκικό gem = γκέμι
Γκρεμίζω	Χαλάνου , προέρχεται από την λέξη χαλάω τα ρήματα γκρεμίζω και χαλάω εκφράζονται ως χαλάνου [γκρεμίζω τον σταβλο = χαλάνου ντου σταβλου] και έχουν τις παρακάτω έννοιες καταστρέφω και του αφανίζω .
Γκρεμός	Γιάρ = ψηλός και απότομος βράχος , χαράδρα μεγάλη, απότομη κατηφόρα [κύλησε στον γκρεμό = γκυλίστειν σου γιάρ]
Γλίστρημα	Σιλίντιμα
Γλιστρώ	Σιλιντώ [γλίστρησα , και πέφτοντας έσπασα το πόδι μου = σιλίντσα τσι τουν έπεισα τσιάκουσα ντου πτιάριμ'] βλέπε την λέξη ολισθαίνω
Γλιτώνω	Γουλτόνου , προέρχεται από παράφραση του ρήματος γλιτώνω [γλίτωσε το ξύλο = ντου ξύλου γούλτουσην ντου] έχει και άλλη έννοια δηλαδή του ελευθερώνω όπως στην περίπτωση του τοκετού [η τάδε γυναίκα γέννησε = εκείνά ναίκα γούλτουσην]
Γλύκα - ερός	Σιακιαρλού , προέρχεται από την τούρκικη λέξη seker = ζάχαρη [τι γλυκό παιδί είσαι = τι σιακιαρλού φσιάχ τσίσει]
Γλυκός	Γουλτσι , από παράφραση της λέξης γλυκός και σιακαρλού όπως παραπάνω αναφέραμε.
Γλώσσα	Γλώσσα
Γνάθος	Σαγόν , προερχόμενο από την λέξη σαγόνι αλλά και τσιανό [με χτύπησε στο σαγόνι = ντόκειν μοι σου τσιανό] ΠΡΟΣΟΧΉ στις λέξεις τσιανό και τσανό η μία υποδηλώνει το σαγόνι και η άλλη τον τρελό υπάρχει διαφορά όχι τόσο γραφής αλλά φωνητικής έκφρασης .

- Γνέθω** **Κάμνου** , προέρχεται από το αρχαίο ρήμα **κάμνω** = κατασκευάζω, δημιουργώ, φτιάχνω κάτι .Το κλώσιμο του μαλλιού ως χειρονακτική εργασία γυναικών [του μαλλιού το γνέψιμο δεν ήταν εύκολο = μαλλιού ντου κάμψιμου ζόρ τουν]χρησιμοποιείται παράλληλα και το ρήμα **κλουχαρίζου** 'το οποίο προέρχεται από παράφραση του αρχαίου ρήματος **κλώθω** = περιστρέφω μαλλί η βαμβάκι για να κάνω νήμα – γνέθω
- Γνέψιμο** **Κάμψιμου ή Κλουχαρισμα**, γύρισμα με την κλωθάρα [όλες οι γυναίκες ήξεραν να γνέθουν με την κλωθάρα = ούλα ντα ναίτσης ξεύρισκαν να κλουχαρίζνει κλουχάρα] όπως παραπάνω εξηγούμε την προέλευση των δύο λέξεων . κλουχάρισμα ή κάμψιμου η εργασία παραγωγής του νήματος .
- Γνωρίζω** **Ξέρου** , προέρχεται από παράφραση του ρήματος **ξέρω** [αυτόν τον γνωρίζω= από ξέρου ντου] συναντάμε συνήθως την κατάληξη **ντου** υποδηλώνοντας την ταυτότητα του αυτόν δηλαδή .όταν όμως έχει την έννοια του [κάνω κάτι γνωστό σε άλλον] τότε χρησιμοποιείται στην φράση το ρήμα **χαμπαρλαντίζου** [από την λέξη χαμπάρ = είδηση, η οποία μεταδίδεται] , για δε την έννοια του μαθαίνω χρησιμοποιείται το ρήμα **μαθαίνου** από παράφραση του ρήματος **μαθαίνω**
- Γόνατο** **Γόναδου** , παραφρασμένη ελληνική λέξη, [χτύπησα το γόνατο μου και πονάει= ντόκα ντου γόναδουμ τσι σουλαιζ]
- Γονατίζω** **Γονάτσια** , από παράφραση του ρήματος **γονάτσια** , λύγισα τα γόνατα μου , τον εξάντλησα ,τον ταπεινώσα ,τον εξάντλησα οικονομικά ,όταν η φράση προστάζει σε τρίτο πρόσωπο τότε χρησιμοποιείται η φράση **γονάδα** ή **κλίνει σά γόναδα σ'** [γονάτισε και φίλα του το χέρι = γονάδα ή κλίνει σά γόναδα σ'τσι φίλα ντου χέρι τ']
- Γονιός** **Τατάμ** , προέρχεται από την τούρκικη λέξη **ata** = **γονιός η και νουνός** [πήγα με τον γονιό μου στο παζάρι = πήα μη ντου τατάμ σου τσαρσί μπαζάρ] με την ίδια λέξη νοείται και ο **νουνός** και εκφράζεται ανάλογα ,στην δε περίπτωση του πατέρα γονιού χρησιμοποιείται και η λέξη **βαβάμ** [ο γονιός μου μας χτυπούσε = τατάμ η βαβάμ κρούηξειν μας]
- Γουδί** **Ντιμπιάτς** , [χτύπα μέσα στο γουδί τα σκόρδα= ντός σου ντιπιιάτς απές'ντα σκόρδα] ξύλινο η μεταλλικό σκεύος που χρησιμεύει για την κονιορτοποίηση των ουσιών [μπαχαρικά η άλλα είδη]
- Γουλιά** **Κουρτσιά** = ελάχιστη ποσότητα υγρού η και στερεού που μπορεί κανείς να καταπιεί με μια ρουφηξιά [δώσε μου ελάχιστο νερό = ντός'μοι να κουρτσιά λερό]
- Γούρι** **Γούρ** και **γουρλής** αυτός πού έφερνε γούρι , παρατηρούμε στην πρώτη λέξη **γούρ** υπάρχει η αλλοίωση της λέξης , ενώ στη δεύτερη δεν υπάρχει ,προέρχονται δε από παράφραση των τούρκικων λέξεων **ugur -ugurlu** =γούρι και γουρλής αντίστοιχα

Γουρούνι	Γουρούν , από παράφραση της λέξης γουρούνι
Γουρσούζης	Σακάρ , [την πρωτοχρονιά πρόσεχε μην αφήσεις κανένα γουρσούζη να μπει στο σπίτι = τα'Αη Βασιλειού γάλια αφήνεις κανά σακάρ να μη σου σπít'απές] λέγεται και γουρσούζης από την τούρκικη λέξη ugursuz = κακότυχος δυσοίωνος
Γουρσουζιά	Σακαρλούχ , [μπήκε ο γουρσούζης και μας έφερε γουρσουζιά = σέμειν ντου σακάρ τσι ηύρειν μας σακαρλούχ]
Γράμμα	Χαρτί , προφανώς προέρχεται από το ότι γράφεται στο χαρτί [γράμμα δεν μου έστειλες = χαρτί ντέ μη σάλτσης]
Γραμμή	Τζιζού , [πρόσεχε τα γράμματα σου να είναι πάνω στην γραμμή = γάλια ντά γράμαδας να τσίντει σου τζιζού απάν']
Γραπώνω	Γαπτώ , προέρχεται από το τούρκικο ρήμα karpmak = αρπάζω [γράπωσε το σχοινί και ανέβα επάνω = γάπτα ντου ράμα τσ'έλα ξέβα απάν'] τα ρήματα αρπάζω γραπώνω πολλές φορές και το κλέβω εκφράζονται με το ρήμα γαπτώ
Γρατσουνίζω	Γαρτσιουνίζου , προέρχεται από παράφραση του ρήματος γρατσουνίζω = ξεσκίζω ελαφρά την επιδερμίδα ή το δέρμα με τα νύχια , το δε αποτέλεσμα της παραπάνω ενέργειας λέγεται γαρτσιούνημα
Γράφω	Γράφτου , προέρχεται από παράφραση του ρήματος γράφω [γράφω την διαταγή = γραφτου ντου φερμάν]
Γρήγορα και πολύ γρήγορα χρονικό επίρρημα	Αψά και αψουτσικά , πιθανή προέλευση από το επίρρημα αψύς [γρήγορα έλα εδώ = αψά έλα τσιαού] πολύ γρήγορα έφτασες = αψουτσικά σύφταεις
Γριά	Γιοριον , προέρχεται από παράφραση της λέξης γέρος στην έκφραση του λόγου βέβαια, γίνεται διαχωρισμός όπως , γέρος παππούς = γιορόν πάππου η γριά γιαγιά = γιορόν κάκα
Γρικώ καταλαβαίνω	Αγκλαιίζου , προέρχεται από το τούρκικο ρήμα ahklamak = καταλαβαίνω [κατάλαβες αυτό που είπα = αγκλάτσης ατό ντού είπα] επίσης και το ρήμα γιννώσκω , καταλαβαίνω εκφράζονται με το παραπάνω ρήμα
Γροθιά	Γρόκχους , προέρχεται από παράφραση της αρχαίας ελληνικής λέξης γρόνθος = σφιγμένη παλάμη λέγεται δε και μπουνιά ενώ ανάλογα χρησιμοποιείται και η κάθε λέξη π.χ. σφίξε την γροθιά σου = σούχτα ντου γρόκχους'] ενώ η φράση [ρίξε μια γροθιά σε αυτόν = ατά σαλάδαδου να μπουνιά]
Γρόσι	Γρόσι τούρκικο νόμισμα
Γυαλί	Τζιάμ , προέρχεται από την τούρκικη λέξη cam = γυαλί υαλοπίνακας
Γυαλίζω	Παρλαιίζου , προέρχεται από το τούρκικο ρήμα parlamak = γυαλίζω [γυαλίζω τα τζάμια = παρλαιίζου ντά τζιάμια]

Γυάλινο	Τζιαμιόνας , προερχόμενο από την λέξη τζαμένιο
Γυμνός	Τζιμπλάχ , προέρχεται από την λέξη τσιπλάκης [γυμνός βγήκες έξω = τσιμπλάχ ξέβεις όξου]
Γυμνώνω	Τζιμπλακλαϊζου , ομοίως προέρχεται από την λέξη τσιπλάκης όπως ακριβώς αναφέρεται και στις λέξεις γδυτός και γδύνομαι
Γυναίκα	Ναίκα , προέρχεται από παράφραση της λέξης γυναίκα [οι γυναίκες τους δεν άξιζαν[από πλευράς ομορφιάς]= ντά ναίτσοι τνοι ντε μπαγξιαϊζαν]
Γυναικαδελφή- γυναικάδελφος	Μπαλντούζα , προέρχεται από την τούρκικη λέξη baldiz = γυναικαδελφή [πήγα με την αδελφή της γυναίκας μου στο Νοσοκομείο = πεια μη μπαλντούζαμ'σου χασταχανά] η παραπάνω λέξη χρησιμοποιείται από τους άνδρες στην έκφραση λόγου , ενώ οι γυναίκες χρησιμοποιούν την λέξη μπασιά [η γυναίκα απευθυνόμενη στον αδελφό του άνδρα της λέει , [τι θέλεις να σου φέρω = μπασια τι κρέεις να συ φέρου].
Γυρεύω	Κρέου , με την ίδια λέξη εκφράζονται και τα ρήματα ζητώ και θέλω προέρχεται από παράφραση του ρήματος γυρεύω – κρεύω -ου [γυρεύω τον πατέρα μου = κρέου ντου βαβά μ'] χρησιμοποιήτο και η λέξη αραϊζου = ψάχνω , γυρεύω [αραϊζου ντου βαβά μ= γυρεύω τον πατέρα μου]προέρχεται από το τούρκικο ρήμα aramak
Γυρίζω	Γυριζιέμοι , προέρχεται από παράφραση του ρήματος γυρίζω έχει δεν την έννοια του επιστρέφω και την έννοια του στρέφομαι [όπου και αν πάει θα επιστρέψει = όπου τσι'αν πάει να γυριστεί] στράφηκε πίσω και κοίταξε = γυρίστειν οπίς'τσι'ράντσην] λέγεται ομως και κλώχου από το ρήμα κλώθω = περιστρέφω [γυρίζω γύρω -γύρω] που γύριζες από το πρωϊ = πούρτα κλώχηξεις απ'τελεμεριός]
Γυροφέρνω	Κλώχου τσαχά ντετσά = γυρίζω εδώ και εκεί [πού γυροφέρνεις τέτοια ώρα = πού κλώεις τσα'χα ντετσιά ητό ντου σαάτ]
Γωνία	Κιοσιά , προέρχεται από την τούρκικη λέξη kose = γωνία [τον στρίμωξε στην γωνία = σούχσηντου σου κιοσιά]
Γωνιά για μπουριά	Ντιουρσιάτς

Δ

- δαγκώνω** **Ντάκου** , προέρχεται από παράφραση του αρχαίου ρήματος **δάκνω- έδακον = δαγκώνω** ,σφίγγω ή πληγώνω με τα δόντια μου [στον δρόμο που περπατούσε, τον δάγκωσε ο σκύλος = στράδα πουτ' πουρπάηζειν , έντακειν ντου ,ντου σκυλί]
- Δαγκωτός** **Νταγκμένου** , προέρχεται από παράφραση της λέξης **δαγκωμένος** [μην τρώς το ψωμί, είναι δαγκωμένο από ποντικό= με'ντου τρώς ντου ψωμί τσίδει νταγκμένου απ'του πιντικός]
- Δαίμονας** **Ντιάβλους** , προέρχεται από παράφραση της λέξης **διάβολος** [μπήκε ο διάβολος μέσα του= σέμει ντιάβλους απεσνούτ] η λέξη δαίμονας και διάβολος εκφράζονται με την παραπάνω λέξη λόγω συνταύτισης.
- Δαιμονίζω** **Ντιαβολίζου** , προέρχεται από παράφραση της λέξης **διαβολίζω** [μη με δαιμονίζεις= με μοι ντιαβολίεις]
- δαιμονισμένος** **Ντιαβολισμένου** , '[αυτός είναι διαβολισμένος = από τσίδει ντιαβολισμένου] οι παραπάνω λέξεις δαίμονας-δαιμονίζω-δαιμονισμένος συνταυτίζονται με τον διάβολο και εκφράζονται με παράφραση όπως αναφερούμε
- Δάκρυ** **Ντάκρους** , προέρχεται από παράφραση της λέξεως **δάκρυ** ογώ για σε τριώνου πολλά ντάκρουϊα κώνουσα= εγώ για σένα και μόνο πολλά δάκρυα έχουσα]
- Δακρύζω** **Ντακρίζου** , [ντακρίζ ντου μάτι μ= δακρύζει το μάτι μου] από το ρήμα **δακρύζω** ανάλογα με την πρόταση έχει και την έννοια του κλαίω
- δακρυρροώ** **Κωνώνου ντάκρους** = χύνω δάκρυ , κωνώνου= χύνω η λέξη **κωνώνου** προέρχεται από το ρήμα **κενώνω** = χύνω
- Δάκτυλος** **Νταχτύλ** , προέρχεται από παράφραση της λέξης δάκτυλος [έπιασε και γύρισε το δάχτυλο μου= πιάσειν τσι γουβούρσην ντου νταχτύλιμ'] γυρίζω ανάποδα= γουβουρντώ
- Δάκτυλος**
[είδος που το φορούσαν για το θέρισμα]
χειροδάκτυλο **Χεροντάχτυλου** , [φορούσαμε τα χειροδάκτυλα να πιάνουμε περισσότερα στάχια στην παλάμη μας =φόρουναμ ντά χεροντάχτυλα να πιάσουμ'ένα γαζά γεννήμαδα σου χούφτα μας]
- Δαμάζω** **Ημερώνου** , από το ρήμα **εξημερώνω** , τα ρήματα **ημερώνω** , **εξημερώνω** – **δαμάζω** , εκφράζονται μόνο με το ρήμα **ημερώνω** και σε κατάληξη **ου**
- Δαμάλα** **Αλαμαλί** , προέρχεται από παράφραση της αρχαίας λέξη δάμαλης = μικρή αγελάδα η οποία είναι στο στάδιο της γέννας .

Δαμάλι	Τανά , προερχόμενο από την τούρκικη λέξη dana = δαμάλι [να σφάξουμε το δαμάλι = να σάξουμ ντου τανά]
Δαμασκησιά	Μαρασκηνού , προέρχεται από παράφραση της λέξεως δαμασκησιά [η δαμασκησιά ξεράθηκε = ντου μαρασκηνού ξέρουση]
Δαμάσκηνο	Μαράσκηνο , προέρχεται από παράφραση της λέξης δαμάσκηνο [η δαμασκησιά μας είχε πολλά δαμάσκηνα = ντου μαρασκησιά μας εειξείν ένα γαζά μαράσκηνα]
Δανεικό	Ανεικό , προέρχεται από παράφραση της λέξης δανεικό [πάνε στον γείτονα και πάρε δανεικό το τσεκούρι του = άμει σου γογξιού τς' έπαρ ανεικό ντου παλτά] παρατηρούμε ότι εξαλείφεται το γράμμα δ
Δαπάνη	Χάρτζημα , = το ξόδεμα των χρημάτων η των συγκεντρωθέντων αγαθών [το ξόδεμα των χρημάτων = παραϊού ντου χάρτζημα]
Δαπανώ	Χαρτζιέβου , τα ρήματα δαπανώ ξοδεύω σπαταλώ εκφράζονται με το ρήμα χαρτζιέβου = άσκοπη δαπάνη χρημάτων η αγαθών [δαπάνησε τα χρήματα του = χάρτιψειν ντα παράϊα τ']
Δάσκαλος	Γιάσκαλης , παράφραση της ελληνικής λέξης δάσκαλος [αυτός ο δάσκαλος πολύ μας χτυπούσε = από γιάσκαλης πολύ μας κρούϊξειν]
Δάσος	Ντάσος , προέρχεται από παράφραση της λέξης δάσος [θα πάω στο δάσος να φέρω ξύλα = να πάου σου ντάσος να φέρου ξύλα]
δαχτυλήθρα	Νταχτυλήθρα , προέρχεται από παράφραση της λέξης δαχτυλήθρα [οι παπλωματάδες φορούσαν τις δαχτυλήθρες = ντά γιοργαντζία φόρουναν νταχτυλίεις]
Δαχτυλίδι	Νταχτυλία , προέρχεται από παράφραση της λέξης δαχτυλίδι [φόρεσε το δαχτυλίδι στην αρραβωνιαστικιά σου = φόρου νταχτύλια σου σεϊμασμένου σ']
Δέηση	Παράκλης , προέρχεται από παράφραση της λέξης παρακλήση = δέηση
Δειλία	Φόβους
Δειλιάζω	Φοβούμοι , οι λέξεις φόβους και φοβούμει προέρχονται ύστερα από παράφραση των λέξεων φόβος και φοβάμαι εδώ εκφράζουν την έννοια του δειλού και δειλιάζω [δειλιάζω να κυκλοφορώ την νύχτα μόνος μου = φοβούμει να πουρπαίζου ντου βραϊ μαναχό μ']
Δειλός	Φοβητσιάρ , προέρχεται από παράφραση της λέξης φοβητσιάρης [αυτός είναι δειλός = από τσίδει φοβητσιάρ]
Δείχνω	Ντειχου , προέρχεται από παράφραση του ρήματος δείχνω [δείχνω το παιδί μου να διαβάζει = ντειχου ντου παιϊ μ'να ψάλλ'] βέβαια ανάλογα με την πρόταση το συγκεκριμένο ρήμα έχει και τις έννοιες του παρουσιάζω , τείνω το δάχτυλο επισημαίνοντας κάτι , φανερώνω κ.λ.π.
Δέκα έξη -εννιά	Ντιτσιάξ -Ντιτσενιά , τα παραπάνω δύο αριθμητικά ντιτσιάξ , ντ

τσενιά προέρχονται από τις σύνθετες λέξεις **δέκα έξη και δέκα εννέα** και εκφράζονται, παραφρασμένα, βέβαια τα περισσότερα αριθμητικά εκφράζονται η παραφρασμένα από την ελληνική αλλά και από την τούρκικη bir- iki- uts –ntort – ένα –δύο – τρία – τέσσερα κ.λ.π.

Δεκαέξι
Δεκανέας

Νπιτσιάξ = δέκα και έξι, αριθμητική λέξη σύνθετη και άκλιτη
Νπιτσενιάς, προφανώς μπερδεύεται ο βαθμός με το αριθμητικό επίθετο εκφράζεται ως σύνθετη λέξη δέκα και εννέα

Δεκάρα
Δεκράνι

Ντεκάρα, από το ελληνικό νόμισμα **δεκάρα** κατόπιν παράφρασης
Ντεκράν, προέρχεται από παράφραση της λέξης **δικράνιον** – **δεκράνι** [πετούσαμε τα δεμάτια με το δεκράνι για να γίνει η θημωνιά = σιέριξαμ ντά ντεμάτια μη ντου ντεκράν ντατσιαπάν να γενεί μέγα κιάς ή αλών] γεωργικό εργαλείο σε σχήμα περόνης.

Δεκράνι,
μεγάλο ξύλινο

Νεκλείρ, ξύλινο δεκράνι μεγαλύτερο σε μέγεθος και χρησίμευε για την συρροή του άχυρου η ακόμη και το [αχυριού ντου βόρισμα = του αχύρου το πέταγμα] για να πέσει ο καρπός κάτω συνήθως αποτελείτο από περισσότερες περόνες δηλαδή τέσσερις η και πέντε ανάλογα

Δεκτός

Γαίλις, [έγινε δεκτός μετά από αυτά που άκουσε = γένειν γαίλις μετά ντ'άκουσιν] ο άνθρωπος που συμμορφώνεται η και πείθεται ακόμη. Ενώ το ρήματα δέχομαι όπως και συμμορφώνομαι εκφράζονται με την πρόταση νοίουμει γαίλις = δηλαδή γίνομαι δεκτός

Δέμα

Τσικούν, = σύνολο ομοειδών πραγμάτων συσκευασμένα υπό τύπον πακέτου πολλές φορές εννοούμε και το κομπόδεμα με την παραπάνω λέξη [χρήματα μαζεμένα και τυλιγμένα μέσα σε πάνινο μαντίλι]

Δεμάτι

Ντεμάτ, προέρχεται από την λέξη **δεμάτι** [δέναμε τα δεμάτια σφιχτά = ντύοιξαμ ντά ντεμάτια σούχια]

Δεμένος

Ντισμένου, προέρχεται από παράφραση της λέξης **δεμένος** [το άλογο είναι δεμένο στον πάσαλο = ντ'άλουγου τσίδει ντιζμένου σου πασάλ]

Δεν

Ντέν, προέρχεται από παράφραση του ελληνικού μορίου και χρησιμοποιείται συνήθως μπροστά από κάθε ρήμα εκφράζοντας άρνηση [ντέν τσίδει = δεν είναι, ντέν ντου μπήκα ογώ = δεν το έκανα εγώ κ.λ.π.]

Δένδρο

Τσιαλούϊ, [στην περιοχή μας δεν είχαμε πολλά δένδρα = σου τόπου μας ντέν έειξαμ πολλά τσιαλούϊα]

δενδρύλλιο **Μικρό τσαλούϊ**

Δένω

Ντίζου, προέρχεται από παράφραση του ρήματος **δένω** εκ του αρχαίου ρήματος **δέω** [δένω το ζώο στον πάσαλο = ντίζου ντου χαϊβάν σου πασάλ] έχει δε τις έννοιες των ρημάτων εφαρμόζω, συναρμολογώ κάνω δέμα σχηματίζω κόμπο κ.λ.π.

Δεξαμενή
[ανοιχτή από
άνωθεν]

Αμπάρ , [αμπαριόνα=ο τόπος που ήταν τα αμπάρια]προέρχεται από την λέξη **αμπάρι** ,επίσης η λέξη αυτή λέγεται και στα τουρκικά **ampar** = χώρος η αποθήκη σιτηρών κυρίως [βάζαμε όλα τα τρόφιμα στο αμπάρι= χέκειξαμ ούλα ντά φαήμαδα σ'αμπαριού]

Δεξιός α

Ντεξιό , **ντεξιάλαϊ** , από την λέξη **δεξιός- δεξιά** [κάτσε δεξιά από τον Ιωάννη= κάτσει απ'του Γιοβάν ντεξιάλαϊ] υποδηλώνοντας την δεξιά κατεύθυνση ενώ στην φράση [Χεός ούλα να δα φέρ'ντεξιάλαϊ = ο θεός όλα να τα φέρει δεξιά εννοείται η έννοια του ευνοϊκά]

Δέος
Δέρμα

Φόβους , προέρχεται από την λέξη **φόβος**

Ντέρμα , προέρχεται από παράφραση της λέξης **δέρμα** [το δέρμα ου αρνιού μην το πετάς = αρνιού ντου ντέρμα με ντου σιέρεις]

Δέρνω

Κρούου , προέρχεται από παράφραση του αρχαίου ρήματος **κρούω** = **χτυπώ** λέγεται δε και **κοπανώ** προερχόμενο από το ρήμα **κοπανίζω** [δέρνω το παιδί= κρούου ντου φσιάχ] η [κουπανώ ντου φσιάχ] επίσης πολλές φορές εκφράζεται και με την λέξη **φαΐνου=δέρνω** [χτύπησε το παιδί του = φαΐσει ντου φσιάχ 'τ'] η λέξη **φαΐνου** προέρχεται από παράφραση του ρήματος **αφανίζω** = καταστρέφω , εξοντώνω τα παραπάνω ρήματα εκφράζονται ανάλογα με την πρόταση και την συζήτηση που είχαν.

Δέσιμο

Ντίσιμου , προέρχεται από παράφραση της λέξης **δέσιμο**

[το δέσιμο των δεματιών= ντεματιού ντου ντίσιμου] δένω κάτι με κόμπο , να μη είναι λυτό ,συναρμολόγηση κ.λ.π. εννοιών .

Δέσποινα[όνομα]
Δεσπότης

Ντεμπικα η Ντετές η Ντετένα τα κύρια ονόματα παραφρασμένα

Ντεσπότης , προέρχεται από παράφραση της λέξης **δεσπότης** [ο δεσπότης άγιος είναι= ντεσπότης αης νει]

Δέχομαι

Ντεχιέμοι η νοίουμοι γαΐλις= δέχομαι ή γίνομαι δεκτός το ρήμα **ντεχιέμοι** προέρχεται από παράφραση του ρήματος **δέχομαι** ενώ η φράση **νοίουμει γαΐλις** σημαίνει γίνομαι δεκτός, συνήθως η φράση **νοίουμει γαΐλις** χρησιμοποιείται όταν κάποιος 'δέχεται κάτι μετά από συμφωνία .

Δηλαδή

Ντεμιάκης , προέρχεται από τον τούρκικο σύνδεσμο **demek**=

δηλαδή[δηλαδή δεν έχουμε σχολείο = ντεμιάκης ντέν έχουμ σκόλεια]

δηλητηριάζω

Φαρμακώνου , προέρχεται από παράφραση του ρήματος **φαρμακώνω** [δηλητηρίασε τον άνδρα της = φαρμάκουση ντ'άντρατ, η ντ'αφέντητ'] τα ρήματα **δηλητηριάζω –φαρμακώνω** εκφράζονται ως **φαρμακώνου**

δηλητήριο

Ντηλητήριο , η **ντιαρμάν** , όλα τα φάρμακα η και τα δηλητήρια εκφράζονται με την τούρκικη λέξη **ntermen** = **φάρμακο** με την ίδια λέξη εκφράζεται και κάθε τι πού έχει πικρή γεύση ,η οτιδήποτε προκαλεί λύπη, πόνο [με πότισες δηλητήριο με αυτά που είπες= πότισης μοι ντιαρμάν μη τούρα ντά είπεις]

<p>Δήμαρχος [αιρετός αρχων] διαβάζω</p>	<p>Εχτιάρους η και μουχτάρης Ντιαβάζου , η και ψάλου, προέρχονται από τα ρήματα διαβάζω και ψέλνω [διάβασε το βιβλίο σου = ντιάβας' η ψάλλει ντου τιαφτάρης] το ρήμα ψάλου χρησιμοποιείται επειδή η ανάγνωση διδάσκετο στους μαθητές από το ψαλτήρι η από άλλα θρησκευτικά βιβλία.</p>
<p>Διάβασμα Διάβολος</p>	<p>Ντιάβασμα η ψάλτσιμου , όπως παραπάνω αναφέρουμε Ντιάβλους , προέρχεται από παράφραση της ελληνικής λέξης διάβολος .πολλές φορές όμως εννοεί και τον πανέξυπνο [εκεινά σ άργαδατ με ντου ρανάς, ντιάβλους νει= εκείνον στις δουλειές του μη τον βλέπεις είναι πανέξυπνος] βέβαια ανάλογα με την πρόταση και την συζήτηση μπορεί και έχει διάφορες άλλες έννοιες όπως του μοχθηρού ανθρώπου , στην περίπτωση της αγανάκτησης άμει σου ντιάβλου κ.λ.π.</p>
<p>διάβρωση</p>	<p>Σκούριασμα , από την λέξη σκουριά , εκφράζεται και με την λέξη πασλάντσην η οποία προέρχεται από το τουρκικό pas = σκουριά</p>
<p>διαγραμμένο</p>	<p>Σβησμένου προέρχεται από την λέξη σβησμένο [διαγραμμένες όλες οι αμαρτίες σου = σβησμένα ούλα ντά κρίμαδα σ']</p>
<p>διαγράφω</p>	<p>Σβήνου , προέρχεται από το ρήμα σβήνω [διέγραψε το χρέος μου από το τεφτέρι σου = σβησει ντου χιουριός σιμ απ'ντου ντιαφτιάρι σ']</p>
<p>διαγώνια</p>	<p>Νταγκίρλαϊ , διαγώνια , με την ίδια λέξη εννοούμε και την έκφραση του πλαγίως η του κοφτά , την σύντομη οδό</p>
<p>Διαδίδω [λόγια] ο διαδίδων λόγια Διαζευγνύομαι [παίρνω διαζύγιο]</p>	<p>Γοβτσιλούχ , γοβτσής , γόβια = λόγια</p>
<p>Διαλύω</p>	<p>Μποσλαϊζου , προέρχεται από το τουρκικό ρήμα boslamak = παίρνω διαζύγιο , παρατώ , χωρίζω [παράτησε την και έλα μαζί μου = μποσλάδα ντου τς'έλα ντάμα μ'] Αραιώνου , από το ρήμα αραιώνω λέγεται επίσης και με την λέξη λυώνου που προέρχεται από το ρήμα λειώνω [διέλυσε κάπως το ξινόγαλο = λειώσει λύου ντ'όξινου γάλα] Νταγουλντίζου προέρχεται από το τουρκικό ρήμα dagilmek = διαλύω [με το τρακάρισμα διαλύθηκε = μη ντου ντοκούστημ νταγουλτσειν]</p>
<p>Διάμεσος</p>	<p>Ορταλουχνού = αυτός πού βρίσκεται ανάμεσα σε δύο μέρη, ο ενδιάμεσος</p>
<p>Διαπαιδαγώγηση , σε τρόπους συμπεριφοράς</p>	<p>Ντιαρμπιά , [αυτό το παιδί δεν έχει σωστή διαπαιδαγώγηση = ατά ντου παιϊ ντέν έχ ορτό ντιαρμπιά]</p>
<p>Διαπερνώ [κάτι μέσα από τρύπα]</p>	<p>Γκιατσιρντώ , προέρχεται από το τουρκικό ρήμα</p>

	gecirmek = διαπερνώ [πέρνα λίγο την κλωστή μέσα στη βελόνα = γκιασίρντα λίου ντου κλωστή σου βολόν απές']
διαπληκτίζομαι	Ντοϊστίζου , προέρχεται από το τούρκικο ρήμα dovusmek = διπληκτίζομαι – μαλώνω φιλονικώ [διαπληκτίζομαι με τον γείτονα μου = ντοϊστίζου μη ντου γογξιού μ]
διαπληκτισμός διάρροια	Ντοϊστημα , προέρχεται από το παραπάνω ρήμα Τσίλιμα , προέρχεται από παράφραση της λέξης τσίρλημα δηλαδή η ενέργεια της εκκένωσης του σώματος σε υγρή μορφή, ευκοιλιότητα , τσίρλα
Διασκέδαση	Μουχαμπέτ , προέρχεται από την τούρκικη λέξη muhabbet = διασκέδαση [η διασκέδαση μας ήταν μόνον όταν χορεύαμε μπροστά στην εκκλησιά η σε γάμους = ντου μουχαμπέτ μας τσιόδουν μόνο τουν χόρειυαμ'σ'νεκκλησιά ομπρό η σά γάμουϊα]
διασκελίζω	Σιάνου, μεγάλα ασκελήμαδα = κάνω μεγάλα βήματα ασκελήμα = βήμα εκφράζεται με πρόταση επειδή δεν υπήρχε η κατάλληλη λέξη και προέρχεται από την παράφραση της λέξης δρασκελήμα διαβαίνω κάτι ανοίγοντας τα σκέλη μπερηθώ
Διατάζω διαφορετικός	Ντιατάζου , προέρχεται από παράφραση του ρήματος διατάζω Αλλιώτικου , αλλιώτικος προέρχεται από παράφραση της λέξης αλλιώτικος
Δίδυμος	Γκίτσ και δίδυμα γκίτσια , προέρχεται από την τούρκικη λέξη kits = διπλός δίδυμος [η γυναίκα μου γέννησε και έκανε δίδυμα = ναίκα μ'γούλτουσην τσι μπήκει γκίτσια]
Διεγείρω	Σηκώνου , προέρχεται από το ρήμα σηκώνω- ξεσηκώνω τα ρήματα σηκώνω – ξεσηκώνω – διεγείρω ζωηρεύω εκφράζονται με το ρήμα σηκώνου λέγεται όμως και με την λέξη ντιουρακώνου στην περίπτωση της σεξουαλικής διέγερσης του ανδρός
Διέγερση	Σήκουμα , ομοίως προέρχεται από την λέξη σήκωμα και ντιουράκουμα όπως παραπάνω αναφέρουμε
διεισδύση	Χάχτημα , = εισχώρηση [χαχτώ = βάζω κάτι μέσα σε άλλο] [βάλτο μέσα = χάχταδου απές] στην περίπτωση που θέλουμε να εκφράσουμε το ρήμα διεισδύω λέμε την φράση μένου απές δηλαδή μπαίνω μέσα
διεκδίκηση	Κραίψημου , προέρχεται από παράφραση του ρήματος κραίβου το οποίο προέρχεται από το ρήμα γυρεύω μετά από παράφραση , σημαίνει την διεκδίκηση των αιτημάτων μας του δικαίου η αδίκου κ.λ.π.
Διεκδικώ	Κραίβου προέρχεται από παράφραση του ρήματος θέλω γυρεύω [γιατί δεν διεκδικείς το δικαίό σου = γιαϊ ντέ κραιβεις ντου χάκισ'] τα ρήματα θέλω – γυρεύω – διεκδικώ , ψάχνω εκφράζονται και με το ρήμα κραίβου 'αλλά και με το ρήμα αραίζου που προέρχεται από το τούρκικο aramak = ψάχνω – θέλω – γυρεύω Δικά μου –σου –του μας-σας- τους

	<p>Τ' όμό – τ' σον – τατιού - τ'εμέαρ – τ'σέαρ- τατιαρών , προέρχεται από παράφραση της αντωνυμίας το δικό μου – το εμόν , το δικό σου = το εσόν , τα δικά του = του αυτού ανάλογα βέβαια και στον πληθυντικό η κλήση της αντωνυμίας</p>
Δικάζω	<p>Ντικάζου , προέρχεται από παράφραση του ρήματος δικάζω [δικαστή 'στο χωριό δεν είχαμε , το δικαστή έκαμνε ο πρόεδρος = ντικαστή σου χωργιό ντέν έξειξαμ,ντου ντικαστή σοιάνοιξην ντου εχτιάρους]</p>
Δίκαιο	<p>Χάκ , προέρχεται από την τούρκικη λέξη hak=δίκαιο [έφαγε το δίκαιο του αδελφού του = έφαειν αιιλφού τ'ντου χάκ']</p>
Δικό μου, δικό σου, δικό του	<p>Γιατουό μ', γιατουό σ', γιατουό τ', επίσης και στην προσωπική αντωνυμία εαυτός , η ,ο , [είναι δικό μου = τσιόδει γιατουό μ'] λέγεται και ως τομόνα , τοσόνα , τατιού [είναι δικό μου = τομόνα νοι] από το ημέτερων το εμόν τεσέτερον το εσόν στον πληθυντικό τεμέαρ, τεσέαρ τατιαρών</p>
Δίνω	<p>Γίνου προέρχεται από παράφραση του ρήματος δίνω [δίνω πίσω = γίνου ντου, οπίζ'] = επιστρέφω , συνοδευόμενο πάντα με ρήμα έχει 'πολλές έννοιες δηλαδή του μεταβιβάζω κάτι .του παραχωρώ , του πουλώ , του προσφέρω κ.λ.π. πάντα ανάλογα με την έννοια της πρότασης</p>
Διορθωμένο	<p>Ορτουμένου , προέρχεται από παράφραση της λέξης διορθωμένο [τα παπούτσια μου είναι διορθωμένα = ντά καλίτσια μ'τσίντει ορτουμένα] στην περίπτωση της βρισιάς νοείται ο γαμημένος</p>
διορθώνω	<p>Ορτώνου , προέρχεται από παράφραση του ρήματος διορθώνω [διορθώνω τα παπούτσια μου = ορτώνου ντά καλίτσια μ' η ορτώ νου ντά γούντουρη μ'] με την παραπάνω λέξη στην περίπτωση της βρισιάς νοείται ότι θα σε γαμήσω [ορτώνου σοι = σε γαμάω] το παραπάνω ρήμα ανάλογα με την πρόταση έχει τις έννοιες των ρημάτων επισκευάζω, τακτοποιώ, επαναφέρω στην τάξη τιμωρώ σωφρονίζω κ.λ.π.</p>
Διπλανός	<p>Γονξιούς , από το τούρκικο komsu=γείτονας λέγεται επίσης στην περίπτωση του διπλανού ανθρώπου και η φράση κουντάς ντου τσιόδει η σου γιάνης ντου τσιόδει - γιάν = πλαί [αυτός πού είναι κοντά σου η αυτός που είναι στο πλαί σου] παρατηρούμαι ότι σε πάρα πολλές περιπτώσεις , ενώ υπήρχε η κατάλληλη λέξη έκφρασης , χρησιμοποιείτο ολόκληρη φράση για να μην γίνονται αντιληπτή πιθανόν από τον φόβο της τουρκοκρατίας</p>
Διπλώνομαι [στα δύο]	<p>Μπιουκιουλντίζου , [με κλώτσησε το άλογο και δίπλωσα στα δύο = λάχσημοι ντ'άλουγου τσι μπιουκιούλτσια σά ντυό] τα ρήματα διπλώνομαι σκύβω εκφράζονται και με το ρήμα μπιουκιουλντίζου</p>
Διπλώνω	<p>Ντιπλώνου , από παράφραση του ρήματος διπλώνω [δίπλωσε τα μανίκια σου = ντίπλου ντά μανίτσια σ']</p>

Δισάκι	Σιάτς , [βάζαμε το δισάκι στον γαΐδαρο και πηγαίναμε στ' αμπέλι = χέκειξαμ ντου σιάτς σου γαϊντούρ απάν'τσι παίνηξαμ'σ'αμπέλ] λέγεται επίσης και με την λέξη χιαράμπασι = δισάκι [ήταν το εργαλείο εκείνο που το έφερνε ο άνδρας, η , η γυναίκα στον ώμο και κουβαλούσε το νερό, ξύλο μακρύ με δύο τσιγκέλια στις άκρες για να κρεμάται ο κουβάς]
Διστάζω	Φοβούμοι , προέρχεται από το ρήμα φοβάμαι , οι λέξεις διστάζω , φοβάμαι , διστακτικότητα , και όσες επίσης εκφράζουν την έννοια αυτήν εκφράζονται με την λέξη φοβάμαι
διστακτικότητα	Φόβους ομοίως όπως παραπάνω
Δίχαλο	Τσατάλ , προέρχεται από την τούρκικη λέξη Gatal = διχαλωτό
ξύλο	
Διψασμένος	Λιψασμένου , ομοίως προέρχεται από παράφραση του επιθέτου διψασμένος = η αίσθηση της δίψας , η έντονη επιθυμία για κάτι [ήπιε τόσο νερό σαν να ήταν διψασμένος = έπγει σούν από λερό λές τσί τσιόδουν λιψασμένου]
Διψώ δίψασα	Λιψώ , λίψασα , προέρχεται από παράφραση του ρήματος διψώ [δίψασα θέλω νερό = λίψασα κρέου λερό] παρατηρούμε την αλλοίωση της λέξης ως προς το αρχικό γράμμα από δ γίνεται λ
Διωγμός	Κατακόλημα , [όταν αρχίσανε οι τούρκοι τον διωγμό κρυβόμασαν κάτω στα υπόγεια = τούν αρχήντσιαν τούρτς ντου κατακόλημα μούλουναμ'σά κιαλιάρια]
Διώχνω	Κατακολώ , [διώξτε αυτόν από το σπίτι σας , είναι γρουσουζης = κατακολάτ' ατά απ'του σπít' σας τσίδει σακάρ] η λέξη κατακόλημα και το ρήμα κατακολώ , προερχονται από το αρχαίο ρήμα κολλώ [ενώνω , συνενώνω , πλησιάζω , συνδέω κ.λ.π] εκφράζει δε την αντίθεση του με την προσθήκη κατά και έχει την έννοια του διώχνω απελαύνω , καταδιώκω κ.λ.π.
Δοκάνο	Ντοκάν , προέρχεται από παράφραση της λέξης δοκάνο [ζεύαμε τα ζώα στην δοκάνο = ζέειξαμ ντα πράμαδα σου ντοκάν] η δοκάνο ήταν ξύλινο κατασκεύασμα που είχε καρφωμένα στην κάτω πλευρά μύτερες πέτρες, σέρνεται από άλογα η άλλα ζώα και είχε ως σκοπό την τριβή του σταχυού , ώστε με το λίχνισμα που γινόταν να πέσει ο καρπός .
Δοκός –δοκάρι	Ντιουριάτς
Δόντι	Ντόντς , προέρχεται από παράφραση της λέξης δόντι [το δόντι μου πολύ πονάει = ντου ντόντσίμ πολύ σουλαιζ]
Δόξα	Ντόξα , από την λέξη δόξα [δόξα Σύ ο Θεός = ντόξα Σύ Χεός]
Δοξάζω	Ντοξάζου , ομοίως προέρχεται από την λέξη δοξάζω [δοξάζω τον ΘΕΟ = ντοξάζου ντου ΧΕΟ]
Δοξάρι	Ντοξάρ , ή και ντεξάρα προέρχεται από την λέξη τοξάριον- δοξάρι [παίρναμε το δοξάρι , λίγα φαγητά και πηγαίναμε να κάνουμε

παπλώματα = παίρηξαμ ντου ντοξάρ [η ντεξάρα] τσι παίνηξαμ'να μπήκουμ'γιοργάνια] η **ντεξάρα** ήταν όργανο τοξοειδές με χορδή αρκετά δυνατή και χρησίμευε για το λανάρισμα μαλλιών και μπαμπακιού

Δοξολογία

Ντοξολογία, παρατηρούμε ότι οι περισσότερες λέξεις με θρησκευτικό κυρίως περιεχόμενο έχουν μείνει σχεδόν αναλλοίωτες λόγω της μεγάλης θρησκευτικότητας των Καππαδοκών

Δοσοληψία

Αλισφερίς, προέρχεται από την τούρκικη λέξη **alisveris** = πάρε δώσε, εμπορική συναλλαγή, δοσοληψία

Δουλειά

Όργου, από παράφραση της αρχαίας λέξης **έργον** = δουλειά [τι δουλειά κάνης = τι όργου χιωρείς]

Δουλεύω

Χιωρώ, προέρχεται από παράφραση του αρχαίου ρήματος **θεωρώ** = περιποιούμαι εδώ έχει και άλλη έννοια δηλαδή, το να δουλεύεις [τι δουλειά κάνης = τι όργου χιωρής] εκφράζεται επίσης και με την λέξη **τσιαλαστίζου**, προερχόμενο από το τούρκικο ρήμα **calismak** = εργάζομαι, **δουλεύω** [με τι δουλειά ασχολείσαι = μη τι όργου τσιαλαστίεις]

Δούλος

Χουσματσιάρους, προέρχεται από την τούρκικη λέξη **hizmetkiar** = υπηρέτης δούλος ο στερούμενος της προσωπικής του ελευθερίας.

Δράμι

Ντιράμ, προέρχεται από παράφραση της λέξης **δράμι** [δράμι μυαλό δεν έχεις = ντιράμ μελό ντέν έεις] με την παραπάνω λέξη εκφράζεται και η έννοια του **λίγο** [λίγο μυαλό δεν έχεις = ντιράμ μελό ντέν έεις]

Δραπετεύω

Φέγου κουρφάς = **φεύγω κρυφά** το παραπάνω ρήμα επειδή δεν υπάρχει εκφράζεται με πρόταση των δύο λέξεων.

Δρασκελώ

Ασκελώ, προέρχεται από παράφραση της λέξης **δρασκελώ** μόνον που εδώ πέραν της έννοιας του **δρασκελώ** = υπερπηδώ κάτι με ανοιχτά σκέλη έχει και την έννοια του **βηματίζω**

δρεπάνι

Ντερπάν, προέρχεται από παράφραση της λέξης **δρεπάνι** [πάρε το δρεπάνι και έλα να θερίσουμε = έπαρ ντου ντερπάν τς'έλα να χερίσουμε] γεωργικό εργαλείο με κυρτή λεπίδα για κόψιμο χόρτων η σιτηρών ενώ το μεγάλο δρεπάνι με μακρύ στειλιάρι το ονόμαζαν **κόσα**

Δρέπω

Χαιρίζου, προέρχεται από το ρήμα **θερίζω**, τα ρήματα **δρέπω** και **θερίζω** εκφράζονται με το ρήμα **χαιρίζου** στην περίπτωση που το ρήμα **δρέπω** έχει την έννοια του **μαζεύω** [**δρέπω δάφνες**] τότε χρησιμοποιείται το ρήμα **σωρωύου** από το ρήμα **συσωρεύω** – **σωρεύω** – **σωρωύου**

Δρόμος

Στράδα, προέρχεται από παράφραση της λατινικής λέξεως **strata** = **δρόμος** [πήγαινε στον δρόμο σου = άμει στράδα σ'] [ο δρόμος είναι γεμάτος με λακκούβες = στράδα γιόμ'απ'τά γούπης] η

επίδραση της λατινικής πιθανόν να προέρχεται και από την εποχή των σταυροφοριών ,συναντάμε πολλές λέξεις οι οποίες έχουν την ρίζα τους στην λατινική.

δροσερός

Σιαρίν , [φέρε μου ένα δροσερό νερό = φέρ να σιαρίν λερό]

Δροσίζω

Σιαρλαντίζου , προέρχεται από το **σιαρίν** που σημαίνει δροσερό ,πιθανή προέλευση της παραπάνω λέξης από την τούρκικη

Δυναμώνω

Γουβατλαντίζου , από την παραπάνω τούρκικη λέξη **gonat** = δύναμη ,αποκτώ δύναμη ενισχύομαι ,τονώνομαι , παίρνω θάρρος

Δυνατός

Γαιήτ η **γοβατλού** , η λέξη **γαιητ** , προέρχεται από την τούρκικη λέξη **yigit** = **παλικάρι –λεβέντης** και υποδηλώνει το δυνατό παλικάρι ενώ η λέξη γοβατλού προέρχεται από την τούρκικη λέξη **gonat** = **δύναμη**

Δύο

Ντυό η και **ικί** , η λέξη **ντυό** από παράφραση του αριθμητικού **δύο** η δε λέξη **ικί** από παράφραση του τούρκικου αριθμητικού **ικί**= δύο

Δύση[ηλίου]

Αγρατσιάση , **αγρατσι** = απόγευμα [το απόγευμα θα φύγουμε = ντ'αγρατσι να παραμούμ']

δυσκολεύω

Ζορλαιίζου , προέρχεται από το τούρκικο ρήμα **zorlamak** = **δυσκολεύω** [μη το δυσκολεύεις θα σπάσει = με ντου ζορλαιίζεις να τσακωχεί]

Δυσλεκτικότητα

Τατλάημα , προέρχεται από την λέξη **τατ**= τσεβδός ο δύσλεκτος ο άνθρωπος που παρουσιάζει δυσκολία στην ανάγνωση και στον συλλαβισμό των λέξεων

Δυσοσμία

Πάταγμα η **βρώμημα** η λέξη **βρώμημα** 'προέρχεται από την λέξη **βρωμί** .η λέξη **πάταγμα** όπως και το ρήμα **πατάζου** πιθανόν να είναι τούρκικο [τι δυσοσμία είναι αυτή = τι βρώμημα τσίδει από η τι πάταγμα τσίδει από]

Δύσπνοια

Μπουγκαλούχ , τούρκικη προέλευση της λέξης [πνύγηκε η ψυχή μου [από την μη ύπαρξη αέρα] μπουγκάλτσην ψυή μ']

Δύστροπος

Μισκίν , [πολύ δύστροπος είσαι = πολύ μισκίν τσίσει]

Δωμάτιο

Οντάς , προέρχεται από την τούρκικη λέξη **oda** = **δωμάτιο** [βάζα με τούς επισκέπτες στο καλό δωμάτιο να κοιμηθούν = χέκοιξα μ'μισαφιριούς σου καλόν ντ'οντά να τσιμιχούν]

Δωμάτιο

[όπου υπήρχε
το τουντούρ]

Τουντουριόνα , [τουντούρ σκαμμένο στο έδαφος σε βάθος ενός μέτρου περίπου , χτισμένο γύρω , γύρω σε σχήμα βαρελιού και σοβατισμένος χρησίμευε ,ως φούρνος , η εστία , ψήνανε το ψωμί στα τοιχώματα του η και άλλα φαγητά όπως πατάτες , φασόλια κ.λ.π.]

Δωρεάν

Τζιάμπα , χωρίς χρηματικό αντίτιμο ,με την ίδια λέξη εννοείται και το πολύ φτηνό η αυτός που είναι πολύ φτηνός τζιαμπατζής η δε λέξη προέρχεται από το τούρκικο **caba kai cabatsi**

Ε

Εάν [σύνδεσμος]	Αν ο σύνδεσμος, εάν δεν υπάρχει γίνεται σκέτο αν [εάν θέλεις έλα μαζί μας = αν κρέυεις έλα ντάμα μας]
Έαρ - άνοιξη	Νιάνοιξ , προέρχεται από την λέξη η άνοιξη [την άνοιξη όλος ο κόσμος τρέχει στον κάμπο για τις δουλειές του = νιάνοιξ' ούλου γκόσμουσ τρέχ σου γιαζιού για ντ'άργαδάτ']
Εαυτός μου, εαυτού σου, εαυτού του	Γιαυτού, μ', γιαυτού σ', γιαυτούτ' , στον πληθυντικό γιαυτοί μας', γιαυτοί τνοι, γιαυτοί τνοι το άτομο μου, το άτομό σου κ.λ.π.
έβγα	Ξέβα , προστακτική του ρήματος βγαίνω, η έξοδος, [έβγα να φύγουμε = ξέβα να φύουμ']
Εβδομάδα	Ογδουμάδα , προέρχεται από την λέξη εβδομάδα [την παρ' άλλη εβδομάδα έχουμε γάμο = ταπάν ντένει, κιενου ογδουμάδα έχουμ' γάμουσ] παρατηρούμε την αλλοίωση του πρώτου γράμματος σε ο από ε στην συνέχεια θα συναντήσουμε αρκετές λέξεις που αλλοιώνονται κατά τον ίδιο τρόπο.
Έγγαμος	Παντρημένου , προέρχεται από την λέξη παντρεμένος [είμαι έγγαμος και έχω τρία παιδιά = τσίμει παντρημένου τς' έχου τρία φσιάχα]
Εγγόνι	Γκόν , προέρχεται από παράφραση της λέξης εγγόνι [πόσα εγγόνια έχεις = πόσα γκόνια έχεις] πιθανόν να λέγεται και ογκόν από τις λέξεις το εγγόνι μετά από αλλοίωση του άρθρου και μετατροπή του ε σε ο [το δικό μου το εγγόνι = τ'όμόν ντ'ογκόν]
εγγράμματος	Μορφουμένου , προέρχεται από την λέξη μορφωμένος -εγγράμματος [Το παιδί μου είναι εγγράμματο = ντου φσιάχ'μ τσίδει μορφουμένου.] η λέξη μορφουμένου προέρχεται από παράφραση του παραγώγου του ρήματος μορφώνομαι, μορφωμένος
Έγγραφο	Φιρμάν , προέρχεται από το τούρκικο firman = διαταγή [ήρθε το έγγραφο να φύγουμε από τον τόπο μας = ηρτην ντου φιρμάν να σηκωχούμ να φύουμ' απ'ντου τόπουσ μας]
Εγγράφω	Γράφτου , από παράφραση του ρήματος γράφω η δε εγγραφή ονομάζεται γράψημου [έκανες την εγγραφή = ντου γράψημου μπήκεισ του]
Εγγύηση εγγυώμαι	Γίνου ντου λόγου μ = δίνω τον λόγο μου, η παραπάνω φράση σημαίνει και εγγύηση για τους κατοίκους του Μιστι, ο λόγος των ήταν και συμβόλαιο ενώ εκφράζεται με πρόταση λόγω μη ύπαρξης της κατάλληλης λέξης.
έγκυος	Λοχούσα , προέρχεται από παράφραση της αρχαίας λέξης λεχούσα = η γυναίκα που ήταν ξαπλωμένη μετά τον τοκετό από το αρχαίο ρήμα λεχώ = είμαι στο κρεβάτι μετά από τοκετό [η

λεχώνα δεν έβγαινε την νύχτα έξω = λοχούσα ντε βγαίνειξιν ντου βριαϊ όξου]

Εγγύς

Κουντά , προέρχεται από την λέξη **κοντά**, **κοντά** και **εγγύς** ως και **πλησίον** εκφράζονται με την παραπάνω λέξη

Εγείρω ήγειρα

Σηκούνου , **σήκουσα** , από το ρήμα **σηκώνω** τα ρήματα **εγείρω** **σηκώνω** **ανορθώνω** εκφράζονται με το ρήμα **σηκώνου** , συχνά χρησιμοποιείται και η λέξη ντιουρακώνου , προερχόμενο από το όρθιο ντιρέκι ,επίσης πολλές φορές με το παραπάνω ρήμα **σηκώνου** και ανάλογα με την πρόταση δίδουν την έννοια και του **παράγω** [σήκουσα 10 κιλέ γεννήμαδα = παρήγαγα 10 κιλέ [μονάδα μέτρησης περίπου ένας τόνος] σιτάρια]

Εγκαταλείπω

Αφήνου ντου μαναχότ = τον αφήνω μόνο του [εγκατέλειψε τον και φύγε = άφης'του μαναχότ τσί φύγει η πάτα ντου] λέγεται επίσης και με το ρήμα **μποσλαίζου** από το τούρκικο **boslamak** = **παράτώ** -**εγκαταλείπω** [εγκατέλειψε την γυναίκα του και, τα παιδιά =μποσλάτσην ναίκα τ',τσι ντά φσιάχα τ'] εξ ου και η λέξη **εγκατάλειψη** λέγεται **μποσλαίμα**

Έγκαυμα

Κάψιμου , προέρχεται από την λέξη **κάψιμο** [μπήκε μέσα στην φωτιά και έπαθε έγκαυμα = σέμειν σ'νησιά απές'τσ' έπαθειν κάψιμου]

Εγκέφαλος

Μελό προέρχεται από την λέξη **μυαλό** [η ύλη που βρίσκεται εντός της κρανιακής κοιλότητας.]

έγκυος

Οψιύς , προφανώς προήλθε η παραπάνω λέξη από τις **δύο ψυχές** που κουβαλάει η εγκυμονούσα γυναίκα , της ίδιας και του τέκνου της [η γυναίκα μου έμεινε έγκυος = ναίκα μ' πόμοιν οψιύς]

Εγώ , εσύ, αυτή

Ογώ, η **ογώνα**, στην αιτιατική **εμέ** ή **εμένα**, στον πληθυντικό **εμείς** -**ημείς** στην αιτιατική **εμάς** , [εσύ] **ισύ** η **ισύνα** στην αιτιατική **εσένα**, στον πληθυντικό **ισείτ** στην αιτιατική **εσάτ** , [αυτή] **ατά** στον πληθυντικό **ατούρα** [εγώ και εσύ μαζί θα πάμε στα Ιεροσόλυμα = ογώ τς' ισυ ντάμα να πάμ'σου Χατζή] ανάλογα χρησιμοποιούνται και οι λοιπές λέξεις στην έκφραση .

Εγώ ο εαυτός μου

Γιατουό μ' , [εγώ ο εαυτός μου πήγα = γιατουό μ'πήα] [εσύ ο εαυτός σου = **γιατουό σ'**] [αυτός ο εαυτός του = **γιατουό τ'**] η έκφραση στον πληθυντικό είναι **γιατουό μας** , **γιατουό τους** , **γιατουό τνοι** , ανάλογες είναι και οι προτάσεις .

Εδώ

Τσιαού , [έλα εδώ = έλα τσιαού] στην περίπτωση που προσδιορίζουμε και την ακρίβεια του εδώ ,δηλαδή εδώ ακριβώς [σ' αυτό το σημείο] τότε λέμε την φράση **τσιαγά** π.χ] σ' αυτό το σημείο ήταν το φτυάρι = τσιάγα τσιόδουν ντου φτσιάρ]

Έθιμο

Ετέτ , προέρχεται από την τούρκικη λέξη **edet** = **έθιμο συνήθεια** [μη ξεχάσουμε τα έθιμα μας =μη ζορμονήσουμ'ντ'ετέτια μας] η αναβίωση της πολιτιστικής μας κληρονομιάς ,απτό παράδειγμα για τους καππαδόκες το γαβούστημα[αντάμωμα] όπου μέσα από εκεί αναβιώνουν ήθη και έθιμα χοροί κ.λ.π. των Καππαδοκών

Ειδεμή	Γιοχσά , προέρχεται από τον τούρκικο σύνδεσμο yoksa = ειδεμή [αυτός είναι ,ειδεμή κανένας άλλος =ητό τσίδει, γιοχσά κανείς'άλλου] έχει δε και την έννοια , σε αντίθετη περίπτωση –αλλιώς, π.χ. θα κάνεις αυτό που θέλω σε αντίθετη περίπτωση θα σε διώξω = θα μπήκεις από ντου κρέυου χιοχσά να συ κατακολύσου.
είδηση	Χαμπάρ , προέρχεται από την τούρκικη λέξη haber = είδηση [οι ειδήσεις σήμερα ήταν άσχημες = σήμερα ντά χαμπάρια τσιόδαν πίσια]
Ειδοποιώ	Σαλτώ χαμπάρ = του στέλνω είδηση , [στείλε είδηση στον αδελφό σου = σάλντα χαμπάρ σου γαρντάσης σ'] μπορεί βέβαια να χρησιμοποιηθεί και η λέξη χαμπαρλάντα ντου = στείλε τον είδηση
Είθε	Μακάρ , προέρχεται από την λέξη μακάρι [είθε να δούμε πάλι τα μέρη μας =μακάρ να ρανήσουμ'πάλ'ντά τόπουιά μας]
Εικόνα [Αγίων] εικόνισμα	Κόνα –κόνισμα , προέρχονται από παράφραση των λέξεων εικόνα και εικόνισμα [κρύψαμε τις εικόνες, όταν φύγαμε = μούλουσαμ ντα κόνεις τουν έφχαμ]
Εικόνα ζωγραφιάς σε	βιβλίο Σουράτ , [όσοι δεν γνώριζαν γράμματα παίρνανε ένα βιβλίο και βλέπανε τις εικόνες του = όσα ντε ξευρισκαν γράμμαδα παίρειξαν ντου ντιαφτάρ τσι ράναναν σουράτια]
Εικονοστάσιο	Κονοστάς , προέρχεται από παράφραση της λέξης εικονοστάσι [η καντήλα στο εικόνισμα άναβε κάθε μέρα = καντήλα σου κονοστάς'χύφτηξειν καθη μέρα]
Είκοσι	Είκους , προέρχεται από παράφραση του αριθμητικού είκοσι [ήταν είκοσι ή μήπως τριάντα = τσιόδαν είκους γιοχσά τριάντα]
Είμαι –είσαι είναι	Τσίμει –τσίσει – τσίδει [είμαι κουτσός είσαι κουτσός είναι κουτσός = τσίμοι τοπάλ, τσίσει τοπάλ, τσίδει τοπάλ] στον πληθυντικό τσίμιστει , τσίτει , τσίντει ανάλογα βέβαια είναι και οι προτάσεις
Εισάγω εισήγαγα εισήγαγε	Φέρου – ηύρα – ηύρην από το ρήμα φέρνω [εισάγω σιτηρά = φέρου γεννήμαδα] το ρήμα εισάγω, εκφράζεται με το ρήμα φέρνω κατόπιν παράφραση του
Εισπνέω	Παίρου ανασουνά ,παίρνω αναπνοή = ανασουνά , λέγεται και παίρου σολούχ = παίρνω αναπνοή , σολούχ τούρκικο = ανάσα- αναπνοή
Εισπνοή	Ανασουνά , προέρχεται από την λέξη αναπνοή –αναπνέω λέγεται και όπως παραπάνω αναφέρουμε παίρου σολούχ
Εκατό	Κατό
Εκδίκηση	Παίρου ντου οϊμαμ οπίς = παίρνω το αίμα πίσω εκφράζεται με πρόταση λόγω μη υπάρξεως της κατάλληλης λέξης
Εκδορά	Γιαραλάντημα ,το οποίο προέρχεται από το τούρκικο yara =

πληγή, λέγεται όμως και με την λέξη **γντάρησημου** η οποία προέρχεται από την αρχαία λέξη **εκδέρω- = γδέρνω**

Εκεί εκείθεν

[τοπικό επίρρημα]

Έκεί να δεικτική
αντωνυμία]

Τσιατσού , ντετσιζά [εκεί είναι κρυμμένος= τσιατζού τσίδει μουλουμένου] όταν όμως έχει την έννοια της δεικτικής αντωνυμίας , **εκεί να** , τότε λέγεται **ντεεχά** [να εκεί είναι = ντεεχά τσιαού νει]

Εκείνος

εκείνη εκείνο

Εκεινά , και οι τρεις αντωνυμίες εκφράζονται με μία λέξη [εκείνος ο άνδρας = εκεινά σερνικός, εκείνη η γυναίκα= εκεινά ναίκα ,εκείνο το ζώο = εκεινά ντου πράμα]

Εκείνου εκείνων

Τεκεινιαρώ , γενική της αντωνυμίας **εκείνος** [εκείνων είναι η δουλειά= τεκεινιαρώ ντ'όργου νει]

Εκκλησία

Νεκκλησιά , προέρχεται από παράφραση της λέξης **η εκκλησία** [η εκκλησία μας είχε πέντε τρούλους= νεκκλησιά μας είχε πέντη τσιατμάια]

Εκπνοή

Ντόκειν η ξέβαλιν Σολούχ η **ανασουνά** αντίστοιχη λέξη δεν υπάρχει γι αυτό προφέρεται με πρόταση δηλαδή έβγαλε αναπνοή

Εκριζώνω

Σιοκτώ , θα πάω στο χωράφι να εκριζώσω τα δένδρα= να πάου σου κόμα να σιοκτίσου ντα τσιαλούϊα η δε εκρίζωση ονομάζεται **σιόκτημα**

Εκσπερματώνω

Κωνώνου , προέρχεται από παράφραση του αρχαίου ρήματος **κωνώνω αδειάζω** στην παρούσα λέξη το άδειασμα νοείται η εκσπερμάτωση ,η δε ενέργεια της πράξης ως λέξη λέγεται **κώνουμα** προερχόμενο επίσης από την αρχαία λέξη **κένωσης** όπου είναι η πράξη και το αποτέλεσμα του αδειάσματος

Εκσφενδονίζω

Χατζηλαϊζου , σύνθετη λέξη προερχόμενη από την λέξη **χατζή** [τόπος μακρινός των Ιεροσολύμων]και την παράφραση του ρήματος **λακίζω** φεύγω τρέχοντας , εκσφενδονίζω = το πετάω μακριά με ορμή , η δε πράξη, ενέργεια της εκσφενδόνισης λέγεται **χατζηλάημα**

Έκτρωση

Πέρριμα , τεχνητή η μη τεχνητή πρόωρη αποβολή του εμβρύου από την μήτρα ,η αποβολή ,προέρχεται από παράφραση του ρήματος **απορρίχνω**= γεννώ πριν της ώρας μου , **αποβάλλω** , **απέρριψα – πέρριψα και πέρριμα** ,

Έλα

Έλα , [προστακτική του ρήματος έρχομαι]έκφράζεται όπως αναφέρεται π.χ έλα εδώ = έλα τσιαού , συχνά όμως χρησιμοποιείται και η τούρκικη έκφραση του έλα δηλαδή η λέξη **γκιέλ –gel = έλα** π.χ έλα εδώ = γκιέλ μπουρντά

Έλαιο

Λαίι , από παράφραση της λέξης **λάδι** , **ελαιόλαδο = ζειτινιού λαίι** [λίγα άτομα είχαν ελαιόλαδο = λία ιντζιάν έειξαν ζειτινιού λαίι]

ελάττωμα	Γουσουρ , προέρχεται από την τούρκικη λέξη kusur = ελάττωμα [ο γείτονας μου έχει πολλά ελαττώματα = γογγιού μ'έχ να γαζά γουσουρία]
Ελαττωματικό	Γουσουρλού , προέρχεται επίσης από την παραπάνω τούρκικη λέξη [ελαττωματικό ήταν το αντικείμενο που πήρες = γουσουρλού ντουν , ντου χατζιάτ ντου πήρεις]
Ελάφι	Γκιαϊτ , προέρχεται από την τούρκικη λέξη jeyik = ελάφι [οι κυνηγοί πολλές φορές σκοτώνανε και ελάφια = ντ'αβτσήα πολλά σαβάρια κρούηξαν τσι'κανά γκιαϊτ]
Ελαφρό	Λιαφρό , προέρχεται από παράφραση της λέξης ελαφρό [ελαφρό σαν πούπουλο = λιαφρό αν του τοζάγ] με την ίδια λέξη είχαν και οι έννοιες του ελαφρόμυαλου του χαζού του άμυαλού
Ελαφρόμυαλος	Σερσερής η λιαφρό , όπως παραπάνω αναφέρεται [τι λες βρέ ελαφρόμυαλε = τίν ντου γκιαλατζέβεις βρέ σερσερή η λιαφρό]
Ελαφρώνω	Λαφρινίζου = εγώ ελαφρώνω , προέρχεται από το ελαφρώνω - ελαφρύς = κάνω κάτι πιο ελαφρότερο , ανακουφίζομαι , ξαλαφρώνω
Ελάχιστο πολύ λίγο	Λίτσικου , προέρχεται από παράφραση του επιθέτου πολύ λίγο [είχα ελάχιστα χρήματα μαζί μου = έειξα λίτσικα παράϊα ντάμα μ']
Ελέγχω	Ρανώ ντου καλά = το βλέπω καλά , εξετάζω κάτι με λεπτομέρεια [κοίταξε το πριν το πάρεις = ράνα δου καλά προτού ντ'αγοράης]
Ελευθερία [όνομα]	Λεφτερία η και Ντετές
Ελευθέριος[όνομα]	Ντευτέρης
Ελευθερώνομαι	Γουλτόνου , προέρχεται από παράφραση του ρήματος γλιτώνω [Από του χεριού σου το σφίξιμο ελευθερώθηκα = απ' χεριού σ'ντου σούχτημα γούλτουσα] όταν πρόκειται για γυναικείο τοκετό τότε λέμε γουλτόνου [ελευθερώθηκε η συννυφάφα μου = συννύφ σα μ'γούλτουση] τα ρήματα ελευθερώνομαι και γλιτώνω εκφράζονται με το ρήμα γουλτόνου , απαλλάσσομαι από το βάρος, την δέσμευση , την υποχρέωση
Ελιά	Ζεϊτίν , [δεν είχαμε ελιές διότι τον χειμώνα έκανε πολύ κρύο και κρύωναν τα δένδρα = ντέν έειξαμ ζεϊτινιού τσαλούϊα γιαϊ ντου χειμό σοιάνοιξειν πολύ πάγους τσι ξερώδαν ντα τσαλούϊα] το δένδρο της ελιάς ονομάζεται ζεϊτινιού τσαλούϊ όπου τσιαλούϊ = δένδρο
Ελκύω	Ταβρώ , προέρχεται από το ρήμα τραβάω τα ρήματα σέρνω τραβάω και ελκύω στο ιδίωμα του Μιστί έχουν την αυτή έννοια και εκφράζονται με την παράφραση του ρήματος τραβάω [τα βόδια έλκουν το κάρο = ντά βόϊα ταβρούν ντ'αραμπά]
Ελπίζω	Ομντίζου , -περιμένω με αγωνία, με υπομονή να γίνει αυτό που επιθυμώ [ήλπιζα να γίνει κάτι = όμντιζα να γενεί να σιεί]
Εμετός	Αναβόλλημα , [έφαγα κάτι , ανακατεύτηκε το στομάχι μου και έκανα εμετό = έφαα να σιεί , γαρίσιαν ντά σαφράϊα μ', τς' αναβολίστα]

προέρχεται από το αντίθετο του αρχαίου ρήματος **εμβάλλω** = **ρίχνω μέσα** η αντίθεση λέξεων η ρημάτων γίνεται κυρίως με την προσθήκη των αντωνυμιών **ανά ή κατά** και πολλές φορές με έννοιες που δεν συμβαδίζουν με την πραγματικότητα για παραπλάνηση των Τούρκων.

Εμποδίζω

Ντε ντου αφήνου = δεν τον αφήνω, εκφράζεται με πρόταση, χρησιμοποιείται επίσης και η πρόταση **ξέβα ομπρό τ'** δηλαδή βγές μπροστά του η **ξέβα γαρτσιού τ'** δηλαδή βγές αντίκρου του επειδή δεν υπήρχε το ρήμα εμποδίζω, χρησιμοποιείτο ολόκληρη φράση και πάντα ανάλογα με την περίπτωση.

Εμπόρευμα

Πραμάτια, [όταν ερχόταν οι καμηλιέρηδες έφερναν μαζί τους πολλά εμπορεύματα για πούλημα = τουν ερώδαν ντιαβιατζία φέρηξαν τάμα τνοι ένα γαζά πραμάτειες για πούλημα] προέρχεται από την αρχαία λέξη **πραγματεία** = εμπόρευμα

**Εμπρός
τοπικό επίρρημα**

Οπρός, η και **μπρός** [εμπρός να βλέπεις και όχι πίσω = ομπρός να ρανάς τσι όχι οπίς']

Εμπροστινός

Ομπροτνού, [χτύπα τον μπροστινό σου γιατί λαγοκοιμήθηκε = τσιάχτα ομπροτνού σ' γιαϊ καμάρουσην] προέρχεται από την λέξη **ο μπροστινός**

Ένα αριθμητικό

Ένα η **τόνα** η και **να** στα τούρκικα **μπίρ** [φέρε μου έναν καφέ = φέρμοι να γαϊφά] [ο ένας τον βαστούσε και ο άλλος τον χτυπούσε = τόνα πιάνοίξιν ντου τσ' τ'άλλου κρούηξιν ντου]

**ένδεκα
Ενδιάμεσο**

Έντεκα, από το αριθμητικό **ένδεκα**

Ορταντσιά, προέρχεται από την τούρκικη λέξη **ortanca** = **μεσαίο** [το ενδιάμεσο παιδί μου = ντου ορταντσιά ντου φσιάχ'μ']

Ενδιαφέρον

Μουχαάτ και μουχαάτης, αυτός που εκδηλώνει ενδιαφέρον [δείξε ενδιαφέρον για τούτο = ξέβα μουχαάτης για ατό]

Ένδυμα

Φορτσιά, προέρχεται από παράφραση της λέξης **φορεσιά** [πηγαίναμε στην Νίγδη η στην Καισάρεια να αγοράσουμε ενδύματα = παίνηξαμ'σ'Νίγτη γιοσά σ' Καισάρεια ν' αγοράσουμ φορτσιές] το ένδυμα που φορούσαν οι γυναίκες μακρύ κατά τα άλλα και με μακριά μανίκια ονομάζεται αντερί από την τούρκικη λέξη **entari**

Ενέχυρο

Αμανάτ, προέρχεται από την τούρκικη λέξη **emanet** = ενέχυρο υποθήκη [άφησε ενέχυρο το περιδέραιό της = αφήκειν αμανάτ ντ' ασυρμάτ']

Ενηλικιώνομαι

Γένα σερνικός = έγινα άνδρας, η ενηλικίωση εθεωρείτο με το να γίνει κάποιος άνδρας, ανεξάρτητα της ηλικίας του [γρήγορα ενηλικιώθηκες = ασά γένεις σερνικός]

Ενηλικίωση

Σερνίκουμα, έχει την ίδια έννοια όπως και παραπάνω η δε λέξη προέρχεται από το **αρσενικός- αρσενικόμα –σερνίκουμα**

Ενθαρρύνω

Γίνου ντου ντοβά = του δίνω ευχή – θάρρος [ενθάρρυνε τον αυτόν επειδή είναι δειλός = ντός'ντου ντοβά ατό γιαϊ τσιδει φοβιτσιάσ']

Ενθυμίζω	Ντυμίζου , προέρχεται από παράφραση του ρήματος θυμίζω – ενθυμίζω συνήθως στην συζήτηση χρησιμοποιείται πρόταση ολόκληρη [θα σου υπενθυμίσω ότι μου είπες κάτι = άλλου να συ ντα ειπώ τουν μη είπεις να σιεί]
Ενθύμιο	Ντιαμπαρίτς , [αυτό είναι ενθύμιο από την γιαγιά μου = ητό τσίδει κάκα μ' ντου ντιαμπαρίτς]
Εννοώ	Αγκλαιζου = καταλαβαίνω, προέρχεται από το τούρκικο ρήμα anlamak = καταλαβαίνω – εννοώ [εννοώ αυτά που μου λες = αγκλαιζου ατούρα που λές]
Ενοχή	Σούτς , [νοιώθω ενοχή γι' αυτό που έγινε = παίρου ντου σουτς' απάνουμ'γι'ατό που γένει]
Ένοχος	Σουτσλού , [το χωριό έκρινε ένοχο τον = ντου χωργιό ξεβαλην σουτσλού ντου.....]
Ενταφιάζω	πουχώνου η μουχώνου τα ρήματα σκεπάζω [κάτι με χώμα]- ενταφιάζω , θάβω εκφράζονται με το ρήμα πουχώνου το οποίο ρήμα πρέπει να προέρχεται από παράφραση του ρήματος παραχώνω ο δε ενταφιασμός λέγεται πουχουμα ή μούχουμα [τι ώρα θα γίνει ο ενταφιασμός του = τ' σαγάτ να γενεί ντου μούχουμα τ']
Έντεκα	Έντεικα , παραφρασμένη η αριθμητική μονάδα λέγεται όμως και όν μπίρ από την τούρκικη αρίθμηση ον = δέκα , μπίρ = ένα
Εντελώς	Ντίπ , προέρχεται από το τούρκικο dip = εντελώς , ολωσδιόλου ,η και καθόλου
Έντερο	Αντίραδου , προέρχεται από παράφραση της λέξης το έντερο , άντερο το τμήμα του πεπτικού σωλήνα που αρχίζει από το στομάχι και καταλήγει στην πρωκτό [κάθισε φρόνιμα μη σου βγάλω τ' έντερα = κάτσει καλά μη σιοκτίσου ντ 'άντίραδας']
Εντόπιος	Απου γου νει = από εδώ είναι , με πρόταση εκφράζεται η εντοπιότητα η μη του πολίτη [δεν είναι εντόπιος = ντέ νει απου γού]
Εντός	Απές , προέρχεται από τις λέξεις από και έσω = απές' [εντός της οικίας = απές'σου σπίτ]
Εντόσθια	Γκξιάρια , τα σπλάχνα των ανθρώπων και ζώων που βρίσκονται στην κοιλιά , [κοίταξε τα εντόσθια του ζώου αν είναι καλά ,αλλιώς πέταξέ τα = ράναπραμάτ ντά γκξιάρια αν τσίντει καλά , γιογσά σιέρηδα]
Εντρέπομαι	Ντροπιαζιέμοι , προέρχεται από παράφραση του ρήματος εντρέπομαι ντροπιάζομαι –ντρέπομαι [μην εντρέπεσαι γι αυτό που έκανες = με ντροπιαζιέσοι γι'ατό που πήκεις]
Εντριβή	Τρίψημου , προέρχεται από την λέξη τρίβω , τρίψιμο [όποτε αρρώσταινε κάποιος τον κάναμε εντριβή με πετρέλαιο = όπουτια στένανει κανείς σιάνοιξαμ ντου τρίψημου μη γάζιαχ]
Ενωρίς	Αψά [ενωρίς το πρωί = αψά ντου πρωί] με την παραπάνω λέξη

	εννοούμε και το γρήγορα τάχιστα κ.λ.π. προέρχεται από το επίθετο αψύς = δριμύς τσουχτερός και σε επιρρηματική έκφραση αψιά 'η και αψά γρήγορα ,ενωρίς
Εξαγριώνω	Χολιατουρντίζου , προέρχεται από παράφραση του ρήματος χολόω -ω - χολώνω = εξοργίζω κάποιον ,νευριάζω, τον κάνω να βγεί από τα ρούχα του
Εξαγρίωση	Χολιατούρντημα , προέρχεται όπως παραπάνω αναφέρουμε , και είναι η ενέργεια ,η πράξη και το αποτέλεσμα του ρήματος εξαγριώνω χολόω χολιάζω χολιατουρντίζου
Εξάδελφος Εξαιρετικό	Ξάδελφος Ζορλού , προέρχεται από την τούρκικη λέξη zorlu = εξαιρετικό [εξαιρετικός άνθρωπος είναι = ζορλού ιντσιάνους νοι]
Εξαιτίας	Το εν λόγω επίρρημα εκφράζεται με πρόταση και πάντα ανάλογα του προσώπου της φράσης ή έκφρασης π.χ. εξαιτίας σου = απ'εσέ τσιμώνου = από εσένα και μόνο. Εξ αιτίας μου = απ'έμέ τσιμώνου – από εμένα και μόνο. Κ.λ.π.
Εξάλλου	Ζατούν , προέρχεται από τον τούρκικο σύνδεσμο zaten = εξ' άλλου [εξάλλου εσύ γέρασες = ζατούν ισύ γιορονιάης]
Εξαπτέρυγα	Μπαϊράχια , προέρχεται από την τούρκικη λέξη bayarak = εξαπτέρυγα η και σημαία , λάβαρο . [πάρτε τα εξαπτέρυγα[σημαία][λάβαρα] και ελάτε = επάρέτ'ντά μπαϊράχια τς'ελάτ']
Εξηγημένος	Μπεσαλής η και ντόπρος , ο εξηγημένος άνθρωπος που κρατάει τον λόγο του
Εξημερώνω	Ημερώνω , προέρχεται από το ρήμα ημερώνω μετά από τροποποίηση της κατάληξης σε ου = τιθασεύω εξημερώνω δίνω ήμερο χαρακτήρα σε κάτι άγριο η δε πράξη ως λόγος λέγεται ημέρουμα
εξομοιώνω	Σιάνου ντου ένα = το φτιάχνω ίδιο [εξομοιώθηκες με τον διπλανό σου = γένεις ένα μητ'κουντάς ντου τσίδει] δεν υπήρχε το ανάλογο ρήμα και εκφράζεται με πρόταση
εξομολόγηση	Να πάρου ευτσή = να πάρω ευχή το μυστήριο της εξομολόγησης εννοείτο ως την ευχή του ιερέα στην άφεση αμαρτιών [θα πάω στον παπά να εξομολογηθώ = να πάου σου παπά να πάρου ευτσή]
Εξομολόγος	Ξομολόγος , σήμερα λέγεται έτσι, εκείνη την εποχή δεν υπήρχε εξομολόγος , αλλά οι ιερείς δίδανε ευχή στην εξομολόγηση , στην άφεση αμαρτιών
Εξοργίζω	Χολιατουρντίζου , [με αυτά πού είπες τον εξόργισες = μα τούρα ντα είπεις χολιατούρσιστου] προέρχεται από το αρχαίο ρήμα χολόω -ώ- - χολιάζω = εξοργίζω - νευριάζω θυμώνω πικραίνω κάποιον
Εξόργιση	Χολιατούρτιμα , [η εξόργιση σου τώρα πάνω σε τι είναι = ντου χολιατούρντιμας νταρά συ τι απάν νει] προέρχεται επίσης όπως το ρήμα εξοργίζω από το ρήμα χολιάζω

έξυπνος	Ακουλού , προέρχεται από την τούρκικη λέξη akilli = έξυπνος [αυτό το παιδί είναι έξυπνο= ητό ντου παιί τσίδει ακουλού]
έξω τοπικό επίρρημα	Οξου , προέρχεται από την λέξη έξω με παράφραση [πήγαινε έξω = άμει όξου]
Εξώθυρα εξώπορτα	Οξνού τθύρα , λέξη σύνθετη εξωτερική πόρτα εδώ εκφράζεται χώρια έξω = όξνου και πόρτα = τθύρα [κλείσε την εξώπορτα= ζάντου οξνού τθύρα]
Εξώφυλλο	Νταμπάν , πιθανόν προέρχεται από παράφραση της φράσης το επάνω μέρος = δηλαδή το εξωτερικό του βιβλίου [το εξώφυλλο του βιβλίου ήταν δερμάτινο= ντου νταμπάν τσιόδουν ντερματιώνας]
Εορτάζω	Γιορτάζου , προέρχεται από παράφραση του ρήματος εορτάζω - γιορτάζω την άλλη Κυριακή εορτάζω = ταπάν Τσερετσι γιορτάζου]
Εορτή	Γιορτή , ομοίως προέρχεται από την εορτή επαιτώ Ζητιανεύου , οι λέξεις επαιτιά επαιτής επαιτώ είναι ταυτόσημες με τις λέξεις ζητιανιά ζητιάνος ζητιανεύω και εκφράζονται όπως αναφέρονται με παράφραση του ρήματος ζητιανεύω - ου - ζητιάνος - ους κ.λ.π.
επαναλαμβάνω	Ξαναλέουντου = το λέω ξανά , το ρήμα εκφράζεται ως σύνθετο από το ξανά και λέγω = ξαναλέουντου
επαναφέρω	Ξαναφέρουδου , το ρήμα εκφράζεται ως σύνθετο από τις λέξεις ξανά και το φέρνω = ξαναφέρουντου [το επαναφέρω στην θέση του = ξαναφέρουδου σου τόπου τ']
Επανεκδίδω	Ξαναβγάλουδου , το ρήμα εκφράζεται ως σύνθετο από τις λέξεις ξανά και το βγάζω = ξαναβγάλουδου [επανεκδίδω το παραμύθι = ξαναβγάλου ντου μισιάλ]
επανορθώνω	Ξανασιάνουδου , το ρήμα εκφράζεται ως σύνθετο από τις λέξεις ξανά και το φτιάχνω [κάτι στραβό ,μη σωστό] παρατηρούμε ότι πάρα πολλά ρήματα της ελληνικής ,τα οποία έχουν την πρόθεση επι στο ιδίωμα του ΜΙΣΤΙ προσδιορίζονται με την πρόθεση ξανά
Επάνω	Απάν , από το τοπικό επίρρημα επάνω παραφρασμένα το επάνω = ταπανού [το επάνω μέρος = ταπανού ντου τόπους]
Επάρατος	Καταραμένου από την λέξη καταραμένος [είναι καταραμένος από τον ΘΕΟ = τσίδει καταραμένου απ'ντου ΧΕΟ]
Επαυλη	Γονάχ , προέρχεται από την τούρκικη λέξη konak = παλάτι - έπαυλη
Επείγομαι	Γουβραιζου = βιάζομαι , τα ρήματα βιάζομαι , επείγομαι εκφράζονται με το ρήμα γουβραιζου [επείγομαι να πάω κάπου = γουβραιζου να πάου κάπου]
Έπειτα	Σόγκρα η στέργια , προέρχεται από το τούρκικο επίρρημα sonra = έπειτα η δε λέξη στέργια προέρχεται κατόπιν παράφρασης της

επιβαίνω	λέξης ‘υστερα – στερνά – στέργια [έπειτα φύγαμε = στέργια ή σόγνα έφχαμ]λέγεται και σογκραντάν ανάλογα με την πρόταση Καλτσιέβου = καβαλικεύω προέρχεται από το ρήμα καβαλικεύω κατόπιν παράφρασης το παραπάνω ρήμα προέρχεται από το λατινικό Gaballiko = ιππεύω
Επικασσιτερώνω	Γαλαλαϊζου , προέρχεται από την τούρκικη λέξη kalay = κασσίτερος αλείφω με στρώμα κασσίτερου αντικείμενα
επικολλώ	Κολώδου απάνου τ’ = το κολλάω επάνω εκφράζεται με πρόταση όπως τόσες άλλες λέξεις .
επιλέγω	ντιαλέγου η χωρίζου από το ρήμα διαλέγω και χωρίζω επέλεξε τα καλύτερα αρνιά τα πήρε και έφυγε = ντιάλοιξιν ντά μπάσια ντ’αρνιά πήρειν ντα τς’έφχειν] τα ρήματα επιλέγω και χωρίζω εκφράζονται ως αναφέρουμε με το χωρίζου ανάλογα πάντα με την περίπτωση της πρότασης .
επιληπτικός	Τσιανό , όπως και η λέξη ζουρλός- τρελός [αυτός είναι επιληπτικός = ατό τσίδει τσιανό]
επιμένω	Χαίκου ντου γινάτιμ’ = βάζω το πείσμα μου να επιμένεις να γίνει αυτό πού θέλεις = να χαίρεις ντου γινάτις’ να γενεί ατό που κρέεις] εκφράζεται με πρόταση λόγω μη ύπαρξης της κατάλληλης λέξης .
Επισκέπτης	Μισαφίρης , προέρχεται από την τούρκικη λέξη misafir = επισκέπτης [όταν είχαμε επισκέπτη τον βάζαμε να κοιμηθεί στο καλό στρώμα = τουν έειξαμ μισαφήρ χέκειξαμ ’ντου να τσιμοιχεί σου καλό ντου ντοσιιάτς]
Επιστρέφω	Ερούμι οπίς = ερχομαι πίσω [όταν επιστρέφαμε από την ξενιτιά [εννοούσαν την δουλειά του παπλωματά] οι τσέπες μας ήταν γεμάτες από λεφτά = τουν ερούδουμιστοι οπίς’ απ’τα κούρης τά πάπουλοι μας γιόμιξαν παράϊα]
Επιτάφιος Επίτηδες	Έπιτάφιος Μάχσους = για αυτόν τον λόγο ,η γι’αυτόν τον σκοπό προέρχεται από το τούρκικο επίρρημα mahsus = επίτηδες [επίτηδες το έκανες = μάχσους ντου μπήκεις]
Επιτρέπω	Αφήνουδου , προέρχεται από παράφραση του ρήματος σε αφήνω και έχει την έννοια σε επιτρέπω [με επιτρέπεις να πάρω ένα λουλούδι = αφήνεις μοι να πάρου να γκιούλ]
Επιτροπή	Πιτροπή , από παράφραση της λέξης επιτροπή [θα είμαι στην επιτροπή της εκκλησίας = θα τσίμει σ’νεκκλησιάς ντου πιτροπή]
επίτροπος	Μήτροπος , προέρχεται από παράφραση της λέξης επίτροπος [στην εκκλησία ήμουν επίτροπος = σ’νεκκλησιά τσιόδουμοι μήτροπος]
Επόμενος	Τάλου , προέρχεται από την λέξη ο άλλος μετά από παράφραση [να ερθει ο επόμενος = άς έρτ’τ’ άλλου]
Εποχή	Βαχούτ , με την παραπάνω λέξη εννοούσαν τον καιρό αλλά και

- την **εποχή** η ακόμη και το σημείο της ημέρας και προέρχεται από το τούρκικο **vakit** = **περίσταση** καιρός [τι εποχή έχουμε = τι βαχούτ έχουμε] [άλλαξε ο καιρός = γυρίστειν ντου βαχούτ] [περί που σε ποιο σημείο της ημέρας βρισκόμαστε = τι βαχούτ νει] με την ίδια λέξη και ανάλογα με την περίπτωση νοείται και η **διάθεση** του ανθρώπου [δεν έχω τον καιρό μου [είμαι αδιάθετος] = ντέν έχου ντου βαχούτ'μ']
- Επιάζω , επώαση** **Καϊτουρτίζου κολόκα** = βάζω την κλώσα να κλωσήσει αυγά [κολόκα = η κλώσα]
- Εραστής εργάζομαι** **Σεβταλού** , όπως και η λέξη αγαπητικός αγαπημένη **Χιωρώ** , προέρχεται από το ρήμα **θεωρώ** [αρχαίο το οποίο έχει την έννοια του **εργάζομαι βλέπω κάποιον περιποιούμαι περιθαλπώ συντηρώ**] [άφησε με , τώρα εργάζομαι = άσμει , ντιαρά χιωρώ όργου] διαθέτω τις πνευματικές η σωματικές μου δυνάμεις για την παραγωγή έργου , δουλεύω , όταν όμως χρησιμοποιούμαι το ρήμα εργάζομαι επί αμοιβή , δηλαδή , εργάζομαι και πληρώνομαι για αυτό που κάνω , τότε χρησιμοποιείται το ρήμα γαζαντίζου , το οποίο προέρχεται από το ρήμα **kazanmak** = αποκομίζω κέρδη από την εργασία μου , πλουτίζω εκ της εργασίας μου
- Εργαλείο** **Χατζιάτ** = όργανο χρήσιμο για μια τεχνική εργασία , σύνεργο [δώσε μου λίγο εκείνο το εργαλείο = ντός μοι λίου εκεινά ντου χατζιάτ]
- Εργένης** **Ανύπαντρο** , προέρχεται από την λέξη **ανύπανδρος** = δεν είναι παντρεμένος οι λέξεις εργένης , άγαμος , ανύπαντρος , εκφράζονται με την λέξη ανύπαντρο.
- Έργο –εργασία + δουλειά** **Όργου** , προέρχεται από παράφραση της αρχαίας λέξης **έργον = δουλειά , εργασία** [τι δουλειά κάνεις τώρα = ντιαρά τι όργου χιωρείς]
- Ερείπιο** **Βεεράν** , προέρχεται από την τούρκικη λέξη **viran** = **ερείπιο** [το σπίτι μου έγινε ερείπιο = ντου σπίτιμ'γένει βεεράν]
- Ερευνώ** **Αραϊζου** , προέρχεται από το τούρκικο ρήμα **aramak** = **γυρεύω αναζητώ ψάχνω ερευνώ** [με την ερευνά σου τι αποτελέσματα είχες = μη ντου αραϊμα σ' τι ξέβαλεις]
- Έρημιά** **Μεϊντάν** , προέρχεται από την τούρκικη λέξη **meydan** = **ερημιά** [έμεινε μόνος του στην ερημιά = πόμει μαναχότ' σου μεϊντάν] δηλώνει επίσης και την μέση κάποιας έκτασης [έμεινε στην μέση μόνος του = πόμει σου μεϊντάν μαναχότ']
- Έριδα διχόνοια** **Φίτια** , [μη του βάζεις την διχόνοια διότι θα μαλώσουν = με χαχτάς φίτια ατούρα να ντοιιστίσνει]
- έρχομαι** **Έρουμοι** , προέρχεται από παράφραση του αρχαίου ρήματος **έρχομαι** [αύριο το πρωϊ έρχομαι για να σε πάρω = σάμπαχτα ντου πρωϊ έρουμοι να συ πάρου] με το παραπάνω ρήμα και πάντα

ανάλογα με την πρόταση έχει την καθολική σημασία του ρήματος δηλαδή [**συνέρχομαι** , [έρχομαι στα λογικά μου = ερουμοι σά λογικά μ'] [**φτάνω** = σε λίγο φτάνω = σ'λίου έρουμοι] και άλλα ρήματα και έννοιες.

- Ερχομός** **Έρσημου** , [ο ερχομός σου μας έφερε τύχη= 'τοσόν ντου έρσημου ηύρην μας ντιατσιάλ]
- Έρωτας** **Σεβδάς** , προέρχεται από την τούρκικη λέξη **sevtas** = **έρωτας** [είχε μεγάλο έρωτα= είχειν μέγα σεβδά]
- ερωτοχτυπημένος** **Ντόκειν του σεβδάς** , εκφράζεται με την φράση **τον χτύπησε ο έρωτας** [ντοκειν ντου= τον χτύπησε]
- Ερωτώ** **Ρωτώ** , προέρχεται από παράφραση του ρήματος **ερωτώ** [ρώτησε τον να δούμε που θα πάει= ρώτα ντου να ρανίσουμε πούρτα να πάει]
- Εσπέρα απόγευμα** **Αγρατσι** , [το απόγευμα θα πάμε στην εκκλησιά= ντι αγρατσι να πάμ'σ'νεκκλησιά]
- Εσταυρωμένος** **Σταυρουμένου** , από την λέξη **Εσταυρωμένος**
- Εστία**
[πηγή θέρμανσης φωτιάς]
- Οντσιάχ** , [τοποθετούσαν δύο πέτρες παράλληλες και μεταξύ αυτών άναβαν την φωτιά] προέρχεται από την τούρκικη λέξη **osak** = τζάκι , βέβαια η λέξη **οντσιάχ** δεν υπονοεί μόνο το τζάκι [γιατί δεν υπήρχε εκείνη την εποχή αλλά και την κάθε εστία φωτιάς.
- Εσχάρα** **Προυσιά** , μικρό τριγωνικό μεταλλικό κατασκεύασμα το οποίο τοποθετούσαν επάνω στην φωτιά και επ' αυτού τοποθετούσαν την **κατσαρόλα** ή άλλο μαγειρικό σκεύος . ονομάζεται δε **προυσιά** από την λέξη **πυροσιά** = σχάρα
- Εσύ** **Ισύ** , προέρχεται από την αντωνυμία **εγώ ,εσύ , αυτός** , [εσύ έφερες τούς αστυνόμους στο χωριό= ισύ ηυρης ντά τσανταρμιαία σου χωργιό]
- Εσώβρακο** **Βρατσι** , προέρχεται από την ελληνική λέξη **βρακί** παραφρασμένο [φορούσαμε μακριά μάλλινα βρακιά = φόρουναμ' μακρυά μαλίτικά βριατσιά]
- Εσώρουχο** **Μεάτ**
- Εταζέρα** **Τεήρα** , ξύλινο έπιπλο με ράφια καρφωμένο στο τοίχο , όπου επ' αυτού τοποθετούσαν τα μαγειρικά σκεύη των και ιδίως τα πιάτα η και 'τι διακοσμητικό διέθεταν εκείνη την εποχή
- Εταίρα** **Γαντσιούχα η οροσπούσα** , η λέξη **γαντσιούχα** χρησιμοποιείτο για την γυναίκα εκείνη πού έγγαμη η άγαμη επιδίδεται σε σεξουαλική σχέση με τον οποιονδήποτε η δε λέξη **οροσπούσα** χρησιμοποιείτο για την γυναίκα η οποία κατ' επάγγελμα έπραττε την ενέργεια αυτή.
- Ετοιμάζω** **Χαζουρλαντίζου** , προέρχεται από το τούρκικο ρήμα **hazirlamak** = ετοιμάζω [ετοίμασε τα ρούχα σου θα φύγουμε= χαζουρλάντα ντα φορτσιές να παραούμ]

Έτοιμο	Χαζούρ , προέρχεται όπως παραπάνω από την τούρκικη λέξη [είναι έτοιμο = τσίδει χαζούρ] είσαι έτοιμος = χαζουρλάντσης
Έτος	Χρόνους , από την λέξη χρόνος
Έτσι	
[τροπικό επίρρημα]	Ούτσια , προέρχεται από παράφραση του αρχαίου τροπικού επιρρήματος ούτως [έτσι θα γίνει η δουλειά = ούτσια να γενεί ντ'όργου] χρησιμοποιείται επίσης και ως ποσοτικό επίρρημα συνοδευόμενο με τις λέξεις πολύ ή λίγο δηλαδή [ούτσια πολύ] ή [ούτσια λίου] τόσο λίγο ήταν = ούτσια λίου δουν στην περίπτωση που στην φράση χρησιμοποιείται η έκφραση έτσι και έτσι τότε εκφράζεται ως αχτσιά τς'αχτσιά
Ευαγγέλιο	Βαντζέλ , προέρχεται από παράφραση 'της ελληνικής γλώσσας ευαγγέλιο
Εύγε	Γιασιά η και Μπράβο το πρώτο από την τούρκικη ορολογία το δε δεύτερο από την ελληνική όπως σήμερα εκφράζεται
Ευθεία	Ντογρού , προέρχεται από το τούρκικο επίρρημα dogru = ίσια ευθεία [εκεί ευθεία θα πάς = ντετσιά ντογρού να πάς] κατ' ευθείαν χωρίς λοξοδρόμηση
Ευθυγραμμίζω	Σεραλαϊζου ντου γίσα = το αραδιάζω στην ευθεία του [σεραλαϊζου = το βάζω στην σειρά του]
Ευθυμία [όνομα]	Ευθυμία Φιμία Ντετές υποκοριστικά του ονόματος
Ευθύς –εία – ύ	Γίσο, γίσα = ίσιο – ίσια προέρχεται από παράφραση του επιθέτου ίσιος
Ευκοίλιος	Τσιλιάρ η και τσιλιάρης , αυτός που παθαίνει συχνά διάρροια προέρχεται από την λέξη τσιρλιάρης και το ρήμα τσιρλίζω = η ενέργεια της διάρροιας ,παθαίνω συχνά διάρροια ,αποβάλλω διαρροϊκό υγρό λόγω κάποιου προβλήματος
ευκοιλιά	Τσίλιμα όπως παραπάνω αναφέρουμε
Ευκολία εύκολα	Γολαϊ , προέρχεται από την τούρκικη λέξη kolaylik και kolay = ευκολία [εσύ βέβαια την ευκολία σου ψάχνεις = ισύ ζαάρ ντου γολαϊς αραϊζεις]
ευλογημένος	Βλογημένου , προέρχεται από παράφραση της λέξης ευλογημένος [ευλογημένος να είσαι = βλογημένου να τσίσει]
ευλογητός	Βλογητός , προέρχεται από παράφραση της λέξης ευλογητός [ευλογητός ο Θεός = βλογητός ο Χεός]
Ευλογία ασθένεια	παιδική Τσιτσιάτς , προφανώς ονομάσθηκε έτσι διότι ο ασθενής έχει μικρά κόκκινα σπυράκια με πύων που τα παρομοίασαν σαν άνθη τσιτσιάς = άνθος
Ευλογώ	Βλογώ προέρχεται από παράφραση του ρήματος ευλογώ [ο παπάς τά γένια του ευλογεί πρώτα = παπάς τά σακάλια τ'βλογά ομπρό]
ευνουχίζω	Μπουρντίζου , [ευνουχίζαμε τα άλογα = μπούρντιζαμ ντ' αλούγαδα] πιθανόν η παραπάνω λέξη να προέρχεται από το ρήμα

εύπορος	μουνουχίζω που σημαίνει καθιστώ κάποιον αναποτελεσματικό αφαιρώντας τα γεννητικά του όργανα , τους όρχεις δηλαδή Εχ πολύ μάλ = έχει πολλά πλούτη εκφράζεται με πρόταση , λέγεται επίσης και η λέξη ζιαγκίν = πλούσιος το δε ρήμα ευ πορεύω δηλαδή έχω αγαθά και περνάω καλά ευημερώ , λέγεται με την λέξη ζιαγκιναντίζου
Ευρίσκω	Βρίσκου , προέρχεται από παράφραση του ρήματος ευρίσκω – βρίσκω συνήθως όμως χρησιμοποιείται ο αόριστος του ρήματος ηύρα [ευρίσκω την τύχη μου = βρίσκου ντου ντιατσιάλιμ’]
Ευτυχία	Μπερεκέτ , προέρχεται από την τούρκικη λέξη bereket = ευτυχία [ευτυχισμένος να είσαι = μπερεκιατλού να τσίσει]
Ευφυής	Ακουλού , προέρχεται από το τούρκικο akil = μυαλό ο μυαλομένος ο έξυπνος
Ευχαριστιέμαι	Χοσλαντίζου , προέρχεται από το τούρκικο ρήμα hostanmak = ευχαριστιέμαι [εσύ τώρα ευχαριστήθηκες = ισύ ντιαρά χοσλάντσης]
ευχαριστώ	Χεός άς σ έχ καλά = ό Θεός να σε έχει καλά η λέξη ευχαριστώ δεν υπήρχε , εκφράζονταν πάντα με πρόταση που είχε μέσα και την λέξη ΘΕΟΣ [Χεός να συ ρανά = ο θεός να σε βλέπει]
ευχέλαιο ευχή	Εφτσέλαιο , προέρχεται από παράφραση επίσης λέξης ευχέλαιο Εφτσή , όταν πρόκειται να πάρη ευχή από ιερέα και ντοβά όταν κάποιος δίδει ευχή η λέξη ντοβά προέρχεται από την τούρκικη λέξη dua = ευχή [πατέρα δώσε μου την ευχή σου να πάω στο καλό μου = βάβα ντόσμου ντου ντοβάς να πάου σου καλόμ’]
Ευωδιά Εφεξής	Μυρωζιά , προέρχεται από την λέξη μυρωδιά μυρωδικό Εκφράζεται με πρόταση απ’ ντιαρά τσι στέρια δηλαδή από τώρα και ύστερα λόγω μη ύπαρξη της συγκεκριμένης λέξης
Εφέτος	Φ’ετους , παρατηρούμε ότι ενώ η λέξη έτος εκφράζεται με την λέξη χρόνους το επίρρημα εφέτος = εφ’ και έτος εκφράζεται όπως αναφέρουμε φ’έτους
Εφιάλτης	Βαραχτάρους , η διαταραχή του ανθρώπινου οργανισμού κατά τον ύπνο , που εκδηλώνεται με όνειρα άσχημα , οτιδήποτε καταπιέζει την ψυχή μας η προκαλεί αγωνία , πιθανόν να προέρχεται από παράφραση της λέξης βραχνάς κατόπιν παράφραση της
Εφτά	Οφτά , προέρχεται από παράφραση του αριθμητικού επτά [επτά άτομα ήσαν = οφτά ονουμάτ’ ή ιντσιάν τσιόδαν]
Εχθές – χθεσινός	Χτές – εχτεσνού , από την παράφραση των λέξεων χθές και χθεσινός
Εχθρός	Οχτρός , από παράφραση της ελληνικής λέξης εχθρός ο εχθρός = οχτρός και ντουσμιάνους από το τούρκικο dusman = εχθρός [πάτησαν το χωριό μας οι εχθροί = πάτσιαν του χωργιό μας ντουσμάν’η οχτροί]
Έχιδνα	Οχιά , όπως και σήμερα λέγεται

Έχω είχαμε

Έχου , έειξαμ , προέρχονται από παράφραση του ρήματος έχω -είχαμε [έχω ασθένεια = έχου ντιάρτ] είχαμε πολλά ζώα = έειξαμ ν'γαζά πράμαδα] στο τέλος του βιβλίου γίνεται μια προσπάθεια κλίσης ορισμένων ρημάτων και ονομάτων

Έως ως [σύνδεσμος]

Ούς , προερχόμενο από το ως [έως το σπίτι μας θα πάμε = ούς ντου σπίτι' μας να πάμ'] χρησιμοποιείται επίσης και το μόριο τσιάχ αντί του έως , ως, ούς, π.χ. τσιάχ σου σπίτι' επίσης να πάμ']

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κόνιτσας

Ζ

- Ζαβολιά** **Ντιαβολιά** , προέρχεται από παράφραση της λέξης **διαβολιά** ονομάζεται επίσης έτσι ,προφανώς διότι οι ζαβολιές ήταν έργο του διαβόλου
- Ζακέτα** **Τσιάκιάτς** , εννοείται το πανωφόρι διότι τότες ζακέτες δεν υπήρχαν [φόρεσε το πανωφόρι σου = φόρου ντου τσιακιάτσι σ']
- Ζάλη** Η παραπάνω λέξη εκφράζεται με πρόταση χάσα **ντου μελό μ** '=έχασα το μυαλό μου
- Ζαλίζω** Επίσης και το ρήμα **ζαλίζω** εκφράζεται με πρόταση **παίρου ντου μελό τ'** = του παίρνω το μυαλό [φτάνει πια με ζάλισες = σόν άλλου πήρεις ντου μελό μ']
- Ζαμάνι** **Ζαμάν** , προέρχεται από την τούρκικη λέξη **zaman** = μεγάλο χρονικό διάστημα π.χ. τον καιρό εκείνο = εκείνου ντου ζαμάν']
- Ζαρώνω** **Τσιβουρκώνου** , [γιατί ζάρωσες στην γωνία = γιαϊ τσιβουρκώχεις σου κιοσιά] προέρχεται από το ρήμα **βουρκώνω** με την προσθήκη του **τσι** και έχει την έννοια του είσαι ετοιμος να κλάψεις [χάνεις την διάθεση σου με αποτέλεσμα το δάκρυ] συμμαζεύομαι από κρύο ή ντροπή
- Ζαχαρένιος**
Ζάχαρη **Σιακιαριώνας** , επίσης προέρχεται όπως η παραπάνω λέξη **Σιακιάρ** , προέρχεται από την τούρκικη λέξη **seker** = **ζάχαρη** και **σιαρμπάτ** [ζάχαρι νερό δροσερό και λίγο ξύδι –φαγητό του καλο καιριού]
- Ζεματώ** **Κάφτουδου** , προέρχεται από το ρήμα **καίω** [με ζεμάτισες = εκαψεις μοι] λέγεται επίσης και με την λέξη **χασιέβου** = ζεματώ [με ζεμάτησες = χασιψεις μοι]
- Ζερβός ζερβοχέρης** **Σολαχτσής** , προέρχεται από την τούρκικη λέξη **solah** = **αριστερός** αυτός που κάνει χρήση του αριστερού χεριού
- Ζέστα η** **Ζέστους** , προέρχεται από παράφραση της λέξης **ζέστη** [σήμερα πολύ ζέστη θα κάνη = σήμερα πολύ ζέστους να μπείκ]
- Ζεσταίνω** **Ζένου** , προέρχεται από παράφραση του αρχαίου ρήματος **ζέω** που σημαίνει **ζεσταίνω μέχρι βρασμού κάτι** [ζεσταίνω το γάλα = ζένου ντου γάλα] έζεσα [φτάνει πια ζεστάθηκα = σών' άλλου έζεσα]
- Ζέσταμα** **Ζέσημου** , προέρχεται από παράφραση της λέξης **ζέσταμα** [τον χειμώνα το ζέσταμα του ανθρώπου είναι δύσκολο = ντου χειμός ιντζιανιού ντου ζέσημου ζόρ νοι] δεν νοείται εδώ το ζέσταμα των αθλητών .
- Ζευγάρι** **Ζευγάρ** , προέρχεται από παράφραση της λέξης **ζευγάρι** [πάρε το ζευγάρι και έλα στο χωράφι = έπαρ ντου ζευγάρ τς'έλα σου κόμα] πολλές φορές όμως χρησιμοποιείται και η λέξη **τσιφ** = **ζευγάρι** [αγόρασα ένα ζευγάρι παπούτσια = γόρασα να τσιφ γούντουρης]

στην δε περίπτωση που το ζευγάρι είναι πανομοιότυπο τότε χρησιμοποιείται και η λέξη **κίτσια** αυτό βέβαια συναντάτε στην περίπτωση των δίδυμων αδελφών

Ζευγάρωμα

Τσακτίρτιμα, [με τον γαϊδαρο σε ζευγαρώνω [βρισιά]= μη ντου γαϊντούρ συ τσακτιρτίζου] πιθανόν να προέρχεται από την τούρκικη βρισιά **αι σιχτίρ** γενικά η παραπάνω βρισιά σημαίνει σε διαβολοστέλνω εδώ έχει την έννοια του ζευγαρώνω και συνήθως η λέξη χρησιμοποιείται μόνον στην περίπτωση της βρισιάς και όχι στην περίπτωση της ερωτικής σύμπτυξης.

Ζηλεύω

Γ'σχαντίζου, προέρχεται από το τούρκικο ρήμα **kiskanmak** = **ζηλεύω** [τον αδελφό σου ζηλεύεις = ντ'αελφό σ' γ'σχαντίεις] λέγεται επίσης και **παχουλαντίζου** [γιατί ζηλεύεις = γιαί παχουλαντίεις]

Ζήλια

Γ'σχάντημα, προέρχεται όπως παραπάνω από το τούρκικο ρήμα [η ζήλια σου τι είναι= ντου γ'σχάντημα σ'τι νοι] **παχουλάντημα** [η ζήλια σου τώρα τι είναι = ντου παχουλάντημα ς ντιαρά τι νοι] η δυσaréσκεια για ξένη ευτυχία

Ζημιά

Ζιάν, προέρχεται από την τούρκικη λέξη **ziyan** = **ζημιά** βλάβη από κάποιο γεγονός ατύχημα [έπαθε ζημιά με το κάρο = μη ντ'αραμπά γένει ζιάν]

Ζημία

Ζαράρ, προέρχεται από την τούρκικη λέξη **zarar** = **ζημία** βλάβη, απώλεια οικονομική [έχω ζημία από αυτή την δουλειά = έχου ζαράρ απήτο ντου 'οργου] όταν όμως η ζημία βαρύνει κάποιον χωρίς αυτός να την έχει προκαλέσει, χωρίς να έχει την ευθύνη της, τότε χρησιμοποιείται η λέξη **τζερεμές**, προέρχεται από την τούρκικη λέξη **cereme** = τα χρήματα που πληρώνει κάποιος για την αποκατάσταση της παραπάνω ζημιάς

Ζημιώνω

Έχου ζιάν = **έχω ζημιά** λέγεται επίσης και με την λέξη **μπατουρντίζου** [όταν πρόκειται για χρήματα] ζημίωσα πολλά χρήματα = μπατούρσα ένα γαζά παράϊα

Ζήση

[το να ζεις καλά]

Γκιατσιμ, προέρχεται από την τούρκικη λέξη **jecim** = **ζήση** [άστο αυτό το να ζεις καλά κοίταξε = ατό άστου ντου γκιετσιμίς 'ράνα]

Ζητιανεύω

Ζητιανεύου, προέρχεται από το ρήμα **ζητιανεύω** -**ζητιάνος** αυτός που ζητά κάτι

Ζητώ

Κρέου, με την ίδια λέξη εκφράζοντα και τα ρήματα **γυρεύω** -**θέλω** [**θέλω** το κουτάλι -γυρεύω το κουτάλι -ζητώ το κουτάλι = κρέου ντου χουλιάρ] λέγεται επίσης και **ντιλαιίζου** προερχόμενο από το τούρκικο ρήμα **dilemek** [τι ζητάει η ψυχή σου = ψυχή σ'τι ντιλαιίζ] έχει δε και την έννοια του περιμένω, ψάχνω να βρω κάτι, επιδιώκω, απαιτώ, [τι απαίτηση έχεις = ντου κρέψιμου σ' ποιο νει]

Ζωνάρι

Ζουνάρ, προέρχεται από παράφραση της λέξεως **ζωνάρι** [φόρεσε

το ζωνάρι να μη πονάει η μέση σου = φόρου ντου ζουνάρ να μη σουλαιζνει ντά μέσα σ]

- Ζόρι** **Ζόρ** , προέρχεται από παράφραση της τούρκικης λέξης **zor** = βία ,καταναγκασμός γίνεται κάτι κατόπιν πιέσεων και το ρήμα ζορίζω λέγεται **ζορλαιζου** δηλαδή η ενέργεια της πίεσης που καταβάλλω προκειμένου να πετύχω κάτι.
- ζουμί** **Ζομί** , προέρχεται από παράφραση της αρχαίας λέξης **ζωμός** = [χυλός]με την παραπάνω λέξη εννοούσαν και το φαγητό **ζομί** πού ήταν ένας χυλός από **αλεύρι και άλλα συστατικά**
- Ζουμπάς** **Ζουμπάς** , εργαλείο που τρυπάει τα μέταλλα προέρχεται από την τούρκικη λέξη **zimpra** με την ίδια λέξη νοείται και ο κοντός άνθρωπος.
- ζουρλαίνω** **Τσανίζου** , οι λέξεις **ζουρλός –τρελός** εκφράζονται με την λέξη **τσανό** τά δε ρήματα **ζουρλαίνω –τρελαίνω** με το ρήμα **τσανίζου**
- ζουρλός** **Τσανό** , ομοίως όπως παραπάνω
- ζοχάδα** **Μασσούρ** , [οι ζοχάδες μου πονάνε και τρέχουν αίμα = ντά μαα σούρια μ'σουλαιζνει τσι' αχτίζνει όϊμα]
- Ζυγαριά** **Γαντάρ** , προέρχεται από την τούρκικη λέξη **kantar** = **ζυγαριά –καντάρι** [μια ζυγαριά σιτάρι παίναμε μισή οκά φακή= ένα γανταριά γιέλμα περίξαι έναν ουντσιά φακούϊα] ουντσιά= μισή οκά λέγεται δε και πάλαντζα = φορητή ζυγαριά παλιού τύπου
- Ζυγίζω** **Τζιάνου** , προέρχεται από το **ζυγιάζω – ζυάζω**-κατόπιν παράφρασης του ρήματος [ζυγίζω την σοδειά μου =τζιάνου σοδειάμ] έχει δε πολλές φορές και την έννοια του κρίνω , εκτιμώ ,έχω βαρύτητα [π.χ. ζυγίζει τα λόγια του = ντά λόϊα τ' τσιάν'ντα]
- Ζύγισμα** **Τζιασίμου** , προέρχεται όπως παραπάνω αναφέρουμε [το ζύγισμα των σταφυλιών= σταφυλιού ντου τσιάσιμου]
- Ζυγούρι** **Τοχλί** , [αφήνω το αρνί να γίνει ζυγούρι = αφήνου ντ'αρνί να ενεί τοχλί]
- Ζυγώνω** **Κοντέου** , από το ρήμα **κοντεύω** λέγεται επίσης και **συφτάνου** από το **σε φτάνω** [ζυγώνουμε στο χωριό = συφτάνουμ σου χωργιό 'κοντεύουμ σου χωργιό] προσεγγίζω ,πλησιάζω
- Ζυμάρι** **Ζυμάρ** , προέρχεται από παράφραση της λέξεως **ζυμάρι** [το ζυμάρι φούσκωσε =ντου ζυμάρ συκώειν]
- Ζυμώνω** **Ζυμώνου** , από παράφραση του ρήματος **ζυμώνω** [ζυμώστε καλά το ζυμάρι= ζυμώτ'καλά ντου ζυμάρ] ανακατώνω αλεύρι με νερό και πλάθω
- Ζώ** **Γιασιαϊζου** , προέρχεται από το τούρκικο ρήμα **yasamak**= **ζώ** [αυτός ζει καλά = από καλά γιασιαϊζ']
- Ζώα** **Πράμαδα** , [βάλτε τα ζώα στον στάβλο = χεκέτ'ντά πράμαδα σου στάβλου] οι παραπάνω δύο λέξεις λέγονται και **χτήνου** ή και **χτηνά** από την λέξη **κτήνος** και **κτηνά** όπου υποδουλώνουν τα μεγάλα ζώα.

Ζωή	‘ομιουρ , προέρχεται από την τούρκικη λέξη omur = ζωή –ζωντάνια [ζωή πάνω σου δεν έχεις = όμιουρ απάνους’ντέν έεις]
Ζωνάρι	Ζουνάρ , προέρχεται από παράφραση της λέξεως ζωνάρι λέγεται επίσης και ουσκιούρ όπου υποδηλώνει την βρακοζώνι
ζώνη	Τασμά
Ζώο	Χαιβάν , προέρχεται από την τούρκικη λέξη hayvan = ζώο [τα ζώα στο στάβλο φωνάζουν = ντά χαιβάνια σου στάβλου μπαγουρντούν]

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κόνιτσας

Η

Ηλιάζω –ομαι	Λιαζιέμοι , προέρχεται από παράφραση του ρήματος ηλιάζω – ομαι λιάζομαι – λιαζιέμοι [μονολεκτική απάντηση σε σχετική ερώτηση τι κάνεις εκεί= λιαζιέμοι ,δηλαδή κάθομαι κάτω από τις ακτίνες του ηλίου
ηλίανθος	Ντιαλάγαμπαρ , ονομάζεται το φυτό αυτούσιο , τα δε σπόρια του λέγονται νταλαγαμπαριού γούτσια πολλές φορές η παραπάνω λέξη χρησιμοποιείται με μεταφορική έννοια δηλαδή του ψηλού και λεβέντη στην κορμοστασιά παλικαριού χαρακτηριστική η φράση γένεις αν ντου ντιαλάγαμπαρ υποδεικνύοντας την λεβεντιά του νέου
ηλιέλαιο	Νταλαγαμπαριού λάϊ , το λάδι που προέρχεται από την κατεργασία των καρπών του ηλίανθου
ηλίθιος	Ογξούζ , προέρχεται από το τούρκικο ogsuz = χαζός – ηλίθιος-βλάκας [τι μιλάς εσύ βρέ ηλίθιε= τι γκιαλατζιέβης ισύ ρέ ογξούζ]
Ηλικία	Η παραπάνω λέξη δεν συναντάται στο ιδίωμα του ΜΙΣΤΙ , εκφράζεται όμως με πρόταση όπως ποτ' γενήχεις η πόσα χρονού τσίσει δηλαδή πότε γεννήθηκες, η πόσων ετών είσαι ώστε να διαπιστωθεί η ηλικία
ηλικιωμένος	Γιορόν , προέρχεται από παράφραση της λέξης γέρος [οι ηλικιωμένοι συνέχεια μιλούσαν και οι νέοι άκουγαν= ντά γιορόνια βέρα γκιαλιάτσιβαν τσι ντα νταλίγανουϊά άκουναν]
ηλιοβασίλεμα	τουν καταβαίν 'ολιους =όταν κατεβαίνει ο ήλιος εκφράζεται με πρόταση διότι δεν υπάρχει η αντίστοιχη λέξη
ήλιος	Όλιους , προέρχεται από παράφραση της λέξης ο ήλιος [από πάνω ο ήλιος έκαιγε και εμείς στα χωράφια θερίζαμε= απ'απάνου μας όλιους κάφτηξιν, τσι μείς σά κόμαδα χαίριζαμ']
Ηλιοψημένος	Δεν υπάρχει η κατάλληλη λέξη προκειμένου να εκφράσει τον άνθρωπο που εκ της εργασίας του λέγεται ηλιοψημένος εκφράζεται όμως με πρόταση όπως [αυτός είναι ηλιοψημένος = ατό τσίδει απ'τ'όλιου καμένου]
Έμαρτον	Έμαρτον είναι ο αόριστος του αμαρτάνω και χρησιμοποιείται συχνά για να εκδηλώσει την συγγνώμη του στην περίπτωση της αμαρτίας η και του οποιουδήποτε λάθους
Ημέρα	Μέρα προέρχεται από την λέξη ημέρα όταν όμως θέλουμε να πούμε την ημέρα [όλη] λέγεται τελεμεριός [όλη την ημέρα θερίζαμε και το βράδυ κοιμόμασταν= τελεμεριός χαίριζαμ τσι ντου βραϋ τσιμώδουμιστοι]
Ημερεύω	Ημερώνου η μερώνου , κάνω κάποιον η κάτι ήμερο – τιθασεύω – καθησυχάζω προέρχεται από παράφραση του ρήματος ημερεύω [κουράστηκα πολύ μέχρι να τον ημερέψω= γιορούλτσα πολύ ούς να δου μερέψου]

ημερομίσθιο Ημίγυμνος	Μεροκάματο Τσιμπλάχ , οι λέξεις ημίγυμνος γυμνός ολόγυμνος εκφράζονται με την λέξη τσιμπλάχ προερχόμενο από την τούρκικη λέξη Giplak = γυμνός χρησιμοποιείται επίσης η παραπάνω λέξη έχοντας και μεταφορική έννοια δηλαδή του φτωχού του κακομοίρη και ανάλογες είναι και οι προτάσεις
Ημίονος	Μουλάρ , από την λέξη μουλάρι η παραπάνω λέξη χρησιμοποιείται και στις περιπτώσεις εκείνες όπου εκφράζεται το πείσμα του ανθρώπου , χαρακτηριστική είναι η φράση μουλαριού γινάτ έεις.
Ημισέληνος	Μισό φέγκους , φέγκους = το φεγγάρι , εκφράζεται ως σύνθετη λέξη μισό –φεγγάρι
Ηνίο	Γκιάμ , κράτησε σφιχτά τα ηνία του αλόγου = σούχτα αλογουίου ντά γκιάμια , προερχόμενο από την τούρκικη λέξη
Ήπαρ	qem = γκέμι , γκέμια Σκώτ , προέρχεται από παράφραση της λέξης το σुकώτι εσωτερικό όργανο ανθρώπου και ζώων , πολλές φορές από την κατάσταση του παραπάνω οργάνου διαπιστώνεται εάν το ζώο ήταν άρρωστο η όχι χαρακτηριστική η φράση ντά σκώτια τ' τσιόδαν καλά δηλαδή ήταν καλά τα σκώτια άρα δεν ήταν αρρωστημένο το ζώο
Ησυχάζω	Γυραχατλαντίζου , προέρχεται από το τούρκικο rahatlanmak = ησυχάζω [κουραστικά θα πάω να ησυχάσω = γιορούλτσα να πάου να γυραχατλαντίσου]
Ηχος	Σιάς , [τι ήχος είναι επίσης = τι σιάς νοι ητο] το αίτιο που ερεθίζει το αισθητήριο όργανο της ακοής, κάθε τι που ακούμε

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κόνιτσας

Θ

- θάβω** **Μουχώνου** η **πουχώνου** , η λέξη **μουχώνου** προέρχεται από παράφραση των λέξεων **χώνω μέσα** ,στο χώμα κάτι η δε λέξη **πουχώνου** προέρχεται από παράφραση του ρήματος **παραχώνω = σκεπάζω** κάτι με χώμα [θάψαμε τον πεθαμένο= μούχουσαμ η πούχουσαμ'ντου χαμένου] έχει δε την έννοια του θάβω -ενταφιάζω- κρύβω κάτι μέσα στο χώμα
- θαμμένος** **Μουχουμένου** η **πουχουμένου** , όπως παραπάνω αναφέρεται [ο νεκρός είναι θαμμένος πιά= ντου χαμένου τσίδει μουχουμένου ζαάρ]
- θάλασσα** **Ντιαγκίζ** , προέρχεται από την τούρκικη λέξη **dengiz = θάλασσα** [θάλασσα και βαπόρια δεν γνωρίζαμε =ντιαγκίζ τσι παμπορία ντέ ξέυρειακαμ']
- θαμπός** **Μπουλανούχ** , οι λέξεις **θολός** και **θαμπός σκοτεινός** **συννεφιασμένος** εκφράζονται με την λέξη **μπουλανούχ** και προέρχεται από το τούρκικο **bulanik = θαμπό -θολό** [θάμπωσε η περιοχή [από την κακοκαιρία]= μπουλαντσιν ντ'ορταλούχ]
- θαμπώνω** **Μπουλαντίζου** , προέρχεται από το τούρκικο ρήμα **bulanmak = θολώνω θαμπώνω** [θαμπώνω τά νερά = μπουλαντίζου τά λερά] εκφράζει δε τις έννοιες του **συννεφιάζω -ομαι** , **θολώνω -ομαι** , **θαμπώνω -ομαι** , **σκοτεινιάζω-ομαι**
- θάνατος** **Σάνατος** , προέρχεται από παράφραση της λέξη **θάνατος** εκφράζεται και ως **χάσημα** από το ρήμα **χάνομαι** π.χ. [θα πάω στον θάνατό του = θα πάου σου σάναδου τ'] [ο θάνατος του τώρα τι ήταν= ντου χάσιμουτ' ντιαρά τι δουν]
- θανατώνω** **Σκοτώνου** , το ρήμα **θανατώνω** εκφράζεται όπως και στο ρήμα **σκοτώνω** με παράφραση
- θάρρος** **Τάρρος** , προέρχεται από παράφραση της λέξης **θάρρος** [είχε θάρρος και το έκανε = έειξιν τάρρος τσι ποίkein ντου] το δε ρήμα **θαρρεύω** εκφράζεται με την πρόταση παίρου **τάρρος = παίρνω θάρρος**
- θαρρώ** **Νομίζου** , προέρχεται από το αρχαίο ρήμα **νομίζω = θαρρώ** , υποθέτω, έχω την γνώμη [θαρρώ αύριο θα βρέξει = νομίζου σάμπαχτα να βρέξ']
- θαύμα** **Ταύμα** , προέρχεται από την λέξη **θαύμα** μετά από παράφραση [περιμέναμε όλοι να γίνει το θαύμα = γκιοσλάίζαμ ούλα μας να γενεί ντου ταύμα]
- θάψιμο** **Μούχουμα** η **πούχουμα** , από την λέξη **παραχώμα παραχώνω** όπως παραπάνω αναφέρεται
- θέα** **Σέηρ** , [από το σπίτι σου έχεις καλή θέα = απ'ντου σπίτι σ'έεις καλό σέηρ] η εικόνα τοπίου που αντικρίζει κάποιος από μακριά ή από ψηλά

θεάρεστος	Χεού γαπημένου = ο αγαπημένος του ΘΕΟΥ, λέξη σύνθετη αρεστός και Θεός
Θεία	Ιζιά , αλλά και χαλά η λέξη χαλά προέρχεται από την τούρκικη λέξη hala = θεία [θεία Μακρίνα = χαλά Μακίτς] η και ιζιά Μακίτς , η αδελφή ή εξαδέλφη του πατέρα η της μητέρας η σύζυγος του θείου αλλά και από σεβασμό η μεγάλη σε ηλικία γυναίκα
Θειάφι	Κουκούρτ , [θα πάω να ρίξω θειάφι στ' αμπέλι = να πάου σ' αμπέλ να σιέρου κουκούρτ]
Θείος [μου]	Νταϊμ , προέρχεται από την τούρκικη λέξη dayi = θείος [μαζί με τον θείο μου πήγαινα για όργωμα = μη ντου νταϊ μ'ντάμα παίνηξα σου λάσημου] η παραπάνω λέξη χρησιμοποιείται συνήθως στην έκφραση της συγγένειας του θείου από την πλευρά της μάνας και σε ένδειξη σεβασμού προς τον μεγαλύτερο, στην αντίθετη περίπτωση του πατέρα, δηλαδή, χρησιμοποιείται η λέξη λούβαμ από την παραλλαγή της λέξης βαβάμ = πατέρας [αντικαταστάτης του πατέρα αδελφός του πατέρα]
Θέλω	Κρέου , – με την ίδια λέξη εκφράζονται και τα ρήματα ζητώ και γυρεύω προέρχεται από παράφραση του ρήματος γυρεύω το οποίο γίνεται κρεύω –ου [Τι θέλει –τι ζητάς –τι γυρεύεις = τι κρέεις] ανάλογα με την πρόταση χρησιμοποιείται και το ρήμα αραϊζου από το τούρκικο ρήμα aramak = ζητώ γυρεύω θέλω ψάχνω [τι θέλεις = τι κρέεις η και τι αραϊζεις] έχει δε και τις παρακάτω έννοιες, έχω την πρόθεση να κάνω κάτι, επιζητώ, επιδιώκω, έχω ανάγκη και χρειάζομαι κάτι, επιχειρώ, προσπαθώ κ.λ.π.
θεμελιώνω	Χαίκου ντεμέλια = βάζω θεμέλια εκφράζεται με δύο λέξεις χαίκου = βάζω και ντεμέλια = θεμέλια
θεονήστικος	Πολύ πεινασμένου η γκιαμπάρσην απ'πείνα , στην πρώτη περίπτωση εκφράζεται από τις λέξεις πεινασμένος και πολύ ενώ στην δεύτερη περίπτωση χρησιμοποιείται το ρήμα γκιαμπιαρτώ πού σημαίνει πεθαίνω από κάποια αιτία εδώ του φαγητού
Θεός	Χεός , προέρχεται από παράφραση της λέξης ΘΕΟΣ [ο ΘΕΟΣ είναι μεγάλος = ΧΕΟΣ μέγα νοι] 'όπως και σε άλλα σημεία αναφέρουμε οι λέξεις που έχουν σχέση με την θρησκεία εκκλησία παραμένουν σχεδόν στο σύνολο του αναλλοίωτες
θεότρελος	Πολύ τσιανό , [εσύ είσαι θεότρελος = ισύ τσίσει πολύ τσιανό]
Θεοφάνια	Χεοφάνια από το ΧΕΟΣ εφάνη [στα Θεοφάνια έριχνε ο παπάς τον σταυρό μέσα στο νερό = σά Χεοφάνεια ρίφτηξιν παπάς ντου σταυρό σου λερό]
θεραπεία	Γιατριά , από την λέξη γιατρός λέγεται επίσης και τσιαρά [θεραπεία δεν έχει = γιατριά ντέν έχ η τσιαρά ντέν έχ] η λέξη τσιαρά προφανώς είναι τούρκικη
θεραπεύω	Γιατρεύω από το γιατρεύω , [θεραπεύαμε τις ασθένειες μας με πρακτικά = γιάτρευαμ ντά ντιάρτια μας μη ντά πραχτικά]

θερίζω	Χερίζου , προέρχεται από παράφραση του ρήματος θερίζω [από το πρωϊ θερίζαμε με τα χέρια= απ'σαμπαχτάν χερίζαμ'μη ντά χέρια]
θέρος	Χέρους , προέρχεται από την λέξη θέρος [την εποχή του θέρους ο ένας βοηθούσε τον άλλον= χέρους ντου βαχούτ τόνα μας κρούηξειν τράι'μητ'άλλου]
θερμαίνω	Ζένου , προέρχεται από το αρχαίο ρήμα ζέω = βράζω κατόπιν παράφραση του ,[θερμαίναμε το σπίτι με το ταντούρ= ζένοιξαμ ντου σπít'μη ντου ντουντούρ]
θέρμανση	Ζέσιμου , ομοίως προέρχεται από το ζέσταμα και ανάλογες είναι όλες οι άλλες λέξεις που έχουν σχέση με την θερμότητα .
θερινός	Καλοτσαιρνού , προέρχεται από παράφραση της λέξης καλοκαιρινός [θερινός αέρας= καλοτσαιρνού κυργιός]
θερμάστρα	Ζόπα , προέρχεται από παράφραση της τούρκικης λέξης soba = θερμάστρα , καίγαμε αποξηραμένα κόπρια στην σόμπα= γύφτηξαμ γκιαμπράϊα σου ζόπα] γκιαμπρό= αποξηραμένα κόπρια αγελάδων
θερμός	Χουλιός από το χλιαρός , [το καλοκαίρι φυσούσε θερμός άνεμος = ντου καλοτσαίρ φύσανειν χουλιού κυργιός] χρησιμοποιείται όμως και η λέξη ζεστός
θέση	Τόπους προέρχεται από παράφραση της λέξεως τόπος το μέρος όπου τοποθετούμε κάτι , τοποθεσία ,η κατάσταση στην βρίσκεται κάποιος [κάθισε στην θέση σου = κάτση σου τόπους] κάθισε εσύ να πάω εγώ στην θέση σου= κάτς'ισύ άς πάου ογώ σου τόπους
θηλάζω	Βυζάνου , προέρχεται από το ρήμα βυζαίνω δίνω τον μαστό για θηλασμό [θηλάζω το μωρό= βυζάνου ντου φσιάχ] όταν όμως απάντούσαν σε ερώτηση μεγαλύτερου από σεβασμό χρησιμοποιούσαν την λέξη ταϊζου [νύφη τι δουλειά κάνεις απάντηση θηλάζω το μωρό= ταϊζου ντου φσιάχ]
θηλυκό	Χελικό , προέρχεται από παράφραση της λέξης θηλυκό [φέρ το θηλυκό άλογο για πότισμα= φέρ ντου χελικό άλουγου να πγεί λερό]
θηλασμός	Βύζαγμα βλέπε την λέξη θηλάζω
θλίψη	Μαράζ ,προέρχεται από την τούρκικη λέξη maraz = μεγάλη θλίψη αγιάτρευτος καημός ,κατάθλιψη.
θόλος	Κεμέρ , προέρχεται από την λέξη καμάρα kamera στα λατινικά καμπυλόγραμμη ή ημισφαιρική οροφή ,τρούλος [η εκκλησιά μας είχε ένα σωρό καμάρες = νεκκλησιά μας είχαν ένα γαζά κεμέρια]
θολός	Μπουλανούχ , προέρχεται από την τούρκικη λέξη bulanik = θολό [θόλωσε ο καιρός ,θα βρέξει= ντ'ορταλούχ μπουλάντση να βρέξ] όπως και η λέξη θαμπός σκοτεινός κ.λ.π.
θολώνω	Μπουλαντίζου , προέρχεται από την τούρκικη λέξη bulanik όπως παραπάνω[το μυαλό μου θόλωσε = ντου μελό μ'μπουλάντσην]
θόρυβος	Σαματάς , προέρχεται από την τούρκικη λέξη samata = θόρυβος φασαρία ταραχή

Θορυβώ	Σιάνου σαματά = κάνω θόρυβο
Θρήνος	Αγλατούρντιμα , από την αρχαία λέξη αγλαίσμα που σημαίνει γοερό τραγούδισμα· εδώ έχει την έννοια του γοερού κλαψίματος χρησιμοποιείται βέβαια και η λέξη κλάψιμο από το ρήμα κλαίω
Θρηνώ	Κλαίου , από το ρήμα κλαίω αλλά και αγλαιίζου από το αρχαίο αγλαίσμα όπως παραπάνω αναφέρεται
Θρύλος	Μασιάλ , προέρχεται από την τούρκικη λέξη mesel = θρύλος – παραμύθι [ο θρύλος του Τσιακιντζι= Τσάκιντζι ντου μασάλ]
Θρυμματίζω	Τσακώνου ντου πολλά σαβάρια = το σπάω πολλές φορές , το κάνω κομμάτια
Θυμάμαι	Μπιαλαίζου , προέρχεται από το τούρκικο ρήμα bellemek θυμάμαι [μη μου το ξαναπείς το θυμάμαι= με ντου λές ξανά μπιαλαίζου ντου]
Θύμηση	Μπιαλαίμα , προέρχεται από το παραπάνω τούρκικο ρήμα [η θύμηση σου που ήταν = ντου μπιαλαίμα που δουν]
Θυμίαμα	Χυνιάμα , προέρχεται από παράφραση της λέξεως θυμίαμα [βάζα με θυμίαμα στο θυμιατήρι από τους Αγίους Τόπους= χέκειξαμ' χυνιάμα σου χυμιατήρ απ'ντου Χατζή]
Θυμιατήρι	Χυμιατήρ , προέρχεται από παράφραση της λέξεως θυμιατήρι
Θυμιατίζω	Χυμιατίζου , προέρχεται από παράφραση του ρήματος θυμιατίζω [θυμιατίζω επίσης εικόνες = χυμιατίζου ντά κόνεις] παρατηρούμε ότι αρκετές λέξεις μετατρέπουν τα αρχικά τους σύμφωνα , εδώ το θ γίνεται χ με διαφορετική βέβαια κατάληξη και προφορά σίγουρα.
Θυμός	Νταρουλντημα , προέρχεται από την τούρκικη λέξη darilmak =
Θυμώνω	[τι θυμός είναι αυτός = ητο τι νταρουλντημα νοί]
Θυμώνω	Νταρουλντίζου , προέρχεται από το τούρκικο ρήμα darilmak =
Θυμώνω	[άφησε τον αυτό τον θυμώνω= από άστου νταρουλντίζου ντου]
Θύρα	Τύρα , προέρχεται από παράφραση της αρχαίας λέξεως θύρα = πόρτα [κλείσε την πόρτα = ζάντου τύρα]
Θυρίδα	Τεήρα , εσοχή στον τοίχο υπό τύπον θυρίδας [βάζω τα κουτάλια στην θυρίδα= χαίκου ντά χουλιάρια σου τεήρα] βλέπε την λέξη εταζέρα
Θώρακας	Ντιός = το στήθος η κοιλότητα του σώματος των σπονδυλωτών άνθρωπος και ζώα όπου εντός αυτού βρίσκονται οι πνεύμονες και η καρδιά

I

ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΣ	Γιανάρης η Γεναρης , προέρχεται από παράφραση του Ιανουάριος-Γεναρης λέγεται βέβαια και ως τ' Αι Βασιλιού δηλαδή μήνας του Αγίου Βασιλείου ,ο πρώτος μήνας του έτους.
Ίαση	Γιατριά η τσιαρά ,η λέξη γιατρεία προέρχεται από το ελληνικό ρήμα γιατρεύω – γιατρεία [ίαση δεν έχει αυτή η ασθένεια = γιατρεία ή τσιαρά ντέν έχ ητο ντου ντιάρτ]
Ίασιμος	Γιατρεμένου προέρχεται από την λέξη γιατρεμένος ίδιος –α- ο ίδιος ,α ,ο η τούγκους ,[είσαι ίδιος ο πατέρας σου = τσίσει τούγκους βαβάς] ομοιάζεις στην εμφάνιση με κάποιον άλλον ,παρόμοιος
ιδροκοπώ	Νίουμοι τσορτσολούχ απ ντου γύτρους = γίνομαι μούσκεμα από τον ιδρώτα εκφράζεται με πρόταση διότι δεν υπήρξε η κατάλληλη λέξη, ιδρώνω πολύ εξ αιτίας της κούρασης
ιδρώνω	Γιτρώνου , προέρχεται από παράφραση του ρήματος ιδρώνω [το καλοκαίρι όταν θερίζαμε τα σιτάρια συνέχεια ιδρώναμε = ντου καλοτσαίρ τουν χαίριζαμ ντα γενήμαδα βέρα γίτρουναμ]
Ιερέας	Παπάς [είχαμε δύο ιερείς, έναν στην εκκλησία του Αγίου Βασιλείου και έναν στην εκκλησία του προφήτη Ηλία = έειξαμ ντυό παπαί τόνα τσιόδουν στ' Αι Βλασιού νεκκλησιά τσι τάλλου τσιόδουν σου Προφήτ Ηλία νεκκλησιά]
ΙΚΕΤΕΥΩ	Παρακαλώδου , προέρχεται από το ρήμα τον παρακαλώ [τον ικέτευσα να σε αφήσει να έλθεις κοντά μας = παρακάλτσιαδου να συ σαλντής να έρτης κουντά μας]
Ίλαρά	Τσιτσιάτς μεταδοτική εξανθηματική ασθένεια που προσβάλλει συνήθως τα παιδιά πήρε την ονομασία της από τα κόκκινα σπυράκια που έχει ο μικρός ασθενής και τα οποία πάρομοίωσαν ως άνθη λουλουδιών
Ίμάτιο	Μιάτ , προέρχεται από παράφραση της λέξης ιμάτιο [φορούσαν πρώτα τα ιμάτια = φόρουναν πρώτα ντά μιάτια] εσωτερικό μακρύ ένδυμα μάλλινο η βαμβακερό με μακριά μανίκια.
ιπασσία	Κάλτσιμμα , πιθανόν προέρχεται από την λέξη καβαλίκεμα κατόπιν ης παραφράσεως που επήλθε
Ίππεύω	Καλτσεύου , πιθανόν προέρχεται από το ρήμα καβαλικεύω [ιππεύαμε τ' άλογα = κάλτσευαμ'ντ'άλούγαδα]
Ίππος	Άλουγου , από την λέξη άλογο παρατηρούμε ότι πολλές λέξεις οι οποίες έχουν την ίδια έννοια ενώ στην ελληνική γλώσσα εκφράζονται με δύο λέξεις π.χ ίππος, άλογο στο ιδίωμα του Μιστί εκφράζεται μόνον με μια και κατόπιν παράφρασης της.
Ίσιος	Γίσο , προέρχεται από την ελληνική λέξη ίσιο [είχαμε ίσιο πλάστη για τις πίτες = έειξαμ γίσο οκλαβού για δά πασλαμάια]
Ίσια μπροστά	Ντογγρού , προέρχεται από το τούρκικο επίρρημα dogru = ίσια

- [περπάτα ίσια μπροστά να βρεις το καφενείο = πουρπάτ ντογρού ομπρό να βρίζεις ντου τοκάν]
- Ισιώνω** **Γισεύου**, προέρχεται από την ελληνική λέξη **ισάζω** –ισιώνω [ισιώναμε τα στρώματα το ένα πάνω στ' άλλο = γύσιβαμ'ντά στρώϊς τονα στ' άλλου απάν]
- Ίσκιος** **Σκιάφους**, προέρχεται μετά από παράφραση της λέξης **σκιά** [ψάχναμε να βρούμε καλόν ίσκιο το καλοκαίρι = αράϊζαμ να βρίζουμ καλό σκιάφους ντου καλοτσαίρ]
- Ίσως** **Μπιάλκις**, προέρχεται από τον τούρκικο σύνδεσμο **belkis** = **ίσως** [ίσως σήμερα να βρέξει = μπιάλκις σήμερα να βρέξ']
- Ίτιό** **Σογούτ**, δένδρο που συνήθως για να μεγαλώσει η και να διατηρηθεί θέλει πολύ νερό προφανώς πήρε το όνομα του από την τούρκικη λέξη σου που σημαίνει νερό
- Ίχνος** **Χουνάρ**, προέρχεται από παράφραση της λέξης **ίχνος** **χνάρι χουνάρ** αποτύπωμα ποδιού ανθρώπου ή ζώου, πατημασιά,

Κ

- Έκανα** **Μποίκα** , προέρχεται από παράφραση του ρήματος **ποιώ = κάνω** **κάτι κατασκευάζω ,δημιουργώ** [έκανα την δουλειά μου = μποίκα ντ'όργου μ']
- καβαλικεύω** **Καλτσεύου** , προέρχεται από παράφραση του ρήματος **καβαλικεύω** από το λατινικό ρήμα **caballiko** = ανεβαίνω σε άλογο η άλλο υποζύγιο [καβαλίκευσε τ' άλογο και έφυγε = κάλτσιπειν ντ'άλογου τ' τς' εύχειν] όπως και σε άλλες λέξεις παρατηρούμε την επίδραση του λατινικού στοιχείου και ίσως και του μεσαιωνικού το οποίο έχει απομείνει από την εποχή των σταυροφοριών.
- Καβγαδίζω** **Ντοϊστίζου** , προέρχεται από παράφραση του τούρκικου ρήματος **donusmek** = καβγαδίζω , μαλώνω , φιλονικώ διαπληκτίζομαι κ.λ.π.
- καβγάς** **Καβγάς**, προέρχεται από την τούρκικη λέξη **kavgā = φιλονικία , τσακωμός , φασαρία** [στον καβγά εκείνον ποιοι μαλώσανε = σ'εκεινά ντου καβγά τις ντοϊσειν] **μαλώνω = ντοϊστίζου**
- Καβγατζής** **Καβγατζής** , [οι δικοί μας οι άνθρωποι ήταν καβγατζήδες επειδή ήταν αγράμματοι = ταμάαρ ιντζιάν τσιόδαν καβγατζία γιαϊ ντέ ξέβρησαν γράμαδα] προέρχεται όπως παραπάνω αναφέρουμε
- Καβούκι** **Καφκούτσια** , προέρχεται από παράφραση της τούρκικης λέξης **kabuk** = όστρακο , έχει δε και τις έννοιες του κλείνομαι στον εαυτό μου , φοβάμαι να κάνω κάτι [π.χ κλείστηκε στο καβούκι του = τσατίχειν η ζαντώχειν σ'καουκούτσια τ'απές η από τον φόβο , μπήκε στο καβούκι του = απ του φόβου τ'σέμειν σ'καουκούτσια τ'απές]
- Καβουρμάς** **Γαβουρμάς** , προέρχεται από την τούρκικη λέξη **kavurma** = είδος φαγητού από τσιγαρισμένο κρέας με λίπος και κρεμμύδια το οποίο τοποθετούσαν εντός πήλινων δοχείων [τσουτσιά] και τα διατηρούσαν στα κελάρια για κατανάλωση
- Καβουρντίζω** **Γαβουρντίζου** , προέρχεται από παράφραση του ρήματος **καβουρντίζω** και το οποίο προέρχεται από το τούρκικο ρήμα **kavurmak** [καβουρντίζω το αλεύρι για να κάνω χυλό = γαβουρντίζου ντ'αλέβιρ να μποίκου ζομί]
- Καζάνι** **Γαζάν** , προέρχεται από την τούρκικη λέξη **kazan** = **καζάνι** [στο καζάνι μέσα φτιάχναμε πετιμέζι = σου γαζάν απές'σιάνοιξαμ'μπιακμιάζ'] μεγάλη μεταλλική χύτρα
- Καημένος** **Μαραχλαντισμένου** , προέρχεται από την παραπάνω λέξη **merak** η ίσως και της λέξης **maraz** και οι δύο λέξεις εκδηλώνουν την στεναχώρια τον καημό , την μη εκπλήρωση των ονείρων μας , των επιθυμιών μας ,. επίσης όταν θέλουμε να πούμε με κατάντησες καημένο , λέμε **μαραχλαντούρτσισμοι** λέγεται ακόμη και **ζαβαλού** προερχόμενο από την τούρκικη λέξη **zavali** = **καημένος** [ο καημέ

	νος έπαθε μεγάλη ζημιά = ντου ζαβαλού ημρην ντου μέγα ζιάν] οι παραπάνω τρεις λέξεις τούρκικης προέλευσης χρησιμοποιούνται ανάλογα με την πρόταση
Καημός	Μεράχ , προέρχεται από την τούρκικη λέξη merak = καημός στενοχώρια μεράκι λύπη για επιθυμία που δεν ικανοποιήθηκε , πάθος για επιθυμία [πέθανε από τον καημό του = πήειν απ του μεράχ τ'] πολλές φορές χρησιμοποιείται και η λέξη μαράζ προερχόμενο από την τούρκικη λέξη maraz = καημός , στενοχώρια , μελαγχολία .θλίψη, και όλα αυτά επειδή δεν πραγματοποιήθηκαν οι επιθυμίες του .
Καθαρίζω	Πακλαίζου , προέρχεται από το τούρκικο paklemek = καθαρίζω [καθαρίζω το σπίτι = πακλαίζου ντου σπίτ] αφαιρώ την βρωμιά , κάνω κάτι καθαρό, σκουπίζω , γυαλίζω,
καθαριότητα	Πακλαϊμα , όπως και η λέξη καθάρισμα
Καθάρισμα	Πακλαϊμα , προέρχεται από την τούρκικη λέξη paklemek = καθαρίζω [αύριο έχουμε καθαρίσμα του σταβλου = σάμπαχτα έχουμ' σταβλου ντου πακλαϊμα]
Καθαρός	Πάτς , [αυτή η γυναίκα είναι πολύ καθαρή στο σπίτι της = ατά ναίκα τσίδει πολύ πάτς σου σπίτι τ']
Καθένας ,καθένα	Πάν τόνα , = ο κάθε ένας ο οποιοσδήποτε [ο καθένας ας κάνει ότι θέλει = πάν τόνα άς μπείκ ό,τι κρεύ] λέγεται επίσης και χιάρκιας προερχόμενο από το τούρκικο herkes = καθένας [ο καθένας έέρει τον πόνο του = χιάρκιας ξεύρ'ντου σουζουτ']
Καθήκον	Χουριός , προέρχεται από παράφραση της λέξης χρέος με την έννοια της ηθικής υποχρέωσης του καθήκοντος της τήρησης των γραπτών και άγραφων νόμων
Καθισιό	Κάτσιμου , προέρχεται από παράφραση της λέξεως κάθισμα ; [με το καθισιό τίποτε δεν βγαίνει = μη ντου κάτσιμου ένα σιεϊ ντε βγαίν]
καθοδήγηση	Λέου ντου τι να μπείκ = του λέω τι πρέπει να κάνει , εκφράζεται με πρόταση λόγω ελλείψεως της συγκεκριμένης λέξεως. [καθοδήγησέ τον = είπει ντου τι να μπείκ δηλαδή πές του τι να κάνει
Καθόλου	Χίτς , προέρχεται από το τούρκικο επίρρημα his = καθόλου [καθόλου δεν σε είδα = χίτς ντέ συ ράντσα]
Κάθομαι	Κάχουμοι , προέρχεται από παράφραση του ρήματος κάθομαι [κάθομαι στην σκιά του δένδρου = κάχουμοι σ'σαλουϊου ντου σκιάφους]έχει δε και τις παρακάτω έννοιες , κατοικώ , περνώ τον καιρό μου, βουλιάζω, αδρανώ για κάτι, και πάντα συνοδεύεται με την αντίστοιχη πρόταση .
καθρέφτης	Αϊνάς , [έχω ένα μικρούλικο καθρέφτη μόνο για να ξυρίζομαι = 'εχου να μικρίτσικου αϊνά για να ξουριζιέμοι]
Καϊλα	Καϊλα , κάψιμου ,η λέξη κάψιμου προέρχεται από το κάψιμο [εσω

τερικό] που υποδεικνύει την **καϊλα** [έχω κάψιμο στο στομάχι μου = έχου καϊλα σ'καργιά μ']

Καϊμάκι

Γαϊμάχ, προέρχεται από την τούρκικη λέξη **kaymak** = καϊμάκι [κάνε με έναν καφέ με μπόλικο καϊμάκι = μπήκει μοι να γαϊφέ μ'ένα γαζά γαϊμάχ] στην περίπτωση του γάλακτος η αφρόκρεμα το καϊμάκι δηλαδή λέγεται τσίπα όπως επίσης τσίπα λέγεται και η αποξηραμένη κρούστα γάλακτος.

Καινούργιο

Τσένουριου, προέρχεται από παράφραση της λέξης **καινούργιο** [αγόρασα καινούργια ρούχα = γόρασα τσένουρια φορτσιές], με την παραπάνω λέξη εννοούσαν και το πολύ κοντά σε χρονικό διάστημα [μόλις τώρα το έκανα = ακούμ τσένουριας ντου μπείκα]

Καιρός

Βαχούτ, προέρχεται από την τούρκικη λέξη **vakit** = **καιρός** **περίσταση** [τι καιρό κάνει έξω = τι βαχούτ σιάν'όξου] λέγεται επίσης και **χαβά** προερχόμενο από την τουρκική λέξη **hava** = **καιρός** [τι καιρό κάνει έξω = τι χαβά σιάν'όξου] οι δύο παραπάνω λέξεις υπονοούσαν πολλές φορές και την **ατομική διάθεση του καθενός** π.χ [δεν έχω διάθεση = βαχούτ ντέν έου η ντέν έου ντου χαβά μ']

Καϊσιά

Καϊσιά, [ανέβηκα στο δένδρο της καϊσιάς να φάω καϊσια = ανέβα σ'καϊσιού ντου τσιαλούϊ να φάου καϊσια] προέρχεται από την τούρκικη λέξη **kayisi** = δένδρο μεγάλου βερίκοκου, ο δε καρπός του δένδρου λέγεται **καϊς**

Καίω

Κάφτου, προέρχεται από παράφραση του ρήματος **καίω** [καίω τα ξερά χόρτα = κάφτου ντα ξερά χορτάρια] καίω από τον πυρετό = κάφτου απ ντου πυρετός] ανάλογες προτάσεις έχουν την έννοια του καυτηριάζω, προκαλώ έγκαυμα η μεγάλη λύπη, πάθος φλογερό κ.λ.π.

Κακό

Πίς, προέρχεται από την τούρκικη λέξη **pis** = κακό, άσχημο, όχι ευχάριστο

Κακό-αναθρεμμένος

Πίσια μεγαλουμένου = άσχημα μεγάλωσε, λέγεται επίσης και με την φράση **ντέν έχ ντιαρμπιά** εννοώντας ότι δεν έχει σωστή ανατροφή

Κακόβουλος

Πίς σερνικός, ο άνδρας που έχει κακία μέσα του και **πίς ναϊκα** υπονοώντας την γυναίκα

Κακοκαιρία

Πίς βαχούτ η και **πίς χαβά** = κακός καιρός [έξω έχει κακοκαιρία μην βγαίνετε = όξου έχ πίς βαχούτ'με βγαίνειτ']

Κακόκεφος

Ντέν έχου ντά κέφια μ = δεν έχω τα κέφια μου η και **ντέν έχου ντού χαβά μ'**

Κακομαθαίνω

Πίσια μαχαίνου = **κακόμαθα** [μην το κακομαθαίνεις το παιδί = με ντου μαχένεις πίσια ντου φσιάχ]

Κακοντυμένος

Πίσια φορτσιές φορών = άσχημα ρούχα φοράει εκφράζεται με ολόκληρη πρόταση

κακοπαντρείά

Πίς παντρείά = κακία παντρείά δηλαδή μη επιτυχημένος γάμος

Κακοπερνώ	Πίσια γκιατζιμλαντίζου = δεν ζώ καλά
Κακοπληρωτής	Μπαταχτής , αυτός που δεν είναι συνεπής στις οικονομικές του υποχρεώσεις προέρχεται από την τούρκικη λέξη batakci
κακοραμμένο	Πίσια ραμμένου = άσχημα κακά είναι ραμμένο
Κακός	Πίς = βρόμικος με την λέξη πίς και ανάλογα με την έκφραση κατονόμαζαν τον κακό , τον άσχημο , τον βρομερό , τον βρομιάρη κ.λ.π. [κακός ανθρωπος = πίς ιντζιάνους][άσχημη γυναίκα = πίς ναίκα][βρομιάρης είναι αυτός = ατά τσίδει πίς]
κακοσυνηθίζω	Πίσια αλουστίζου , συνηθίζω = αλουστίζου παρατηρούμε ότι οι σύνθετες λέξεις που περιέχουν την λέξη κακός εκφράζονται με πρόταση όπως και οι περισσότερες σύνθετες λέξεις λόγω του περιορισμένου λεξιλογίου . χρησιμοποιείται δε η λέξη πίς η οποία όπως αναφέραμε υποδηλώνει το κακό , άσχημο
Κάκωση	Τσάκουμα , οι λέξεις σπάσιμο και κάκωση εκφράζονται με την παραπάνω λέξη η οποία προέρχεται από την λέξη τσάκωμα = διακοπή σχέσεων , μάλωμα , φιλονικία , ελαφρά σωματική βλάβη
καλάθι	Καλαί , [με τα καλάθια κουβαλούσαμε τα σταφύλια στον τρύγο = μη ντά καλάϊα κουβάληναμ'ντά σταφύλια σου τρύγος] μεγάλο σκεύος πλεκτό από κλαδιά τιάς , λυγαριάς , από καλάμια .
Καλάμι καλάμια	Γαμούς και γαμούσια [βάξαμε τα καλάμια και πάνω σ' αυτά λάσπη για να φτιάξουμε την σκεπή του σπιτιού μας = χέκηξαμ γαμούσια τσι σα γαμούσια απάν χέκηξαμ τσιαμπούρ για να μπούκουμ ντου ντόμα σου σπίτ'μας] τα δε καλάμια τα οποία ήταν πλεγμένα μεταξύ τους ώστε να σχηματίζουν μια επιφάνεια όπως το χαλί ονομαζόταν σιαντίρ
Καλαμπόκι	Μουσούρ , όπως και η λέξη αραβόσιτος
κάλαντα	Κάλαντα , λέξη που όπως και σήμερα εκφράζεται [πέστε τα κάλαντα = ειπέτ ντα κάλαντα] κάλαντα λέγανε στις παραμονές των εορτών Χριστουγέννων Πρωτοχρονιάς των Φώτων αλλά και του Λαζάρου
Καλέμι	Καλέμ , προέρχεται από την τούρκικη λέξη kalem ίσως και από την αραβική kalam και είναι το εργαλείο που χρησιμοποιούν οι λιθοξόοι , ξυλουργοί , μαρμαρογλύπτες για την λάξευση
Κάλεσμα	Κάλεμα , προέρχεται από το ρήμα καλώ έχει δε την έννοια του προσκαλώ και διατάζω και όχι την έννοια του ονομάζω προσδίδω όνομα σε κάποιον λέγεται επίσης και Μπαγουρτιμα από το τούρκικο ρήμα bagirmek = φωνάζω [ποιος θα πάει στο κάλεσμα του γάμου = γαμουϊού ντου κάλεμα τις να πάει]
Καλυμμαύκι	Γαμαλάτς , προέρχεται από παράφραση της λέξεως καλυμμαύκι [όταν φορούσε ο παπάς το καλυμμαύκι = τουν φόρουνει παπάς ντου γαμαλάτς]
καλημέρα	Καλο μέρα από την λέξη καλήμέρα , λέγεται όμως και μέρ χαμπάρ από το τούρκικο mer hamper = που σημαίνει καλή είδηση να πάρεις σήμερα

καληνύχτα	Καλονύχτα η καλόγύνους από την σύνθεση των λέξεων καλός και νύχτα η ύπνος
Καλικάντζαρος	Ντοεκάρ = καλικάντζαρος , [φοβερίζαμε τα παιδιά, τα λέγαμε ότι θα τούς πάρουν οι καλικάντζαροι στον άλλο κόσμο, και κοιμόντουσαν = φοβόριζαμ ντά φσιάχα, λέειξαμ'ντα να δα πάρνει ντα ντοεκάρια σ' άλλουν ντου γκόσμου, τσι τσιμώδαν] δαιμονικό φανταστικό πλάσμα της λαϊκής μυθολογίας περίοδος που πίστευαν ότι εμφανιζόταν ήταν η εποχή των Χριστουγέννων.
Καλλιέργεια	το παραπάνω ρήμα που εκφράζει την καλλιέργεια της γης ώστε να αποδίδει καρπούς δεν υπάρχει, εκφράζεται με πρόταση όπως λάμου τσι σπέρου ντου κόμμα = δηλαδή οργώνω και σπέρνω το χωράφι στην δε περίπτωση της καλλιέργειας του κήπου του μπαχτσέ λέμε λαχτώ τσι σπέρου ντου μπαχτσιά.
Καλοκαίρι	Καλοτσαίρ , προέρχεται από παράφραση της λέξης καλοκαίρι [το καλοκαίρι είχαμε το θέρος, πολύ κουραζόμασταν = ντου καλοτσαίρ έειξαμ ντου χέρους, πολύ γιορούλτιζαμ]
Καλοκαιρινός	Καλοτσαίρ , Καλοτσαιρνού , προέρχεται από παράφραση των λέξεων καλοκαίρι-καλοκαιρινός [το καλοκαίρι είχαμε πάρα πολλές δουλειές = ντου καλοτσαίρ έειξαμ ένα γαζά άργαδα]
Καλοπέραση	Γιασιάϊμα , προέρχεται από το ρήμα yasamak = zώ καλά [η καλοπέραση τον έκανε έτσι = ντου γιασιάϊμα ποίκειν του ούτσια] και γιασιαιίζου το ρήμα που δηλώνει ότι περνάω καλά
Καλός	Καλός [καλός άνθρωπος = καλό ιντσιάνους]
Καλοσύνη	Εϊλούχ , προέρχεται από την τούρκικη λέξη iyilik = καλοσύνη [η καλοσύνη σου σ' έφαγε = ντ'εϊλούχ σ'έφαϊ συ] η διάθεση του καλού ανθρώπου η αγαθοσύνη.
Καλούπι	Γαλέπ , προέρχεται από παράφραση της λέξης καλούπι στα τούρκικα είναι kalip ενώ στα αράβικα φέρεται ως galip [φέρε μου ένα καλούπι τυρί = φέρ'μοι να γαλέπ τυρί]
Καλπασμός	Τσουρούτ , προέρχεται από την τούρκικη λέξη cirit = καλπασμός [καλπάζαμε με τ' άλογα ποιος να βγει πρώτος = σοιάνοιξαμ' τσιουρούτ' ποιο μας να βγεί ομπρό]
Κάλπικο	Ψεύτικο τσανικιαώνας = τενεκεδένιο υπονοώντας το άχρηστο
Κάλτσα	Μπιόρτς , προέρχεται από την τούρκικη λέξη mpiorrts = κάλτσα [φτιάχναμε κάλτσες μάλλινες = σοιάνοιξαμ μαλλίτικα μπιόρτσια]
Κάλτσα κοντή	Τσουράπ , προέρχεται από την τούρκικη λέξη corap = κοντή κάλτσα [φορούσαμε κοντές κάλτσες πάνω από τις μάλλινες κάλτσες για να μη κρυώνουμε = φόρουναμ'ντά τσιουράπια σά μαλλίτικα ντά μπιόρτσια απάν'να μη παγώσουμ']
Καλύβα	Καλύβ , προέρχεται από παράφραση της λέξης καλύβα [φτιάχνα με καλύβα στο μποστάνι για να το φυλάμε = σοιάνοιξαμ καλύβ σου ναγκοιριώνα τσι φύλακναμ'ντου] παράπηγμα από σανίδες η κλαδιά η καλάμια.

Κάλυμμα [βιβλίου]	Ταμπάν , προέρχεται από την φράση το επάνω [μέρος] = τ' απανού όπως και στην λέξη εξώφυλλο [το κάλυμμα του βιβλίου ήταν από δέρμα = νταφταριού ντου νταμπάν τσιόδουν μη πετσι]
Καλύπτρα [προσώπου]	Γιασμάχ , προέρχεται από την τούρκικη λέξη yasmak = καλύπτρα του προσώπου των μουσουλμάνων γυναικών , παραπλήσια καλύπτρα χρησιμοποιείτο και από τις γυναίκες του ΜΙΣΤΙ για να μην φαίνεται το πρόσωπο .
Καλύπτω	Μουλώνου , = κρύβω , τα ρήματα κρύβομαι –κρύβω –καλύπτω εκφράζονται με το ρήμα μουλώνου , προέρχεται από αρχαίο ρήμα μυλώ-μυλώνω-μουλώνω , που σημαίνει κρύβω κάτι, όταν η πρόταση περιφέρεται στο να κρύψεις κάτι [κάλυψε αυτό που άρπαξες = μούλουδου από που γάψεις] πολλές φορές και ανάλογα με την πρόταση χρησιμοποιείται και η λέξη σκεπάζου π.χ [κάλυψε τα πόδια σου με το πάπλωμα = σκέπας'ντά πτιάρια σ μη ντου γιοργάν] όταν εννοούμε καλύπτω κάποιον για προστασία ατομική τότε χρησιμοποιείται η λέξη φυλάγου από το ρήμα φυλάτω [κάλυψέ τον με το σώμα σου = φυλαξηδου μη ντου γκιοβντάς]
Καλώ	Καλώ από το ρήμα καλώ λέγεται επίσης και Μπαγουρτώ από το τούρκικο ρήμα bagirmek = φωνάζω [σε καλώ στο σπίτι μου = καλώ συ σου σπιτιμ'] [καλεσε τον να έρθει στο σπίτι μου = μπα γούρνταδου να έρτ σου σπιτιμ']
καλωσόριες	Καλωσήρτης = καλώς ήρθες από το ελληνικό καλώς ήρθες λέγεται επίσης και με την τούρκικη φράση χος γκελντί = hos gelinti = καλωσόριες
Καμάρα	Κεμέρ η τσιατμά = καμάρα , τρούλος, αψίδα , η λέξη κεμέρ πιθανόν να προέρχεται από την λατινική λέξη kamera = τρούλος ,καμάρα η δε λέξη τσιατμά μάλλον προέρχεται από την τούρκικη
Καμένος	Καμένου , παραφρασμένη λέξη [καμένος είναι = καμένου νοι]
Καμήλα Καμηλιέρης	Καμπίλ , από παράφραση της λέξεως καμήλα Ντεβετσής , προέρχεται από την τούρκικη λέξη deveci = καμηλιέρης [στην πατρίδα ερχόταν καμηλιέρηδες και έφερναν μαζί τους ένα σωρό πράγματα = σ'πατρίδα ερόδαν ντεβετσία φέρηξαν ντάμα τνοι ένα ναέλ πράμαδα]
Καμίνι	Καμίν , προέρχεται από παράφραση της λέξεως καμίνι [ο σιδεράς άναβε το καμίνι και έφτιαχνε δρεπάνια = ντεμουρτσής γύφτηξιν ντου καμίν,σιάνοιξη ντερπάνια]
καμουτσίκι	Γαμτσίχ , προέρχεται από παράφραση της τούρκικης λέξης kamGi = καμουτσίκι [χτυπούσαμε τ' άλογα με το καμουτσίκι για να τρέχουν γρήγορα = κρούηξαμ ντ'άλούγαδα μη ντου γαμτσίχ να φτερνήσην μπάρτσια]

καμπάνα	κάμπανα , η λέξη προφέρεται με αλλαγή του τόνου [της εκκλησιάς μας την καμπάνα από την Ρωσία την φέραμε = ν' έκκλησιάς ντου κάμπανα απ Ρουσία ντου ήβραμ']
καμπαναριό	Καμπαναριό , [το καμπαναριό της εκκλησιάς δεν ήταν πολύ ψηλό = ν' έκκλησιάς ντου καμπαναριό ντέ δουν πολύ ψελό]
κάμπος	Γιαζού , [πηγαίναμε τα ζώα μας στον κάμπο να βοσκήσουν = πηά ειξαμ ντά πράμαδα σου γιαζού να βοσκηχούν]
καμπούρης	Γαμπούρ , προέρχεται από παράφραση της τούρκικης λέξης kampur = καμπούρης [τι μας λες βρε καμπούρη = τι ντου γκιαλατσέβεις βρε γαμπούρ]
καμπουριάζω κάμπω	Γαμπουριάζου , προέρχεται επίσης παραπάνω αναφέρουμε Κλινίξου , προέρχεται από το αρχαίο ρήμα κλίνω = σκύβω [κλίνω του προσώπου μου Κύριε] κάμπτομαι επί γονάτων = κλινίξου σα γόναδαμ'] γενικά δίνω σε κάτι πλάγια θέση , το γέρονω , το λυγίζω
Κανάλι δεξιά αριστερά του δρόμου	Σιαραμπολί , λέγεται επίσης και γούπα από την λέξη γούβα = λάκκος και σκάρπα [ρίξε το στο κανάλι = ρίψη ντου σου σιαραμπολί η σου γούπα η σου σκάρπα]
Καναπές [είδος]	Σιαντίρ , προέρχεται από την τούρκικη λέξη sedir = καναπές [καθόμασαν στον καναπέ και λέγαμε παραμύθια = καχόδουμιστοι σου σιαντίρ τσι'λέειξαμ μασάλια]
Κανάτι Κανένας	Κανάτα Κανείς , [αόριστη αντωνυμία] γεν κανενούς στην αιτ, κανείνα [κανένας δεν ήταν = κανείς ντέι δούν]
Κάνθαρος	Κλάντσιάρους = κάνθαρος η σκαθάρι , είδος εντόμου μαύρου χρώματος που συναντάται κυρίως το καλοκαίρι στην ύπαιθρο
Κανναβούρι	Τσιάταλι = το φυτό και ο σπόρος του φυτού , το οποίο ανήκει στην κατηγορία των φυτών εκείνων που φέρουν τον χρήστη σε κατάσταση νάρκης ευθυμίας κ.λ.π.
Κανονίζω κανονίζω	Κανονίζου , προέρχεται από παράφραση του αρχαίου ρήματος κανονίζω = διευθετώ ,ορισμένες διαφορές βάση κάποιων κανόνων ,τακτοποιώ, επαναφέρω κάποιον στην τάξη
καντάρι	Γαντάρ , προέρχεται από την τούρκικη λέξη kantar = καντάρι - ζυγαριά [μια κανταριά αλεύρι κάναμε πολλά ψωμιά = ένα γανταριού αλέβιρ σιάνοιξαμ'να γαζά ψωμιά]
Καντήλα	Καντήλ , προέρχεται από παράφραση της λέξεως καντήλι [άναψε το καντήλι = γίψει ντου καντίλ]
Καντηλανάφτης	Καντηλανάφτης , [τα καντήλια όλα τα άναβε ο καντηλανάφτης = ούλα ντα καντήλια γίφτιξειν ντα καντηλανάφτης]
Κάνω	Σιάνου , [κάναμε παπλώματα = σιάνοιξαμ γιοργάνια] προέρχεται από παράφραση του ρήματος κάνω λέγεται και χιωρώ π'χ [τι δου λειά κάνεις = τι όργου χιωρείς] το ρήμα χιωρώ προέρχεται από

παράφραση του αρχαίου ρήματος **θεωρώ** που σημαίνει **εργάζομαι συντηρώ κάνω κάτι** το παραπάνω ρήμα συνοδευόμενο με ουσιαστικό ως πρόταση έχει ποικίλλες έννοιες όπως π,χ σιάνου πόλεμο= πολεμώ, σιάνου ντάνειο= δανείζομαι ,σιάν ντου ντιαμουρτζή= επαγγέλλεται κ.λ.π.

Κάπα

Κάπα , [κιατσιατσώνας κάπα =κάπα από κετσέ] κετσές =μαλλί απλωμένο κατάλληλα χτυπημένο ώστε να γίνει ένα είδος χοντρού υφάσματος

καπάκι

Γαπάτς , προέρχεται από την τούρκικη λέξη **karak**=**καπάκι** [κλείναμε το πηγάδι με το καπάκι να μη πέσουν τα μικρά παιδιά= ζάντουναμ'ντου πλευρό με ντου γαπάτς'να μη πέσει ντά μικρά ντά φσιάχα]

Καπακώνω

Γαπαίζου , το ρήμα προέρχεται από την λέξη καπάκι που σημαίνει κλείνω κάτι με καπάκι [καπακώνω το πηγάδι= γαπαίζου ντου πλευρό]

Καπέλο

Καπέλο από την λέξη **καπέλο**

καπηλειό

Τοκάν , [τον χειμώνα πηγαίναμε στο καφενείο από το πρωί και μέχρι το βράδυ παίζαμε χαρτιά= ντου χειμό παίηξαμ σου τοκάν απ'του πρωί τσι ούς του βραιά παίηξαμ σκαμπίλια]

καπίστρι

Λιάρ , προέρχεται από την τούρκικη λέξη **yilar** = **καπίστρι** το χαλινάρι των υποζυγίων ζώων [φέρε το καπίστρι του αλόγου= φέρ'αλουγουίτου ντου λιάρ]

κάπνα

Τσίκνα , προέρχεται από την αρχαία λέξη **τσίκνα** οσμή από ψημένο κρέας [από την κάπνα , τα σπίτια γίνονταν μαύρα =απ τσίκνα ντά σπίτια νοιόδαν σεάχια] βέβαια κατά την αρχαιότητα τσίκνα ήταν μόνον η οσμή του ψημένου κρέατος στο ιδίωμα του ΜΙΣΤΙ με την λέξη τσίκνα νοείται πέραν τούτου και η οποιαδήποτε κάπνα η οποία αναδύεται από φωτιά.

Καπνίζω τσιγάρο

Πγίνου τσιγάρα , ή ανάβω τσιγάρο = **γύφτου τσιγάρα** λέγεται και τσικνώνου προερχόμενο από το αρχαίο ρήμα **τσικνίζω** που σημαίνει ότι εκ της εργασίας μου αναδύεται τσίκνα

κάπνισμα

Τσίκνουμα, προέρχεται από παράφραση της λέξεως **τσίκνισμα** αρχαία [το κάπνισμα της σόμπας =ζόπας ντου τσίκνουμα]

καπνοδόχος

Μπορού, προέρχεται από την τούρκικη λέξη **boru** = καπνοσωλήνας θερμάστρας – σόμπας, αντίθετα ο αεραγωγός , ο σωλήνας που υπήρχε για να ανάβει το ταντούρι λεγόταν **σιουντού**

Καπνός φυτό

Τιουτιούν, [κόβαμε τον καπνό μόνοι μας για να καπνίσουμε= κ όβηξαμ'ντου τιουτιούν μαναχά μας για να τσικνώσουμε]

Καπνοφυτεία

Τιουτιουνιώνα , ο αγρός που ήταν σπαρμένος με καπνό

Κάποτε,**κάπου-κάπου**

Μπάζου η **μπάζου – μπάζου** , προέρχεται από το τούρκικο επίρρημα **bazi**= **κάποτε** [κάποτε ερχόταν οι τούρκοι αστυφύλακες = μπάζου ερώδαν τούρτς τσιαντιαρμάοι.ενώ κάπου –κάπου ερχόταν ... = μπάζου μπάζου ερώδαν...]

Καραβάνα	Γαραβάν –η γαραβάνα , προέρχεται από παράφραση της τούρκικης λέξης karavana = μεταλλικό σκεύος για το συσσίτιο των στρατιωτών
Καράβι	Παμπούρ , προέρχεται από παράφραση της λέξης βαπόρι
Καραμπογιά	Γαράμπουγιά , προέρχεται από την τούρκικη λέξη karaboya = μαύρη βαφή, καρά = μαύρο
Καρατομώ	Πέρου ντου τσουφάλιτ = του παίρνω το κεφάλι [επειδή δεν πήγε φαντάρος τον καρατόμησαν = επειδή ντε πήειν ασκιάρους πήραν ντου τσουφάλι τ']
Καράφλα	Κιάλ , προέρχεται από το τούρκικο kel = φαλακρός [έπεσαν τα μαλλιά του και έγινε φαλακρός = έπεισαν ντα μαλιάτ'τσι γένει κιάλ]
Καρβέλι	Τάπ , [πόσα καρβέλια ψωμιά έβαλες στο φούρνο = πόσα τάπια ψωμί χέκεις σου φούρνους] λέγεται επίσης και με την λέξη μπιντέϊα = πόσα μπιντέϊα χέκεις σου φούρνους, το δε ψωμί που βγάζανε από το ταντούρ το ονόμαζαν σιαπέϊα πόσα σιαπέϊα ξέβαλης απ του ντουντούρ
Κάρβουνο	Καρβόν
Κάργα [πηινό]	Κάργα , προέρχεται από την τούρκικη λέξη karga = κάργα [πέσανε οι κάργες στο χωράφι = έκατσαν ντα κάργες σου κόμα] είδος πουλιού μαύρου χρώματος, η καλιακούδα,
Κάρδαμο	Τερέ , προέρχεται από την τούρκικη λέξη tere = κάρδαμο [κόψε λίγο κάρδαμο απ τον κήπο = γάπτα λίου τερέ απ'ντου μπαχτσιά] είδος κηπευτικού που χρησιμοποιείται στις σαλάτες.
Καρδιά	Καργιά , προέρχεται από παράφραση της λέξεως καρδιά το κεντρικό όργανο της κυκλοφορίας του αίματος, το εσωτερικό μέρος του φυτού [λάχανο κ., λ.π.] [χτυπάει η καρδιά μου = κρούει καργιά μ], πολλές φορές εννοούσαν και την κοιλιά π.χ πονάει η κοιλιά μου = σουλαιζ καργιά μ] σε φράσεις όπως καρδιά δεν έχει = καργιά ντέν έχ, υπονοείται ο άσπλαχνος. η και το αντίθετο της φράσης ο εύσπλαχνος.
Καρδιοχτυπώ	Κρούει καριά μ = χτυπάει η καρδιά μου λέξη σύνθετη εκφράζεται με πρόταση
Καρναβάλι	Γαρναβάλ , προέρχεται από την λέξη καρναβάλι με παράφραση [ντύναμε τα μικρά παιδιά καρναβάλια, γύριζαν όλο το χωριό και μάζευαν αυγά = φόρουναμ ντα φσιάχα γαρναβαλιού φορτσιές κλώχηξαν ούλου ντου χωργιό τσι σώρουβαν οβγά]
Κάρο	Αραμπάς , [ανεβήκαμε στα κάρα και φτάσαμε στην Μερσίνα απ όπου πήραμε το πλοίο = ανέβαμ σ'αραμπάϊα απάν σύφτασαμ σου Μερσίνα επ'ίτσου πήραμ ντου παμπόρ] βλέπε την λέξη άμαξα όπου γίνεται ο διαχωρισμός του κάρου
Καρπαζιά	Σιαπλαχιά η σιαμαριά [σου ρίχνω μια καρπαζιά = ταβρώ συ να σια πλαχιά η σιαμαριά]

Καρποί [ξηροί]	Μειβάρια , προέρχεται από την τούρκικη λέξη mevna = ξηροί καρποί [κάναμε ξηρούς καρπούς με βερίκοκα ,δαμάσκηνα ,μήλα ,αμύγδαλα και τρώγαμε τα Χριστούγεννα = σοιάνοιξαμ' μειβάρια μη ντά βορκότσια, μαράσκηνα , μήλα , μπιαντιάμια τσι τρώειξαμ'ΧΡΟΥΣΤΟΥ ΠΑΣΚΑ]
Καρπούζι	Γαρπούς , προέρχεται από παράφραση της ελληνικής λέξης καρπούζι αλλά και στα τούρκικα είναι karpuz [ο καθένας μας έσπερνε λίγα καρπούζια για το σπίτι του = πάν τόνα μας σπέρηξειν λία γαρπούσια για ντου σπίτιτ']
Καρσιλαμάς	Καρσιλαμάς η κιτσιάτς , η λέξη καρσιλαμάς προέρχεται από την τούρκικη λέξη karsilama =ο αντικριστός χορός
Καρτερώ	Γκιοσλαίζου , τα ρήματα καρτερώ αναμένω και περιμένω εκφράζονται με το ρήμα γκιοσλαίζου από το τούρκικο ρήμα gioslamak = περιμένω [καρτερώ τον φίλο μου = γκιοσλαίζου ντου γιολτάσημ']
Καρύδι	Καρούι , προέρχεται από παράφραση της λέξης καρύδι [φέτος μαζέψαμε πολλά καρύδια = φέτους σώρουψαμ ένα γαζά καρίια]
καρυδόφυλλο	Καρυιού σέφλα , [τρώγαμε τα καρύδια και καίγαμε τα καρυδόφυλλα = τρώειξαμ ντά καρίια τσι κάφτηξαμ καρυιού ντα σέφλα] η λέξη σέφλα προέρχεται από την λέξη τσόφλι
καρυδόψιχα	Καρυιού τ' απεσνού τ' = το μέσα του καρυδιού
Καρφί	Σκεφί
Κάρφωμα	Τσιάχτυρα , [καρφώναμε πασσάλους στα σύνορα των χωραfiών = τσιάχταναμ' πασάλια σ χωραfiού ντά σουνούρια]
Καρφώνω	Τσιαχτώ , [καρφώνω καρφιά = τσιαχτώ σκεφιά]
Κάστανο	Κιάστανα , προέρχεται από την λέξη κάστανο βάζαμε τα κάστανα πάνω στην πυροστιά να ψηθούν = χέκειμ ντά κιάστανεις σου προυσιά απάν να ψηχούν]
καταβρέχω	Σιλώνου ντου πολύ = τον βρέχω πολύ με κατάβρεξες = σύλουϊσμοι προέρχεται από το ρήμα χυλώνω = μετατρέπω κάτι σε χυλό εδώ έχει την μεταφορική έννοια του βρέχω
Καταγής	Ντετσιακάτ , προέρχεται από παράφραση των λέξεων εκεί κάτω [εκεί κάτω είναι αυτό που ψάχνεις = ντετσιακάτ τσίδει από ντου αραϊζεις]
Κάταγμα	Τσιάκουμα , οι λέξεις κάταγμα και σπάσιμο εκφράζονται με την λέξη τσιάκουμα προφανώς γιατί έχουν ταυτόσημη έννοια και προέρχεται από το ρήμα ψακώνω - τσακώνω = διαχωρίζω κάτι στα δύο, φιλονικώ, μαλώνω ενώ σε πάρα πολλές περιπτώσεις έχει την έννοια του συλλαμβάνω ,θυμώνω.
καταδιώκω	Κατακολλώ , προέρχεται από τις λέξεις κατά και =κολλώ εδώ λαμβάνεται η έννοια του ρήματος κολλώ ως πλησιάζω ' ,με την πρόθεση κατά όμως δίδεται η έννοια του απομακρύνω με βίαιο τρόπο κάτι [καταδίωξαν τους τούρκους από το χωριό =

κατακόλτσιαν ντά τούρτς απ του χωργιό]κατακολλώ αντίθετο του συγκολλώ

Καταδίωξη

Κατακόλλυμα , ομοίως προέρχεται όπως παραπάνω [η καταδίωξη των Ελλήνων = ντου κατακόλύμα των Ελλήνων]

Κατακάθια [λαδιού ή κρασιού]

Τσίρτια , προέρχεται από την τούρκικη λέξη **cirk** = **κατακάθι** [ρίξε νερό να φύγουν τα κατακάθια= σιέρει λερό να φύγει ντά τσίρτια]

κατάκοιτος

Τσίδει σου κρεβάτ , η λέξη κατάκοιτος εκφράζεται με πρόταση όπως αναφέρεται

κατακόμβη

Ουριάν η και **κιαλάρ** [μόλις βλέπαμε τους εχθρούς κρυβόμασταν όλοι μας στις κατακόμβες του χωριού για μέρες και το χωριό έδειχνε έρημο= μόλις ράναμ' ντουσμανιούς μούλουναμ ούλα μας σ'χωργιού ντά κιαλάρια καχόδουμιστοι μέρεις τσι ντου χωργιό τσιόδουν βεεράν] κιαλάρ σκοτεινός υπόγειος χώρος , απόκρυφος.

κατακομματιάζω

Σιάνου ντου ντάρμα νταγούν = το κάνω πάρα πολλά κομμάτια
Γαχουρλαϊζου , πιθανή προέλευση της από την τούρκικη , τα ρήματα κατακρίνω αποδοκιμάζω κατηγορώ επιπλήττω εκφράζονται με το παραπάνω ρήμα όπως εκφράζεται π.χ. γιατί με κατακρίνεις = γαιϊ μοι γαχουρλαϊζεις .

Καταλαβαίνω

Αγκλαϊζου , προέρχεται από το τούρκικο ρήμα **anlamak** = καταλαβαίνω [κατάλαβα τι μου είπες = αγκλάτσια τι μοι είπεις]εννοώ μπαίνω στο νόημα , αποκομίζω όφελος

Καταναλώνω

Χαρτζιέβου = Χαρτζιεβου όταν πρόκειται για έξοδα που πιάσανε τόπο και προέρχεται από το τούρκικο ρήμα

harsamak=ξοδεύω, όταν όμως τα έξοδα ήταν αλόγιστα τότε λέγεται **μπατουρντίζου** που προέρχεται από το τούρκικο ρήμα **batirmak** [κατανάλωσα τα χρήματα μου για την αγορά ρούχων= χάρτσιεψα ούλα ντα παράϊάμ για να γοράσου φορτσιές]

[κατανάλωσα τα χρήματά μου άσκοπα= μπατούρσα ντά παράϊα μ']

Καταπατώ

Τσιναιζου , προέρχεται από του τούρκικο ρήμα **cinlemek**= **καταπατώ** [καταπάτησες το χωράφι μου = τσινάτσεις ντου κόμμά μ']η παραπάνω λέξη χρησιμοποιείται και στην περίπτωση που θα πούμε μάσησε το καλά = τσινάδαδου καλά, όπως και στην περίπτωση του ρήματος πατώ, ποδοπατώ ,πιέζω κάτι προς τα κάτω .

Καταπίνω

Κουρτώ , [κατάπινε πια τι το μασάς= κούρτα ντου άλλου τι ντου γκκιαμουρντίζεις] λέγεται επίσης και στην περίπτωση που κάποιος παίρνει κάτι και δεν το **επιστρέφει**[αυτό το [αντικείμενο]το έκλεψε= από ντου χατζιάτ κούρτσην ντου] κουρτώ ,κατεβάζω κάτι από τον φάρυγγα στο στομάχι ,πολλές φορές ανάλογα με τις προτάσεις έχει την έννοια του ,πιστεύω κάτι από αφέλεια , ανέχομαι καταστάσεις , αποστομώθηκε κάποιος.

Καταριέμαι	Καταριέμοι , προέρχεται από το ρήμα καταριέμαι ξεστομίζω κατάρα , αναθεματίζω κάποιον .κατάρα από το αρχαίο αρά , η επιθυμία κάποιου για την επιβολή κακού η δυστυχίας σε άλλον.
Κατασκευάζω	Γιαραιζου , προέρχεται από το τούρκικο ρήμα yaratmak = δημιουργώ, κατασκευάζω [ο θεός τον κατασκεύασε= Χεός γιαράτσειν ντου]
Κατάσταση	Χάλ , προέρχεται από την τούρκικη λέξη hal = άθλια ελεεινή κατάσταση [είναι άσχημη η κατάσταση μου= ντου χάλι μ'τσίδει πίς]
Κατάστημα	Μαγαζί , προέρχεται από την λέξη μαγαζί δεν είχαμε καταστήματα στο Μιστί= ντέν έειξαμ μαγαζιά σου Μιστί
Καταστρέφω	Χαλάνου , προέρχεται από το ρήμα χαλώ που εδώ έχει την έννοια του καταστρέφω [καταστρέφω τον κήπο μου= χαλάνου ντου μπαχτσιά μ'] το δε ρήμα χαλάνου ανάλογα με τις προτάσεις έχει και τις παρακάτω έννοιες διακοπή σχέσεων , γκρεμίζω , κατεδαφίζω, διαφθείρομαι, ασχημαίνω , ανταλλάσσω νόμισμα με άλλα μικρότερα κ.λ.π.
Κατατοπίζω	Λέου ντου τι να μπείκ , του λέω τι να κάνει , εκφράζεται με πρόταση επειδή δεν υπάρχει η κατάλληλη λέξη [κατατόπισε τον= επειδου τι να μπείκ'] όταν έχει την έννοια του καθοδηγώ , όταν όμως έχει την έννοια του προσανατολίζω τότε χρησιμοποιούμε την φράση λέου ντου πούρτα να πάει = του λέω προς τα πού θα πάει
Κατάφατσα	Απεναντάλλου η και γαρτσιούλαϊ η λέξη απεναντάλλου προέρχεται από την παράφραση της φράσης ο ένας απέναντι του άλλου ,η δε λέξη γαρτσιούλαϊ από την τούρκικη karsi-karsi = ο ένας απέναντι του άλλου κατάφατσα δηλαδή [συναντήθηκα κατάφατσα με τον εχθρό μου = ήρταμ απεναντάλλου μη ντου ντουσμάνου μ']
Καταφέρω	Καταφέρου , προέρχεται από την πρόθεση κατά και το ρήμα φέρω κατόπιν παράφρασης του δευτέρου , τον φέρνω στα λογικά του , τον ηρεμώ του επιφέρω θανάσιμα πλήγματα
Καταχνιά	Αντάρα , όταν υπήρχε καταχνιά στον ορίζοντα τότε λέγανε την φράση έπεισειν αντάρα
Κατεβάζω	Καταβάζου , προέρχεται από τον αόριστο του αρχαίου ρήματος καταβιβάζω κατεβάζω κάτι από ψηλότερο σημείο σε χαμηλότερο ,αναγκάζω κάποιον η κάτι να μετακινηθεί σε χαμηλότερο σημείο [κατεβάζω τρόφιμα στο υπόγειο= καταβάζου φαήμαδα σου κιαλάρ]
Κατεβαίνω	Καταβαίνου , προέρχεται από παράφραση των λέξεων κατά και βαίνω , μετακινούμαι από ένα σημείο σε χαμηλότερο [όταν έρχονταν οι τούρκοι κατεβαίναμε στα υπόγεια ,γι αυτό μείναμε ελεύθεροι= τουν ερώδαν τούρτς'καταβαίνηξαμ' σά γκιαλάρια. Απ'ατό τσιμώνου πώμαμ'λεύτεροι]

Κατευθείαν	Ντογρού , προέρχεται από το τούρκικο επίρρημα dogru = ευθεία –ίσια-μπροστά
Κατέχω	έχου , από το ρήμα έχω που εδώ έχει και την έννοια του κατέχω [κατέχω το σπίτι με συμβόλαιο= έχου ντου σπít'μη κιτάπια]
Κατήφορος	Κατηφόρα όπως και η λέξη κατηφόρα [τον πήρε η κατηφόρα = πήρουν ντου κατηφόρα]
κατιφές	Γαντιφά , από την τούρκικη λέξη katife = βελούδο [φορούσε ρούχα χρώματος κατιφέ= ντά φορτσιές ντα φόρουνουν τσιόδαν γατιφά] βλέπε την λέξη βελούδο
κατοικία	Σπίτ , προέρχεται από παράφραση της λέξεως σπίτι [τα σπίτια μας, παλιά , ήταν κάτω από την γη ,από το 1870 και μετά χτίζαμε σπίτια στην επιφάνεια = αβαλιάν ντά σπίτια μας τσιόδαν κατιστηγής, απ'του 1870 η στεργιατάν , χτίνηξαμ σπίτια πάν απ του γης.]
κατοικίδιο	Σπιτιού πράμαδα , [κατοικίδια ζώα είναι οι γάτες, οι σκυλοι = σπιτιού ντα πράμαδα τσίντει ντά πισίτσις ντα σκυλιά]
κατοικώ	Κάχουμοι , προέρχεται από παράφραση του ρήματος κάθομαι και έχει την έννοια και του κατοικώ [σε ποια συνοικία καθόσασταν = συ τίνους ντου μαχαλά καχώδουτοι]
κατολίσθησα	γκυλίστα προέρχεται από παράφραση του ρήματος κυλώ κύλησα προς τα κάτω γλιστρώντας , χρησιμοποιείται βέβαια και η λέξη γλίστρησα όπως και η λέξη συλίντσια
κατόπιν	Σέγκρα η σόγκρα από του τούρκικο επίρρημα sogra = κατόπιν έπειτα [κατόπιν ακολούθησε ο διωγμός μας= σέγκρα η σόγκρα μπασλάτσην ντου κατακόλυμα μας]
κατούρημα	Τσιακόντημα , [θα βγω έξω για κατούρημα= να βγω όξου σου τσιακόντημα] προέρχεται από την αρχαία λέξη εξακόντισης εξακοντισμός εξακοντίζω = ρίχνω κάτι με ορμή και μακριά , εδώ έχει την έννοια του κατουρώ
Κάτουρο κατουρώ	Χορίι τα ούρα των ανθρώπων και ζώων Τσιακωντώ , [κατουρώ στην γωνία του γείτονα= τσιακωντώ σ'γογκξιούμ ντου μπουτσιάχ] προέρχεται από το αρχαίο ρήμα εξακοντώ όπως και παραπάνω επεξηγείτε
κατρακυλώ	Γιουβαρλαντίζου , προέρχεται από το τούρκικο ρήμα yunvarlanmak = κυλιέμαι , κατρακυλώ χρησιμοποιείτο επίσης και η λέξη γκυλιέμοι από το ελληνικό ρήμα κυλίομαι = κατρακυλώ [κατρακυλούσα και πήγαινα= γκιλιόδουμοι τσι παίνηξα] η δε πράξη το κύλημα προς τα κάτω δηλαδή , λέγεται γιουβαρλάντημα ,η γκύλιμα η συλίντιμα στην περίπτωση πού κάποιος γλιστρά και φεύγει προς τα κάτω,
κατράμι	Χατράμ , προέρχεται από την λέξη κατράμι = πίσσα ,μετά από παράφραση [οι τοίχοι στο δωμάτιο του ταντούρ ήταν κατράμια = ντά ντουβάρια σ'τουντουριού ντου σπít'τσιόδαν χατράμια]

	χρησιμοποιείτο η παραπάνω λέξη για να δείξουν το μαύρισμα ,το απόλυτο μαύρο
κατσαρόλα	Ντιαντσιαρα , προέρχεται μετά από παράφραση της λέξης τέντσερες – tentzere =χάλκινη χύτρα ,μαγειρικά σκεύη [κύλησε ο τέντσερες και βρήκε το καπάκι = γκυλίστην ντιάντσιαρα τς'ήυρειν ντου γαπάτσι τ']
κατοίκα	Τσικίτς η και ρίφ από το ερίφιο [έχω δεκαεννιά κατοίκα= έχου ντιτσενιά τσικίτσια η ρίφια]η λέξη τσικίτς πιθανόν να προέρχεται από παράφραση της τούρκικης λέξης keci = κατοίκα
κατσικίσιο	Τσικιτσιού , [από το κατσικίσιο γάλα γινόταν καλό τυρί = απ'τσικιτσιού ντου γάλα νοιόδουν καλό τυρί]
κάτω	Απ'κάτ , προέρχεται από παράφραση των λέξεων από και κάτω η δε προφορά ήταν ανάλογα με την πρόταση [είναι κάτω από το κρεβάτι= τσίδει σου κρεβάτ'απ'κάτ'] [κοίταξε κάτω= ράνα κάτορτα] [έπεσε κάτω = έπεισην κατηστηχής]
κατώφλι	Γιεσίτς , [λιποθύμησε στο κατώφλι του σπιτιού= μπαϊντσειν σπιτιού ντου γιεσίτς]
καυχιέμαι	Παινιβιέμοι , προέρχεται από το αρχαίο ρήμα επαινέω – ω , επιδοκιμάζω παινεύω [μην καυχιέσαι για τούτο = με πενιβιέσου γι ατό]
καφενείο	Τοκάν , πιθανόν να προέρχεται από τις λέξεις το χάνι – το χάντοκάν επειδή μαζευόταν στα χάνια και πιθανόν να λειτουργούσαν όπως και σήμερα τα καφενεία χρησιμοποιείται όμως και η λέξη γαϊφενε προερχόμενο από παράφραση των τούρκικων λέξεων kahve-hane = καφενείο
καφές	Γαϊφά , προέρχεται από παράφραση της λέξεως καφές [κάνε μου έναν καφέ= μπήκει μοι να γαϊφά]
Καφετζής	Τοκαντζής , ο έχων το καφενείο [ποιος είναι καφετζής εδώ= τις νει τοκαντσής τσιαού]
κάψιμο	Κάψιμου , προέρχεται από παράφραση της λέξεως κάψιμο [τέτοιο κάψιμο γίνεται= ούτσα κάψιμου νίσκειδει] πολλές φορές, εννοούσαν και τον πυρετό π.χ [ο πυρετός του παιδιού δεν πέρασε = φσιαχού ντου κάψιμου ντε πέρναση]
κειμήλιο	Νταμπαρίτς , [αυτό το κειμήλιο είναι από τον παππού μου= ητά ντου νταμπαρίτς τσίδει απ'του πάππου μ'] πιθανόν να προέρχεται από την τούρκικη λέξη tefarik = εκλεκτό πράγμα η αντικείμενο μεγάλης ηθικής η ιστορικής αξίας.
κελάηδημα	Τσιβλάϊμα , προέρχεται από παράφραση της λέξεως τιτίβισμα αρχαίο = κελάηδημα [το κελάηδημα των πουλιών = πουλιού ντου τσιβλάημα]
κελαηδώ	Τσιβλαιίζου , προέρχεται από παράφραση του αρχαίου ρήματος τιτιβίζω = κελαηδώ πολλές φορές η λέξη τσιβλαιίζου χρησιμοποιείται σ αυτόν που ρητορεύει χωρίς να σταματάει

- κελάρι** **Κιαλάρ**, προέρχεται από παράφραση της ελληνικής λέξης **κελλάριον υπόγεια αποθήκη** [βάζαμε στο κελάρι τρόφιμα = μάηξαμ σου κιαλάρ φαήμαδα]
- Κέλυφος** **Σέφλα**, πιθανόν να προέρχεται από παράφραση της λέξης τσόφλι, ανάλογα ήταν η φράση η οποία πάντα συνόδευε την λέξη τσόφλι π.χ. καρυδότσουφλο = καρυϊού σέφλα κ.λ.π.
- κενό** **Όφτσιρου**, πρέπει να προέρχεται από το ρήμα **ευκαιρώ** = αδειάζω έχω χρόνο στην διάθεση μου, αδειάζω, κενό-περιεχομένου με την παράφραση = **όφτσιρου**
- Κεντρί** **Βολόν**, προέρχεται από παράφραση της λέξης βελόνι εδώ εκφράζει το κεντρί των εντόμων, βλέπε λέξη βελόνι για περισσότερες λεπτομέρειες. ενώ η πράξη λέγεται τσίμπημα από το ρήμα τσιμπώ
- Κεντρίζω** **Τσιμπώ** προέρχεται από το ρήμα τσιμπώ –τσιμπίζω – εμπίζω, κεντώ με μυτερό όργανο η αντικείμενο.
- Κέρας κέρατο** **Τσέραδου**, προερχόμενο από την λέξη **κέρατο** με παράφραση αλλά και **μπουϊνούζ**, προερχόμενο από την τούρκικη **boynuz** = κέρατο [του βοδιού το κέρατο έσπασε = Βοιού ντου τσιέραδου τσιακώχει ή Βοιού ντου μπουϊνούζ τσιακώχει]
- Κεράσι** **Τσεράς**, προέρχεται από την λέξη **κεράσι** [η κερασιά μας έχει κεράσια = ταμάαρ τσεράσιου ντου τσαλούϊ έχ τσεράσια] παρατηρούμε την αλλοίωση του αρχικού γράμματος **κ** των λέξεων που μετατρέπεται σε **τσ**.
- Κερδίζω** **Γαζαντίζου**, προέρχεται από το τούρκικο ρήμα **kazanmak** = **κερδίζω πλουτίζω εξ ου και το ρήμα καζαντίζω** [πηγαίναμε έξω, φτιαχναμε παπλώματα, κερδίζαμε χρήματα = παίνηξαμ' όξου, σοι άνοιξαμ 'γιουργάνια, γαζάντηζαμ' παράϊα]
- Κέρδος** **Γαζάντημα**, προέρχεται από την παραπάνω τούρκικη λέξη [το κέρδος σου ποιο ήταν = ντου γαζάντημας τι δουν]
- Κερήθρα** **Τσερήθρα'**, προέρχεται από παράφραση της λέξεως **κερήθρα** [τρώγαμε μέλι με κερήθρα = τρώηξαμ ντου μέλ μητ τσερήθρα]
- Κερί** **Τσερί**, από την λέξη **κερί** [ανάβαμε κεριά στην Παναγία = γύφτηξαμ τσεριά σου Παναϊά] κίτρινη λιπαρή ουσία που παράγουν οι μέλισσες.
- Κερνώ** **Κεράζου**, η και **τσεράζου**, από το ρήμα **κερνάω –ώ** προσφέρω γεμάτο ποτήρι με νερό η ποτό προσφέρω γλύκισμα [κέρασε τους όλους = τσέραστα η κέραστα ούλα τνοι]
- Κετσές** **Κιατσιά**, προέρχεται από παράφραση της τούρκικης λέξης **kece** = ύφασμα από συμπιεσμένο και κατεργασμένο μαλλί
- κεφάλι** **Τσιουφάλ**, προέρχεται από παράφραση της λέξεως **κεφάλι** το επάνω άκρο του ανθρώπινου σώματος [πονάει το κεφάλι μου = σουλαϊζ ντου τσιουφάλι μ] άλλοτε η λέξη εννοούσε και την **αρχή** π.χ [από την αρχή διάβασε = απ ντου τσιουφάλι τ' ψάλιδου]

Κεφαλομάντηλο [θερινό] Κεφαλομάντηλο [καθημερινής χρήσης]	Τσιάβρα , [άσπρο μαντήλι ,το φορούσαν στο θέρος για προστασία] Γιαμανή , [συνήθως μαύρο ή πολύχρωμο μαντήλι κεφαλής το οποίο φορούσαν οι γυναίκες κατά τα πρότυπα του μουσουλμανικού στοιχείου κρύβοντας το πρόσωπο τους.]
κεφαλοχώρι κέφι	Μέγα χωριό , μεγάλο χωργιό Κιέφ , από παράφραση της λέξεως κέφι „μπορεί να προέρχεται και από την τούρκικη λέξη keyf = κέφι
κεφτές	Κιοφτές , προέρχεται από την τούρκικη λέξη kofte =είδος φαγητού με κιμά και άλλα υλικά ζυμωμένα με διάφορα μπαχαρικά .
Κεφτές από ζυμάρι κ.λ.π. μπαχαρικά	Γκιλιγκίρια , [φαγητό χωρίς κιμά αποτελούμενο από αλεύρι – πλιγούρι –λάδι-κόκκινο πιπέρι κ.λ.π. έμοιαζαν σαν στρόγγυλους μικρούς κεφτέδες]
κεχρί κηδεία	Κιεχρί Σάνατους , προέρχεται από την λέξη θανάτος , η εκφορά του νεκρού για ενταφιασμό [θα πάω στην κηδεία του.... = να πάου σου σάνατους...]
κηδεύω	Μουχώνου η πουχώνου , προέρχεται από το ρήμα παραχώνω κατόπιν παράφρασης της λέξεως τα ρήματα κηδεύω θάβω εκφράζονται με το ρήμα μουχώνου , πουχώνου δηλαδή χώνω κάποιον μέσα στο χώμα η παραχώνω βλέπε το ρήμα θάβω
κηλίδα	Λιακίς , προέρχεται από την λέξη λεκές η οποία πιθανόν να προέρχεται από την τούρκικη λέξη leke = κηλίδα από λιπαρή ή άλλη ουσία., λέγεται όμως και ρούπους προερχόμενο από παράφραση της αρχαίας λέξης ρύπος = λεκές βρωμιά
Κηλιδώνω κηλιδωση κήπος	Λεκιάζου , από το ρήμα λεκιάζω η την λέξη λεκές όπως προηγούμενα αναφέραμε Λέκισμα ομοίως όπως παραπάνω
κηπουρός	Μπαχτσά , προέρχεται από την τούρκικη λέξη bahce = κήπος [σκαλίζω τον κήπο μου= λαχτώ ντου μπαχτσιά μ'] περιβόλι, τόπος περιφραγμένος όπου καλλιεργούνται φυτά ,άνθη .λαχανικά.
Κήρυκας	Μπαχτσεβάνους , αυτός που ασχολείται με τον μπαχτσέ , ο μπαχτσές μπορεί να ήταν κήπος αλλά και μικρό χωραφάκι με ζαρζαβατικά.
Κιβώτιο	Ντελάλης , ο άνθρωπος που φωνάζει με όλες του τις δυνάμεις, διαλαλεί και κηρύσσει δημόσια κάτι που αφορά όλους ,προέρχεται από την τούρκικη λέξη telltale
	Κάσα κασέλα , φορητή ξύλινη θήκη σε σχήμα τετραγώνου το δε κιβώτιο όπου έβαζαν τα ρούχα τους ή άλλα είδη ονομαζόταν σαντούχ από την τούρκικη λέξη santik

κιλίμι	Κιλίμ , είδος απλού χαλιού που συνήθως υφαίνεται με τεμάχια παλιών ρούχων [υφαίναμε τα κιλίμια με τον αργαλειό= φάνηξαμ ντα κιλίμια μητ' χρόστα]προέρχεται από την τούρκικη λέξη kilim
Κινώ	Σαλεύου , θέτω κάτι σε κίνηση σείω , μετατοπίζω κάτι ,
Κιόλας	Τσιόλας , προέρχεται από την φράση και όλος παρατηρούμε την μετατροπή του κ σε τς ,[δεν φτάνει που φταίει φωνάζει κιόλας = ντέ σόν που φταίει μπαγουρντίζ τσιόλας]
κιτάπι	Κιτάπ , από την τούρκικη λέξη kitap = βιβλίο [διάβασε το βιβλίο= ψάλλει ντου κιτάπ]
Κίτρινο	Χλωρό , προέρχεται από παράφραση της λέξης ωχρός και χλομός = αρρωστίαρης , αλλοίωση του φυσικού χρώματος ενώ το ρήμα κιτρινίζω λέγεται χλωριάζου παίρνω χρώμα κίτρινο η δε πράξη το κιτρίνισμα δηλαδή λέγεται χλώριασμα [αυτός κιτρίνισε είναι άρρωστος= ατά χλωριάσειν ,τσιίδει αστενάρ]
κλαδεύω	Κλαδεύου , από το ρήμα κλαδεύω [αύριο θα πάω στο αμπέλι για να κλαδέψω= σάμπαχτα να πάου σ'αμπέλ να κλαδέψου] κόβω τα άχρηστα κλαδιά δένδρου η άλλου φυτού.
κλαδί	Ντάλ , [το δένδρο έβγαλε πολλά κλαδιά = ντου τσαλούϊ ξέβαλην ένα γαζά ντάλια]
Κλαίω	Κλαίου , παράφραση του ρήματος κλαίω [κλαίω τον θάνατο του συζύγου μου = κλαίου σερνικοϊου μ ντου σάνατους]
Κλαίω γοερά	Αγλαντουρντώ , προέρχεται από την αρχαία λέξη αγλαΐσμα που σημαίνει τραγουδά δυνατά , εδώ εκφράζει την αντίθεση του τραγουδιού δηλαδή το μοιρολόι [τον έκανε να κλάψει = αγλατούρσιντου]
Κλάψιμο	Κλάψιμου , προέρχεται από παράφραση της λέξεως κλάψιμο [τώρα το κλάψιμο σου τι είναι = ντιαρά ντου κλάψιμου σ'τί νοι] λέγεται δε και αγλατούρτημα από το αρχαίο αγλαΐσμα = γοερό τραγούδι η σε αντίθεση μοιρολόι
Κλάνω	Κλάνου , προέρχεται από το αρχαίο ρήμα κλάω -ω αφήνω να μου φύγουν από τον πρωκτό πορδές [κλανιές] δύσοσμο αέριο πολλές φορές εκδηλώνει με υβριστικό τρόπο την περιφρόνηση του κάποιος [κλάνου μήτας χαρακτηριστική υβριστική φράση]
Κλατάρω	Πατλαιίζου = σκάω από πίεση εσωτερική ,εξαντλούμαι από την κούραση ,είμαι γεμάτος ,υπερπλήρης. Προέρχεται από το τούρκικο ρήμα patlamak =σκάω όπως παραπάνω
Κλέβω	Κλέβου , προέρχεται από το ρήμα κλέβω [ο ένας έκλεβε τον άλλον= τόνα κλέβηξειν τ άλλου] ανάλογα με την περίπτωση χρησιμοποιείτο και οι λέξεις γαπτώ , τσιαρπώ για να υποδηλώσουν το κλέψιμο βλέπε την λέξη αρπάζω .
Κλειδαριά	Γουντάχ , [φέρε την κλειδαριά= φέρ ντου γουντάχ]
Κλειδαρότρυπα	Γουνταχιού τυρπί η τρύπα της κλειδαριάς [έβλεπε από την κλειδαρότρυπα = ράνανειν απ'γουνταχιού ντου τυρπί]

Κλειδί	Αναχτήρ , προέρχεται από παράφραση της ελληνικής λέξης ανοικτήριο [πάρε το κλειδί και κλείδωσε την κλειδαριά έπαρ ντου αναχτήρ τσι τσάτα ντου γουντάχ]
Κλειδωμένο	Τσατιμένου η ζαντουμένου , [η πόρτα είναι κλειδωμένη= τθύρα τσίδει τσατιμένου η ζαντουμένου] λέγεται επίσης και γαπανού προερχόμενο από την τούρκικη λέξη kapali = κλειστό [αυτό το σπίτι είναι κλειστό= ητό ντου σπίτ'τσιδει γαπανού]
Κλειδώμα	Τσάτιμα η ζάντουμα ή γαπαίμα , όπως παραπάνω αναφέρεται [το κλειδώμα της πόρτας =τθύρας ντου τσάτημα η τθύρας ντου ζάντουμα]
Κλειδώνω	Τσατώ η ζαντώνου [κλείδωσε την πόρτα = τσάτα τθύρα η ζάντου τθύρα] λέγεται επίσης και γαπαίζου , προερχόμενο από την τούρκικη λέξη garali = κλειστός [κλειδώνω το μαντρί= χαπαίζου ντου μαντρί]
Κλειτορίδα κλέφτης	Τσιλίκα η πουρτίκα Κλέφτους , από την λέξη κλέφτης [μπήκε κλέφτης στο σπίτι= σέμειν κλέφτους σου σπίτ']
κλέψιμο	Κλέψιμου , στο κλέψιμο ήμασταν απιαστοί= σου κλέψιμου ντέ πιανιόδουμιστοι]
Κλήμα	Ασμά , προέρχεται από την τούρκικη λέξη asma = κλήμα [στην αυλή μπροστά είχαμε κληματαριές= σν'αυλή ομπρό έειξαμ ασμάια]
κληματαριά	Ασμά , όπως παραπάνω περιγράφεται
Κλίβανος[είδος , σκαμμένο στην γη]	Τουντούρ , προέρχεται από την τούρκικη λέξη tantir [τον χειμώνα καθονταν τα παιδιά γύρω - γύρω κρεμούσαν τα πόδια τους μέσα για να ζεσταθούν και λέγαμε παραμύθια = ντου χυμό καχόδαν ντά φσιάχα σου τουντούρ χέκειξαν ντά πτιάριατ' νοι απές' να ζέσνει τσι'λέειξαμ'μασάλια]
κλωτσιά	Λάχτημα , προέρχεται από παράφραση της αρχαίας λέξη λάκτισμα = κλωτσιά χτύπημα με το πόδι [είχε δυνατή κλωτσιά= είχεν γιεϊν λάχτημα] αντίθετα η κλωτσιά του αλόγου ονομάζεται τσιφτά
Κλωτσώ	Λαχτώ , προέρχεται από παράφραση της αρχαίας λακτίζω = κλωτσώ χτυπώ κάτι η κάποιον με το πόδι [κλωτσώ τα οπίσθια σου= λαχτώ ντου γκόλου σ']λέγεται και στην καλλιέργεια των κηπευτικών με το ανακάτεμα του χώματος π.χ [ανακατεύω τον μπαχτσέ= λαχτώ ντου μπαχτσιά]
κλούβιος	Κλούβιο , [τα αυγά ήταν κλούβια= ντά οβγά τσιόδαν κλούβια]
Κλύσμα	Κλύσμα , [όταν δεν μπορούσε κάποιος να ενεργηθεί τον κάναμε κλύσμα= τουν ντέν μπόρειξει κανείς να χιές , σοιάνοιξαμ ντου κλύσμα]
Κλωθάρα αδράχτι	Κλουχάρα , προέρχεται από παράφραση της ελληνικής λέξης

κλωθάρια [κάναμε με την κλωθάρια μαλλί= σιάνοιξαμ'μητ'κλουχάρια μαλλί]

Κλώθω **Κάμνου**, προέρχεται από παράφραση του ρήματος **κάμνω**= **κοπιάζω κλώθοντας** [κλώθω με το αδράχτι μαλλί-= αμνού μητ'κλουχάρια μαλλί]

κλωνάρι **Ντάλ**, οι λέξεις **κλαδί** και **κλωνάρι** εκφράζονται με την λέξη **ντάλ** [άρπαξα ένα κλαδί = γάψα να ντάλ]

κλώσα **Κολόκα**, προέρχεται από παράφραση της λέξης **κλώσα** [αυτή η κλώσα δεν κάθεται πάνω στ' αυγά της= ητο κολόκα ντε κάχειδεις σ'οβγά τ'απάν']

Κόβω **Κόφτου**, -προέρχεται από παράφραση του ρήματος **κόπτω** [κόβω ξύλα για τον χειμώνα= κόφτου ξύλα για ντου χειμό] όταν όμως λέμε **κόβω** με ξυράφι η αιχμηρό αντικείμενο χρησιμοποιούμε την λέξη **τσιτώ** [κόψε με το ξυράφι την πλάτη του = τσίτα τραχη τ μη ντου ξουράφ']

Κοιλαράς **Σκεμπές**, ο πλαδαρός ο άνθρωπος που έχει εμφανή κοιλιά, σκεμπές επίσης λέγεται και η κοιλιά των ζώων απ' όπου γίνεται ο πατσάς, προέρχεται από την τούρκικη λέξη **iskembe**

Κοιλιά **Κοιλιά** η **καργιά** [κρύωσα και πονάει η κοιλιά μου = πάγουσα τσι σουλαϊζ καργιά μ']

Κοίλωμα εδάφους κοιμητήρια **Κιοτσιάτ**, **τόπους** = χαμηλό μέρος, βαθουλωτό μέρος **Μορμόρια**, προέρχεται από την αρχαία λέξη **μνημόριον** = **μνήμα**, **τάφος**

κοιμίζω **Τσιμίζου** η **γυπνώνου** προέρχονται από παράφραση των ρημάτων **κοιμίζω** και **υπνώνω** [κοιμίζω το παιδί= τσιμίζου η γυπνώνου ντου φσιάχ]

Κοιμούμαι αμα **Τσιμούμοι** η **γυπνώνου**, προέρχονται από παράφραση των ρημάτων **κοιμούμαι** και **υπνώνω** [κοιμάμαι από την κούραση= τσιμούμοι η γυπνώνου απ'ντου γιορούλντημα] όταν όμως θέλουμε να εκφράσουμε το ρήμα λαγοκοιμάμαι τότε χρησιμοποιούμε το ρήμα **καμαρώνου**

κοινοτάρχης **Εχτιάρους**, προέρχεται από την τούρκικη λέξη **ihiyar** = μεγάλο και σεβαστό πρόσωπο

Κοινωνία **Ντουινιάς**, προέρχεται από την τούρκικη λέξη **dunya** = κοινωνία κόσμος

Κοινωνία θεία μετάληψη **Τσινωνιά**, προέρχεται από παράφραση της λέξεως Κοινωνία [αύριο θα πάω στην εκκλησία να μεταλάβω= σάμπαχτα να πάου σ'νεκκλησιά να τσινωνιστώ η να πάρου τσινωνιά]

Κοίταγμα Κοιτάζω **Ράνιμα**, παράγωγο του αρχαίου ρήματος **οράω** **ώ** **Ρανώ**, τα ρήματα **βλέπω**, **παρατηρώ** **νοιάζομαι** **περιποιούμαι** **κάποιον** και **κοιτάζω** ως επίσης και οι συναφείς λέξεις των παραπάνω ρημάτων εκφράζονται ανάλογα με το ρήμα **ρανώ** το

	οποίο προέρχεται από το οράω ορώ [αρχαίο] βλέπω-κοιτάζω = ρανώ , κοίταγμα = ράνιμα κ.λ.π.
Κόκαλο	Γκιαμούτς , προέρχεται από την τούρκικη λέξη kemik = κόκαλο [πονάνε τα κόκαλά μου = σουλαϊζνει ντά γκιαμούτσια μ']
Κόκκινο	Αλατζιά , προέρχεται από την τούρκικη λέξη alaca = κόκκινο [φόρεσε κόκκινη φορεσιά = φόρουση αλατζιά φορτσιά]
Κόκορας	Κοκονό , [ξυπνήστε πια κράζουν τα κοκόρια = ξυπνάτ' άλλου κράζει ντά κοκονάια] η παραπάνω λέξη προφανώς προήλθε από το κο-κο-κο- του πετεινού
Κόλαση	Κόλαση
Κολατσιό	Χουριά , [που θα πάς να φύγεις δεν πήρες το κολατσιό μαζί σου = που να πάς να φύεις χουριά ντέν ντου πήρης κολατσιό] φαγητό των εργαζομένων ,θεριστών η τσοπάνων λιτοδότη.
Κολλάω [γίνομαι ένα σώμα με σώμα]	Γιαπουστίζου , [κόλλησε πάνω στο άλογο και έτρεχε = γιαπούϊσειν σ'άλουγου απάν τσι φτέονανει]
Κόλλημα	Κόλλημα προέρχεται από την λέξη κολλώ , εκφράζει επίσης και την έννοια του ζυμώματος . Πρώτο κόλλημα του ψωμιού δεν ήταν εύκολο στον φούρνο = μπιντιαϊού ντου κόλλημα ζόρ ντουν σου τουντούρ] [ελάτε να ζυμώσουμε = ελάτ να κολλήσουμ] λέγεται δε και γιαπούστημα προερχόμενο από το τούρκικο ρήμα yarismak = κολλάω , γίνομαι ένα
κόλλυβα	Κόλλα προέρχεται από παράφραση της λέξεως κόλλυβα [κάνατε κόλλυβα = μποίκειτ κόλφα]
Κολλώ	Κολλώδου , προέρχεται από παράφραση του ρήματος κολλώ [τα ψωμιά κολλούσαν στον φούρνο = ντα μπιντιαϊά κόλλαναν σου τουντούρ] λέγεται επίσης και Γιαπουστίζου η λέξη προέρχεται από το τούρκικο ρήμα yarismak = κολλώ , γίνομαι ένα , [κόλλησε πάνω στο άλογο = γιαπούϊσειν σου άλουγου απάν]
κολοκύθι	Γαμπάχ , προέρχεται από την τούρκικη λέξη kabak = κολοκύθι [κολοκυθόσπορα = γαμπαχιού γούτσια]
Κομμάτι	Μπελίτς η και ντιλίμ , η λέξη ντιλίμ προέρχεται από την τούρκικη λέξη dilim = κομμάτι [φέρε ένα κομμάτι ψωμί = φέρ να μπελίτς'ψωμί] [φέρε μου ένα κομμάτι καρπούζι = φέρ μοι να ντιλίμ γαρπούς']
κομματιάζω	Σιάνου ντου ντάρμα νταγούν = το κάνω πολλά κομμάτια η σιάνου ντου μπελίτσια η σιάνουδου ντιλίμια εκφράζεται με πρόταση
κομπόδεμα	Τσικίν , κόμπος στην άκρη του μαντηλιού όπου μέσα έχει χρήματα [δώσε μου λίγο το κομπόδεμά μου να σου δώσω το χαρτσηλίκι σου = ντός μοι λύου ντου τσικίνι μ' να συ ντόκου ντου χαρτσηλούχ' ς]
κομπολόι	Τασπούχ , όποιος πήγαινε στα Ιεροσόλυμα έφερνε δώρα κομπολόγια στους μεγάλους = ο τις παίνηξειν σου Χατζή φέρηξειν

ντασπούχια σά μεγάλα] λέγεται δε και **μπεγλέρ** από την τούρκικη λέξη **begleri**=κομπολόι εξ αυτού βέβαια και η λέξη μπεγλέρισα μπεγλερίζω= σε παίζω στα δάχτυλα.

Κόμπος

Κόμπους, από την λέξη **κόμπος** [δέσε κόμπους στο σχοινί= ντίσει σου ράμα κόμπουϊα] με την ίδια λέξη πολλές φορές εννοούμε και τους ρόζους των ξύλων η των δένδρων. επειδή παρουσιάζουν κάποιο εξόγκωμα.

Κομπόστα

Χοσιάφια, προέρχεται από την τούρκικη λέξη **hosaf** = **κομπόστα** [φτιάχναμε κομπόστα με σταφίδες και δαμάσκηνα= σοιάνοιξαμ' χοσιάφια μη ντά σταφίϊς τσι ντά μαράσκηνα]

Κόνδυλος

Βυζίνους, σαρκικό εξόγκωμα με ριζική υπόφυση λέγεται βυζίνους προφανώς από την λέξη βυζί = θηλή και λόγω παρομοίωσης του εξογκώματος τούτου.

Κόνιδα

Κονίι, προέρχεται από παράφραση της λέξεως **κόνιδα** [το σώμα του ήταν γεμάτο από κόνιδες = ντου ντιανι'τ' γιόμιξειν κονίια] λέγεται και **φτείρ** από παράφραση του αρχαίου φθειρ= ψείρα

Κοντά

Γιαγκούν, προέρχεται από το τούρκικο επίρρημα **yakin** = **κοντά**, **κοντέψαμε** = **γιαγκουνάντσαμ** συνήθως όμως λέγεται με παράφραση του επιρρήματος **κοντά** [όταν φτάσαμε κοντά= τουν γιαγκουνάντσαμ] ή τουν σφτασμ **κουντά**]

Κοντεύω

Συφτάνου, προέρχεται από το ρήμα **σε φτάνω** παραφρασμένα, λέγεται επίσης και **γιαγκουναντίζου** από το τούρκικο επίρρημα **yakin** [όταν κοντέψαμε να φτάσουμε = τουν κόντιψαμ'να σφτάσουμ' η τουν κόντιψαμ'να γιαγκουναντήσουμ]

Κοντός

Κοντό, μικρός στο μήκος ή το ύψος [κοντό άνδρα παντρεύτηκες= κοντό σερνικό παντρεύτης]

Κοπάδι

Ναέλ, προερχόμενο από παράφραση της λέξης η **αγέλη** [πλήθος ζωντανών, ζώων] βλέπε την λέξη η Αγγελή

Κόπανος

**μεγάλο ξύλινο
σφυρί**

Κόπανο, χτυπούσαμε με τον κόπανο το σιτάρι για να φτιάξουμε πλιγούρι = κρούηξαμ μη ντου κόπανου ντου γιέλμα να μποίκουμ πλεούρ

Κόπανος

**μικρό ξύλινο
σφυρί**

Ντοπούζα, χτυπούσαμε με τον κόπανο το δοξάρι για να γνέσουμε το μαλλί = κρούηξαμ μη ντοπούζα ντεξάρα να γνέσουμ ντου μαλλί]

Κοπανώ

Κουπανώ –κρούου, προέρχεται από παράφραση του ρήματος **κοπανίζω** χτυπώ με τον κόπανο και του αρχαίου ρήματος **κρούω** =πλήττω χτυπώ συνήθως χορδές οργάνων [κοπάνησε το κεφάλι του στον τοίχο= κουπάντσην ντου τσουφάλι'τ' σου ντουβάρ]

- Κοπιάζω** **Γιορουλτίζου** , προέρχεται από το τούρκικο ρήμα **yorulmak** = κουράζομαι τα ρήματα **κοπιάζω** και **κουράζομαι** εκφράζονται με την παραπάνω ονομασία [κοπιάζω πολύ= γιορουλντίζου ένα γαζά] το παραπάνω ρήμα δεν έχει την έννοια του ρήματος κοπιάζω = κάνω τόπο για να μπει ή να έρθει κάποιος
- Κόπος** **Ζαχμάτ** , προέρχεται από την τούρκικη λέξη **zahmet** = **κόπος** κούραση εξάντληση ένεκα κάποιας εργασίας [κάνε έναν κόπο και φέρε μου λίγα ξύλα= μπούκει να ζαχμάτ ,τς' φέρ'μοι λίγα ξύλα]
- Κοπριά [αλόγου]** **Καβαλίνα** , προέρχεται από το λατινικό **caballinus** = η κοπριά του αλόγου η άλλων υποζυγίων ζώων
- Κοπριά [ξεραμένη για άναμμα στο ταντούρ]** **Μαλαχτό** , πρέπει να προέρχεται από παράφραση του αρχαίου ρήματος **μαλάσσω** [φτιάχναμε ξεραμένες κοπριές για προσάναμμα στο ταντούρι= σιάνοιξαμ'μαλαχτάια γίφτιξαμ'ντα σου ντουντούρ] η κοπριά των ζώων που ξεραινόταν μόνη της στον κάμπο την ονόμαζαν **κιαμπρό** [φέρναμε κοπριές [αποξηραμένες]για να ανάψουμε φωτιά= φέρειξαμ κιαμπραία απ'του γιαζού να γύψουμ νησιά
- Κοπριά [γενικά σαν όρος]** **Κόπιρ** , προέρχεται από παράφραση της λέξης κοπριά [πέταξε την κοπριά στον κάμπο= σιαίρει ντα κόπιρια σου γιαζού]
- Κοπρίζω** **Σιαίρου κόπια** , με την σημασία του **λιπαίνω** και **χέζου** με την σημασία του αποπατώ
- Κόρα** **Κόκα** , = το επάνω μέρος του ψωμιού ,σκληρή επιφάνεια μαλακής υφής ,η κόρα του ψωμιού
- Κορδόνι** **Σιρίτ** , η μεταξωτή χρυσοκέντητη ταινία που προστίθεται στα ρούχα ιδίως των γυναικών για διακοσμητικό, στους άνδρες σιρίτια φορούσαν μόνον οι αξιωματούχοι ,προέρχεται από την τούρκικη λέξη **sirit**
- Κόρη** **Κόριτς** , προέρχεται από παράφραση της λέξης **κορίτσι** [η κόρη μου είναι άρρωστη = ντου κορίτσι μ'τσιδει αστενάρ]
- κοριός** **Κονίι** , [προέρχεται από παράφραση της αρχαίας λέξης **κόνιδα** ,με την παραπάνω ονομασία εννοούσαν τον κοριό και την κόνιδα [δεν είχαμε κοριούς επειδή τα σπίτια μας ήταν κάτω από την επιφάνεια της γης= ντέν έειξαμ κονίια γιαί ντά σπίτια μας τσιόδαν απ κατ'ιστιής]
- Κορκότι [χοντραλεσμένος σιτάρι για φαγητό]** **Κορκότ** , προέρχεται από παράφραση 'της λέξης **κορκότι** [σήμερα το πρωί μαγείρεψα κορκότι = σαμπαχτάν μαείρεψα κορκοτιού φαϊ]
- Κορμί** **Ντιάν** , [πονάει όλο το κορμί μου= σουλαιζ ούλου ντου ντιάνι μ'] ο σώμα του ανθρώπου
- κορμός** **Κιουτούτς** , [μοναχικός κορμός δένδρου] με την παραπάνω ονομασία εννοούσαν και τον ανύπανδρο άνδρα μεγάλης ηλικίας η την χήρα γυναίκα

Κόρνα	Ντιουντιούκια , προφανώς νεότερη εκδοχή της λέξης προερχόμενη από την λέξη ντουντούκα
κορόμηλο	Μαράσκηνο , από την λέξη δαμάσκηνο οι δύο λέξεις κορόμηλο και δαμάσκηνο ονομαζόταν με την λέξη μαράσκηνο
κορυδαλλός	Κουτσουλιώτα , ωδικό πουλί
Κορυφή	Μήτα , [βουνοκορφή= βουνιού μήτα]
Κόρφος	Σάλακα , προέρχεται από την λέξη θύλακας [κρύψε στον κόρφο σου= μούλουδου σ'σάλακας]
κοσκινίζω	Κοσκινίζου , προέρχεται από παράφραση του ρήματος κοσκινίζω [κοσκινίζω τ' αλεύρι= κοσκινίζου ντ'αλέβιρ]
κόσκινο	Κόσκινου , προέρχεται από παράφραση της λέξεως κόσκινο [πάρα το κόσκινο και έλα = έπαρ ντου κόσκινου τς'έλα] το χονδρό κόσκινο το έλεγαν καρακόσκινου
κόσμος	Ντουινιάς και γκόσμους , η λέξη γκόσμους προέρχεται από παράφραση της λέξεως κόσμος [όλος ο κόσμος βγήκε στους δρόμους= ούλου γκόσμους ξέβει σά στράδοις] ενώ η λέξη ντουινιάς προέρχεται από την τούρκικη λέξη dunya = κόσμος και οι δύο λέξεις εκφράζουν το σύμπαν , την ανθρωπότητα , την οικουμένη , την γη,
κότα	Ορνίχ , προέρχεται από παράφραση της λέξεως όρνιθα = πτηνό [οι κότες μας δεν γενήσανε αβγά= ντά ορνίχια μας ντέ γέντσαν οβγά]
κοτέτσι	Κιουμασιώνα , προέρχεται από παράφραση της λέξης κουμάσι όπου ήταν η περιστέρωνα [κλείσε το κοτέτσι να μην φάει η αλπού τις κότες = ζάντου κιουμάσα μη φάει αλιμπιούκια ντά ορνίχια]
κοτόψειρα	Ορνιχιού φτείρ από το ορνίθι και την αρχαία λέξη φθειρ = ψείρα σύνθετη λέξη
Κοτζάμ	Γοτσιάμ = τόσο μεγάλος , προέρχεται από το τούρκικο επίθετο kotsam = τόσο μεγάλος ,ολόκληρος [τόσο μεγάλος άνδρας = γοντσιάμ σερνικός]
Κότσι	Κότσιλου , [προέρχεται από την τούρκικη λέξη κοκ = κότσιλο το κόκαλο [να παίξουμε με το κότσιλο= να παίξουμ'μη ντου κότσιλου] λέγεται δε και μάκαρα η παραπάνω λέξη χρησιμοποιούμενη στον πληθυντικό , κότσια έχει και την έννοια της αντοχής ,σωματικής ή ηθικής , .κότσια δεν έχει = κότσια ντέν έχ
κουβαλώ	Κουβαλώ , από το ρήμα κουβαλώ η και φέρου από το ρήμα φέρω [με το κάρου κουβαλούσαμε τ' άχυρα= με ντ' αραμπά κουβάληναμ' ντ' αύραδα] [με ντ'άραμπά φέρηξαμ'ντ'αύραδα]
κουβάρι	Τόπ η και κουβάρ , προέρχεται από το αρχαίο κωβάριον = σφαίρα ,τυλίγω νήμα σε κουβάρι
Κουβάς	Άσκουμα , [φέρε με τον κουβά λίγο νερό = φέρ'μη ντ'άσκουμα λίου λερό]
κουβεντολοί	Γοβτσουλούχ , [ελάτε να κουβεντιάσουμε = ελάτ'να μπεικούμ γοβτσιλούχ]

κουκούτσι	Γούτς , παραφρασμένη συγγοπτόμενη λέξη [εκεί που έτρωγα κατάπια και το κουκούτσι= πουτ τρώειξα κούρσα τσι ντου γούτς]
Κουλοχέρης	Τσολάχ , προέρχεται από την τούρκικη λέξη colak = κουλοχέρης [ο κουλοχέρης ήρθε= ντου τσολάχ ήρτην] ανάπηρος από το ένα η από τα δύο χέρια
Κουμάρι	Χομάρ , προέρχεται από την τούρκικη λέξη komar = χαρτοπαιξία επί χρήμασι εξ αυτού ονομάζεται και ο χαρτοπαίχτης χομαρτσής
Κουμπάρα	Συνταίξα , προέρχεται από παράφραση της λέξεως συντέκνισσα [η κουμπάρα μου θύμωσε = συνταίξαμ' νταρούλτσιν]
Κουμπάρος	Σύντικλου , ομοίως προέρχεται από την παράφραση της λέξης σύντεκνος = κουμπάρος [θα πάω με τον κουμπάρο στο καφενείο= να πάου μη ντου σύντικλου μ'σου τοκάν]
Κουμπί	Γαλάτς
Κουμπότρυπα	Γαλατσού τυρπί
Κουμπώνω	Ζαντώνου – τσατώ , [κούμπωσε το σακάκι σου = ζάντου ή τσάτα ντου σάκου σ']
Κούνημα κούνιας μωρού	Σαλαϊζου ντου νανουϊ , το ρήμα σαλαϊζου προέρχεται από το τούρκικο ρήμα salamak =κουνώ κάτι πέρα δώθε νανουϊ η κούνια του μωρού λέγεται νανουϊ εξ αιτίας του νανουρίσματος για να κοιμηθεί το μωρό.
Κούνια μωρού	Νανουϊ , προέρχεται από παράφραση της λέξεως νανουδι = κούνια μωρού [κουνούσαμε την κούνια για να κοιμηθεί το μωρό= σαλάιζαμ ντου νανουϊ να τσιμηχεί ντου φσιάχ]
Κουνούπι	Κανάρ η κανάρους και κανάρια στον πληθυντικό [από τα πολλά κουνούπια φύγαμε από το καραμπουρνάκι [Καλαμαριά] και ήρθαμε στο χωριό = απ ντά πολλά κανάρια έφχαμ απ ντου γαράμπουρναρ τσ' ήρταμ σου χωριό]
Κουνώ	Σαλαϊζου , προέρχεται από το τούρκικο ρήμα sallamak =κουνώ [κουνούσαμε την κούνια να κοιμηθεί το μωρό = σαλαϊζαμ'ντου νανουϊ να τσιμοιχεί ντου φσιάχ] μπορεί επίσης και να προέρχεται από το αρχαίο ρήμα σαλεύω – σαλεύου = κουνιέμαι , κινώ , σείω ,ταλαντεύομαι
Κουράζομαι	Γιορουλτίζου , προέρχεται από το τούρκικο ρήμα yorulmak = κουράζομαι [κουράστηκα πολύ για να σκαλίσω τον κήπο= γιορούλτσα ένα γαζά ούς να λαχτήσου ντου μπαχτσιά]
Κούραση	Γιορούλτιμα , προέρχεται επίσης από το παραπάνω τούρκικο ρήμα [η κούραση σου τι είναι= ντου γιορούλντημα σ'τι νοι]
Κουρεύω	Κουρεύου , από το ρήμα κουρεύω , κουρεύαμε τα πρόβατα με την μεγάλη ψαλίδα= κούρηβαμ ντά πρόγαδα μη μέγα ψαλία]
Κουρτίνα	Μπερντές , ύφασμα κεντητό που κρέμεται στα παράθυρα εμποδίζοντας την όραση από έξω προς τα μέσα ,προέρχεται από την τούρκικη λέξη perde =κουρτίνα θεάτρου , ο μπερντές του Καραγκιόζη.

Κουσκούσι	Κους-κους , είδος ζυμαρικού που έφτιαχναν και εξακολουθούν και σήμερα να παρασκευάζουν οι γυναίκες προέρχεται από την τούρκικη λέξη kuskus
Κουσούρι	Γουσούρ , προέρχεται από παράφραση της τούρκικης λέξεως kusur = κουσούρι [είχαμε πολλά κουσούρια = έειξαμ ένα γαζά γουσούρια]
Κουτάλι	Χουλιάρ , προέρχεται από παράφραση της αρχαίας λέξης κοχλιάριον = κουτάλι [τα κουτάλια ήταν ξύλινα = ντα χουλιάρια τσιόδαν ταχταϊώνας] κουτάλι φαγητού, οι Καππαδόκες όμως είχαν και τα κουτάλια του χορού ΚΟΝΙΑΛΙ τα οποία ήταν στιλβωμένα και με παραστάσεις προξενώντας κατά τον χορό έναν ιδιόρρυθμο χτύπο.
Κουτί	Χουτί , προέρχεται από παράφραση της ελληνικής λέξης κουτί [πόσα αβγά έχεις στο κουτί = πόσα οβγά έχεις σου χουτί]
Κουτός	Λιψό όπως και το ανόητος [άστον αυτόν κουτός είναι = αστου από λιψό νοι προφανώς εννοείται με λειψό μυαλό, λέγεται επίσης και ακμάκ προερχόμενο από την τούρκικη ahmak = χαζός [αυτός χαζός είναι = από τσίδει ακμάκ]
Κουτσαίνω	Τοπαλαϊζου , προέρχεται από το τούρκικο ρήμα topallamak = κουτσαίνω [έσπασα το πόδι μου και κουτσαίνω = τσιάκουσα ντου πριάριμ τσι τοπαλαϊζου]
Κούτσαμα Κουτσομπόλης	Τοπαλαϊμα , προέρχεται από την παραπάνω τούρκικη λέξη Γοβτσής , [σάυτον μη πεις τίποτε είναι κουτσομπόλης = σ'ατά με λες να σιεί τσίδει γοβτσής] γόβια = διασπορά ψεύτικων ειδήσεων
Κουτσομπολιό Κουτσός	Γοβτσιλούχ , [τι κουτσομπολιό κάνετε = τι γοβτσιλούχ σιάνειτ'] Τοπαλ , από την τούρκικη λέξη topal = κουτσός [τοπάλ Οσμάν = ο κουτσός Οσμάν – σφαγέας του μικρασιατικού πληθυσμού επί εποχής Νεότουρκων και μετέπειτα]
Κουτσουλιά	Τσιλιά , οι κουτσουλιές από κότες = ορνιχιού ντά τσιλιές, η λέξη τσιλιά προέρχεται από παράφραση της λέξης τσιρλιά = υδαρές υγρό πού αποβάλλεται κατά την ευκοιλιότητα
Κούτσοуро	Κιουτούτς , προέρχεται από την τούρκικη λέξη kutuk = κούτσοуро [σπάζαμε τα ξύλα πάνω στο κούτσοуро = τσιάκουναμ'ντά ξύλα σου κιουτούτς'απάν'] ΚΙΟΥΤΟΥΤΣ' επίσης λέγανε και την μεγάλη σε ζωή χήρα η χήρο [έμεινε μοναχός του = πόμοιν κιουτούτς']
Κούφιο	Οφτσιρου , οι λέξεις άδειος κενός κούφιος εκφράζονται με την λέξη όφτσιρου που προέρχεται από το αρχαίο εύκαιρος = κενός περιεχομένου [είναι κούφιο από μέσα = ταπερς'νουτ τσίδει όφτσιρου]
Κουφός Κόψιμο	Κουφός Κόψιμου , προέρχεται από παράφραση του ρήματος κόπτω

- [κόβαμε την τριχιά 'του πηγαδιού να μην πιουν νερό= κόβιξαμ πλευροϊου ντου ράμα, να μη πιουν λερό]
- Κραδαίνω** **Σαλαίζου**, τα ρήματα **κραδαίνω** **κουνώ** εκφράζονται με το ρήμα **σαλαίζου** [κράδαινε το ξύλο επάνω μου= σαλαΐζειν ντου ξύλου απάνουμ]προέρχεται δε από το ρήμα **sallamak = κουνώ** **κραδαίνω** πιθανόν επίσης να προέρχονται και από παράφραση του αρχαίου ρήματος **σαλεύω = μετακινώ, μετατοπίζω, ταλαντεύομαι, σείω**
- Κράξιμο** **Κράξιμου**, προέρχεται από το αρχαίο ρήμα **κρώζω = φωνάζω** με βραχνή φωνή, [οι πετεινοί κρίζουν = ντά κοκονάϊα κρίζνει]
- Κρασί** **Κρασί** [γεμίσαμε κρασιά τα υπόγεια μας για να έχουμε τον χειμώνα=γιόμουνα μ'κρασιά ντά κιαλάρια μας να έχουμ ντου χειμός]
- Κρατώ** **Κρατώ**, από το ομώνυμο ρήμα **κρατώ** αλλά και πολλές φορές **νταγιαντώ** από το τούρκικο ρήμα **dayanmak = κρατώ -αντέχω** [κράτα λίγο σ' αυτό το σημείο= νταγιάντα λίγο σ'ητόν ντου τόπους]
- Κραυγάζω** **Μπαγουρτώ, μπιάρτσα** = φωνάζω δυνατά, προέρχεται από το τούρκικο ρήμα **bagirmak = φωνάζω δυνατά**
- Κρέας** **Κιργιάς**, προέρχεται από παράφραση της λέξεως **κρέας** [κρέας τρώγαμε λίγες φορές κάθε Πάσχα = κιργιάς τρώηξαμ λία σιαβιάρια μόνο ντου Χρουστουπάσκα]
- Κρεβάτι** **Κρεβάτ**, από την λέξη **κρεβάτι**
- Κρεμμύδι** **Κρομύι**, προέρχεται από παράφραση της αρχαίας λέξεως **κρομμύον** [τα αυγά τα βάφαμε με κρεμμυδιού φύλλα = ντ'οβγά βαφηξαμ'ντα μοι κρομιού 'σεφλα]
- Κρεμώ** **Κρεμμάζου**, προέρχεται από παράφραση του ρήματος **κρεμάω** [κρεμούσαμε τα φαγητά στο υπόγειο= κρέμαναμ'ντά φαήμαδα σου κιαλάρ]
- Κρήνη** **Τσιοσμά**
- Κριάρι** **Γότς**, προέρχεται από την τούρκικη λέξη **kos = κριάρι** [στο κριάρι φορούσαμε την μεγάλη κουδούνα= σου γότς φόρουναμ'ντου μέγαν ντου λομπούρ] λέγεται επίσης και **τιακιά** αρσενικό πρόβατο
- Κριθάρι** **Ξάρ**, προέρχεται από παράφραση της λέξεως **κριθάρι** [στον κάμπο δεν είχαμε πολλά κριθάρια = σου γιαζού ντεν έειξαμ πολλά ξάρια]
- Κριθαρίσιο** **Ξαριόνας**, [κάναμε κριθαρίσια ψωμιά = σιάνοιξαμ ξαριώνας μπιντάϊα]
- Κρόταλα** **Ζίλια**, προέρχεται από την λέξη **ζήλι** [περσική] κρόταλο [χορευτών όταν φόρεσε τα ζήλια στα χέρια του χόρεψε= ντουφ φόρουσειν ντά ζήλια σα χέρια τ' χόρειψειν]
- Κρούω** **Κρούου**, προέρχεται από παράφραση του ρήματος **κρούω** [είδα

την γυναίκα σου που χτυπούσε το παιδί= ράντσια ναίκα σ' πουτ' κρούηξειν ντου φσιάχ]

Κρύβω κρύβομαι

Μουλώνου- μούλουναμ και **μουλότικα** το παιχνίδι κρυφτό ' [κρυβόμασταν από τούς εχθρούς = μούλουναμ απ' ντουσμανιούς] η παραπάνω λέξη προέρχεται από το αρχαίο ρήμα **μυλλώ, μυλλαίνω, μουλλώνω**= **σωπαίνω από φόβο, λουφάζω, κρύβω, κρύβομαι, ζαρώνω, καταχωνιάζω**

Κρυμμένο

Μουλουμένου, όπως στην παραπάνω λέξη επεξηγούμε [το έχω κρυμμένο = έχουντου μουλουμένου]

Κρύο

Κιργιός, προέρχεται από παράφραση της λέξεως **κρύο** [έξω κάνει πολύ κρύο = όξου σιάν ένα γαζά κιργιός]

Κρύσταλλο

Γ' λ' τσ[γουλούτς], κομμάτι πάγου υπό μορφή κρυστάλλου που σχηματίζεται τον χειμώνα πάνω στα παγωμένα δένδρα η στα κεραμίδια των σπιτιών με την ίδια λέξη εννοούσαν και το **μεδούλι** των οστών η παραπάνω λέξη πιθανόν να προέρχεται από την λέξη **γλίτσα η γλιστερός**

Κρυφά

Κουρφάς, προέρχεται από παράφραση της λέξεως **κρυφά** [κρυφά βλέπαμε την αρραβωνιαστικιά μας = κουρφάς ράναναμ ντου σεμαϊμένου μας]

Κρυώνω

Κιργιώνου η Παγώνου, προέρχεται από παράφραση του ρήματος **παγώνω** και **κρυώνω** [τον χειμώνα παγώναμε = ντου χειμό πάγουναμ']

Κτένα

Τσιατσιάρα, προέρχεται από το λατινικό **zazzara**= **χτένα** με αραιά δόντια λέγεται βέβαια και **χτέν** από παράφραση της λέξης **χτένι** συνήθως **χτέν** λέγανε τις χτένες των ζώων και ειδικά των αρσενικών.

κτήνος

Χτίνου, προέρχεται από παράφραση της λέξεως **κτήνος**, με την παραπάνω λέξη ονόμαζαν όλα τα μεγάλα ζώα αγελάδες κ.λ.π πολλές φορές όμως η λέξη αυτή χρησιμοποιείται και για τον αναισθητο, κακό άμυαλο άνθρωπο

κτίζω

Χτίζου από το ρήμα **κτίζω** [την εκκλησία του Αγίου Βασιλείου την κτίσαμε το 1875 = νεκκλησιά μας τ' Αη ΒΛΑΣΙΟΥ έχσαμ' ντου σου 1875]

κτυπώ

Κρούου, από το ρήμα **κρούω**, όταν το παραπάνω ρήμα απευθύνεται σε άνθρωπο τότε χρησιμοποιείται και η λέξη **φαΐνου** [θα σε κτυπήσω = θα συ φαΐσου η κρούου συ]

κυανό

Τσινί, [είχε δύο κυανά-μπλε μάτια σαν τα κουμπιά = είχην ντυό τσινιά μάτια αν τα γαλάτσια]

κυδώνι

Τσιόν, προέρχεται από παράφραση της λέξης **κυδώνι, κυδών, τσιόν τσιωνιού τσιαλούϊ η κυδωνιά**

Κυλιέμαι

Γιουβαρλαντίζου, προέρχεται από το τούρκικο ρήμα **yunarlanmak** = **κυλιέμαι** [κυλιέμαι μέσα στις λάσπες = γιουβαρλαντίζου απές σά τσαμπούρια] η δε λέξη **κύλισμα** λέγεται **γιουβαρλάντημα**

	λέγεται δε και γκυλιέμοι από παράφραση της λέξης κυλιέμαι η δε λέξη κύλισμα λέγεται γκύλιμα προέρχονται από το ρήμα κυλίω ὦ μετακινώ κάτι περιστρέφοντας το ,τσουλώντας το.
Κυνήγι [το]	Άβ , προέρχεται από την τούρκικη λέξη av = κυνήγι [πήγε στο κυνήγι= πήειν σ'άβια]
Κυνηγός	Αβτσής , προέρχεται από την τούρκικη λέξη avci = κυνηγός [ο κυνηγός πήγε στο κυνήγι =αβτσίς πήειν σ'άβια]
κύπελλο	Τάς , προέρχεται από παράφραση της λέξης τάσι = κύπελλο [φέρε με το κύπελλο λίγο νερό = φέρ'μη ντου τάς λίου λερό]μεταλλικό σκεύος με φαρδύ χείλος για να πίνει κάποιος νερό. όταν το παραπάνω σκεύος είναι από πηλό τότε λέγεται κούπα
Κυριακάτικα	Τσερετσιάτικα , προέρχεται από παράφραση της λέξεως Κυριακάτικα [Κυριακάτικα ο κόσμος δεν δουλεύει = Τσερετσιάτικα γκόσμους ντε χιωρεί]
Κυριακή	Τσερετσή , προέρχεται από παράφραση της λέξεως ΚΥΡΙΑΚΗ [την άλλη Κυριακή έχουμε γάμο = ταπάν Τσερετσή έχουμε γάμους]
Κυριακή [όνομα]	Τσερετσίνα η Τσετσής
Κυριάκος [όνομα]	Τσερεκάς , τα ονόματα επηρεασμένα από την παράφραση των ΚΥΡΙΑΚΗ και ΚΥΡΙΑΚΑΤΙΚΑ εκφράζονται όπως παραπάνω ΤΣΕΡΕΤΣΙΝΑ και ΤΣΕΡΕΚΑΣ
Κύριλλος [όνομα]	Τσίριλλης , και εδώ παρατηρούμε την μετατροπή του αρχικού γράμματος κ σε τς . ένα από τα χαρακτηριστικά του παραπάνω ιδιώματος.
Κυρτός	Γαμπουρ , προέρχεται από παράφραση της λέξης καμπούρης από το αρχαίο καμπύλος πιθανόν όμως να προέρχεται και από παράφραση της τούρκικης λέξης kambur = καμπούρης αυτός που έχει καμπούρα
Κυρτώνω	Γαμπουρλαντίζου , προέρχεται από παράφραση του ρήματος καμπουριάζω σε συνδυασμό με την λέξη καμπούρης . Η προέλευσης της δίδεται παραπάνω.
κώλος	Γκόλου , προέρχεται από παράφραση της λέξης κώλος [έπεσα πάνω στον κώλο μου = έπεισα σου γκώλουμ απάν]
Κωνσταντίνος	Κωσταϊνης ή Κώστης

Λ

- Λάβα** **Λάβρα** ,πρωτογενές υλικό που χύνεται στην επιφάνεια της γης από την έκρηξη του Ηφαιστείου ,η υπερβολική ζέστη κατά τους θερινούς μήνες φωτιά και λάβρα =νυσιά τσί λάβρα
- λαβαίνω** **Παίρου** , τα ρήματα **λαμβάνω** και **παίρνω** εκφράζονται με το ρήμα **παίρου** που προέρχεται από το παράφραση του ρήματος **παίρνω**
- Λάβαρο** **Μπαϊράχ** , προέρχεται από την τούρκικη λέξη **bayrak** = **λάβαρο σημαία εξαπτέρυγα** [πάρτε τα λάβαρα της εκκλησίας= επαρέτ' νεκκλησιάς ντά μπαϊράχια] εξ αυτού και η λέξη **μπαϊραχτάρης** = αυτός που κρατάει το λάβαρο ,ο σημαιοφόρος ο φέρων τα εξαπτέρυγα της εκκλησίας.
- λαβή** **Λάβους** , από παράφραση της λέξεως **λαβή** [θα σε κτυπήσω με την λαβή= θα συ φαήσου μη ντου λάβους] λάβους ονομάζεται το **στειλιάρι** των γεωργικών εργαλείων και για διαχωρισμό προστίθεται και η λέξη του κάθε εργαλείου π.χ. τσάπας λάβους= η λαβή της τσάπας ,φτσιαριού λάβους η λαβή του φτσαριού
- λάβωμα** **Γιαρά** , οι λέξεις **λάβωμα** [προέρχεται μόνον μετά από συμπλοκή και κατόπιν επεμβάσεως αιχμηρού αντικειμένου μαχαίρι η όπλο] και **πληγή** [από οποιαδήποτε αιτία] εκφράζονται με την λέξη **γιαρά** από το τούρκικο **yara** = **πληγή** , **λάβωμα** [χτύπησα το πόδι μου και λαβώθηκα = ντόκα ντου πτιάριμ'τσι γιαραλάντσα]
- λαβώνω** **Γιαραλαντίζου** , προέρχεται από παράφραση του τούρκικου ρήματος **garapmak** = **πληγώνομαι –λαβώνομαι** όπως παραπάνω ερμηνεύεται.
- Λαγάνα** **Μπιντά** , **ψωμάκι** ,όμοιο με την λαγάνα που γινόταν στο ταντούρι παρασκευάζεται χωρίς προζύμι ,γίνεται σε σχήμα πίττας και το κολλούσαν στα τοιχώματα του ταντούρ –τουντούρ για ψήσιμο.
- Λαγοκοιμάμαι** **Καμαρώνου** , γέρνω στο πλάι και λαγοκοιμάμαι προέρχεται από το ρήμα **καμαρώ- καμαρώνω** το οποίο πέραν της έννοιας που ήδη σήμερα έχει , έχει και την έννοια του κυρτώνω στο πλάι
- λαγήνι** **Λαϊν** , προέρχεται από παράφραση της λέξεως **λαγήνι** μικρό πήλινο δοχείο με περιστόμιο στενό και δύο χερούλια στο πλάι. [πήγε για νερό και έσπασε το λαγήνι= πίνει να φέρ λερό τσι τσιάκουσιν ντου λαϊν]
- Λαγός** **Λαγός** , όπως και σήμερα ονομάζεται μικρό θηλαστικό με μεγάλα αυτιά το κυνηγούν για το νόστιμο κρέας του [στιφάδο με λαγό= λαγό μη ντά κρομύια]
- Λάδι** **Λαϊ** , [συνήθως λινέλαιο προέρχεται από παράφραση της λέξης λάδι
- Λάδι ελιάς** **Ζεϊτουνιού λάϊ** , [λάδι από ελιά] **ζεϊτίν** = **ελιά** [χύσε στο φαγητό λάδι ελιάς= κόνου σου φαϊ λίου ζεϊτουνιού λάϊ]
- Λαζάνια** **Μαντουϊού** , **φύλλα** = τα φύλλα [ζυμαρικών] που έφτιαχναν το

φαγητό μαντού, λεπτές λωρίδες ζυμαρικών μακρόστενες [με τον πλάστη έπλαθαν το ζυμάρι σε σχήμα λεπτής πίττας η οποία αφού ψήνονταν στη φωτιά και μάλιστα στο καπάκι της γάστρας το έκοβαν σε λεπτές λωρίδες μακρόστενες ,αποξηραίνετο και χρησιμοποιείτο ως πρώτη ύλη στην Παρασκευή του μαντούς.]

Λάζαρος [όνομα]

Λαιμός

Λάζαρης ή και Λάζος

Γουργούρ ,[πονάει ο λαιμός μου= σουλαιζ ντου γουργούρη μ] συναντάται κατά τους βυζαντινούς χρόνους ,**το γούργουρον** ως επίσης και στο ιδίωμα των Φαράσων ,προφανώς πήρε την ονομασία από τον ήχο ,το γουργουρητό εξ ου και το ρήμα γουργουρίζω η φράση τα γάργαρα νερά

Λάκκος λακκούβα

Γούπα , [σκάψε μια λακκούβα= γιάρντα να γούπα] προέρχεται από παράφραση της αρχαίας λέξης **γούβα** = **λάκκος** η δε λακκούβα που βρίσκεται εκατέρωθεν του δρόμου λέγεται **σισαρμπολί η σκάρπα**

Λάκτισμα

Λάχτιμα , προέρχεται από την αρχαία λέξη **λακτίζω**= **κλωτσώ** , διώχνω , κάτι χτυπώντας το με το πόδι **λαχτιμα** η **κλωτσιά** [σου τραβάω μια κλωτσιά= ταβρώ σοι να λαχτιά] με την παραπάνω λέξη νοείται και η καλλιέργεια του κήπου με το φτυάρι επειδή χρησιμοποιείται το φτυάρι κλωτσώντας το με το πόδι για την αναστροφή του χώματος [.λαχτώ ντου μπαχτσιά = αναστρέφω το χώμα του κήπου .]

Λαλώ

Γκιαλατσέβου, τα ρήματα λαλώ, συζητώ, ομιλώ, εκφράζονται με το ρήμα **γκιαλιατσέβου** προέρχεται από παράφραση του ρήματος **κολακεύω** που σημαίνει ότι λέγω λόγια ειρωνικά σε κάποιον προκειμένου να αποκτήσω την εύνοια του.[συνέχεια εσύ λαλείς = βέρα ισύ γκιαλατσέβης]

Λαλιά

Σιάς , οι λέξεις λαλιά ,φωνή εκφράζονται με την παραπάνω λέξη η οποία προέρχεται από την τούρκικη λέξη **ses** = φωνή ,λαλιά

Λαμβάνω

Παίρου , προέρχεται από παράφραση του ρήματος **παίρνω** [κάτι] στα χέρια μου [έλαβα την διαταγή σου = πήρα ντου κιτάπι σ']

Λαμπάδα –μανουάλι

Μανάιλ , προέρχεται από παράφραση της λέξεως **μανουάλι** = [έταξα μια λαμπάδα ίσα με το μπόι μου= έταξα να μανάιλ σου ντου μπόι μ']

Λάμπα

Τσιριάτς , προέρχεται από παράφραση της τούρκικης λέξης **cirek** =λάμπα , ο δε μηχανισμός που ανεβοκατεβάζει το φυτίλι της λάμπας λέγεται τσιαρμπίχ

Λάμπω

Αστράφτου , προέρχεται από παράφραση του ρήματος **αστράπτω**, τα δύο ρήματα **αστράπτω και λάμπω** εκφράζονται με το ρήμα **αστράφτου** από παράφραση του ρήματος **αστράπτω** [έλαμψε το πρόσωπο του =άστραψην ντου πρόσουπου τ']

Λάμψη η

Λαναράς

Αστράψιμου

Γιοργαντζής , αυτός που κατασκευάζει παπλώματα μετά από το

- Λανάρι** λανάρισμα των μαλλιών, ένα από τα πρώτα επαγγέλματα των Καππαδοκών του ΜΙΣΤΙ κατά την επάνοδο τους στην ΕΛΛΑΔΑ
Ντεξάρα, χειροκίνητο εργαλείο για το λανάρισμα των μαλλιών, μεγάλο τόξο, ειδικά κατασκευασμένο, με χοντρή χορδή που όταν την χτυπούσε ο λαναράς παρήγαγε την ενέργεια εκείνη που χρειαζόταν για το λανάρισμα του μαλλιού, το όργανο με το οποίο χτυπούσαν την χορδή ονομάζεται **τοπούζα**
- λανάρισμα** **Κούρα**, [οι άνδρες έπαιρναν το δοξάρι και ξεκινούσαν να πάνε για λανάρισμα των μαλλιών, και να κάνουν παπλώματα = ντά σερνιτσιά σ'πέρηξαν ντου ντεξάρα παίνηξαν σα κούρης σοιάνοιξαν γιοργάνια]
- λάρυγγας** **Γκιαρτλάκια**, [να μείνει η μπουκιά στον λάρυγγά σου = να πομει μούκα σ σου γκιαρτλιάκια σ'] το όργανο που βρίσκεται στον λαιμό και επιτρέπει την διέλευση του αέρα κατά την αναπνοή και εκπνοή, περιλαμβάνει δε και τις φωνητικές χορδές του ανθρώπου.
- Λασκάρω** **Σαλτώ = αμολάω**, = στέλνω, λασκάρω, εκφράζονται με το ρήμα **σαλντώ** [λάσκαρε λίγο το σχοινί = σάλτα λίου ντου ράμα]
- λάσπη** **Τσιαμπούρ**, επίσης και στην ποντιακή εκφράζεται [όταν έβρεχε λάσπιαζε ο τόπος = τουν βρέχηξιν τσιαμπουρλάντηζειν ντ'ορταλούχ] η μετατροπή του χώματος σε ρευστή ύλη ένεκα του νερού, πολτοποίηση του χώματος
- λασπώνω** **Τσιαμπουρλαντίζου**, [έπεσα μέσα στις λάσπες και λασπώθηκα = κυλίστα σα τσιαμπούρια απές τσι τσιαμπουρλάντσια]
- Λατομείο** **Νταμάρ**, ο τόπος όπου εξορύσσονται πέτρες, μάρμαρα [με την ίδια λέξη νοείται και η φλέβα χρυσού ή άλλου μετάλλου ενώ παραλληλα χρησιμοποιείται και για τα νεύρα, τις φλέβες του ανθρώπου προέρχεται από την τούρκικη λέξη **damar**=φλέβα]
- Λαχάνιασμα** **Γκιαφλάϊμα**, [λαχάνιασα έως ότου να έρθω = γκιαφλάτσια ούς να έρτου] η πράξη του ανθρώπου, όταν δεν μπορεί να αναπνεύσει κανονικά και αναγκάζεται να παίρνει μικρές κοφτές ανάσες για να αναπληρώσει το οξυγόνο που χρειάζεται. Εξ αυτού και το ρήμα **λαχανιάζω = γκιαφλαιίζου**
- λαχανόκηπος** **Μπαχτσιά**, προέρχεται από το τούρκικο **pakse** = **κήπος** με λουλούδια η λαχανικά
- Λαχταρώ** **Ντιλαιίζου** = έντονη επιθυμία για απόκτηση η εκπλήρωση κάποιου σκοπού, προέρχεται από παράφραση του τούρκικου ρήματος **ntilenmek** = έχω έντονη επιθυμία [λαχτάρησα να φάω μαντού = ντιλάτσια να φάου μαντούζ]
- Λεβέντης** **Ασίκης** = αυτός που έχει λεπτό και γεροδεμένο σώμα προέρχεται από την τούρκικη λέξη **asik** = λεβέντης υπερήφανος
- Λέγω, λέω** **Λέου** από το ρήμα **λέγω- λέω** [εγώ λέγω να φύγουμε = ογώ λέου να παραούμ'] η να φύουμ]
- ληλασία** **Κλέψιμου** οι λέξεις **ληλασία και κλέψιμο** εκφράζονται με την παραπάνω λέξη η οποία προέρχεται από την λέξη **κλέψιμο**

- Λιβάδι** **Γαϊλάχ** προέρχεται από την τούρκικη λέξη **gayla** = **λιβάδι** [την άνοιξη βγάσαμε τα ζώα στο λιβάδι = ν'άνοιξ'βγάληξαμ'ντά πράμαδα σου γαϊλαχ]
- Λείος** **Γίσος** προέρχεται από παράφραση της λέξης **ίσιο** = **γίσο** , και εκφράζει την λεία επιφάνεια [το χωράφι έχει λεία επιφάνεια = ντου κόμμα τσίδει γίσο]
- Λείπω** **Ντε μοι τσιαού** = δεν είμαι εδώ, απουσιάζω ,δεν παρευρίσκομαι, **τσιαού** = **εδώ** ,εκφράζεται με πρόταση [ο άνδρας μου λείπει = σερνικό μ'ντένει τσιαού] όταν όμως αναφερόμεθα σε πράγματα τότε χρησιμοποιείται η φράση **ντέν έχου** =δεν έχω
- Λειρί** **Λειλί** προέρχεται από παράφραση της λέξεως **λειρί** [το λειρί του πετεινού = κοκονοϊου ντου λειλί]
- Λειτουργία [Θεία]** **Λουτουργιά** προέρχεται από παράφραση της λέξης **Λειτουργία** [η Λειτουργία τελείωσε = λουτουργιά τέλειουση]
- Λειτουργιά [πρόσφορο]** **Κουρλώπα** , το άζυμο ψωμί που προσφέρεται στην εκκλησία για το μυστήριο της Θείας Ευχαριστίας , το πρόσφορο [αύριο θα πάμε τις λειτουργίες στην εκκλησία = σάμπαχτα να ποιιάσουμ ντά κουρλώπα σ'ν'εκκλησιά]
- Λειώνω** **Νταγουλντίζου** , από το τούρκικο ρήμα **dagilmak** = διαλύω χρησιμοποιείται βέβαια και η φράση **λειώνου** από το ρήμα **λειώνω** βλέπε την λέξη διαλύω
- Λεκάνη** **Λεγάν** , προέρχεται από παράφραση της ελληνικής λέξης **λεκάνη** = βαθύ πλατύστομο μεταλλικό σκεύος το οποίο γέμιζαν με νερό όπου πλενόταν η έπλεναν τα ρούχα τους [πλέναμε τα ρούχα μέσα στη λεκάνη = πλύνηξαμ ντα φορτσιές σου λεγάν απές'] στην περίπτωση που η λεκάνη ήταν χτιστή ,η πέτρινη και χρησιμεύει συν τοις άλλοις και για το πότισμα των ζώων τότε χρησιμοποιείται η λέξη **λατσι**
- Λεκές** **Ρούπους** = η κηλίδα που μένει σε ρούχο από λιπαρή ουσία , προέρχεται από παράφραση της αρχαίας λέξης **ρύπος** = η ακαθαρσία η βρωμιά ο λεκές [το ρούχο που φοράς έχει λεκέδες = φορτσιά ντου φορώνεις έχ ρούπουϊα] ομοίως και η λέξη **λέρα** εκφράζεται όπως παραπάνω
- Λεύκα** **Γαβάχ** =ψηλό φυλλοβόλο δένδρο με μαλακό ξύλο εμπορεύσιμο για την βιομηχανία χαρτιού η της επιπλοποιίας το λεγόμενο καβάκι ,η λέξη προέρχεται από παράφραση της τούρκικης λέξης **kavak** = η λεύκα
- Λεφτά** **Παράϊα** προέρχεται από το τούρκικο **paras** = **χρήμα** [δεν είχαμε πολλά λεφτά μαζί μας = ντέν έειξαμ πολλά παράϊα ντάμα μας]
- Λεχώνα** **Λοχούσα** , προέρχεται από παράφραση της αρχαίας λέξης **λεχούσα** = η γυναίκα που ήταν ξαπλωμένη μετά τον τοκετό από το αρχαίο ρήμα **λεχώ** = είμαι στο κρεβάτι μετά από τοκετό [η

- λεχώνα δεν έβγαινε την νύχτα έξω = λοχούσα ντε βγαίνοιξειν ντου βριαϊ όξου]
- λησμονώ** **Ζορμονώ** τα ρήματα **λησμονώ**, **αμελώ**, **ξεχνώ** εκφράζονται με το ρήμα **ζορμονώ** το οποίο προέρχεται από παράφραση του ρήματος **λησμονώ** [λησμόνησα να σου φέρω το αλέτρι σου = ζορμόντσα να συ φέρου ντου αλέτρις']
- Λιβάδι** **Τσαϊρ**, προέρχεται από την λέξη **τσαϊρι** προφανώς επειδή το λιβάδι ήταν γεμάτο από χόρτο το οποίο έλεγαν τσαϊρ
- Λίγο πολύ λίγο** **Λίου**, **λίτσικου** προέρχεται από παράφραση του επιθέτου **λίγος** [φέρε με λίγο νερό = φέρ' μοι λίου λερό] φέρε με πολύ λίγο νερό [φέρ' μοι λίτσικου λερό] εκφράζεται επίσης και με την λέξη **ντιράμ** [λίγο μυαλό δεν έχεις = ντιράμ μελό ντέν έεις]
- λιγοθυμώ** **Μπαϊντίζου**, προέρχεται από το τούρκικο ρήμα **bayilmek** = **λιποθυμώ**, λιγοθύμησα = μπαϊντσια
- Λιθάρι λίθος** **Χτιάρ**, με την παραπάνω λέξη εκφράζεται και η πέτρα ή το πολύ σκληρό μέρος
- Λιθοβολώ** **Σιαίρου χτιάρια** = πετώ πέτρες από τις λέξεις **σε αίρω** = **σιαίρου** πετάω μακριά και **λίθος** = **χτιάρ** μπορεί να εκφρασθεί και από το ρήμα **κρούου** = **χτυπάω** π.χ **κρούου συ μη ντου χτιάρ** = σε χτυπάω με την πέτρα = σε λιθοβολώ
- Λικνίζω** **Σαλαϊζου**, τα ρήματα **λικνίζω** και **κουνάω** εκφράζονται με το ρήμα **σαλαϊζου** [λικνίζει τα οπίσθια της = σαλαϊζ'ντου γκώλου τ' προέρχεται δε από το τούρκικο ρήμα **salamak** = **κουνώ**, **λικνίζω** η και από παράφραση του ρήματος **σαλεύω** όπως παραπάνω αναφερούμε
- Λίκνισμα** **Σαλαίμα**, όπως παραπάνω αναφερούμε [το λίκνισμα των οπισθίων της = γκολιού ντου σαλαίμα]
- Λίμνη** **Γκιόλ**, με την παραπάνω λέξη νοείται και μια μικρή επιφάνεια εδάφους όπου υπάρχει νερό προέρχεται από την τούρκικη λέξη **giol** = λίμνη
- Λιοντάρι** **Ασλάν**, προέρχεται από την τούρκικη λέξη **aslan** = **λιοντάρι**, εξ αυτού και ο πολύ δυνατός άνδρας λεγόταν Ασλάνης, βέβαια και το όνομα ΛΕΩΝΙΔΑΣ λέγεται Ασλάνης από την παραπάνω παρομοίωση.
- Λιπαίνω** **Γυαγλαϊζου**. τα ρήματα **λιπαίνω** **αλείφω** εκφράζονται με το ρήμα **γυαγλαϊζου** το οποίο προέρχεται από το τούρκικο ρήμα **yajlamak** = **αλείφω** μια επιφάνεια με λίπος, προκειμένου να την προστατεύσω ή να την συντηρήσω κοινώς **γρασάρω**, δεν έχει την έννοια του **ρίχνω λίπασμα**
- Λιπαρό** **Γυαγλού**, προέρχεται από την τούρκικη λέξη **yagli** = **λιπαρός** η **λιπαρό** φαγητό [το φαγητό ήταν πολύ λιπαρό = ντου φαϊ τσιώδουν πολύ γυαγλού]
- λιποθυμία** **Μπαϊντιμα**, προέρχεται από την τούρκικη λέξη **bayilmek** = **λιποθυμώ** [μου ήρθε μια λιποθυμία = ήρτην μοι να μπαϊντιμα

- Λιποθυμώ** **Μπαϊντίζου** , προέρχεται από το τούρκικο ρήμα **bayilmek**= **λιποθυμώ** [λιποθύμησα αλλά συνήλθα γρήγορα= μπαϊντσα αλλ'αΐχσα αψά] χάνω τις αισθήσεις μου
- Λίπος** **Βούτρους** , από την λέξη **βούτυρο** [το κρέας είχε πολύ λίπος = ντου κυριάς είχε ένα γαζά βούτρους] λέγεται και με την λέξη **γυαγλού** από την τούρκικη λέξη **yagli**=λιπαρό
- Λίρα** **Λίρα η αλτούν** , [λέγεται αλτούν από την ονομασία του χρυσού] νόμισμα τούρκικο ,η χρυσή τούρκικη λίρα , υποδιαίρεση της λίρας ήταν τα λεγόμενα **μετζίτια** αργυρά νομίσματα ισάξια του ενός πέμπτου της λίρας.
- Λιχνίζω** **Βορίζου** , [λιχνίζαμε το άχυρο να πέσει το σιτάρι= βόριζαμ ντ'άυρου να πές'ντου γέλμα] η παραπάνω λέξη πιθανόν να προέρχεται από το βοριαδάκι που ήταν απαραίτητο για το λιχνισμα τον διαχωρισμό δηλαδή του καρπού από το άχυρο.
- Λογαριασμός** **Χεσάπ** , ο αριθμητικός υπολογισμός με τις πράξεις της πρακτικής αριθμητικής ,προκειμένου να διαπιστωθεί η αξία πωλούμενου η αγοραζόμενου είδους, προέρχεται από την τούρκικη λέξη **hesap**=λογαριασμός , το δε ρήμα λογαριάζω εκφράζεται με την φράση „σιάνου χεσάπ = κάνω λογαριασμό
- Λόγος** **Λόγους** , προέρχεται από παράφραση της λέξης **λόγος** [ο παπάς κάθε Κυριακή βγάζει λόγο στην εκκλησία = παπάς καθ'Τσερετσή βγάλ' λόγους σ'νεκκλησιά]αρκετές φορές εκφράζεται και με την έξη **λάλημά** [τι λόγος είναι αυτός= ητο τι λάλημα νοι]
- λοξοδρομώ** **Σαπτώ** , πιθανόν να προέρχεται από το τούρκικο ρήμα **savdirmek** = **ξεπροβοδώ** [λοξοδρόμησε ,πήρε τον κακό δρόμο= σαπτούρησντου πήρην πίς στράδα]
- λοξοκοιτάζω** **Ρανώ γιάναι** = βλέπω πλάγια λοξά εκφράζεται ως σύνθετο ρήμα από τις λέξεις **κοιτάζω**= **ρανώ** [από το οράω ορώ] και από την λέξη **λοξά**= **γιάναι**
- Λουκάνικα** **Γιρισκίλιαη και σουτζούκια** ,φαγητά πού παρασκευάζονται από κιμά και μπαχαρικά τα οποία παλαιότερα περνούσαν μέσα σε έντερα ,τα οποία αποξηραινόταν και τα φύλαγαν σε κελάρια. η λέξη σουτζούκι προέρχεται από την τούρκικη λέξη **sucuk**
- λουλούδι** **Γκιούλ** , και γκιούλια στον πληθυντικό από την τούρκικη λέξη **giul** =λουλούδι [θα μαζέψουμε λουλούδια = θα σωρώψουμ γκιούλια]
- Λουτρό** **Χαμάμ** , προέρχεται από την τούρκικη λέξη **hamam**=**λουτρό** [κάπου-κάπου όταν πηγαίναμε στη Νίγδη μπαίναμε στο λουτρό= μπάζου – μπάζου τουν παίνηξαμ σ'Νίγντια μαΐνηξαμ 'σου χαμάμ]ιδιοκτήτης του λουτρού η ο διαχειριστής του λεγόταν **χαμαμτσής**
- Λοχεία** **Λοχούσα** , προέρχεται από το αρχαίο ρήμα **λεχώ** = είμαι ξαπλωμένη στο κρεβάτι λόγω του τοκετού κλεισμένη στο σπίτι για 40 ημέρες περίπου [η γυναίκα μου τελεί υπό λοχεία= ναίκα μ'τσίδει λοχούσα]
- λύκος** **Λύκουσ** από την λέξη **λύκος** **λύκοι** = **λύτς** η παραπάνω λέξη

συνοδεύει πολλές φορές ρήματα υποδηλώνοντας διάφορες έννοιες π.χ. τρώει σαν τον λύκο τρώει αν ντου λύκους = λαίμαργος κ.λ.π.

Λυχνάρι

Τσιράτς , προέρχεται από την τούρκικη λέξη **cirek** = **λυχνάρι** [τα βράδια ανάβαμε το λυχνάρι = ντά βραιιά χύφτηξαμ ντου τσιριάτς']

Λύρα

[μουσικό όργανο]

Κιάμανα , προέρχεται από την τούρκικη λέξη κατόπιν παράφραση της **kemence** = λύρα ,ποντιακά κεμεντζές ,το παρ πάνω μουσικό όργανο δεν ήταν μόνο διαδεδομένο στον Πόντο αλλά και στην ευρύτερη περιοχή της Καππαδοκίας

Λύνω

Λύνου από το ρήμα λύνω ,χαλάω το δέσιμο που υπάρχει ώστε να ξεχωρίζουν οι άκρες του νήματος ,χαλάω τον κόμπο το ρήμα λύνω συνοδευόμενο με ουσιαστικά ώστε να σχηματίζει φράση έχει διάφορες έννοιες όπως απελευθερώνω , απαλλάσσω κ.λ.π.

Λύσσα

Λύσσα , ασθένεια των σκύλων ,μεταδοτική και στον άνθρωπο πολλές φορές όμως εκφράζει και άλλες έννοιες ανάλογα με την πρόταση π.χ. του υπερβολικού πάθους της μεγάλης πείνας κ.λ.π.

M

- μονομιάς** **Χάρμπανταν** , προέρχεται από το τούρκικο επίρρημα **harpadan** = **μονομιάς –αμέσως –ξαφνικά** [μονομιάς άρπαξε το τσεκούρι =χάρμπανταν γάψειν ντου παλτά]
- μαγαζί** **Μααζί** , προέρχεται από παράφραση της λέξεως **μαγαζί** [στο χωριό μας δεν είχαμε πολλά μαγαζιά= σου χωριό μας ντέν έειξαμ' μααζιά]
- Μαγαρίζω** **Μπατουρντίζου** ,προέρχεται από το τούρκικο ρήμα **batirmek** =λερώνω , βρομίζω , μαγαρίζω ,μολύνω ηθικά, βεβηλώνω [μπατούρντσην ν'εκκλησιά μας = βεβήλωσε την εκκλησία μας]
- Μάγκανος** **Τροχουλιά** = χειροκίνητο μηχάνημα που τοποθετείται στο στόμιο του πηγαδιού για την εξαγωγή του νερού , λέγεται τροχουλιά από την λέξη τροχαλίας , συνήθως ήταν ξύλινης κατασκευής και μεταγενέστερα μεταλλικής.
- Μαγδαληνή** **Μαγδαληνή κύριο όνομα**
- Μαγείρισα** **Κιαφινίτσια** [ποια μαγείρισα έκανε αυτό το φαγητό = ποιο κιαφινίτσια μπήκειν ητο ντου φαί]
- Μαγιά [άρτου]** **Προζιούμ** από την λέξη προζύμι ζυμομύκτης που χρησιμοποιείται στην ζύμωση του ψωμιού
- μαγκάλι** **Μαγκάλ** , από την λέξη **μαγκάλι** [τον χειμώνα ανάβαμε τα μαγκάλια για να ζεσταθούμε = ντου χειμό γύφτηξαν ντά μαγκάλια να ζέσουμ'] πιθανόν να προέρχεται από την τούρκικη λέξη **magal** =μεταλλικό δοχείο όπου εντός αυτού τοποθετούσαν την φωτιά για να ζεσταθούν ,
- Μαγκώνω - μαγκώνω** **Πιάνου** τα ρήματα **πιάνω ,μαγκώνω κρατώ** εκφράζονται με το ρήμα **πιάνου** που προέρχεται από παράφραση του ρήματος **πιάνω**[μαγκώνω το πόδι σου = πιάνου ντου πτιάρης'] χρησιμοποιείται βέβαια και το ρήμα **σουχτώ** = πιάνω κάτι και το σφίγγω ,το πιέζω.
- Μαγουλο** **Μισίι** [τι όμορφα μάγουλα έχεις= τι όμορφα μισία έεις] το κάθε ένα από τα δύο πλάγια μέρη του προσώπου, μεταξύ ματιού και σαγονιού.
- μάδημα** **Μαΐισμα** , προέρχεται από παράφραση της λέξεως μάδημα [το μάδημα των χόρτων= χορταριού ντού μαΐισμα] η ενέργεια εκείνη που ξεριζώνει τραβώντας κάτι , χόρτα , τρίχες κ.λ.π.
- Μαδώ** **Μαΐζου** , προέρχεται από παράφραση του ρήματος **μαδώ= ξεριζώνω** κάτι τραβώντας [μαδώ τα χόρτα από τον κήπο= μαΐζου ντά χορτάρια απ'ντου μπαχτσιιά]
- Μάζεμα** **Σώρουμα** , προέρχεται από παράφραση του αρχαίου ρήματος **σωρεύω = μαζεύω συναθροίζω συγκεντρώνω** [το μάζεμα των δεματιών ήταν δύσκολο= ντεματιού ντου σώρουμα ζόρ 'ντουν] λέγεται επίσης και **μπιουρούκτημα** όπως παρακάτω ερμηνεύεται.
- Μαζεμένο** **Σωρουμένου** , ομοίως προέρχεται από το ρήμα **σωρεύω** [το φουστάνι σου είναι μαζεμένο = σωρουμένου]

σωρουμένου] στην λέξη **μαζεμένο** δεν χρησιμοποιείται παράγωγο του τούρκικου ρήματος.

Μαζεύω

Σωρώου , συναθροίζω, συγκεντρώνω ,συλλέγω διάφορα πράγματα σε ένα ορισμένο σημείο προέρχεται από το αρχαίο ρήμα **σωρεύω –συσσωρεύω** λέγεται δε και μπιουριουκτίζου από το τούρκικο ρήμα **birikmak** = συναθροίζω ,μαζεύω συγκεντρώνω

Μαζί

Ντάμα , προέρχεται από παράφραση της ελληνικής λέξης **αντάμα** [μαζί θα περπατήσουμε ως το τέλος= ντάμα να πουργαίσουμ τσιάχ σου τέλος]

Μάζωξη ανθρώπων
[συνάντηση]

Γαβούστημα , προέρχεται από το τούρκικο **kavusmak**= **συναντώ** [έρχομαι πρόσωπο με πρόσωπο] η 6^η συνάντηση Καππαδοκίων έγινε στο Ξηροχώρι Θεσ/νίκης και είχε μεγάλη επιτυχία = ντου 6^ο γαβούστημα γένει σου Ξηροχώρ θεσ/νίκης τσί είχε μέγα επιτυχία] η συγκέντρωση προσώπων σε ένα ορισμένο σημείο ,το αντάμωμα

μαθαίνω

Μαχαίνου , προέρχεται από παράφραση του ρήματος **μαθαίνω** [μαθαίνω να διαβάζω= μαχαίνου να ψάλου]

Μαϊμού

Σιαμπιάκια , από το τούρκικο **sempek**= μικροκαμωμένος ,[ο μικρ καμωμένος και χαριτωμένος άνθρωπος ,]λέγεται και **μαϊμούν** επίσης από το τούρκικο **maymun**, εκφράζει δε και τον άσχημο άνδρα, η γυναίκα, στις φράσεις που χρησιμοποιείται ,συνήθως στις υβριστικές [τι ντου γκιαλατσιέβεις βρέ μαϊμούν χαρακτηριστική υβριστική φράση]

Μακαρίτης

Μακαρισμένου , προέρχεται από παράφραση της αρχαίας λέξης **μάκαρ- μακαρίτης = ο συχωρεμένος – ο πεθαμένος** [αυτός έγινε μακαρίτης = ατό γένει μακαρισμένου]

Μακριά

Μακρά προέρχεται από την αρχαία λέξη **μακράν = σε μεγάλη απόσταση** [είναι μακριά ακόμη = ακούμ τσίδει μακρά]

Μακρύς

Μακρύ ,αυτός ή αυτό που έχει μεγάλο μήκος ,προέρχεται από την αρχαία λέξη **μακρύς** συνώνυμο του **βραχύς** [μακρύ σερνικός = ο ψηλός άνδρας ,αυτός που έχει μεγάλο ύψος] υπάρχουν ανάλογες φράσεις

μαλακός

Τυβερός προέρχεται από την λέξη **τρυφερός** ,οι λέξεις **μαλακός, τρυφερός** εκφράζονται με την λέξη **τυβερός** η οποία προήλθε με παράφραση από την λέξη **τρυφερός**

μαλακώνω

Τυβεριάζου ομοίως προέρχεται όπως παραπάνω αναφέρεται χρησιμοποιείται επίσης και στην περίπτωση που κάποιος χτυπάει άλλον αλλά εννοεί την παραπάνω λέξη [μαλάκωσα τα οπίσθια του= τυβεριάσα ντ'όπισνού τ']

Μαλλί

Μαλλί [γένεθω το μαλλί = κάμου ντου μαλλί] το τρίχωμα των ζώων και ειδικά των προβάτων , οι Καππαδόκες του Μιστί φημιζόταν για τα πρόβατα που είχαν στην Καππαδοκία τα οποία είχαν μεγάλο τρίχωμα

- μάλλινο** **Μαλλίτικου** , [μάλλινες κάλτσες = μαλλίτικα μπιόρτσια] αυτό που είναι κατασκευασμένο ,υφασμένο , από μαλλί.
- μαλώνω** **Ντοϊστίζου** , προέρχεται από το τούρκικο ρήμα **dovusmek = μαλώνω** [μαλώνω με τους συγγενείς = ντοϊστίζου μη ντά χουσούμια μ'] από το παραπάνω ρήμα προέρχονται και τα παράγωγα **μάλωμα, φιλονικία = ντοϊστιμα**
- Μάνα** **Νένε** η **μάνα** η λέξη **νένε** προέρχεται από την τούρκικη λέξη **nine = μάνα** η δε άλλη λέξη **μάνα** προέρχεται από την ελληνική λέξη [μάνα μου τι θέλεις να σε φέρω = νένε μ'τι κρέεις να συ φέρου] [μάνα μ'τι κρέεις να συ φέρου] χρησιμοποιείτο επίσης και από πολλούς η λέξη **ιζιά** , συνήθως η λέξη **ιζιά** χρησιμοποιείται για την θεία
- Μανίκι** **Μανίτς** , προέρχεται από παράφραση της λέξης **μανίκι** το μέρος του ενδύματος που καλύπτει τα άνω άκρα
- μανιτάρι** **Μιαντάρ** , από την λέξη **μανιτάρι** κατόπιν της παραφρασης [μαζεύω μανιτάρια = σωρώσου μιαντάρια] φυτρώνουν σε δάση η σε κοπρισμένες εκτάσεις ,καρποφόρος μυκητας που θυμίζει ομπρέλα, τα μάζευαν τα καθάριζαν και μετά τα τηγάνιζαν μαζί με αυγά η και σκέτα για να τα φάνε.
- μαντάτο** **Χαμπάρ** , προέρχεται από την τούρκικη λέξη **hamper = είδηση, μαντάτο ,νέο** [τι μαντάτα μας έφερες = τι χαμπάρια μας ηυρης]
- μαντίλι** **Μαντίλ** , προέρχεται από την αρχαία λέξη **μανδήλιον = μαντίλι** σπόγγισε τα δάκρυα σου με το μαντίλι = σούγκα ντά ντάκρουιάς μη ντου μαντίλ] χρησιμοποιείται βέβαια και η λέξη **γιαλούχ** που σημαίνει **μαντίλι** ενώ η μαντίλα για το κεφάλι ονομάζεται **γιαμανί** και η καλοκαιρινή μαντίλα επίσης κεφαλής που φοριόταν στο θέρος λέγεται **τσιάβρα**
- μαντρώνω** **Μάζου ντου σου μαντρί** = το βάζω μέσα στο μαντρί εκφράζεται με πρόταση λόγω μη υπάρξεως του κατάλληλου ρήματος .
- μαξιλάρι** **Προυσκαλάβα** η **γιαστούχ** [η λέξη γιαστούχ προέρχεται από την τούρκικη λέξη **yastik = μαξιλάρι**] ενώ η λέξη **προυσκαλάβα** προέρχεται από παράφραση της αρχαίας λέξης **προσκεφάλαιον – προσκεφαλάδα προσκέφαλο = κατασκεύασμα** σε σχήμα σάκου [με τα πούπουλα της κότας φτιάχναμε μαξιλάρια = μητ'ορνιχιού ντά ντοζάχια σιάνοιξαμ' προυσκαλάβης ή γιαστούχια]
- Μαραζώνω** **Μαραχλαντουρντίζου** προερχόμενο από την τούρκικη λέξη **maraz** = με καταλαμβάνει βαθιά θλίψη , έχω κατάθλιψη ,μεγάλο καημό, [με μαράζωσες = μαραχλαντούρτσισμι]
- μαραίνω** **Ξερώνου** τα ρήματα **ξεραίνω** και **μαραίνω** εκφράζονται με το ρήμα **ξερώνου** [μαράθηκαν τα λουλούδια = ξέρουσαν ντά γκιούλια] χρησιμοποιείται επίσης και η λέξη **τσιβουρκώνου** [μαράθηκαν τα λουλούδια = τσιβουρκώχαν ντά γκιούλια] η λέξη **τσιβουρκώνου** χρησιμοποιείται στην περίπτωση που δεν έχει ξεραθεί κάτι τελείως.

μαραφέτι	Μαραφέτ = πράμα, οποιοδήποτε εργαλείο η εξάρτημα εργαλείου που δεν θέλουμε να κατονομάσουμε ,η δεν ξέρουμε την ονομασία του [δώσε μου λίγο αυτό το εργαλείο= ντός μοι λίου ατά ντου μαραφέτ] προέρχεται δε από το τούρκικο marifet = εξάρτημα, πράγμα, αντικείμενο.
Μάρθα	Μάρτα κύριο γυναικείο όνομα
Μαρία	Μαρία η και Μαρής επίσης κύριο γυναικείο όνομα
Μαρίνα	Μαρίνα κύριο γυναικείο όνομα
Μαρκαλώ	Τσιακτουρντώ η παραπάνω λέξη εκφράζεται σε ότι έχει σχέση με σεξουαλική επαφή μεταξύ ζώων και ιδίως όνων ημιόνων προβάτων κ.λ.π. χαρακτηριστική η υβριστική φράση σου γαϊντούρ συ τσιακτουρντίζου
Μαρούλι	Μαρούλ από παράφραση της λέξης μαρούλι ,φυτό με βαθιά ρίζα και μεγάλα φύλλα τα οποία τρώγονται ωμά για σαλάτα
μάσηση	Γκιαμούρτημα η κίνηση των σιαγόνων ώστε το φαγητό που βρίσκεται στην στοματική κοιλότητα να μπορεί να οδηγηθεί δια της κατάποσης στο στομάχι
Μαστίγιο	Γαμσίχ προέρχεται από παράφραση της τούρκικης λέξης kamci =μαστίγιο ,λεπτό δερμάτινο λουρί που χτυπούσαν τα υποζύγια ,βούρδουλας ,καμουτσίκι
Μασχάλη	Γολτούχ [πήραμε τα παιδιά παραμάσχαλα και φύγαμε= πήραμ'ντά φσιάχα σου γολτούχ'μας τσ' έφχαμ'] η κοιλότητα που σχηματίζεται μεταξύ θώρακα και χεριού.
Μασώ	Γκιαμουρντώ [δεν μπορώ να μασήσω το κρέας =ντέ μπορώ να γκιαμουρντήσου ντου κιργιάς]
Μάτι	Μάτ [πονάει το μάτι μου = σουλαιζ ντου μάτι μ'] το αισθητήριο όργανο της οράσεως.
Ματόκλαδα	Κιουπρίτσια , το κάθε ένα από τα προστατευτικά τριχίδια στο άνω και κάτω άκρο του βλεφάρου ,τα ματοτσίνορα
Μαύρο	Σεάχ προέρχεται από την τούρκικη λέξη seah = μαύρο [τα μαύρα σου τα μάτια = ντά σεάχια ντά μάτια σ']
Μαχαίρι[δίκοπο]	Γαμά προέρχεται από την τούρκικη λέξη kama = δίκοπο μαχαίρι [φέρε το δίκοπο μαχαίρι= φέρ ντου γαμά] εξ ού και γαμαλαίζου όπως παρακάτω
Μαχαιρώνω	Γαμαλαίζου [γαμά =δίκοπο μαχαίρι] θα σε μαχαιρώσω = θα σοι γαμαλαίσου , μαχαίρωμα = γαμαλαΐμα
Μεγάλος	Ασντρό προέρχεται από παράφραση του επιθέτου αδρός [έγινες μεγάλος άνδρας= γένεις ασντρό σερνικός] λέγεται και μέα από παράφραση της λέξεως μέγας έχει δε την έννοια του μεγάλου αλλά και του αρχηγού π χ το μεγάλο μου παιδί ντου μέα μ'ντου φσιάχ] [αυτονών ποιος είναι ο αρχηγός = τιτιαρώ τις νοι ντου μέα]
Μεγαλώνω	Μποϊουτίζου μεγαλώνω καθ 'ύψος ,γίνομαι πιο μεγάλος ως προς

	<p>μια διάσταση ,προφανώς η λέξη προέρχεται από την τούρκικη λέξη boy = ύψος [πολύ μεγάλωσες = μποϊούτσες ,ένα γαζά]</p>
Μέγκενη	<p>Μιάγκιανα , εργαλείο που χρησιμοποιείται σε ξυλουργικές και μεταλλευτικές εργασίες σφίγγει χειροκίνητα αντικείμενο κρατώντας το σε σταθερή θέση προέρχεται από την τούρκικη λέξη mengene</p>
Μεδούλι	<p>Γ'λ'το 'λέξη τρομερά δύσκολη στην γραφή της αλλά και στην προφορά της το μυαλό των οστών</p>
Μέθη μεθύσι	<p>Μείσμα από παράφραση της λέξης μέθυσμα αλλά και σαρχός' από την τούρκικη λέξη serhos = μεθυσμένος</p>
μεθυσμένος	<p>Μεισμένου η και σαρχός οι λέξεις προέρχονται όπως παραπάνω [εσύ μη μιλάς είσαι μεθυσμένος= ισύ με γκιαλαντζέυεις τσίσει μεισμένου η τσίσει σαρχόης</p>
Μεθώ	<p>Μειζου από παράφραση του ελληνικού ρήματος μεθώ λέγεται επίσης και σαρχολαντίζου από το τούρκικο ρήμα serhoslanmak= μεθώ [από το πρωί πίνει και μεθάει στο καφενείο = απ'τελεμερείος πγίν' τσι μειζ'η[σαρχολαντίζ] σου τοκάν]</p>
Μείγμα	<p>Χαρμάν προέρχεται από την τούρκικη λέξη harman = κράμα διαφόρων υλικών η ποικιλιών ενός είδους[ανακάτεψε τα και κάντο ένα μείγμα = γαρνιτούρδα ντα τσι μπείκει ντα να χαρμάν]</p>
Μειονέκτημα	<p>Γουσσούρ ,η κακή πλευρά ,το αρνητικό σημείο κάποιου, προέρχεται από το τούρκικο kusur =μειονέκτημα –κουσσούρι –κακή συνήθεια [το μειονεκτημα του ποιο είναι= ντου γουσσούρι τ' ποιο νοι]</p>
Μέλι –μέλισσα	<p>Μέλ και μελίσς προέρχεται από παράφραση της λέξεως μέλι [το μέλι με την κερήθρα είναι πιο καλό= ντου μέλ μοι ντου τσερί τσίδει πιο καλό]</p>
Μελιτζάνα	<p>Μπαλντουρτζιάν η και μελιτζάνα από την λέξη μελιτζάνα ,πιθανόν να προέρχεται και από το αράβικο badingan =μελιτζάνα</p>
Μεντεσές	<p>Μεντεσές , ο ξύλινος η σιδερένιος μηχανισμός που ενώνει την πόρτα ή το παράθυρο με τους παραστάτες και βοηθά στο άνοιγμα η το κλείσιμο τους, προέρχεται από την τούρκικη λέξη mentese</p>
Μένω	<p>Κάχουμοι και πομνήσκου ,το ρήμα κάχουμοι , χρησιμοποιείται στην περίπτωση που το ρήμα μένω , έχει την έννοια της κατοικίας, της διαμονής [π.χ σε ποια συνοικία μένεις= σύ ποιο μαχαλάς κάχισει] και προέρχεται από παράφραση του ρήματος κάθομαι ενώ στις υπόλοιπες περιπτώσεις χρησιμοποιείται το ρήμα πομνήσκου από παράφραση του ρήματος απομένω ,απομνήσκω π.χ έμεινα μέσα στα κρύα τα νερά = πόμα σά παγουμένα λερά.</p>
Μεράκι	<p>Μεράκ προέρχεται από παράφραση της ελληνικής λέξης μεράκι ίσως επίσης και του τούρκικου merak=στενοχώρια ,μεράκι ,η λύπη που προξενείτε από μια απραγματοποίητη επιθυμία. εξ αυτού προέρχονται και οι λέξεις μερακλής – ου , μερακλίδικο</p>
Μεριά	<p>Γιάν οι λέξεις σημείο ,πλευρά ,μεριά ,τόπος , εκφράζονται με την λέξη γιάν και πάντα ανάλογα με την πρόταση [το βαλα σε μια</p>

μεριά= χέκα ντου σ'ένα γιάν] η παραπάνω λέξη προέρχεται από το τούρκικο **yan** =πλάι

Μερμήγκι

Μουρμούτς από την λέξη **μυρμήγκι** ,μυρμηγκοφωλιά = μουρμουτσιού φωλιά.

μερόνυχτο

Μέρα τσί νύχτα σύνθετη λέξη ,εκφράζεται με δύο λέξεις αλλά στην προφορά φαίνεται ως μία

Μέρος

Τόπους η και **γιάν** η λέξη **τόπους** προέρχεται από το **τόπος** [το έκρυψα σε κάποιο μέρος =μούλουσα ντου σ' ένα γιάν η σ' ένα τόπους] η δε λέξη γιάν όπως παραπάνω αναφέρουμε.

Μέσα

Απές προέρχεται από το ελληνικό **από έσω**[κρύφτηκε μέσα στο σπίτι= σου σπít'απές μούλουση]

Μεσαίο

Ορταντζιά προέρχεται από την τούρκικη λέξη **ortaca** = **μεσαίο** [το μεσαίο σου παιδί ποιο είναι το όνομα του= ντ'ορταντζιά σ'ντου παιί τι όνουμα έχ]

Μέση [η μέση μου]

Μέσα μ' προέρχεται από παράφραση της λέξεως **η μέση μου** [πονάει η μέση μου = σουλαιζνει ντά μέσα μ']

Μεσημέρι

Μισημέρ' προέρχεται από παράφραση της λέξεως **μεσημέρι** [καταμεσήμερο= μισημεριάτικο] [το μεσημέρι καθόμασαν στον ίσκιο του δένδρου = ντου μισημέρ καχώδουμιστοι τσιαλουϊου ντου σκιάφους]

Μεταλαβαίνω

Τσινονιζιέμοι από την παράφραση της λέξεως **κοινωνία** = **μετάληψη** = **τσινωνιά** [θα μεταλάβω την Κυριακή= Τσερετζή να τσινωνιστώ]

Μετάληψη

Τσινωνιά όπως παραπάνω παρατηρούμαι την μεταβολή του αρχικού γράμματος **κ** σε **τσ** . όπως και σε πάρα πολλές λέξεις έχουμε αναφέρει

**μεταμφιεσμένος
μετανιώνω**

Γαρναβάλους προέρχεται από την λέξη **καρναβάλι**

Μετανιώνου η και **μπεισμιανεύου** [μετάνιωσα που ήρθα = μετάνιουσα η μπεισμάνηψα που ήρτα] το ρήμα **μετανιώνου** προέρχεται από παράφραση του ρήματος μετανιώνω, ενώ το ρήμα **μπεισμιανεύου** προέρχεται από την αρνητική έκφραση του νεύω =κάνω νόημα άρνησης ,με την προσθήκη του πείσματος

Μεταφέρω

Ποιάζου προέρχεται από παράφραση του ρήματος **υπάγω**= **κουβαλώ κάτι** [μεταφέρω τα ξύλα = ποιάζου ντα ξύλα]λέγεται και **κουβαλώ** , [μεταφέρω τα ξύλα =κουβαλώ ντά ξύλα]λέγεται και **φέρου** [με τα άλογα μεταφέραμε τα στάχια = μη ντ'αλούγαδα φέρηξαμ ντά ντεμάτια] η λέξη μεταφορά όμως εκφράζεται με την λέξη **κουβάλημα**

Μετρώ

Μετρώ από το ομώνυμο ρήμα [μετρώ τα βήματά μου= μετρώ ντ'ασκελήμαδα μ']

Μέτωπο

Μέταπου προέρχεται από παράφραση της λέξεως **μέτωπο** [δεν έχει καθαρό μέτωπο = ντέν έχ πάτς μέταπου] λέγεται επίσης και **μπιάλ γκιαμούτς[ανοιχτό κόκαλο]** [θα σε χτυπήσω στο μέτωπο

Μήλο	Μήλου [ξεραίναμε τα μήλα για να κάνουμε κομπόστα τον χειμώνα= ξέρουναμ ντά μήλα να μποίκουμ'χοσιάφα ντου χειμός]
Μήνυμα	Χαμπαρ προέρχεται όπως αναφέραμε από το τούρκικο hamper = μήνυμα , είδηση , αγγελία , [τι μήνυμα μας έφερες = τι χαμπάρ μας ηυρης]
Μήπως	Ο παραπάνω σύνδεσμος στις ερωτήσεις και στις προτάσεις που εκφράζουν φόβο στενοχώρια εκφράζεται με το μη [π.χ μήπως είδες την γυναίκα μου= μη ράντσεις ναίκα μ'] σε συμβουλευτικές ερωτήσεις και προτάσεις χρησιμοποιείται η λέξη γάλια π.χ [μήπως ακούς κανέναν = γάλια ακούς κανείνα]
Μητριά	Αναλούκ προέρχεται από την τούρκικη λέξη analik = μητριά [η μητριά μας χτυπούσε= ντ'αναλούχ κρούειξιν μας]
Μικρός -ο	Μικρό - μικρίτσικου προέρχονται από παράφραση των επιθέτων μικρό - μικρούλικο [γέννησε ένα μικρούλικο μωρό = γέντσην 'να μικρίτσικου φσιάχ] όταν πρόκειται όμως να κοροϊδέσουμε κάποιον χρησιμοποιείται η λέξη σιαμπιάκια η οποία προέρχεται από την τούρκικη λέξη sebek [τι να μας πεις μικρή ανθρωπε= τι να μας ειπείς σιαμπιάκια σερνικός] με την παραπάνω λέξη σιαμπιάκια στην κυριολεξία νοείται η μαίμου
Μιλώ	Γκιαλατζέβου προέρχεται από παράφραση του ρήματος κολακεύω = συνομιλώ με κάποιον ειρωνικά για να αποκτήσω την εύνοια του. [συνομιλούσα με τον γείτονα μου= γκιαλάτσιβα μη ντου γογξιού μ'] τα ρήματα ομιλώ , μιλώ , συζητώ , κουβεντιάζω , και τα παράγωγα αυτών εκφράζονται με το ρήμα γκιαλατζέβου όπως επίσης και τα παράγωγα αυτού
Μιχαήλ [όνομα] Μιχαήλ ΑΡΧΑΓΓΕΛΟΣ Μνήμα μνημόσυνο	Μουχαήλης - Μουχαηλ Αχράγγελος Μορμόρ και μνήματα μορμόρια προέρχεται από παράφραση της αρχαίας λέξης μνημόριον = τάφος Συλλειτουργιά προέρχεται από παράφραση της λέξεως συλλειτουργγο = μνημόσυνο [την άλλη Κυριακή έχουμε το μνημόσυνο του Απόστολου= ταπάν Τσερετζή έουμ Απόστιλη συλλειτουργιά]
Μοίρα	Γραφτότ από την λέξη γραφτό πιστεύανε ότι το πεπρωμένο, η μοίρα δηλαδή ήταν γραμμένη λέγεται επίσης και με την λέξη κισμετ από την τούρκικη λέξη kismet = πεπρωμένο μοίρα
Μόλις	Άντζιαχ προέρχεται από το τούρκικο επίρρημα ancak = μόλις [μόλις που πρόλαβα= άντζιαχ που πρόλαβα]
Μολύβι	Γαλάμ 'πιθανόν να προέρχεται από την λέξη καλαμαράς επειδή κρατούσε το καλαμάρι μολύβι
Μολύβι [μέταλλο]	Γρουσιούν [πολλές φορές με την παραπάνω λέξη γρουσιούν εννοείται και το πολύ βαρύ = είναι σαν το μολύβι βαρύ= τσίδει αν ντου γρουσιούν.] μάλλον η λέξη προέρχεται από την τούρκικη
Μονάκριβο	Ντουρφαντά ο ένας και πάρα πολύ αγαπητός, το μονάκριβο

Μοναστήρι	Μαναστήρ από την ελληνική λέξη μοναστήριον [στην Καππαδοκία υπήρχαν πολλά μοναστήρια = σ' Καππαδοκία γιόμησκαν ένα γαζά μοναστήρια]
Μοναχή	Καλόγρια από την λέξη καλόγρια , με την παραπάνω λέξη εννοείται και η γυναίκα εκείνη που φρόντιζε τον ναό στην καθαριότητα της αλλά και στο άναμμα των κεριών
Μοναχός	Καλόγερος παρατηρούμε ότι οι λέξεις που έχουν σχέση με την θρησκεία μολονότι παρήλθαν χιλιάδες έτη έπαθαν την μικρότερη αλλοίωση
Μονοιάζω	Μπαριστίζου προέρχεται από το τούρκικο ρήμα barismak = μονοιάζω [μόνοιασα με τον γείτονα μου = μπαρίσια μη ντου γογξιούμ]
Μόνος	Μαναχότ προέρχεται από παράφραση του επιθέτου μόνος –μονάχος [μόνος του το έκανε αυτό = μαναχότ ντου πίκειν ατό]
Μοσχάρι	Τανά , το μικρό νεογέννητο μοσχάρι , ταυρί στην περίπτωση που μεγαλώσει το αρσενικό μοσχάρι από την λέξη ταύρος , και αλαμαλί στην περίπτωση του μεγάλου θηλυκού μοσχαριού από την λέξη δαμάλα
Μουνί	Τσιλίκα [βρισιές , γαμώ το μουνί σου εκφράζονται με διάφορες φράσεις όπως χαχτώ τ'τσιλικας σ' , ή γαμώ τ' τσιλίκα σ, η πατώ τ' τσιλίκα σ] κάποιες φορές χρησιμοποιείται και η λέξη πουρτίκα
Μούρα	Ντούτια και ντούτ το μούρο ,ο καρπός της μουριάς το δε δένδρο λέγεται ντουτιού τσαλούϊ
μουρλαίνω	Τσιανίζου [θα σε μουρλάνω = θα συ τσιανίσου]
Μουρλός	Τσιανό οι λέξεις μουρλός και τρελός εκφράζονται με την λέξη τσιανό όπως επίσης και τα παράγωγα των λέξεων αυτών μουρλαίνω τρελαίνω μούρλα κ.λ.π.
Μουσαμάς	Μουσιαμάς ,συνθετικό ύφασμα που έχει επιστρωθεί από την μια πλευρά με ρητίνη ώστε να καταστεί αδιάβροχο ,προέρχεται από την τούρκικη λέξη musema
Μουσκεύω	Συλώνου προέρχεται από το αρχαίο ρήμα χυλώω- χυλώνω= υγραίνω βρέχω μετατρέπω κάτι σε χυλό [μούσκεψα από τον ιδρώτα = συλώχα απ'του γύτρους]
Μουστάκι	Μπουγιούχ και σακάλ προέρχεται από την τούρκικη λέξη sakal=γένια [τά γένια σου μεγάλωσαν = 'ντά σακάλια σ' μάκρυναν][να χέσω του μπαμπά σου τά γένια [βρισιά]= μπαμπασουνα σακάλνά σιστιγούμ]
Μούστος	Μούστος [δίναμε μούστο στα μικρά παιδιά επειδή ήταν γλυκός= γίνηξαμ μούστο σά φσιάχα γιαί τσιόδουν γ ουλτσι]
Μούχλα	Κιούφ ,μύκητας ,συνήθως άσπρος ή πράσινος, που σχηματίζεται σε επιφάνειες εξ αιτίας της υγρασίας η άλλης αιτίας, προέρχεται από το τούρκικο guf το δε ρήμα μουχλιάζω εκφράζεται με το ρήμα κιουφλαντίζου η και το ρήμα καρτσιανίζου = μουχλιάζω , και υποδηλώνει τον νωθρό, νωχελικό άνθρωπο

μοχθώ	Γιορουλτίζου προέρχεται από το τούρκικο ρήμα yorulmak = κουράζομαι - μοχθώ [μοχθώ πολύ αλλά βγάζω το ψωμί μου = γιορουλντίζου πολύ αλλά βγάλου ντου ψωμί μ'] η δε λέξη μόχθος λέγεται γιορούλντημα = κούραση ,μόχθος,
Μπάζω	Μάζου προέρχεται από παράφραση του αρχαίου ρήματος εμβάζω = μπάζω= βάζω μέσα [μπάζω το άχυρο στην αχερώνα = μάζου ντ'άυρου σ'ναχυριώνα]
Μπαζώνω	Μουχώνου , χώνω μέσα στο χώμα , βλέπουμε ότι ρήματα και λέξεις πού έχουν την έννοια αυτή εκφράζονται με την παραπάνω ονομασία π.χ. κηδεύω, παραχώνω , ενταφιάζω ενταφιασμός κ,λ.π.]
Μπαίνω μέσα μπήκα	Μαίνου απές, σέμα προέρχεται από παράφραση του ρήματος μπαίνω [μπέστε στο σπίτι έξω βρέχει = σεμάτ'σου σπίτι'όξου βρέχ']
μπακάλης	Τοκαντζής λέγεται τοκαντζής επειδή δεν γνώριζαν τα μπακάλικα και υπήρχαν μικρά καφενεία που είχαν είδη μπακαλικής.
Μπακιρένιος	Πακιριώνας από την λέξη μπακίρι χάλκινα μαγειρικά σκεύη πρέρχεται από την τούρκικη λέξη bakir =χαλκός
Μπαλτάς	Παλτά προέρχεται από την τούρκικη λέξη balta = μπαλτάς [τον χτύπησε με τον μπαλτά στο κεφαλι= φαΐσιντου μη ντου παλτά σου τσιουφάλ']
μπαμπεσιά	Ντιαβολιά από την λέξη διαβολιά παρατηρούμε ότι οι λέξεις που έχουν σχέση με πονηριά μπαμπεσιά η αμάρτημα που σχετίζονται με τον διάβολο ονομάζονται με λέξεις όπως ντιαβολιά ντιάβλουςκ.λ.π.
Μπανίζω	Σεριανίζου οι παραπάνω δύο λέξεις πρέπει να προέρχονται από τις λέξεις σεργιάνι σεργιάνισμα μετά από παράφραση , στα τούρκικα η παραπάνω λέξη εκφράζεται με το ρήμα seyran = υπονοεί όμως την βόλτα τον περίπατο
μπανιστήρι	Σέηρ [έκανε μπανιστήρι =σιάνοιξην'σέηρ]
Μπαξίσι	Μπαχτσίς από την τούρκικη λέξη mpaksis = δώρο [εμείς μπαξίσια κάναμε μόνον στους γάμους =ημείς μπαχτσίσια σοιάνοιξαμ μόνο σά γάμουϊα]
Μπαούλο	Σαντούχ , ξύλινο μακρόστενο η τετράγωνο κιβώτιο όπου εντός αυτού βάζανε τον ρουχισμό τους η διάφορα άλλα είδη προέρχεται από την τούρκικη λέξη santuk = μπαούλο, σεντούκι
Μπάσιμο	Μάσιμου , προέρχεται από παράφραση της λέξης μπάσιμο [το μπάσιμο μέσα στις στοές, γινόταν όταν έρχονταν οι τούρκοι= ντου μάσιμου σ'κιαλιάρια νοιόδουν τουν ερώδαν Τούρτζς]
μπαστούνι	Παστόν , προέρχεται από παράφραση της λέξης μπαστούνι [όλοι οι μεγάλοι κρατούσαν μπαστούνια = ούλα ντα μεγάλα κράταναν παστούνια]
μπατζανάκης	Μπατσανάχ , προέρχεται από την τούρκικη λέξη bacanak σύζυγος αδελφού ή αδελφής, του η της συζύγου

Μπατζάκι	Μπατζιάχ , το κάθε ένα , από τα 'τμήματα του παντελονιού που περικλείουν τα πόδια ,προέρχεται από το τούρκικο bacak το κάτω άκρο του παντελονιού,[μάζεψε λίγο, τα μπατζάκια του παντελονιού = σώρουψει λίου σιαλβαριού ντα μπατζάχια]
Μπαχάρι	Μπαχάρ ,καρύκευμα, μπαχαρικό για τα φαγητά ,τα παραπάνω μπαχαρικά έφταναν στο ΜΙΣΤΙ από τους ντεβετζίδες [καμηλιέρηδες] με τα караβάνια ,η λέξη προέρχεται από την τούρκικη λέξη bahar
μπερδεύω	Γαριστουρντίζου , τα ρήματα ανακατεύω και μπερδεύω εκφράζονται με την λέξη γαριστουρντίζου πιθανόν να προέρχεται από το τούρκικο ρήμα garismak =ανακατεύω [μη μπερδεύεσαι στα πόδια μου = με γαριστουρντίεις σά πτιάρια μ]
μπιζέλι	Μπιζέλ ,ο καρπός της μπιζελιάς ,προέρχεται από παράφραση της λέξης μπιζέλι
Μπλε [χρώμα]	Τσινί , το βαθύ χρώμα του ουρανού και της θάλασσας
Μπογιά	Μπουγιά ,χρωστική ύλη, το χρώμα ,η βαφή ,προέρχεται από την τούρκικη λέξη boya =το χρώμα εξ αυτού ληφθεί και το ρήμα μπουγιαίζου = μπογιαντίζω ,όπως και η λέξη μπουγιαίμα = ο μπογιάντισμα.
Μπόι	Μπόϊ , το ύψος του ανθρώπου ,το ανάστημα του προέρχεται από την τούρκικη λέξη boy = ανάστημα [πολύ μπόι πέταξες = μποιούτσης ένα γαζά]
Μπορώ	Μπορώ , από το ρήμα ημπορώ [δεν μπορώ να περπατήσω =ντε μπορώ να πορπαίσου], διαθέτω την σωματική η την ψυχική δύναμη να κάνω κάτι.
Μποστάνι	Ναγκιρβάνο , το χωράφι όπου καλλιεργούνται τα καρπούζια και τα πεπόνια [άγνωστης προέλευσης λέξη]
Μπουκάλι	Σιουσιά , προέρχεται από την τούρκικη λέξη sise = μπουκάλι [σκόνταψε και έσπασε το μπουκάλι = κοντίλτσειν τσι'τσιάκουσην ντου σιουσιά]
Μπουκιά	Μούκα , πιθανόν προέρχεται από παράφραση της λέξεως μπουκιά [μεγάλη μπουκιά φάε μικρή κουβέντα πες= μέγα μούκα φα μικρό λόγους είπει]
μπουμπούκι	Τσιτσιάτς , ' το λουλούδι ,το άνθος που βρίσκεται μισάνοιχτο μέσα στον κάλυκα προέρχεται από την τούρκικη λέξη tsitsek = άνθος μπουμπούκι με την ίδια λέξη νοούνται και τα σπυράκια κατά την εφηβεία ,όπως και τα σπυράκια , εξανθήματα της ιλαράς επειδή προφανώς παρομοιάζονται ως άνθη.
Μπουνιά	Γρόγχους , προέρχεται από την αρχαία λέξη γρόνθος = γροθιά , παλάμη με σφιγμένα τα δάχτυλα [σφίγγω την μπουνιά μου σουχτώ ντου γρόγχου μ']
μπουντρούμι	Μπουντρούμ , προέρχεται από την τούρκικη λέξη botrum = υπόγεια σκοτεινή φυλακή

Μπουρδελιάρης	Κερχανατζής , ο άνθρωπος που γύριζε στους κερχανάδες, κερχανάς στα τούρκικα το μπουρδέλο kirhana =μπορδέλο
Μπράτσο	Βριαχών , προέρχεται από παράφραση της λέξης βραχίων ,το μέρος του χεριού μεταξύ αγκώνα και ώμου [χτύπησα στο μπράτσο μου = ντόκα σου βραχώνι μ']
Μπρίκι	Τζιασβά , μεταλλικό σκεύος κουζίνας για το ψήσιμο του καφέ [βάλε στο μπρίκι λίγο νερό να ζεσταθεί = χέκει σου τσιασβά λίου λερό να ζές] το μπρίκι όπου γίνεται το τσαϊ λέγεται τσαϊντανούχ αγνώστου προελεύσεως λέξη μια και το μπρίκι στα τούρκικα λέγεται ibrik
μπροστινός	Ομπροτνούς , προέρχεται από παράφραση της φράσης ο μπροστινός σου
Μυαλό	Μελό , προέρχεται από παράφραση της αρχαίας λέξεως μυελός ο ανθρώπινος εγκέφαλος [ο Θεοδόσης μυαλό δεν έχει = χεοντόις μελό ντέν έχ]
Μυαλωμένος	Ακ'λού , προέρχεται από την τούρκικη λέξη akil = μυαλό [είναι μυαλωμένος = τσίδει ακ'λού] ίσως από τις λίγες λέξεις που αφαιρώντας το πρώτο γράμμα α η λέξη προσδίδει έννοια αντίθετη 'κ'λου = άμυαλος
Μύγα	Μουΐια , προέρχεται από παράφραση της λέξεως μύια - μύγα [με τσίμπησαν οι μύγες = τσίμπσαν μοι ντά μουΐις]
Μυζήθρα	Τσικιαλίκους μαλακό και ανάλατο τυρί από γάλα αγελάδας , αγνώστου προελεύσεως λέξη
Μύθος	Μασιάλ , προέρχεται από το τούρκικο mesel = παραμύθι αφήγηση μυθικής παράδοσης η παραμυθιού γενικότερα
Μύλος [χειροκίνητος για πλιγούρι]	Χερεμύλ , μεγάλες στρόγγυλες πέτρες η μία πάνω πάνω στην άλλη με οπή στην μέση όπου έριχναν το σιτάρι και άλεθαν το πλιγούρι [μυλόπετρες] η παραπάνω λέξη προέρχεται από τις λέξεις χειρ = το χέρι και μύλη κατά την αρχαιότητα η μυλόπετρα
Μύξα	Μύξα βλεννογόνο ουσία που ρέει από τα ρουθούνια .
Μυρίζω	Μυρίζου προέρχεται από παράφραση του ρήματος μυρίζω [μυρίζω το καλό σου φαγητό = μυρίζου ντου καλός ντου φαϊ]
μηρυκασμός	Γκιάβις προέρχεται από την τούρκικη λέξη jevris = μηρυκασμός [τα ζώα είναι σε μηρυκασμό = ήτα πράμαδα παίρνει γκιάβις]
Μυρωδιά	Μυρουζιά , ή ευχάριστη οσμή που αναδύεται από τα λουλούδια , κατά το ψήσιμο του φαγητού , προέρχεται από παράφραση της λέξης μυρωδιά το δε ρήμα μυρίζω λέγεται μυρίζου ή παίρου μυρουζιά
Μυστικό	Η παραπάνω λέξη δεν εκφράζεται με όμοια της , λέγεται όμως με την φράση κουρφάς λόγους = κρυφός λόγος [θα σου πω ένα μυστικό = ας συ γκιαλαέψου κουρφάς, η να συ πω να κουρφάς λόγους]

Μυστρί	Μαλά , εργαλείο μεταλλικό που χρησιμοποιούν οι κτίστες και σοβατζήδες χειριζόμενοι την λάσπη
Μύτη	Μύτα , προέρχεται από παράφραση της λέξεως μύτη [η μύτη του είναι κυρτή = μύτα τ' τσίδει γαμπούρ]
Μωρό	Γιαβρί η γιαβρού προέρχεται από την τούρκικη λέξη yanru = μωρό νεογνό και γιαβρούμ = μωρό μου ,τρυφερή προσφώνηση σε αγαπημένη η αγαπημένο πρόσωπο

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κόνιτσας

N

νάρθηκας	Άρτικας , προέρχεται από παράφραση της ελληνικής λέξης νάρθηκας
νεκρός	Χαμένου , αυτός που δεν ζει πια προέρχεται από το πεθαμένος , χαμένος, χαμένου
νεκροταφεία	Μορμόρια , προέρχεται από την λέξη μνημόριο = μνήμα τάφος οι λέξεις μνήμα- μνήματα – νεκροταφείο –νεκροταφεία εκφράζονται με τις λέξεις μορμόρ και μορμόρια
νεογνό	Γιαβρί προέρχεται από την τούρκικη λέξη yavru = νεογνό [έφερε το νεογνό στην εκκλησία= ηβρην ντου γιαβρούτ'σ'νεκκλησιά] με την παραπάνω λέξη πολλές φορές εννοούμε και ένα πολύ αγαπημένο πρόσωπο νεαρής ηλικίας , το μωρό όπως προαναφέραμε
νέος	Ντιαλίγανο , προέρχεται από την τούρκικη λέξη delikanli = νέος , παλικάρι [όταν ήμουν νέος όλες τις δουλειές της έκαμνα= τουν τσιόουμοι ντιαλίγανο , ούλα ντ'αργαδα σοιάνοιξα ντα]
νερό	Λερό , προέρχεται από παράφραση της λέξης νερό [φέρε μου ένα ποτήρι νερό= φέρ'μοι να τας λερό]
νερόλακκος	Γούπα μη λερό = λακκος με νερό , λάκκος= γούλα από παράφραση της λέξης γούβα
νευριάζω	Χολιαζιέμοι , προέρχεται από παράφραση του αρχαίου ρήματος χολόω ω = άγρια οργή , εξοργίζω, είμαι δυσαρεστημένος με κάτι, είμαι νευρικός [νευρίασα για αυτά που με είπες τώρα = χολιάστε για τούφα που ντάρα ειπείς μοι]
Νευρικός	Χολιακός , οι παραπάνω δύο λέξεις νευριάζω και νευρικός ονομάζονται χολιαζιέμοι και χολιακός από το ρήμα χολόω όπως παραπάνω αναφέρουμε
Νεύρο	Νταμάρ , προέρχεται από την τούρκικη λέξη damar = νεύρο [με κτύπησε πάνω στο νεύρο= ντόκει μοι σου νταμάρ απάν'] νταμάρ όμως λέμε και τον κάθετο βράχο την απότομη πλαγιά ,τα σημερινά λατομεία όπου βγάζουν την πέτρα.
Νήμα	Νήμα η παραγωγή του νήματος γίνεται μόνο με την κλωθάρα [αδράχτι] και μόνο από ίνες μάλλινες
Νηστεύω	Νηστεύου , [νηστεύω για να μεταλάβω= νηστεύου για να τσινονιστώ] η αποχή του ανθρώπου από φαγητά που εμπεριέχουν αίμα
νηστικός	Πεινασμένου οι λέξεις νηστικός και πεινασμένος εκφράζονται με μία λέξη πεινασμένου έμεινε νηστικός όλη την ημέρα = πόμοιν πεινασμένου ούλου μέρα
Νικώ	Γουντιζου [δύσκολη η γραφή και προφορά της έως και αδύνατη γ'ντ'ζου] υπερισχύω του αντιπάλου μου, σε μάχη η σε κάθε αντ παράθεση , [τον κέρδισα στα χαρτιά = γουτσια ντου σα σκαμπίλια]

Νίπτομαι	Νιβιέμοι , προέρχεται από παράφραση του ρήματος νίβω = πλένω το πρόσωπο μου , καθαρίζω, εξαγνίζω [το πρωί πλένω το πρόσωπό μου με νερό του πηγαδιού = ντου πρωί νιβιέμοι μητ'πλευροϊού ντου λερό]
Νόθος	Τσιογλάν , το παιδί που αποκτήθηκε από μη φυσικούς γονείς προέρχεται από την τούρκικη λέξη tsoglan = ο νόθος, ο μπάσταρδος, η παραπάνω λέξη χρησιμοποιείται ιδίως από τους νέους για υβριστικές φράσεις
Νοσοκομείο	Χασταχανά , δημόσιο ή ιδιωτικό ίδρυμα όπου παρέχεται ιατροφαρμακευτική κάλυψη για την περίθαλψη των αρρώστων , των πασχόντων , προέρχεται από την τούρκικη λέξη hastahana = νοσοκομείο [αρρώστησα και θα πάω στο νοσοκομείο = στένησα τσι να πάου σου χασταχανά]
Νουνός	Νουνός όπως και στην ομιλούμενη σήμερα, λέγεται και συντίκλου από την λέξη σύντεκνος , όπως επίσης και τατάμ προσδιορισμός μεγάλου και αξιοσέβαστου ανθρώπου
Νοώ	Αγκλαιζου , προέρχεται από το ρήμα ahglamak = καταλαβαίνω τα ρήματα καταλαβαίνω , αισθάνομαι, νοώ , κατανοώ κ.λ.π. εκφράζονται με παράφραση του παραπάνω τουρκικού ρήματος
Νταούλι	Νταβούλ , παραδοσιακό, κρουστό όργανο με δυνατό ήχο αποτελείται από ξύλινο κύλινδρο στα πλάγια του οποίου είναι τεντωμένες δύο δερμάτινες επιφάνειες τις οποίες χτυπάει ρυθμικά ο οργανοπαίχτης, τα ξύλα με τα οποία χτυπάει τις επιφάνειες λέγονται νταβουλιού ξύλα. Προέρχεται από την τούρκικη λέξη davul
Ντομάτα	Ντόμακα , από την λέξη ντομάτα
Ντουλάπι	Ντολάπ , ξύλινο έπιπλο όπου εντός αυτού τοποθετούσαν τα ρούχα τους η ακόμη και τρόφιμα προέρχεται από την τούρκικη λέξη dolap
ντραμιζάνα	Νταμουλτζάνα , από παράφραση της λέξης ντραμιζάνα [γεμίσαμε τις ντραμιζάνες κρασί και τις βάζαμε κάτω στο υπόγειο = γιόμουναμ ντά νταμουλτζάνης κρασί τσί χέκειξαμ ντα σ'κιαλιάρια]
ντρέπομαι	Τροπιαζιέμοι , προέρχεται από το αρχαίο ρήμα εντροπιάζω-ομαι [ντρέπομαι να τον δω = τροπιαζιέμοι να ντου ρανίσου] αισθάνομαι ντροπή για κάτι , διστάζω λόγω σεμνότητας να κάνω κάτι , νοιώθω σεβασμό για κάποιον που είναι μεγαλύτερος μου. χρησιμοποιείται βέβαια και το ρήμα αϊπλαντίζου με όλες τις παραπάνω έννοιες και το οποίο προέρχεται από την τούρκικη λέξη ayip = ντροπή
Ντροπή	Άιπ , προέρχεται από την τούρκικη λέξη ayip = ντροπή [αυτός ντροπή δεν έχει = ατό άιπ ντέν εχ]
Ντύνω	Φορώνου , προέρχεται από παράφραση του ρήματος φοράω ω [ντύνω το παιδί και έρχομαι = φορώνου ντου φσιάχ τσι'έρουμοι]
Ντύσιμο	Φόρουμα , προέρχεται από παράφραση της λέξεως φορεσιά [τέτοια ώρα το ντύσιμο σου τι είναι = ητο ντου σαάτ ντου φόρουμα σ' τι νοι]

Νυστάζω**Γυπνώνου** , προέρχεται από το ρήμα **υπνώνω = κοιμάμαι****Νύφη****Νύφ** , η νεαρά που παντρεύεται με κάποιον [η νύφη σύμφωνα με το εθιμοτυπικό δίκαιο του ΜΙΣΤΙ ποτέ δεν καθόταν παρουσία του πεθερού εάν τούτος δεν έδιδε πρώτα την άδεια ,στέκεται όρθια έτοιμη να εξυπηρετήσει τόσο αυτόν όσο και τους υπόλοιπους στις διάφορες απαιτήσεις των, κάλυπτε κατά τον μουσουλμανικό τρόπο το πρόσωπο της και γενικά παρατηρούμε την ανατολίτικη νοοτροπία**Νύχι****Νύχ** , η κεράτινη πλάκα που καλύπτει τα άκρα των δακτύλων, για τα νύχια των ζώων ,τις οπλές των αλόγων, χρησιμοποιείτο πρώτα το ουσιαστικό και ύστερα η λέξη νύχ π.χ. αλουγουϊού νύχια = του αλόγου τα νύχια κ.λ.π.**Νύχτα****Νύχτα η βραϊ** από τις λέξεις νύκτα και βράδυ ,συχνά λέγεται και η λέξη **σκοτεινιός** από την λέξη σκοτεινός**Νωρίς****Αρκιαντάν** , προέρχεται από το τούρκικο επίρρημα **arkenden = πό νωρίς** [από νωρίς το πρωί βγήκες που ήσουν = αρκιαντάν ξέβεις που τσώουση]

- Ξάγρυπνος** **Χίτς ντε τσιμοίχα** = καθόλου δεν κοιμήθηκα εκφράζεται με πρόταση λόγω μη υπάρξεως της αντίστοιχης λέξης [έμεινα ξάγρυπνος όλη την νύχτα = 'χίτς ντε τσιμοίχα ούλου νύχτα]
- Ξάδελφος** **Ξάελφος**, η σχέση συγγενείας μεταξύ των τέκνων αδελφών οικογενείας, η λέξη προέρχεται από παράφραση της ελληνικής **ξάδελφος**
- Ξαμολώ** **Σαλντώ**, ελευθερώνω κάτι με σκοπό να επιτεθεί εναντίον κάποιου [Ξαμολώ τα σκυλιά = σαλντώ ντα σκυλιά] προέρχεται από την τούρκικη λέξη **salmak** = στέλνω, εξαπολύω
- Ξανά** **Ξανά** επίρρημα το οποίο δηλώνει το γεγονός της επανάληψης, για μια ακόμη φορά χρησιμοποιείται συχνά εμπροσθεν όλων των ρημάτων του ιδιώματος υποδηλώνοντας την επανάληψη της έννοιας του ρήματος π.χ. ξανασιάνου = το φτιάχνω για δεύτερη φορά, ξανατρώου = τρώω για δεύτερη φορά κ.λ.π.
- Ξανθός** **Μπόζ**, προέρχεται από την τούρκικη λέξη **boz** = **ξανθός** [ξανθός άνδρας = μποζ'σερνικός] αυτός ή αυτή που έχει χρώμα κίτρινο ή ωχρό σαν το χρώμα του χρυσού περιπού
- Ξαπλωμένος** **Απλουμένου**, από την λέξη **απλωμένος** τα ρήματα **ξαπλώνω απλώνομαι** όπως και οι λέξεις **ξαπλωμένος απλωμένος** εκφράζονται με τις αντίστοιχες **απλούμοι και απλουμένου** χρησιμοποιείται βέβαια και η λέξη **γिरαχατλού –γिरαχατλαντίζου** από την τούρκικη λέξη όπως προαναφέρουμε, οι δύο παραπάνω λέξεις εκφράζουν και όλα τα παράγωγα των δύο παραπάνω λέξεων
- Ξαπλώνω** **Απλούμοι**, από το ρήμα **απλώνομαι** [ξάπλωσα να ξεκουραστώ = απλώχα να αναπαχώ] βέβαια χρησιμοποιείται και η λέξη **γिरαχατλαντίζου** = **ξαπλώνω** και **ξεκουράζομαι** η οποία προέρχεται από την τούρκικη λέξη **rahat**
- Ξαφνικά** **Χαμπαρσουλαϊ**, η και **μπιουρντάν μπιουρντάν**, προερχόμενο από το τούρκικο επίρρημα **birden** = **ξαφνικά** [ξαφνικά είδαμε να φεύγει ο εχθρός = μπιουρντάν ράντσα μ'να φέγ ντουσμάνους] ενώ η λέξη **χαμπάρσουλαϊ**, προέρχεται από το τούρκικο επίρρημα **habersiz** λέγεται επίσης και **χάρμπανταν** από το τούρκικο επίρρημα **harpadan** πολλές φορές στην φρασεολογία τους οι Καππαδόκες χρησιμοποιούν και την φράση γομπατούρης καργιάμ = μου ξύλωσες την καρδιά, από μια ξαφνική αναπάντεχη αιτία, προκειμένου να δηλώσουν το ξάφνιασμα τους
- Ξεγελώ** **Κουμπόνου**, προέρχεται από παράφραση του αρχαίου ρήματος **κομβώ – κομβώνω** = είμαι επιφυλακτικός σε κάτι, είμαι διστακτικός, έχω το νου μου εδώ έχει την έννοια του ξεγελώ κάποιον . [τον ξεγέλασα τον φίλο σου = κούμπουσα ντου γιολντάσις]

Ξεγυμνώνω	Τσιμπλακλαντίζου , όπως και η λέξη γυμνώνω , ολόγυμνος , προέρχονται από την λέξη τσιπλάκης με παράφραση. Αυτός που δεν είναι ντυμένος μεταφορικά νοείται και ο φτωχός ,ο κακομοίρης
Ξεκολλώ	Γοπαρτίζου , προέρχεται από το τούρκικο ρήμα koparmak = ξεκόβω-ξεκολλώ [ξεκόλλησαν τα παπούτσια μου = γοπάρσαν ντά γούντουρη μ']
Ξεκουμπώνομαι	Ανοιγού ντα γαλάτσια μ = ανοίγω τα κουμπιά μου, γαλάτς = κουμπί αφού ίδρωσα , ξεκουμπώθηκα = τούν γύτρουσα , άνοιξα ντα γαλάτσια μ']
Ξεκουράζω	Απλώνου , από την λέξη απλωμένος τα ρήματα ξαπλώνω απλώνομαι ξεκουράζω –ομαι όπως και οι λέξεις ξαπλωμένος απλωμένος εκφράζονται με τις αντίστοιχες απλούμοι και απλουμένου χρησιμοποιείται βέβαια και η λέξη γυραχατλού-γυραχατλαντίζου από την τούρκικη λέξη όπως προαναφέρουμε ,οι δύο παραπάνω λέξεις εκφράζουν και όλα τα παράγωγα των δύο παραπάνω λέξεων
Ξεματιάζω	Ξεματιάζου , αντίθετα η λέξη ματιάζω εκφράζεται με πρόταση λαχαίνου μάτ
Ξεμυαλίζω	Πάιρω ντα μυαλά τ' = του παίρω τα μυαλά [τον ξεμυάλισε η κόρη του Πρόδρομου = Μποντικά κόρ πήρειν ντου μελό τ']
Ξενιτιά	Γουρπέτ , προέρχεται από την τούρκικη λέξη gurpet = ξενιτιά [πήγαιναν στην ξενιτιά οι άνδρες να ξέσουν τα μαλλιά να κάνουν παπλώματα ,να φέρουν χρήματα για να ζήσουμε= πένηξαν ντ'άντροι μας σου γουρπέτ , σά κούροις ,σιάνοιξαν γιοργάνια , να φέρνη παράϊα να γκιατσιμλαντήσουμ']
Ξενοδοχείο	Γοπάν η χάν [χάνι] δεν υπήρχαν ξενοδοχεία της σημερινής μορφής, υπήρχαν τα πανδοχεία για την κατάλυση των οδοιπόρων τα λεγόμενα χάνια από την τούρκικη λέξη han
Ξένος	Χώρα , [αυτός ξένος είναι= ητο χώρας χωριού νοι] εκφράζεται με πρόταση για να αποδείξουν την ταυτότητα του και τον τόπο καταγωγής του , λέγεται όμως και με την λέξη γιαντουργού
Ξεντύνομαι	Γ'ντιζιέμοι – προέρχεται από παράφραση του ρήματος γδύνομαι [ξεντύνομαι και πέφτω στο κρεβάτι= γ'ντιζιεμοι τσι πέφτου σου κρεβάτ] λέξη δύσκολη ως προς την γραφή και προφορά της .
Ξεπαγιάζω	Μπουιντιζου , προέρχεται από την τούρκικη λέξη mpruz = πάγος [πήρες το πάπλωμα και ξεπάγιασα την νύχτα = πήρεις ντου γιοργάν τσι μπουϊσα νυχτιάτικου]
Ξεπορτίζω	Βγάλου ντου στύρας του γιασίτς = τον βγάζω λίγο έξω από την πόρτα
Ξεπροβοδίζω	Σαβουρτίζου , προέρχεται από το τούρκικο ρήμα savtirmak = ξεπροβοδώ, παραβγάζω [ξεπροβόδισε τον να φύγει= σαβούρταδου να παραμεί]
Ξεραίνω	Ξερώνου , προέρχεται από παράφραση του ρήματος ξηραίνω- στεγνώνω αφαιρώ την υγρασία ή τους χυμούς των

φρούτων [ξηραίνω τσαμπιά από σταφύλια για να κάνω σταφίδες = ξερώνου σταφυλιού τσιγκιλια, να μπούκου σταφίους] –τα ρούχα μου στέγνωσαν = ντά φορτσιέ μ'ξέρουσαν]έχει και την έννοια του **στερεύω** [το ποτάμι στέρεψε = ντου ποτάμ ξέρουση]

Ξεριζώνω

Σιωκτώ, [ξεριζώνω δένδρα = σιωκτώ τσαλούϊα] βγάζω κάτι από την γη

Ξερνώ

Αναβολιζιέμοι, κάνω απότομα εμετό, βγάζω μέσα από το στομάχι μου προς τα έξω προέρχεται από το αντίθετο του αρχαίου ρήματος **εμβάλλω** το **αναβάλλω**

Ξερό

Ξερό αυτό που έχει ξεραθεί στον ήλιο, αυτό που δεν έχει υγρασία [ανάβαμε ξερά χόρτα να ζεσταθούμε = γύφτηξαμ ξερά χορτάρια να ζέσουμ]

Ξέρω

Ξέρου, [ξέρω ποιο είναι το σωστό = ξέρου ποιο νοι ντου ποιο] γνωρίζω, αισθάνομαι την αίσθηση του καλού και του κακού της όρασης κ.λ.π.

Ξεσκίζω

Σιάνου ντου ντάρμα νταγούν = το κάνω πολλά κομμάτια εκφράζεται με πρόταση χρησιμοποιώντας δύο γλώσσες την ελληνική σιάνου = κάνω και την τούρκικη ντάρμα νταγούν πολλά μικρά κομμάτια

Ξεστρώνω

Σηκώνου ντα στρώϊς = σηκώνω τα στρώματα τα στρωσίδια, αυτά που είναι στρωμένα στο κρεβάτι προκειμένου να κοιμηθεί κάποιος

Ξεφουρνίζω

Βγάλου ντου οπ του φούρνους = το βγάζω από τον φούρνο εκφράζεται με πρόταση μια και δεν υπήρχε η κατάλληλη λέξη.

Ξεφτιλίζω

Σιάνου ντου γυραζιλ = τον κάνω ρεζίλι παρατηρούμε ότι πολλά ρήματα τα οποία χρησιμοποιούνται στην ελληνική γλώσσα, στην Μιστιώτικη διάλεκτο δεν υπάρχουν παρά εκφράζονται με πρόταση όπως παραπάνω δειγματοληπτικά αναφέρουμε, ιδίως δε τα ρήματα που έχουν μπροστά το μόριο **ξανά** και **ξε** όπου το μεν **ξανά** όπως αναφέραμε εκφράζει την πρόθεση, της ακόμη μιας φορές, της επανάληψης του γεγονότος ενώ το μόριο **ξε** τονίζει σε μεγάλο βαθμό αυτό που το αρχικό ρήμα εκφράζει.

Ξεφωνητό το

Μπαγούρτημα, προέρχεται από το τούρκικο ρήμα **bagirmek** = **φωνάζω**, **δυνατά-ξεφωνίζω** [τι ξεφωνητό ήταν αυτό = ατό τι μπαγούρτημα δουν]

Ξεφωνίζω ξεφωνώ

Μπαγουρτώ, ομοίως προέρχεται από το παραπάνω ρήμα

Ξεχνώ

Ζορμονώ, προέρχεται από παράφραση του ρήματος **λησμονώ** [λησμονώ πολύ = ζορμονώ πολύ] παραμελώ να κάνω κάτι, σταματώ να σκέπτομαι ενώ για την λέξη **ξεχασμένος** λέγεται η φράση ατό ζορμόντσιαν ντου = δηλαδή αυτόν τον ξεχάσανε

Ξημέρωμα

Φώτιμα, προέρχεται από την λέξη **φωτεινός** [το ξημέρωμα τρέχαμε στον κάμπο = ντου φώτιμα τρέχηξαμ σου γιαζού] το σημείο εκείνο που αρχίζει να ανατέλλει ο ήλιος και αρχίζει μια νέα ημέρα.

- Ξημερώνει** **Φωτίζ'** , προέρχεται από παράφραση του ρήματος **φωτίζω φωτίζει** [όταν ξημερώνει λαλούν τα κοκόρια = τουν φωτίζ'κράζει ντά κοκονόια]
- Ξηρασία** **Ξερασιά** , η εποχή της ανομβρίας η έλλειψη νερού στην ύπαιθρο εξ αιτίας της βροχής [στις μεγάλες ξηρασίες πραγματοποιούνται λιτανείες ,με συμμετοχή όλων των κατοίκων και κατόπιν ο ένας έβρεχε τον άλλον με νερό κρύο βγαλμένο από πηγάδια έθιμο το οποίο 'κράτησαν και μέχρι πρότινος, μάλιστα παρατηρήθηκε και θάνατος νεαρής κοπέλας η οποία πέθανε από ασθένεια ένεκα του καταβρέγματος της με κρύο νερό.
- Ξίδι** **Οξύ** , υγρό ξινόγευστο , το οποίο παράγεται από την ζύμωση του κρασιού, προέρχεται από παράφραση της αρχαίας λέξεως **οξος = ξίδι** [ρίξε λίγο ξίδι στην μαρουλοσαλάτα = κώνου λείου οξύ σ'μαρουλιού σάλατα]
- Ξινάρι** **Αξινάρ** , από παράφραση της παραπάνω λέξεως η από την λέξη αξίνα εργαλείο γεωργικό για ξερίζωμα, σκάψιμο και γενικά καλλιέργεια της γης,
- Ξίνισε [ξινίζω]** **Οξίντσιν** , απέκτησε όξινη γεύση , λόγω αλλοίωσης της αρχικής του σύστασης . [ξίνισε το γάλα = οξίντσιν ντου γάλα] απευθυνόμενο στον άνθρωπο έχει την έννοια του μουτσιουνιάζω, μου κακοφαίνεται, μου τρώνω, κατεβάζω τα μούτρα μου [όταν του τα είπα κατέβασε τα μούτρα του = τουν ντα είπα οξίντσιν]
- Ξινόγαλο** **Όξινου γάλα** [συνήθως όξινου γάλα ήταν αυτό που χρησιμοποιούσαν στο φαγητό **μαντούζ,**] ήταν πηχτό γιαούρτι με παραπανίσιο αλάτι το σημερινό ξινόγαλο το ονόμαζαν **αριάς** ενώ σήμερα λέγεται **αριάνι** και πιθανόν να προέρχεται από την αραίωση του γάλακτος η την αφαίρεση των λιπαρών του στοιχείων.]
- Ξοδεύω** **Χαρτζιεβου** , όταν πρόκειται για έξοδα που πιάσανε τόπο και πρέρχεται από το τούρκικο ρήμα **harsamak = ξοδεύω**, όταν όμως τα έξοδα ήταν αλόγιστα τότε λέγεται **μπατουρντίζου** που προέρχεται από το τούρκικο ρήμα **batirmak** [ξόδεψα τα χρήματά μου για την αγορά ρούχων = χάρτσειψα ούλα ντα παράϊάμ για να γοράσου φορτσιές] [ξόδεψα τα χρήματά μου άσκοπα = μπατούρσα ντά παράϊα μ']
- Ξοπίσω** **Οπισνούτ** , προέρχεται από την λέξη **του πισινού** αυτός που είναι πίσω από κάποιον , αυτός που ακολουθεί κάποιον , αυτός που αντί να κοιτάζει εμπρός γυρίζει το κεφάλι και βλέπει πίσω του .στην περίπτωση που φρασεολογικά ή παραπάνω λέξη υποδηλώνει χρόνο ,διαδοχική σειρά γεγονότος τότε χρησιμοποιείται η φράση **τόνα στ'άλλου κατόψα** = το ένα πίσω από το άλλο [π,χ τρεις άνδρες πέσανε ο ένας ξοπίσω του άλλου = τρεία σερνιτσοι κυλίσταν τ'όνα στ'άλλου κατόψα]

Ξυλιά	Ξυλιά το χτύπημα με το χέρι σαν μέσο σωφρονισμού ιδίως των μικρών παιδιών , η σφαλιάρα
Ξύλο	Ξύλου από την λέξη ξύλο , η ο κορμός και τα κλαδιά των δένδρων, προοριζόμενα για καύσιμη ύλη, τα κλαδιά των δένδρων ο κορμός που κατόπιν κατεργασίας μετατρέπονται σε ξυλεία, τα χτυπήματα που δίνει η δέχεται κάποιος
Ξύλο ξύλινο	Ξύλου ξυλιώνας , προέρχεται από παράφραση των λέξεων ξύλο και ξύλινο [το τραπέζι είναι ξύλινο = τράπεζα τσίδει ξυλιώνας]
Ξυλοκοπώ	Το παραπάνω ρήμα εκφράζεται με πρόταση [κρούου ντου μη ντου ξύλου = τον χτυπάω με το ξύλο]
Ξύνω	Ξύνου , από το αρχαίο ρήμα ξύω-ξύνω , τρίβω τα νύχια μου σε κάποιο σημείο του σώματος μου. Πολλές φορές έχει την έννοια της υπενθύμισης και ιδίως στην φράση μη ξύνεις γιαράια = μη ξύνεις πληγές ενώ σε άλλες φράσεις έχει την έννοια του πολύ κοντά εξ αυτού βέβαια και η λέξη ξυστά = πολύ κοντά , αφήνοντας πάνω του ίχνη.
Ξυπνώ	Ξύψα , από την λέξη ξύπνησα παράγωγο του ρήματος ξυπνώ [όταν όμως το ξύπνημα προέρχεται μετά από λιποθυμία η αναισθησία τότε χρησιμοποιείται η λέξη αίχσα = συνήλθα , ξύπνησα από λήθαργο]
Ξυπόλυτος	Ανυπόλτα , προέρχεται από την λέξη ανυπόδητος μετά από παράφραση [περπατούσαμε ξυπόλυτοι = πουρπαίζαμ ανυπόλντα]
Ξυράφι	Ξουράφ , προέρχεται από παράφραση όπως λέξης ξυράφι ξυράφια δεν είχαμε = ξουράφια ντέν έειξαμ]
Ξυρίζω	Ξουρίζου , προέρχεται από το ρήμα ξυρίζω [ξυρίζω τον γαμβρό = ξουρίζου ντου γαμπρό]
Ξύρισμα	Ξούριμα , προέρχεται από το ρήμα ξουρίζω –ξυρίζω κόβω τις τρίχες του προσώπου με ξυράφι , με τον ίδιο τρόπο εκφράζεται και το ρήμα ξυρίζομαι = ξουριζιέμοι και προέρχεται όπως παραπάνω [αύριο θα ξυριστώ = σάμπαχτα να ξουριστώ]
Ξυστρί	Ξύστρου , εργαλείο για το ξύσιμο των ζώων , αλόγων κ.λ.π. πρέρχεται από την λέξη ξυστρίον υποκοριστικό του αρχαίου ξύστρον .

0

- Ογκώδης**
[άνθρωπος]
- Νταγλαράς** , ο ψηλός και ογκώδης άνθρωπος , παρομοιάζεται σαν το βουνό , η λέξη προέρχεται από την τούρκικη λέξη **dig** = ψηλό και ογκώδες βουνό , **ο λεβέντης** , **ο παλικαράς**.
- Οδηγώ**
- Γετώ** , προέρχεται από παράφραση του ρήματος **οδηγετώ** = **κατευθύνω** χειρίζομαι και κατευθύνω όχημα άμαξα κ.λ.π. .δείχνω τον δρόμο σε κάποιον , διαμορφώνω χαρακτήρα νέων κυρίως με την σωστή καθοδήγηση ως προς τους τρόπους συμπεριφοράς. [οδηγώ τα άλογα στην ανάβρα = γευτώ ντ'αλούγαδα σου πουγκάρ]
- Οδοιοπορία**
οδοιοπορώ
- Πουρπάημα** , προέρχεται από παράφραση της λέξης **περπάτημα**
Πουρπαιίζου , οι παραπάνω δύο λέξεις προέρχονται από παράφραση των λέξεων **περπάτημα** και **περπατώ** επειδή έχουν παραπλήσια έννοια ενώ η λέξη οδοιοπορία δεν υπάρχει στο ιδίωμα του ΜΙΣΤΙ και μπορεί να εκφραστεί με πρόταση .
- Οδός**
- Στράδα** , προέρχεται από την λατινική λέξη **strata** = **στράτα** – ο δρόμος που είναι λιθόστρωτος , ενώ με την ίδια λέξη εκφράζεται και η λέξη **δρόμος**
- Οικία**
Οικογένεια
- Σπίτ** , από την λέξη σπίτι , οικοδόμημα διαμονής ανθρώπων
Χόρουντα , προέρχεται από την τούρκικη λέξη **horonta** = **οικογένεια** [μαζί με την οικογένεια πηγαίναμε στην εκκλησία = μητ' χόρουντα ντάμα παίνηξαμ σ'νεκκλησιά] ομάδα ανθρώπων οι οποίοι συνδέονται μεταξύ τους με συγγένεια και διαμένουν στο ίδιο σπίτι
- Οκά - μισή οκά**
- Οκά** , μονάδα βάρους που είναι ίση με 1282 γραμμάρια **νουντσιά** μισή οκά , [δίναμε μια οκά σιτάρι να πάρουμε μισή οκά αλεύρι = γίνηξαμ να οκά γέλμα να πάρουμ νουντσιά αλέβιρ]
- Οκνηρός**
- Οκουνιάρ** , προέρχεται από την λέξη **οκνηρία** παράγωγο του αρχαίου **οκνός** , δηλώνει αυτόν που αποφεύγει την εργασία , τον τεμπέλη ,
- Ολημερίς**
[χρονικό επίρρημα]
την ημέρα –
όλη την ημέρα
- Τελεμεριός** , [την ημέρα δουλεύαμε την νύχτα κοιμόμασταν = τελεμεριός χιώρηναμ τσι νύχτα τσιμώδουμιστοι]
- ολισθαίνω**
- Γλιστρώ** = από το αρχαίο **λίστρον** , γυαλιστήρι , παραπατώ σε λεία επιφάνεια η και πέφτω σε ηθικό αμάρτημα λέγεται επίσης **και**
- Συλιντώ**
ολίσθημα
- Γλίστρημα η Συλίντιμα** , όπως στην παραπάνω λέξη αναφέρουμε [το ολίσθημα ήταν αυτό = ητο τι συλίντιμα δουν]

Όλο	Ούλου ,συνέχεια χωρίς διακοπή [όλο το βράδυ = ούλου ντου βριαϊ] σε όλη την έκταση ,ολόκληρο
ολόγυμνος	Τσιρτσιπλάχ , προέρχεται από παράφραση της τούρκικης λέξης ciplak = γυμνός αυτός που δεν φοράει ρούχα ,με την παραπάνω λέξη εννοούμε παράλληλα και τον κακομοίρη τον φτωχό
Ολόισιος	Γίσο , προέρχεται από παράφραση της λέξης ίσιο [ίσιο είναι = γίσο τσίδει]
Ολοκάθαρος	Πάτς ,πιθανόν να είναι παράγωγο του τούρκικου ρήματος raklamak = καθαρίζω ,[είναι ολοκάθαρο = τσίδει πάτς]
Ολόκληρο	Μπιουτιούν , προέρχεται από την τούρκικη λέξη butun = ολόκληρο ακέραιο [ολόκληρη μέρα θερίζαμε= μπιουτιούν μέρα χαίριζαμ']
Ομελέτα	Σουγκάτους , από την λέξη σφουγγάτο = ομελέτα φαγητό που γίνεται με χτυπητά αυγά και άλλα υλικά τηγανισμένα σε λάδι ή βούτυρο.
Ομιλία	Γκιαλάτζιμα , προέρχεται από το κελετσέυω που είναι παράφραση του κολακεύω συνομιλώ με κάποιον[η ομιλία σου ξεσήκωσε τον κόσμο= ντου γκιαλάτσιμα σ σήκουσην ντου γκόσμου] λέγεται και λάλημα προερχόμενο από το ρήμα λαλώ= ομιλώ [είχε μια ομιλία = είχειν να λάλημα
Ομιλώ	Γκιαλατζέβου , προέρχεται από το ρήμα κελετσεύω που είναι παράφραση του κολακεύω συνομιλώ με κάποιον[αύριο ομιλώ μπροστά στο σχολείο= σάρπαχτα γκιαλατσεύου σκόλεια ομπρό] λέγεται και λαλώ από το ρήμα λαλώ= ομιλώ [τι μιλάς εσύ= ισύ τι λαλείς]
Ομίχλη	Πουσλουχ , το καιρικό φαινόμενο όπου το νέφος έρχεται σε επαφή με το έδαφος και εμποδίζει την ορατότητα .
Ομοιάζω	Μοιάζου , προέρχεται από παράφραση του ρήματος ομοιάζω [στο τρέξιμο ομοιάζω σαν άλογο = σου τρέξιμου μοιάζου αν ντ' άλουγου]
Όμοιος	Ίδιος αυτός που έχει τα ίδια χαρακτηριστικά με άλλον ,λέγεται και τούγκους βλέπε την λέξη ίδιος
Ομοιότητα	Μοιάσιμου , προέρχεται από το ομοιάζει =[τέτοια ομοιότητα γίνεται= ούτσα μοιάσιμου νισκοϊδοι]
ομολογώ	Παραδεχιέμοι , από το ρήμα παραδέχομαι πού εδώ έχει και την έννοια του ομολογώ λέγεται επίσης και ντεχιέμοι = το δέχομαι – παραδέχομαι
Ομόνοια	Μπαρούστιμα , προέρχεται από παράγωγο του ρήματος mparismak = συμφιλιώνομαι εξ αυτού βέβαια και το ρήμα ομονοώ που σημαίνει συμφιλιώνομαι λέγεται μπαρουστίζου
Ομορφιά	Γκιουζελιμ , προέρχεται από την τούρκικη λέξη quzelim = ομορφιά [όμορφη γυναίκα είναι= γκιουζελίμ ναίκα νοι] λέγεται επίσης και όμουρφιά από παράφραση της ελληνικής λέξης ομορφιά η εξωτερική εμφάνιση

- Όμορφος** **Γκιουζέλ**, προέρχεται από την τούρκικη λέξη **quzel** = **όμορφος** [όμορφος είναι ο υιός σου = γκιουζέλ νοι ντου εβλάτι 'σ] λέγεται επίσης και **όμουρφου** από παράφραση της ελληνικής λέξης **όμορφο** ο ωραίος άνδρας η γυναίκα αυτός που γίνεται ελκυστικός λόγω της εμφάνισης του.
- Ομφαλός** **Νυφαλό**, προέρχεται από παράφραση της λέξης **ομφαλός** [έφυγε ο αφαλός από την θέση του = έπεισιν νυμφαλό μ']
- Όνειρο** **Όνειρου**, προστίθεται στην λέξη ένα **υ** και γίνεται η κατάληξη **ου** η περίπτωση αυτή συναντάται σχεδόν στις περισσότερες λέξεις και ρήματα του ιδιώματος του Μιστί [τι όνειρο είδες = τι όνειρου ράντσεις] ενώ το ρήμα ονειρεύτηκα εκφράζεται με πρόταση ράντσια όνειρου = είδα όνειρο
- Όνομα** **Όνουμα**, προέρχεται από παράφραση της λέξεως **όνομα** [το όνομα σου ποιο είναι = ντου όνουμας'τι νοι] [πάω στην ονομασία του = παίνου σ'ονομασία τι'] με την λέξη ονομασία εννοείται η γιορτή του ονόματος του.
- ονομάζω** **΄χεκου όνομα = βάζω όνομα η και νοματίζου** [πώς το ονομάσανε το παιδί = ντου φσιάχ τι όνουμα ντου χέκαν η ντου φσιάχ τιάλ ντου ονούμασαν]
- Όνος οξύθυμος** **Γαϊντούρ**, από παράφραση της λέξεως **γάιδαρος**
Χολιακό, όποιες λέξεις έχουν σχέση με την **οργή** το **νευρίασμα** του ανθρώπου εκφράζονται με παραπλήσιες λέξεις που έχουν σχέση με την **χολή** π.χ **χολιακό**, **χολιάστα** κ.λ.π. και είναι παράγωγα του αρχαίου ρήματος **χολώω -ώ = εκφράζω άγρια οργή εξοργίζω νευριάζω είμαι οξύθυμος**
- Οπή** **Τυρπί**, προέρχεται από παράφραση της λέξης **τρύπα** [έκανε μια τρύπα στο νερό = μπήκειν να τυρπί σου λερό]
- Όπλο οπλοφορώ** **Αλτουλούχ**, το όπλο του κυνηγού αλλά και του στρατιώτη **Φορώνου ντ αλτουλούχ** = φέρω πάνω μου το όπλο εκφράζεται με πρόταση
- Όποιο** **Ό,τι** [όποιο θέλεις πάρε = ό,τι κραίεις έπαρ]
- Όποιος** **Ό,τις**, στην γενική η αόριστη αντωνυμία έχει ως εξής **ό,τινους** στην αιτιατική **ό,τιάλ** [όποιος θέλει = ό,τις κρεύ]
- Όπως, με όποιο τρόπο, τροπικό επίρρημα** **Ότιαλ**, [όπως θέλεις εσύ έτσι ας το κάνουμε = οτιαλ κρεύεις ισύ ούτσια νου μποίκουμ']
- Οπωσδήποτε** **Μούτλαα**, προέρχεται από το τούρκικο επίρρημα **mutlaka** = **οπωσδήποτε** [οπωσδήποτε εκεί έφαγε = μούτλαα ντετσιού έφαην]
- Οργή** **Νταρούρλντημα**, η ψυχική κατάσταση που προκαλείται από αδικία, προσβολή, θυμός με τάση εκδίκησης, επιθυμία για ξέσπασμα αγανάκτησης προέρχεται από το τούρκικο ρήμα **darilmak** = θυμώνω, οργίζομαι

Ορατός	Ατό που ρανιέδει = αυτό πού φαίνεται η και φαινιήδει ,δηλαδή φαίνεται από το ρήμα φαίνομαι-φανερώνομαι
Όργωμα	Λάσιμου προέρχεται όπως παρακάτω δίδεται από παράγωγο του ρήματος ελαύνω -λάμνω [το όργωμα του χωραφιού ήταν δύσκολο= ομάτ' ντου λάσιμου τσιόδουν ζόρ]
Οργώνω	Λάμου , προέρχεται από το αρχαίο ρήμα ελαύνω= τρέχω ,λάμνω = ωθώ , κάτι κωπηλατώντας εδώ έχει την έννοια του οργώνω μετά από παράφραση [με τα βόδια οργώναμε τα χωράφια μας = μη ντου ζευγάρ λάμηξαμ ντά κόμαδα μας.]
Όρεξη	Όρεξη , επιθυμία για φαγητό , [μου άνοιξε η όρεξη και θέλω να φάω= άνοιξιν όρεξη μ'τσι κρεύου να φάου] η διάθεση για εργασία , [δεν έχω όρεξη να δουλέψω= ντέν έχου όρεξη να χιωρήσου]
Όρθιος	Ορτίς , προέρχεται από παράφραση της λέξεως όρθιος [όρθιος μη στέκεσαι= ορτίς με στέκησοι]
Ορθόν	Ορτό , προέρχεται από παράφραση της λέξεως ορθό [ορθά μίλησες = ορτά γκιαλάϊψεις] με την ίδια ορολογία [ορτό] εκφράζονται και οι λέξεις αλήθεια, σωστό
Όριο	Σουνούρ , προέρχεται από παράφραση της λέξεως σύνορο [του χωραφιού το σύνορο= χωραφιού ντου σουνούρ]
οριοθετώ	Χέκου σουνούρια = βάζω όρια εκφράζεται με πρόταση λόγω ελλείψεως της κατάλληλης λέξης
Ορκίζω	Ορκίζου από το ρήμα ορκίζω , ορκίσου , ορκίστ [ορκίσου να δούμε αν είναι αλήθεια= ορκίς'αείμ να νει αλήχεια]
Όρκος	Όρκους , ο ισχυρισμός του ανθρώπου ώστε να πραγματοποιήσει αυτό πού λέει , συνήθως ορκίζεται σε άγια πρόσωπα η στον ΘΕΟ για να αποδείξει την σημασία των λόγων του.
ορنيθώνας	Κιουμάσα , από παράφραση της λέξης κουμάσι όπου ήταν αρχικά η περιστερώννα και γενικά ο ορنيθώνας η το κοτέτσι
Όρος,	Βουνί , από την λέξη βουνό , [πηγαίναμε στο βουνό να φέρουμε ξύλα= παίνηξαμ σου βουνί να φέρουμ'ξύλα]
Οροφή	Ταβάν , το μέσα μέρος της στέγης η γενικά ενός κτηρίου προέρχεται από την τούρκικη λέξη tavan
Ορφανός	Ορφανό , αυτός η αυτή που έχει χάση τον έναν η και τους δύο γονείς του .
Όρχις	Ντασιάχ , το κάθε ένα από τούς δύο γεννητικούς αδένες του άνδρα η των αρσενικών ζώων που παράγει σπερματοζωάρια, προέρχεται από την τούρκικη λέξη ntasiak
Οσμή	Μυρουδιά από την λέξη μυρωδιά οτιδήποτε διεγείρει το αισθητήριο της όσφρησης.

οσμίζομαι	Μυριζιέμοι , οι δύο παραπάνω λέξεις εκφράζονται με την ταυτόσημη έννοια μυρωδιάς και του μυρίζω
Οστό	Γκιαμούτς , προέρχεται από παράφραση της τούρκικης λέξης kemik = κόκαλο [φάνηκαν τα οστά σου = φαινίχαν ντα γκιαμούτσια σ']
Ούζο	Γιρακού , [αγοράζαμε σταφύλια, τα πατούσαμε να κάνουμε κρασί και ούζο = γοράηξαμ σταφύλια τσινάϊζαμ ντα να μποίκουμ κρασί τσι γυρακού] προέρχεται από παράφραση της τούρκικης λέξης yraki = ούζο , οινοπνευματώδες ποτό
Ουλή	Σιαρά , [έμεινε η ουλή στο πρόσωπο του = πόμοιν σιαρά σου πρόσσουπουτ'] το σημάδι που μένει στο δέρμα μετά από τραυματισμό.
Ουρά	Τράζα , προέκταση της σπονδυλικής στήλης
Ούρηση	Τσιακόντημα , όπως και η λέξη κατούρημα δίδεται ερμηνεία της προέλευσης της στην παραπάνω λέξη
ουρλιάζω	Μπαγουρντώ μπάρτσια = φωνάζω δυνατά από το τούρκικο ρήμα bagırnak = φωνάζω δυνατά βγάζω κραυγή, ουρλιαχτό ζώου, σκύλου
Ουρώ	Τσιακοντώ , προέρχεται από το ρήμα εξακοντώ [σταμάτησε να ουρήσω = στάση να τσακοντίσαι] όπως και στην λέξη κατουρώ αναφέρουμε
Οφειλή	Χουριός , προέρχεται από την λέξη χρέος [η οφειλή σου σε μένα είναι... = ντου χουριόσις σε με τσίδει.....] οτιδήποτε χρωστάει κάποιον σε κάποιον άλλον.
οφθαλμός	Μάτ , από την λέξη μάτι
Όφισ	Φί , προέρχεται από παράφραση της λέξης φίδι
οχλαγωγία	Καλαμπαλούχ , προέρχεται από την τούρκικη λέξη kalabalik = οχλαγωγία ,πλήθος ανθρώπων που θορυβούν , φωνασκούν χωρίς να καταλαβαίνει κανένας. Με την ίδια ακριβώς λέξη δηλώνεται και ο όχλος, το πλήθος των ανθρώπων που συγκεντρώνονται και οχλαγωγούν.
Όχετός	Γκιούνια , υπογειος σωλήνας αποχέτευσης και ύδρευσης το κιούγκι προέρχεται από την τούρκικη λέξη kunk
Όχι	Η λέξη όχι λέγεται όχι όπως συνηθίζεται και γιοκ από την τούρκικη λέξη yoik με την ίδια ακριβώς έννοια υποδηλώνει άρνηση της πρόθεσης κάποιου

Π

Επίσης τοπικό
επίρρημα
συνοδευόμενο
με δεικτική
αντωνυμία
επάνω κάτω

Ντετσιά η ντετσιά απάν ,ντετσιά κάτ [επάνω όταν θα πάς= ντετσιά απάν τουν πάς]

Παγετός

Παγωνιά , προέρχεται από την λέξη **πάγος** ενώ ο **πάγος** [το κομμάτι, το παγάκι , λέγεται και **μπούζ**] **μπούζ** επίσης λέγεται και ο **παγετός** αλλά και η **παγωνιά** [τι παγωνιά κάνει = τι μπούζ σιάν] και προέρχεται από την τούρκικη λέξη **buz** = πάγος

Παγίδα

Ντουζάχ , [βάλε την παγίδα να πιάσουμε τον ποντικό = χέκει ντου ντουζάχ να πιάσουμ ντου πιντικό]

παγιδεύω

Χέκου ντουζάχια = βάζω παγίδες η **γουρντώ ντουζάχια** η πρώτη φράση έχει το ρήμα **χέκου** που προέρχεται από το **θέτω** η δε δεύτερη φράση έχει το ρήμα **γουρντώ** από το τούρκικο ρήμα **kurmak** = παγιδεύω τοποθετώ παγίδες

παγκάρι

Παγκάρ , προέρχεται από παράφραση της λέξεως **παγκάρι** [πάνω στο παγκάρι αφήναν τα χρηματά τους= σου παγκάρ απάν'αφήνηξαν ντά παράϊα τνοι]

Παγόني

Παγόν , [το παγόني έχει όμορφα φτερά= ντου παγόν έχ όμουρφα ντοζάχια] ντοζάχ = φτερό

Πάγος

Μπούζ , όπως παραπάνω στην λέξη παγετός αναφέρουμε

Παγούρι

Μάταρα , δοχείο μεταφοράς νερού και ιδίως των ταξιδιωτών και των βοσκών ,ξύλινο ή μεταλλικό', σήμερα με την παραπάνω λέξη νοείται και το πλαστικό μπουκάλι [πλαστική ντραμιζάνα]

Παγώνω

Παγώνου , προέρχεται από παράφραση του ρήματος **παγώνω** [παγώσανε τα σιτάρια = πάγουσαν ντα γεννήμαδα] χρησιμοποιείται δε πολύ συχνά και η λέξη **μπουϊζντίζου** που σημαίνει παγώνω από την προαναφερόμενη τούρκικη λέξη **buz**

Παζάρι

Μπαζάρ , προέρχεται από την τούρκικη λέξη **Pazar** = **τόπος δημόσιας αγοράς** , εξ αυτού προέρχονται και οι συνώνυμες λέξεις **παζαρτζής** = αυτός πού κάνει παζάρια για να αγοράσει κάτι , ο **αγοραστής** και **παζάρεμα** δηλαδή τα ψώνια μετά από διαπραγματεύσεις ,όπως και το ρήμα **μπαζαρεύου** δηλαδή διαπραγματεύομαι πρώτα προκειμένου να αγοράσω κάτι.

Παιδί

Παιϊ , προέρχεται από παράφραση της αρχαίας λέξεως **παίς** = **παιδί** [μη τον χτυπάς, είναι παιδί ακόμη= μέν ντου κρους,ακούμ παιϊ νοι]'λέγεται επίσης και **αβλάτ** προερχόμενο από την τούρκικη

λέξη **evlat**=**παιδί** [πόσα παιδιά έχεις = πόσα αβλάτια έχεις] λέγεται επίσης και **φσιάχ** από το τούρκικο **usak** = **μικρό παιδί**

**Παιδί μικρό
σε ηλικία**

Φσιάχ, προέρχεται από την τούρκικη λέξη **usak**=**μικρό παιδί** [αρρώστησε το μικρό παιδί= στένησιν ντου μικρόν ντου φσιάχ

Παίζω

Παίζου, προέρχεται από παράφραση του ρήματος **παίζω** [παίζω σβόλους= παίζου γκιλικάτσια] όταν όμως πρόκειται να πούμε ότι παίζω κάποιο μουσικό όργανο τότε χρησιμοποιείται η λέξη **τσιαντώ** η οποία προέρχεται από το τούρκικο ρήμα **calmak** = **παίζω μουσική** παίξε με την λύρα σου= τσιάλντα μητ'γκιάμανα σ')

Παίρνω

Παίρου, προέρχεται από παράφραση του ρήματος **παίρνω** [παίρνω τον σωστό δρόμο= παίρου ορτό στράδα] το ρήμα **παίρου** χρησιμοποιείται από το ιδίωμα του ΜΙΣΤΙ όπως ακριβώς και στην Ελληνική έμπροσθεν των φράσεων υποδηλώνοντας διάφορες έννοιες π.χ. πήρεις τεκοινιού ντου τόπους= δηλαδή τον **υπερασπίσθηκες**, πήρα ντου σου γουργούρημ = τον πήρα στον λαιμό μου δηλαδή τον **κοροϊδεύω**, πήρα ντου χαμπάρ = τον πήρα είδηση δηλαδή τον **αντιλήφθηκα** τον κατάλαβα, πήρα τ'απανούμ' = πήρα τα επάνω μου δηλαδή **συνήλθα** από μια ασθένεια και ούτω καθ'εξής.

**Παιχνίδι [μνήμης,
θύμησης]**

Γιάντες, προέρχεται από την τούρκικη λέξη **yadest** = **θυμίζω** και είναι παιχνίδι μικρών και μεγάλων κατά το οποίο χάνει ο παίκτης εκείνος που παίρνοντας κάποιο είδος η αντικείμενο εκφωνεί την παραπάνω λέξη άλλα παιχνίδια ήταν η **μάκαρα** [ο δικαστής] παίζεται με το κόκαλο γονάτου του μικρού ζώου αρνιού το οποίο πετούσαν επιδέξια στο έδαφος και ανάλογα επέβαλαν την ποινή, η **μουλότικα** [κρυφτό] και άλλα

**Πακέτο,
[τσιγάρα]**

Νταμπακά, [δώσε μου ένα πακέτο τσιγάρα = ντόσμοι να νταμπακά τσιγαρης] προέρχεται από την τούρκικη λέξη **tampak** = ο τεχνίτης που κατεργάζεται το δέρματα και κατασκευάζει της θήκες του καπνού, ενώ αντίθετα το πακέτο ομοειδών ή άλλων πραγμάτων λέγεται **ντιιάτζ** με την ίδια λέξη ονόμαζαν και το δεμάτι η το δέμα γενικά.

παλαβιάρης

Ονξιούζ, από το τούρκικο **okzuz** = **χαζός παλαβιάρης** αυτός που δεν έχει διανοητική ισορροπία

**Παλαιώνω –
ιώνω**

Παλιώνου, διατηρώ κάτι για πολύ χρόνο, φθείρω κάτι λόγω συχνής χρήσης, προέρχεται από το ρήμα **παλαιώνω –παλιώνω** [πάλιωσαν τά παπούτσια μου = πάλιουσαν ντα γούντουρημ]

Παλάμη

Χούφτα, το ανοιχτό εσωτερικό μέρος του χεριού, προέρχεται από την λέξη **χούφτα** [κρύψε το στην παλάμη σου = μούλουδου σου χούφτας]

- Παλάτι** **Γονάχ** , προέρχεται από την τούρκικη λέξη **konak**=**παλάτι**
[το σπίτι μας σαν παλάτι ομοιάζει =ντου σπίτι μας' αν ντου γονάχ μοιάζ']
- Πάλη** **Πάλημα** ,αγώνισμα ,κατά το οποίο δύο αθλητές αγωνίζονται σώμα με σώμα ποιος θα ρίξει κάτω τον άλλον ,ήταν ένα από τα λίγα αθλήματα της εποχής εκείνης και στηρίζεται στην ελληνορωμαϊκή πάλη ,γινόταν σε ανοιχτούς χώρους όπως στα αλώνια ,οι δε αγωνιστές λεγόταν παλαιστές
- Πάλι** **Πάλ** , συνθετικό πού προσδίδει την έννοια της επανάληψης , προέρχεται από παράφραση του επιρρήματος **πάλι** , [θα κάνουμε πάλι = να μπούκουμ'πάλ]
- Παλιά** **Εβαλντάν** , τον παλιό καιρό ,πριν από πολύ καιρό, άλλοτε στο παρελθόν, προέρχεται από το τούρκικο **evelden** = άλλοτε, κάποτε ,παρελθόν.
- παλικάρι** **Νταλίγανο** , προέρχεται από το τούρκικο **delikanli** = **νέος**, **παλικάρι**
[μαζευόταν τα παλικάρια και χορεύαμε = σωρουβιόδαν ντα νταλίγανουϊα τσι χόρευαμ']
- Παλικαράς** **Νταής** , ο γενναίος ,αυτός που κάνει θαρραλέες πράξεις ,προέρχεται από την τούρκικη λέξη **dayi** =παλικαράς ,η δε πράξη, συμπεριφορά του νταή ,λέγεται νταηλίχ.
- Παλούκι** **Πασσάλ** , μυτερός ξύλινος πάσσαλος που μπήγεται στο χώμα προέρχεται από παράφραση της λέξης πάσσαλος [μπήγω παλούκια = σιαχτώ πασχαλιά]
- Παναγία** **Παναϊά** , προέρχεται από παράφραση του ονόματος της **Παναγίας** Ιερό πρόσωπο του Χριστιανισμού , η μητέρα του Χριστού [είδα την Παναγία στον ύπνο μου = ράντσα Παναϊά σου γύπνου μ']
- πανδοχείο** **Χάν** , προέρχεται από την λέξη **χάνι** η οποία προέρχεται από την τούρκικη λέξη **han** =**πανδοχείο**
- Πανέρι** **Καλάι** από την λέξη **καλάθι** [μεγάλο πανέρι , μικρό πανέρι = μέγα καλάι, μικρό καλάι]
- πανηγύρι** **Παναήρ** από την λέξη **πανηγύρι** [στο πανηγύρι του Αγίου Βλασίου μαζευόταν όλος ο κόσμος των γύρω χωριών = τ' Αι Βλασιού ντου παναήρ σωρουβιόδαν ούλου ντουινιάς απ τα γύρω χωργιά] οι μαρτυρίες μας λένε ότι ήταν το μοναδικό χωριό όπου δεν κατοικούσε κανένας Τούρκος, ένεκα αυτής της ιδιότητας του οι κάτοικοι του Μιστί είχαν την ελευθερία της τήρησης των Χριστιανικών εθίμων και για τον λόγο αυτόν μαζευόταν πάρα πολλοί Χριστιανοί των γύρω χωριών για να εκκλησιαστούν. αλώστε η εκκλησία του Μιστί ήταν το καμάρι της περιοχής.
- Πανί** **Τσούλ**, από την τούρκικη λέξη **cul** = **παλιό φθαρμένο πανί**
- Παντελής**
[όνομα] **Παντελής**, από το Παντελεήμων

- Παντελόνη** **Σιαλβάρ** , φαρδύ παντελόνη υπό μορφή βράκας ,φοριόταν από άνδρες αλλά και γυναίκες προέρχεται από την τούρκικη λέξη **salvar**
- Παντζάρι** **Παντζιάρ** ,κηπουρικό είδος με βολβό κόκκινο τρώγεται βρασμένος σαν σαλάτα, θεωρείτο ότι είχε ικανότητες μεγάλες εξ αυτού και η φράση [για να με ρίξεις κάτω θα φας πολλά παντζάρια= για να μη ρίψεις καστιχής να φας ένα γαζά παντζιάρια] προέρχεται από την τούρκικη λέξη **pancar**
- παντρειά** **Παντρειά** , **εβλέντημα** , προέρχεται από το τούρκικο **evlenmek** = **παντρειά** [την παντρειά τι την ήθελε τώρα = ντ'αβλάντημα τι ντου κρέβιξιν ντιαρά]
- Παντρεύω** **Παντρεύου** , **στεφανώνου**, **εβλαντίζου** , το ρήμα **παντρεύω** προέρχεται από παράφραση του ρήματος **παντρεύω**, το ρήμα **στεφανώνου** από το ρήμα **στεφανώνω** ενώ το ρήμα **εβλαντίζου** από το τούρκικο ρήμα **enlentim** =παντρειά [την άλλη Κυριακή παντρεύω τον γιο μου= ταπάν Τσερετσή παντρεύου, ή στεφανώνου, ή εβλαντίζου, ντου παιϊ μ']
- παντρολόγημα** **Μυσταρή** , προέρχεται από την τούρκικη λέξη **musteri** = αγοραστής πελάτης ,εδώ υπονοείται η διαδικασία του συνοικεσίου, ο άνθρωπος που πραγματοποιεί τις συμφωνίες του γάμου [στέλναμε κάποιον να μιλήσει για το παντρολόγημα των παιδιών = σάλνταναμ ντου μυσταρή να γκιαλαέψ για φσιαχού ντου εβλέντημα]
- Παξιμάδι** **Κιτίρ** ,η φέτα του ψωμιού που ψήνεται για δεύτερη φορά ,εξατμίζεται όλο το νερό και γίνεται τραγανό έως σκληρό και διατηρείται για αρκετό χρονικό διάστημα πιθανόν η λέξη να είναι τούρκικη
- παπαδιά** **Παπατιά** , η σύζυγος του παπά
- Παπάς** **Παπάς** , ο τελευταίος παπάς που λειτουργούσε στην εκκλησία του ΜΙΣΤΙ ήταν ο παπά Αχανάης [Αθανάσιος] Σιδηρόπουλος ,οι απόγονοι του μένουν μόνιμα στα ΞΗΡΟΧΩΡΙ Θεσ/νίκης ο δε υιός του Βασίλειος ακολούθησε τα βήματα του πατέρα του και διετέλεσε παπάς αργότερα επίσης στο Ξηροχώρι.
- Πάπια** **Μπάπ** , πτηνό με φαρδύ ράμφος και κοντό λαιμό εκτρέφεται για το κρέας του
- πάπλωμα** **Γιοργάν** , προέρχεται από την τούρκικη λέξη **yorgan**= **πάπλωμα** [τα παπλώματά μας ήταν από μαλλί προβάτων= ντά γιοργάνια μας τσιόδαν απτ'προγάτ'ντά μαλλιά]
- Παπλωματάς** **Γιοργαντζής** ,αυτός που κατασκευάζει τα παπλώματα ,είναι ξακουστοί οι γιοργαντζίδες του ΜΙΣΤΙ γύριζαν από πόλη σε πόλη κατασκευάζοντας παπλώματα αλλά και κετσέδες, πολλές φορές φτάνανε έως και την Ρωσία ,ξενιτεμένοι ψάχνοντας για εργασία.
- Παπούτσια** **Γούντουρης** και **παπούτσια** [φοράω τα παπούτσια μου =φορώνου ντα γούντουρημ' η φορώνου ντά παπούτσια μ'] η λέξη παπούτσι προέρχεται από την τούρκικη **pabus**

Παπούτσια [παλιά]	Καλύτσια ,σε σχήμα παντόφλας η λέξη συναντάτε στην αρχαία και βυζαντινή εποχή ως καλύκια
παπούς	Πάππους ο γονιός του πατέρα μας [ο παππούς μου είναι άρρωστος =πάππου μ'τσίδει αστενάρ]
παράδεισος	Παράδεισος
Παράθυρο	Πιάντσιαρα , προέρχεται από την τούρκικη λέξη pencere =παράθυρο [κλείσε το παράθυρο= ζάντου πιάντσιαρα] άνοιγμα στον τοίχο για αερισμό και φωτισμό του εσωτερικού χώρου.
Παρακαλώ	Παρακαλώ ζητώ κάτι από κάποιον με τρόπο ευγενικό, ικετεύω κάποιον να πραγματοποιήσει τον πόθο μου , το ρήμα παραφράζεται στους χρόνους κλίσεις του π.χ. παρακάλεσα= παρακάλτσια ,
Παράκληση	Παράκλης η εσπερινή ακολουθία της εκκλησίας όπου ψάλλετε ο παρακλητικός κανόνας υπέρ της Παναγίας
Παρακολουθώ	Σ' ναιοίζου , ακολουθώ από κοντά κάποιον για να μη τον χάσω , επιβλέπω και καταγράφω τις κινήσεις του, δίνω προσοχή σε κάτι ώστε να επιμορφωθώ, μπορούμε να πούμε ότι η λέξη προέρχεται από παράφραση του αρχαίου ρήματος οίδα =βλέπω ,καταλαβαίνω, γνωρίζω με την προσθήκη του σε χωρίς αυτό να είναι απόλυτο. Η δε λέξη παρακολούθηση λέγεται σ' νάοιμα [παρακολούθησε του λίγο να δούμε τι κάνη = σ'νάδαδου λίου να ρανήσουμ'τι σοιάν]
Παραλής	Παραλού ,ο άνθρωπος που έχει υπό την κατοχή του πολλά χρήματα [παράδες] ο πλούσιος , ο λεφτάς, προέρχεται από την τούρκικη λέξη parali
Παραμάννα	αναλούχ , η γυναίκα που αναλαμβάνει τον θηλασμό ξένου βρέφους ,η μητριά , προέρχεται από την τούρκικη λέξη unalike =παραμάννα μητριά.
Παρομένω	Πομίσκου , προέρχεται από παράφραση του ρήματος απομνήσκω = απομένω, παραμένω [με το να παραμείνεις εδώ τίποτε δεν γίνεται= η του να πομήσκεις τσιαού ένα σιέϊ ντέ νοίσκιδαι]
Παραμερίζω	Ασκελώ , παραγκωνίζω ,αμελώ, αδιαφορώ με υπουλία για κάποια θέματα ,ξεπερνώ κάτι που με εμποδίζει προέρχεται από την αρχαία λέξη δρασκελώ =υπερπηδώ εμπόδιο με μεγάλα βήματα .[παραμέρισε τον αυτόν = ασκέλαδου από]
παραμυθάς	Μεσελτζής , αυτός πού λέει παραμύθια αυτός πού λέει πολλά και μέρος αυτών είναι ψέματα η υπερβολικά η λέξη προέρχεται πάλι από την τούρκικη λέξη mesel
Παραμύθι	Μεσελ , προέρχεται από την τούρκικη λέξη mesel = παραμύθι [τον χειμώνα βάζαμε τα πόδια μας μέσα στο ταντούρι και η γιαγιά, μας έλεγε παραμύθια = ντου χειμός μάηξαμ'ντά πτιάρια μας σου τουντούρ απές'τσι κάκα μας λέειξιν μας μεσέλια]

- Παράνοια** **Τσανοσύν** , από την λέξη **τρέλα** = **τσανό** η διαταραχή των λογικών του ανθρώπου κατά την οποία σχηματίζει εσφαλμένες αντιλήψεις και ενεργεί με επιθετικότητα για το κάθε τι ,είδος παραλογισμού,τρέλας
- παραπάτημα** **Κοντήλημα** , [αυτό τι παραπάτημα ήταν = ατό τι κοντήλημα τσιόδουν] ομοίως προέρχεται όπως στην παραπάνω λέξη αναφέρουμε
- παραπατώ** **Κοντηλώ** , [παραπάτησα και χτύπησα το πόδι μου = κοντήλσα τσοι ντόκα του πτιάρι μ'] προέρχεται από την λέξη **κόνδυλος** = **εξόγκωμα** σε οστό ή **διόγκωμα** σε ριζώματα δένδρων εδώ υπονοεί ότι σκοντάφτει πάνω στο διόγκωμα και παραπατάει
- Παραπέμπω** **Σαλτώ ντου αλλού** = τον στέλνω αλλού , αποπέμπω κάποιον μη αν λαμβάνοντας την ευθύνη που μου αναλογεί
- Παραπλανώ** **Κουμπώνου** , Τα ρήματα **ξεγελώ** και **παραπλανώ** εκφράζονται με το ρήμα **κουμπώνου** [το παραπλάνησε και έκανε το δικό του = κούμπουσην ντου τσι μπίκειν γιατουτ'] προέρχεται από το αρχαίο ρήμα **κομβώ κομπώνω** = **λέω ψέματα**, **παραπλανώ** , **ξεγελώ** έχει επίσης μεταφορική έννοια **φυλάγομαι** από ενδεχόμενη απάτη η σκευωρία , ξεγελώ ή παραπλανώ κάποιον
- Παρασκευή** **Παρασκευή** ημέρα της εβδομάδας
- όνομα** **Παρασκένα** η και **Πακές** η και **Πακούλα** ονόματα παραφρασμένα κατά το ιδίωμα του ΜΙΣΤΙ **Παρασκευάς** = Παράϊς
- Παρατηρώ** **Σ' ναοίζου** , ακολουθώ από κοντά κάποιον για να μη τον χάσω , επ βλέπω και καταγράφω τις κινήσεις του, δίνω προσοχή σε κάτι ώστε να επιμορφωθώ, μπορούμε να πούμε ότι η λέξη προέρχεται από παράφραση του αρχαίου ρήματος οίδα = βλέπω , καταλαβαίνω, γνωρίζω με την προσθήκη του **σε** χωρίς αυτό να είναι απόλυτο. Η δε λέξη παρακολούθηση λέγεται **σ' νάοιμα** [παρακολούθησε τον λίγο να δούμε τι κάνη = σ'νάδαδου λίου να ρανήσουμ'τι σοιάν] όπως και στην λέξη παρακολουθώ
- Παρατσούκλι** **Αλαγάπ** , [αυτουνού το παρατσούκλι είναι σκαραβαίος = τατσιού ντου αλαγάπ τσίδει κλαντσιάρους.] το όνομα που δίδεται σε κάποιον είτε διότι θέλουν να τον ειρωνεύονται , να τον περιγελούν είτε διότι ομοιάζει με κάτι
- Παρατώ** **Μποσλαϊζου** , προέρχεται από το τούρκικο ρήμα **boslamak** = **παρατώ**, παίρνω διαζύγιο , χωρίζω [παράτα μας = μποσλάδα μας] παράτησε την γυναίκα του = μποσλάτσειν ναίκα τ']
- παράφρων** **Τσιανό** , όπως η λέξη **τρελός** – **παράνοια** , αυτός που διακατέχεται από την διασάλευση των λογικών του .
- παραχώνω** **Μουχώνου** , προέρχεται από παράφραση του ρήματος **παρά και χώνω**, **χώνω μέσα** στο χώμα κάτι [παραχώσαμε τον πεθαμένο = μούχουσαμ'ντου χαμένου]

παρδαλό	Αλατζά , [παρδαλά ρούχα = αλατζά φορτσιές] αυτός η αυτό που είναι ντυμένο με διαφορετικά χρώματα ρούχων έντονου χρώματος
Παρέα	Χιαλασιά , έλα εδώ στην παρέα μας = έλα τσιαού σ'χιαλιασιά μας] συγκέντρωση ανθρώπων σε ένα σημείο ,προς συζήτηση ή κουτσομπολιό
Πάρσιμο [το να πάρεις]	Πάρσιμο , προέρχεται από παράφραση της λέξεως πάρσιμο [από εκείνον το πάρσιμο τον χρημάτων είναι δύσκολο= απ' εκείνά παραϊού ντου πάρσιμο ζόρ νοι]
πασάλειμμα	Γιαγλαίμα , προέρχεται από το τούρκικο yaglamak = πασαλείφω [πασαλείφτηκα με λάσπη = γιαγλαντείχα μη ντου τσιαμπούρ] η επάλειψη του σώματος η άλλου αντικειμένου με διαφορετική ύλη
πασαλείφω	Γιαγλαίζου , προέρχεται από το τούρκικο ρήμα yaglamak = πασαλείφω [θα σε πασαλείψω με ξινόγαλο= θα συ γιαγλαΐσου μη ντο'όξινου ντου γάλα]
πάσσαλος	Πασσάλ , από την λέξη πάσσαλος [κάρφωσε το πάσσαλο = τσιάχτα ντου πασσάλ] λέγεται βέβαια και γαζούχ προερχόμενο από την τούρκικη λέξη kazik =πάσσαλος , μεταφορικά με την λέξη γαζούχ εννοούμε και την δύσκολη κατάσταση ενός ανθρώπου , τις δύσκολες στιγμές που περνάει αλλά και την ειρωνεία , χαρακτηριστική η φράση ταύσαν ντου να γαζούχ δηλαδή τον δουλέψανε , τον ειρωνεύτηκαν .
Παστουρμάς	Μπαστουρμάς , παστό κρέας από βόδι αγελάδα η καμήλα αποξηραμένο και αλειμμένο με καρύκευμα από τσιμένη και άλλα μπαχαρικά ,ο καλύτερος μεζές των Καππαδοκών
Πάσχα	Πάσκα προέρχεται από παράφραση της λέξεως Πάσχα [το Πάσχα σφάζαμε αρνιά = ντου Πάσκα σάγιξαμ ντ'αρνιά]
Πατάτο	Πάτακα , φυτό ετήσιας καλλιέργειας ,ο βολβός του οποίου έχει λευκή ή κίτρινη σάρκα και αποτελεί νοστιμότατη τροφή μικρών και μεγάλων [πάτακας γατούχ= φαγητό με πατάτες ,κ.λ.π.]
Πατέρας μου	Βαβά μ , προέρχεται από παράφραση της λέξης ο πατέρας μου η ο μπαμπάς μου [ο δικός μου πατέρας = τομό βαβά μ']
Πάτημα	Τσινάημα , η συμπίεση του καρπού με τα πόδια για να φύγει ο χυμός π.χ. πάτημα σταφυλιών =σταφυλιού ντου τσινάημα. Το να πατά κανείς κάποιον άθελα του πιέζοντας τον δυνατά
πατημασιά	Χνάρ , προέρχεται από την αρχαία λέξη ίχνος χνέρι –χνάρ [μην αφήνεται πατημασιές στο χώμα= μέν αφήνητ'χνάρια σου χώμα]
Πατώ	Πατώ [πατώ στην άκρη των δακτύλων μου= πατώ σ'νταχτυλιού ντου λόμα] με την λέξη πατώ εννοείται και το κλέψιμο [έκλεψαν το σπίτι μου= πάτσιζαν ντου σπίτι μ'] λέγεται επίσης και τσιναιίζου όταν πρόκειται να ποδοπατήσω κάποιον η κάτι [το πρόβατα σου πάτησαν

- στο χωράφι μου = ντά πρόγαδα σ' τσινάτσιαν ντου χωράφι μ']
- Παχαίνω** **Παχυνίζου**, με αλληγορική έκφραση λέγεται **γέννα αν ντου φκόν** = σωρός πραγμάτων, κάνω κάτι ποιο παχύ, γίνομαι ο ίδιος ποιο παχύς ποιο χονδρός ένεκα του συχνού φαγητού.
- Παχνί** **Παχνί**, εσοχή σε τοίχος στάβλου η κατασκευασμένη εσοχή πέτρινη, η ξύλινη όπου τοποθετούνται ζωοτροφές
- Πάχος** **Πάχος**, ο συνολικός όγκος ενός σώματος, στην περίπτωση όμως που εννοούμε το πάχος του ζώου το λίπος του δηλαδή, όπως επίσης και το πάχος στο μαγείρεμα ένεκα του λίπους τότε χρησιμοποιείται η λέξη γυαγλού από το τούρκικο **yagli**
- Παχύς** **Παχύ**, αυτός που διαθέτει μεγάλο όγκο ένεκα πάχους, ο παχύσαρκος ο ευτραφής, στην περίπτωση των φαγητών και των υγρών τότε χρησιμοποιείται η λέξη γυαγλού από το τούρκικο **yagli** όπως παραπάνω προαναφέρουμε
- πεζοπορία** **Πουρπάημα**, από την λέξη **περπάτημα** [στον στρατό κάθε Τρίτη βράδυ είχαμε πεζοπορία = σ' ασκιαριά Τρίτης ντου βράϊ έειξαμ πουρπάημα]
- Πεθαίνω** **Χανιέμοι**, παύω να ζω σταματούν τα ζωτικά όργανα του σώματος μου να λειτουργούν, προέρχεται από το ρήμα **χάνομαι** στην περίπτωση όμως που έχει αλληγορική σημασία δηλαδή πεθαίνω από την πείνα από την δίψα τότε πάλι χρησιμοποιείται το ρήμα **ψοφάω** ω π.χ πέθανα από την δίψα = ψόφσα απ' λίψα, συχνά χρησιμοποιείται και το τούρκικο ρήμα **γκιαμπαρντώ giamparmak** = πεθαίνω π.χ. γκιαμπιάρσα απ' λίψα, στην περίπτωση που το ρήμα χρησιμοποιείται υποδεικνύοντας το γεγονός του ότι εγώ προκαλώ τον θάνατο κάποιου τότε χρησιμοποιείται το ρήμα **σκοτώνου** π.χ. τον πέθανε μετά από αυτά που είπε = σκότουςειν ντου μ' ατούρα ντ' είπειν
- Πεθαμένος** **Χαμένου**, προέρχεται από παράφραση της λέξεως **χαμένο – πεθαμένο** [το παιδί γεννήθηκε πεθαμένο = ντου φσιάχ γενήχη χαμένου] στην περίπτωση όμως που η λέξη υπονοεί ότι είμαι πεθαμένος από την κούραση, πολύ κουρασμένος τότε χρησιμοποιείται η λέξη **ψόφιος** από το ρήμα ψοφάω – ω π.χ πέθανα από την κούραση = ψόφσα απ' του γιορούλντημα
- Πεθερός - α** **Πεερό – πεχερά**, προέρχεται από παράφραση των λέξεως **πεθερός** και **πεθερά** [ο πεθερός μου ήταν ανάποδος = πεερόμ' τσόδουν λέπρου] οι γονείς των συζύγων
- Πεινασμένος** **Πεινασμένου ή μηστικό**, αυτός που δεν έχει φάει, ή αυτός που έχει επιθυμία να φάει η λέξη πεινασμένου προέρχεται από την λέξη πεινασμένος η δε λέξη **μηστικό** από την λέξη **νηστικός** στην περίπτωση δε που χρησιμοποιούμε το ρήμα **πεινάω πεινώ** τότε λέμε τσίμει πεινασμένου = είμαι πεινασμένος ή τσίμει μηστικό = είμαι νηστικός

- Πειράζω** **Ντοχαντίζου**, ενοχλώ κάποιον με λόγια η έργα, προέρχεται από το τούρκικο ρήμα **tokanmak** = **πειράζω** η **βλάπτω** [εσύ πολύ μη με πειράζεις = ισύ πολύ με μη ντοχαντίεις] λέγεται επίσης και στις περιπτώσεις εκείνες πού εννοούμε ότι **σταμάτησε** κάτι, **εμποδίζω** να γίνει κάτι π.χ. [η μπουκιά σταμάτησε στον λαιμό μου = μούκα μ' ντοχάντση σου γουργούρη μ']
- Πείσμα** **Γινάτ**, προέρχεται από παράφραση της λέξεως **γινάτι**, η διαρκής επιμονή κάποιου σε κάτι, προέρχεται από την τούρκικη λέξη **inat** = πείσμα
- Πεισματάρης α** **Γινάτ σερνικός** = πεισματάρης άνδρας η **γινάτ ναίκα** = πεισματάρα γυναίκα, λέγεται και **γινατλού** όπου εδώ περιλαμβάνει τον άνδρα και την γυναίκα ανάλογα με την φράση
- πεισμώνω** **Γινατλαντίζου**, [πείσμωσα τώρα τίποτε δεν γίνεται = γινατλάντσα τίαρά ένα σιέϊ ντέ νίσκοιδει] και προέρχεται από την παραπάνω τούρκικη λέξη [πείσμωσα και το έκανα έτσι όπως το έκανα = γινατλάντσια τσι μπείκα ντου ούτσια οτιαλ νου μπείκα].
- Πελαργός** **Χατζήπαπας**, αποδημητικό πτηνό μεγάλο σε μέγεθος με μακρύ ράμφος με ψηλά και μακριά πόδια η ονομασία του πιθανόν να παρομοιάζεται με κάτι
- Πέλεκυς** **Παλτά**, εργαλείο για το κόψιμο η το σπάσιμο των ξύλων, αλλά και όπλο κατά την αρχαιότητα, προέρχεται από την τούρκικη λέξη **balta** = **τσεκούρι**
- Πένθος** **Γιάζ**, μεγάλη θλίψη ένεκα απώλειας προσφιλούς προσώπου προέρχεται από την τούρκικη λέξη **yas** = **πένθος** [σαράντα ημέρες τον πένθουσαμε = σαράντα μέρες τάβραναμ'ντου γιάζι τ'] το δε ρήμα πένθω εκφράζεται με την πρόταση **ταβρώ γιάζ** = κρατάω πένθος, συνήθως κατά την διάρκεια του πένθους τα άτομα της οικογενείας του αποθανόντος έμεναν αξύριστοι και η διατροφή τους δεν συμπεριλάμβανε φαγητά πέραν των νηστίσιμων.
- Πένσα** **Γκιαλπατή**, εργαλείο συνήθως μεταλλικό, με την ονομασία εκφράζεται και στα ποντιακά πιθανόν να προέρχεται από τούρκικη λέξη
- Πέος** **Βιλλί**, προέρχεται από την αρχαία λέξη **βιλλίον** = **πέος** [χαρακτηριστικές είναι οι βρισιές των Μιστιωτών π.χ. φά ντου βιλλί μ' — να συ τσαχτής ντου μαυρου ντου βιλλί κ.λ.π.]
- Πεπόνι** **Γαούμ** η και **κιαλάτς** [κόψε φέτες το πεπόνι = μπήκει ντιλίμια ντου κιαλάτς η ντου γαούμ] καλοκαιρινός καρπός, κιτρινωπός με στρόγγυλο η επίμηκες σχήμα και νόστιμη αρωματική σάρκα
- πεπρωμένο** **Κισμέτ**, από την τούρκικη λέξη **kismet** = **πεπρωμένο** λέγεται επίσης και με την λέξη **γραφτό** = το **γραφτό του**, αυτό πού ήδη είναι προκαθορισμένο από μια ανώτερη δύναμη να γίνει

[ήταν το πεπρωμένο του = τσιόδουν ντου κισμέτ τ' η τσιόδουν ντου γραφτό τ'] ή μοίρα του ανθρώπου.

- Πέρασμα** **Πέρναμα** , προέρχεται από παράφραση του ρήματος **περνάω**, [το πέρασμα απ το στενό είναι δύσκολο = ντου πέρναμα απ του μπουτσιάχ ζόρ νοί] στην περίπτωση που με την λέξη πέρασμα εννοο με το στενό δρομάκι , το σημείο όπου μπορεί μόνο ένας άνθρωπος να περάσει , τότε χρησιμοποιείται η λέξη **μπουτσιάχ**
- Περασμένος , καιρός [τον]** **Αβιαλντιάν** , προέρχεται από το τούρκικο ρήμα **evelden** [τον καιρό που πέρασε είχαμε όλα τα καλά = αβιαλντιάν έειξαμ ούλα ντά καλά]
- περατώνω** **Τελειώνου** , από το ρήμα **τελειώνω** [περατώνω την εργασία μου = τελειώνου ντου όργου μ']
- Πέρδικα** **Πέρδικα** , πτηνό που έχει περίπου τον όγκο μικρής κότας και αποτελεί θήραμα των κυνηγών
- Περηφανεύομαι** **Φωτουλαντίζου** , [πολύ μην περηφανεύεσαι = πολύ με φωτουλαντίεις] προέρχεται από το ρήμα φωτίζω και παρομοιάζεται η υπερηφάνεια του ανθρώπου ως το φως, την φωτεινότητα σκέψης και πνεύματος, ώστε να θεωρείται αξιοσεβαστο πρόσωπο την εποχή εκείνη.
- Περήφανος** **Φωτουλού** , αυτό ε σπού θέλει να **φαίνεται** , να **προβάλλεται** με κάθε τρόπο [πολύ περήφανος έγινες = πολύ φωτουλού γένης]
- περιδέραιο** **Ασυρμά** , κόσμημα που φοριέται γύρω από τον λαιμό , συνήθως χρυσό η ασημένιο
- Περιθαλπόμενος [αυτός που έχει νιώσει την περίθαλψη]** **Ρανημένου** , ομοίως προέρχεται από το ρήμα **οράω με** την έννοια της **περίθαλψης** [περιθαλπόμενος είναι = ρανημένου νοί]
- περιθάλπω** **Ρανώ** , προέρχεται από το ρήμα **οράω ω** που σημαίνει τον **βλέπω** εδώ έχει την έννοια της **περίθαλψης** [στα γεράματά σου εγώ θα σε περιθάλπω = τουν γιορονιαίεις ογώ να συ ρανίσου]
- Περίθαλψη** **Ράνιμα** , ομοίως προέρχεται από τον ρήμα **οράω ω** και έχει την ίδια 'έννοια [η περίθαλψη του πατέρα είναι υποχρέωση = βαβά μ'ντου ράνιμα τσίδει χ'ριός]
- Περιθώριο** **Κιοσιά** , κενός χώρος, αυτό που δεν είναι στο επίκεντρο θέματος η συζήτησης , στην άκρη , στην γωνία π.χ πέταξε το στο περιθώριο = σιαίριδου σου κιοσιά. πιθανόν τούρκικη λέξη
- Περιμένω** **Γκιοσλαϊζου** , όπως και η λέξη **αναμονή** και **αναμένω** , είμαι σε ετοιμότητα να δεχθώ κάποιον η κάτι , το ρήμα **γκιοσλαϊζου** προέρχεται από το τούρκικο ρήμα **gioslamak** = **αναμένω** – **περιμένω** [περιμένω τον φίλο μου = γκιοσλαϊζου ντου γιολντάσημ] **περιμένω με υπομονή** = **ομντίζου**

Περιουσία	Μάλ , [δούλεψε πολύ και έκανε περιουσία = χιώρσειν ένα γαζά τσι μποικιν μάλ] λέγεται όμως και με την λέξη βίος από την αρχαία λέξη βίος = περιουσία πλούτος, αφθονία με μεταφορά του τόνου της λέξης. η λέξη μάλ προέρχεται από την τούρκικη λέξη mal = περιουσία
Περιοχή[η] τόπος, έκταση υπό την έννοια του χωραφιού	Κόμα , προέρχεται από την λέξη χώμα [καλλιεργήσιμο][θα πάω στο χωράφι της βοσκής να οργώσω = να πάου σ'βοσκής ντου κόμα να λάσου]
Περίπου	Αντσιάχ , επίρρημα που εκφράζει κατά προσέγγιση την ποσότητα [περίπου τόσο ήταν = άντσιαχ σουν ατό τσιόδουν] προέρχεται από το τούρκικο επίρρημα antsiah = περίπου
Περίσσευμα	Πέρσιμμα , ότι περισσεύει, φαγητό, υλικό, ή ότι άλλο, προέρχεται από παράφραση της λέξης περίσσευμα
Περισσεύω	Περσεύου η λέξη περίσσευμα και το ρήμα περισσεύω εκφράζονται με παράφραση του αρχαίου ρήματος περισσεύω – περισσός = πλεονάζω είμαι παραπανίσιος, [το φαγητό περίσσεψε = ντου φαϊ πέρσιψειν]
Περίσταση	Βαχούτ , η περίσταση η κατάλληλη στιγμή, προέρχεται από την τούρκικη λέξη vakit = καιρός, περίσταση [δεν είναι η περίσταση αυτήν την ώρα για να μιλήσω = ντένοι ντου βαχούτ ητό ντου σαάτ για να γκιαλαέψου]
Περιστέρι	Πεστέρ , προέρχεται από παράφραση της λέξεως περιστέρι πουλί με μικρό και παχουλό σώμα, με την ίδια λέξη όμως εκφράζεται και το τρυγόνι που είναι το αγριοπερίστερο. [τα περιστέρια μου όλα χάθηκαν = ντά πεστέρια μ',ούλα χαστήχαν]
Περιστρέφω	Κλουφατουρτίζου , προέρχεται από το ρήμα κλώθω ή κλώσκω [κλώθω την κλωθάρα = κλουφαντουρτίζου κλουχάρα] εξ αυτού και η κλωθάρα ή κλουχάρα όπως οι Μιστιώτες λένε
περισυλλέγω	Σωρώβου , προέρχεται από το αρχαίο ρήμα σωρεύω = συσσωρεύω – και έχει και την έννοια του περισυλλέγω μαζεύω διάφορα πράγματα που βρίσκονται σκόρπια εδώ και εκεί.
Περιφέρομαι	Κλώχου , [γιατί περιφέρεσαι έτσι = γιαϊ κλώχεις ούτσα][προέρχεται από το ρήμα κλώθω που σημαίνει περιστρέφω [γυρίζω γύρω-γύρω]
Περνώ	Περνώ , πηγαίνω η έρχομαι σε κάποια κατεύθυνση, βάζω κάτι μέσα σε κάτι άλλο κ.λ.π. έννοιες [περνούσαμε μπροστά από το σχολείο = πέρναναμ' απ' σκόλεια ομπρό]
Περπάτημα	Πουρπάϊμα , προέρχεται από παράφραση της λέξεως περπάτημα [το περπάτημα της έμοιαζε σαν της γάτας = ντου πουρπάημα τ' μοιάοιξειν αν πισίκαας] πηγαίνω κάπου βαδίζοντας

Περπατώ	Πουρπαίζου , βαδίζω, μετακινούμαι με βήματα από ένα σημείο σε άλλο προέρχεται από παράφραση του ρήματος περπατώ [περπατώ πολύ γρήγορα = πουρπαίζου μπιάρτσια –μπιάρτσια]
Περπατώ [υπό την έννοια του περιπάτου]	Κλώχου , προέρχεται από παράφραση του αρχαίου ρήματος κλώθω = περιφέρομαι [περπατώ-περιφέρομαι στο δάσος = κλώχου σου ντάσος]
Πέρυσι	Πέρτς , κατά το προηγούμενο έτος , την χρονιά που μας πέρασε προέρχεται από παράφραση της λέξης πέρυσι [πέρυσι έπαθα ζημιά = πέρτς έπαχα ζιάν] περσινό = περτσινού
Πέταλο	Πέταλου , από την λέξη πέταλο [βάζω πέταλα στο αλόγο = χέκου σ'άλουγου πέταλα] έλασμα καμπυλωτό το οποίο προσαρμόζεται στην οπλή του αλόγου η ημιόνου για προστασία του ζώου και σταθερό βάδισμα. Το πέταλο του αλόγου θεωρείτο και ως τύχη ,γι αυτό και το κρεμούσαν σε εμφανές σημείο του σπιτιού.
πεταλούδα	Πεταλούγκα , έντομο με χαρακτηριστικά πλατιά γρήγορα πολύχρωμα φτερά προέρχεται από παράφραση της λέξης πεταλούδα
πεταλώνω	Πεταλώνου , τοποθετώ πέταλα στις οπλές των υποζυγίων από το ρήμα πεταλώνω το δε εργαλείο που έκοβαν τα νύχια των ζώων ονομάζεται σαντράτς
πεταμένο	Σιερμένου , προέρχεται από παράγωγο της τούρκικης λέξης sermek = απλώνω κάτι πετώντας το, ρίχνω πιθανόν όμως να προέρχεται και από το αρχαίο ρήμα αίρω με την προσθήκη του σε , σε αίρω = σε πετώ μακριά σε μετακινώ αφού προηγούμενα σε σηκώσω.
Πετάω	Σιαίρου , προέρχεται από το παραπάνω τούρκικο ρήμα ,με την ίδια λέξη εκφράζεται και το ρήμα ρίχνω επίσης και η λέξη ριγμένο [πετάω το καπέλο μου = σιαίρου καπέλα μ'] πιθανόν η λέξη να προέρχεται από την ελληνική όπως στην προηγούμενη λέξη αναφέρεται. εξ εαυτού και η λέξη πέταγμα = σιέρσιμου
πετεινάρι	Μικρό κοκονό = μικρός κόκορας
Πετιμέζι	Μπιακμιάζ , από την λέξη πετιμέζι η οποία προέρχεται από την τούρκικη λέξη pekmez [γίνονταν από το βράσιμο των σταφυλιών και ήταν γλυκό σε υγρή μορφή] το δε γλυκό από πετιμέζι και κομμάτια βρασμένης κολοκύθας λέγεται γυρατσιάλια
Πέτρα	Χτάρ , [πετάω πέτρες = σιαίρου χτάρια] προέρχεται από παράφραση της λέξης λιθάρι –λθάρ – χτιάρ
πετραχήλι	Πετραήλ , στενό και μακρύ άμφιο ιερωμένων με χρυσοκεντημένους σταυρούς, προέρχεται από παράφραση της λέξεως πετραχήλι [όταν φορούσε ο παπάς το πετραχήλι = τουν φόρουνη παπάς ντου πετραήλ]

πετρέλαιο	Γάζιαχ , υγρή ύλη παραγωγής ενέργειας
Πέτρινο	Χτιαριώνας , αυτό που είναι κτισμένο με πέτρες με λιθάρια [πέτρινο σπίτι = χτιαριώνας σπίτι']
πετροβολώ	Σιέρου χτιάρια = πετώ πέτρες λέξη σύνθετη σιαίρου = πετάω, χτιάρια =πέτρες
Πετσέτα	Πεσκήρ , μαλακό απορροφητικό ύφασμα για το σκούπισμα του προσώπου και των χεριών [στον γάμο βάζαμε πετσέτα στην πλάτη του γαμπρού = σου γάμους σιαίρουμ η χέκουμ σ γαμπρόϊού τράχ'πεσκήρ]
Πέφτω	Πέφτου , από παράφραση του ρήματος πέφτω ,παύω να είμαι όρθιος, μετακινούμε κατόπιν πτώσεως από ψηλότερο σημείο προς τα χαμηλά
Πηγάδι	Πλεφρό , προέρχεται από παράφραση των λέξεων πλέω και φρεαρ = φρεάτιο κυλινδρικά σκαμμένο σε βάθος άνω των 10 μέτρων, συνήθως έως ότου συναντηθούν στρώματα υδροφορίας, η ανέμη του πηγαδιού λέγεται τσικρούχ από την λέξη τσικρίκι τουρκική προφανώς ο δε κουβάς με τον οποίο γίνεται η άντληση του νερού λέγεται άσκουμα
Πηγαιμός	Πέντσημου , προέρχεται από παράφραση του πηγαίνω [εύκολος ο πηγαιμός δύσκολη η επιστροφή = ντου παίντσημου νοι εύκολο ντου έρσημου νοι ζόρ]
Πήγαινε – πηγαίνετε	Άμη- αμέτ [πήγαινε στο καλό = άμη σου καλό] [πηγαίνετε στο καλό = αμέτ σου καλό] προέρχεται από την λέξη άμε = πήγαινε υποτακτική του αρχαίου ρήματος άγω
πηγαινοέρχομαι	Παίνου τς' έρουμοι = πηγαίνω και έρχομαι αμέσως [γιατί πηγαιν έρχεσαι = γιαϊ πένεις τς'έρισει]
Πηγαίνω	Παίνου , προέρχεται από παράφραση της λέξεως πάω [πάω στον γείτονα να πιω καφέ = παίνου σ'γογξιούμ να πιω γαϊφε] πορεύομαι προς ένα ορισμένο σημείο ,έχει δε όλες τις έννοιες που έχει και το ρήμα πηγαίνω – πάω όταν τούτο συνοδεύεται με διάφορες φράσεις
Πηγή	Πουγκάρ , φυσικό η τεχνιτό άνοιγμα του εδάφους απ' όπου αναβλύζει νερό ,προέρχεται από την τούρκικη λέξη bunar = πηγή [η πηγή στέρεψε = ντου πουγκάρ ξέρουση]
Πηδών	Χοπλαϊζου η τσιραιζου προέρχεται από το τούρκικο ρήμα atlamak = πηδών η λέξη τσιραιζου προέρχεται από το τούρκικο ρήμα sicramak = πηδών [πήδα το χαντάκι και έλα εδώ = χοπλάδα η τσιράδα γούπα τς'έλα τσιαού] μετακινούμαι από ένα μέρος σε άλλο με άλμα του σώματος ,η δε κίνηση ,το πήδημα δηλαδή λέγεται χοπλάϊμα η τσιράϊμα από τις δύο παραπάνω αντίστοιχες λέξεις.
Πήλινο	Τσιαμπουριώνας , αυτό που έχει κατασκευασθεί από πηλό λάσπη όπως και στο ποντιακό τσιμούρ

Πήλινο αγγείο που έψηνε φαγητά	Κιατσιούκια , [βάζαμε το πήλινο αγγείο με τα φασόλια στο ταντούρι= χέκειξαμ κιατσιούκια μοι ντα παχλά σου ντουντούρ]
Πηλός	Τσιαμπούρ =η λάσπη , ο πολτός που παράγεται από το χώμα και το νερό
Πηχτή	Πηχτή ,φαγητό από βρασμένο κεφάλι χοιρινού η μόσχου ή πόδια των ανωτέρω ζώων ανακατεμένα με εντόσθια τα οποία αφού βράσουν επί αρκετή ώρα μαζί με τα μπαχαρικά στερεοποιείται και αποτελεί έδεσμα[μεζέ] για ούζο.
Πιάνω	Πιάνου , παίρνω κάτι με το χέρι και το κρατώ ,ακουμπώ κάτι με το χέρι ελαφριά, εντοπίζω κάτι με τα αισθητήρια όργανά μου, γενικά έχει όλες τις έννοιες του ρήματος ,προέρχεται από παράφραση του ρήματος πιάνω [πιάνω το σχοινί= πιάνου ντου ράμμα] πιάσε τον κλέφτη = πιάς'ντου κλέφτους.
Πιάσιμο	Πιάσιμου , προέρχεται από παράφραση της λέξης πιάσιμο [το πιάσιμο του πουλαριού ήταν δύσκολο= πλασιού ντου πιάσιμου ζόρ νοι]
Πιατέλα [με βαθύ πάτο]	Κιαχρίν , [όλοι μαζί τρώγαμε από μια πιατέλα = ούλα μας ντάμα τρώηξαμ απ'του κιαχρίν]
Πηγούνι	Τσιανό , [χτύπησα στο πηγούνι μου = ντόκα σου τσιανό μ'] προσοχή στις λέξεις και στην προφορά τσιανό λέγεται και ο τρελός
Πίκρα-ο	Αγου , η γεύσης του πικρού στα διάφορα φαγητά καρύκευμα από καυτερή πιπεριά , βέβαια σημαίνει και την πίκρα την θλίψη που νοιώθει κάποιος μετά από ένα δυσάρεστο συμβάν .λέγεται δε και φαρμάκι
Πικραίνω	Αγουλαντίζου η'φαρμακώνου , οι παραπάνω δύο λέξεις εκφράζονται με τις αντίστοιχες αναφερόμενες , ταυτίζεται η πίκρα με το φαρμάκι
Πιλάφι	Πιλάφ , φαγητό από βρασμένο ρύζι η πλιγούρι ,[ντόμακας πιλάφ =πιλάφι με ντομάτα]προέρχεται από την Τούρκικη λέξη pilav , χαρακτηριστικό φαγητό πιλαφιού με πλιγούρι σερβίρεται στα μνημόσυνα που τελούνται εις μνήμη των αποθανόντων ,
πινακωτή	Πινακωτή , μακρύ ξύλινο κατασκεύασμα με χωρίσματα μέσα στο οποίο έβαζαν το ζυμάρι έως ότου φουσκώσει πριν μεταφερθεί στον φούρνο, προέρχεται από την αρχαία λέξη πινάκιον
Πίνω	Πγίνου , προέρχεται από παράφραση του ρήματος πίνω [τι ώρα είναι και πίνεις καφέ= τι σαάτ νοι ητό τσί πγίνεις γαϊφέ] χρησιμοποιείται επίσης και η λέξη κουρτώ [τι σαάτ νοι ητό τσί κουρτάς γαϊφέ] βλέπε την λέξη καταπίνω.
Πίπα	Γαϋλόν , ξύλινο η κοκάλινο κατασκεύασμα όπου τοποθετείται καπνός

και εισπνέετε μέσω σωληνοειδούς στελέχους [τραβούσε την πίπα του = τάβρανη ντου γαϋλόν τα']

Πιπέρι

Πεπέρ, από παράφραση της λέξεως **πιπέρι** ο καρπός της πιπεριάς, μπαχαρικό με πικρή η και γλυκιά γεύσης χρησιμοποιείται ως καρύκευμα στα φαγητά, το δε φυτό λέγεται πεπεριά. Συνήθως ο καρπός της πιπεριάς τρώγεται ωμός στα λαχανικά η και τηγανητός

Πιρούνι

Τσιμπί, πιθανόν να προέρχεται από την λέξη **τσιμπίδα** [με το πιρούνι λίγα φαγητά τρώγαμε = μη ντου τσιμπί λία φαϊά τρώηξαμ] επιτραπέζιο σκεύος φαγητού με τρεις η και τέσσερις αιχμηρές άκρες.

Πιστεύω

Ιναντίζου, προέρχεται από το τούρκικο ρήμα **inanmak** = **πιστεύω** [πιστεύω αυτά που μου είπες = ιναντίζου σ'ατούρα που μ'είπεις] το παραπάνω ρήμα έχει περισσότερο την έννοια του πείθομαι, ενώ στην περίπτωση του πιστεύω [από πλευράς θρησκείας - Πιστεύω εις Έναν Θεόν λέγεται κανονικά.]

Πίσω

Οπίς, προέρχεται από την λέξη **οπίσω -οπίσθια** = **πίσω** [γύρισε πίσω = κλώση οπίς] η παραπάνω λέξη χρησιμοποιούμενη στις φράσεις με ρήματα υποδηλώνει έννοιες όπως ξαναπαίρνω, καθυστερώ υστερώ κ.λ.π. π.χ έμεινε πίσω στα μαθήματα = πόμειν οπίς σά μαχήμαδα δηλαδή υστερεί στα μαθήματα του ο μαθητής.

Πισώπλατα

Οπίς απ τράχιτ = **πίσω από την πλάτη** του λέξη σύνθετη από τις λέξεις **πίσω** και **πλάτη**

Πίτα

Πίτα, αρτοσκεύασμα που παρασκευάζεται και ψήνεται στον φούρνο, η πίτα της πρωτοχρονιάς, βασιλόπιτα, η πίτα με τυρί, τυριού πίτα, τα φύλλα της τυρόπιτας τα παρασκεύαζαν οι νοικοκυρές χρησιμοποιώντας τον πλάστη που τον ονόμαζαν **οκλαβού**.

Πίτουρο

Κιαπιάτς, προέρχεται από την τούρκικη λέξη **kerpek** = **πίτουρο** [δώσε στα ζώα λίγο πίτουρο = ντός σά πράμαδα λίου κιαπιάτς] ο φλοιός που μένει μετά από την άλεση των δημητριακών.

Πλαγιά

Γιάν, [στην πλαγιά του βουνού χτίσαμε τον προφήτη Ηλία = βουνιού ντου γιάν έχτυσαμ'τ Αη'Ελία] και προέρχεται από την τούρκικη λέξη **yan** = πλάι

Πλάγια

Γιάνσι', προέρχεται από παράφραση επίσης της τούρκικης λέξης **yan** = **πλάι** [θα σε αστράψω καμιά πλάγια = στράβου σοι να γιάνσι']

Πλαγιάζω

Γιαναντίζου, ξαπλώνω στην μια πλευρά του σώματος μου προκειμένου να ξεκουραστώ η κοιμηθώ λιγάκι, προέρχεται από παράφραση της τούρκικης λέξεως **yan** = **πλάι** [άφησε με να πλαγιάσω λίγο = αφεις' μοι να γιαναντήσου να ψη]

Πλατεία

Αλών η κιάς, [βγαίναμε στην πλατεία για να χορέψουμε = βγαίνηξαμ σου γκιάς να χορέψουν μ'] ταυτίζεται η έννοια της πλατείας με του αλωνιού λόγω της ανοιχτής έκτασης των δύο εννοιών.

Πλάτη

Τράχι, το πίσω μέρος του ανθρώπινου σώματος από τον λαιμό έως το

- τέλος της σπονδυλικής στήλης, προέρχεται από την λέξη **ράχη** [τον χτύπησε στην πλάτη = φαΐσην ντου σ'τράχι]
- Πλάτος** **Φάρδος** από την λέξη φαρδύς, οι λέξεις πλάτος και φάρδος επειδή είναι ταυτόσημες εκφράζονται μόνον με την λέξη φάρδος, εκφράζει την μια διάσταση ενός επιπέδου σχήματος, [το φάρδος της αχερώνας = νάχυριώνας ντου φάρδος]
- Πλατύνω** **Φαρδένου**, από το ρήμα φαρδύνω ομοίως και τα ρήματα πλαταίνω και φαρδαίνω εκφράζονται όπως και τα ουσιαστικά όπως παραπάνω.
- Πλατύς** **Φαρδύς**, οι λέξεις **πλάτος πλατύνω πλατύς** επειδή είναι ταυτόσημες με τις λέξεις **φάρδος φαρδύνω φαρδύς** εκφράζονται στην Μιστιώτικη διάλεκτο όπως αναφέρονται.
- Πλέκω** **Πλέχου**, από το ρήμα **πλέκω** [πλέκω κάλτσες μάλλινες = πλέχου μαλλίτικα μπιόρτσια] κατασκευάζω κάτι με λεπτό νήμα κάνοντας θηλιές με ειδικές βελόνες οι οποίες λέγονταν **τσιπρές**
- Πλένω** **Πλυνίξου**, καθαρίζω κάτι αφού προηγουμένως το βυθίσω σε νερό και το τρίψω με σαπούνι ή κάτι άλλο, προέρχεται από το αρχαίο ρήμα **πλύνω** και τον αόριστο αυτού **πλυνήσκα** [πλένω τα παλιά μου ρούχα = πλυνίξου ντα παλιά μ'ντά φορτσιές]
- Πλευρίζω** **Έρουμοι σου γιάνιτ** = έρχομαι στο πλευρό του **γιάν** = **πλάι** λέγεται δε και **γιαναντίζου**
- Πληγή** **Γιαρά**, το τραύμα που προκαλείται στο δέρμα μετά από χτύπημα με κάποιο αντικείμενο, προέρχεται από την τούρκικη λέξη **yara** = **πληγή** [η πληγή μου τρέχει αίμα = ντου γιαρά μ'τρέχ'οϊμα]
- Πληγώνω** **Γιαραλαντίζου**, δημιουργώ τραύμα σε κάποιον δερματικό με παρέμβαση άλλου αντικειμένου η ψυχικό με την έκφραση του λόγου, προέρχεται από την τούρκικη λέξη **yaramak** = **πληγώνω** [πλήγωσε την καρδιά μου μ'αυτά που είπε = γιαραλάντση καργιά μ' μ'ατούρα ντα είπει]
- Πληρώνω** **Πλερώνου**, από το ρήμα **πληρώνω** καταβάλλω χρήματα για την αγορά κάποιου πράγματος, υφίσταμαι τις συνέπειες από τα λάθη άλλων, κ.λ.π. [πλήρωσα πολλά χρήματα για να κάνω κάτι = πλέρουσα ένα γαζά παράϊα για να μπούκου να σιεί]
- Πλησιάζω** **Συφτάνου**, προέρχεται από παράφραση του ρήματος **σε φτάνω** = **συφτάνου** λέγεται επίσης και **γιαναστίζου** από το τούρκικο ρήμα **yanasmak** = **πλησιάζω** [πλησιάζω 'βρίσκομαι κοντά στο χωριό = συφτάνου η γιαναστίζου σου χωργιό κουντά]
- Πλιγούρι** **Πλεούρ**, προέρχεται από την λέξη **πλιγούρι** [κάναμε πλιγούρι για να τρώμε τον χειμώνα = σιάνοιξαμ πλεούρ για να τρώμ'ντου χειμό] χοντραλεσμένο, αποφλοιωμένο και κοπανισμένο σιτάρι, γίνεται με κατάλληλο βράσιμο, κοπάνησμα με κόπανο, αποξηραίνεται και αλέθεται στις μυλόπετρες [χερεμύλια]

Πλίνθινο	Γκιαρπετσιώνας , το οικοδόμημα που είναι κατασκευασμένο με πλιθιά η λέξη προέρχεται από την παραπάνω τούρκικη λέξη kerpis = πλίνθος
Πλίνθος	Γκιαρπέτς , προέρχεται από την τούρκικη λέξη kerpis = ωμή πλίνθος [με πλιθιά χτίζαμε τα σπίτια επίσης = μη ντά γκιαρπέτσια χτύνηξαμ 'ντά σπίτια επίσης] λάσπη ανακατεμένη με άχυρα η οποία πλάθεται με τα πόδια ,έμπαινε μέσα σε ειδικά καλούπια ,και αποξηραίνεται με τον ήλιο .
Πλοίο	Παμπόρ , από την λέξη βαπόρι [μας ανέβασαν στα βαπόρια και μας φέρανε στον Πειραιά = ανέβασαν μας σα παμπόρια απάν τσ'ηυραν μας σου Πειραιά]
Πλούσιος	Ζιαγκίν , προέρχεται από την τούρκικη λέξη zengin = πλούσιος [αυτός είναι πλούσιος = ητό τσίδει ζιαγκίν] χρησιμοποιείται και η λέξη παραλής δηλαδή αυτός πού έχει πολλούς παράδες.
Πλουτίζω	Ζιαγκιναντίζου , προέρχεται από την τούρκικη λέξη zenginlemek = γίνομαι πλούσιος [από τότε που πλούτισε τους εξέχασε = απ'τσιόδει που ζιαγκινάτσειν ζορμωντσηντα]
Πλύσιμ [προσώπου]	νίψημου , [πλένω το πρόσωπο μου = νιβιέμοι] προέρχεται από το ρήμα νίπτω νίπτομαι [πλέναμε το πρόσωπο μας με κρύο νερό = νίβηξαμ'ντου πρόσουπου μας μητ'παγουμένου ντου λερό]
Πλυσταριό	Πλυσταριό χώρος του σπιτιού συνήθως στον χώρο μαγειρέματος, τραπεζαρίας, ενιαίος χώρος ,όπου γινόταν το πλύσιμο των πιάτων , υπήρχε βέβαια και η πιθανότητα της εγκατάστασης του πλυσταριού να ήταν σε εξωτερικό μέρος .
Πνεύμονας	Πλιμόν , το κάθε ένα από τα δύο όργανα που περικλείονται στην θωρακική κοιλότητα με τα οποία αναπνέει ο άνθρωπος η το ζώο , προέρχεται από την αρχαία λέξη πλεύμων = πλιμόν-πνευμόνι
Πνίγω	Μπογτώ , προέρχεται από το τούρκικο ρήμα bogmak = πνίγω –[κάθ σε καλά μη σε πνίξω = κάτσει καλά μη συ μπογτίσου] επιφέρω θάνατο με ασφυξία και κατόπιν βύθισης του σε νερό , πολλές φορές το ρήμα χρησιμοποιείται για κάποιον που κλέβει [μπόγσιντου = το έκλεψε]
Πνίξιμο στην θάλασσα	Μπογούλτημα , προέρχεται από το παραπάνω τούρκικο ρήμα '[πέθανε από πνίξιμο στην θάλασσα = χάειν απ'νταγκιζιού ντου μπογούλτημα]
Πνίξιμο[το]	Μπόγτημα , προέρχεται από το παραπάνω τούρκικο ρήμα ο θάνατος που επέρχεται από διακοπή της αναπνοής μέσα στο νερό.
Πόδι	Πτιάρ , [χτύπησα το πόδι μου = ντόκα ντου πτιάριμ'] το κάθε ένα από τα κάτω άκρα του ανθρώπου η των ζώων προέρχεται από την λέξη ποδάρι- πτιάρι- πτιάρ
Πόθεν	Παπού , προέρχεται από παράφραση των λέξεων [από πού] πόθεν έρχεσαι = παπού έρσει]

Πόθος [ερωτικός]	Νταλγκάς , σφοδρή επιθυμία, ο έντονος ερωτικός πόθος, προέρχεται από την τούρκικη λέξη dalga [έχει μεγάλο ερωτικό πόθο με την αρραβωνιαστικιά του = έχ μέγα νταλγκά μη ντου σεμαϊμένου τ']
Πολλάκις	Πολλά σιαβιάρια = πολλές φορές εκφράζεται με δύο λέξεις όπως αναφέρεται σιαβάρ = φορά από την τούρκικη λέξη sever = φορά επανάληψη ενός γεγονότος
Πολύ	Πολύ , λέγεται επίσης ανάλογα στην περίπτωση και με την φράση ένα γαζά η ένα γκόσμους δηλαδή πάρα πολύ
Πολυδάπανος	Χαρτσιέβ πολλά = ξοδεύει πολλά, λέξεις που δεν υπήρχαν στο λεξιλόγιο του Μιστί εκφράζονται με δύο ή περισσότερες λέξεις ή ακόμη και με πρόταση
Πονάω ω	Σουλαϊζου , προέρχεται από το τούρκικο ρήμα sizlamak = πονάω [χτύπησα το πόδι μου και πονάει = ντόκα ντου πτιάρημ'τσι σουλαϊζ']
πονηρεύω πονηρός	Διαβολου Διάβλους , οι λέξεις πονηρεύω και πονηρός εκφράζονται με μεταφορική έννοια διάβολος και διαβολου , επειδή υπήρχε ο ταυτισμός των λέξεων με την προσωπικότητα του διαβόλου, για δε τον πονηρούλη, τον μικρό σε ηλικία πονηρό, χρησιμοποιείται η λέξη τζαναμπέτης από την τούρκικη λέξη cenabet
Πόνος	Σουλαίμα , προέρχεται από το τούρκικο ρήμα sizlamak = το δυσάρεστο σωματικό αίσθημα που προκαλείται μετά από κτύπημα σε κάποιο σημείο του σώματος, ο ψυχικός πόνος που αισθάνεται ο άνθρωπος από κάποιο δυσάρεστο γεγονός, στενοχώρια,
ποντικός	Πιντικός , προέρχεται από παράφραση της λέξεως ποντικός [με τους ποντικούς μαζί κοιμόμασταν = με ντα πιντισιάς ντάμα τσιμώδουμοι 'στοι]
ποντικο- φαγωμένο Πορνεία	Πιντικοφαγημένου η έντακεν του πιντικός το δάγκωσε ο ποντικός Οροσπουσλούχ , πιθανή προέλευση της λέξεως η τούρκικη διάλεκτος το γυναικείο επάγγελμα που ασχολείται με τον αγοραίο έρωτα.
Πόρνη	Οροσπούσα η γαντσούχα η γυναίκα εκείνη που διαθέτει το σώμα της στον αγοραίο έρωτα, και όχι μόνο, η γυναίκα που κατά κόρον είναι άπιστη στον σύζυγό της, η λέξη οροσπούσα η γαντσιούχα χρησιμοποιείται ως βρισιά στις γυναίκες και συνήθως μεταξύ των γυναικών
Πόρπη	Τοκκάς η μπάσκιοσιου το μεταλλικό [χρυσό η ασημένιο] ή από ελεφαντόδοντο ή από φίλντισι εξάρτημα που συνδέει τις δύο άκρες της ζώνης, χρησιμοποιείται για το κράτημα του παντελονιού ή των γυναικείων ρούχων

Πόρτα	Τύρα , προέρχεται από παράφραση της αρχαίας λέξης θύρα [κλείστε όλες τις πόρτες = ζαντώ'ούλα ντα τύροις]
Πορτοκάλι	Πορτακάλ , ο καρπός της πορτοκαλιάς ,με αρωματική φλούδα χρώματος κίτρινου και κόκκινου με χυμώδη σάρκα πλούσια σε βιταμίνη C προέρχεται από παράφραση της λέξης πορτοκάλι , στα τούρκικα είναι επίσης portukal
Πορτοφόλι	Κισσές η τσικούν , η λέξη κισσές χρησιμοποιείται για όσους έχουν υπό την κατοχή τους δερμάτινο πορτοφόλι ενώ η λέξη τσικούν για όσους δένουν με κόμπο το κομπόδεμα τους ,τα χρήματα τους
Πόσο ερωτηματική αντωνυμία	Τι 'αντάρ [πόσα λεφτά θέλεις – τι άντάρ παράϊα κρέυεις]
Ποτάμι	ποτάμ , προέρχεται από παράφραση της λέξεως ποτάμι .
Πότε	Πότ' μπιαρί , ερωτηματικό επίρρημα , με το οποίο ρωτά κανείς τον χρόνο στον οποίο συμβαίνει κάτι ,προέρχεται από παράφραση του πότε και από το τούρκικο μόριο μπιαρί που σημαίνει περίπου = πότε περίπου
Ποτήρι	Ποτήρ η τάς η λέξη ποτήρι προέρχεται από παράφραση της ελληνικής ποτήρι η δε λέξη τάς προέρχεται από την λέξη τάσι που υπονοεί το ποτήρι το χάλκινο [γέμισε ένα ποτήρι νερό = γιόμου να τάς λερό]
Πού ερωτημ. αντωνυμία	Πουϊ , [πού πηγαίνεις = πουϊ η πούρτα παίνεις]
Πού τοπικό επίρρημα	Πούρτα , [πρός τα πού θα πάς = πουϊ να πάς] συνήθως όμως γίνεται σύγχυση των δύο παραπάνω λέξεων και ενίοτε χρησιμοποιείται η λέξη πουϊ αντί του πούρτα και αντίστροφα
Πουλάρι [αλόγου]	Τάϊ , προέρχεται από την τούρκικη λέξη tay = πουλάρι αλόγου [το άλογο μας έκανε ένα ωραίο πουλάρι = ντ'άλουγου μας μπήκειν να όμουρφου τάϊ]
Πουλάρι όνου	Κιρίκα , [αυτό το πουλάρι τρώει πολύ = ητο κιρίκα τι φάειμα σιάν] λεγόταν και πλάρ παράφραση από την λέξη πουλάρι [πουλάρι όνου= γαϊντουριού πλάρ] την φράση αυτή την ακούμε πολύ συχνά ως βρισιά [γαϊντουριού πλάρ σοι] δηλαδή το παιδί του γαιδάρου είσαι .
Πουλάω	Πουλώ ,από το ρήμα πουλάω πουλώ [πώλησα τα ζώα μου = πούλτσα ντά πράμαδα μ'] μεταβιβάζω εις τρίτον την κυριότητα πράγματος η αντικειμένου .
Πουλί	Πουλί ,το κάθε είδος πτηνό μικρό σε όγκο μη οικόσιτο [τι πουλί είναι αυτό = τι πουλί νοι ατό] απάντηση γαραμπάκαρα = γαλιάνδρα
Πούπουλο	Ντοζάχ , τα πούπουλα των πτηνών ,τα μαλακά χνουδωτά φτερά που υπάρχουν στο κάτω μέρος του πτηνού αλλά και κάτω από τα φτερά του,

πουρνάρι	Πουρνάρ , από την λέξη πουρνάρι [κόβαμε πουρνάρια για να ανάψουμε τον φούρνο = κόβηξαμ πουρνάρια να γίψουμ σου φούρνους]
Πράγμα	Σιεί , προέρχεται από την τούρκικη λέξη sey = πράγμα [τι πράγμα είναι αυτό που κάνεις = τι σιεί νοι από που σιάνοις]
Πρασιά	Πρασί , προέρχεται από παράφραση της λέξεως πρασιά η οποία προέρχεται από την αρχαία λέξη πράσον τμήμα κήπου με λαχανικά ή άνθη [θα σπείρω μια πρασιά κρεμμύδια = θα σπέρου να πρασί κρομμύια]
Πρασινάδα	Πρασινάδα , τα χόρτα, τα φυλλάματα των δένδρων [φέρε λίγη πρασινάδα να δώσουμε τις κότες = φέρ λίου πρασινάδα να ντώκοιμ ντά ορνίχια] εξ αυτού βέβαια και το πράσινο χρώμα λέγεται πράσινο
Πράσο	Πράξα , λαχανικό το οποίο τρώγεται νωπό η βρασμένο, προέρχεται από την λέξη πράσο
Πρήζω πρήστηκα	Πρήζου – προύστα , προέρχεται από παράφραση του ρήματος πρήζω πρήζομαι [έφαγα πολύ και πρήστηκα = έφαα να γαζά τσι προύστα]
Πρήξιμο	Προύσημου , η αύξηση του όγκου σε σημείο του σώματος ένεκα κάποιας αιτίας προέρχεται από παράφραση της λέξεως πρήξιμο [έχω ένα πρήξιμο = έχου να προύσημου]
Πριν	Προτού , πρόθεση η οποία δηλώνει ότι κάτι προηγείται σχετικά με την πρόθεση άλλου [τα σκέφτηκε όλα πριν τον γάμο = ούλα ντουσιούνταπντα προτού ντου γάμους]
Πριόνι	Μπουτσιουγού , εργαλείο που αποτελείται από μια μεταλλική οδοντωτή λεπίδα και χρησιμοποιείται για την κοπή των ξύλων ή άλλων υλικών, αγνώστου προελεύσεως λέξη, [φέρε το πριόνι να κόψω μερικά ξύλα = φέρ ντου μπουτσιουγού να κόψου λία ξύλα]
Πρόβατο	Πρόγαδου , θηλαστικό φυτοφάγο ζώο, ύψους περίπου 1 μέτρου, προέρχεται από παράφραση της λέξεως πρόβατο [πόσα πρόβατα έχει το κοπάδι σου = πόσα πρόγαδα έχ' ντου ναέλις']
προβλέπω	Μαντεύου , από το ρήμα μαντεύω [προβλέπω τον καιρό = μαντεύου ντου βαχούτ] τα ρήματα μαντεύω και προβλέπω εκφράζονται με παράφραση του πρώτου, ως επίσης και τα παράγωγα αυτών δαισθάνομαι τι πρόκειται να συμβεί στο μέλλον.
πρόβλεψη	Μάντεμα , οι παραπάνω λέξεις προέρχονται από το συνώνυμο μαντεύω και μαντεία [προβλέπω ότι θα βρέξει = μαντεύου ότι να βρέξ']
προγούλι	Χουρσάβα , το πάχος που μαζεύεται κάτω από το δέρμα, στο κάτω μέρος του λαιμού
Προδίδω	Προδώνου , από το ρήμα προδίδω , αθετώ ηθική υποχρέωση που έχω αναλάβει, είμαι ανάξιος της εμπιστοσύνης κάποιου αποκαλύπτω κάτι μυστικό, η δε πράξη, ενέργεια αυτή λέγεται προδοσιά

Πρόδρομος [όνομα]	Πρόδρομος- Μποντός – Πρόϋμους- Μποντικός , παραλλαγές του κυρίου ονόματος Πρόδρομος , το παραπάνω όνομα όπως και το Ιορδάνης συναντάται πάρα πολύ συχνά στους Καππαδόκες
πρόεδρος Προζύμι	Εχτιάρους Προζιούμ ,προέρχεται από παράφραση της λέξεως προζύμι [καλά που είχαμε κριμένο προζύμι= ένα καλός έειξαμ μουλουμένου προζιούμ] ζυμάρι που περιέχει μύκητες το οποίο αναμειγνύεται με ποσότητα αλεύρου ζυμώνεται ,με την προσθήκη νερού ,προκαλεί ζύμωση , και δημιουργείται το ζυμάρι για την παραγωγή του ψωμιού.
Προίκα	Προίκα , το σύνολο των κινητών και ακινήτων περιουσιακών στοιχείων που δίδεται από την νύφη, συνήθως στον γαμπρό. Λέγεται ότι στην Καππαδοκία ,ο γαμπρός έδιδε προίκα στην νύφη ,όταν αυτή ήταν πολύ όμορφη.
Προκαλώ	Ξουντουρτίζου , [μη με προκαλείς= με μη ξουντουρτίεις] παροτρύνω κάποιον να κάτι δύσκολο έως αδύνατο ,κάνω κάποιον να αντιδράσει βίαια και επιθετικά τον εξοργίζω η δε ενέργεια ώθησης προς την κατεύθυνση αυτή ,λέγεται ξουντούρτημα .
Προκαταβολή	Κάπαρο η καπάρο , από την καθομιλουμένη ελληνική , η προκαταβολή που δίδεται για την αγορά πράγματος ως εγγύηση.
Προξενεύω	Προξενεύου , μεσολαβώ για την δημιουργία συνοικεσίου, κάνω προξενιά ,γίνομαι διαμεσολαβητής στις μεταξύ των επιθυμίες η δε πράξη αυτή λέγεται προξενιό από την αρχαία λέξη προξενία
Πρόπερσι	Πρόπερς , προέρχεται από παράφραση της ελληνικής λέξης προ και πέρσι , αυτό που έγινε πριν από δύο χρόνια
Προσευχή	μετανιά , από την λέξη μετάνοια ,η οποία επέρχεται κατόπιν προσευχής. πολλές φορές επειδή η προσευχή συνοδεύεται και με την τέλεση του σημείου του σταυρού, χρησιμοποιείται η λέξη μετανοιά και ως τέτοια κίνηση [κάνε τον σταυρό σου = μπήκει μετανιά σ']
Προσεύχομαι	Μετανιζιέμοι , [από το πρωί προσεύχεται= απ'σαμπαχτάν μετανιζιέδοι]
Προσέχω [να μη πάθω κακό]	Σακουντίζου , προέρχεται από του τούρκικο ρήμα sakinmak = προφυλάσσομαι , προσέχω , αποφεύγω [πρόσεχα μη πάθω τίποτε= σακούντιζα μη πάθου ένα σιεί] όταν όμως το ρήμα προσέχω έχει την έννοια της παρακολούθησης μαθημάτων ,χρησιμοποιείται το ρήμα αν κρουζιέμοι , δηλαδή ακούω με προσοχή ,όταν έχει την έννοια προσέχω κάτι με επιμονή ,με προσοχή, τότε χρησιμοποιείται το ρήμα ντισαντεύου καλά

Πρόσθεση προσκεκλημένος Πρόσκληση	Πρόσθεση ,η μία από τις τέσσερις πράξεις της αριθμητικής. Καλεσμένου από την λέξη καλεσμένος Κάλεσμα από την λέξη κάλεσμα [παλιότερα στους γάμους των νεόνυμφων δεν έδιναν πρόσκληση υπό μορφή προσκλητηρίου ,αλλά η πρόσκληση γινόταν με κάλεσμα λόγου και υπό την μορφή του κεράσματος συνήθως τσίπουρου η ούζου] καλώ κάποιον να παραβρεθεί σε κάτι η σε μένα, τον τιμώ η με τιμά με την παρουσία του.
Προσκύνημα	Προσκύνημα , το ταξίδι του πιστού σε ιερό τόπο προκειμένου να προσευχηθεί [θα πάω στα Ιεροσόλυμα να προσκυνήσω = να πάου σου Χατζή να προσκυνήσου]
Προσκυνώ	Προσκυνώ ,από το ομώνυμο ρήμα ,γονατίζω εμπρός σε ιερά σκεύη [εικόνες ,εκκλησία, Άγιο τόπο κ.λ.π.] και προσεύχομαι
Πρόσοψη Προσόψι	Φάτσα η πρόσθια όψη του ανθρώπου , κτίσματος, οικοδομήματος Πεσκίρ , προέρχεται από την τούρκικη λέξη peskir = προσόψι [φέρει το προσόψι να σκουπιστώ = φέρ'ντου πεσκίρ να σουγκιστώ]
Προσπαθώ	Ντιαπαλαντίζου , προέρχεται από το τούρκικο ρήμα caralamak = προσπαθώ [προσπαθώ να κάνω μια δουλειά= ντιαπαλαντίζου να χιωρήσου ντ'όργου] λέγεται επίσης και ογραστίζου από το τούρκικο ρήμα ugrasmak = προσπαθώ [τι προσπαθείς να κάνεις πάλι = τι ογραστίεις να μπούκεις πάλ]
Προστάτης πρόσφορο	Σαάμπις , προέρχεται από την τούρκικη λέξη sahip = προστασία προστάτης [πρόσεχε τον λίγο αυτόν= ξέβα λίου σαάμπις σ'ατό] Λειτουργιά , προέρχεται και συνταυτίζεται με την θεία λειτουργιά [θα πάω τα πρόσφορα στην εκκλησία = να ποιάσου ντά λειτουργιές σ'νεκκλησιά] λέγεται όμως και κουρλώπα [να ποιάσου ντά κουρλώπα σ'εκκλησιά] το μικρό ψωμί που προσφέρουν οι πιστοί για την τέλεση της Θείας Ευχαριστίας.
Πρόσωπο	Πρόσουπου , από την αρχαία λέξη πρόσωπον [καθαρό πρόσωπο = πάτς πρόσουπου] το μπροστινό μέρος του ανθρώπου από το μέτωπο έως το πιγούνι.
Προφητεία	Προφητεία , η πρόβλεψη των όσων πρόκειται να συμβούν στο μέλλον και η οποία προέρχεται μετά από θεία έμπνευση
Προφταίνω	Συφτάνου - σε φτάνω ,πλησιάζω κοντά σου, έχει όμως και τις έννοιες ου αποτρέπω κάτι κακό ,βρήκα τον χρόνο και έκανα κάτι την τελευταία στιγμή
Προφυλάσσομαι	Σακουντίζου , προέρχεται από το τούρκικο ρήμα sakinmak = προφυλάσσομαι [προφυλάχτηκα και την γλύτωση, =σακούντσα τσι γούλτουσα ντου]
Πρόχειρος	Μπιαριάγκιαρ , πιθανή προέλευση της λέξεως από τούρκικη λέξη [αυτό που κατασκεύασες είναι πρόχειρο = ατό ντου μπήκεις τσίδει

- μπιαριάγκιαρ]η παραπάνω λέξη έχει την έννοια μόνον της πρόχειρης κατασκευής
- Προχωρώ** **Πουρπαιίζου**, κινούμαι προς τα εμπρός βαδίζοντας ,προέρχεται από το ρήμα περπατώ –πορπατώ = πουρπαιίζου [προχώρησε λίγο μπροστά = πουρπάτ'λίου ομπρό]
- Πρόωρα** **Αψά** ,αυτό που γίνεται πολύ γρήγορα πριν της κανονικής του ώρας προέρχεται από το αρχαίο **άψε** = ταχύτατα ,πολύ γρήγορα άψε σβήσε
- Πρωί** **Σαμπαχτάν**, προέρχεται από το τούρκικο **sampahtan** = **πρωί** [η πρωινή δουλειά είναι το κάτι άλλο= σαμπαχτανού ντ'όργου μεριάς νοι]
- Πρώτα** **Σιφταχ**, προέρχεται από το τούρκικο επίρρημα **siftax**= **πρώτα**[πρώτα ήλθε ο θεός μου Γιώργος= σίφταχ ηρτην λούβαμ Γιωρηκάς]
- Πτώμα** **Σάνατους**, από την λέξη **θάνατος** χωρίς ζωή το νεκρό σώμα ανθρώπου η ζώου
- πυθμένας** **Πάτος** από την λέξη **πατοσιά**, η κατώτερη εσωτερική επιφάνεια ενός σώματος βαρελιού κ.λ.π.
- Πυκνός [καπνός]** **Ντουμάν** , το ντουμάνι ο πυκνός καπνός που οφείλεται σε πυρκαγιά η σε υγρά χόρτα ,ξύλα, που καίγονται ο καπνός του τσιγάρου σε κλειστό χώρο προέρχεται από την τούρκικη λέξη **dyman**
- Ποίον** **Όλκουσ**, το υγρό που τρέχει από τις πληγές των ανθρώπων , το υγρό που συσσωρεύεται στα σπυράκια του προσώπου και το οποίο δημιουργείται από την προσπάθεια άμυνας του οργανισμού εναντίον των μικροβίων με λευκά αιμοσφαίρια
- Πυροσιτιά** **Προυσιτιά**, προέρχεται από παράφραση της λέξεως **πυροσιτιά** [βάσαμε την πυροσιτιά πάνω στην φωτιά να βράσουμε νερό= χέξηξαμ προυσιτιά νυσιτιά απάν να βράσουμ ντου λερό] μεταλλικός τρίποδας με τριγωνικό η και κυκλικό σχήμα τοποθετείται επάνω στην φωτιά και επί του τρίποδα βάζουν την χύτρα των φαγητών
- Πώμα** **Πούμα** ,προέρχεται από παράφραση της λέξεως **πώμα** [βάλε το πώμα στην θέση του= χέκει ντου πούμα σου τόπου τ']σκέπασμα δοχείο που εφαρμόζει στο στόμιο του, κεραμίδα η οποία θερμαίνεται στην φωτιά προκειμένου να κρατήσει θερμοκρασία κατά την περίοδο του παγετού για λίγο.
- Πώς ερωτηματική αντωνυμία** **Τιάλ** η **τίλαα**, [πώς είναι ο ασθενής μας= τιάλ η τίλαα τσίδει ντου αστενάρ μας.]

Ρ

- Ράβω** **Ράβου** ή **ράφτου**, προέρχεται από παράφραση του ρήματος **ράβω** [το ράψιμο των ρούχων = φορτσιάς ντου ράψημου]
- Ράγισμα** **Τσάκουμα**, [ράγισε το κόκαλο μου = τσακόχουν ντου γκιαμούτσι μ η ντου κόκαλουμ'] με την παραπάνω λέξη εκφράζεται και το **σπάσιμο** προέρχεται από την αρχαία λέξη **τσακίον** που είναι το **μαχαίρι** που **διπλώνεται** η και από την λέξη **διακίζομαι = σπάζω συντριβω – διπλώνω** το δε ρήμα **ραγίζω** εκφράζεται με το ρήμα **τσιακώνου**
- Ραδίκι** **Τσιγόρ**, προέρχεται από την λέξη **κιχώριον = ραδίκι** [θα πάμε να μαζέψουμε ραδίκια = να πάμ'να σωρώψουμ' τσιγόρια] πικρόγευστο φυτό το οποίο τρώγεται ωμό η βρασμένο σε σαλάτα.
- Ράμφος** **Μύτα**, από την λέξη **μύτη** [το ράμφος του αετού είναι γάμψο = τσαλιαχιού μύτα τσίδει γαμπούρ] η μύτη των πουλιών
- Ραντίζω** **Ραντίζου**, από παράφραση του ρήματος **ραντίζω** [ραντίζω το αμπέλι μου = ραντίζου ντ'αμπέλιμ'] περιβρέχω με σταγονίδια νερού η φαρμάκου κάτι
- ραντιστήρι** **Ραντιστήρα**, το εργαλείο με το οποίο ραντίζω [με το ραντιστήρι στην πλάτη ,ραντίζαμε τ'αμπέλι = μητ'ραντιστήρα σου τράχιμας ράντιζαμ ντ'αμπέλ]
- Ραπάνι , ρεπάνι** **Ροφάν**, φυτό με ρίζα τραγανή ,πικρή γεύση η οποία τρώγεται ωμή σε σαλάτα προέρχεται από το αρχαίο **ραφάνιον** υποκοριστικό του αρχαίου **ράφανος – ραπάνι = ροφάν**
- Ραπίζω** **Σιαπλακλαϊζου**, σε κτυπώ με την ανοιχτή μου παλάμη [κάθισε φρόνιμα θα σε ραπίσω = κάτσει καλά να σύ σιαπλακλαϊσου]
- ράπισμα** **Σιαπλαχιά**, κτύπημα με ανοικτή παλάμη η κίνηση η ενέργεια του ρήματος ραπίζω
- Ράσο** **Ράσο**, [παρατηρούμε ότι οι περισσότερες λέξεις που έχουν σχέση με την πίστη και την εκκλησία του ανθρώπου παραμένουν σχεδόν αμετάβλητες]
- Ράφι** **Ράφ**, λεπτή ξύλινη σανίδα που στερεώνεται οριζόντια σε τοίχο η σε ντουλάπι και επ αυτής τοποθετούνται διάφορα αντικείμενα προέρχεται από το τούρκικο **raf**
- Ραχάτι** **Ραχάτ**, η χαρακτηριστική τεμπελιά η νωθρότητα του σκνηρού ο τρόπος και ο ρυθμός ζωής του τεμπέλη που τα θέλει όλα χωρίς να κουρασθεί να δουλέψει, προέρχεται από την τούρκικη λέξη **rahatlik**
- Ράχη** **Τράχι**, προέρχεται από παράφραση της αρχαίας λέξεως **ράχης = το πίσω μέρος** του σώματος των ανθρώπων η των σπονδυλωτών ζώων [όταν ήσουν μικρός σε φόρτωνα στην ράχη μου = τουν τσιόουση φσιάχ φόρτουνα σοι σ'τράχι μ'απάν'] ανάλογα με την φράση πολλές φορές έχει την έννοια της **πλαγιάς του βουνού** [βουνιού τράχι]

Ρεβίθι	Ρυβίι , ο καρπός της ρεβιθιάς ,προέρχεται από παράφραση της λέξεως ρεβίθι [έβαλα μια κατσαρόλα ρεβίθια= χέκα να τιάντσιαρα ρυβίια]
ρεζιλεύω	Σιάνω ντου γυραζίλ = τον κάνω ρεζίλι [ρεζίλεψε την οικογένεια του = μπήκειν γυραζίλ χόρουντα τ'] προέρχεται από το τούρκικο rezil - rezilik
Ρεζίλι	Γιραζίλ , προέρχεται από παράφραση επίσης της τούρκικης λέξης rezil = γελοιοποίηση ,ντροπίασμα [με έκανε ρεζίλι = μπεύκειν μοι γυραζίλ]
Ρεζιλίκι	Γιραζιλούχ , επίσης προέρχεται από παράφραση της παραπάνω τούρκικης λέξης και υπονοεί την πράξη με την οποία κάποιος ντροπιάστηκε
Ρέμα	Ντιαρά , [έπεσε στην ρεματιά = κυλίστειν σου ντιαρά] βαθύ άνοιγμα εδάφους ,η κοίτη του χειμάρρου προέρχεται από το τούρκικο dere
Ρεμάλι	Ρεμάλ ,αυτός πού δεν έχει ηθικούς κανόνες στη ζωή του ,αυτός που συναναστρέφεται με τον υπόκοσμο ,κακοποιός, προέρχεται από την τούρκικη λέξη remmal
Ρετσέλι	Γιρατσιάλ , γλυκό από κομμάτια φρούτων η καλοκύθας τα οποία έχουν βράσει με πετιμέζι προέρχεται από τη τούρκικη λέξη recel
ρητορεύω	Βγάλου λόγους =βγάζω λόγο, [παρατηρούμε ότι λέξεις και ρήματα τα οποία δεν χρησιμοποιούνται ως αυτούσια για την έκφραση των, χρησιμοποιείτο πρόταση με δυο η περισσότερες λέξεις] μπορεί επίσης εδώ να χρησιμοποιηθεί και το ρήμα γκιαλατσεύου = ομιλώ
Ρίγος	Σουτμάς , [είμαι αρρωστος και έχω ρίγος = τσίμει αστενάρ τς'έχου σουτμάς] το τρεμουλο , το ανατρίχιασμα, που αισθάνεται ο άνθρωπος μετά από δυνατό κρύο, η δυνατή συγκίνηση, και το οποίο είναι ο προάγγελος του πυρετού. Με την ίδια όμως λέξη εννοείται και ο υψηλός πυρετός η η κατάσταση της ασθένειας που μας φέρνει τον πυρετό.
Ρίζα	Τρίζα , προέρχεται από παράφραση της λέξεως ρίζα [κόφτω από την ρίζα και πέταξέ το= κόψειδου απ'τρίζατ'τσι σιέριδου] το τμήμα των δένδρων και φυτών που αναπτύσσεται κάτω από την γη , στηρίζει το δένδρο η το φυτό και παρέχει σ' αυτό τις απαραίτητες τροφές, το τμήμα του δοντιού πού βρίσκεται σφηνωμένο μέσα στα ούλα, η γενιά προέλευσης ενός ανθρώπου
Ρίξιμο [το να το ρίχνεις κάτω]	Ρίψημου , προέρχεται από παράφραση του ρήματος ρίπτω [έκανε μαλακό 'ρίξιμο= μπήκειν τυβερό ρίψημου
Ρίχνω πετάω μακριά	Σιαίρου η ρίφτου , προέρχεται από παράφραση του ρήματος ρίπτω [ρίχναμε τον σπόρο με τα χέρια μας=ρίβιξαμ'ντου κοτσι μη ντά χέρια μας η σιέριξαμ'ντου κοτσι μη ντά χέρια μας] το ρήμα σιαίρου προέρχεται από την φράση σε αίρω = σε υψώνω και σε πετάω .

- Ρίψη ή το πέταγμα** **Σιαίρσιμου** η **ρίψιμου**, προέρχεται επίσης όπως παραπάνω αναφέρουμε [το ρίξιμο της πέτρας = χταριού ντου σιέρσιμου η χταριού ντου ρίψιμου]
- Ρόβι είδος όσπριου** **Ρόβ**, προέρχεται από παράφραση της λέξεως **ρόβι** [ρόβι σπέρναμε κάθε φθινόπωρο = ρόβ σπέρηξαμ ντου μουχώπουρου]μοιάζει με το μπιζέλι ο δε καρπός του χρησιμοποιείται ως ζωοτροφή.
- Ρόδα** **Τρόχι**, από την αρχαία λέξη **τροχός** = ρόδα ,όργανο της άμαξας που περιστρέφεται γύρω από τον άξονα και επιτρέπει την κίνηση της άμαξας. ο άξονας της άμαξας λέγεται **μαζού**
- Ρόζος** **Κόμπους** από την λέξη **κόμπος** [υποτίθεται ότι το ξύλο στο σημείο του ρόζου δενόταν κόμπος.] το εξόγκωμα στον κορμό του δένδρου.
- Ρόπαλο** **Τοπούζα** , προέρχεται από την τούρκικη λέξη **toruz = ρόπαλο** [χτύπησα τον τούρκο αστυνόμο με το ρόπαλο στο κεφάλι = μητ' τοπούζα ντώκα ντου ντζιανταρμά σου τσιουφάλ] **τοπούζα** όπως ονομάζεται και το μικρό ξύλινο εργαλείο σε σχήμα ροπαλού που χρησιμοποιούσαν οι παπλωματάδες χτυπώντας το δοξάρι [όργανο λαναρίσματος]
- Ρουθούνι** **Μύτας τυρπί** = η τρύπα της μύτης
- Ρουφώ** **Ρωφώ**, από το ρήμα **ρουφώ** [κάθισε στην γωνία και ρουφούσε τον καφέ του = έκατσην σου γιάν τσι ρώφανειν ντου γαιφά τ'] τραβώ με το στόμα μια ποσότητα υγρού[τσάϊ,καφέ,νερό.κ.λ.π.] με χαρακτηριστικό θόρυβο.
- Ρούχο** **Φορτσιά**, από την λέξη **φορτσιά** ,το κάθε είδους ρούχο που φοράει κάποιος
- Ροχαλητό** **Χορλαϊίμα**, πιθανή προέλευση της ονομασίας των λέξεων από τον ήχο του ροχαλητού [τι ροχαλητό ήταν αυτό = ατό τι χορλαϊίμα ντουν]
- Ροχαλίζω** **Χορλαϊίζου**, πιθανόν από τον ήχο του ροχαλητού
- Ρύζι** **Ρύζι** , το δε ρυζόγαλο το ονόμαζαν **μπιρύντζ** [φέρε μου λίγο ρυζόγαλο να φάω = φέρ'μοι λίου μπυρίντζ να φάου]
- Ρώγα** **Κοτσι**, η παραπάνω λέξη συνοδεύεται πάντα με πρόταση υποδηλώνοντας την έννοια που θέλουμε να εκφράσουμε [το σταφύλι έχει καλή ρώγα = ντου σταφύλ έχ καλό κοτσι] **κοτσι** λέγεται όμως και ο καρπός του σιταριού το σπυρί [το χωράφι δεν παρήγαγε καλό σπυρί = ντου κόμα ντε ξέβαλην καλό κοτσι] άλλοτε υπονοεί την ρώγα του μαστού [με πονάει η ρώγα του μαστού μου = σουλαιζ ντου κοτσι μ' απ' ντου βυζίμ']
- Ρωγμή** **Αραλούχ**, προέρχεται από την τούρκικη λέξη **aralik** = χαραμάδα ,η ρωγμή,

Σ

- Σάβανο** **Κεφίν** , το λευκό ύφασμα με το οποίο καλύπτουν το σώμα του νεκρού μόλις πεθάνει ,προέρχεται από την τούρκικη λέξη **kefin** = **σάβανο** [όποιος πήγαινε στα Ιεροσόλυμα έφερνε μαζί του και τα σάβανό του =όποιο ,τα παίνοιξιν σου χατζή φέρειξιν ντάμα τα'τσι ντου κεφίνιτ'] εξ αυτού και η λέξη **κεφιναντίζου** που σημαίνει ντύνω τον νεκρό με το σάβανό του
- Σάββας** **Σάββας** , όνομα
- Σάββατο** **Σάββατο** ημέρα εβδομάδας
- Σαγόνι** **Τσιανό**, [με χτύπησε στο σαγόνι= ντόκειν μοι σου τσιανό] προσοχή στην προφορά και έννοια όμως λέξης άλλο τσιανό = σαγόνι και άλλο τσανό = τρελός
- Σάκα** **Τοβρά**, προέρχεται από την τούρκικη λέξη **torba** = είδος σακού [πήρε την σάκα στον ώμο του και έφυγε = πήρειν ντου ντορβά σου σιώμι όμως' τσι πάτσειν ντου] τσάντα από ύφασμα η δέρμα όπου μέσα τοποθετούσαν οι μαθητές το όποια βιβλία διέθεταν η όμως φορές φαγητό .
- Σακάκι** **Σάκου** φόρεσε το σακάκι σου = φόρου ντου σάκου σ']
- Σακατεύω** **Σακατεύου**, προέρχεται από το ρήμα **σακατεύω** = κάνω κάποιον σακάτη , ανάπηρο στα δε τούρκικα η λέξη **sakat** =υπονοεί τον ανάπηρο [τον σακατέψε από το χτύπημα= σακάτηψειν ντου απ'του κρούσημου]
- Σακάτης** **Σακάτης** ,από την λέξη **σακάτης** και από την τούρκικη λέξη **sakat** =ανάπηρος , αυτό που μετά από κάποιο ατύχημα είναι ανίκανος όμως εργασία η δε πάθηση του το σακατιλίκι δηλαδή ονομάζεται σακατλούχ από την τούρκικη λέξη **sakatlik**
- Σακί** **Τσιουβάλ**, προέρχεται από την τούρκικη λέξη **cupal** = **σακί** τσουβάλι [δίναμε ένα σακί σιτάρι να πάρουμε μια οκά φακές= γίνοιξαμ 'να τσιουβάλ γιέλμα να πάρουμ ν'όκά φακούϊα]
- Σακιάζω** **Τσουβαλιάζου**, προέρχεται από την παραπάνω τούρκικη λέξη [σακιάζαμε το σιτάρι και τα βάζαμε το όμως πάνω στ άλλο στο αμπάρι= τσιουβαλιαζαμ ντου γιέλμα τσι χέκειξαμ'ντά τσιουβάλια τόνα στ'άλλ'απάν σ'αμπαριώνα απές']
- Σακοράφα** **Σακράφ**, μεγάλη χοντρή βελόνα που χρησιμοποιείται για το ράψιμο των σακιών
- Σαλάτα** **Σάλατα**, [ντοματοσαλάτα = ντόμακας σάλατα ,μαρουλοσαλάτα = μαρουλιού σάλατα χορτοσαλάτα = τσιγοριου σάλατα κ.λ.π.] φαγητό από ανακατεμένα ωμά λαχανικά.
- Σαλεύω** **Σαλεύου** , από το αρχαίο ρήμα **σαλεύω** = **κουνιέμαι κινώ** , **σειώ** **αλλάζω θέση** χρησιμοποιείται όμως η παραπάνω λέξη και στην περίπτωση που θέλουμε να δείξουμε ότι κάποιος τρελάθηκε χρησιμοποιώντας την φράση 'σάλιψειν ντου μελό όμως']

Σαλιάρα	Προυστέλλα κομμάτι από ύφασμα το οποίο δένεται μπροστά από το μωρό προκειμένου να το προστατεύει από τα σάλια του
Σαλιγκάρι	Φούσκαρα , [το φθινόπωρο όταν βρέχει βγαίνουν τα σαλιγκάρια = ντου μουχώπουρου τουν βρέχ βγαίνει ντά φούσκαρης] πιθανή προέλευση της παραπάνω λέξη από την λέξη φουσκάλα = φυσαλίδα στο δέρμα που περιέχει ποίον
Σάλιο	Φτύσμα , σάλιο που φτύνεται, [κατάπια το σάλιο του = κούρσην ντου φτύσμα τ'] προέρχεται από το αρχαίο ρήμα πτύω – πτύελος – πτύσμα
Σαλιώνω	Φτύνου , όμως από το ρήμα πτύω εδώ έχει την έννοια του επαλείφω κάτι με σάλιο
Σαμάρι	Σαμάρ , από την λέξη σαμάρι [φόρεσε το σαμάρι στο άλογο = φόρου ντου σαμάρ σου άλουγου] εξάρτημα που τοποθετείται στην ράχη των υποζυγίων.
Σαμαρώνω	Χέκου ντου σαμάρ = βάζω το σαμάρι εκφράζεται με πρόταση, η κίνηση η ενέργεια κάποιου προκειμένου να τοποθετήσει το σαμάρι.
Σαματάς [φασαρία]	Σαματάς , η μεγάλη φασαρία που προκαλείται από πολλούς ανθρώπους μαζί η και από έναν όταν εξοργίζεται και φωνάζει ανησυχώντας όμως υπόλοιπους, προέρχεται από την τούρκικη λέξη samata οι δε άνθρωποι που συμμετέχουν ονομάζονται σαματατζήδες η σαματατζής από την ίδια παραπάνω λέξη
Σαν	Αν , μόριο το οποίο δηλώνει παρομοίωση [αγαπώ τον φίλο μου σαν τον αδελφό μου ⇒ γαπώ ντου γιολντάση μ'αν ντου γαρντάσημ'] όταν η λέξη σαν εκφράζεται ως σύνδεσμος και εισάγει προτάσεις υπό την έννοια του όταν , αφού τότε χρησιμοποιείται η λέξη τουν π.χ σαν έλθει θα του μιλήσω = τουν έρτ νου γκιαλαέψου
Σανίδα	Ταχτά , λεπτό και μακρύ σανίδι που χρησιμοποιείται σε διάφορες ξύλινες κατασκευές, όμως φορές η παραπάνω λέξη υποδηλώνει και την αδυναμία η το αδυνάτισμα κάποιου [γένεις αν ντου ταχτά = έγινες σαν την λεπτή σανίδα, υπονοώντας ότι αδυνάτισες πολύ.
Σανιδώνω	Χέκου ντου ταχτά = βάζω σανίδες
Σανός	Χορτάρ , από την λέξη χόρτο λέγεται όμως και γουζουλτσιά = το χόρτο, ο σανός πού προέρχεται από συγκομιδή του βίκου η τριφυλλιού
Σαπίζω	Τσιουρουντίζου , κάνω κάτι ώστε να επέλθει η αποσύνθεση όμως οργανικού σώματος, να σαπίσει, να καταστραφεί [σάπισες τις ρίζες από το πολύ νερό = τσιουρούντσης ντά ρίζεις απ του πολύ λερό] χαρακτηριστική η υβριστική φράση [να σαπίσουν τα κόκαλα σου = να τσιουρουντίσνει ντά γκιαμούτσια σ] η δε σαπίλα η οσμή και η ενέργεια της αποσύνθεσης του οργανικού σώματος λέγεται τσιουρούντημα όταν όμως θέλουμε να εκφράσουμε το σάπιο αντικείμενο τότε χρησιμοποιείται η λέξη τσιουρουνμούς π.χ. σάπιο ξύλο = τσιουρουνμούς ξύλου η ντου ξύλου τσιουρούντση δηλαδή το ξύλο

σάπισε ,μεταγενέστερα βέβαια για όλες τις παραπάνω λέξεις χρησιμοποιείται και η λέξη σάπιος όπως και τα παράγωγα της λέξης ,και το ρήμα σαπίζω ,όπως στην ομιλούμενη αλλά με βαριά προφορά.

Σαπούνι

Σαπών, μείγμα λιπαρών οξέων και αλάτων με ιόντα που όταν αναμιχθεί με νερό βγάζει αφρούς και ταυτόχρονα αφαιρεί την βρωμιά η λέξη προέρχεται από το αρχαίο **σάπων** και εκφράζεται μόνον με την μεταφορά του τόνου .βέβαια σπάνια και λίγοι χρησιμοποιούσαν σαπούνι γιατί δεν υπήρχε .

Σαρακοστή

Σερακοστή, [μεγάλη σαρακοστή= μέγα σερακοστή]η διάρκεια της νηστείας πριν από τις γιορτές των Χριστουγέννων και

Μεγάλ Σερακοστή πριν από το Πάσχα

Σαράντα

Σεράντα, [έγινα σαράντα χρονών= γένα σεράντα χρονού] το μνημόσυνο που τελείται σαράντα μέρες μετά τον θάνατο του νεκρού.[θα πάω στο μνημόσυνο = να πάου σά σαράντα τ'] εξ αυτού και το ρήμα **σεραντίζου** για τις γυναίκες εκείνες που έπαιρναν σαράντισμα [ευλογία] μετά τον τοκετό.

Σαρίκι

Σαρίχ , προέρχεται από την τούρκικη λέξη **sarik** = **λευκό ύφασμα** που τυλίγουν οι μουσουλμάνοι γύρω από το φέσι

Σάρκα

Κυριάς, προέρχεται από την λέξη **κρέας** μετά από παράφραση το μυώδες μέρος του σώματος ανθρώπου η ζώου.

Σάρωθρον

Φκάλ, προέρχεται από την αρχαία λέξη **φροκάλι**= **σκούπα** [πάρε το σάρωθρο και έλα εδώ= έπαρ ντου φκάλ όμως'έλα τσιαού]

Σάρωμα

Φκάλιμα, προέρχεται από την αρχαία λέξη **φροκάλισμα** = σκούπισμα

Σαρώνω

Φκαλώ, από το αρχαίο ρήμα **φροκαλώ** = σκουπίζω [σαρώνω η σκουπίζω την αυλή μου = φκαλώ ν'αυλή μ']

Σαστίζω

Σιαστίζου, προέρχεται από παράφραση του ελληνικού ρήματος **σαστίζω** [μόλις τον είδα σάστισα= μόλις ντου ράντσια σιάστισα] χρησιμοποιείται παράλληλα και η λέξη **σιασχουναντίζου** από την τούρκικη λέξη **sastim** παράγωγο του ρήματος **sasmak** ,παθαίνω σύγχυση, αμηχανία , γενικά τα χάνω για κάτι το απρόσμενο.

Σάστισμα

Σιάστισμα, προέρχεται όμως παραπάνω αναφέρεται λέγεται δε και **σιασχουνάντισμα** , είναι η στιγμή κατά την οποία λόγω απρόσμενου γεγονότος παθαίνω αμηχανία , τα χάνω.

Σατανάς

Ντιάβλους, το πνεύμα του κακού ,η λέξη προέρχεται από παράφραση όμως λέξης διάβολος ,ότι έχει σχέση με τον σατανά, σατανικός, σατανικότητα κλ.π. επειδή οι έννοιες ταυτίζονται με τον διάβολο λέγονται ντιάβλους ,ντιαβολιά ,ντιαβολιού όργου= διαβολοδουλειά κ.λ.π. ομοίως μεταφορικά με την λέξη ντιάβλους υπονοείται και ο παμπόνηρος ,ο πανούργος.

Σαύρα

Αλίμόπα, το μικρό τετράποδο ερπετό με την μακριά ουρά.

- Σβέρκος** **Κιάρκιαλα**, έβαλε το παιδί του στον σβέρκο του = χέκειν ντου φσιάχ σ'κιάρκαλα τ'] το πίσω μέρος του λαιμού ,ο αυχέννας. Χρησιμοποιείται όμως και η λέξη **νιαξιά** [βαριά προφορά] η οποία έχει την ίδια έννοια.
- Σβήνω** **Σβήνου**, κάνω κάτι να σταματάει να καίγεται, διαγράφω κάτι [χρέος] παύω να λειτουργώ , χάνομαι ,προέρχεται από την ελληνική λέξη **σβήνω**[όσα με είπες τα σβήνω= ντά είπεις μοι σβήνουδα] δηλαδή σε συγχωρώ.
- Σβήσιμο** **Σβήσιμου**, προέρχεται από την ελληνική λέξη το **σβήσιμο** [ντου τσιριάτς σβίσιδου να τσιμιχούμ=το λυχνάρι σβήστο να κοιμηθούμε] η πράξη ,ενέργεια του ρήματος σβήνω.
- Σβόλος** **Ζούβρα**, μάζα από χώμα και νερό που έχει ξεραθεί και σκληράθηκε πολύ.[πέταξε έναν σβώλο και με κτύπησε στο κεφάλι = έσηρειν να ζούβρα τσι ντόκειν μυ σου τσιουφάλ]
- σεβασμός** **Σέβας**, η εκτίμηση που τρέφει κάποιος για κάποιον άλλον ,προέρχεται από την αρχαία λέξη **σέβας** [σεβασμό δεν όπως = σέβας ντέν έεις] σε ένδειξη σεβασμού [η και φόβου όμως φέρεις] η νύφη πάντα έμενε όρθια παρουσία του πεθερού όμως
- Σέβομαι** **Σεβαζιέμοι** , δείχνω τον σεβασμό μου σε πρόσωπο ,προέρχεται από το αρχαίο ρήμα **σεβάζομαι = σεβομαι**
- Σελήνη** **Φέγκους**, από την λέξη **φεγγάρι** [κρύφτηκε το φεγγάρι στα σύννεφα= μούλουσην φέγγους σα συνήφαδα]
- Σεντόνι** **Τσιαρτσιάφ η και σιντόν**, μεγάλο τετράγωνο ύφασμα που χρησιμοποιείται στο κρεβάτι ,συνήθως κάτω από το πάπλωμα η λέξη **τσιαρτσιάφ** είναι άγνωστης προέλευσης ενώ η λέξη **σιντόν** προέρχεται από την αρχαία λέξη **σινδών**
- σεντούκι** **Σαντούχ**, [κρύψε τα χρήματα στο σεντούκι = μούλου ντα παραία σου σαντούχ] και προέρχεται από την τούρκικη λέξη **sandik = κασέλα** παλιάς εποχής μπαούλο ,ξύλινο κιβώτιο κατάλληλα διακοσμημένο όπου μέσα κρύβονται η φυλάγονται τα ρούχα.
- Σερμπέτι** **Σιαρμπιάτ**, γλυκό και αρωματικό ποτό ,συνήθως με την παραπάνω λέξη υπονοείται ότι ήταν πολύ γλυκό. **Σιαρμπιάτ** λέγεται όμως και το κατά κάποιον τρόπο δροσιστικό φαγητό του καλοκαιριού που αποτελείται από νερό κρύο η δροσερό ανακατεμένο με ζάχαρη και ξύδι ,προέρχεται από την τούρκικη λέξη **serbet**
- Σέρνω**
σέρνομαι **Σουρουλαϊζου – σουριουντίζου**, κάνω κάτι να κινείται τραβώντας το, περπατάω σέρνοντας τις πατούσες μου , προέρχεται από το τούρκικο ρήμα **surunmek = σέρνομαι** [σέρναμε τα πόδια όμως στον χορό= σουρουλαϊζαμ ντά πτιάρια μας σου χόρους] εξ αυτού και η ονομασία του χορού **σουριουντίνα** –[σερνόμουνα στην γη από τον πόνο= σιουριούντιζα κατ'ιστί ής απ'ντου σουλαϊμα]
- Σεφτές** **Σεφτέ** ,η πρώτη συναλλαγή της ημέρας, ο πρώτος πελάτης κάποιου

τα πρώτα χρήματα που εισπράττονται [θα δούμε τι σεφτέ θα μου κάνεις = αείμ τι σεφτέ να μπήκεις] προέρχεται από την τούρκικη λέξη **siftah** = η πρώτη συναλλαγή

Σήκωμα

Ντιουριάκουμα, η στύση του πέους, η διάθεση για ερωτική σύμπτυξη μάλλον προέρχεται από την λέξη ντιρέκι = ντιουράτς [όρθιο δοκάρι]

Σηκώνω

Ντιουρακώνου, τοποθετώ σε όρθια στάση κάτι, [σήκωσε όρθιο το κορμί σου = ντιουράκου ντου γκιοβντάς] οτιδήποτε μένει όρθιο, κορμί, δοκός κ.λ.π.εξ αυτών και η λέξη **ντιρέκι** ο πολύ ψηλός άνδρας. όταν στην φράση το ρήμα έχει την έννοια του **υψώνω** τότε χρησιμοποιείται το ρήμα **σηκώνου** [υψώνω το χέρι = σηκώνου ντου χέρ] με το ίδιο όμως ρήμα εκφράζονται και τα ρήματα **εγείρω**, **αντέχω** βάρος, **δεν ανέχομαι** το παραμικρό. **συνέρχομαι** μετά από ασθένεια κ.λ.π.

Σημαία

Μπαϊράχ, το σύμβολο μιας χώρας, ενός σωματείου, τα λάβαρα της εκκλησίας, προέρχεται από την τούρκικη λέξη **bayrak** = **σημαία λάβαρο**, **εξαπτέρυγα** [σηκώστε την Ελληνική σημαία = σηκώτ'Ελλάδας ντου μπαϊράχ]

Σημείο

Τόπους, από την λέξη **τόπος** [σε εκείνο το σημείο θα συναντηθούμε = σε εκείνά ντου τόπους να γαβουστίσουμ] καθορισμένος μέρος που ορίζεται με ακρίβεια.

Σημερινό

Σημερνού, προέρχεται από παράφραση του επιθέτου **σημερινό** [αυτή η δουλειά δεν είναι σημερινή = ητο ντου όργου ντέ νοι σημερνού]

Σήραγγα

Ουριάν, τεχνητό ορυγμά η φυσική διάδοος υπό την μορφή στοάς κάτω από την επιφάνεια της γης

σιαγόνα

Σιαγών, το σαγόι, η γνάθος, ανω και κάτω σαγόι προέρχεται από την αρχαία λέξη **σιαγών**

Σιάζω

Ορτώνου, προέρχεται από παράφραση της λέξεως **διορθώνω** [σιάζω -διορθώνω το κάρο = ορτώνου ντ'αραμπά]

Σιάξιμο

Όρτουμα, προέρχεται από παράφραση της λέξεως **διόρθωμα** = [το τραπέζι έσπασε, θέλει διόρθωμα = ντου τράπεζα τσακώχει, κρεύ όρτουμα] η παραπάνω λέξη πολλές φορές χρησιμοποιείται και ως **βρισιά** π.χ. θα σε γαμήσω = να συ ορτώσου

Σιγά -σιγά

Χερά χερά η και γιαβάς -γιαβάς η δεύτερη έκφραση προέρχεται από το τούρκικο επίρρημα **yavas** = **σιγά** [σιγά σιγά θα μιλάμε για να μη μας πάρουνε είδηση = χερά-χερά η γιαβάς-γιαβάς να γκιαλαέψουμ μη μας πάρνει χαμπάρ] χαμηλόφωνα, ταυτόχρονα οι παραπάνω λέξεις χρησιμοποιούνται για να εκφράσουν και την χωρίς βιασύνη ενέργεια όπως, [περπάτα σιγά-σιγά = πουρπάτ χερά-χερά] [σιγά-σιγά να κάνουμε την δουλειά = γιαβάς -γιαβάς να μπήκουμ'ντ'όργου]

Σιδεράς

Ντιαμουρτζής, αυτός που ασχολείται με τα σίδερα, αυτός που κατεργάζεται το μέταλλο και παρασκευάζει διάφορα εργαλεία, εξ αυτού και τα σημερινά επίθετα Σιδηρόπουλος [κάποιος πρόγονος αυτών ήταν ντιαμουρτζής = σιδεράς]

Σίκαλη	Πιλιάρ , [όταν δεν είχαμε σιτάρι για ψωμί, τότε κάναμε ψωμιά με σίκαλη = τουν ντέν είχαμ'γιέλμα να μπούκουμ ψωμιά, τσιόδει σιάνοιξαμ'πηλιαρού ψωμιά] δημητριακό φυτό που μοιάζει με το στάρι
Σινάφι	Σινάφ , σύνολο ανθρώπων που έχουν το ίδιο επάγγελμα, μεταφορικά νοείται και το μεγάλο σόι προέρχεται από την τούρκικη λέξη esnaf = σινάφι [γαμώ το σινάφι του = βρυσιά που υποδηλώνει το σόι του]
Σιτάρι	Γιέλμα , προέρχεται από παράφραση της λέξης γέννημα = ότι έχει φυτρώσει από μόνο του, ότι φυτρώνει και δημιουργείται από μόνο του εξ αυτού δε και τα σιτηρά λέγονται γεννήματα = γεννήμαδα
Σιχαινόμαι	Σιαιριάζου , νοιώθω έντονη αποστροφή, αηδία για κάτι, απεχθάνομαι, αηδιάζω σε κάτι που βλέπω, ανάποδο η βρώμικο. πιθανόν να προέρχεται από το ρήμα αηδιάζω [όταν το κοίταξα αηδίασα = ουν ντου ράντσια σιαίριασα]
σιχτιρίζω	Σικτιριτίζου , τούρκικη λέξη sixtir = χυδαία βροσιά, διαβολόστεμα [άει σιχτίρ = ύβρης]
Σκάβω	Γιαρντώ , προέρχεται από το τούρκικο ρήμα kazmak = σκάβω [σκάβω θεμέλια = γιαρντώ νταμάλια] με εργαλείο ανοίγω όρυγμα, τάφρο, στο έδαφος, ανακατεύω το χώμα σε πολύ μεγάλο βάθος
Σκάζω	Πατλαίζου , κάνω κάτι να σκάσει με θόρυβο, καταστενοχωρώ κάποιον. προτρέπω κάποιον να σωπάσει προέρχεται από το τούρκικο ρήμα patlamak = σκάζω [μην τρως τόσο πολύ θα σκάσεις = με τρως άλλου να πατλαίεις] το ρήμα πατλαίζου χρησιμοποιείται στις προτάσεις που αφορούν την φυτική παραγωγή και με την έννοια του ανθίζω [έσκασαν τα μπουμπούκια της αμυγδαλιάς = πατλάτσαν μπιαντιαμιού ντά τσιτσιάτσια]
Σκάλα	Μιαρτιβάν , προέρχεται από την τούρκικη λέξη merdiven = σκάλα [φέρε την σκάλα ν ανέβω στην σκεπή = φέρ'ντου μιαρτιβάν ν'άναβώ σου ντόμα]
σκαλίζω	Λαχτώ ντου χώμα , από το αρχαίο ρήμα λακτίζω = χτυπώ με το πόδι μου, εδώ έχει την έννοια του ανακατεύω το χώμα επιφανειακά, σε ορισμένες φράσεις το ρήμα λαχτώ, έχει την έννοια του διώχνω , κλοτσώ , περιφρονώ [σκαλίζω τον κήπο = λαχτώ ντου μπαχτσιά]
Σκαμμένος τόπος	Γιαρτιμένου τόπους η και λαχτιμένου τόπους = σκαμμένο μέρος από το ρήμα γιαρντώ
σκαμπίλι	Σιαπλαχιά , [σε σκάω ένα σκαμπίλι = ταβρώ συ να σιαπλαχιά] δυνατό, ηχηρό, χτύπημα με την ανοιχτή παλάμη
σκαντζόχοιρος	Τσιλάγκαρα , μικρό θηλαστικό ζώο με στρογγυλό σώμα και βελόνες στην ράχη αντί τριχώματος, λέγεται ότι το έτρωγαν οι Καππαδόκες και είχε κρέας νόστιμο και ιαματικό για τις αιμορροΐδες
σκαραβαίος	Κλαντζιάρους , έντομο με μαύρο η σκούρο χρώμα με κεραίες στο κεφάλι και το οποίο τρέφεται με κοπριά

- Σκαρφαλώνω** **Γιαπουσιζου**, ανεβαίνω σε ψηλότερο μέρος χρησιμοποιώντας χέρια και πόδια [σκαρφάλωσε πάνω στο δένδρο = γιαπούϊστα σου τσαλουϊ απάν] προέρχεται από το τούρκικο ρήμα **yarusmak**
- Σκάσε** **Πατλάδα**, οι παραπάνω λέξεις προέρχονται από το τούρκικο ρήμα **ratlamak = σκάω** [σκάσε και πήγαινε στην άκρη = πατλάδα τσι άμει σου λόμα]
- σκάσιμο** **Πατλαϊμα**, όπως και το ρήμα **σκάζω** προέρχονται από το τούρκικο **ratlamak**
- Σκατό** **Σκατό**, η στερεά η υγρή ουσία που αποβάλλεται από τον κώλο, τα κόπρανα, κάθε τι που βρωμάει, **σκατιάρης** ο μικρός άτακτος και ναζιάρης και **σκατατζής** ο παλιάνθρωπος
- Σκάφη** **Σκιαφή**, από την λέξη **σκάφη** μακρύ βαθουλωτό, ξύλινο η σιδερένιο σκεύος που χρησιμοποιείται για το ζύμωμα του ψωμιού το πότισμα των ζώων, η σκάφη που ήταν έξω και μάλιστα χτιστή η λαξευμένη σε βράχο και χρησιμοποιείται για το πλύσιμο των ρούχων και για το πότισμα των ζώων λέγεται **λασι**
- Σκεπάζομαι**
[για να κοιμηθώ] **Ντ'κ'λντίζου** ξαπλώνω στο κρεβάτι και σκεπάζομαι ολόκληρος με τα στρώματα, προέρχεται από το τούρκικο ρήμα **dugulmet = σκεπάζομαι** [σκεπάσου και κοιμήσου = ντ'κ'λντα τσι τσιμίχ'η προυστακώχε] αντίθετα το ρήμα σκεπάζω εκφράζεται ως σκεπάζου [σκέπασε το παιδί = σκέπας'ντου φσιάχ]
- σκεπάρνι** **Σκεπάρ**, προέρχεται από παράφραση της λέξεως **σκεπάρνι** [κάρφωσε το με το σκεπάρνι = τσάχταδου μη ντου σκεπάρ] προέρχεται από την αρχαία λέξη **σκέπαρνον** = ξυλουργικό εργαλείο που **κόβει**, **καρφώνει**, **πελεκά**
- Σκεπή** **Ντώμα**, από την αρχαία λέξη **δώμα** = η επάνω ελεύθερη επιφάνεια της επίπεδης ή μη στέγης του κτιρίου [ανέβα στην σκεπή = ανέβα σου ντώμα]
- σκεπτικός** **Ντιουσκιούν**, προέρχεται από παράφραση του τούρκικου ρήματος **dusunmek** [είναι πολύ σκεπτικός = τσίδει πολύ ντουσκιούν]
- Σκέπτομαι σκέφτομαι** **Ντιουσιουντίζου**, κάνω σκέψεις γύρω από κάποιο θέμα, σχεδιάζω, φαντάζομαι, σκέπτομαι και επινοώ, προέρχεται από το τούρκικο ρήμα **dusunmek = σκέπτομαι** [σκέπτομαι πώς να κτίσω ένα σπίτι = ντουσιουντίζου τιάλ να σηκώσου να σπίτ']
- Σκεύος** **Σκιέφους**, προέρχεται από παράφραση της λέξεως **σκεύος** [πλένε τα σκεύη = πλύνει ντά σκέφια] κάθε τι που χρησιμοποιείται για το νοικοκυριό για το μαγείρεμα για το φαγητό
- Σκιά** **Σκιάφους**, προέρχεται από την λέξη **σκιά** [κάθισε στον ίσκιο του δένδρου να πάρει μια ανάσα = έκασην τσιαλουϊού ντου σκιάφους να πάρ να ανασουνά] το είδωλο του σώματος, μας.
- σκιάχτρο** **Φοβόρ**, από την λέξη **φοβερίζω** [αντικείμενο από το οποίο

- προκαλείται **φόβος**] το χρησιμοποιούσαν οι αγρότες για να διώχνουν τα πουλιά αλλά και τούς κλέφτες, διότι από μακριά φάνταζε ως άνθρωπος. [βάζουμε σκιάχτρα στ'αμπέλι= χέκουμ φοβόρια σ'αμπέλ]
- Σκίζω** **Σκίζου**, από το ρήμα **σκίζω** [σχίζω τα ρούχα μου = σκίζου τα φορτσιέ μ'] τεμαχίζω σε δύο η περισσότερα μέρη χρησιμοποιώντας ψαλίδι η τα χέρια , στην περίπτωση του τεμαχισμού με άλλο εργαλείο [τσεκούρι] χρησιμοποιείται το ρήμα **τσιακώνου**
- σκληρός** **Μπιάρτς**, [πολύ σκληρό είναι = πολύ μπιάρτς τσίδει] λέγεται δε και **γαϊμ** για τους δυνατούς άνδρες [σκληρός άνδρας [δυνατός] γαϊμ σερνικός]
- Σκόνη** **Τόζ** , χώμα η άλλη στερεή ύλη που αιωρείται στην ατμόσφαιρα υπό μορφή μορίων πιθανή προέλευση όμως λέξης από περικοπή και παράφραση όμως αρχαίας λέξης κονιορτός ,
- Σκονίζω** **Τοζλαϊζου** , δηλαδή δημιουργώ με διάφορες κινήσεις την ύλη που αιωρείται στην ατμόσφαιρα.
- Σκόνταμμα** **Κοντίλιμα** , προέρχεται από παράφραση της αρχαίας λέξης **κόνδυλος** = **ρόζος** , **εξόγκωμα** φυτού η δέρματος
- σκοντάφτω** **Κοντιλώ** , [σκόνταψα και πλήγωθηκα στο πόδι = κοντήλτσα τσι γιαραλάντσα ντου πτιάρμ]
- Σκόρδο** **Σκόρδους**, προέρχεται από παράφραση της αρχαίας λέξης **σκόροδον** = **σκόρδον** φυτό με έντονα καυστική γεύση και δυνατή οσμή σε μορφή βολβού χρησιμοποιείται στην φαρμακευτική αλλά και στην μαγειρική .
- σκορπίζω** **Νταγουλντίζου**, προέρχεται από το ρήμα **dagilmak** = **διαλύω** , **κατ στρέφω** σε διάφορες κατευθύνσεις [εκείνη η οικογένεια διέλυσε = ατά χόρουντα νταγούλτσην]
- σκόρπιος** **Νταγουλντισμένου**, ομοίως όπως παραπάνω , εδώ υπονοεί αυτόν που η σκέψη του δεν είναι συγκεντρωμένη, είναι αυτό το αντικείμενο που για διάφορους λόγους έχει γίνει κομμάτια η πρόκειται να γίνει κομμάτια [το κάρο είναι κομμάτια = ντ'αραμπά τσίδει νταγουλντισμένου]
- Σκοτάδι** **Σκότους**, από την λέξη **σκότος** η απουσία του φωτός [τεχνιτού η φυσικού φωτισμού] με συνέπεια να μην διακρίνεται κάτι
- Σκοτώνω** **Σκοτώνου**, από το ελληνικό ρήμα **σκοτώνω** όταν πρόκειται όμως να εκφρασθούμε για εχθρό , **σκοτώθηκε** = **γκιαμπάρσην** προερχόμενο από το τούρκικο ρήμα **gebirtim** = **σκοτώνω** [σκότωσε τον φίλο του = σκότουσην ντου γιολντάση τ'] ο εχθρός μου σκοτώθηκε = ντουσμάνου μ'γκιαμπάρσην] γενικά η λέξη **γκιαμπάρση** χρησιμοποιείται όταν θέλει να εκφράσει κάποιος την δυσαρέσκεια του για κάποιο πρόσωπο στην περίπτωση που πεθάνει η σκοτωθεί
- σκουλαρίκι** **Κιουπά**, το κόσμημα που φορούσαν η κρεμούσαν στα αυτιά οι γυναίκες.
- Σκουλήκι** **Σκιολότς** 'από την λέξη **σκώληκας** η **σκουλήκι** [τον φάγανε τα σκουλήκια = έφαγαν ντου ντα σκιολότσια] ασπόνδυλο έντομο εξ

αυτού και οι λέξεις **σκιολοτσιάρ**[αυτός που έχει γεμίσει σκουλήκια] και **σκιολοτσιάση** αυτό που σκουλήκιασε

- σκούντημα** **Κούντημα**, προέρχεται από παράφραση της λέξης **σκούντημα** = **σπρώξιμο – ώθηση παρακίνηση παρότρυνση**
- Σκουντώ** **Κουντώ**, οι παραπάνω λέξεις εκφράζονται κατόπιν παράφρασης των , με παράληψη του γράμματος σ [σκουντώ τον μπροστινό μου = κουντώ τ' ομπροτινό μ'] έχουν την έννοια που αναφέρουμε ανάλογα με την φράση που χρησιμοποιείται π.χ. **παρότρυνση** [σπρώξε τον να το κάνει αυτό = κούντα δου να ντου μπήκ'ατό]κ.λ.π.
- Σκούπα** **Φκάλ**, προέρχεται από παράφραση της λέξεως **φροκάλι**= **σκούπα** [πηγαίναμε στον κάμπο να μαζέψουμε σκούπες [είδος φυτού]= πένοιξαμ'σου γιαζιού να σωρώψουμ' φκάλια]
- Σκουπίζω** **Φκαλώ**, προέρχεται από παράφραση του αρχαίου ρήματος **φροκαλώ**= **σκουπίζω** [σκουπίζω την αυλή μου= φκαλώ ν'αυλή μ']
- Σκουπισμένο** **Φκαλιμένου**, προέρχεται από παράφραση της λέξεως **φροκαλισμένος** = **σκουπισμένος** [ο δρόμος έξω από το σπίτι ήταν σκουπισμένος= οξνού στράδα τσιόδουν φκαλιμένου]
- Σκουπόξυλο** **Φκαλιού ξύλου**= **το ξύλο της σκούπας** [κάθησε φρόνιμα μη σε κοπανήσω με το σκουπόξυλο = κάτσει ορτά μη σοι κουπανήσου μητ'φκαλιού ντου ξύλου]
- Σκουριά** **Πάς** , προέρχεται από την τούρκικη λέξη **pas**=**σκουριά** [προσέχαμε τα λίγα σκεύη μας να μη σκουριάσουν= ράναναμ'ντά λία σκέφια μας να μη πασλαντίσνει] το δε ρήμα σκουριάζω λέγεται **πασλαντίζου** και το σκούριασμα λέγεται **πασλάντιζμα**
- Σκύβω** **Κλινίξου**, από το αρχαίο ρήμα **κλίνω** = **δίνω σε κάτι πλάγια θέση** , **σκύβω γέρνω** [σκύβω για να πάρω κάτι = κλινίξου να πάρου ένα σιέϊ λέγεται όμως και **μπιντώ** [πιθανόν τούρκικο] [σκύψε επάνω του = μπίντα απάνουτ] η [κλήνει απάνουτ']το ρήμα **μπιντώ** σημαίνει ότι σκύβω πάνω στον άλλον ή σε κάτι αφήνοντας τον εαυτό μου ελεύθερο τον πιέζω με το βάρος του σώματος μου.
- Σκυλάκι** **Κιτίκα** , [η σκύλα μας γέννησε ,έκανε πέντε σκυλάκια = ντου σκυλί όμως γιέντσειν ,μπήκει πέντε κιτίκεις] το κουτάβι ,το μικρό σκυλάκι
- Σκύλος** **Σκυλί** κατοικίδιο σαρκοφάγο θηλαστικό ζώο ,σκληρό και άγριο που δεν συμβιβάζεται ,από τις ιδιότητες του σκύλου η λέξη **σκυλί** όταν χρησιμοποιείται στις φράσεις και έχοντας ως βάση τον άνθρωπο, υποδηλώνει αυτόν ως τον πείσμωνα,τον γενναίο,τον δυνατό, τον δουλευταρά κ.λ.π.
- Σμίγω** **Γαριστιρντίζου**, [έσμιξαν τα πρόβατα με τα κατσίκια = γαρίσιαν ντά πρόγαδα μη ντα τσικίτσια] όπως και στο ρήμα ανακατεύω , όταν όμως το ρήμα έχει την κανονική του έννοια τότε χρησιμοποιείται το ρήμα **σμίγου έσμιξα**
- σμικρύνω** **Μικρινίξου** , προέρχεται από παράφραση της λέξεως **μικραίνω** κάνω κάτι με κάποιον τρόπο μικρότερο από αυτό που είναι.

Σοβαντίζω	Σογαϊζου , ομοίως προέρχεται από παράφραση του ρήματος σοβατίζω [σοβατίζω το σπίτι μου = οσγαϊζου ντου σπίτι μ'] και προέρχεται από το ρήμα sivamak , αόριστος, sivatim
Σοβάς	Σογάς , προέρχεται από παράφραση της λέξεως σοβάς [ο σοβάς έπεσε = ντου σογά έπεισειν] στα τούρκικα λέγεται sivas
Σοί	Σοί , λέγεται όμως και ταράφ [τίνος σοί είσαι = τίνους σοί τσίσει η τίνους ταράφ τσίσει] το γένος η καταγωγή της οικογενείας κάποιου
Σοκάκι	Σοκάχ , ο στενός μικρός δρόμος της γειτονιάς προέρχεται από το τούρκικο sokak [γύριζες στους δρόμους της γειτονιάς = κλώχηξεις μαχαλαϊού ντά σοκάχια]
Σόμπα	Ζόπα , Φορητή ή μόνιμη συσκευή που στο άναμμα της παρέχει θερμότητα αλλά και χρειάζεται για το ψήσιμο των φαγητών, προέρχεται από την τούρκικη λέξη soba
σουβλερό	Τσιμιτό , από το μυτερό [σουβλερή μύτη όμως = τσιμιτό μύτα έεις] οτιδήποτε καταλήγει μυτερό
Σουλούπι	Σουλούπ , η εξωτερική εμφάνιση κάποιου, το παρουσιαστικό του, η εξωτερική εμφάνιση του αντικειμένου, προέρχεται από την τούρκικη λέξη uslup εξ αυτού και το ρήμα σουλουπώνω, δηλαδή περιποιούμαι την εξωτερική εμφάνιση κάποιου
σουρωμένος	Μεϊσμένου , από την λέξη μεθυσμένος [σουρωμένος ήρθε πάλι = μεϊσμένου ηρτην πάλ] εκφράζεται και με την λέξη σερχός από την τούρκικη λέξη seikos = μεθυσμένος σουρωμένος
σουσάμι	Σουσάμ , από την λέξη σουσάμι [μαζευαμε το σουσάμι = σώρουβαμ ντου σουσάμ]
Σοφράς χαμηλό στρόγγυλο τραπέζι	Σοφράς , τούρκικη λέξη προερχόμενη από το sofra = χαμηλό τραπέζι [επάνω στον σοφρά φτιάχναμε τα φύλλα όμως πίττας = σου σοφρά απάν'σιάνοιξαμ ντά μπαζλαμάια]
Σπάγκος	Κιαντέρ , πιθανή προέλευση της λέξης από το μαστιχοφόρο φυτό κενγκέρ της Καππαδοκίας, από όπου γίνονταν ο σπάγκος
Σπάζω	Τσιακώνου , προέρχεται από παράφραση του ρήματος τσακώνω = σπάω, μαλώνω, φιλονικώ [έσπασα το πόδι μου = τσάκουσα ντου πτάριμ'] χωρίζω κάτι στα δύο, άλλοτε με το σπάσιμο και άλλοτε δια τη φιλονικίας.
Σπασμένο	Τσιακουμένου , προέρχεται από παράφραση του ρήματος τσακώνω = σπάζω [αυτό το αντικείμενο ήταν σπασμένο = ητο ντου χατζιάτ τσιόδουν τσιακουμένου]
Σπέρνω	Σπέρου , ρίχνω με τα χέρια, η με μηχανήμα σπόρους σε καλλιεργημένο έδαφος, προκειμένου να φυτρώσουν, προέρχεται από παράφραση του ρήματος σπέρνω [με τα χέρια όμως σπέρναμε τα χωράφια = μη ήτα χέρια όμως σπέρηξαμ ντά κόμαδα]

- Σπίθα** **Τσιλί η αφτιλί**, η σπίθα πού πετάγεται από την φωτιά, προέρχεται από παράφραση του αρχαίου ρήματος **άπτω** = ανάβω, **άφτρα** = φυτίλι έγινε **αφτιλί – τσιλί** [η φωτιά προήλθε από μία σπίθα = νυσιά ήρτην απ' του αφτιλί η ντου τσιλί]
- Σπίρτο[κουτί]** **Κιρπίτ**, προέρχεται από την τούρκικη λέξη **kibrit** = **σπίρτο** [το κουτί με τα σπέρτα είναι στην γωνία = ντου κιρπίτ τσίδει σου κιοσιά]
- Σπίτι** **Σπίτ**, προέρχεται από παράφραση της λέξεως **σπίτι** [το σπίτι έχει πολλά παράθυρα = ντου σπίτ έχ ένα γαζά 'πέντζιαρης]
- Σπλάγχνα** **Γξιάρια**, το κάθε ένα από τα ζωτικά όργανα ανθρώπου η ζώων που βρίσκονται στον οργανισμό του, [πνευμόνια, καρδιά, συκώτι κ.λ.π.] χρησιμοποιείται συχνά σε φράσεις για να δείξει την μεγάλη ψυχική φόρτιση του ανθρώπου εξ αιτίας κάποιου σοβαρού γεγονότος, [με αυτά που είπες μου έκαψες τα σπλάγχνα = μα τούρα ντα ειπείς έκάψεις ντα γξιάρια μ']
- Σπλήνα** **Συμπλήνα**, μαλακό ζωτικό όργανο του οργανισμού που βρίσκεται στην κοιλιακή χώρα προέρχεται από παράφραση της λέξεως **σπλήνα**
- Σπογγίζω** **Σουγκώ**, καθαρίζω τα νερά η τον ιδρώτα μου με κάτι, προέρχεται από το αρχαίο ρήμα **σπογγίζω – σφογγώ** [σπογγίζω τον ιδρώτα μου = σουγγώ ντά γίτρουία μ]
- σπόνδυλος** **Σόντιλλου**, το κάθε ένα από τα οστά της σπονδυλικής στήλης, προέρχεται από παραφραση της λέξεως **σφόνδυλος** [πονάει ο σπόνδυλος μου = σουλαιζ ντου σόντιλλου μ']
- Σπόρι** **Κοτσι ή γούτς**, το κάθε ένα από τους σπόρους των καρπών, η λέξη **κοτσι** χρησιμοποιείται κυρίως για τα δημητριακά ενώ η λέξη **γούτς** χρησιμοποιείται για τους καρπούς των φυτών εκείνων πού έχουν μέσα τους σπόρια [ηλίανθος, κολοκυθιά] η τα πυρινόκαρπα [ροδάκινα] προέρχονται από παράφραση της λέξης **κουκούτσι**
- σπουργίτης** **Σπουργίτης**
- Σπρωξιά** **Κούντημα**, το να σπρώχνει κάποιος κάποιον χρησιμοποιώντας την σωματική του δύναμη, προέρχεται από παράφραση της λέξεως **σκούντημα** με παράληψη του γράμματος σ [μου έδωσε μια σπρωξιά και έπεσα = ντόκει μοι να κούντημα τς' επεισα]
- σπρώχνω** **Κουντώ**, από το ρήμα **σκουντώ = ωθώ**, **σπρώχνω** [σπρώχνω το κάρο = κουντώ ντ'αραμπά] χρησιμοποιώ την σωματική μου δύναμη για την μετακίνηση του κάρου.
- Σπρώχνω [μέσα]** **Χαχτώ**, προέρχεται από την τούρκικη λέξη **hakmak** = **σπρώχνω μέσα** [σπρώξε μέσα την σφήνα = χάχτα ντου ζεβλί απές']
- Σπυρί** **Κοτσι**, με την παραπάνω λέξη εννοείται το **σπυρί του σιταριού** αλλά και τα **σπυράκια** του προσώπου, τα μπιμπίκια, παράλληλα εκφράζεται η **ρόγα** του σταφυλιού η του μαστού [ο σπόρος είχε καλό σπυρί = ντου κοτσι απ ντου σπόρου τσιόδουν καλό, έβγαλε σπυριά στο μέτωπο = ξέβαλει κοτσιά σου μέταπουτ']

Στάβλος	Στάβλου , ειδικά διαμορφωμένος χώρος ,όπου μέσα σ' αυτό βάζουν τα ζώα και κυρίως άλογα η αγελάδες
Σταλάζω- στάζω	Αχτίζου , [έσπασαν τα κεραμίδια και σταλάζει η στέγη του σπιτιού = τσιακώχαν ντα κυραμίτια τσι αχτίζ σπιτιού ντου ντόμα] αφήνω να πέφτει κάτι[υγρό συνήθως] υπό μορφή στάλας αλλά με συνεχή ροή, χρησιμοποιείται και το ρήμα σταλάζου από το ομώνυμο ρήμα σταλάζω πού έχει την αυτή έννοια εξ αυτού και η στάλα
Σταλιά	Κουρτσιά , η ελάχιστη ποσότητα την οποία μπορεί κάποιος να καταπιεί [πιές μια σταλιά καφέ= κούρτα να κουρτσιά γαιϊφά]
σταματώ	Στέκουμοι , κάνω κάποιον να μη κινείται [ακινητοποιώ] από το ρήμα στέκομαι [σταματώ όρθιος = στέκουμοι ορτίς] όταν όμως θέλουμε να πούμε σταμάτα το πιωτό χρησιμοποιούμε το ρήμα άφησε π.χ. άφης ντου πιωτό η όταν θέλουμε να πούμε σταμάτα πια με την έννοια του στάσου λέμε στάση άλλου
Στάμνα	Λαϊν , προέρχεται από παράφραση της λέξης λαγήνι = στάμνα [πήγα στη βρύση να φέρω νερό και έσπασα την στάμνα = πήα σου τσιοσμά να πάρου λερό τσι τσάκουσα ντου λαϊν]
Σταυρός	Σταυρός , το σημείο του σταυρού που κάνουν οι ορθόδοξοι με το χέρι τους , επί του σταυρού σταυρώθηκε ο ΧΡΙΣΤΟΣ, το κόσμημα που έχει σχήμα το σημείο του Σταυρού
σταυρώνω	Σταυρώνου , όπως και σε άλλο σημείο αναφέρουμε , όλες οι λέξεις που έχουν σχέση με την θρησκεία, εκφράζονται σχεδόν αυτούσιες με ελάχιστες παραλλαγές
σταφίδα	Σταφίη , προέρχεται από παράφραση της λέξεως σταφίδα [με τις σταφίδες κάναμε κομπόστα =μη ντά σταφία σιάνοιξαμ χοσιάφια] αποξηραμένος καρπός σταφυλιού πού τρώγεται και ωμός
Σταφύλι	Σταφύλ , ο καρπός του αμπελιού ,που έχει σχήμα τσαμπιού με τις ρόγες τρώγεται ως φρούτο και από αυτό παράγεται το κρασί τσίπουρο, ούζο
Στάχτη	Στάγχτ , από την λέξη στάχτη κατόπιν παράφρασης το απομεινάρι, η γκριζα σκόνη που απομένει από την καύση των ξύλων ή άλλων υλικών
Στέγη	Ντόμα , προέρχεται από την αρχαία λέξη δώμα = στέγη [ανέβα και επ διόρθωσε την στέγη= ανέβα σου ντόμα τσι'όρτουδου]
στεγνός	Ξερός , στεγνός και ξερός εκφράζονται με την λέξη ξερός [στέγνωσαν τα ρούχα =ξέρουσαν ντά φορτσιές] ξεράθηκε το δένδρο= ξέρουσην ντου τσιαλούϊ]
στεγνώνω	Ξερώνου , προέρχεται από παράφραση του ρήματος ξηραίνω και έχει την έννοια και του στεγνώνω[ξεράθηκαν τα ρούχα μου= ξέρουσαν ντα φορτσιέ μ']
στειλιάρι	Λάβους , προέρχεται από την λέξη λαβίς- λαβίδα κατόπιν παραφράσεως [το στειλιάρι ήταν γερό= ντου λάβους τσιόδουν γιεϊν]

- Στείρος** **Ανίκανο** προφανώς από την ανικανότητα του να αποκτήσει τέκνα, χρησιμοποιείται βέβαια και η λέξη στείρος
- Στέκομαι** **Στάχα η Στέκουμοι**, προέρχεται από παράφραση του ρήματος **στάθηκα** αόριστος του **στέκομαι** [στέκομαι όρθιος = στέκουμοι η στάχα ορτίς]
- Στέλνω** **Σαλντώ**, προέρχεται από το τούρκικο ρήμα **salmak = στέλνω** [στέλνω πίσω τα πράγματά σου = σαλντώ οπίς'ντά ντουζιάνια σ']
- στενοχώρια** **Μαραζ η μαράχ** προέρχεται από την τούρκικη λέξη **merak = στενοχώρια** [πολλές στενοχώριες πέρασες = πολλά μεράχια πέρναης] όταν η στενοχώρια προέρχεται εξ αιτίας ερωτικής απογοήτευσης τότε χρησιμοποιείται η λέξη **σεκλέτ** η οποία προέρχεται από την τούρκικη λέξη **siklet** ερωτική απογοήτευση, στενοχώρια.
- Στενοχωρώ** **Σταναχωρω η μαραχλαντίζου**, από την ελληνική λέξη **στενοχωρώ** η και από την τούρκικη **merak = στεναχώρια** η λέξη **μαραχλαντίζου** σημαίνει **αρωσταίνω** από την στεναχώρια μου παθαίνω κάτι, στην περίπτωση που προκαλώ στενοχώρια εξ αιτίας ερωτικής απογοήτευσης, τότε χρησιμοποιείται το ρήμα **σεκλετίζου** το οποίο προέρχεται από το τούρκικο ρήμα **sikilmak = στενοχωρώ** κάποιον μετά από ερωτική απογοήτευση.
- Στέρνα** **Λασιί**, η εξωτερική κτιστή, η φυσική κοιλότητα, όπου υπήρχε νερό για το πότισμα των ζώων [γέμισε τη στέρνα νερό = γιόμου ντου λασιί λαρό]
- Στέρνο** **Ντόσς**, το κεντρικό θωρακικό οστό, το στήθος, [με χτύπησες στο στέρνο = ντόκεις μοι σου ντόσς]
- στεφανώνω** **Στεφανώνου**, η παραπάνω λέξη εκφράζεται όπως στην καθημιλουμένη με παραλλαγή μόνον στην κατάληξη [στεφανώνω το παιδί μου = στεφανώνου ντου παιϊ μ']
- Στήνω** **Γούρντώ**, προέρχεται από το τούρκικο ρήμα **kurmak = στείνω** [αφού έστεισε το μάλωμα σηκώθηκε και έφυγε = τουν γούρτσιν ντου ντοϊστήμα σηκώχει τσι πάτσιν του] στήνω παγίδες = γουρντώ ντουζάχια] η παραπάνω λέξη έχει όμως και τις έννοιες του **τοποθετώ**, **δημιουργώ** κατάσταση φιλονικίας ενώ όταν στη φράση το ρήμα έχει την έννοια του τοποθετώ κάτι όρθιο τότε λέγεται **χέκου ορτίίς** = το βάζω όρθιο, όταν έχει την έννοια του δημιουργώ κάτι, τότε χρησιμοποιείται το ρήμα **σιάνου** από το κάμνω π.χ. στήνω εταιρία = σιάνου εταιρία
- Στηρίζω** **Νταγαντίζου**, υποβαστάζω κάτι η κάποιον για να μην πέση, κρατώ κάτι σε όρθια στάση, ακουμπώ ένα αντικείμενο σε σταθερό σημείο πάντα όμως σε όρθια κατάσταση, προέρχεται από τον αόριστο του ρήματος **dayanmak – dayandim**
- στοιβάζω** **Γιουγντώ**, η παραπάνω λέξη έχει πιθανή προέλευση την τούρκικη γλώσσα [στοιβάζω δεμάτια = γιουγντώ ντεμάτια, όταν όμως θέλουμε

να πούμε στοιβάζω το ένα πάνω στο άλλο χρησιμοποιείται το ρήμα **χέκου** τ'όνα στ' άλλου απάν] η δε πράξη το στοιβάγμα δηλαδή λέγεται **γιούγγνημα**

- στοίχημα** **Μπιάς**, [βάζουμε στοίχημα = χέκουμ μπιάς] συνήθως με την λέξη **μπιάς** νοείται η οριζόμενη αμοιβή του στοιχήματος
- στοιχηματίζω** **Χέκου μπιάς** = βάζω στοίχημα το ρήμα εκφράζεται με πρόταση από το ρήμα **χέκου** = βάζω και **μπιάς** = η αμοιβή του στοιχήματος
- Στολή** **Ούρμπα**, ανδρική φορεσιά γιορτινή ή και μεταγενέστερα κοστούμι, πήρε καινούργια φορεσιά = πήρην τσένουργιου ούρμπα
- Στόμα** **Στόμα**, θα σε χτυπήσω στο στόμα πάνω = να σι στράψου σου στόμα σ'απάν']
- Στομάχι** **Κοιλιά**, [πονάει το στομάχι μου = σουλαιζ κοιλιά μ] κάποιες φορές όμως γίνεται σύγχυση και χρησιμοποιείται η λέξη **καργιά** υπονοώντας το στομάχι
- Στραγγαλίζω** **Μπογγτώ**, προέρχεται από παράφραση του τουρκικού ρήματος **boğmak** = **πνίγω** = **στραγγαλίζω** προκαλώ τον θάνατο κάποιου σφίγγοντας τον με τα χέρια μου η με πανί, σχοινί, η πνίγοντας τον.
- Στραγγιστήρι** **Σιουζιάτς**, ειδικό σκεύος της κουζίνας συνήθως μεταλλικό όπου περνούσαν μέσα από αυτό διάφορα φαγητά προκειμένου να κρατήσουν το κατακάθι των π.χ. σάλτσα, μαρμελάδα κ.λ.π.
- στραμπούλισμα** **Στραμπούλιγμα**, η παραπάνω λέξη χρησιμοποιείται σήμερα από τούς Καππαδόκες ενώ στην πραγματικότητα χρησιμοποιείτο η έκφραση **ξέβαλα** από το ρήμα **βγάζω** [στραμπούλισα το πόδι μου = ξεβαλα ντου πτιάρι μ']
- στράτευμα** **Ασκιαριά**, προέρχεται από το τουρκικό **asker** = **στράτευμα**
- στρατεύομαι** **Παίνου ασκιάρους**, εκφράζεται με πρόταση διότι η στράτευση δεν ήταν εθελοντική αλλά υποχρεωτική, δεν υπήρχε ενιαία λέξη αλλά με την φράση πηγαίνω φαντάρους
- Στρατιώτης** **Ασκιάρους**, ομοίως από την λέξη **asker** = **στράτευμα**
- Στρατιωτική** **θητεία** **Ασκιαρλούχ** ομοίως όπως παραπάνω, η διάρκεια που διανύει κάποιος κατά την στρατιωτική του θητεία
- Στριμώχνω** **Σουχτώ** τα ρήματα **στριμώχνω** **στύβω** **σφίγγω** εκφράζονται με το ρήμα **σουχτώ** [στρίμωξεν τον στην γωνία = σουχτα ντου σου κιοσιά] το δε αντικείμενο η ο άνθρωπος που είναι στριμωγμένος λέγεται **σουχτημένου** ο πιεσμένος, το πεπιεσμένο αντικείμενο.
- Στρώμα** **Ντοσιάτς**, [τα χρήματα τα κρύβαμε κάτω από το στρώμα = ντά παραία μούλουνα μ'ντα σου ντοσιάτς' απ'κάτ'] με την παραπάνω λέξη νοείται το στρώμα του κρεβατιού η οτιδήποτε άλλο στρώνεται στο έδαφος, ενώ το στρώμα με το οποίο σκεπάζεται κάποιος λέγεται **στρώσς** από παράφραση της λέξης **στρωσι-στρωσίδι** η **γιοργάν** από την τουρκική λέξη **yorgan**

- Στρώνω** **Στρώνου** προέρχεται από το ρήμα **στρώνω** με αλλαγή της κατάληξης σε **ου** όπως σχεδόν τα περισσότερα ρήματα [στρώνω τραπέζι = στρώνου χοντζιά]
- Στύση[η]** **Ντιουράκουμα** , **ντιουριάτς** = όρθιο ξύλο , που χρησιμοποιείται ως κολώνα υποστήριξης στέγης , λέγεται όμως και **σήκουμα** από το σηκώθηκε δηλαδή **ξύπνησε** , **αφυπνίσθηκε** μου σηκώθηκε είμαι έτοιμος για σεξουαλική επαφή
- Στιφάδο** **Κρομιού φαί** [κυργιάς μη ντά κρομίια = κρέας με κρεμμύδια] φαγητό με κρέας και πολλά κρεμμύδια γεμάτο μπαχαρικά.
- Στύψιμο** **Σούχτημα**, προέρχεται από παράφραση του ρήματος **στίβω** όπως παραπάνω αναφέρεται [στύψε ένα λεμόνι = σούχτα να λίμόν]
- Συγγένεια** **Χουσουμλούχ**, προέρχεται από την τούρκικη λέξη **hisim** = **συγγενής** [με εκείνη την οικογένεια κάναμε συγγένεια = μ'εκεινά χόρουντα μπήκαμ'χουσουμλούχ]
- Συγγενής** **Χουσούμ**, προέρχεται από την τούρκικη λέξη **hisim** = **συγγενής** [ο Απόστολος είναι συγγενής μου = Απόστιλης τσίδει χουσούμι μ']
- Συγγενολόι** **Χουσούμια** προέρχεται από την τούρκικη λέξη **hisim** = **συγγενής** [στους γάμους καλούσαμε όλο το συγγενολόι = σά γάμουϊα κάληναμ'ούλα ντά χουσούμια]
- Συγκεντρώνω**
συγκομίζω **Σωρωύου** , μαζεύω συγκεντρώνω σε ένα ορισμένο σημείο διάφορα ομοειδή η και ανόμοια πράγμα προέρχεται από παράφραση του αρχαίου ρήματος **σωρεύω – συσσωρεύω** εξ αυτού ο άνθρωπος που πραγματοποιεί την συγκέντρωση , που μαζεύει , λέγεται **σωρομπολτσής** , το δε ρήμα λέγεται όμως και **μπιουριουκτίζου** από το τούρκικο ρήμα **birikmek** που έχει την ίδια ακριβώς έννοια
- Συγκέντρωση[ανθρώπων]** **Χιαλασιά**, η μάζωξη των ανθρώπων σε ένα προκαθορισμένο σημείο και η ενασχόληση των σε κουτσομπολιά [κάθε απόγευμα γινόταν συγκέντρωση ανθρώπων στην γειτονιά και κουτσομπολεύαμε = καθ αγρατσι σιάνοιξαμ να χιαλασιά σου μαχαλά τσί γκιαλάτσειβαμ
- Συγκέντρωση[ειδών]** **Σώρουμα**, οι λέξεις συγκομιδή [παρακάτω] συγκέντρωση ειδών και το ρήμα **συγκεντρώνω συγκομίζω** προέρχονται από παράφραση του ρήματος **σωρεύω – συσσωρεύω = σωρώβου = μαζεύω** [η συ γόμιση των σιτηρών = γιελμάτ ντου σώρουμα] συγκεντρώνω τα ζώα = σωρώου ντά πράμαδα κ.λ.π.
- Συγκομιδή** **Σώρουμα** , όπως παραπάνω εξηγείται
- Συγκοπή** **Γοπάρσης καργιά μ'** η παραπάνω λέξη εκφράζεται στο ιδίωμα του Μιστί με πρόταση [δεν υπάρχει] σημαίνει μου ξερίζωσες την καρδιά προφανώς εξ αιτίας κάποιου αναπάντεχου γεγονότος.
- Συγκρίνω** **Γαραλαϊζου**, εξετάζω τις ομοιότητες η τις διαφορές δύο ή περισσότερων πραγμάτων [γιατί συγκρίνει τώρα , αυτόν με εκείνον = γιαί γαραλαϊεις ντιαρά από μ'εκινά] ενώ η πράξη , η σύγκριση λέγεται **γαραλαϊμα**

- Συγνώμη** **Ήμαρτον**, επιφώνημα το οποίο χρησιμοποιείται για την παραδοχή σφάλματος, αμαρτίας και μεταμέλειας για τούτο, προέρχεται από τον αόριστο του ρήματος **αμαρτάνω – ήμαρτον**.
- Συγυρίζω** **Πακλαϊζου = καθαρίζω**, καθαρίζω και τακτοποιώ έναν χώρο, τα ρήματα συγυρίζω καθαρίζω προέρχονται από το τούρκικο ρήμα **paklamak = καθαρίζω** [συγυρίζω το σπίτι = πακλαϊζου ντου σπίτ'] η δε πράξη του ρήματος το **συγύρισμα** δηλαδή λέγεται **πακλαϊμα**
- Συγχωριανός** **Χωργιανός**, προέρχεται από το **χωριανός** [όμως είναι συγχωριανός όμως = ητό τσίδει χωργιανός όμως] αυτός που κατάγεται η ζει στο ίδιο χωριό με άλλους,
- Συζητώ** **Γκιαλατζέβου**, τα ρήματα **ομιλώ και συζητώ** εκφράζονται με το ρήμα **γκιαλατζέβου** το οποίο προέρχεται από το ρήμα **κελεύω = ομιλώ** [τώρα τι είναι αυτά που συζητάς = ντιαρά τι ντοι ατούρα ντα γκιαλαντζέβεις]
- Σύζυγος [η]** **Ναίκα**, προέρχεται από παράφραση της λέξης η **γυναίκα** [η σύζυγός μου δεν είναι εδώ = ναίκα μ'ντέ νοι τσιαού]
- Συκιά** **Σύκας τσιαλούϊ** = δένδρο της συκιάς και σύκα ο καρπός του δένδρου ο οποίος τρώγεται άλλοτε αφού αποξηραινόταν και άλλοτε ωμός
- Συλλαμβάνω** **Πγιάνου**, προέρχεται από παράφραση του ρήματος **πιάνω** [συλλαμβάνω τον εχθρό = πγιάνου ντου ντουσμάνου] το ρήμα χρησιμοποιείται για την αιχμαλωσία κάποιου η κάτι άλλου π.χ. ζώου ή πτηνού, όπως στην σύλληψη τέκνου από μια γυναίκα, δεν έχει την έννοια της σύλληψης ιδέας του επινοώ δηλαδή η αντιλαμβάνομαι.
- Συλλογίζομαι** **Ντιουσιουντίζου**, κάνω συλλογισμούς σκέπτομαι, φέρνω στην μνήμη μου κάτι θυμάμαι, προέρχεται από το τούρκικο ρήμα **dusunmak = σκέπτομαι**
- Συμβουλευομαι και συμβουλεύω** **Ντανουστιζου**, προέρχεται από το τούρκικο ρήμα **danismak = συμβουλευομαι** [θα συμβουλευτώ τον πατέρα μου = να ντανουστισου ντου βαβάμ'] δίνω η και παίρνω συμβουλές από κάποιον προκειμένου να κάνω κάτι σωστό, ενώ η **συμβουλή**, η παροχή όμως γνώμης για κάτι καλύτερο λέγεται **ντανούστιμα**.
- Συμεών** **Συμοχώς κύριο όνομα**
- Συμπέθερος** **Συμερός**, προέρχεται από παράφραση της λέξεως **συμπέθερος** και πιθανόν από την φράση **το άλλο μέρος** [εννοείται όμως η συγγένεια του ζεύγους] ο συμπέθερός σου ποιος είναι = συμερός τις νοι] ενώ η συμπεθέρα λέγεται **συμερά**
- Συμφιλιώνω – ομαι** **Μπαρουστιζου**, αποκαθιστώ την σχέση φιλίας η αρμονικής συνεργασίας μεταξύ δύο η περισσότερων πλευρών, προέρχεται από το τούρκικο ρήμα **barismak = συμφιλίωση** [με τον γείτονα σου να συμφιλιωθείς = μη ντου γογξιού σ να μπαρουστίεις]
- Συμφιλίωση** **Μπαρούστιμα**, προέρχεται από το τούρκικο ρήμα **barismak** [έγινε η συμφιλίωση τους = ντου μπαρούστιμα ντοι γένει]

Συνάθροιση	Μπιουριούκτημα , προέρχεται από την τούρκικη λέξη birikmek = συναθροίζομαι , με την παραπάνω όμως λέξη εννοείται και η έκφραση του μαζεύω κάτι [μπιουρουκτίζου]
Συναντώ	Γαβουστίζου η Γαρτσιουλαϊζου το ρήμα γαβουστίζου προέρχεται από το τούρκικο ρήμα kavusmak συναντώ κάποιον σε προκαθορισμένο όμως μέρος εξ αυτού και γαβούστημα το αντάμωμα η συνάντηση ενώ το ρήμα γαρτσιουλαϊζου προέρχεται από το τούρκικο ρήμα karsilamak = συναντώ [είμαι πρόσωπο με πρόσωπο με κάποιον [θα πάω στο καφενείο να συναντήσω έναν φίλο = να πάου σου τοκάν να γαρτσιουλαϊσουμ μη ντου γιολντάσιμ'] η να πάου σου τοκάν να γαβουστήσου μη ντου γιολντάσιμ]
συνείδηση	Ζάμιρ , [αυτός ο άνδρας συνείδηση δεν έχει = ατά σερνικός ζάμιρ ντέν έχ]
Συνέρχομαι	Αϊχσα , προέρχεται από το τούρκικο ρήμα ayilmek = συνέρχομαι [κυρίως από λιποθυμία] [με ρίξανε λίγο νερό και συνήλθα = έσειραν μη λίου λερό τς'αϊκσα]
Σύννεφο	Σύννεφο και συνήφαδα τα σύννεφα [γέμισε ο ουρανός σύννεφα = μπουλάντσην ντ'ορταλούχ ή γιομώχειν ντ'ορταλούχ συνήφαδα]
Συνήγορος	Νταβατζής , το πρόσωπο που εμφανίζεται ως συνήγορος και προστάτης μίας κοινωνικής ομάδας , όμως συστήματος, προέρχεται από την τούρκικη λέξη davacı = προστάτης συνήγορος εξ αυτού και η σημερινή έννοια του νταβατζή του προστάτη των γυναικών [ελευθέρων ηθών]
Συνήθεια	Ετέτ , προέρχεται από την τούρκικη λέξη edet = συνήθεια – έθιμο [τι συνήθεια είναι αυτή = ητο τι ετέτ νοι]
Συνηθίζω συννυφάδα	Αλουστίζου , [συνηθίζεις να μιλάς = αλουστίεις να γκιαλαντζέυεις] Συννύφσα , προέρχεται από παράφραση όμως λέξεως συννύμφισσα [με την συννυφάδα μου μαλώναμε κάθε ημέρα = μητ' συννύφσαμ' ντοϊστιζαμ'καθη μέρα] η κάθε μία από τις γυναίκες που οι άνδρες των είναι αδέλφια
συνοικία	Μαχαλός από το τούρκικο maxala = συνοικία [κάθομαι στην πάνω συνοικία = κάχουμοι στ'απανού ντου μαχαλά]
Σύνορο	Τορμόν , λέγεται όμως και σουνούρ από παράφραση της λέξεως σύνορο [καταπάτησες το σύνορο = πάτσης ντου τορμόν η πάτσης ντου σουνούρ] η πραγματική η νοητή γραμμή που χωρίζει δύο τόπους.
Σύρμα	Τέλ , προέρχεται από την λέξη τέλι = σύρμα ψιλό ειδικό για μουσικά όργανα , λεπτό μεταλλικό σύρμα , η και λεπτό σύρμα χρυσό , επίχρυσο ή ασημένιο
συρτάρι	Συρτάρ , η τσιακμιαντζα , [αυτό που ψάχνεις είναι στο συρτάρι = ατό ντ'αραίζεις τσίδει σου συρτάρ η ατό ντ'αραίζεις τσίδει σ'τσιάκμιαντζα απές] χρησιμοποιείται και η λέξη μπεζαχτάς για τα συρτάρια των πάγκων και προέρχεται από την τούρκικη λέξη bezahta

Σύρω	Ταβρώ , προέρχεται από παράφραση του ρήματος τραβώ [τα βόδια σέρνανε το κάρο = ντά βόϊα τάβραναν ντ'άραμπά]
Σφαγμένο	Σαγμένου , προέρχεται από παράφραση της λέξεως σφαγμένο [το αρνί είναι σφαγμένο = ντ'αρνί τσίδει σαγμένου]
Σφάζω	Σάγου , προέρχεται από παράφραση του ρήματος σφάζω [σφάζαμε πολλά αρνιά το Πάσχα = σάγηξαμ'ένα γαζά αρνιά ντού Πάσκα]
σφαλιάρα	Σιαπλαχιά , [θα ρου ρίξω μια σφαλιάρα = ταβρώ συ να σιαπλαχιά] χτύπημα με την ανοιχτή παλάμη.
Σφάξιμο	Σάξιμου , προέρχεται από παραλλαγή της λέξης σφάξιμο [του αρνιού το σφάξιμο γίνεται το Πάσχα = αρνιού ντου σάξιμου νοίскиδει ντου Πάσκα]
Σφίγγω	Σουχτω , προέρχεται από το τούρκικο ρήμα sikmak = σφίγγω [σφίξε το σχοινί καλά να μη λυθεί και πέσουν τα δεμάτια = σουχτα ντου ράμα καλά μη λυχεί τσι πέσνει ντά ντεμάτια] και σφιγμένος = σουχτιμένου
σφραγίδα	Μιουχιούρ , είδος σημερινής σφραγίδας βούλα κατά κάποιον τρόπο [σφραγίδα έχει το έγγραφο = μιουχιούρ έχ ντου φερμάν]
Σφυρί	Τσιακούτς , όπως εκφράζεται και στην ποντιακή διάλεκτο [με χτύπησε με το σφυρί = φαΐσειν μοι μη ντου τσιακούτς] ενώ το ρήμα σφυροκοπώ λέγεται τσιακουτλαϊζου = χτυπώ συνέχεια με το σφυρί σε ορισμένο σημείο
Σχοινί	Ράμμα [δέναμε με το σχοινί = ντίξαμ μη ντου ράμα] προέρχεται από την αρχαία λέξη ράμμα – ράπτω το νήμα για ράψιμο εδώ υπονοεί το σχοινί την τριχιά
Σχοινί	Ράμα , [φέρε το σχοινί να δέσουμε το ζώο = φέρ ντου ράμα να ντίσουμ'ντου πράμα]
Σχολείο	Σκόλεια , προέρχεται από παράφραση της λέξεως σχολείο [αύριο δεν θα πάω σχολείο γιατί είμαι άρρωστος = έρκεντα σκόλεια ντέ να πάου ,γιαϊ τσίμει αστενάρ]
σώβρακο	Βρατσιί , προέρχεται από παράφραση της λέξης βρακί [σώβρακο δεν φοράει = βρατσιί ντέ φορών]
Σώμα	Γκιοβντά , προέρχεται από την τούρκικη λέξη govde = σώμα [τι σώμα είναι αυτό = ητο τι γκιοβντά νοί] η ζωντανή κατασκευή του οργανισμού το σύνολο των μερών του σώματος.
Σωματώδης	Γκιοβνταλού , προέρχεται από την τούρκικη λέξη gundeli = σωματώδης [Οι Μιστιώτες ήταν σωματώδεις = μισιώτ'τσιόδαν γκιοβνταλούϊα]
Σωρός	Γιγούν , προέρχεται από παράφραση της τούρκικης λέξης yigin = σωρός το σύνολο των πραγμάτων που έχουν μαζευτεί σε ένα σημείο και είναι άτακτα τοποθετημένα το ένα πάνω στο άλλο.
Σωστό/α	Ορτό , προέρχεται από την παράφραση της λέξεως ορθό [σωστά ομίλησες = ορτά γκιαλαΐψεις]

Τ

Ταβάνι	Ταβάν ,η εσωτερική επιφάνεια όμως στέγης όμως δωματίου , σπιτιού, κτηρίου γενικά, προέρχεται από την τούρκικη λέξη tavan
Ταγάρι	Ντορβάς ,μικρό σακίδιο που κρέμεται στον ώμο του ανθρώπου η στον λαιμό του ζώου εμπεριέχει τροφή ,συνήθως δερμάτινο ή πάνινο ,προέρχεται από την τούρκικη λέξη torba
Ταΐζω	Ταΐζου , προέρχεται από παράφραση του ρήματος ταΐζω [ταΐζω το μωρό = ταΐζου ντου φσιάχ]
ταιριάζω	Ταιριάζου , προέρχεται από παράφραση του ρήματος ταιριάζω λέγεται όμως και με την λέξη γιακουστίζου [ταΐριαξε το ρούχο που φοράς επάνω σου = γιακουΐσειν φορτσιά ντου φόρουεις απάνους σ']
ταμπούρλο	Νταβούλ , προέρχεται από παράφραση της λέξης τασούλι – ταμπούρλο χτυπάει το ταμπούρλο = κρούει ντου νταβούλ] προέρχεται από την τούρκικη λέξη davul
Τανάλια	Κιαλπιατί , όπως και στην ποντιακή διάλεκτο κελπετή , εργαλείο για να βγάζει κάποιος τα καρφιά η να κόβει σύρμα.
Ταραμάς	Ταραμάς φαγητό που παρασκευάζεται από τα αυγά των ψαριών[κυπρίνου] τρώγεται συνήθως την περίοδο όμως νηστείας το αυγοτάραχο, προέρχεται από την τούρκικη λέξη trauma
Ταύρος βόδι	Ταυρί προέρχεται από παράφραση όμως παραπάνω λέξεως [ζεύ με τα βόδια για να οργώσουμε = ζέιξαμ'ντά ταυριά να λάσουμε'] το αρσενικό βόδι που δεν έχει ευνουχισθεί. Με την ίδια λέξη νοείται και ο άνθρωπος που έχει δυνατό σώμα
Ταυτόχρονα	Μπάρμπαρια προέρχεται από το τούρκικο επίρρημα beraber = ταυτόχρονα [ταυτόχρονα σηκώθηκαν =μπάρμπαρια σηκώχαν] την ίδια στιγμή ,το ίδιο χρονικό διάστημα
Ταφή	Μούχουμα , προέρχεται από παράφραση της φράσης χώνω κάτι μέσα στο χώμα η σκεπάζω με χώμα
Τάφος	Μορμόρ , προέρχεται από παράφραση της λέξεως μνημόριο = τάφος [ο τάφος του είναι στην άκρη του νεκροταφείου = ντου μορμόριτ' τσίδει σ'μορμοριού ντου λόμα]
Ταφτάς	Ταφτά ,ύφασμα μεταξωτό πυκνό υφασμένο ,κάθε ρούχο που είναι κατασκευασμένο από το παραπάνω ύφασμα. προέρχεται από την τούρκικη λέξη tafta
Ταχίνι	Ταχίν , πολτός από αλεσμένους σπόρους σουσαμιού , προέρχεται από την τούρκικη λέξη tahin
Τείχος	Ντουβάρ , κατασκεύασμα από δομικά υλικά πέτρες, τούβλα ,τα οποία τοποθετούνται σε κατακόρυφη θέση και συνδέονται μεταξύ

των με λάσπη η τσιμέντο ,με την ίδια λέξη γίνεται ταύτιση του τείχους [το οχυρωματικό τείχος για την προστασία μιας πόλης, τα τείχη όπως της Θεσσαλονίκης] αλλά και του **τοιχους** που είναι το εσωτερικό η εξωτερικό περίβλημα ενός κτίσματος. Προέρχεται δε από την τούρκικη λέξη **duvar** βλέπε λέξη τοίχος

Τέκνο

Παιϊ ,αβλάτ, Φσιάχ ,προέρχεται από παράφραση της αρχαίας λέξεως **παίς=παιδί** [μη τον χτυπάς,είναι παιδί ακόμη= μέν ντου κρους,ακούμ παιϊ νοι]'λέγεται όμως και **αβλάτ** προερχόμενο από την τούρκικη λέξη **evlat=παιδί** [πόσα παιδιά όμως= πόσα αβλάτια έεις] λέγεται όμως και **φσιάχ** από το τούρκικο **usak = μικρό παιδί** όμως και στην λέξη παιδί δίδεται η εξήγηση

Τεκνοποιώ

Σιάνου παιτιά, αβλάτια, φσιάχα , εκφράζεται με πρόταση κάμνω παιδιά, λόγω μη ύπαρξης της συγκεκριμένης λέξης.

Τελείωμα

Πλέρουμα , προέρχεται από παράφραση του ρήματος **πληρούμαι =τελειώνω** [το λάδι έφτασε στον τελειωμό του= ντου λάϊ σύφταση σου πλέρουμα τ'] λέγεται όμως και **μπιτίρντιμα** προερχόμενο από το παραπάνω τούρκικο ρήμα [βρίσκομαι στο τέλος μιας δουλειάς= σ'οργουϊού ντου μπιτίρντιμα τσίμει]

Τελειώνω

Τελειώνου, πλερούμοι, προέρχεται από παράφραση του ρήματος **πληρούμαι = τελειώνω** [το νερό τελείωσε= ντου λερό πλερώχοι] λέγεται όμως και με την λέξη **μπιτίρσα** η οποία προέρχεται από το τούρκικο ρήμα **bitirmek = τελειώνω** [την δουλειά την τελείωσα= ντ'οργου μπιτίρσα ντου]

Τεμπέλης

Οκουιάρ, προέρχεται από το **οκνηρός** κατόπιν παράφρασης της λέξεως [πολύ τεμπέλης είναι αυτός = πολύ οκουιάρ τσίδει από] λέγεται όμως και **τιαμπάλ** από την λέξη τεμπέλης η οποία όμως προέρχεται από το τούρκικο **tembel** εξ αυτού και ο τεμπελχανάς ο υπερβολικά τεμπέλης όπως και η λέξη **τεμπελχανιό** το μέρος που συχνάζουν οι τεμπέληδες

Τέμπλο

Τέμπλο το ξύλινο χώρισμα του ιερού από τον κυρίως ναό όπου τοποθετούνται εικόνες των Αγίων

Τενεκές

Τιανικιά , οτιδήποτε έχει κατασκευασθεί από λεπτό φύλο λευκοσιδήρου ,δοχείο από λευκοσίδηρο ,ο δε κατασκευαστής λέγεται τιανικιατζής προέρχεται από την τούρκικη λέξη **teneke** και **tenekeci**

Τέντζερης

Τιάντσιαρα η χάλκινη χύτρα όπου έψηναν τα φαγητά ,μαγειρικό σκεύος της κουζίνας προέρχεται από την τούρκικη λέξη **tencere**

Τερλίκι

Τιαρλίχ, ειδική μάλλινη κοντή κάλτσα που αντικαθιστά το παπούτσι μέσα στο σπίτι , προέρχεται από την τούρκικη λέξη **terlik**

Τέσσερα

Τέσρα, προέρχεται από παράφραση της λέξεως **τέσσερα** [τέσσερα παιδιά έχω = τέσρα φσιάχα έχου] συνήθως χρησιμοποιείται στην

αρίθμηση και η τούρκικη ονομασία των αριθμών ,ο δε αριθμός τέσσερα έχει την ονομασία **ντιόρτ** από τον τούρκικο **dort** εξ αυτού βέβαια και τα ντιόρτια ή ντόρτια στην ζαριά.

Τερτίπι

Τιαρτίπ, ο πονηρός χειρισμός μίας υπόθεσης ,το παραπλανητικό τέχνασμα κάποιου για να αποφύγει κάτι , το κόλπο ,τα καμώματα τα νάζια ,προέρχεται από την τούρκικη λέξη **trip**

Τετάρτη

Τετράϊ προέρχεται από παράφραση της λέξης **Τετάρτη** [αυτή την Τετάρτη θα πάμε στον γείτονα = ητο Τετράϊ να πάμ σου γονξιού]

Τετράδιο σημειωμάτων

Τιαφτάρ, [τεφτέρι] τετράδιο όπου κρατάει κάποιος σημειώσεις ,συνήθως τα χρέη των 'δανειζομένων

Τέχνη

Ζαναάτ, προέρχεται από την τούρκικη λέξη **zenaet** = **τέχνη**[μάθε μια τέχνη να βγάλεις το ψωμί σου = μάχει να ζαναάτ να βγάλεις ντου ψωμί σ']

Τζάκι

Οτζάχ, εσωτερικός κτιστός χώρος με μεγάλο άνοιγμα για την τοποθέτηση ξύλων για καύση ,έχει μεγάλη καπνοδόχο να φεύγει ο καπνός , προέρχεται από την τούρκικη λέξη **ocak**

Τηγάνι

Τηγάν, πλατύ , ρηχό, στρόγγυλο , μαγειρικό σκεύος με μακριά λαβή ,για ψήσιμο φαγητών τα λεγόμενα τηγανητά [αυγά, κρέας κ.λ.π.] προέρχεται από παράφραση της λέξης **τηγάνι** το δε ρήμα **τηγανίζω** εκφράζεται ως **τηγανίζου**

Τι [ερωτ. αντωνυμία]

Τι [τι κάνεις = τι σιάνεις]

Τινάζω

Τινιάζου, από το ρήμα **τινάζω** μετά από παράφραση του [τινάζω τα ρούχα = τινιάζου ντά φορτσιεμ] κουνώ κάτι με δύναμη προκειμένου να πέσουν αυτά πού έχει πάνω του.

Τοίχος

Ντουβάρ ,τα εξωτερικά και εσωτερικά τοιχώματα ενός κτίσματος μεταγενέστερα υπονοείται και ο αγράμματος προέρχεται από την τούρκικη λέξη **duvar**

Τοκετός

Γέννα ,η **γούλτουμα**, προέρχεται από την λέξη **γέννηση**, και το ρήμα **γλυτώνω – ελευθερώνομαι** [πάνω στον τοκετό πέθανε = σ'γέννα απάν χάϊ η σου γούλτουμα απάν χάϊ]

Τομάρι

Τομάρ, το δέρμα , το πετσί του ζώου , ειρωνικά εκφράζει το ανθρώπινο σώμα ο εαυτός μου ,προέρχεται από την αρχαία λέξη **τομάριον**

Τοποθετώ

Χέκου, προέρχεται από παράφραση του ρήματος **θέκνω = θέτω τοποθετώ** [τοποθετώ τα ρούχα μου στο μπαούλο = χέκου ντα φορτσιέμ'σου σαντούχ] στην περίπτωση όμως που τοποθετούσαν παγίδες για να πιάσουν ζωντανά πουλιά χρησιμοποιείτο η λέξη **γουρντώ** από το τούρκικο ρήμα **kurmak** [τοποθετώ παγίδες = γουρντώ ντουζάχια]

Τόπος

Τόπους ,η τοποθεσία ,το μέρος ,ή περιοχή ,η θέση στην οποία βρίσκεται ένα αντικείμενο,

Τόσο	Επίρρημα που εκφράζει το μέγεθος σουν ατά π.χ τόσο μεγάλο ήταν αυτό = σουν ατά μέγα δουν ατό
Τότε	Επίρρημα που δηλώνει μια συγκεκριμένη στιγμή, τσιόδδει πιθανόν να προέρχεται από το αρχαίο τόδε – τίδε [π.χ. τότε ζούσαμε άσχημα = τσιόδδει ζήηξαμ πίσια]
τουαλέτα	Χεσιώνα , προέρχεται από το ρήμα χέζω , εδώ εννοείται ο τόπος όπου ενεργείται ο καθένας [η τουαλέτα σας πού είναι = χεσιώνα σας πού νοι]
Τούβλο[πλίθινο]	Κιαρπέτς , προέρχεται από το τούρκικο kerpis = ωμή πλίνθος [με πλιθιά κτίζαμε τα σπίτια μας = μη ήτα κιαρπέτσια χτίνηξαμ ντά σπίτια μας] ζυμώνανε την λάσπη με το πόδια αφού πρώτα την ανακατεύανε με άχυρα και στην συνέχεια την τοποθετούσαν σε ειδικά καλούπια για να παραχθούν τα πλιθιά
Τουλάχιστον	Μπάριμ , για κάτι που θα μπορούσε να πει η να κάνει κάποιος προέρχεται από το τούρκικο barim = τουλάχιστον [τουλάχιστον βγές έξω = μπάριμ ξέβα όξου]
Τουρλού	Τουρλού φαγητό με ανακατεμένα λαχανικά, τουρλού – τουρλού έκφραση που δηλώνει τα διαφορετικά είδη, τα ανακατεμένα, προέρχεται από την τούρκικη λέξη turlu
Τουρσί	Τουρσί λαχανικά που συντηρούνται σε ξύδι ή αλμύρα [πιπεριές και λάχανο συνήθως] τα βάζανε μέσα σε μεγάλα πήλινα δοχεία, τα λεγόμενα τσουτσιαί και τα διατηρούσαν σε δροσερό μέρος στα κιαλιάρια, προέρχεται από την τούρκικη λέξη tursu
Τράβηγμα	Τάβρημα , προέρχεται από παράφραση της λέξεως τράβηγμα = τα δικά μου τ' άλογα είχαν γερό τράβηγμα = τ'ομόν ντ'αλούγαδα έειξαν ασγούν τάβρημα] στην περίπτωση της ελκτικής δύναμης
Τραβώ	Ταβρώ , ασκώ δύναμη έλξης σε κάτι [τραβούσαμε το κάρο με τα χέρια = τάβρηναμ'ντ'αραμπά μη ντά χέρια] πολλές φορές όμως φράσεις με το ρήμα τραβώ εκφράζουν και ομοιότητα π.χ. έμοιασε σαν τον πατέρα σου = αν ντου βαβάς τάφσης – Π.Χ υποφέρω [εξ αιτίας σου πολλά υπέφερα = απ'έσέ τσιμόνου πολλά ταύσα] έχει δε όλες τις έννοιες που έχει και το ρήμα τραβώ στις καθημερινές φράσεις
Τραγούδι	Τραγοϊ , προέρχεται από παράφραση της λέξεως τραγούδι λέγαμε το τραγούδι την νύφης = λέειξαμ'νύφιότης ντου τραγώϊ]
Τραγουδώ	Τραγοϊζου , προέρχεται από παράφραση του ρήματος τραγουδώ [τραγουδούσαμε το τραγούδι του Αγίου Βασιλείου = τραγώϊζαμ ντ'Αη Βασιλείου ντου τραγώϊ]
Τραπέζι χαμηλό	Χοντσιαί , στρόγγυλο η τετράγωνο, ξύλινο τραπέζι με κοντά πόδια προέρχεται από την τούρκικη λέξη honca = χαμηλό τραπέζι [στρώναμε το τραπέζι για να φάμε = στρώνηξαμ 'ντου χοντσιαί να φάμ']

τραπεζίτης	Μαστήρα , προέρχεται από παράφραση της αρχαίας λέξεως μασητήρας [πονάει ο τραπεζίτης μου = σουλαϊζ μαστήρα μ']
Τραυλίζω	Τατλαιίζου , πάσχω από τραυλισμό, είμαι βραδύγλωσσος δυσκολεύομαι στην ομιλία μου, ο δε τραυλισμός λέγεται τατλαϊμα και ο τραυλός λέγεται τατ προφανώς οι λέξεις προέρχονται από την δυσκολία του τραυλού να εκφωνήσει τα γράμματα ρ και λ
Τραύμα	Γιαρά , προέρχεται από το τούρκικο yara = πληγή τραύμα [έχω τραύμα στο πόδι μου = έχου γιαρά σου πτιάριμ]
Τραυματίζομαι	Γιαραλαντίζου , ομοίως προέρχεται από την παραπάνω τούρκικη λέξη [τραυματίστηκα όταν έπεσα = γιαραλάντσια τουν έπεισα]
Τραχανάς	Τραχανό , ζυμαρικό που αποτελείται από χοντραλεσμένο σιτάρι και τρώγεται αφού πρώτα βράση μέσα σε γάλα και αποξηρανθεί φυλάγεται σε δροσερό μέρος
Τρέλα	Τσιανοσύν , [ήταν τρέλα αυτό που έκανες = τσιόδουν τσιανοσύν ατό πού μπήκεις]
Τρελαίνω	Τσιανίζου , [θα σε τρελάνω = να σύ τσιανίσου]
Τρελός	Τσιανό , οι παραπάνω τρεις λέξεις εκφράζονται ανάλογα με την λέξη τσιανό τσιανοσύν τσιανίζου [Αυτός είναι τρελός = Ατό τσίδει τσιανό]
Τρέμω	Τρομάζου , προέρχεται από παράφραση της ελληνικής λέξης τρομάζω και έχει την έννοια του τρέμω [τρέμω από τον φόβο μου = τρομαζου απ του φόβου μ'] εάν όμως εννοούμε πράγματι την λέξη τρομάζω τότε λέγεται οϊουκτίζου προερχόμενο από το τούρκικο ρήμα urkmek = τρομάζω τα ζώα [μη τρομάζεις τα ζώα = μέν οϊουκτίζεις ντά πράμαδα]
Τρέχω	Τρέχου , από το ρήμα τρέχω , κινούμαι προς τα εμπρός με μεγάλη ταχύτητα. [τρέχα και έλα κοντά μου = τρέξει τσ' έλα κοντά μ'] όταν όμως λέμε τρέχω με το άλογο, λέμε [φτερνώ μητ'ντ'άλουγου]
Τρίβω	Τρίβου , κινώ ένα αντικείμενο πάνω σε άλλο, κινώ τα χέρια μου πάνω σε κάποιο σημείο του σώματος, καθαρίζω δια της τριβής διάφορα σκεύη προέρχεται από το ρήμα τρίβω
Τρίφτης	Λειαντά , εργαλείο της κουζίνας στο οποίο τρίβουν τα λαχανικά ώστε να είναι ψιλοκομμένα, προέρχεται από το αρχαίο ρήμα λειάνω τρίβω κάτι ώστε η επιφάνεια του να γίνει λεία
Τρικυμία	Φουρτούνα οι λέξεις τρικυμία και φουρτούνα εκφράζονται με την λέξη φουρτούνα [η θάλασσα έχει μεγάλη τρικυμία = ντου ντιακίζ έχ μέγα φουρτούνα]
Τριφύλλι	Γιοντζά , φυτό με σύνθετα φυλλαράκια και άνθη κόκκινα η μοβ, χρησιμοποιείται ως τροφή των ζώων είτε αποξηραμένη είτε ως είναι, προέρχεται από την τούρκικη λέξη yopca = τριφύλλι [το τριφύλλι βράχηκε = ντου γιοντζά συλώχει]

Τρίχα κεφαλής	Γούλ , [στο κεφάλι του δεν είχε τρίχα = σου τσιουφάλι τ' γούλ ντέν εχ]
Τρίχα σώματος [χνούδι]	Τουϊ , προέρχεται από την τούρκικη λέξη tuj = τρίχα [έχει πολύ τρίχα στο σώμα του = έχ να γαζά ντουϊ σου τιάνιτ']
Τριχωτός	Τουιάρ , προέρχεται από την αυτή λέξη όπως παραπάνω [είναι τριχωτός = τσίδει τουιάρ]
Τρούλος	Τσιατμά , ο ημισφαιρικός θόλος, το κεντρικό τμήμα του ναού [η Εκκλησιά μας έχει επτά τρούλους = ν'Εκκλησιά μας έχ οφτά τσιατμάια]
Τροφή ανθρώπων	Φαϊ , προέρχεται από την λέξη φαγητό – φαγί [τι φαγητό έχουμε σήμερα = τι φαϊ έχουμ'σήμερα]
Τροφή[ζώων]	Ταί , προέρχεται από την λέξη ταγή = φαγητό ζώων [ρίξε ταγή στα ζώα = σιέρει ταϊ σά πράμαδα]
Τροχίζω	Ακονίζου , λέγεται ακονίζου από το ρήμα ακονίζω – ακόνη διότι δεν υπήρχε τροχός, ώστε να τροχίσουν τα κοπτικά τους εργαλεία παρά μόνον ακόνη
Τροχός	Τρόχι , το κάθε ένα από τα όργανα, που έχει κυκλικό σχήμα και περιστρέφεται γύρω από άξονα, και επιτρέπει την κίνηση του οχήματος [άμαξα] προέρχεται από την λέξη τροχός , η ρόδα
Τρύγος	Τρύγος , [αύριο ξεκινάμε τον τρύγο = σάμπαχτα να μπασλαίσουμ'ντου τρύγο] η γεωργική εργασία, το μάζεμα των σταφυλιών το δε ρήμα τρυγώ λέγεται τρυγίζου
Τρύπα	Τυρπί , κάθε άνοιγμα σε μια επιφάνεια [τοίχου, ρούχου] η υπόγεια φωλιά ζώων [λαγού κ.λ.π.] το πολύ μικρό μαγαζί [στενός χώρος] ο κώλος, προέρχεται από παράφραση της λέξεως τρύπα με μεταφορά του γράμματος ρ [βάλε το χέρι σου στην τρύπα = χέκει ντου χέρι σ' σου τυρπί]
Τρύπημα	Τύρπημα , επίσης προέρχεται από την λέξη τρύπημα με μεταφορά του γράμματος ρ [το τρύπημα των αυτιών γίνεται με βελόνα = αυτιού ντου τύρπημα νιοίδει μη ντου βολόν]
Τρυπώ	Τυρπώ , ομοίως προέρχεται από το ρήμα τρυπώ με μεταφορά του γράμματος ρ [τρυπώ τα αυτιά μου = τυρπώ ντ'αυτιά μ']
Τρυφερό	Τιβερό , προέρχεται από παράφραση της λέξης τρυφερό με αλλοίωση του γράμματος φ σε β και κατάργηση του ρ [τρυφερό δέρμα έχεις = τιβερό ντέρμα έεις] οτιδήποτε έχει απαλή αφή
Τρώγω	Τρώου , προέρχεται από παράφραση του ρήματος τρώγω [τώρα τρώγω = ντιαρά τρώου] [π.χ. το να τρως τέτοια ώρα τι δουλειά είναι = ντου φάημα σ'ητο ντου σαάτ τι όργου νοι] συνηθίζεται η χρήση του αορίστου έφαγα θα φάου να φάου
Τσαγιέρα	Τσιαϊντανούχ , το σκεύος της κουζίνας που χρησιμοποιείται για την παρασκευή του ροφήματος τσάι

Τσακάλι	Τσακάλ η τσακάλους και τσακάλια στον πληθυντικό ,σαρκοφάγο θηλαστικό ζώο που μοιάζει με τον λύκο κυνηγά συνήθως την νύχτα, ο άνθρωπος που μπορεί και τα καταφέρνει σε δύσκολες στιγμές προέρχεται από την τούρκικη λέξη cakal
Τσακίζω	Τσακώνου ,κάνω κάτι σε μικρότερα τεμάχια, τεμαχίζω πιθανόν να προέρχεται από το τσακίον [μαχαίρι που διπλώνει στα δύο] εξ αυτού και η τσάκα η δίπλα του παντελονιού που σχηματίζεται κατά το σιδέρωμα
Τσακίρ κέφι	Τσιακίρ κέφ ,το μεγάλο κέφι, κατάσταση ελαφριάς μέθης προέρχεται από την τούρκικη λέξη cekir =μεθύσι
Τσαπίζω	Τσαπίζου , προέρχεται από παράφραση του ρήματος τσαπίζω [τσαπίζω τον κήπο μου = τσαπίζουν ντου μπαχτσιά μ']
Τσαπράζι	Τσαπράχ τα χρυσά η αργυρά κοσμήματα που φορούσαν οι άνδρες σταυρωτά στο στήθος πάντα με την παραδοσιακή φορεσιά, την καλή φορεσιά προέρχεται από την τούρκικη λέξη tsapraz
Τσαρδάκι	Τσιαρντάχ , πρόχειρα κατασκευασμένο καταλυμα ,για να προστατεύετε από την κάψα του ήλιου κάποιος ,η παράγκα , η και το φτωχικό σπίτι κάποιου προέρχεται από την τούρκικη λέξη cardak
Τσαχπίνης	Σαχχούν , αυτός που με διάφορες κινήσεις και νάζια προσπαθεί να προκαλέσει το ενδιαφέρον των γυναικών ,η λέξη προέρχεται από την τούρκικη carhin = ο γυναικός
Τσεβρές	Τσιάβρα , το άσπρο λινό κάλυμμα της κεφαλής που φοράνε οι γυναίκες κατά τους θερινούς μήνες ,το δε μαντίλι που καθημερινά φοράνε ονομάζεται τσεμπέρι από την τούρκικη λέξη ceber το δε ύφασμα που χρησιμοποιείται για την κάλυψη διαφόρων επίπλων αφού πρώτα κεντηθεί λέγεται κανονικά τσεβρές προέρχεται από την τούρκικη λέξη cevre
Τσεκούρι	Παλτά γεωργικό εργαλείο με λεπίδα κοφτερή για το κόψιμο των ξύλων ,προέρχεται από την τούρκικη λέξη balta
Τσέπη	Πάπουλα ,το πρόσθετο κομμάτι υφάσματος που είναι ραμμένο πάνω στο ρούχο άλλοτε στην εσωτερική του πλευρά και άλλοτε στην εξωτερική
Τσεπώνω	Χέκου σ πάπουλα μ = βάζω στην τσέπη μου το ρήμα τσεπώνω εκφράζεται με πρόταση
Τσιγάρο	Τζίγαρο προέρχεται από παράφραση της λέξεως τσιγάρο η ίσως και της τούρκικης λέξης cigara = τσιγάρο [όταν δεν είχαμε καπνό κάναμε τσιγάρα με ξερά φύλλα = τουν ντέν έειξαμ τιουτιούν σιάνοιξαμ'τζίγαρο μη ντά ξεράν ντα φύλλα]
Τσιγκέλι	Τσιαγκιάλ , σιδερένιο άγκιστρο το οποίο χρησιμοποιείτο ως εργαλείο ανελκύσεως διαφόρων αντικειμένων που έπεφταν σε πηγάδι ή στέρνα ,ο γάντζος προέρχεται από την τούρκικη λέξη cengel

Τσίκνα	Τσίκνα [κάπνα] από την αρχαία λέξη τσίκνα = κάπνα- καπνιά η οσμή του ψημένου κρέατος
Τσίπα	Τσίπα πέραν της παραπάνω έννοιας της τσίπας πού είναι ταυτόσημη χρησιμοποιείται η λέξη και σε είδος φαγητού τσίπα που γίνεται από τον αφρό του γάλακτος και ομοιάζει με τις σημερινές κρέπες ενώ παράλληλα χρησιμοποιείται και στον χαρακτήρα του ανθρώπου λέγοντας την έκφραση [εσύ τσίπα δεν έχεις = ισύ τσίπα απάνους'ντέν έεις]
Τσίπουρο	Γιρακού , οι λέξεις ούζο και τσίπουρο εκφράζονται με την λέξη γυρακού από το τούρκικο yirakou = ούζο
Τσιφτετέλι	Τσιφτάνταλι , ανατολίτικος χορός ατομικός η αντικριστός, με ρυθμικό λίκνισμα του σώματος προέρχεται από την τούρκικη λέξη cifte teli
Τσογλάνι	Τσογλάν , ο άνθρωπος, ο νέος με την κακή συμπεριφορά, ο αλτς προέρχεται από την τούρκικη λέξη coglan
Τσοπάνος	Πιστικός η τσομπάνους , από παράφραση της λέξεως τσοπάνος [βγάσαμε έναν τσοπάνο για όλο το κοπάδι του χωριού = βγάληξα ένα τσομπάνου -πιστικό για ούλου χωργιού ναέλ]
Τσουβάλι	Τσουβάλ , σάκος από ύφασμα η κανάβι όπου μέσα τοποθετούνται διάφορα πράγματα, προέρχεται από παράφραση της λέξης τσουβάλι με παράληψη του τελευταίου γράμματος ι η οποία προέρχεται από την τούρκικη λέξη cunval η δε ενέργεια του σακιάσματος λέγεται τσουβάλιασμα
Τσουγκράνα	Ντουρμούχ , γεωργικό εργαλείο με σιδερένια δόντια στην άκρη, το οποίο χρησιμοποιείται για τον καθαρισμό του χώματος από χόρτα ή πέτρες,
Τσουγκρίζω	Τσιγκρίζου , συγκρούω ελαφρά μεταξύ τους δύο αντικείμενα με τη συνοδεία ευχής προέρχεται από την αρχαία λέξη συγκρίζω με τροπή του αρχικού σ σε τσ .
Τσούλι	Τσούλ , κομμάτι υφάσματος από φθαρμένο ρούχο, προέρχεται από την τούρκικη λέξη cul το κουρέλι εξ αυτού και το πλεκτό, υφαντό χαλί κουρελού Τσουρέκι Τσουρέκ , γλυκό αρτοσκεύασμα υπό τύπου κουλουριού, παρασκευάζεται από αλεύρι, γάλα, αυγά ζάχαρη κ.λ.π. μπαχαρικά και συνήθως καταναλώνεται τις ημέρες του Πάσχα προέρχεται από την τούρκικη λέξη corek
Τσόφλι	Σέφλο , το κέλυφος του αυγού, το κέλυφος η φλούδα, το περίβλημα ενός καρπού προέρχεται από την λέξη τσέφλιν στα αραβικά djefl
Τυλίγω	τυλίζου , προέρχεται από παράφραση του ρήματος τυλίγω [τυλίγω το κουβάρι = τυλίζου ντου κουβάρ]
Τυρί	Τυρί γαλακτοκομικό προϊόν που παράγεται από την επεξεργασία του γάλακτος

Τυρόπιτα	Τυριού πίτα η πίτα που γίνεται με συστατικά τα λεπτά φύλλα της ζύμης και στρώση τυριού
Τυφλός	Γκιόρ , αυτός που δεν βλέπει, αυτός που έχει χάσει την αίσθηση της όρασης, προέρχεται από το τούρκικο gior = τυφλός
Τυχερός	Χουσματλού η ντιατσιαλού , προέρχεται από την τούρκικη λέξη kismetli = τυχερός [τυχερός άνθρωπος είναι = χουσματλού ιντσιάνους νοι] η και ντιατσιαλού = τυχερός
Τύχη	χουσματ η ντιατσιαάλ , προέρχεται από την τούρκικη λέξη kismet = τύχη πεπρωμένο [σ' αυτόν τον κόσμο η τύχη σου να δουλεύει = σ'ητό ντου ντουινιά ντου χουσματίς να χιωρεί λέγεται όμως και ντιατσάλ = τύχη
Τώρα – τωρινός χρονικό επίρρημα	Ντιαρά-ντιαρανού , [τώρα δουλεύω = νταρά χιωρώ όργου] αυτή δεν είναι τωρινή δουλειά = ητό ντένει νταρανού όργου]

Υ

- Υβρίζω** **Βρίζου**, προέρχεται από παράφραση του ρήματος **υβρίζω** με αλλοίωση του πρώτου γράμματος υ [υβρίζω την οικογένεια σου = βρίζου χόρουντα σ']
- Υγιής** **Γερός** η **λιάρó**, γερός με την έννοια του **γερού** – **δυνατού** – **υγιή** και **λιάρó** προερχόμενο από το **ιλαρός** = υγιείς – δυνατός, αυτός που διακρίνεται από χαρά και ευθυμία
- Υγιαίνω** **Λιαρώνου**, προέρχεται από το ρήμα **ιλαρώνω**, που σημαίνει διακατέχομαι από χαρά και ευθυμία, παράφραση του αρχαίου ρήματος **ιλαρώνω** σε **λιαρώνου** [έως ότου σε κάνω καλά ξόδεψα όλη μου την περιουσία = ους να συ λιαρώσου χάρτσιψα όλου μ ντου μάλ]
- Υγραίνω** **Συλώνου**, προέρχεται από παράφραση του ρήματος **χυλώνω** = **στάζω υδρώτα ή βρέχω** κάτι με μορφή σταγόνας
- Υγρό-η –ο** **Χλωρό** [πρωί, πρωί όλα τα χόρτα είναι υγρά = σαμπαχτάν ούλα ντα χορτάρια τσίντει χλωρά] ταυτίζεται η λέξη χλωρός με την λέξη υγρός
- Υδρατμός** **Αίφνα**, η αέρια κατάσταση του νερού, ο ατμός από την εξάτμιση του νερού, η άχνη, ο αχνός πιθανόν να προέρχεται από την παράφραση της λέξης άχνη
- Υδροσωλήνας** **Γκιούνια**, ο πήλινος υδροσωλήνας που χρησιμοποιείται για την μεταφορά νερού, προέρχεται από παράφραση της τούρκικης λέξης **kunk** = υδροσωλήνας πήλινος
- Υδωρ** **Λερό** προέρχεται από παράφραση της λέξης **νερό** με αλλαγή του πρώτου γράμματος ν σε λ [δώσε μου λίγο νερό = ντόσμοι λίου λερό]
- Υνί** **Γυνί**, το τριγωνικό αιχμηρό σιδερένιο άκρο του αρότρου, το οποίο εισδύει και ανασκάπτει το έδαφος, προέρχεται από την αρχαία λέξη **υνίον** = **υνί** στα ελληνικά
- Υπάλληλος** **Τσιράχους**, όχι με την σημερινή έννοια του δημοσίου υπαλλήλου, προέρχεται από την τούρκικη λέξη **cirek** = **υπάλληλος** [πηγαίναμε υπάλληλοι στους πλούσιους για ένα κομμάτι ψωμί = παίνειξαμ'τσιράχια σα τσορμπατζία για ένα μπελίτς ψωμί]
- Υπερβολικά** **Σάλτ ούτσα**, προέρχεται από την τούρκικη λέξη **salt** = **υπερβολή** [τόσο υπερβολικά είναι = σάλτ ούτσια ντοι]
- Υπερηφάνεια** **Περηφάνια**, το αίσθημα της έντονης ικανοποίησης που αισθάνεται κάποιος για κάτι που έκανε, το αίσθημα της αξιοπρέπειας που έχει κάποιος και δεν επιτρέπει σε άλλον να το αμφισβητήσει, προέρχεται από την λέξη **περηφάνια** συχνά χρησιμοποιείται και η λέξη **ψίλουϊς** = ψήλωσες προερχόμενη από την λέξη **υψηλοφροσύνη** = υπερηφάνεια.
- Υπηρεσία** **Χουσμιάτ**, με την έννοια της παροχής υπηρεσίας σε κάποιο πρόσωπο της εξυπηρέτησης για κάτι που κάποιος ζητάει, προέρχεται από την τούρκικη λέξη **hismet** = **υπηρεσία** εξυπηρέτηση [κάνε μου μια εξυπηρέτηση = μπήκει μοι ν'χουσμιάτ]

Υπηρέτης	Χουσματσιάρους , προέρχεται από την τούρκικη λέξη hismetkiar =υπηρέτης ή ο άνθρωπος που κάνει εξυπηρετήσεις [έγινες υπηρέτης= γένεις χουσματσάρους]
Ύπνος	Γύπνους , προέρχεται από παράφραση της ελληνικής λέξης ΰπνος
Ύπνωμα	Γύπνουμα , προέρχεται από την παράφραση της ελληνικής λέξης ύπνωμα [ντιαρά ητο ντου σαάτ του γύπνουμα σ τι είναι=τώρα αυτή την ώρα ο ύπνος σου τι ήταν]
Υπόγειο	Κιαλάρ , προέρχεται από παράφραση της λέξης κελάρι [βάζαμε τα τρόφιμα στο κελάρι = χέκειξαμ ντά φαλά σου κιαλάρ] χώρος του οποίου το δάπεδο βρίσκεται κάτω από την επιφάνεια της γης.
Υπογραφή	Ιμτσιά , προέρχεται από την τούρκικη λέξη imza = υπογραφή [βάλει την υπογραφή σου= χέκει ιμτσιάς]
υπογράφω	Χέκου ιμτσιά = βάζω υπογραφή
Υπομονή	Σάμπουρ , προέρχεται από την τούρκικη λέξη sabir = υπομονή [καθόλου υπομονή δεν έχεις= χίτς'σάμπουρ ντάν δεις] η ψυχική δύναμη με την οποία κάποιος περιμένει κάτι χωρίς να δυσανασχετεί. λέγεται δε και μουτ χαρακτηριστική η φράση [είπει ντουτ = μπήκει μουτ δηλαδή πες την λέξη μούρο και θα σου πω κάνε υπομονή]
υπόσχομαι	Γίνου ντου λόγου μ εκφράζεται με πρόταση ,σου δίνω τον λόγο μου , ο λόγος των Καππαδοκίων για πολλούς ήταν συμβόλαιο
Υποχρέωση	Αχτ , προέρχεται από την τούρκικη λέξη ahd =υποχρέωση ,έντονη επιθυμία πόθος για εκδίκηση ,ικανοποίηση του μίσους ,εκδίκηση [έβγαλα την υποχρέωση μου = ξέβαλα ντ'άχτι μ']
Υποψιάζομαι	Σιουπαλαντίζου , προέρχεται από το τούρκικο ρήμα supelenmek = υποψιάζομαι [σε μένα μην υποψιάζεσαι τον εαυτό σου κοίτα= σ'έμέ με σιουπαλαντίεις ντου γιαυτού σ'ράνα]
Ύστερα	Στέρια η και στεριαντάν ,μετά ,κατόπιν μετά από κάτι που προηγήθηκε επίρρημα που χρησιμοποιείται για να δικαιολογήσουμε μια κατάσταση [ύστερα από τόσο κούραση ,κοιμήθηκε= στέργια ,μετά ντου γιορούλντημα τα ,τσιμίχειν]
Υφαίνω	Φανίξου , προέρχεται από παράφραση του ρήματος υφαίνω [με τον αργαλειό υφαίναμε = μητ'χρόστα φάνηξαμ']
Υφάδι	Αργάς , προέρχεται από την τούρκικη λέξη argas = υφάδι [μάζεψε το υφάδι= σώρουψει ντ'αργάς']

Φ

- Φαγητό** **Φαϊ**, η τροφή που παρασκευάζεται η καταναλώνει κάποιος , προκειμένου να επιβιώσει ,προέρχεται από παράφραση της λέξης **φαγητό, φαγί –φαϊ** [τι φαγητό θα φάμε = τι φαϊ να φάμ']
- Φαγούρα** **Φαγούρα** ο δερματικό ερεθισμός που προκαλεί στον άνθρωπο την επιθυμία να ξυστεί, [με έπιασε μια φαγούρα = πιάσειν μοι να φαγούρα]
- Φαίνομαι** **Φαίνουμοι**, από το ρήμα **φαίνομαι** με αλλαγή της κατάληξης από **ομαι** σε **ουμοι φαίνομαι = φαίνουμοι – στεφανώνομαι = στεφανούμοι κ.λ.π.** είμαι η γίνομαι ορατός
- Φάκα** **Ντουζάχ**, ο μηχανισμός στον οποίο τοποθετείται δόλωμα για προσέλκυση των ποντικών ώστε να πέσουν στην παγίδα, **ντουζάχ = παγίδα**
- Φακή** **Φακούϊ** προέρχεται από παράφραση της λέξεως **φακούδι = φακή** [οι φακές έβρασαν = ντά φακούϊα έβρασαν]
- Φακιόλι** **Γιασμά**, προέρχεται από την τούρκικη λέξη **yasmak = φακιόλι** [φοροσαν μαύρο φακιόλι = φόρουσαν σεσάχ γιασμά]
- Φαλακρός** **Κιάλ** ,αυτός πού στο κεφάλι του δεν έχει μαλλιά , ή του πέσανε τα μαλλιά ,προέρχεται από την τούρκικη λέξη **kel = φαλακρός**
- Φανερώνω** **Φανερώνου** ,φέρνω κάτι στο φως, το δείχνω στους άλλους ,εμφανίζω, παρουσιάζω παραφρασμένο ρήμα ως προς την κατάληξη,
- Φαντάρος** **Ασκιάρους**, οι λέξης **φαντάρος και στρατιώτης** εκφράζονται με την λέξη **ασκιάρους** η οποία προέρχεται από την τούρκικη λέξη **asker =στράτευμα** [πήγα φαντάρος = πεία ασκιάρους]
- Φάρμακο** **Ντιαρμάν**, προέρχεται από το τούρκικο **dermen = φάρμακο** πολλές φορές όμως εννοείται με την παραπάνω λέξη και το **δηλητήριο** όπως στην φράση [τον πότισε δηλητήριο και πέθανε = πότσιν ντου ντιαρμάν τσί χάειν]
- Φάρυγγας** **Γκιαρτλιάκια**, επειδή δεν υπήρχε η απαιτούμενη γνώση οι λέξεις **φάρυγγας και λάρυγγας** ονομάζονται με την λέξη **γκιαρτλιάκια** [πονάει ο φάρυγγας μου η ο λάρυγγας μου = σουλαιζ γκιαρτλιάκια μ']
- Φασολάδα** **Παχλά**, ομοίως προέρχεται από την παρακάτω τούρκικη λέξη φασόλια –φασολάδα ,η φασολάδα που ψήνεται στο ταντούρι μέσα σε πήλινο σκεύος ήταν η γευστικότερη όλων.
- Φασόλι** **Παχλό**, ο καρπός της φασολιάς που υπάρχει μέσα στο λοβό [φασουλάκι] αποξηραμένος προέρχεται από την τούρκικη λέξη **bakla = φασόλια** [ψήναμε τα φασόλια στο ταντούρ = ψήνηξαμ 'ντά παχλά σου τουντουρ] όταν όμως εννοούμε τον πράσινο λοβό τα φασολάκια τότε χρησιμοποιείται η λέξη **φασουλάκια**
- Φεβρουάριος** **Γκιουτσιούκης**, προέρχεται από την τούρκικη λέξη **yucuk =**

	φεβρουάριος] ο Φεβρουάριος περνάει γρήγορα = Γκιουτσιούκης περνά αψά]
Φεγγάρι	Φέγγους η φεγγάρ , προέρχεται από παράφραση της λέξης φεγγάρι [το φεγγάρι κρύφτηκε στα σύννεφα = φέγγους μούλουσιν σα συννήφαδα]
Φέρνω	Φέρου , παίρνω κάτι και το μεταφέρω εκεί όπου πηγαίνω, κουβαλάω προέρχεται από παράφραση του ρήματος φέρνω [φέρναμε βαμβάκι = φέρηξαμ'μπαμπάτς']
Φέσι	Φέσι κάλυμμα της κεφαλής σε κωνικό σχήμα με επίπεδη κορυφή συνήθως από τσόχα προέρχεται από την τούρκικη λέξη fes
Φετινό -ος	Φετνού , προέρχεται από παράφραση της λέξεως φετινό αυτό που συνέβη αυτήν την χρονιά, [ο φετινός χειμώνας ήταν βαρύς = φετνού χειμός τσιόδουν πολύ βαρύ]
Φέτος	Φέτους , προέρχεται από παράφραση της λέξεως φέτος [φέτος έβρεξε πολύ = φέτους έβρειξιν πολύ]
Φευγιό	Φέγσημου , προέρχεται από παράφραση της λέξεως, φευγιό [είχε μια φεβγάλα = είχ'ην να φέχσημου]
Φεύγω	Φεγου , αφήνω το τόπο όπου βρίσκομαι και μετακινούμαι σε άλλο μέρος, ξεφεύγω από κάπου, προέρχεται από παράφραση του ρήματος φεύγω [φεύγω από κοντά σου = φέγου απ'κουντάς']
Φθινόπωρο	Μουχώπουρου , προέρχεται από παράφραση της λέξεως φθινόπωρο [ο αγρότης το φθινόπωρο γρήγορα κουράζεται = τσιφτσής-γερασπιάρους- ντου μουχώπουρου αψά γιορουλντίζ']
Φιάλη	Σιουσιά , δοχείο από γυαλί η πλαστικό το οποίο έχει στενό λαιμό και μικρό άνοιγμα και χρησιμοποιείται για την φύλαξη υγρών προέρχεται από την τούρκικη λέξη suse
Φιγούρα	Τσιαλούμ , η επιδέξια κίνηση του σώματος στον χορό η σε πάλι, προέρχεται από την τούρκικη λέξη calim με την παραπάνω λέξη δεν υπονοείται η φιγούρα της τράπουλας η άλλης απεικόνισης
Φίδι	Φίι προέρχεται από παράφραση της λέξεως φίδι [με δάγκωσε το φίδι = ένταkein μοι ντου φίι] ενώ το φιδοπουκάμισο που αποβάλλεται από το φίδι λέγεται φιϊού μιάτ ενώ η φωλιά του φιδιού λέγεται φιϊού τυρπί
Φιλάσθενος	Χτικιάρ , [αυτός είναι φιλάσθενος = ατά τσίδει χτικιάρης] αυτός που έχει προσβληθεί από φυματίωση προέρχεται από παράφραση της λέξης χτικιάρης
Φίλημα	Φίλημα
Φιλί	Φιλι οι δύο παραπάνω λέξεις όπως και το ρήμα φιλώ εκφράζονται όπως και σήμερα στην ελληνική καθομιλουμένη
Φιλία	Γιολτασλιούχ , προέρχεται από την τούρκικη λέξη gioltas = φίλος [οι φίλοι την φιλία αγαπούν = ντά γιολντάσια ντου γιολντασλιούχ γαπούν]

- Φιλοδώρημα** **Μπαχτσίς**, προέρχεται από την τούρκικη λέξη **mpaksis = φιλοδώρημα** [στον γάμο βάζαμε φιλοδώρημα στον γαμπρό και στην νύφη = σου γάμους σ'σοιάνοιξαμ μπαχτσίς σου γαμπρό τσι σου νύφ']
- Φιλονικώ** **Ντοϊστίζου**, διαπληκτίζομαι με κάποιον, μαλώνω. προέρχεται από το τούρκικο ρήμα **dovusmak = μαλώνω φιλονικώ** ενώ η φιλονικία λέγεται **ντοϊστιμα**
- Φιλοξενώ** **Καχητούρσαντου σου σπίτ**, κατά παράδοξο τρόπο, ενώ οι Καππαδόκες του Μιστί διακρίνονται για την φιλοξενία των, και μάλιστα διέθεταν ξεχωριστό δωμάτιο φιλοξενουμένων, τον λεγόμενο οντά η παραπάνω λέξη δεν υπάρχει στο λεξιλόγιο των, παρά μόνο με πρόταση που σημαίνει τον κάθισα στο σπίτι μου ή τσίμσαδου σου σπίτ δηλαδή τον κοίμησα στο σπίτι μου
- Φίλος** **Γιολτάς**, όπως παραπάνω, αδελφικός φίλος **αρκαντάς** προέρχεται από την τούρκικη λέξη **arkadas = αδελφικός φίλος**
- Φιστίκι** **Φουστούχ**, ο καρπός, το σπέρμα της φιστικιάς, ο οποίος ψήνεται με αλάτι και τρώγεται ως ξηρός καρπός. Το δε δένδρο λέγεται φουστουχιού τσιαλουϊ ή λέξη προέρχεται από την τούρκικη ονομασία **fistik**
- Φιτίλι** **Αφτυλί**, προέρχεται από παράφραση της λέξης **φυτίλι** το φυτίλι της λάμπας τελείωσε = λάμπας ντ'αφτυλί μπιτίρσειν η τέλειουσειν]
- Φλέβα** **Νταμάρ**, οι λέξεις **νεύρο και φλέβα** προσφωνούνται με την λέξη **νταμάρ** η οποία προέρχεται από το τούρκικο **damar = νευρο** με την παραπάνω όμως λέξη εννοείται και η φλέβα της σύνθεσης του εδάφους [βρήκα φλέβα με νερό = ηύρα να νταμάρ μοι λερό]
- Φλέγμα** **Μπαγλάμ**, η βλεννώδης ύλη που εκρίουν οι ρινικές κοιλότητες η οι βρόγχοι και πτύεται, κοινά η ροχάλα [ταυρώ συ να μπαγλάμ = σε φτύνω με φλέγμα]
- Φλερτάρω** **Κλώχου μυσταρής**, μυσταρής ο άνθρωπος που μεταφέρει μηνύματα αρραβώνων και γενικά έρωτος [κλώχου μυσταρής = γυρίζω μόνος μου και κάνω την δουλεία του μυστηρή] προκαλώ το ερωτικό ενδιαφέρον
- Φλιτζάνι** **Φιλτσάν**, προέρχεται από παράφραση της λέξης **φλιτζάνι** [έλα εδώ να πιούμε ένα φλιτζάνι καφέ = έλα τσιαού να πιούμ 'να φιλτσιάν γαϊφά]
- Φλοκάτη** **Βελέντζα** λέγεται όπως και σήμερα, προέρχεται από την τούρκικη λέξη **velentze = βαρύ μάλλινο κλινοσκέπασμα η κατασκευή της βελέντζας** γίνονταν στις χρόστες [αργαλειός] μια και υπήρξε πληθώρα μαλλιών λόγω των αιγοπροβάτων που διέθετε το ΜΥΣΤΗ.
- Φλύαρος** **Γκιαλατσέβ πολύ** εκφράζεται ως σύνθετη λέξη = αυτός που μιλάει πολύ
- Φοβερίζω** **Φοβορίζου**, προέρχεται από παράφραση του ρήματος **φοβερίζω** [την

	φοβέριζαν πολύ με τους καλλικάντσαρους = φοβόριζαν ντου πολύ μη ντά ντοεκάρια]
Φόβητρο	Φοβόρ , προέρχεται από παράφραση της λέξεως φόβητρο [στο μποστάνι βάζαμε φόβητρα = σ'ναγκυριώνα χέκιξαμ' φοβόρια]
Φόβος	Φόβους , προέρχεται από παράφραση της λέξεως φόβος [την νύχτα όταν ήμουν μόνος μ'έπιανε φόβος = νυχτιός τουν τσιόουμοι μαναχόμ'πιάνοιξή μοι φόβους]
Φοβούμαι	Φοούμοι , προέρχεται από παράφραση του ρήματος φοβούμαι [φοβούμαι την σκιά μου = φοούμοι ντου σκιάφου μ']
Φονεύω	Σκοτώνου , τα ρήματα Φονεύω και σκοτώνω εκφράζονται με παράφραση του δευτέρου ρήματος σκοτώνου
Φορά	Σιαβιάρ , η χρονική στιγμή που συμβαίνει κάτι, ο τρόπος με τον οποίον εξελίσσεται η περίπτωση προέρχεται από την τούρκικη λέξη sever
Φόρα	Φόρα η απότομη και γρήγορης εκκίνηση, προς ορισμένη κατεύθυνση, ή ορμή
Φόρεμα	Φορτσιά , προέρχεται από το φορεσιά [δεν είχαμε πολλά ρούχα = ντέν έειξαμ πολλά φορτσιές]
Φορεσιά κεντημένη σε τσόχα	Τσοχάϊα , προέρχεται από την ονομασία του υφάσματος soha = τσόχα [φορούσαμε τις κεντητές τσόχινες φορεσιές κάθε Χριστούγεννα = φόρουνα μ'ντά τσοχάϊα καθη ΧΡΟΥΣΤΟΥΠΑΣΚΑ]
Φορτώνομαι	Φορτούμοι , προέρχεται από παράφραση του ρήματος φορτώνομαι [πολλές δουλειές φορτώνομαι = πολλά άργαδα φορτούμοι]
Φορτώνω	Φορτώνου προέρχεται από το ρήμα φορτώνω [φορτώνω τα ξύλα στον γαίδαρο = φορτώνου ντά ξύλα σου γαϊντούρ]
Φορώ	Φορώνου , προέρχεται από παράφραση του ρήματος φοράω ω [στον χορό φορούσαμε τσόχες = σου χόρους φόρουναμ' ντά τσοχάϊα] οτιδήποτε φέρω πάνω στο σώμα μου, ρούχο ή κόσμημα
Φουκαράς	Φουκαράς , ο φτωχός, αυτός που γενικά βρίσκεται σε δύσκολη οικονομική κατάσταση ή σε δύσκολη γενικά στιγμή της ζωής του προέρχεται από την τούρκικη λέξη fukara
Φούρνος	Φούρνους θολωτή κτιστή κατασκευή, μέσα στην οποία γίνεται το ψήσιμο του ψωμιού ή των φαγητών. το δε φουρνόξυλο, το μακρύ ξύλο που στην άκρη του έχει δεμένο πανί για το σκούπισμα της βάσης του φούρνου λέγεται φουρνουϊού ξύλου
Φούσκα	Φούσκα η πυώδης φουσαλίδα που δημιουργείται κάτω από το δέρμα, η ουροδόχος κύστη χαρακτηριστική η φράση [πατλάτην φούσκαμ' = έντονη επιθυμία για ούρηση]
Φουσκώνω	Φουσκώνου η και προυζιέμοι , προέρχεται από παράφραση του ρήματος φουσκώνω και του ρήματος πρήζομαι [το ζυμάρι φούσκωσε = ντου ζυμάρ προύστιν]

- Φράζω** **Τσιαγουρντώ**, περικλείω με φράχτη κάτι , κλείνω, ή εμποδίζω την ροή σε κάτι ,εμποδίζω τον δρόμο σε κάποιον ,σταματώ.
[αυτόν σταμάτησε τον = ατά τσιαγούρντα δου .]
- Φρέαρ** **Πλεφρό**, βλέπε την λέξη πηγάδι
- Φρυγανιά** **Κιτίρ**, φέτα ψωμιού η οποία ψήνεται εκ νέου στον φούρνο ,αποτελεί ξηρά τροφή, η οποία δεν χαλάει
- Φρύδι** **Κυπρίτς**, το τριχωτό σημείο του ανθρώπου πάνω από το μάτι και κάτω από το μέτωπο. [έχεις μεγάλα φρύδια = έεις μεγάλα κυπρίτσια]
- Φταιξιμο** **Σούτς**, [ενώ έχει το φταιξιμο βγαίνει σαν το λάδι επάνω = ενώ έχ ντου σούτς απάνου τ, αν του λάι βγαίν απάν]
- Φταιίχτης** **Σουτσιάρ**, [αυτός είναι ο φταιίχτης = ατά νοι ντου σιουτσιάρ] ενώ το ρήμα φταίω λέγεται με την φράση **έχου ντου σιούτς** = έχω το φταιίξιμο
- Φτάνει** **Σών**, προέρχεται από παράφραση του ρήματος **σώνω =τελειώνω** [φτάνει πια ,κάνε άλλη δουλειά= σών, άλλου μπέικη τσι' 'άλλου όργου]
- Φτιάχνω** **Σιάνου**, τα ρήματα φτιάχνω ,παρασκευάζω ,κατασκευάζω και όσα άλλα εννοούν εργασία πολλές φορές στην φρασεολογία του ιδιώματος εκφράζονται με το ρήμα **σιάνου** το οποίο προέρχεται από παράφραση του ρήματος **κάνω** [κάνω δουλειά =σιάνου όργου] [τι κάνεις = τι σιάνεις] ερώτηση για την υγεία
- Φτέρνα** **Κότς**, το οπίσθιο μέρος του πέλματος ,η πτέρνα προέρχεται από την λέξη **κότσι**
- Φτερό** **Τοζαχ**, με την έννοια του πούπουλου λέγεται όμως και φτερό με την έννοια του πτερού- φτερού του πτηνού
- Φτηνό** **Ουτζιούζ**, οι λέξεις φτήνια και φτηνό εκφράζονται με την λέξη **ουτζιούζ** [φτηνό το βρήκα και το αγόρασα = ουτζιούζ ντου ηυρα τσι γόρασα ντου]
- Φτυαρίζω** **Κιουρουλαίζου**, προέρχεται από το τούρκικο ρήμα **kurumek** = φτυαρίζω [φτυάρισε λίγο τα κόπρανα των ζώων = κιουριουλάδα λίου πραμάτ'ντά κόπρια] ενώ το μεγάλο πλατύ ξύλινο κατασκεύασμα. με το οποίο φτυάριζαν τα κόπρανα των ζώων ,λέγεται **κιουραβού** το δεκαρότσι επίσης ξύλινο με το οποίο κουβαλούσαν τα κόπρια σε άλλο σημείο λέγεται **κιάσκιαρα**
- Φτωχαίνω** **Φουκαρλαντίζου**, προέρχεται από το τούρκικο ρήμα **fykaralanmak** = **φτωχαίνω** [έχασα την περιουσία μου και πτώχευσα= χάσα ντου βιόζιμ τσι φουκαρλάντσα]
- Φτωχός** **Φουκαράς** προέρχεται από την τούρκικη λέξη **fukara** = **φτωχός** [άφησε τον αυτόν φτωχός είναι= ατό άστου φακαράς νοι]
- Φυλάγω** **Φυλάγου** ,προέρχεται από παράφραση του **φυλάσσω** [αυτόν ποιος τον φύλαξε =ητο της του φύλαξει] πολλές φορές εννοεί και την σημασία του **περιμένω αναμένω**[πολύ τον περίμενα αυτόν αλλά δεν ήρθε= πολύ ντου φύλαξα ητο αλλά ντέν ήρτη]

Φυλακή	Χαπής , προέρχεται από την τούρκικη λέξη hapis = φυλακή [χτύπησε με το ρόπαλο τον χωροφύλακα, τον πιάσανε, τον κλείσανε στην φυλακή = μητ' τοπούζα φάεισιν ντου τζιανταρμά, πιάσαντου, γαπάτσα ντου σου χαπής]
Φυλακίζω	Χαΐκου ντου σου χαπής = τον βάζω στην φυλακή
Φυλλάδιο	Ντιαφτάρ , από την λέξη τεφτέρι
Φυσάω -ώ	Φυσώ , βγάζω από το στόμα μου αέρα, πνέει ο άνεμος προέρχεται από το ρήμα φυσώ [φυσάει έξω ο αέρας = όξου φυσά κυργιός]
Φυσίγγιο	Φυσιά , κοινά η σφαίρα των πυροβόλων όπλων, προέρχεται από την τούρκικη λέξη fisek ενώ αντίθετα η θήκη που ζώνεται ο κυνηγός ή ο στρατιώτης όπου εντός αυτής τοποθετεί τις σφαίρες λέγεται φυσιακλίχ, επίσης από την τούρκικη λέξη fiseklik
Φυτεύω	Χουτεύου , προέρχεται από παράφραση του ρήματος φυτεύω [φυτεύω δένδρα = χουτεύου τσιαλούϊα] ενώ η λέξη φύτεμα λέγεται χούτημα
Φύτρα	Φύτρα , το βλάστημα το γέννημα του σπόρου, η αρχική φάση της ρίζωσης της πατάτας του κρεμμυδιού, ενώ το ρήμα φυτρώνω λέγεται φυτρώνου και έχει και την έννοια του ξεφυτρώνω, η του ότι ανακατεύομαι σε ξένες υποθέσεις.
Φωλιά	Φωλιά η κατοικία που κατασκευάζουν τα ζώα η τα πτηνά προκειμένου να εναποθέσουν τα αυγά τους για επώαση.
Φωνάζω	Μπαγουρτώ , προέρχεται από το τούρκικο ρήμα bagirmek = φωνάζω δυνατά [γιατί φωνάζεις σ ακούσαμε = γιαϊ μπαγουρντάς άκουσά μ'συ] όταν όμως πρόκειται για παρατεταμένη φωνή τότε χρησιμοποιείται η λέξη τσιγουρντίζου η οποία προέρχεται από το τούρκικο ρήμα cağırmak = φωνάζω παρατεταμένα [η φωνή η παρατεταμένη γιατί είναι = ντου τσιγουρντημα σ' τι νει]
Φωνή	Σιάς , προέρχεται από την τούρκικη λέξη ses = φωνή [έβγαλε μεγάλη φωνή = ξέβαλιν μέγα σιάς]
Φως	Φως η ακτινοβολία που διεγείρει το αισθητήριο της όρασης, και καθιστά τα αντικείμενα ορατά, ενώ το ρήμα φωτίζω λέγεται φωτίζου
Φωτιά	Νυσιά προέρχεται από παράφραση την λέξεως εστία = φωτιά [ανακάτεψε λίγο την φωτιά = γαριστούρντα λίου νυσιά]
Φωτογραφία	Κάντουρα

X

- Χαβαλές** **Χαβαλετζής**, αυτός που αρέσκεται να κάνει και να δέχεται αστεία πειράγματα, αυτός που συμπεριφέρεται με επιπολαιότητα προέρχεται από την τούρκικη λέξη **havale**
- Χαβάς** **Χαβάς**, η μελωδία του τραγουδιού, ο σκοπός του τραγουδιού, η πεισματική επανάληψη ορισμένων πραγμάτων φράσεων, λέξεων, ενεργειών, προέρχεται από την τούρκικη λέξη **hava**
- χαζός** **Χαϊβάν** η **λιαφρό** η **λιψό** η **ακμιάκ** ανάλογα με την πρόταση που χρησιμοποιείται η λέξη **χαϊβάν** υπονοεί το ζώο η λέξη **λιαφρό** υπονοεί τον ελαφρόμυαλο η λέξη **λιψό** υπονοεί τον έχοντα λίγο μυαλό η δε λέξη **ακμιάκ** προέρχεται από την τούρκικη λέξη **ahmak** = **χαζός** λέγεται όμως και με την λέξη **τσανό** που σημαίνει **τρελός**
- χαϊδεύω** **Χαϊδεύου** από παράφραση του ρήματος **χαϊδεύω** [χαϊδεύω το παιδί = χαϊδεύου ντου φσιάχ] αγγίζω με τα δάχτυλα μου η με την παλάμη μου κάτι σε ένδειξη τρυφερότητας η αγάπης.
- χαϊμαλί** **Χαϊμαλί** αντικείμενο που το φορούσαν στο λαιμό και θεωρείτο ότι προφυλάσσει τον άνθρωπο από το κακό [φόρεσε το χαϊμαλί μη σε ματιάξουν = φόρου ντου χαϊμαλί μη συ λάχνει μάτ']
- Χαϊρί** **Χαϊρ** η εξέλιξη προς το καλύτερο, η πρόοδος, η προκοπή προέρχεται από την τούρκικη λέξη **hayir** [αυτός προκοπή δεν έχει = από χαϊρ ντέ ράντσειν] πολλές φορές με την ίδια λέξη εννοείται και η αδυναμία του πάσχοντος, η αδυναμία να εκτελέσει κάτι [εργασία κ.λ.π.] εξ αιτίας της ασθένειας του. [δεν έχω δύναμη είμαι άρρωστος = χαϊρ ντέν έχου τσίμει αστενάρ]
- Χαίρομαι** **Χοσλαντίζου**, προέρχεται από το τούρκικο ρήμα **hoslanmak** = **χαίρομαι –ευχαριστιέμαι** [εσύ τώρα πολύ μην χαίρεσαι = ισύ ντιάρά πολύ με χοσλαντίεις]
- Χαίτη** **Κιακίλ**, οι τρίχες που κρέμονται από τον αυχένα του αλόγου. Η τούφα των μαλλιών που αφήνουν στο εμπρόσθιο μέρος των μικρών παιδιών όταν κουρεύονται.
- χαλάζι** **Κουκουϊ**, [έπεσε χαλάζι ίσα με ένα αυγό = επεισειν κουκουϊ σούν να οβγό] πιθανόν η λέξη να προέρχεται από τους παγωμένους κόκκους νερού που πέφτουν κατά την χαλαζόπτωση.
- χαλαζόπτωση** **Επεισειν κουκουϊ**, εκφράζεται με τις λέξεις **έπεσε** και **χαλάζι** ως πρόταση [κόκκος χαλαζιού]
- Χαλάλι** **Χαλάλ** η και **χελάλ**, επίρρημα με το οποίο εκφράζει την διάθεση του κάποιος προς κάτι, ας γίνει, δεν πειράζει, του άξιζε, μπράβο του προέρχεται από την τούρκικη λέξη **halal helal** εξ αυτού και το ρήμα χαλαλίζω που σημαίνει δίδω κάτι με την συγκατάθεση μου, με τις ευχές μου
- Χαλί** **Χαλί** προέρχεται από την τούρκικη λέξη **hali** = **τάπητας –χαλί** [τα χαλιά μας τα υφαίναμε με τον αργαλειό = ντά χαλιά μας φάνηξαμ

- ντα μητ'χρόστα]
- Χάλι** **Χάλ στον πληθ. τά χάλια**, η ελεεινή κατάσταση ενός πράγματος η οικονομική αδυναμία κάποιου ένεκα της κατάστασης του, προέρχεται από την τούρκικη λέξη **hal**
- χαλινάρι** **Γκιάμ**, [φέρει το χαλινάρι του αλόγου = φέρ'αλουγουίου ντου γκιάμ] προέρχεται από την τούρκικη λέξη **gem** = χαλινάρι
- χαλκός** **Μπακίρ**, οι δύο παραπάνω λέξεις προέρχονται από το τούρκικο **pakyr** = **χαλκός** [τα σκεύη μας ήταν χάλκινα = ντα σκέφια μας τσιόδαν πακουριώνας]
- Χαλώ** **Χαλάνου**, προέρχεται από παράφραση του ρήματος **χαλώ** [χαλώ τον τοίχο = χαλάνου ντου ντουβάρ]
- χαμάλης** **Χαμάλης** ο αχθοφόρος, αυτός που συνήθως κάνει όλες τις δύσκολες δουλειές, τα δε χρήματα που παίρνει λέγονται **χαμαλιότικα** ενώ η συγκεκριμένη δουλειά λέγεται **χαμαλίκ** προέρχεται από την τούρκικη λέξη **hamalik – hamal** = **χαμάλης**
- Χαμήλωμα** **Τσιοκιάτς**, η τοποθεσία που βρίσκεται σε χαμηλό υψόμετρο, σημείο ειδικά κατασκευασμένο κάτω από την επιφάνεια της γης [κατεβήκαμε από τα βουνά και πιάσαμε τα χαμηλώματα = κατέβαμ απ'τά βουνιά τσι πιάσαμ ντά τσιοκιάτσια]
- Χαμόγελο** **Γέλαμα**, το γέλιο η σύσπαση του προσώπου για την έκφραση των συναισθημάτων της χαράς, της ευχαρίστησης ενώ το ρήμα χαμογελώ λέγεται γελώ όπως και στις λέξεις γέλιο και γελώ,
- Χαμομήλι** **Κολοκάστρα**, φυτό που μοιάζει πάρα πολύ με την μαργαρίτα, αλλά σε μικρότερο μέγεθος, χρησιμοποιείται στην φαρμακευτική και ως αρωματικό, επίσης ως καταπραϋντικό στην παρασκευή του χαμόμηλου
- Χάνομαι** **Χανιέμοι**, προέρχεται από παράφραση του ρήματος **χάνομαι** [πήγα στην πόλη και χάθηκα = πεία σου κάστρου τσι'χαστήχα]
- Χάνω** **Χάνου η αλντουρντώ**, παύω να έχω στην κατοχή μου κάτι δικό μου, έχω απολέσει από απροσεξία συνήθως κάτι που είχα, σαστίζω τα χάνω, και όλες τις άλλες έννοιες που σήμερα το ρήμα χάνω έχει συνοδευόμενο πάντα στις φράσεις με διάφορα ουσιαστικά η επίθετα, προέρχεται από παράφραση του ρήματος **χάνω** το δε ρήμα αλντουρντώ προέρχεται από το τούρκικο ρήμα **alnturmak**
- Χαράδρα** **Ντερέ**, προέρχεται από την τούρκικη λέξη **dere** = **χαράδρα** [τρέχαμε στις χαράδρες όταν ήμασταν μικροί = τρέχειξαμ σά ντερέα τουν τσιόδουμιστοι φσιάχα]
- Χαραμίζω** **Μπατουρτίζου**, προέρχεται από το τούρκικο ρήμα **batirmak** = **χαραμίζω – ξοδεύω-ζημιώνω** [χαράμισα τα λεφτά μου = μπαντούρσια ντά παράϊα μ']
- χαρίζω** **Ντορίζου**, τα ρήματα **χαρίζω και δωρίζω** εκφράζονται με παράφραση του δευτέρου [χαρίζω στην εκκλησιά το βιός μου = ντορίζου σ'νεκκλησιά ντου μάλι μ']

χαρτζιλίκι	Χαρτζιλούχ , το μικρό χρηματικό ποσόν πού δίδεται ως δώρο η βοήθεια σε κάποιον ,συνήθως σε πρόσωπο μικρότερης ηλικίας προέρχεται από την τούρκικη λέξη harcilik
Χαστούκι	Σιαπλαχιά , χτύπημα με ανοιχτή παλάμη στο μάγουλο κάποιου ταβρώ σου να σιαπλαχιά = σε χαστουκίζω
Χατζής	Χατζής ο άνθρωπος προσκυνητής των Αγίων Τόπων δηλαδή της Ιερουσαλήμ προέρχεται από το αραβικό hajji από αυτό και τα επίθετα που σήμερα έχουν ορισμένοι Καππαδόκες π.χ Χατζηαποστόλου , Χατζησάββας ,Χατζηκυριάκου κ.λ.π.
Χατίρι	Χατίρ ,η χάρη , η εξυπηρέτηση , οτιδήποτε γίνεται η προσφέρεται σε κάποιον από εύνοια , εκπληρώνω επιθυμία κάποιου του κάνω το χατίρι προέρχεται από την τούρκικη λέξη hatir
Χέζω	Χέζου αποβάλλω τα περιττώματα του οργανισμού μου , ενεργούμαι , για το λόγο αυτό και το σημείο ,το μέρος η ο χώρος όπου γίνεται η πράξη λέγεται και χεσιώνα η δε πράξη χεσιμου
Χείλος	Ναχείλα ,το κάθε ένα μέρος της εξωτερικής πλευράς του στόματος τα χείλη, προέρχεται από την λέξη αχείλι κατόπιν παράφρασης της με την προσθήκη του άρθρου το αχείλι = ναχείλα [μου δάγκωσες τα χείλη = έντακεις ντα ναχείλια μ']
Χείμαρρος	Σέλ , προέρχεται από την τούρκικη λέξη sel = χείμαρρος [όταν έβρεχε χείμαροι τρέχανε στους δρόμους μας = τουν βρέχειξειν σελάμια τρέχειξαν σα στραδεις μας] με την ίδια λέξη νοείται και τα σάλιο που τρέχει από τα μικρά παιδιά ,βέβαια τότε η λέξη προέρχεται από την λέξη σίελος η δε διαφορά τους πλέον ανάγεται στο νόημα της φράσης
Χειμώνας	Χειμός , προέρχεται από παράφραση της λέξης χειμώνας [τον χειμόνα έκανε πολύ κρύο= ντου χειμό σιάνοιξη πολύ πάγους]
Χειμωνιάτικος	Χειμωνιάτικου προέρχεται από παράφραση της λέξεως χειμωνιάτικο [χειμωνιάτικα τα δένδρα βγάλανε άνθη= χειμωνιάτικου ντα τσαλούϊα ξέβαλαν τσιτσιάς]
Χειραψία	Γίνουμ ντα χέρια =δίνουμε τα χέρια δεν υπήρχε λέξη και εκφράζεται με πρόταση
Χειροκρότημα	Κρούϊξαμ ντα χέρια = χτυπούσαμε τα χέρια δεν υπάρχει λέξη και εκφράζεται με πρόταση
Χειρολαβή	Χεριού λάβους προέρχεται από σύζευξη δύο λέξεων χεριού και λαβής
Χειρότερος	Ντιαχα μπητάρ , εκφράζεται με πρόταση και υποδηλώνει ότι αυτός η αυτό το πράγμα ήταν και έγινε χειρότερο από κάτι άλλο [εσύ έγινες χειρότερος από τον άλλον = ισύ γένεις ντιαχά μπητάρ απ'τ'αλλου]
Χελιδόνι	Τσίνα μικρό μαύρο, άσπρο, αποδημητικό πουλί [όταν έρχονταν τα χελιδόνια ερχόταν και η άνοιξη = τουν ερώδαν ντα τσίνης ερόδουν τσι ν'άνοιξ']

Χελώνα	Χελώνα , ερπετό που ζει στην ξηρά η στο νερό με χαρακτηριστικές αργές κινήσεις, το δε καύκαλο της χελώνας λέγεται καυκούτσια
Χέρι	Χέρ , προέρχεται από παράφραση της λέξεως χέρι [με το αριστερό το χέρι δουλεύω = μη ντου σολάχ ντου χέρ χιορώ όργου]
Χήνα	Χήνα η σπιτική ,η αγριόχηννα όμως λέγεται γάζζ
Χήρα	Χήρα η γυναίκα της οποίας πέθανε ο σύζυγος και χήρους το αντίθετο, και χήρεψα ο αόριστος του ρήματος χηρεύω
Χθες	Εχτές η αμέσως προηγούμενη ημέρα της σημερινής και εχτεσνού το χθεσινό
Χιόνι	Χιόν , προέρχεται από την λέξη χιόνι [κοιτάξτε τι μαλακά πέφτει το χιόνι= ρανά τ' τι τιβερά πέφτ'ντου χιόν]
Χιονίζει	Χιονίζ' , προέρχεται από παράφραση του ρήματος χιονίζει [έξω χιονίζει =όξου χιονίζ']
Χιονόπτωση	Χιονιμα , προέρχεται από παράφραση της λέξεως χιονόπτωση [αύριο θα έχουμε χιονόπτωση= σάμπαχτα θα έχουμε χιόνιμα]
Χλιαρό	Χουλιό , προέρχεται από παράφραση την λέξης χλιαρό [το νερό είναι χλιαρό= ντου λερό τσίδει χουλιό] ενώ το ρήμα χλιαίνω εκφράζεται με το ρήμα χουλιάζου από το αρχαίο ρήμα χλιάνω
Χλιμίντρισμα	Γκισνάϊσμα βλέπε παρακάτω λέξη χρεμέτισμα αλόγου
Χοίρος -Χοιρινό	Γουρούν -Γουρουνιού οι παραπάνω λέξεις προέρχονται από παράφραση των λέξεων , γουρούνι και γουρουνίσιο , μολονότι στην Τουρκία απαγορεύεται το σφάγιο αυτό ,οι Καππαδόκες του Μιστί , ως ελεύθεροι Έλληνες ,χωρίς την επίβλεψη κανενός αφέντη , διατηρούσαν και ανέτρεφαν χοίρους , από το κρέας των οποίων παρασκεύαζαν τα λεγόμενα τσιρίντζια [μισοτηγανισμένα λίπη με κρέας] την πηχτή [είδος σαλαμιού] τον χοιρινό παστουρμά κ.λ.π. είδη φαγητών
Χολή	Χολή το υγρό που παράγει το συκώτι και βοηθάει στην πέψη των φαγητών ,η κύστη στην οποία βρίσκεται το υγρό, μεγάλη πίκρα η οργή κάποιου χαρακτηριστική η φράση σήκουϊς χολή μ'' =με νευρίασες
Χορεύω	Χορεύου , προέρχονται από παράφραση του ρήματος χορεύω [θα πάω στον χορό να χορέψω= να πάου σου χόρους να χορέψου]
Χορός	Χόρους , ο χορός των κατοίκων του Μιστί γίνεται στον προαύλιο χώρο της μεγάλης Εκκλησίας του Αγίου Βλασίου – Βασιλείου χοροί του Μιστί είναι η σουρουντίνα ,χορός προς τιμή του Αγίου Βασιλείου , το κόνιαλι [κιοτσιάς] κ.λ.π.
Χορταίνω	Χορτανίξου , ικανοποιώ την πείνα μου και δεν θέλω να φάω άλλο προέρχεται από παράφραση του ρήματος χορταίνω [όσο και να φάει δεν χορταίνει = όσο τσι να φάει ντέ χορτανίξ']
Χορτάρι	Χορτάρ , προέρχεται από παράφραση της λέξεως χορτάρι [μαζεύαμε

χόρτο το καλοκαίρι για να έχουν το χειμώνα να φάνε τα ζώα = σώρουβαμ χορτάρια ντου καλοτσαίρ ,να έχνει τα πράμαδα ντου χειμός να φάν]

Χόρτο

[που το

τρώγανε ωμό]

Χόρτο που το

χρησιμοποιούσαν

στο πλύσιμο

των ρούχων

Γαλίνα, [μάζεψε λίγα χόρτα να φάμε = σώρουψει λία γαλίνοις άς φάμ']

Τσοχάν, προέρχεται από την τούρκικη λέξη **cojen** = δηλώνει την ονομασία του παραπάνω χόρτου[με το χόρτο[τσοχάν] πλέναμε τα ρούχα μας = μη ντά τσοχάνια πλύνηξαμ ντα φορτσιέ μας]

Χότζας

Χότζας, τίτλος τούρκου αξιωματούχου ,αλλά και ήρωας πολλών παραμυθιών.

Χουβαρνταλίκι

Χουβαρνταλούχ, το να φέρεται κάποιος με γενναιοδωρία, να ξοδεύει με άνεση και ευχαρίστηση για τους φίλους του προέρχεται από την τούρκικη λέξη **hovardalik** ενώ ο άνθρωπος που προβαίνει στις παραπάνω ενέργειες λέγεται χουβαρντάς από την επίσης τούρκικη λέξη **hovarda**

Χουζουρεύω

Χουζουρεύου, μένω ξαπλωμένος στο κρεβάτι ,αφού ξυπνήσω ,χωρίς να κάνω τίποτε και απολαμβάνω την κατάσταση αυτή ,προέρχεται από την τούρκικη λέξη **huzur**

Χούι

Χούι η βαθιά ριζωμένη συνήθεια κάποιου, συνήθως αρνητική συνήθεια, η ιδιοτροπία πού έχει κάθε άνθρωπος ,προέρχεται από την τούρκικη λέξη **huy** ,ενώ ο συγκεκριμένος τύπος ανθρώπου λέγεται **χουϊλού** [άσχημα χούϊα έχει = πίσια χούϊα έχ]

Χούφτα

Χούφτα το εσωτερικό μέρος της μισόκλειστης παλάμης [κρύψτο στην παλάμη σου = μούλουδου σου χούφτας]

Χουφτώνω

Χουφτώνου, πιάνω μέρος σώματος άλλου ατόμου ,συνήθως με ερωτικό σκοπό ,αρπάζω κάτι βίαια

Χρεμέτισμα [αλόγου] **Γκισνιάημα** η φωνή του αλόγου ,προέρχεται από παράφραση του τούρκικου ρήματος **kisnemek** = **χρεμετίζω** [τα άλογα χρεμετίζουν = ντ'αλούγαδα γκισνιαιίζουν]

Χρέος

Χουριός, κάθε οφειλή χρηματικού ποσού από κάποιον σε άλλον άνθρωπο, αυτό που πρέπει κάποιος να πράξη λόγω ηθικού καθήκοντος

Χρήμα

Παράς, προέρχεται από την τούρκικη λέξη **para** = **χρήμα** [δεν είχαμε πολλά χρήματα ,αλλά και μ' αυτά που είχαμε περνούσαμε καλά = ντέν έειξα μ'πολλά παράϊα , αμά τσι μα τούρα πού είχαμ'πέρνανα μ 'καλά]

Χρήσιμο

Γιελαζούμ, αυτό που χρειάζεται ,προκειμένου να χρησιμοποιηθεί σε κάτι,προέρχεται από την τούρκικη λέξη **ilazim** [αυτό το αντικείμενο είναι χρήσιμο = ατά ντου χατζιάτ τσίδει γιελαζούμ]

Χριστιανός	Χριστιανός , αυτός που πιστεύει στον Χριστό ,ασπάζεται την διδασκαλία Του, και τα δόγματα του Χριστιανισμού
Χριστούγεννα	Χριστούγεννα οι λέξεις που σχετίζονται με την θρησκεία παραμένουν σχεδόν αναλλοίωτες στο πέρασμα των αιώνων ,με ελάχιστες διαφορές συνήθως φωνητικές .[ειδικά για τα Χριστούγεννα η ονομασία των ήταν ΧΡΟΥΣΤΟΥ ΠΑΣΧΑ] η γέννηση του Χριστού θεωρείτο μεγαλύτερη εορτή της Αναστάσεως.
Χρονιά	Χρόνους ,το χρονικό διάστημα ενός έτους ,με όλα όσα έχουν συμβεί εντός αυτού
Χρονίζω	Χρονίζου , γίνομαι ενός έτους , συμπληρώνει ένα έτος από τότε που συνέβη κάποιο γεγονός ,[χρόνισε = χρόντσειν]
Χρυσάφι	Αλντούν η χρυσάφ , πολύτιμο μέταλλο με λαμπερό κίτρινο χρώμα από το οποίο παρασκευάζονται πολύτιμα αντικείμενα προέρχεται από την τούρκικη λέξη altin = χρυσός [χρυσό παιδί = αλντούν φσιαχ]η δε λέξη χρυσάφ προέρχεται από παράφραση της λέξης χρυσάφι, ανάλογα εκφράζονται και όλες οι άλλες λέξεις που έχουν το συνθετικό χρυσαφί
Χρώμα [προσώπου]	Μπιαγκίζ , προέρχεται από την τούρκικη λέξη beniz = χρώμα προσώπου [το χρώμα του προσώπου του άλλαξε= ντου μπιαγκίζιτ'άλλαξειν]ενώ το χρώμα, η ρευστή ύλη η οποία απλώνεται σε επιφάνειες και προσδίδει την απόχρωση του λέγεται μπουγιά από την τούρκικη λέξη boyia
Χρωστάω –ω	Χρωστώ ,έχω χρέος προς κάποιον οικονομικό η ηθικό ,οφείλω
Χτένι	Χτέν , επίμηκες εργαλείο που από την μια πλευρά του φέρει οδοντωτές προεξοχές, προέρχεται από παράφραση της λέξεως χτένι [δεν είχαμε όλοι χτένες= ούλα ντέν έειξαμ' χτένια] χτέν επίσης λέγεται και το εργαλείο που χρησιμοποιείται στον αργαλειό ,το δε ρήμα χτενίζω εκφράζεται ως χτενίζου [χτένισε τα μαλλιά σου πριν φύγεις = χτέντσει ντά μαλλιά σ'προτού να φύεις]
Χτικιάζω	Χτικιάζου , έπαθα φυματίωση ,έγινα φθισικός ,έχω ταλαιπωρηθεί σε αφάνταστο σημείο ,υποφέρω ,ταλαιπωρούμαι ,[πολύ υπέφερα= χτίκιασα] προέρχεται από το αρχαίο ρήμα τηκτικιάζω [τήκτω= λυώνω] εξ αυτού και η λέξη χτικιάρ αυτός που έχει χτικιάση
Χτύπημα	κρούσημου , προέρχεται από παράφραση του ρήματος κρούω χτυπώ και χτυπημένος = κρουσμένου
Χτυπιέμαι	Τσιρπουντίζου , χτυπάω τον εαυτό μου πέρα δώθε κλαίγοντας , πρέρχεται από το τούρκικο ρήμα cirpinmak = χτυπιέμαι κάτω [είδε το θάνατο του παιδιού του και χτυπιόταν =ράντσην φσιαχού τ'του σάν τους τσί τσιρπούντιζειν]]
Χτυποκάρδι	Κρούει καριάμ , ο γρήγορος παλμός της καρδιάς , η έντονη ψυχική

- ταραχή εξ αιτίας κάποιου συμβάντος, χτυπάει η καρδιά μου εκφράζεται με πρόταση λόγω έλλειψης της ανάλογης λέξης
- Χτυπώ** **Κρούου**, προέρχεται από το ρήμα **κρούω** [χτυπώ το τραπέζι= κρότου χοντσία] λέγεται και με την έννοια του **δέρνω** [δέρνω το παιδί= κρούου ντου φσιάχ] επίσης και με την έννοια του **κοπανάω** αλλά παραφρασμένα **κουπανώ** [κοπάνησε το τραπέζι και έπεσαν όλα κάτω= κουπάντση χοντσία τς' έπεσαν ούλα κατηστιχοίς] λέγεται και **φαΐνου** π.χ χτυπώ το παιδί μου = φαΐνου ντου φσιάχ μ'] η λέξη **φαΐνου** προέρχεται από παράφραση του ρήματος **αφανίζω** = **δέρνω χτυπώ**
- Χτυπώ [το γάλα για να κάνω βούτυρο]** **Ντουβραϊζου**, προέρχεται από παράφραση της λέξεως **δρουβανίζω** [βυζάντιο] χτυπούσαμε το γάλα με πήλινο αγγείο για να βγάλουμε βούτυρο= ντουβραϊζαμ ντου γάλα μη ντου ντουρβάν βγάληξαμ βούτρους]
- Χυλοπίτες** **Μαντούϊου φύλλα** ζυμαρικό το οποίο ανοίγαν σε φύλλα λεπτά οι γυναίκες τα μισοψήνανε πάνω στην γάστρα και τα κόβανε σε ψιλές λωρίδες, αποτελούσε την βασική ύλη για την κατασκευή του φαγητού μαντούζ [χυλοπίτα με νερό, γιαούρτι, αλάτι, σκόρδο κ.λ.π.]
- Χυλός** **Ζωμί**, χυλός από αλεύρι και νερό που βράζουν αφού μέσα προστεθούν διάφορα καρυκεύματα, συνήθως φαγητό των νηπίων και των μεγάλων σε ηλικία
- Χύνω** **Κωνώνου**, προέρχεται από παράφραση του ρήματος **κενώνω** που σημαίνει **χύνω η αδειάζω** [χύσε λίγο νερό στο πρόσωπο σου = κόνου λίου λερό σου πρόσουπους] πολλές φορές εκφράζεται και με την λέξη **αχτώ** η οποία προέρχεται από το τούρκικο ρήμα **akmak**= **χύνω** [έχυσα λίγο νερό= άχσα λίου λερό]
- Χύσιμο** **Κώνουμα**, προέρχεται από παράφραση του ρήματος **κενώνω** [το χύσιμο του νερού= λεροϊου ντου κόνουμα] ομοίως και εδώ χρησιμοποιείται και η λέξη **αχτιμα** η οποία προέρχεται από την τούρκικη **akmak** = **χύνω** [το χύσιμο του νερού= λεροϊού ντ'άχτημα]
- Χύτρα [πήλινη]** **Κιατσιούκια**, προέρχεται από την τούρκικη λέξη **ekecik**= **πήλινη χύτρα** [τα φασόλια τα βάζαμε να ψηθούν σε πήλινη χύτρα μέσα στο ταντούρι, =ντα παχλά χέκειξαμ' ντα σ'κιατσιούκια απές, μάλιξαμ'ντου σου τουντούρ]
- Χώμα** **Χώμα**
- Χώνω** **Χαχτώ**, βάζω κάτι μέσα σε άλλο, βάζω κάτι βαθιά μέσα στο χώμα, κρύβω κάτι, εμπλέκω κάποιον με δόλιο τρόπο ώστε να επέλθει μεταξύ αυτού και άλλου προσώπου φιλονικία [χαχτώ φίτια] [μη χώνεσαι εκεί πού δεν σε σπέρνουν= με χακουλτίεις ντέ τσιού που ντέ συ σπέρνει] προέρχεται από την τούρκικη λέξη **hakmak**

- Χωράφι** **Χωράφ'** προέρχεται από παράφραση της λέξεως **χωράφι**, πολλές φορές όμως λέγεται και **κόμμα** [θα πάω στο χωράφι να οργώσω = να πάου σου χωράφ' [κόμμα] να λάσου]
- Χωρίζομαι**
[διαζευγνύομαι] **Μποσλαϊζου**, προέρχεται από το τούρκικο ρήμα **boslamak** = **παίρνω διαζύγιο- χωρίζω**, **παρτάω** [χώρισα την γυναίκα μου = μποσλάτσα ναίκα μ'] το δε ουσιαστικό **χωρισμός** εκφράζεται με την λέξη **μποσλαϊμα** ενώ το ρήμα **χωρίζω** έχοντας την έννοια του τέμνω κάτι σε διάφορα μέρη λέγεται παραφρασμένα **χωρίζου** [χώρισε το στα δύο = χώρσει ντου σά ντυό] και η λέξη χωρισμός σ αυτήν την περίπτωση λέγεται **χώρισμα**.
- Χωριό** **Χωργιό**, προέρχεται από παράφραση της λέξεως **χωριό** [το χωριό της ήταν στην άκρη του βουνού = ντου χωργιό της τσιόδουν σ' βουνιού τρίζα, [εννοεί την αρχή της πλαγιάς του βουνού]]
- Χωρίς** **Χωρίς** πρόθεση προκειμένου να δηλωθεί η έλλειψη, η στέρηση, η απουσία πράγματος η αντικειμένου, **δίχως**
- Χωριστά** **Χώρια**, **ξεχωριστά**, **όχι μαζί**, **πλήν**, **εξόν**,
- Χωροφύλακας** **Τσιαντιαρμάς**, ο οπλίτης της χωροφυλακής, που παρακολουθεί για την εφαρμογή των κανόνων και των νόμων, για την τήρηση της έννομης τάξης. προέρχεται από την τούρκικη λέξη **tsenterme**
- ψάθα** **Σάζ**, το φυτό που φυτρώνει στους βάλτους στα ποτάμια σε ελώδεις περιοχές
- ψαλίδι** **Ψαλία**, προέρχεται από παράφραση της λέξεως **ψαλίδι** [την άνοιξη κουρεύαμε τα πρόβατα με το ψαλίδι = ν' άνοιξ' κουρέβηξαμ' ντά πρόγαδα μητ' ψαλία]
- ψάλλω** **Ψάλλου**, προέρχεται από παράφραση του ρήματος **ψάλλω** [ο παπάς έψελνε το τροπάριο = παπάς ψάλλησκε ντου τροπάρ η λέξη ψάλλου εκφράζει και την έννοια του **διαβάζω** [διάβασε πρώτα και ύστερα βγές έξω = ψάλλει μια τσι στέρια ξέβα όξου] ενώ σε πολλές περιπτώσεις έχει και την έννοια του επιπλήττω [έψαλλεις του = του τα είπες]
- ψάλτης** **Ψάλτης** [δεν είχαμε πολλούς ψάλτες στο χωριό = ντέν έειξαμ' πολλά ψαλτάη σου χωργιό]
- ψάξιμο** **Αράημα η γιοκλάημα**, η ερευνα προς αναζήτηση χαμένου αντικειμένου προέρχεται από την τούρκικη λέξη **aramak** = **ψάχνω** η την τούρκικη λέξη **yioklamak**
- ψάχνω** **Αραιζου**, προέρχεται από το τούρκικο ρήμα **aramak** = **γυρεύω**, **ψάχνω**, **αναζητώ** [ψάχνω το παιδί μου = αραιζου ντου παιί μ'] λέγεται όμως και **γιοκλαιζου** από το τούρκικο ρήμα **yioklamak** [ψάξτον καλά αυτόν = γιοκλάδαντου καλά από]

Ψείρα	Φτείρ , προέρχεται από παράφραση της λέξεως φθειρίον = ψείρα [σαπούνι δεν είχαμε ,μας έτρωγαν οι ψείρες= σαπόνια ντέν έειξαμ' τρώοιξαν μας ντά φτείρια]
ψειριάρης	Φτειριάρ
Ψέμα	Ψέμα , όπως και σήμερα λέγεται [τι ψέματα ήταν αυτά πού είπες =τι ψέμαδα νταν ατούρα ντά είπης] κάθε τι που δεν ανταποκρίνεται στην πραγματικότητα. Ενώ αυτός πού χρησιμοποιεί τέτοιες μεθόδους λέγεται ψεύτους .
ψευδώνυμο	Αλαγάπ
Ψηλός	Ψελός , από παράφραση της ελληνικής λέξης ψηλός αλλά και ουζούν από την τούρκικη λέξη uzun = ψηλός [ψηλός άνδρας= ψελό σερνικός η και ουζουν σερνικός]
Ψηλώνω	Ψηλώνου η και μποϊτίζου ,παίρνω ύψος , μεγαλώνω στο ανάστημα το ρήμα ψηλώνω εκφράζεται με ελάχιστη παραλλαγή ως προς την κατάληξη ενώ το ρήμα Μποϊτίζου προέρχεται από την τούρκικη λέξη boy =ανάστημα , το μπόϊ
Ψήνω[ψωμιά]	Κολλώ κατά πάσα πιθανότητα επειδή κολλούσαν τα ψωμιά στο ταντούρι [άναψα τον φούρνο να ψήσω τα ψωμιά= γύψα ντου φούρνους να κολλήσου ντά ψωμιά]
Ψήνω	Ψήνου , παρασκευάζω φαγητό με την βοήθεια της φωτιάς, ψήνω φαγητό , συνοδευόμενο το ρήμα με άλλα ουσιαστικά στις φράσεις μπορεί και έχει πολλές έννοιες όπως και σήμερα το ρήμα ψήνω
Ψίχουλο	Ψίι προέρχεται από παράφραση της λέξεως ψιχίδιον αρχαία [πέτα τα ψίχουλα =σιαίροι ντά ψία] τα ψίχουλα , οι μικροί κόκκοι από την τριβή της ψίχας του ψωμιού.
Ψύλλος	Ψύλλους
Ψυχή	Ψυή , προέρχεται από παράφραση της λέξεως ψυχή [βγήκες η ψυχή του= ξέβειν ψυή τ'] ενώ όταν η λέξη ψυχή εκφράζεται ως επιφώνημα δηλαδή ψυχή μου, καλέ μου ,τότε χρησιμοποιείται η φράση τζιάνεμ από την τούρκικη λέξη canım
Ψυχοσάββατο	Ψυχοσάββατο το Σάββατο πριν την Κυριακή της αποκριάς και της Πεντηκοστής αφιερωμένο στην μνήμη και στην ψυχή των νεκρών
Ψωμί	Ψωμί
Ψωμί που το κάναμε στο ταντούρι	Σιεπέ , [κολλούσαμε τα ψωμιά στο ταντούρ , =τσάρπιναμ'ντά σιαπιαία σου τουντούρ]
Ψωμί σε στιλ πίτσας	Μπαζλαμό
Ψωνίζω	Αγοράζου , οι λέξεις ψωνίζω και αγοράζω εκφράζονται με 'παράφραση του ρήματος αγοράζω

Ω

ωθώ	Κουντώ , μεταδίδω κίνηση σε κάτι ωθώντας το , σπρώχνοντας το., προέρχεται από παράφραση του ρήματος σκουντώ με αλλοίωση του πρώτου γράμματος σ
ωμό	Ωμό οτιδήποτε είδος τροφίμου πού δεν έχει ψηθεί, πού δεν έχει μαγειρευτεί , τρώγεται νωπό
Ύμος	Σιώμ , προέρχεται από την τούρκικη λέξη omyz = ώμος [πονάει ο ώμος μου σουλαιζ'ντου σιώμημ']
ώρα	Σαάτ , προέρχεται από την τούρκικη λέξη saat = ώρα [τι ώρα είναι = τι σαάτ νοι]
Ωραίο ος α	όμουρφου οι λέξεις ωραίος –α ο και οι λέξεις όμορφος –η –ο εκφράζονται με παράφραση της δεύτερης
ωριμάζω	Χαλκού μελό
Ύριμος ο η	Χαλκά μελό
Ύστε ωστόσο	Μάαρ και μάαρις , προέρχονται από τον τούρκικο σύνδεσμο megerse = ωστόσο [ώστε πήγες στον γείτονά σου = μάαρ πήεις σου γογκσιούς]
Ωφέλεια	Φαϊντά , προέρχεται από την τούρκικη λέξη fayda = ωφέλεια κέρδος [εγώ τι ωφέλεια θα έχω = αγώ τι φαϊντά θα έχου]

ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑ ΚΛΙΣΗΣ ΒΑΡΥΤΟΝΟΥ ΡΗΜΑΤΟΣ Λύνω

Ενεστώτας	Παρατατικός	Μέλλοντας	Αόριστος	Υπερσ/κος
Λύνου	λύνισκα	να λύσου	έλτσα	τουν έλτσα
Λύνεις	λύνισκεις	να λύης	έλτσεις	τουν έλτσεις
Λύν	λύνισκειν	να λύς	έλτσειν	τουν έλτσειν
Λύνουμ	λύνισκαμ'	να λύσουμ	έλτσαμ	τουν έλτσαμ
Λυνειτ	λύνισκειτ	να λύητ	έλτσειτ	τουν έλτσειτ
Λύνουν	λίνισκαν	να λύσνει	έλτσαν	τουν έλτσαν

Δυν.Οριστική προστακτική

Να λύσου δουν	λύσε –	άς λύσ
Να λύησντουν	λυσέτ-	άς λύσνει
Να λύς ντουν		
Να λύσουμντουν		
Να λύσητντουν		
Να λύσνει τουν		

ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑ ΚΛΙΣΗΣ ΠΕΡΙΣΠΩΜΕΝΟΥ ΡΗΜΑΤΟΣ Ρανώ [οράω ορω]

ΕΝΕΣΤΩΤΑΣ	ΠΑΡΑΤΑΤΙΚΟΣ	ΜΕΛΛΟΝΤΑΣ	ΑΟΡΙΣΤΟΣ	ΥΠΕΡΣ/ΚΟΣ
Ρανω	Ράνανα-ινα	να ρανήσου	ράντσα	ράντσα
Ρανείς-ας	ράνανεις-ινεις	να ρανίεις	ράντσεις	ράντσεις
Ρανεί-ά	ράνανει-ινει	να ρανής	ράντσειν	ράντσειν
Ρανούμ	ράναναμ-ιναμ'	να ρανήσουμ	ραντσαμ	ραντσαμ
Ρανείτ	ράνανειτ-ινειτ	να ρανήσνει	ράντσειτ	ράντσειν
Ρανούν	ραναναμ-ιναμ	να ρανήσουν	ράντσαν	ράντσαν

ΔΥΝ ΟΡΙΣΤΙΚΗ

ΠΡΟΣΤΑΚΤΙΚΗ

Να ρανήσου ντουν	Ράνα- άς ρανείσ
Να ρανίησντουν	ρανάτ – άς ρανήσνει
Να ρανήσντουν	
Να ρανήσουμντουν	
Να ρανήσνειντουν	

ΚΛΙΣΗ ΤΟΥ ΡΗΜΑΤΟΣ ΕΙΜΑΙ - ΤΣΙΜΕΙ

ΕΝΕΣΤΩΤΑΣ	ΠΑΡΑΤΑΤΙΚΟΣ	ΜΕΛΛΟΝΤΑΣ	ΑΟΡΙΣΤΟΣ	ΠΡΟΣ/ΚΗ
Τσίμει	τσιόδουμει	να ενώ-να γενώ	γέννα –	ένα
Τσίσει	τσιόδουσει	να ενής- να γενής	γένεις-ένεις	γέννα
Τσίδει	τσιόδουν	να ενή –να γενή	γένει-ένει	άς γενεί
Τσίμιστει	τσιόδουμιστει	να ενούμ-να γενούμ	γένναμ-	έναμ
Τσίτει	τσιόδουτει	να ενήτ- να γενήτ	γένειτ- ένειτ	γενάτ
Τσίντει	τσιόδαν	να ενούν –να γενούν	γένναν –έναν	άς γενούν

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Κόνιτσας

Ο Λάζαρος Κοτσανίδης γεννήθηκε το 1953 στο Ξηροχώρι Θεσσαλονίκης από γονείς πρόσφυγες καππαδόκες. Έμαθε τα πρώτα του γράμματα στο δημοτικό σχολείο του Ξηροχωρίου και στη συνέχεια στο γυμνάσιο Νέας Μεσημβρίας. Απεφοίτησε από το 4ο γυμνάσιο αρρένων Θεσσαλονίκης. Είναι υπάλληλος τοπικής αυτοδιοίκησης. Είναι παντρεμένος με την Μαρία Κοτσανίδου - Χατζηαποστόλου και έχει 3 παιδιά, τη Μαρίνα, το Σάββα και τον Πρόδρομο

Ο Ιερός Ναός Αγίων Βασιλείου - Βλασίου στο Μιστί της Καππαδοκίας

50851

KON